

**De wondervolle gangen en wegen, die de Heere gehouden
heeft met**

J. W. KIEBOOM

boekverkoper te Werkendam

Geboren 8 maart 1895

**Wonderen des Allerhoogsten in voorzienigheid en genade
bewezen aan een allesverbeurd hebbend zondaar**

en

CHRISTUS DE ENIGE EN WARE SCHUILPLAATS EN SCHADUW

door

A. KIEBOOM

te Werkendam

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2018**

**De wondervolle gangen en wegen, die de Heere gehouden
heeft met**

JAN WILLEM KIEBOOM

boekverkoper te Werkendam

Geboren 8 maart 1895

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2018**

INHOUD

VOORWOORD.

1. MIJN AFKOMST.
2. DE JAREN VOOR MIJN 29e JAAR.
3. OP DE KRAAN NO. 44.
4. VERDERE WEDERWAARDIGHEDEN IN GODS
VOORZIENIGHEID.
5. DE TIJD VAN VEEL VOORZIENIGHEID.
6. BOEKVERKOPER.
7. VERSCHILLENDE UITREDDINGEN.
8. VERDERE BELEVENISSEN NOG IN DE TIJD VAN BOEKVENTEN.
9. DE TROUWHOUDENDHEID GODS JEGENS EEN ELLENDIG
ZONDAAR.
10. EEN GEDICHT DER LIEFDE.
11. VERDERE LEIDINGEN.
12. MIJN ZIEKBED.
13. NASCHRIFT.
14. GEDICHTEN.

Jan Willem Kieboom geboren 8 maart 1895

**Mijn vader Arie Kieboom, geb. 1871, zoon van Wouter Kieboom ± 1825-1907 en
Anna van den Heuvel.**

Mijn moeder Annechien Visser, geb. 1872, dochter van Barend Visser

Jan Willem trouwde op 4 mei 1917, 22 jaar, met Neeltje de Keijzer, geb. 1895

VOORWOORD.

Geliefde kinderen.

Hiermede een kleine nagedachtenis van uw vader.

Dat de aanhef waar is, daar is een Alwetend God getuige van, daar er zoveel verzuchtingen liggen tot heil uwer zielen. Maar of er veel waarde aan gehecht wordt, ligt aan u zelve. Ik weet dat de zonde en de wereld bij ons alles wegnemen. Dat ik in 't opvoeden veel tekort gekomen ben, wil ik hartgrondig bekennen, en om over 't heil uwer arme zielen te praten en wat er te wachten staat als men onbekeerd komt te sterven, o dat werd veelal belet, maar nochtans wilde ik u meedelen dat de uitkomst leren zal wie er gelijk gehad heeft, en wie het heil uwer arme zielen op 't oog gehad heeft. Want wat de waardij uwer zielen betreft, is er geen professor ooit geweest die het naar waarde ooit heeft kunnen schatten.

Alleen onze Schepper en Formeerder, Die heeft er de waarde van gezien en heeft Zijn enig geliefde Zoon gegeven tot lossing onzer zielen. En die dierbare Zaligmaker heeft het vrijwillig op Zich genomen om Zijn dierbaar vlees en bloed te geven tot een rantsoen voor velen, zo kostelijk is dan toch een mensenziel. Maar van nature is een mens voor al die zaken doof en blind en bitter vijandig, zodat men daar niet van horen wil voor het te laat is.

O, mocht de Heere uw blinde zielsogen nog eens openen, voor de desolate toestand waar je in verkeert, want ziel verloren is alles verloren, en hoewel je veel vijandschap in de wereld zou ontmoeten, (want in Gen. 3 zegt de Heere: "Ik zal vijandschap zetten tussen uw zaad en haar zaad, dat zal u de kop vermorzelen en gij zult het de verzenen vermorzelen"). Dus is dat een gezette vijandschap, die ook maar alleen door de Heere verbroken kan worden. En al worden de verzenen verbrijzeld zodat Gods volk bezwaarlijk voortgaat, nochtans blijft de overwinning aan hun kant, daar er hulp besteld is, bij die enigen Held en Voorloper, die eenmaal alle hinderpalen voor hen zal wegnemen en ze doen triomferen over al hun vijanden, en ze dat koninkrijk geven dat voor hen weggelegd is van voor de grondlegging der wereld.

Maar de tegenstelling zal ook groot zijn, daar de Heere dan zal zeggen tot degene die niet gewild hebben dat Hij over hen koning was, brengt ze hier en slaat ze voor mijn voeten dood, en werp ze weg in de buitenste duisternis, daar zal wening zijn en knersing der tanden, waar de worm niet sterft en het vuur niet uitgeblust wordt, en eeuwig de tong kauwen van dorst, pijn, honger, verlating van God en gepijnigd door de duivelen, die je nu alle moois van de wereld voorspiegelen, om dan later in de klauwen van die aartsbedrieger terecht te komen, en een eeuwig "had ik, had ik", uit te schreeuwen, maar dan voor eeuwig te laat.

O, lieve kinderen, mocht, ja mocht de schrik des Heeren u nog tot bekering brengen, nu terwijl gij nog leeft is het nog niet te laat. O, bid veel tot Hem die u roept en zegt: "Komt tot Mij, wendt u naar Mij toe, al hebt gij met nog zoveel boeieiders geboeieerd, keert nochtans weder". Hij heeft gezegd: "Die klopt zal opengedaan worden en die zoekt die zal vinden".

O, kinderen, roept Hem aan terwijl Hij nabij is en koopt de tijd uit om een wijs hart te bekomen. Want het leven vliegt daarheen en men is oud eer men er erg in heeft. Laat toch die kostbare tijd niet voorbij gaan, neemt hem waar zoveel je kunt. Probeert het, bidt zonder ophouden, maakt geweld op het Koninkrijk der Hemelen, want die geweldigers zullen het bekomen.

O, geliefden, je arme zielen staan op het spel, stelt het niet uit zoals ik het gedurig deed, dat zal je in 't vervolg wel lezen. Maar zoek de Heere terwijl Hij te vinden is, eer

het te laat is.

O, kinderen, de Heere, de God onzer vaderen geve je nog licht en gezicht om nog bijtijds gered te worden en Hem eeuwig de ere daarvoor toe te brengen. Ik gun jullie de wereld niet, maar wel de hemel.

Het zij zo.

Uw liefhebbende vader.

1. MIJN AFKOMST.

Het is iets onbegrijpelijks en alleen ook maar te bewonderen, dat dat Hoge Almachtige Heilige Wezen voor albedervende en doorbrengende zondaren, en die een gezichtje gekregen hebben over hun desolate toestand, dit in Zijn lieve Woord komt te zeggen: "Maak mij indachtig".

Heeft dan dat Hoge Wezen nodig om voor iets indachtig gemaakt te worden? Neen, geachte lezer. Het is een zeer grote blijk van Zijn neerbuigende goedheid jegens arme verlegen zondaren. De Heere wil, dat ze met al hun gebrek en tekort en gemis, zouden zeggen: "Och Heere, U zegt in Uw lieve Woord: "Wendt u naar Mij toe". U zegt: "Komt tot Mij allen die vermoeid en belast zijt". U zegt, dat Gij zondaren tot bekering roept, en dergelijke uitdrukkingen meer. Zo wil de Heere met bovengenoemde tekst zeggen, pleit maar op Mijn belofte. Maak Mij maar indachtig. Niet dat dit nodig is, maar de Heere in Zijn neerbuigende goedheid, wil het een arme zondaar geven tot een pleitgrond, om maar gebonden te blijven aan de troon der genade.

En zo heeft dat lieve Wezen een tekst in Jes. 55: 21, waar de Heere belooft aan Zijn volk, niet alleen hun God te willen wezen, maar ook de God van hun zaad, en van het zaad huns zaads.

En o, dat heeft dikwijls voor mijn arme ziel een pleitgrond mogen wezen. En daarom geachte lezer, neem ik een kruimeltje vrijmoedigheid om wat van mijn Godzalige voorouders op te tekenen. Ook daar er in Gods Woord van sommige hun geslachtregister te zien is om te laten zien hun afkomst en beroemdheid hunner voorvaderen.

Johannes Groenewegen, predikant te Werkendam, geboren te Zoetermeer 7 juli 1709, overleden te Werkendam 12 augustus 1764. Welbekend door zijn predicatiën en Lofzangen. Op zijn 17de jaar tot God bekeerd, een broer van hem wat eerder, en die twee broers mochten het middel zijn voor hun vader die remonstrant was.

2 Juli 1737 was hij proponent te Oegstgeest, 8 juli 1737 predikant te Aarlanderveen, en 16 augustus 1738 predikant te Werkendam.

Zijn eerwaarde heeft in de jaren 1740, 1746 en 1751 driemaal een oogst mee mogen maken, dat de Heere bij tientallen gelijk mensen en jonge kinderen van allerlei leeftijd onder zijn bediening kwam te bekeren. Als de Heere dat een predikant vergunt, is een bewijs van zeer grote gunst, en dat de Heere met Zijn Heilige Geest de predikant en zijn bediening komt te sterken en te zegenen.

In 1738 getrouwd met Anna Maria Valk van Blanken tot 1745. Toen moest zijn Eerwaarde zijn geliefde vrouw missen. En uit dat huwelijk waren twee meisjes.

In 1749 is zijn Eerwaarde weer gehuwd met Cornelia Josina Barovins. Uit dat huwelijk was één kind.

Zijn dochter Anna was in 1768 gehuwd met de Presidentschepen van Werkendam, Arie Kieboom. En dat was de grootvader van mijn grootvader, die heette Wouter Kieboom. Van die lijn is mij niets bekend. Mijn vaders grootmoeder en haar man waren beiden godvrezende mensen. Hij heette L. van de Heuvel, en zijn vrouw Jenneke van der Pijl. Een broer en een zoon van die v.d. Heuvel waren ook beiden bekeerde mensen.

De grootvader van mijn moeder was Wilhelmus Hein van Leeuwen. Die was alhier de eerste predikant in de afgescheidene gemeente en een godvrezend mens. Hij was de zielevriend van mijn vaders grootmoeder. Die twee mochten eens samen een krachtige gebedsverhoring meemaken tot behoudenis van het dorp met zware ijsgang.

Het was een strenge winter geweest, toen de dooi intrad en de dichtbevroren rivier los

begon te komen. Toen in die tijd zaten op vele plaatsen in de rivier tot Duitsland toe vele zandbanken, en als het ijs daarop vast liep, ontstonden er zware ijssdammen, waardoor het afkomend water opliep en dikwijls in ons land dijkdoorbraken veroorzaakte. Daarvan nog overal de vele wielen te zien zijn langs de rivierdijken. Nu deze winter was het gehele dorp 's nachts in de weer, (want de rivier kwam los en vormde reeds hier en daar ijssdammen) om met man en macht te trachten de dijken te houden, met zandzakken, puin en rijshout.

De dominee lag in zijn studeerkamer te worstelen voor het behoud van het dorp. Zijn zielevriendin lag in haar huisje te worstelen, of er nog behoudenis wezen mocht. En o, dat Hoge Wezen liet zich verbidden. De Heere gaf de dominee:

Geen onheil zal de stad verstoren,

Daar God Zijn woning heeft verkoren;

en zijn zielevriendin kreeg dezelfde waarheid. Toen ging de dominee de deur uit, om het haar te vertellen en zij ging de deur uit om het haar vriend mee te delen. En zo ontmoeten ze elkaar op de weg. Die ontmoeting is beter te beleven dan in woorden uit te drukken. Daar ging de dominee naar 't volk aan de dijk en zei: "mensen ga maar gerust naar huis er zal geen kwaad wedervaren".

In die dagen hadden sommige predikanten nog zoveel ontzag en eerbied dat het volk er hun vertrouwen op zette en gingen allen naar huis. De Heere liet een zware mist opkomen, en 's morgens was er geen ijs meer te zien. Waar het gebleven was kon niemand zeggen. Maar zou er voor de Heere iets te wonderlijk zijn?

Ook in die dagen kon het in de winter soms bang wezen en arm, als er soms weinig of niets verdiend werd. Dat was ook een keer met v.d. Heuvel (eerder genoemd) en Jenneke zijn vrouw had een schreiende zuigeling op haar arm, en schreide zelf ook daar ze geen melk er voor had. Ze zat op haar knieën de vloer bij te vegen en het kind in de arm, en zei: och Heere had ik maar een dubbeltje voor melk voor mijn schreiend kind. En zie daar, terwijl ze veegde, stond er een dubbeltje op zijn kant tussen de reten van de vloer. O, lezer, Hij is een helper in de nood, en blijft voor Zijn volk altijd dezelfde.

Het is nog een keer gebeurd, dat ze haar man eten ging brengen, die was griendhakker. Nu moest ze eerst een eind de dijk uitlopen eer ze bij de griend was, daar haar man in was, en dan moest ze een heel eind een lage kade uitlopen die rond die griend lag. Die lage dijkjes kwamen dikwijls met de vloed onder water te staan. En op sommige afstanden waren daar laagtes in, versterkt met rijshout voor het in en uitstromend water. Ze was al een paar van die laagtes gepasseerd en nu ook nog een rijshoutschelf, eer ze bij haar man was. Haar man zei: vrouw vertoef niet te lang onderweg, want er is veel wind en we krijgen veel water, de vloed is al op komst.

Hij wist dat zijn vrouw in 't eenzame soms lang op haar knieën lag om te bidden, en vandaar die waarschuwing. Dus ging ze al vlug weer terug, maar vergat de waarschuwing. Toen ze weer bij die rijshoutschelf kwam, ging ze daar op haar knieën en vergat het water.

O, in die tijd was er meer gebed en behoefte naar dat levende brood als heden ten dage. 't Is vandaag alles christen, maar waar is de praktijk?

Toen ze weer op weg ging kwam ze aan zo'n overlaat en daar stroomde het water al zo hard doorheen, dat ze er niet door kon. Dus maar weer terug en de rijshoutschelf voorbij en kwam weer voor zo'n overlaat waar ze niet door kon. Teneinde raad is ze boven op die rijshoutschelf geklommen, want de grienden liepen vol en soms met veel

wind bijna een manshoogte. Ook door het hoge water kon haar man ook niet meer werken en zeiden tegen elkander we zullen maar in de roeiaak gaan en naar huis varen. Dus gingen ze op weg. Ze waren een eind gevaren, toen de man die aan het roer stond zei: "Mannen houd eens op met roeien, 't is net of ik hoor zingen". Dus hielden de riemen stil en ging er één op de roeibank staan of hij wat zien kon en zei: daar op die rijshoutschelf zie ik wat bewegen en iets wits, en daar komt het gezang vandaan. Ze zeggen tegen elkaar we zullen er maar eens heen varen en zien wat het is. Toen ze er korter bij kwamen hoorden ze nog de woorden: *"U zullen als op Mozes beë, wanneer Uw pad loopt door de zee, geen golven overstromen"*. Toen zag ook v.d. Heuvel dat zijn vrouw er boven op zat, ze hebben haar toen in de roeiaak mee naar huis genomen. Zo redt de Heere Zijn volk uit de benauwdheid.

Mijn moeders vader was schipper. Op zijn 30ste jaar werd de Heere hem te sterk en op zijn 70ste jaar kwam de Heere zijn ziel te redden. Hij heette Barend Visser. Zijn vrouw, mijn grootmoeder, de dochter van W.H. van Leeuwen voornoemd, heb ik wel goed gekend tot mijn 23ste jaar. Een zeer goed net eerbaar mens, maar meer durf ik er niet van te zeggen.

Het is een keer gebeurd dat die grootvader met zijn scheepje een haven ingevaren was om te lossen. Nu was die haven te smal om zijn scheepje om te draaien, toen het leeg was. Dus moest het schip achteruit de haven uit en die was nog al lang. Maar er stond zoveel wind de haven in, dat er geen doen aan was om achteruit tegen de wind er uit te varen. Nu was dat een haven die alleen met vloed bevaarbaar was, dus als de vloed kwam moest die tijd waargenomen worden en het werd voor hen tijd. Toen geraakte mijn grootvader in zijn kajuit in het gebed, en kreeg te geloven dat ze er uit zouden geraken en dat de Heere hen helpen zou. Toen zei hij tegen zijn knecht gooit de touwen maar los. Die zei dan waaien we er nog verder in. Hij zei: neen gooit ze maar los, de Stuurman staat aan het roer. En daar ging het scheepje achteruit tegen de wind de haven uit.

O vrienden, zou er voor de Heere iets te wonderlijk wezen? O, kinderen, door het geloof zijn er koninkrijken overwonnen, de kracht des vuurs geblust en Heirlegers op de vlucht geslagen, en door dat zelfde geloof komt er nu nog Gods volk door als de Heere het nodig acht.

Toen die grootvader stierf en begraven zou worden (dat was tegen de Kerstdagen van 1898) toen was ik 3 jaar en 9 maanden, (hoewel ik hem nog wel voor mij kan trekken) Wij woonden toen in een zijstraat van de Hoogstraat. Mijn moeder lag te bed voor de geboorte van een broertje; de baker liet mij als kind uit de deur kijken toen mijn grootvader begraven werd en ik al die zwarte mannen voorbij onze straat zag gaan. Terwijl ik als kind daarna keek, kwam er in mijn hart: daar wordt een bekeerd mens begraven en die gaat naar de Hemel, en als jij niet bekeerd wordt ga je voor eeuwig naar de hel. Ik was nog jong maar begreep het toch goed, dat ik toen al begon uit te stellen, en dacht als ik naar school ga. En dat is uitstellen gebleven tot ik 29 jaar was, hoewel altijd met een kloppende consciëntie, en die woorden kon ik nooit kwijt, dat heeft altijd een beetje remmend gewerkt op mijn gemoed en in mijn verder leven, dat ik niet zo in alles de volle teugel geven kon.

Mij grootouders van vaders kant, waren beiden onbekeerd. Dat geslacht ging de Heere voorbij, maar mijn vader en twee andere broers van hem heeft de Heere uit dit Mesech der ellende willen halen.

Mijn oom L. Kieboom was dienaangaande alom bij Gods volk bekend, en mijn andere

oom C. A. Kieboom en **mijn vader A. Kieboom** hebben in hun leven mogen beleven dat er in Christus een weg tot zaligheid was ontsloten tot heil en zaligheid hunner zielen. Met mijn vader heb ik als oudste zoon wel zoveel meegemaakt dat er geen twijfel overschiet.

En hierdoor mocht ik bij tijden vrijmoedigheid bekomen om de God van mijn voorvaderen te mogen aanroepen, en dat het niet te vergeefs geweest is hoop ik in 't vervolg mee te delen.

Tot zover dan een weinigje van mijn voorgeslacht vermeld en dat nog vermeldenswaard is, ook om nog voor het nageslacht in herinnering te mogen blijven. O, mocht het nog eens tot jaloersheid verwekken daar er zo velen zijn die dat kroontje eeuwig voor het Lam neer mogen leggen, zeggende: "Gij, Gij hebt ons Gode gekocht met uw dierbaar bloed. En nu komt U alle eer en lof en dank toe tot in alle eeuwigheid".

2. DE JAREN VOOR MIJN 29e JAAR.

Ik ben geboren 8 maart 1895.

Zoals ik al beschreven heb was mijn vader A. Kieboom. Mijn moeder A. Visser. Mijn vader was schipper, zijn vader ook, mijn ooms van beide kanten ook. Er is hier veel water en er wonen veel schippers. Wat er gebeurde toen ik ruim 3 jaar was, heb ik boven beschreven, en dat ik toen al begon uit te stellen. Ik dacht, als ik naar school ga, toen dacht ik als ik van de school afga, later dacht ik als ik getrouwd ben. 't Was wel een bewijs dat het mij altijd achtervolgde. Maar, o lezers wat moet er een almacht aan te pas komen eer een mens het opgeeft. Hij betoont in alles een vijand te zijn van Zijn Schepper en leeft uit wat de Heere in het Paradijs gezegd heeft: "Ik zal vijandschap zetten tussen uw zaad en haar zaad". En die gezette vijandschap leeft een mens uit, zolang hij kan. Alleen Die de vijandschap gezet heeft, Die is alleen machtig, die ook te breken, en een mens zijn ogen te openen voor zijn desolate toestand buiten God, en om zijn onbekeerden staat te doen zien, en zijn diepe verlorenheid in zichzelf. O, dat er toch eens meer een roepen geboren mocht worden, om de Heere te benodigen om geholpen te worden ter bekwamer tijd, eer het voor eeuwig te laat is.

Met mijn 12de jaar kwam ik van de school, en bij mijn vader aan boord. En o wat heb ik mijn lieve vader veel gebedjes horen doen, in alle omstandigheden. 't Was altijd erg schraal met de verdienste, en wind en weer waren ook altijd niet meewerkende. Als wij zondags niet thuis waren, dan werd er een preek gelezen van onze dierbare oudvaders, (die kunnen we nooit genoeg waarderen in deze geesteloze dagen), maar ik, ongelukkig schepsel, luisterde niet veel. Alleen als we eens naast godvrezende schippers lagen en er verteld werd hoe de Heere ze hier en daar uitend doorgeholpen had, dan luisterde ik en wist het soms jaren later mijn vader nog te vertellen. Ik heb wel eens mensen ontmoet die zeiden, dat God onbekeerde mensen niet hoort. Ik zal het tegendeel meedelen:

Ik weet niet meer zo goed of ik 16 of 17 jaar was toen mijn grootmoeder van vaderskant begraven moest worden op een zaterdag. Ons scheepje had puin geladen voor een polder in de Biesbosch, die heette "Mooke", en wij moesten 's maandags gereed liggen om te lossen. Dus zat er niets anders op, dat ik met een neef, die 2 jaar ouder was, ons scheepje naar die polder te brengen, en dan met de roeiboot naar huis te varen. Het schip lag dan goed in een haventje van de boerderij. Dus wij gingen van huis en moesten op de rivier de Amer een gat in varen naar de polder. Nu kan ik niet precies meer zeggen of wij een ingang te vroeg of te laat in voeren, maar we kwamen al gauw tussen het riet aan de grond te zitten. Nu was het weer ook wat mistig ('t is ook al 55 jaar geleden), en er zat niet anders op als een anker over 't achterschip weg te brengen met een lange lijn om dan zo te proberen het schip er weer achteruit af te lieren. Maar we lierden tweemaal 't anker naar ons toe, en 't was door al die bedrijven hoog water geworden, zodat het weer begon af te nemen. Dus kwamen vaster te zitten, en als wij er niet afkonden komen werd het 's avonds zeer laat en de zondag op handen. O, ik wist geen raad, want dan konden we voor de zondag niet meer thuis komen, en hoe zouden ze thuis in de war zitten.

Mijn neef bracht voor de 3de maal het anker weg, om dan te proberen samen met de lier het schip er af te krijgen. Toen riep ik uit de nood: "o God help".

Nu mijn neef wierp het anker uit, en ik probeerde met één hand vast aan de lier de lijn strak te lieren, zoveel ik kon, en ziedaar ons scheepje gleed achteruit eer mijn neef weer op 't schip was en kwamen weer op de rivier en daar de wind nogal goed was en er ver in die ingang veel grienden vol liepen, zo kwamen we nog met de stroom mee

aan de boerderij. Daar hebben we het schip vast gemaakt en toen met de roeiboot naar huis, dat was nog 3 uur roeien. Dus heb toen mogen ervaren als de Heere aangeroepen wordt in nood, ook nog wel eens hulp wil bieden.

Tevens kunnen we het in Gods Woord nog vinden: Als de goddeloze koningen van Israël, die Baälsdienaars waren, ook nog wel eens geholpen werden.

O geachte lezers, wij denken maar te licht over de neerbuigende goedheid des Heeren. Och dat onze harten eens meer aan Hem verbonden mochten worden, gelijk de dichter zegt: "Maar die op Hem vertrouwt, op Hem alleen, ziet zich omringd van Zijn weldadigheeden".

O, dat lieve Wezen, die neerbukkende goedheid heeft mij al dikwijls geholpen in mijn verder leven. Mijn moeder met de eerste drie of vier kinderen, voer veel op het schip mee, dat was voordeliger. Ik heb wat dikwijls in het water gelegen daar ik nog al een beweeglijken aard had, en soms met perikel [gevaar] des levens, gedurig gered mocht worden.

Eens van een hoge lange loopplank gevallen die wel 3 meter boven de losse basaltstenen lag langs de rivier en hield er niets van over dan wat blauwe plekken op mijn achterste. Ik had zeer gemakkelijk dood kunnen vallen of een arm of been gebroken hebben. Ik was toen zowat 13 jaar. 't Is alleen de bewarende hand Gods, die een mens van achteren krijgt waar te nemen.

Ook ben ik nog een keer thuis boven van de zolder gevallen. Ik viel op een luik van een kolenkelder onder aan de trap. Dat luik scheurde in 3 stukken en op een open kolenbak waar een waterketel in stond, een driehoek uit de kolenbak en veel emaille van de ketel. Ik kwam er af met een paar rode plekken op mijn rug.

Ook toen ik al met mijn boeken ging een keer tussen Asperen en Gellikum op een smalle grindweg, botste ik tegen het spatbord van een auto doordat mijn achterwiel weggleed in de losse grind. Ik kwam over mijn fiets heen op de weg terecht, 't voorwiel naar achteren gebogen, een kartonnen plaat die tegen de boeken zat in de koffer aan drie stukken en de koffer twee scheuren er in, en aan de boeken mankeerde niets, en ik zelf ook niet. Ik ben weer teruggelopen naar Asperen, dat kon net nog met het voorwiel, en daar alles met de bode mee naar huis gegeven.

O, die bewarende en sparende hand des Heeren heb ik wat dikwijls op kunnen merken, en mag nu soms zeggen: "Gij hebt mij van mijn kindse jaren geleid, gespaard en onderricht". Och, had een mens toch ogen om te zien, dat er toch een almachtige Voorzienigheid is die hem dikwijls nagaat en spaart en bewaart. Er zou meer vernedering en opmerking gevonden worden. En de ere zou Godes zijn.

Op mijn 19de jaar kwam ik bij een schipper voor knecht. Ik, arme hals, dacht nu is het hek van de dam, maar ik rekende buiten de Heere en mijn consciëntie. Ik kwam met verschillende kameraden in kennis zo onder het varen en dan gingen we nog al eens hier en daar de stad in. Maar ik had altijd een blok aan 't been. Ook had ik, dat ik mezelf nooit over liet halen om veel te drinken, of verkeerde huizen in te gaan. Ik achtte dat voor een eer, dat ze dat nooit konden doen hoewel ik in alles even net eender was als hen. Weldra had ik het kaarten ook geleerd en had van mezelf al twee stel aan boord. Dat heeft zo wat een half jaar geduurd.

Toen ik ze eens in mijn logies stond te bekijken, kwam er in mij: "spelers en dobbelaars zullen het koninkrijk Gods niet beërven". Ik schrok zo hard dat ik ze rechtuit overboord smiet, en er nooit weer met iemand mee gespeeld heb. En zo hield de Heere dikwijls de rem er op. Dat ik van achter dikwijls heb mogen zeggen: Heere, waarom was het op mij gemunt, daar ik innerlijk geen haar beter was als daar ik mee

omging.

Ik heb nog dikwijls dergelijke dingen mee mogen maken, dat de Heere mij van achteren bezien, nooit de volle teugel gaf, om uit te leven wat er in zat. Ook ging ik nog al eens, als ik de kans had, naar een bioscoop, en toch altijd dat kloppertje, daar ik soms niet best over te spreken was. Dan zei ik soms, een ander mag alles doen en ik niets, maar ik kon het nooit geheel tot zwijgen brengen. O, die nalopende goedertierenheid is niet te peilen. Och werd de Heere meer gezocht, want de Heere betoont toch altijd het beste met ons voor te hebben. En dat Hij het beste met ons voor heeft. Maar wij zijn te blind om dat recht te zien en te beseffen. En met Kájafas tegen ons geweten zouden zeggen: "Slaat hem op de mond". Om dan voor eeuwig rampzalig te wezen. En dat de Heere ons maar door zou laten gaan tot de einde, om voor eeuwig in die poel des vuurs terecht te komen, om het dan eeuwig te beklagen en nooit naar een waarschuwende stem te hebben willen luisteren.

Na een jaar kwam ik bij een andere schipper te Sliedrecht.

Toen ik daar 11/2 jaar zo wat was, ben ik getrouwd en ben nog een paar maanden bij hem gebleven tot hij een andere knecht had. Toen heb ik met allerlei werk de kost mogen verdienen, hoewel het niet zo breed was, want er was weinig werk. In het jaar 1918 kwam ik bij een schipper aan boord. Mijn vrouw was ook aan boord. Daar ben ik 29 weken geweest, en toen maar weer naar de wal.

Nu wil ik nog melden wat er al niet kan gebeuren met een consciëntie-overtuiging. Het was in het najaar van 1919 dat mijn broer die bij mijn vader op het schip was ziek werd, en ik was zonder werk. Toen zei mijn vader, jij moet mee hoor, want ik heb werk en kan niet blijven liggen. Dus ik mee met vader zo wat 3 a 4 maanden. Maar in die tijd begon mijn consciëntie zo te praten, dat ik nacht en dag aan het bidden toog, en in mijn blindheid, als het gelegen kwam vroeg naar bed ging. Ik dacht, dan doe ik geen zonden. Als ik op het voorschip stond, keek ik naar mijn vader die aan het roer stond of ik aan zijn gezicht zien kon wat hij hebben wilde, en voorkwam hem dikwijls, dus die man verkeerde in een heel andere toestand als toen mijn broer aan boord was, want die was niet zo gemakkelijk.

Tegen december moesten wij met turf naar de Klundert. Ik kreeg daar een briefkaart dat er bij mij een meisje geboren was, en dat alles goed was. Dat was ons tweede kind, ook een meisje. Ik had graag een jongen gehad, en werd zo boos, en ik gooide de briefkaart in de kajuit. Tegelijkertijd kwam er in mij, als het nu eens een jongen was, en alles niet goed was, wat dan? (Vader was niet aan boord).

O, ik vloog zo de kaart na, en plat in de schuld en schreien niet weinig, en hartgrondig schuld belijden. Ik kon niet laag genoeg bukken. Die week kwamen wij thuis, maar wat kan er niet gebeuren bij een consciëntieovertuiging, zoals ik daar in de schuld kwam.

Dus kwamen we thuis. Mijn moeder was al bang hoe het lag, want die wist wel dat ik graag een jongen had, en begon al te vertellen dat alles goed was, maar ik zei ho maar moeder, de Heere heeft alles goed gemaakt. Ja ja, ik durfde heel wat te zeggen in mijn blindheid. Toen vertelde ze dat mijn vrouw bij haar zuster bevallen was, (wij hadden geen huis), en die had haar, toen ze zeven dagen op bed lag, met haar kind buiten de deur gezet, en nu was ze bij haar moeder.

O, en nu begon het bij mij van binnen te ontsteken. Ik naar dat mens toe, en vroeg hoe of ze dat had durven doen, om haar eigen zuster uit het kraambéd met haar kind buiten de deur te zetten. Och, och toen kreeg ik de volle laag, en ik, o ongelukkige hals, gaf ze een klap dat ze achteruit door het raam viel.

Toen heb ik anderhalve dag op zolder gezeten van beschaamdheid, want ik had een

vrouw geslagen, dat was erg min in mijn ogen. Toen ben ik naar haar toe gegaan, en heb om vergeving gevraagd en zeven gulden voor de kapotte ruit betaald. Maar, met die ene klap lag geheel mijn bekering in de goot van 3 maanden, er schoot totaal niets meer van over. Dat is dus als men in eigen kracht werkt, en die lieve Geest het vuur niet aanhoudt. Nu zijn er mensen die daar jaren in leven en dan denk ik weleens hoe hou je dat vol, dat is mij wel eens een raadsel, maar ja er zijn dienaangaande veel raadsels, die alle in de eeuwigheid opgelost zullen worden.

In 1920 was mijn schoonvader naar H. I. Ambacht geweest, naar een scheepssloperij van Frank Rijdsdijk, of hij daar geen werk kon krijgen. Die directeur zei: breng maar 20 man mee. Dus kwam ik daar ook aan 't werk, en heb eerst zo wat 9 maanden mee gesloopt. Toen moest er een knecht zijn op een grote hijsbok van die werf (die kon 200 ton lichten), en de baas zette mij daar op. Dat was wel naar mijn zin. Ik kwam weer op 't water terecht, en gemakkelijker werk, alles ging met stoomlieren. Maar de schipper was niet gemakkelijk. Die kwam ook van Werkendam en de machinist ook en dan gingen we 's maandags met een Heusdense passagierboot vroeg naar H. I. Ambacht. En daar werd dan drank geschonken op de boot en dan was de schipper altijd dronken als we aan boord kwamen, en ging naar de kooi, tot de machinist stoom gemaakt had. Dat duurde zo wat 3 uren. Ik ben er bijna 3 jaar op geweest. Maar de schipper maakte zich door al die dingen hatelijk bij de baas en nog een grote mond ook. Als hij 's maandags op bed lag tot er stoom was, dan was ik altijd aan het werk op de bok, dus dat botste nog al eens met de baas. En wij moesten met die bok veel schepen slopen om de zware stukken er af te halen en op een zolderbak te leggen dat ze het zo naar de werf vervoeren konden, want de grote passagiersschepen of oorlogsschepen die de werf aankocht, werden tegenover Vlaardingen half afgesloopt en gingen dan naar H. I. Ambacht.

Moest de bok dan op het voorschip wat er af halen of op het achterschip, dan riep de baas altijd aan mij wat we doen moesten. Dat was allemaal olie in het vuur. En toen begon die schipper ook een hekel aan mij te krijgen, alhoewel ik de man nooit iets in de weg lag, maar hij was zelf de oorzaak, en zulke mensen geven altijd een ander de schuld van hun tegenslag.

Eens op een keer, dat wij aan een scheepswerf lagen om machines in een nieuwe zeeboot te zetten, (want we werden nog al eens verhuurd), moesten wij altijd op donderdag het werkbriefje inleveren. De schipper vroeg mij papier, inkt en envelop met postzegel. Hij had nooit iets aan boord en ik altijd. Dus hij maakte dat altijd voor ons drieën klaar, en daar ik toch brood halen moest nam ik gelijk de brief mee naar de post. Daar moest ik 's zaterdags op het kantoor komen, (wij waren met de bak weer thuis) bij de onderdirecteur, een kapitein uit dienst, een strenge baas. Alles moest model gebeuren. Daar moest ik bij komen. Hij zei, ik heb hier een brief gekregen, dat je het met je werk op de bok, Kolossus II), er niet te best afbrengt, en je werk veronachtzaamt, en er geen acht op slaat, ook als jullie wel eens verhuurd worden. Hoe zit dat, want anders zullen we een ander in je plaats moeten zetten. Nu, dat ging er nog al streng naar toe, maar ik begreep waar de schoen wrong, en was geheel in mezelf overtuigd dat het grondige leugens waren, zodat ik een beetje glimlachte, en zei: och mijnheer, mijzelf behoef ik niet te verdedigen, er zijn hier wel 4 bazen, daar wij dikwijls onder werken moesten, en de baas bij Vlaardingen, waar we 't meest zijn die kunnen u het beste inlichten. Als u daar onderzoek zou willen doen, die kunnen u wel zeggen hoe ik altijd mijn werk doe. Hij zei: dat zal ik zeker doen en dan zullen we zien.

En o, toen draaide de gehele zaak om en heeft het geen haar gescheeld of de schipper kreeg zelf zijn ontslag. Hij stond te huilen op 't kantoor om maar te blijven. Daar zien we al weer, wie een kuil graaft voor een ander, valt er zelf in. Het was anders wat moois, ik lever pen, papier enz., en bracht hem zelf nog weg. Dat ik niet wist wat er in stond, was maar goed.

Maar met dat alles was het toch niet gemakkelijk, hoewel ik nooit ruzie maakte, want hij was nog de schoonvader van mijn broer, en hoewel ik toen nog midden in de wereld leefde, boog ik toch dikwijls mijn knieën op dat schip, of de Heere geen uitkomst had. En ik geloof vast, dat de Heere dat gedaan heeft ook als ik zie naar de uitkomst.

3. OP DE KRAAN NO. 44.

Op een zekere maandag, toen wij weer aan bord waren, riep de baas mij en zei, Wim de directeur heeft in Duitsland een groot schip gekocht, Het was 60 mr. lang en 12 mr. breed, met een goede woning er op, en heeft in het midden een draaiende kraan er op laten zetten. Hij kan 30 ton lichten. Nu wil de directeur er een schipper op hebben met zijn vrouw. Heb jij daar zin in? Nu op dat moment ging er door mijn gedachten al de voordelen die daaraan verbonden waren. Ik zei, nu baas ik wel, ik zal direct naar huis schrijven, of mijn vrouw er zin in heeft. Nu dat was zo voor elkaar, en werd ik schipper op die drijvende kraan, en ben er bijna 8 jaar op geweest; 6 jaar ongeveer met de vrouw aan boord, en zo wat 2 jaar alleen. Wij gingen zo om de 5 of 6 weken 's zaterdags met het volk eens naar Werkendam en 's maandags weer terug. Wij hadden er ruim een jaar op gewoond en wij blinde schepsels namen er van wat er te halen was in 't leven met elkaar, alles volop wereld.

Tot op een dag in juni, 4 of 5 juni 1924, dat wij 's zaterdags weer eens naar huis gingen met onze 2 kinderen. Ik was al een week of drie om zo te zeggen in mijn wiek geschoten. Ik wist niet wat er aan mankeerde, maar ik kon alles zo maar niet weer doen in de wereld.

En zo kwamen we dan in Werkendam aan. Ik ging 's zaterdagsmiddags eens naar mijn oom L. Kieboom kijken. Daar ging ik altijd een poosje heen. Ik was bij hem en ik dacht, ik wilde dat hij over de eeuwige dingen maar wat zei. Maar hij zei, je moet eens naar het scheepje gaan kijken dat Leen gekocht heeft, (een zoon van hem), die was in ondertrouw. Ik zei, ja dat doe ik wel eens, want ik dacht, sprak hij maar over wat anders. Maar dat deed hij toen eens niet. Hij zei, je moet eens gaan kijken, dus ik ging eens kijken, maar was met een goed kwartier weer terug. Ik zei, dat zal best gaan met dat scheepje.

Ik heb het al meer malen gezien, maar over andere dingen sprak hij niet. Ik zei in mezelf, dat doet hij ook tegen u niet, maar wel tegen zijn vrienden. Ik dacht, ja dat is waar, dan ga ik maar heen en terwijl ik op wil staan viel er in mijn hart: *"Mijn schapen volgen Mij, overmits zij Mijne stem kennen"*.

Ik voelde in de dadelijkheid dat er in mijn hart wat veranderde, maar ik kende die stem niet, dus was geen schaaap, en ging voor eeuwig verloren. En dat bleef mij maar bij: verloren, verloren, voor eeuwig verloren.

Ik kreeg mijn zonden thuis van de aarde tot de hemel, alle vermaningen en waarschuwingen vanaf mijn 3de jaar kwamen terug, en zo kwam ik 's maandags weer aan boord en werd als 'n opgejaagd stuk wild dat nergens geen rust kon vinden, en 't was maar: verloren voor eeuwig verloren, en mijn gruwelijke zonden vlogen in mijn aangezicht.

Nacht op nacht plat op de vloer, mijn schuld en zonden bewenen en belijden. En de Heere vrij verklaren van mijn bloed, en dat wilde ik van hart nog met mijn bloed ondertekenen. Waar ik was of stond, 't was maar wenen en klagen, o 't was maar verloren, verloren en eigen schuld. Die het meegemaakt mag hebben, zullen mij hierin wel verstaan. Nacht aan nacht plat voor de Heere, of in verborgen hoeken, en dan overliepen ze mij wel eens, dan deed ik maar net of ik mij gestoten had, of hoofdpijn had. Ik wilde niet weten in welk een desolate toestand ik verkeerde. Dat heeft zo ongeveer 3 weken geduurd.

Toen zei een baas tegen mij, (ons schip had een paar dagen niets te doen), ginder liggen wat sloepen, ga jij het koper er maar uit slopen. O, dat was een besturing van boven, maar dat wist ik toen niet. Terwijl ik in die sloepen werkzaam was, en wel 200

meter van mensen vandaan, was ik zo bitter aan 't wenen over mijn verloren toestand en dat de Heere recht was want ik had de hel verdiend. Toen kwam die waarheid met zoveel kracht op mijn ziel: "Uw Heilzon is aan het dagen". En daar kwam zoveel goedheid en liefde in mede, dat ik het haast niet verwerken kon, en nu kreeg ik andere tranen en weende nog veel harder. Dat waren zoete tranen. Het was tegen de middag en terwijl ik wenende naar het schip liep om te eten, dacht ik, ik geloof dat het Psalm 68 is. Toen ik aan boord kwam nam ik eerst mijn Psalmboek en zocht het op, en o het was Ps. 68: 6,

*"En zwart waart door uw dienstbaarheid,
U is een beter lot bereid,
Uw Heilzon is aan 't dagen".*

O, wat er gebeurde weet ik niet, in plaats van voor eeuwig verloren te gaan, nu een beter lot bereid, en de Heilzon aan het dagen. O, toen kon ik nog zalig worden. 't Was dus nog niet afgesneden. Ik heb er wel een week op geleefd. O, wat kreeg ik dat Woord lief, en Zijn dag, en Zijn volk, dat Woord en Zijn dag werd mij alles. En mijn kameraden waarschuwen, en mijn gezin, en dat wij nu altijd maar in de zonde geleefd hadden, dat ging niet meer. En o dat hartelijk bidden en wenen, dat was mijn enigste uitspanning.

Ik heb wel 10 maanden in die eerste gangen verkeerdt. En dat ik met medeweten van mezelf niet zondigde en mijn vrouw was mij in die voormalige samenleving kwijt, want er kon niets mee door. Mijn snor, haardos, ring, hoge boord, alles ging er gelijk af, want daar had ik de Heere lang genoeg mee getergd. Maar het wenen en waarschuwen hield alle tegenstand een beetje aan banden.

Maar dat eerste raakte ik weer kwijt, en werd het maar weer verloren en bidden en wenen nacht en dag. O, toen ik zo voor de Heere gedurig schuld belijden mocht, ging ik naar de bazen daar ik wel eens onder werkte en mijn kameraden, en kwam ook voor hen in de schuld. Zij moesten mij ook vergeven en mijn ouders, en een ieder daar ik dacht wat tegen misdaan te hebben, moesten mij vergeven. Want als men voor God in de schuld komt, dan komt men het ook voor de mens.

In die tijd zei ik: och Heere, hebt U hier niemand van uw oude volk die mij kunnen leren, en waar ik mijn ankertje neer mag leggen? De andere week eens naar de kerk, en met het uitgaan liep ik met een Piet Velthoen gelijk naar de werf, (hij woonde er op), hoewel ik het niet wist voor die tijd. En daar mijn hart vol was, en aangaande de preek lag ik alles zo maar open voor hem, en ik werd gewaar dat hij het verstond. Hij was toen net eens zo oud als ik, en zei tegen mij, je moet eens een avondje komen. Ik zei, als dat kan graag. En o, vanaf die dag werd dat mijn beste vriend. Hij had die God tot zijn schuldovernemende borg leren kennen. En wij hingen ten slotte als klitten aan elkaar.

Toen ik die gemakkelijheid in mijn hart weer kwijt was, kwam ik weer in mijn diepe ellendestaat terecht, en was het weer dagen en nachten wenen en schuld belijden. O, als ik mijn leven op mijn blote knieën terug had kunnen kruipen, ik zou het geprobeerd hebben. En op een nacht, 't was al half één of één uur, toen ik plat op de vloer lag, O, daar kwam de Heere zo zacht in mijn hart:

*Nooddruftigen zal Hij verschonen
Aan armen uit gena,
Zijn hulp ter verlossing tonen
Hij slaat hun zielen ga.*

*Als hen geweld en list bestrijden
 Al gaat het nog zo hoog,
 Hun bloed, hun tranen en hun lijden
 Zijn dierbaar in Zijn oog.*

Ik raakte haast buiten mezelf en kon het niet verwerken. Ik ging mijn vrouw wakker maken en zei, dat de Heere toch zo goed was. Ik dacht, als ze bij mij was, zij dat ook gewaar zou worden. Ik was niet wijzer, maar de gunning die was er voor honderd procent. Maar ja, ze bleef toch liever liggen, 't is ook niet anders, 't is toch een persoonlijk werk. En ik ging weer terug naar de andere kamer en zocht die Psalm op, 't was Psalm 72: 7 en las hem wenende verder, maar dat laatste versje o, dat laatste versje dat heb ik 's nachts met mijn handen omhoog staan zingen:

*Zijn Naam moet eeuwig de eer ontvangen,
 Men loof Hem vroeg en spa,
 De wereld hoor en volg mijn zangen
 Met amen, amen na.*

Ik kan ook de uitgangen niet in woorden brengen, ook de indaling niet van Boven. Dat kan alleen beleefd worden. 't Was al zeer laat eer ik te bed ging, en moest toch elke morgen om 5 uur op om het vuur in de kraan op te stoken, om op tijd voldoende stoom te hebben, maar ik heb daar nooit geen hinder van gehad. Want o, ik ging haast nooit naar bed of er moest enige verruiming wezen, ook heb ik in die eerste maanden 6 maal een soort koliek gehad, van berouw en wringen der ingewanden, over schuld en zonden. O, kinderen reken er op, dat een mens niet goedkoop zondigt. Als die dierbare Heiland er zo veel voor geleden heeft, zou het dan bij ons niet wat achterlaten? Gewis en zeker.

Dan mocht het weer eens wezen: *De droefheid naar God werkt een onberouwelijke bekering tot zaligheid.* Dan kon ik het weer niet op. Soms stond ik 's nachts met de handen omhoog wenende te zingen:

*Jezus is 't alleen
 Waar mijn hart gaat heen,
 Naar die Levensvorst
 Mijne ziel gedurig dorst.*

En dan ging ik 's avonds weer naar mijn vriend en vertelde hem dan wat ik had mogen ondervinden. Dan zei hij, ja jochie, 't is wel goed maar 't is het niet, en begon dan uit zijn eigen leven weer eens wat te vertellen, dat ik er net voor bleef, en met lege handen aan boord kwam, en het de Heere maar voorlag en mijn diepe ellende en gemis maar uitweende voor de Heere. En als ik dan weer wat had mogen doorleven, dan ging ik het maar weer vertellen en zei hij dan, ja jochie, 't is het nog niet, en dat heeft zo 8 jaren geduurd, en het verbond ons zeer hartelijk aan elkaar als David en Jonathan. Zo dikwijls kon hij dat niet zeggen, of het had altijd een goede uitwerking. Het dreef mij altijd uit naar de Heere.

Op een morgen dat ik stoom stoken moest, en de kolen met mijn tranen nat maakte dat er zo in mijn hart kwam: "Die hier bedrukt met tranen zaait, zal juichen als hij vruchten maait". En: "Hij die u roept is getrouwd, die het ook doen zal".

Toen kon ik niet meer staande blijven en zakte op de platte kant van een hoekijzer neer. En zei: o Heere houd wat in, ik kan het niet verwerken. Ik moest zo hard wenen

dat ik er haast in bleef. Ik moest een hele poos blijven zitten, zodat ik niet werken kon, maar de Heere hield mijn vuur aan, dat ik toch op tijd stoorn genoeg had.

"O, dierbare Heiland, terwijl ik dit schrijf gaat mijn ziel weer eens open naar die tijd. O, die opzoekende liefde, die neerbuigende goedheid, o dierbare Zaligmaker, Gij zijt waardig eeuwig, eeuwig gediend en geprezen te worden. Amen, amen."

Ik had soms zo'n betrekking op dat lieve Wezen, dat ik kwanswijs een oliespuitje mee nam en boven in de kraan klom om korter bij de Heere te zijn, en dat neemt de Heere nog niet kwalijk ook, want Hij ziet het hart aan. Veel later mocht ik er achter komen, dat hoe lager ik bukken mocht, hoe korter ik er bij zou wezen. Eens toen ik op een ander schip aan de lier stond voor noodhulp, en het erg warm weer was, (die grote bok daar ik voorheen op geweest was lag er ook vlakbij) kocht de machinist bij een parlevinker wat groente en appels. Ik dacht daar had ik wel zin in, maar ik had geen portemonnee bij mij. Toen kwam de machinist geheel naar mij toe en zei: ook een paar appeltjes? Ik zei, nou graag, maar zei in mijn hart, och Heere hebt U dat ook al gezien, en viel er in mijn gemoed: "Mijne vrede geve ik u, Mijn vrede late ik u". En ik begon zo te wenen, dat ik niet wist waar mij te verbergen. Ik behoefde gelukkig op dat ogenblik niet met de lier te draaien, ik zou het haast niet gekund hebben.

Op een nacht dat ik weer plat voor de Heere bitter lag te wenen van spijt en berouw, stond ik ten slotte op en nam mijn Bijbel en daar las ik Psalm 37. Daar kwam de Heere zo in mede, dat het net was of de Heere door middel van Zijn dierbaar Woord tot mij sprak, en o die lieve vermaningen en raadgevingen, die mij daaruit tegemoet kwamen en wat er in mee kwam is ook niet uit te drukken 't Was net of de Heere zei, houd u kort bij Mij, alle toezeggingen zullen u wedervaren.

Ik ging mijn vrouw wakker maken en zei, och vrouw luister toch eens wat hier staat, en begon die hele Psalm op de rand van 't bed te lezen, onder vele tranen, menende dat zij er ook datgene aan zou hebben. Ja ten eerste was ik niet wijzer, en ten tweede de hartelijke gunning deed ook zijn werk. Maar als men iemand uit zijn slaap wakker maakt met zulke dingen, en er wordt dan geen plaats voor gemaakt, dan zijn er geen oren voor en ook geen plaats voor. Maar wat werd dat lieve Woord mij dierbaar. Ik heb het wat dikwijls aan mijn hart gedrukt.

De liefde tot Zijn Woord, en dag, en volk dat wordt dan dierbaar in die dagen en gaat ook niet meer over, en naarmate de Heere de ziel bearbeidt, is het levendig gesteld. Het kan soms wel eens rekken, maar weggaan nooit, want het zijn vlammen des Heeren, die kunnen niet uitgeblust worden.

Op een keer dat de bedrijfschef door de directeur aangezegd was, dat er volk te veel was, en hij er wat bedanken moest, hij daarover nog al boos was, en een schrap gaf door een lijst van werkvolk, die dan hun ontslag zouden krijgen, stond mijn naam ook op die lijst, dus kreeg een ontslagbriefje in mijn loonzakje.

O, dat was wat, ik wist geen raad. 's Middags, 't was zaterdag, ging ik naar de bedrijfschef, die woonde op de werf, en onderweg o zo in de verzuchting. De Heere mocht het nog eens voorzien. En die waarheid viel in mijn harte: "Werpt al uwe bekommernissen op Mij, Ik zal het maken".

O, toen kreeg ik moed dat het mee zou vallen. Dus kwam bij hem en vroeg of dat ontslag door zou gaan. Hij zei, ja, dat heb ik in een boze bui gedaan, maar van de week zullen we dat wel schiften, jij hoeft in ieder geval niet weg.

O, wie op de Hogen God vertrouwd, heeft nimmer op geen zand gebouwd. Op een keer las ik eens over de bouw van de tabernakel, en over die 50 striklisjes die er aan elke gordijn moesten, en ik begon zo hard te wenen, Mocht ik maar zo'n striklisje

wezen aan die tabernakel, want dat hoorde er ook bij, en dat lag teer in mijn hart, dat ik er gedurig over weende. Wij zaten net te eten, en ik hoorde een anker in 't water vallen. Ik zei, dat is vader, nu neem ik vrij voor de middag, en ja hij was het. Dat kon ik al precies horen.

O, mijn lieve vader kwam toen dikwijls met zijn scheepje langs ons en bleef dan nog al eens een nachtje over, en dan gingen we soms om 2 uur pas naar bed.

Eens op een keer dat hij aan de andere kant van de rivier voorbij voer, en wij niets anders konden doen dan zwaaien met de pet, kwam er zo in mijn hart "Hoe lieflijk zijn de voeten dergenen die het goede boodschappen". Dan is het soms in de verte elkaar te zien ook al goed.

O, in die tijd dat de schuld schuld werd en de zonde zonde werd, en ik dikwijls 's nachts zo bitter wenende doorbracht, en dat hartelijke schuldbelijden, en de Heere vrijverklaren van mijn bloed, en dat ook met mijn bloed wel wilde ondertekenen, en als ik gekund had het op mijn blote knieën wel terug had willen kruipen. O, dat berouw en leedwezen is met geen pen te beschrijven. Nochtans waren het zulke zoete tranen, ik zou er wel meer zo willen wenen. En nu lezen we in Joh. dat het eerste teken dat de Heere deed te Kana was op een bruiloft, waar de Heere van water wijn kwam te maken. Zou dat niet een weinigje hierop zien, dat ook dit het eerste teken is om van die tranen van berouw en leedwezen wijn te maken, en dan is dat altijd de beste wijn. Maar o een mens wil soms zelf van tranen wijn maken, maar die komen niet in de fles, maar deze ware boetetranen die worden in de fles bewaard.

Eens toen ik weer zo'n aanval kreeg van een soort koliek daar ik al eerder wat van genoemd heb, ging dat met vreselijke pijnen gepaard, zodat ik er mee te bed lag, want de mens zondigt niet goedkoop. Hij zal er hier de smarten van om moeten dragen, en als er geen bekering plaats heeft, dan nog voor eeuwig. Ik kroop door het bed heen en zei, och Heere als U er maar bij wil wezen dan kan ik het wel houden, want ik heb het verdiend. Daar kwam op eens in mijn harte:

In de grootste smarten

Blijven onze harten

In de Heere gerust.

Ik zal Hem nooit vergeten

Hem mijn helper heten

Al mijn hoop en lust.

En opeens verdwenen al de pijnen, en kon zo weer aan het werk. Mijn vrouw zei, wat doe je nu, de dokter die komt zo. Ik zei dan kan hij weer terug gaan, want de Heere doet geen half werk. Al het bovenbeschrevene is in de eerste 10 maanden gebeurd.

Toen kwam er een tijd dat ik van lieverlede dat aangename kort aangebonden leven kwijt raakte en de Heere Zich ging verbergen. O, wat een benauwde tijd brak er nu dikwijls aan. Alhoewel de Heere mij niet geheel overgaf en toch nog wel eens betoonde, ons in veel wederwaardigheden nog na zag en uithielp.

Wij moesten met ons kraanschip tegenover Vlaardingen, waar wij voorheen met die grote bok werkten, om de zeeboten die aangekocht werden half af te slopen, dat ze te Rotterdam onder de bruggen door zouden kunnen, om zo naar H. I. Ambacht gevaren te worden. Daar moesten wij dus naar toe.

Eens op een keer toen wij vrijdags zo'n boot afgeleverd hadden, moesten wij met ons schip daar blijven, en de kabels voor en achter aan boord nemen van de ankers, daar die boot mee vast gelegen had. Want 's zondags zou er een andere aangekochte zeeboot binnen komen met 2 zeeslepers, en dan konden wij die kabels zo overgeven

en dat schip op die plaats weer vastmaken. Dus hadden de tijding gekregen dat hij 's zondags binnen zou komen. O, ik wist geen raad, want dan moesten wij heel de zondag in de weer zijn om dat schip vast te leggen. En als zo'n boot uit zee komt met 2 zeeslepers dan kon ik ook niet zeggen laat hem maar drijven, want die moet vast gemaakt worden. Ik wist er geen doen aan. O, wat een verzuchtingen vielen er niet, want daar kon ik niet doorkomen.

Tenslotte zaterdagavond, en met een zwaar pak naar bed. Daar werden we 's morgens weer wakker, en er was niets gebeurd, nochtans was ik mijn pak geheel kwijt, alsof er geen boot op komst was. Wij begonnen met ons gezinnetje een preekje te lezen van Philpot over de Bomen en hun vastgestelde bestemming. Ik had wonder gemakkelijk mogen lezen.

Onder het lezen hoorden we enig gerucht op het voorschip. Ik zei, dat is de baas zeker met werkvolk, die gingen daar in het volkslogies dat er was, maar het drong haast niet tot mij door dat die mensen gekomen waren om die boot mee vast te maken. Tenslotte namiddag geworden: 1 uur, 2 uur en om 3 uur gingen ze weer weg met de fiets naar H. I. Ambacht. Ik was er in 't geheel niet bij geweest, ook van hen niemand bij mij. De boot was niet gekomen en het getij was er voor over.

De andere dag, maandag kwam de boot. Toen we die vastgelegd hadden ging ik naar een kapitein van zo'n zeesleper die naast ons lag en vroeg: kapitein ik dacht dat je gisteren binnen zou komen? Hij zei ja, dat had gekund, maar er stond zo'n harde wind op de kust, dat we maar op zee gebleven zijn. O, toen begreep ik, dat de Heere hun 2 nachten en een dag zo maar voor de kust had laten zwalken, op de verzuchtingen van zo'n albedervend schepsel. Ik zei niets meer maar heb mezelf maar omgedraaid. Ik kon dat niet verwerken.

O, de Heere zegt niet voor niets *op uw noodgeschrei deed ik grote wonderen*, en betoonde ook hier weer, dat Hij de winden en de zeeën gebiedt en ze zijn Hem gehoorzaam. En dat voor zo'n nietig handje vol stof, en dat Hij mijn zuchten had willen horen, want ik wist geen raad. Maar zijn Naam is Raad en Sterke God. O, wat is dat volk gelukkig, die dien God tot hun deel mogen hebben, want Zijn Naam is ook Vader der eeuwigheid. En o, de Heere weet ook wat Zijn kinderen nodig hebben, want ze worden uitgered. Er staat dan ook niet tevergeefs: "Mijn oog zal op u zijn". Ach wat wordt toch dit lieve wezen weinig erkend in al onze wegen. Maar ook als toch de Heere niet meer aan hen dacht als zij aan Hem waar zou het een einde nemen?

Wat heb ik vele donkere dagen mee moeten maken, met weinig of geen behoefte of betrekking, dat ik mezelf maar beschuldigen moest, ben jij nu dat mens die zo'n goede tijd heeft meegemaakt? Zou dat dan alles denk je met genade gepaard kunnen gaan. Kijk eens hoe wereldsgezind dat je bent. Dan wist ik bij tijden geen raad, en dan mocht ik soms wel eens een stukje in Gods Woord lezen of een oudvader met verbrokenheid des harten. Maar in die eerste gestalte kon ik niet komen, o nare toestanden dikwijls, hoewel de Heere ons nochtans wel eens uiten door hielp.

Eens op een keer, toen wij weer een hele poos aan de werf gewerkt hadden, moesten we weer naar Vlaarding. Er tegenover was weer een zeeboot aangekomen en ik wist geen raad omreden wij met zo'n drie weken een kleintje verwachten, en ik nergens geen hulp voor die tijd bekomen kon. 't Vorige jaar was het op de werf gebeurd en was mijn schoonmoeder er geweest, maar ze had geen zin om naar ginder mee te gaan, en ja, de godsdienst was ook al een reden.

Ik had alles afgelopen en kon nergens hulp mee krijgen. De laatste dag brak aan dat we om 10 uur 's morgens gehaald zouden worden door een sleepboot die er ons

brengen zou. 't Was half negen schafttijd en ik moest net een hoofdstuk lezen waarin de Heere zegt: "Worden niet twee muskens verkocht voor een penning, en gaat gij niet vele muskens te boven". O, en met dat hoofdstuk kwam de Heere zo in mee, dat ik het wenende gelezen heb, en geloven mocht, dat de Heere het zou voorzien

Ik ging snel even naar mijn vriend Velthoen om het hem mee te delen, want die was net zo bezorgd als ik, en vertelde hem hoe het lag. De tranen kwamen in zijn ogen en hij zei: Nu Wimpie ga dan maar hoor, nu is het goed. O, die rechte vriendschap, om elkanders lasten te mogen dragen. 't Is zo ver weg heden ten dage.

Dus ging ik gemoedigd met ons schip naar die plaats van bestemming. Toen was daar aan de kant niets dan riet en biesen en een uur lopen naar Pernis, of je kon eerst een halfuurtje roeien en dan lopen. 't Was daar een eenzame plaats, dus was het geen wonder dat ik er tegen aan keek.

Nu is alles vol gebouwd van de Shell, maar toen niet of men moest naar Vlaardingen dwars de Nieuwe Waterweg over met drukke vaart van zeeboten. De eerste zaterdag zei ik tegen mijn vrouw, ik ga eens naar Pernis. Daar woont nog een oude vriend van mijn vader, die ik ook goed ken, hij heet Leen Noordzij. Misschien dat zijn vrouw iemand weet en dan breng ik gelijk boodschappen mee. Ik dacht al heb ik nu hoop op de Heere, zo moet ik toch doen wat mijn hand vind om te doen.

Dus ik kwam bij Noordzij aan, dat was een ander mens, en ik legde mijn gehele hart op tafel. En hoe we waren gevaren en van H.I. Ambacht weg gegaan. Toen vroeg ik aan die vrouw of zij soms iemand wist voor ons. Ze zei ja, in die straat daar en daar woont er een, en in die andere straat woont er nog een. Je gaat het maar eens proberen hoor. Nu ik ging er heen, de eerste moest juist die tijd bij een dochter wezen, dus die kon niet, dan maar naar de andere, die zei, nu als er niets op doet wil ik je wel helpen. Dus ging ik gemoedigd weer naar ons schip. Ik dacht, ik zal maar kijken hoe of het loopt, als het niet gaat is het ook goed. Want ik gunde de Heere de volle eer. Maar daar krijg ik de volgende week een briefkaart van haar dat ze niet komen kon omdat haar oude moeder ziek geworden was, en die moest ze nu helpen. Daar viel in eens al mijn geloof overboord, en wist het niet meer.

't Was de tweede zaterdagmiddag geworden, ik zei tegen mijn vrouw er zit niet anders op als dat ik maar naar Vlaardingen ga, en zie of ik daar soms iemand op kan doen. Dus moest die rivier over roeien. Maar ja, een schipper is voor een klein geruchtje niet zo snel vervaard. Eerst kwam ik bij een dokter die zei, ja zo'n enkele keer help ik wel eens schippers in zo'n geval, maar dat kost f 60.—, maar doe het liever niet Hij zag zeker aan mij dat ik van de prijs schrok, maar zei hij, een paar straten verder daar woont een juffrouw Voorbroot, die doet het wel meer, probeert het daar eens en die is niet zo duur. Toen gaf hij mij het adres, en ik er heen.

Die juffrouw zei nu, schipper ik zal je wel helpen hoor als het zo na is, dan kom je mij maar halen, en dan kost het f 20.—, dus dat was wel een heel verschil. Maar ja, nu was die vroedvrouw wel gewillig maar een baakster kon ik nergens krijgen. Nochtans door alles heen keek ik naar de Heere hoe het gaan zou. Daar is het de andere week vrijdagmiddag.

Ik liep over het schip en keek zo maar eens de rivier over, en zag aan de andere kant mijn broer met zijn scheepje varen, die was zetschipper voor een baas die er wel 10 had varen. Ik zei tegen mijn vrouw daar gaat Barend heen, kijk hij vaart de haven in. Ook daar varen we vanavond eens naar toe, en gaan eens buurten, ('t was zomer, dus lang genoeg licht). Wij hadden toen een meisje van 8 jaar en een van 6 jaar en een van een jaar op een week na, dus ook nog een baby. Dus wij gingen eens kijken en namen onze kinderen mee, en 's avonds weer naar ons eigen schip. Daar is het 's morgens 5

uur. De vrouw zei, ik word niet goed, ga maar vlug naar Vlaardingen. Ik zei wel mens, dat kan niet mooier, ik neem de twee oudste mee en laat ze bij mijn broer aan boord, en kom dan met zijn vrouw en de juffrouw terug. En dat mocht gaan hoor, en om 10 uur was alles achter de rug en bovenst best.

O, de Heere die had het op Zijn wijs wel gemaakt. Dus tegen de middag bracht ik die juffrouw weer terug. Die zei, u kunt me elke dag even halen. De vrouw van mijn broer bleef tot dinsdag, toen moesten ze weer gaan varen en was bij mij alle vuil opgeruimd. Dus 's middags, zaterdags, kwam mijn broer en bracht de 2 kinderen mee. Hij zei 's avonds, wel Jan moest ik nu hierheen komen om jou te helpen, want wij lagen te Rotterdam aan een zeeboot om hout te laden naar Zaandam, en op eens komt mijn baas met een expresbootje naar ons toe en zei, Kieboom geen hout laden maar zout voor Vlaardingen. Maak maar vlug je schip aan ons vast, dan brengen wij je naar die andere zeeboot. En zo broertje ben ik nu hier om jou te helpen.

Ik zei, ja broer, de Heere heeft alles in Zijn hand, dat zie je en die wist hoe het hier gelegen was, dus is het alles Zijn werk. Toen ze weg waren deed ik tussen mijn werk door de was, en hielp de kinderen, en mijn vrouw was zo flink dat ze zelf de kleine kon helpen als de juffrouw er niet was, want die haalde ik 's morgens even en zaterdags was mijn vrouw op de vloer.

Het was weer zaterdag, dus 14 dagen na dat alles. Toen zei ik tegen mijn vrouw, nu moet ik toch even naar Pernis, want die mensen zullen vast nieuwsgierig zijn hoe of het gegaan is, dan breng ik daar wel boodschappen van mee, anders ging ik naar Vlaardingen. Dus kwam in Pernis aan bij de ouden Visser (want hij was visser). Zo vrindje zei hij, ben je daar, wij zijn nieuwsgierig hoe dat afgelopen is. Toen mocht ik hun mededelen welk een wonderlijke weg de Heere met ons gehouden had. Die man was zo blij. Hij zei, ik heb al tegen mijn vrouw gezegd, dat komt goed uit. Toen u je vrachtje op tafel lag, en hoe je hier gekomen was, werd dat in mijn hart overgenomen. Ik zei tegen mijn vrouw toen je weg was, vrouw dat komt goed uit.

O, toen hebben we een poosje aangenaam in overeenstemming bij elkaar mogen wezen en zo lang wij met ons schip daar lagen, ging ik van tijd tot tijd eens naar hen toe, en mocht daar dan weer eens een toevluchtsoordje hebben om mijn gebrek en gemis weer eens kwijt te kunnen, en kreeg o zo lief onderwijs gedurig. O lezers, en kinderen wat is het toch groot als men nog dragers hebben mag om ons bij de Heere te brengen. Het wordt iedereen niet vergund.

Ik kreeg die week ook een briefje van mijn vriend Velthoen, (want die had ik het geschreven). O, die was ook zo blij met de uitkomst, want hij was met zijn hart meegevaren, en als men dan gewaar mag worden dat de Heere een Hoorder en Uithelper is van zulke nietige schepselen, en nog betoond dat Zijn Goddelijke Voorzienigheid over alles gaat, dat is zo groot, dat men wel eens zeggen mag wat ik zo even nog van koning Abia las, tegen alle arme wereldlingen en gouden kalfdienaren: "Maar ons aangaande, de Heere is onze God. En wij hebben Hem niet verlaten". O, dan mag ik bij tijden nog wel eens zingen:

*Gij volkeren wilt u begeven
Om God te prijzen bovenal.
Dat Zijn Naam zeer hoog zij verheven
Van allen in dit aardse dal.
Hij is het die ons bewaart ons leven
Die voor ons zorgt tot ons behoed.
Opdat wij niet vallen noch beven,*

Ja dat niet slibber onzen voet.

Ps. 66: 4 Datheen.

4. VERDERE WEDERWAARDIGHEDEN IN GODS VOORZIENIGHEID.

Hoewel ik dat nauwe leven als in 't begin reeds lang missen moest, nochtans liet de Heere mij toch niet aan mezelf over. Toen wij pas op dat schip waren, woonden we eerst aan de wal in een huisje van mijn vader. Toen wij een jaar op dat schip woonden, zei mijn vader, je moest dat huisje maar kopen van mij, ik zal er de helft oplaten en de andere helft moet je dan zien te krijgen. Nu dat geld kon ik krijgen, maar die man zei dat het verzekerd moest worden. Nu had ik volgens mijn consciëntie er wel op tegen, maar ging toch door. Maar toen er een verandering in mijn leven gekomen was, kreeg ik dat nog al eens naar mij toe. En na verloop van 1 1/2 of 2 jaar kreeg ik er zoveel hinder van, dat het niet langer kon.

Voorals ik eens las: "De vossen hebben holen en de vogelen des hemels nesten, maar de Zoon des Mensen heeft niet waar Hij het hoofd op neerlegge". Dat gaf de doorslag. Ik zei, och Heere nu heb ik 2 huizen, een hier en een aan de wal, en dat is nog bij de duivel verzekerd. Ik ga er uit. Dus schreef naar mijn geldschietster of ik er niet uit kon, daar hij toch ongeveer de helft al weer terug had, zowat f 300,—, maar dat wilde hij niet. Ik zei dan wordt het weer verkocht. Dus liet ik het huis in een krantje zetten. Toen was ik mijn pak daarover ook kwijt, al duurde het nog een paar maanden eer het verkocht was.

Toen het verkocht was duurde het niet lang of het kwam op de proef. Wij moesten toen met ons kraanschip naar Bolnes, om daar de zeeboot, die oudijzer aan de werf geladen had, verder af te laden. Bij de werf was het te ondiep voor hem en dan werd dat ijzer met zolderbakken aangevoerd en wij moesten dat dan overslaan. Nu had de boot op een keer 's zaterdagsmorgens de vracht, en kwam er de laadbaas van de werf met een sleepbootje met de papieren naar ons toe voor die zeeboot. Hij zei tegen mij, Wim, morgen halen we de kraan naar de werf, want dan gaat de boot weg.

Ik zei, morgen dat kan niet, dan is het zondag, hij zei ja 't is niet anders. Ik zei weer maar dat kan niet, u kan ons best hier laten liggen voor ons eigen anker, en 't anker daar de boot met het achterschip aan vast legt, (dat was van de werf). Hij zei, dat gaat niet, je wordt gehaald, de directeur heeft het gezegd. Ik zei, nu baas, dan ga ik vanmiddag naar Werkendam, mijn vrouw met de kinderen gaan meteen, en ik vanmiddag, ('t was toen Pinksteren). Dus heb er dan erg in dat het schip alleen ligt, want als u hem morgen haalt blijf ik niet aan boord.

Daar stond de kapitein van de sleepboot bij en de baas van het overslagwerk. Toen zei hij, dan zal je je voor de gevolgen moeten wachten. Ik zei, dat is goed maar Gods dag is mij meer waard. Dus ging ik 's middags naar Werkendam. Daar zei ik tegen mijn vrouw, die in die dagen dan bij haar moeder was, dat kon er wel eens slecht aflopen dat ik hier ben, want morgen halen ze de kraan naar de werf, en ik heb gezegd, dat ik dat niet deed op zondag. Dus moest ik maar voor de gevolgen wachten zei de baas. Nu daar kreeg ik alles tegen, maar de waardij van Gods dag was bij mij het hoogste. Daar is het dinsdag na Pinksteren geworden. Ik zei tegen de vrouw blijf maar een paar dagen hier, dan zal ik eerst zien hoe of het afloopt. Dus kwam ik op de werf aan. Eerst kwam ik de bedrijfschef tegen, die zei, dat is ook mooi, om zonder iets te zeggen je schip alleen te laten. Ik zei, baas dat is een leugen, er stonden 2 mensen bij toen ik het gezegd heb tegen Terlouw. Maar 's zondags zonder noodzaak te varen baas, dat gaat niet, dat kan ik niet en 't mag niet. Ik zei verder, u moet het maar zeggen of ik bedankt wordt of niet, maar 's zondags zonder noodzaak varen kan ik niet.

Hij zei, je zult het wel horen als de directeur komt, (dat was toen een Jood). Dus ik naar de kraan en kwam Terlouw tegen die de papieren gebracht had en over het werk van de schepen ging. Ik zei, hebt u de kraan nog nodig vandaag? Hij zei, neen blijft

daar maar liggen. Ik zei, o man dat wist u toch zaterdag ook, waarom hebt u dan dat schip op zondag naar hier gehaald, dat had nu ook nog gekund of gisteren ook. Hij zei, ik heb niets met je praatjes te maken ga maar naar boord. Hij was altijd zo niet, maar toen ik op het schip kwam zag ik dat er wat gebeurd was 's zondags. Het dek een grote deuk er in, een bolder daar men het schip aan vast legt ingedeukt, en een stuk van de zijkant van het schip ingedeukt. Ik zei, tegen de machinist wat is hier gebeurd? Hij zei dat zware anker van 3 ton is zondag boven uit de kraan gevallen. De sluiting brak, ik schrok geweldig en zei, en nog ongelukken er bij. Hij zei, gelukkig niet, nu moesten ze dat anker (dat van werf was) hoog opdraaien om het zware eind ketting ook op 't schip te krijgen, en is toen naar omlaag geploft. Dus er zal wel een consciëntie geklopt hebben en dat er geen mensenlevens bij omgekomen zijn is nog een wonder.

's Middags ging ik naar de chef, en zei, wel wat heeft de directeur gezegd? Moet ik gaan of kan ik mijn vrouw weer laten komen? Hij zei, laat dat wijf maar komen, hoewel hij ook altijd even vriendelijk was, maar hij wilde toch zijn prestige wat bewaren, en zo liet de Heere in Zijn genadige goedheid het meevallen. Wij hebben later met tussenpozen het nog wel drie keer meegemaakt, maar dan zeiden ze, Wim blijf maar liggen. Maandag halen we je wel, dus zijn ze toch wel een beetje geschrokken van dat ongeluk, en hebben toch gewaar móéten worden dat het Gods dag was, en dan geen noodzaak.

Thuis hadden ze mij voor gek verklaard. Je hebt geen huis meer, waar moet je heen, met je kinderen als je ontslag krijgt? Ik had gezegd, dat zullen we dan wel afwachten, maar op zondag varen zonder dat er nood is, dat is me heel de werf niet waard. En o, wat maakt de Heere toch Zijn Woord waar als Hij zegt: "Die Mij eren zal Ik eren". Het kwam al vlug op de proef, toen we ons huisje kwijt waren. Kort daarop gebeurde het tegenovergestelde. Op een zondagmorgen was er brand uitgebroken op een zeeboot, die ze aan het slopen waren geweest en met snijbranders gewerkt hadden. Toen waren er zeker vonken in een berg afbraak hout gevallen, die in het ruim lag. En 's zondags is de brand er in ontstaan.

Toen ik 's morgens opkwam zag ik dat, want wij lagen er kort bij. Ik vlug mijn vuur opgestookt om stoorn te maken voor de brandpomp en mijn schip er naar toe gehaald, de slangen aangekoppeld, en toen ik stoorn had snel aan de stoornfluit getrokken en met de brandslang die boot op. Er kwam al vlug volk opdagen, terwijl ik al aan 't spuiten was. Die woonden op de werf. En na een uurtje waren we de brand meester, dus dat liep gelukkig goed af.

Maar daar moest ik 's zaterdags op het kantoor komen bij de eerste boekhouder-onderdirecteur. Hij zei, die andere mensen hebben 5 gulden gehad voor de brand blussen, dus jij krijgt die ook. Ik zei, ik dank u vriendelijk mijnheer, maar daar neem ik geen geld voor aan. Het was noodzaak en zondag, en als 't weer gebeurd hoop ik weer mijn best te doen maar geen geld van nood op zondag. Maar als er geen nood is om dan op zondag te werken, neen dat kan ik niet mijnheer. Dus u wilt dit geld niet hebben? Neen mijnheer, u wordt vriendelijk bedankt. Je bent een rare kerel zei hij. Ik zei, dat kan best eens wezen mijnheer. Dus dan zal ik mijnheer weer hartelijk groeten, en zo ging ik weg. Ook weer een proefje van de Vorst der duisternis, als we er maar ogen voor hadden. En och lezers een nagelschrapje vreze Gods, bewaart ons voor die dingen. Er staat niet te vergeefs, "wat is de mens en wat is in hem te prijen".

Het is eens gebeurd, dat ik in H. I. Ambacht stemmen moest, dus nam ik mijn kaart mee ook die van mijn vrouw. Ze zeiden, uw vrouw moet zelf komen. Ik zei, als u mij uit Gods Woord bewijzen kunt, dat mijn vrouw ook stemrecht heeft zo zal ik haar

direct sturen. En daarover mocht ik toen tegen hun nog al wat getuigen, dat het alles lijnrecht tegen Gods Woord was. Toen zeiden ze tenslotte, neem dan die kaart van uw vrouw mee. Ik zei, die had u niet behoeven te sturen, dus nam hem niet mede, en ging weer naar ons schip. Ik moest toen zelf er mee werken. Dat gebeurde de meeste tijd. Dus zat weer in de kraan om er mee te draaien wat nodig was. Toen zeiden ze van binnen bij mij, dat heb je er nu eens goed afgebracht om voor de Naam en de zaak Gods uit te mogen komen. Nu mensen ik begon te groeien, bijna door het dak heen. Nu lag er een schip naast ons, een rijnaak, die geladen was en nog even wachten moest tot de sleepboot hem zou halen, en ging daarvoor een beetje verhalen om gemakkelijker weg te komen maar bleef toch nog met het voorschip naast ons liggen. Terwijl hij dat schip verhaalde kwamen zijn bolders, daar men een schip aan vast legt, onder onze roeiboot, die aan de Davits hing, dus lichten eerst die boot op en toen viel hij weer in de Davits.

O, en dat moest ik net zien terwijl ik zijwaarts keek. O, als ik dit schrijf gruw ik er nog van. Ik ellendig schepsel. Ik vloog die kraan uit, greep een dik stuk hout en met de grootste vloeken geef ik die knecht een slag op zijn arm omdat hij zijn hoofd op zij boog, anders o en ruziede even tegen hem. Maar ik moest de kraan weer in om te werken. En daar zat ik. Inmiddels was de baas daar ik toen onder stond ook op de kraan komen kijken bij de man die het ijzer een beetje glad leggen moest, en de schipper van dat schip was er ook bij gekomen en maakte een praatje met elkaar. Maar ik kreeg het eind naar mij toe, wat ik gedaan had. Ik kreeg het zo benauwd dat het zweet mij uitbrak.

Het was maar binnen *verzoen u eerst met uwen broeder en kom dan tot Mij*. Ik kon het niet meer uithouden, want als dat schip weg voer dan kon het nooit meer. Ik moest er uit en zei tegen die schipper: och schipper roept uw knecht eens. Hij wilde dat eerst niet doen. Ik zei, och schipper alstublieft, roep hem eens. Tenslotte deed hij het. Ik zei tegen die jongen, och jongen, in het bijzijn van deze mensen die mijn dwaasheid gezien hebben, vraag ik alstublieft om vergeving, want ik kan niet meer bij God komen als je het niet doet. Hij zei het is al lang goed. Ik zei hier heb je een gulden voor je blauwe arm. Dat wilde hij eerst niet, maar ik hield aan tot hij het deed, en ik moest weer aan het werk. O, die diepe schuld voor de Heere, en dat zakken voor die Hogen God.

Och geliefden, zo stiet mij de Heere in Zijn ondoorgrondelijke goedheid, van mijn hoogte af door een paardenmiddel maar 't was net nodig. 't Was een les voor mijn gehele leven, dat als ik gewaar werd in mijn binnenste, dat ze mij van binnen soms over het een of ander wilde prijzen, van dit of dat goed gedaan of gezegd te hebben, dan schrok ik er van en kwam dit voorval mij te hulp om maar geen goed van mezelf te denken. En omdat ik verwaardigd werd mij voor die mensen te vernederen, is er nooit onder het volk over het eerst gepraat, want anders hadden ze er dat bij moeten vertellen. En zo bewaarde mij de Heere nog dat Zijn Naam om mijnentwil niet gelasterd werd.

Maar dat nabije leven was ik inmiddels al een hele poos missende, en ik kon met al mijn proberen er niet meer terug komen, en hoewel mijn vriend me nog al eens moed insprak, het hielp maar niet. En de oorblazer had al dikwijls gezegd, dat komt van je druk gezin. We hadden 4 kinderen en weer een op komst, dan was het dikwijls, je hebt veel te veel drukte en zorg om je heen, en ik arme blinde worm begon het tenslotte nog te geloven ook.

In die tijd begon mijn vrouw te praten dat ze naar de wal zou willen, maar als ik keek hoe wij op 't schip gekomen waren, dan durfde ik daar geen gehoor aan te geven, bang zijnde uit de weg te lopen. Maar de tijd ging door en met mijn vrouw ook, en mijn

vader had gezegd als je vrijmoedigheid krijgt schrijf dan direct, dan zal ik je met mijn scheepje verhuizen. Toen tot overmaat van alles moesten we weer van die zeeboten aan Bolnes afladen. Dan lag het schip nacht en dag hard te schudden. Dat ging in twee ploegen, en dan zou mijn vrouw als het weer op het schip gebeuren moest, met dat harde drillen niet kunnen hebben. Onze berekening liep nog een week of drie toen we te Bolnes waren. Ik wist tenslotte geen raad meer. Ik had 's nachts gewerkt, dus was vrij op de dag, en een poos geslapen hebbende kwam de toestand zo op mij af, dat ik van benauwdheid op 't voorschip het volkslogies invluchtte, en boog daar mijn knieën, om uitkomst, en o de Heere wilde mijn geroep horen en kwam mij voor met dat versje:

*De Heere zal u steeds gadeslaan
Opdat Hij in gevaar
Uw ziel voor ramp bewaar.
De Heere 't zij gij in of uit moogt gaan
Of waar g' u heen moogt spoeden
Zal eeuwig u behoeden.*

O, wat is dit versje mij later nog dikwijls tot steun geweest, en heeft de Heere het menigmaal bewaarheid. O, wat was ik blij en verheugd. De Heere zou er voor zorgen waar ik me ook heen mocht spoeden.

Ik schreef direct naar Middelburg. Ik wist dat mijn vader met zijn scheepje daar lossen moest. Ook schreef ik naar huis of ze naar een huisje kijken wilden voor ons. Mijn vader was met een paar dagen bij ons. Toen lagen we weer te H. I. Ambacht aan de werf, en thuis hadden ze direct een huisje en de zusters maakten het schoon. En toen wij 2 weken aan de wal woonden, werd ons gezin weer vermeerderd, dus alles net op tijd.

O, de Heere maakt het goed met dat Hij wil. Maar nu, toen mijn vrouw aan de wal woonde, moest ik elke week reizen, twee verleven. De huur, drinkwater, vuur en licht hadden we op die kraan allemaal vrij tot zeep borstels, dweilen. Dus was het leven een stuk duurder, en schraalder. Ik ben nog bijna 2 jaren alleen op de kraan geweest. Nu ik had toch geloofd dat als ik alleen was, dat het wel beter zou gaan, om de Heere te zoeken in mijn blindheid, maar dat heeft er mij ook niet gebracht. Nu was ik heel de week alleen van maandag tot zaterdag en moest mijn eigen kost doen.

Nu dat kon ik wel, dat had ik bij mijn vader en andere schippers wel geleerd, maar ik moest het met 4 gulden doen, dus was het niet zo breed. Maar ik ellendige worm, zo kon ik mezelf niet buigen of wringen, dat ik in mijn vorige gestalte weer terug mocht komen. Al mijn bidden en werken hielp mij niet, en dan klaagde ik steen en been bij mijn vriend, maar dan zei hij jochie, 't is een vrije gift hoor en niet te verdienen, maar het is verdiend. Maar ik kon daar toen geen vat op krijgen. Nu komt mij nog wat in de gedachten wat wij samen eens door mochten maken. Dat was al een poosje geleden.

Wij waren samen eens ter kerk geweest bij een Ds Boogaard te Sliedrecht. Die kwam daar dinsdags altijd preken. Ik had er al dikwijls ter kerk geweest, en er weer vandaan gebleven om reden, hij zo dikwijls de mensen liet lachen met gezegdens of gezichten trekken, en dan ging ik weer een poos niet, want de zaken waren mij te ernstig om mee te lachen.

Tenslotte zeiden ze van binnen, denk je dat je het alleen weet, kijk eens naar die en die dat zijn toch ook bekeerde mensen, en dan ging ik weer. Tot deze keer dat we er eens samen weer heen gegaan waren, en toen was het Avondmaalsbediening. Hij hield eerst een tafel voor bevestigde mensen, toen een voor bekommerde mensen, en toen een voor pas beginnende. Toen had ik daar zo geen erg in, later heb ik leren zien, dat

het geheel fout was. De Heere maakt geen onderscheid. Dus toen alles gedaan was, toen zei hij, dat wie er nu niet aan geweest waren, dat hij die er buiten sloot. En wij waren samen niet aangeweest, dus werden er buiten gesloten. Ik durfde in geen geval daaraan te gaan, en mijn vriend had het ook niet gedaan. Maar nu er buiten gesloten te worden dat was erg, vooral voor mij. Dus liep met een zwaar pak naar het schip en hem zat het ook niet zo gemakkelijk. Ik kon er 's nachts haast niet van slapen, en de andere avond ging ik naar hem toe, maar hij was er ook nog niet tevreden mee. Ik zei tenslotte, Velthoen laten we Gods Woord eens nemen dan zal ik maar lezen wat ik opsla. 't Is goed jongen, doe het maar. Dus sloeg ik het boek open en keek niet waar, ik begon maar te lezen en ik las hoe het volk van Israël in de woestijn Pascha hield. Toen kwamen er lieden tot Mozes die zeiden, wij zijn onrein over een dode, mogen wij nu 's Heeren Pascha niet eten?

En Mozes zei, blijf staan dat ik de mond des Heeren vraag, hoewel er al gezegd was te voren dat een onreine het Pascha niet houden mocht. Nochtans vroeg het Mozes voor die mensen en o daar zegt de Heere: "Al zijn ze onrein over een dode of op een verre weg, zij zullen evenwel Mij het Pascha houden. O, die blijdschap, die er toen over ons kwam dat de Heere er ons niet buiten, maar er in sloot. Wij hebben samen geweend als kinderen. Hij zei, o jochie, de nalezingen Efraïms zijn beter als de wijnoogst van Abiëzer. Wij waren er beter mee, als die Avondmaalgangers. Later heb ik gezien dat het Numeri 9 was. Maar nu stond er nog wat bij daar ik toen geen erg in had, dat is 29 jaar later eerst gebeurd. Dan hoop ik er nog eens op terug te komen, als ik het zover brengen mag.

Ook in die tijd die eerste maanden gebeurde het eens dat ik op een zondag in de kerk zat. Er zou een oudvader gelezen worden, en doordat ik nog een beetje vroeg was, sloeg ik mijn Psalmboek maar eens op bij Psalm 105: 7. O, en daar las ik:

Hij sprak:

*Ik zal de schoonste landen
'k Zal Kanaän lev'ren in uw handen
't Welk het snoer uws erfdeels wezen zal.
Het volk was weinig in getal,
't Verkeerde daar als vreemdeling
Toen 't zulk een gunstrijk woord ontving.*

O, dat versje sloeg zodanig naar binnen, dat ik de gehele dienst geweend heb, en niets van de preek gehoord. Och, ik had genoeg preek gehoord uit dat lieve Woord en ook geen last van de koude, hoewel het vroom dat je de adem van de mensen zag. Ook zei ik tegen mijn vriend Velthoen, ik heb gelezen dat het Koninkrijk der Hemelen met geweld genomen werd, nu ik zal er geweld op doen hoor. Hij zei, goed jongen heel best, doe je best maar hoor; o ik arme worm meende dat ik dat kon, later heb ik mogen leren, dat de Heere meer geweld op de zondaar doet als de zondaar op Hem.

Ook gebeurde het eens, zo wat een jaar voor ik voor goed mijn ontslag kreeg, dat ik toch eens mijn ontslag kreeg. 't Was een teruglopende tijd. Toen woonden we nog in ons eerste huurhuisje, nadat mijn vrouw aan de wal gegaan was. Dus ik kwam 's zaterdags thuis en gaf mijn vrouw het weekgeld, maar onze bakker kreeg f 35,— nog van ons en dan geen werk, wat nu? Ik keek maar naar boven, ik had nog f 2,— in mijn zak en ik ging naar de bakker en zei, bakker hier heb je vast f 20,—. Hij zei, hoe heb ik het nu, u bent toch zonder werk? Ik zei, dat is waar, maar het komt u toe, ik ben u meer schuldig als dit, dus neem dit vast, en ik ging weer naar huis. Ik zei, Heere ik ben

zonder werk en nu heb ik mijn laatste geld aan de bakker gegeven, want dat kwam hem toe, nu heb ik niets meer Heere, nu is het uw tijd om te werken. O, lezers was dat geloof of niet?

Op maandag zat ik wat hout te hakken en daar viel in mijn hart: "De smarten dergene die enen anderen God begiftigen zullen vermenigvuldigd worden". Ik zei, *Heere waar ziet dat op, ik kan daar niet uitkomen*. Neen dat kon ik niet uitvinden, waar het op zag. Dat duurde een klein uurtje. Daar kwam mijn vader aan lopen. Ik zei, kom je eens kijken? Hij zei, ja maar ik heb geen beste tijding. Ik zei wat is er. Vader zei, ik kreeg daar tijding van Oom Willem (dat was een broer van moeder en ook een schipper), dat hij met zijn schip met rijshout geladen voor de afsluitdijk, op de Zuiderzee voer, en toen is zijn zoon overboord geslagen en verdronken. Nu ligt hij met zijn schip in Broekerhaven, en zijn oudste zoon met zijn schip ook met rijshout geladen ligt bij hem, en jij bent nu zonder werk, je moet er naar toe om hem te helpen.

Ik zei, o vader, ik zit van morgen met die waarheid: De smarten dergene die een anderen God begiftigen zullen vermenigvuldigd worden".

Eerst voor een poos zijn vrouw verloren en nu zijn zoon. Hij zei, ja jongen, bij de Heere is geen abuis.

Dus ben ik er heen gegaan, en de toestand is niet te beschrijven hoe ik het daar vond. Ze zaten beiden stom van smart in hun kajuit, (na 6 weken is die jongen pas opgevest). Toen zijn we naar de afsluitdijk gevaren. Daar werden beide schepen gelost en leeg naar huis om een andere reis. Ik ben er drie weken aan boord geweest. Toen is die oudste zoon bij zijn vader gegaan. Toen heb ik nog een paar weken bij een andere neef aan boord geweest, en verdiende zodoende mijn kost nog. Toen kreeg ik een telegram om weer op de kraan te komen. Ze hadden weer een groot schip voor de sloop aangekocht. En zo hielp ons de Heere daar weer door. O, en wie ben ik zo'n albederver voor die liefderijke onderhouding.

Toen was ik weer alleen op dat kraanschip, en omdat ik 's avonds ook alleen was, ging ik nog al eens naar mijn oude vriend. En deed dan mijn beklag dikwijls over mijn diepe ellende, want ik kon maar niet meer op dat lieve plekje komen om de Heere met een hartelijk leedwezen mijn zonden te belijden en te bewenen. Dan kwam hij mij wel uit zijn eigen bevinding te leren en te onderwijzen, maar het hielp niet veel. Toen begonnen ze mij van binnen maar weer te zeggen: man dat komt omdat je je brood goed verdiend. Kijk eens naar Huntington in dat boekje van "de Kassier der armen". Die man had de Heere dagelijks nodig, om gedurig geholpen te worden, en jij niet. En o, ik blinde onwetende hals, begin dat nog te geloven ook. Dat als het daartoe kwam zou het wel veranderen bij mij.

Dat jaar terwijl ik daar nog werkte zijn wij in een nieuw huis gaan wonen, want ons huisje waar we inzaten was zo nat, ons beddengoed beschimmelde en het regende overal door, 't was niet meer te bewonen, dus konden we na veel wederwaardigheden een nieuw huis betrekken met f 4,25 huur. Dat was een rijksdaalder meer als waar we uitkwamen en dat was in 1930 en nu in 1968 is het al 6 jaar ons eigendom. O, eeuwig wonder, hoe is het mogelijk naar alle omstandigheden die er nog over ons hoofd gegaan zijn in die jaren. Maar bij de Heere is niets te wonderlijk. Dat heb ik o zo veel malen mogen ondervinden.

O, kinderen, dat gijlieden die God van uw vader toch mocht leren zoeken, want dat heeft nog nooit geen mens tevergeefs behoeven te doen. Want al mijn noden en behoeften heb ik altijd in 't verborgen bij Hem mogen brengen, zelfs mijn ouders hebben het nooit geweten hoe desolaat het er ook dikwijls voorstond. Nooit maakte ik

iets aan de mensen bekend. Ik was bevreesd, dat er Gods lieve Naam door gelasterd zou worden. Ik ben nooit te rade gegaan met vlees en bloed, als de Heere er ons weer eens uitgeholpen had langs wonderlijke wegen, dan vertelde ik wel eens wat en wat ik aan mijn God had. En hoe Hij ons albedervende schepsels er altijd uit en door geholpen heeft. De Heere, Die alwetend is, die weet hoeveel gebeden en verzuchtingen er voor jullie opgegaan zijn. Want, o die verschrikkelijke eeuwigheid, dat zal wat wezen als je onbekeerd zal moeten sterven. Want voor de goddelozen is die poel van vuur en sulfer bereid, waar de worm niet sterft en een eeuwig had ik, had ik, op zal gaan. Maar van de andere kant, o, dat die lieve Zaligmaker Zijn dierbaar bloed heeft willen storten tot behoudenis van zichzelf schuldig verklarende zondaren, en die er achter zijn gekomen, hoe groot hun zonden en ellenden zijn volgens onze Heidelbergse Catechismus.

O, de Heere vergunne en geve het ulieden nog te beleven eer het te laat is. Want o, onze zielen zijn zo ontzettend kostbaar, dat ze nergens anders mee geholpen kunnen worden als door het dierbaar bloed van de Zone Gods. En de tijd is zo kostbaar, dat er in dat lieve Woord staat: *heden zo gij Zijne stem hoort verhardt uw harten niet. Roept Hem aan terwijl Hij te vinden is en zoekt de Heere terwijl Hij nog nabij is, want als kaf gaat de dag voorbij*; En men is oud eer men het beseft, want wij vliegen daar henen. Zet er alles maar op uit. Probeert het toch, wie weet Hij mocht Zich wenden en u genadig zijn.

Dus was ik weer op dat kraanschip, en probeerde wel met alles de Heere te bewegen, maar ik kon er niet toe komen, en de binnenprater hield niet op, als je maar als Huntington was.

Nu het werd onder dat alles november, en een erge crisistijd dat alle handel op de gehele wereld stil lag. God betoonde Zijn Almacht, maar 't werd niet opgemerkt. En aan de werf was ook niets meer te doen en kreeg ik mijn ontslag, en nu voor goed en wij woonden toen een paar maanden in het nieuwe huis. We hadden 7 kinderen en geen werk en de winter op handen. Daar was geen doorzicht in. Nu zou het er op aankomen, maar hoe, daar was ik blind voor. 't Was een donkere toekomst.

Zo stond ik weer aan de wal en brak er een andere tijd aan van veel tobben en zuchten, en daar zal ik een ander hoofdstuk aan beginnen.

5. DE TIJD VAN VEEL VOORZIENIGHEID.

Het gebeurde wel, dat ik eens wat verdiende met timmerwerk of schilderen, of de Heere deed mij in Zijn Voorzienigheid wat toekomen. Zo werden we toch gedurig erdoor geholpen. Eens ging ik naar een aannemer hier, of hij mij niet ergens tussen kon voegen. Hij zei, jongenlief 't is alles bezet, maar je komt toch zeker niets tekort, want dat moet niet. Hij liep al naar de kast en greep f 25,—. Ik zei, neen mijnheer, maar ik kom om werk, (en ik had geen cent op zak). Maar ik dacht, van u behoef ik het niet, want dat gaat rond, dus ging tenslotte onverrichterzake naar huis. Daar komt een dochttertje uit de school thuis die zei, pa ik heb een mooie vulpen gevonden. Ik zei, nu dat is net een mooie, gaat er maar mee naar de politie hier vlakbij, misschien weet die wel wat. Nu die zei, de secretaris is zijn vulpen kwijt of verloren, misschien is hij dat wel, en ja hoor, daar kreeg ze toen een rijksdaalder voor beloning. Daar was ik blijder mee als die f 25,— van die aannemer.

De andere dag kwam er een uit school die zei, moe ik heb een gulden gevonden.

Op een zaterdag kwam ik bij mijn oom L.K. Hij zei, Romeijn heeft een boekje voor je hier gelaten, stop het maar in je zak. Ik zei, nu wel bedankt hoor en kwam er eerst mee bij mijn ouders.

Ik zei, oom Leen heeft mij een boekje gegeven van Romeijn, ik zal eens kijken wat het is, dus ik pakte het uit. Toen was het: "De komst en welkomst tot Christus". Prachtig gebonden. Ik zei, dat is een mooi boekje, en bladerde het door en zag dat er wat in zat. Toen sloeg ik het van schrik dicht met tranen in de ogen. Vader zei, wat scheelt er aan? Ik zei, ja dan moet je eens zien, en ik deed het weer open en daar lag een briefje van f 10,— en er was niets in huis en zaterdag, toen hadden we allen genoeg om ons in te houden, hoewel ze niet wisten hoe het er bij stond, want ik bracht altijd al mijn noden bij de Heere. Ik ging vlug naar huis, en toen kon mijn vrouw weer kopen voor nooddrift. *O, Heere Uw goedertierenheden zijn groot en uitgestrekt.*

Op een andere zaterdagmiddag zat ik weer eens bij mijn ouders, en er was niets in huis. Mijn ouders wisten dat niet, maar de Heere wel. Mijn ouders hadden ook genoeg aan zichzelf. Daar komt een jongetje van mij de deur in draven, roepende, pa, pa, gauw thuis komen, er is zo'n grote kist gekomen, dat 't raak is. Dus ik ga hem achterna en terwijl ik van de binnendeur naar de buitendeur loop, kwam er zo in mijn hart: "Eer zij roepen zal Ik antwoorden". Ik dacht, o Heere hebt U weer gezorgd. Nu ik kwam thuis, in dezelfde straat woonden we, en daar stond een grote houten kist, een soort sinaasappelkist. Die had de bode gebracht, en met hun beiden in huis gedragen, want hij woog 80 pond. Nu eer men 80 pond aan levensmiddelen en kleren heeft, dan behoeft men niet te vragen hoeveel daar in zat. Er moest hamer en nijptang aan te pas komen, en al de kinderen er omheen.

O, terwijl ik dit schrijf, schiet mijn gemoed vol, ik zie het weer levendig voor mij. Daar gaat het deksel er af, en o het ach en o, van de kinderen was niet van de lucht. Och moe, kijk eens, koffie, koek, kaas een hele, spek, thee, comedbeef, o pa tabak, een ander en sigaren ook, en boter. Weer een ander, och wat een mooi jurkje, dat past mij, o en suiker. Moe nou hebben we een hoop. Een jongen zei, dat jasje trek ik aan. Zouden die schoenen mij niet passen weer een ander, en dat manteltje moeder, daar kan ik mee naar school zei weer een meisje. Ik stond er met betraande ogen bij, er zat ook nog geld in en die kwam geheel uit Friesland gestuurd.

O, kinderen en die dit leest. De Heere zegt niet voor niets: *Het goud en zilver op duizend bergen is Mijne.* En Hij heeft alle harten in Zijn hand. Dit is tweemaal zo voorgevallen, dat er niets was, en zo heeft die lieve Zaligmaker ons 18 weken

doorgeholpen.

't Gebeurde in die tijd dat men bij ons op 't gemeentehuis een blauwe kaart kon krijgen voor arbeidsbemiddeling. Als de gemeente je dan ergens tussen kon plaatsen, dan had je toch werk. Zo dacht ik ook, dus ging zo'n kaart halen. En terug was ik bij mijn oom L.K. aan gegaan. Terwijl ik daar zat, kreeg ik dat woord arbeidsbemiddeling naar mij toe, met de vraag: Ben Ik niet machtig genoeg voor u? Ik schrok zo hard dat ik weer zonder iets te zeggen wegging, en die kaart weer op het gemeentehuis bracht. Daar keken ze wel raar op, maar ik had geen zin hun tekst en uitleg daarover te geven, en ging weer naar mijn oom. Hij zei, wat scheelde er straks toch aan, dat je zo maar weg liep, en toen vertelde ik het; hij zei, dan zal je maar af moeten wachten Jantje.

En bij het naar huis gaan kwam ik iemand tegen die zei, ik zie je al zo lang lopen, in welke bond ben jij? Ik zei. ik ben in een bond die nooit failliet gaat en zoveel die denkt dat ik nodig heb, krijg ik, en zo liep ik weer verder.

Hier wil ik nog wat tussenvoegen wat P. Velthoen mij eens vertelde, wat hij meegemaakt had. Het komt heden in mijn gedachten en omreden het nogal van ingrijpende aard is, wil ik het even optekenen. Hij vertelde, vroeger onder Barendrecht boerenarbeider geweest te zijn, en moesten ze een grote koppel koeien verscharen een heel eindje over een smalle landweg, en aan beide zijden een diepen sloot. Toen op een moment de koeien niet meer vooruit wilden, ze bleven stokstijf staan en hoe ze ook van achter probeerden, het hielp niet. Tenslotte zijn ze tussen de koeien door gegaan om te zien wat er aan haperde, en daar zaten drie kindertjes op haar knietjes te bidden, uit angst voor de koeien. "Heere zegen deze spijs amen".

Ze hadden dat bidden wel geleerd, maar wat het behelsde wisten ze niet, en uit angst begonnen ze dat gebedje maar te doen. Echt kinderlijk. Ze wisten niets anders te doen, maar de Heere begreep het wel en de koeien bleven staan. Toen hebben ze die kinderen op hun arm genomen tot de koeien voorbij waren. Ze waren maar een 150 meter van hun huis af, maar zo maar onbedacht een eindje de weg opgegaan. Hier ligt een les voor ieder om met alle noden en behoeften tot die God toevlucht te nemen, Die alles hoort en ziet.

Maar ondertussen dacht ik gedurig, o had ik maar werk, en die binnenprater zei, zie je nu niet dat je veel meer te doen hebt om er door als uit de wereld te komen. Zo kom je er niet. Ik had maar geen erg dat ik van de enen hoek in de andere gedreven werd. Ik was voor dat alles blind, totdat later de Heere mij er bij kwam te bepalen.

Ik verlangde dat ik maar weer werk kon krijgen. Dat kwam gedurig maar weer terug. Daar komt mijn zwager naar mij toe en zegt, Jan daar komt een rijswerk op het eiland Rozenburg tegenover Maassluis, en jij kan ook mee, een hele ploeg rijswerkers. Wij zouden in twee houten barakken thuis liggen, de ene ploeg ging de ene week naar huis en de andere ploeg de andere week, dus waren om de beurt 14 dagen van huis, dus een zondag ginder en een zondag thuis. Ik ging 's zondags wel eens naar een oude kennis daar, of als mijn vader er met zijn scheepje lag, dan ging ik daar in de kajuit met ons tweeën een preekje lezen, want vader ging dan met de ene ploeg werkvolk met een bus naar huis. Dus was ik daar zo ongeveer 10 maanden met een grote ploeg bij elkaar, en o als de Heere mij niet vast gehouden had, dan was ik van lieverlede meegezakt in de wereldse gangen. 't Was toch soms al erg genoeg, want ik was geen haar beter als hen, nochtans verbergde ik mezelf nog al eens in de afzondering, en nu begon die binnenprater maar weer en zei: Nu heb je werk daar heb je toch naar verlangd, nu kan je nog niet in die eerste gangen komen. Zie je nu niet dat het allemaal niets is met je, er is geen verschil tussen jou en je maats. Wat denk je wel, 't

is alles maar verbeelding van je en ik voelde, dat als het zo doorging ik alles kwijt zou raken.

Dat dacht ik, ziende op mijzelf, mijn hart lag voor alles open en niet dat ik die laatste jaren eens geen indrukken had, van dat lieve Wezen. En kwamen er nog wel eens aangename tijdjes tussen, hetzij in de ontmoeting van iemand of bij het lezen soms, toch ging het niet goed dacht mij die tijd, en o dan was er soms een verzuchting: o, had ik maar werk dat ik met geen mens te maken had, want dat ijdel geklap begon mij toch zwaar te zitten, en vooral als ik eens meedeed.

Want dan kwam al vlug de terugslag en zo met dat alles liep toch dat werk op een eind en ging dat jaar 1931 zo langzamerhand voorbij tot het werk op 11 december klaar was, en wij weer naar huis gingen, en de winter ophanden en geen werk, alweer een donkere toekomst. O, hoe zal het nu weer gaan, 't was altijd maar zorgen en zware tijden, een groot gezin, 't was van binnen donker en van buiten, en toch met dat alles mocht ik toch veel in het verborgen verkeren en daar al mijn noden en behoeften bekend maken.

Nu kom ik weer in een andere gang van mijn leven, en zal daar een nieuw hoofdstuk van maken.

6. BOEKVERKOPER.

Wij waren dus op 11 december 1931 weer thuis gekomen op zaterdag; de andere week van 16 op 17 december 's nachts, ik kon niet slapen van de zorgen. O, wat moest ik nu toch weer beginnen? Dus lag ik 's nachts wakker. Daar kwam op eens in mijn hart om eens te proberen of ik met boeken te verkopen niet wat verdienen kon; bij Romeijn & van der Hoff vandaan. Ik werd daar rechtuit voor ingewonnen, en dacht dat zal ik proberen, en met dat besluit mocht ik inslapen en ging 's vrijdagmorgens naar Gorinchem, en vroeg of dat kon, en of dat gaan zou, en hoe dat zou moeten, want ik wist dienaangaande van niets, daar ik er nooit van gehoord had. Hij zei zeker, die zijn er wel meer die dat doen, en ze verdienen er hun brood mede. Ik zei, nu dan zal ik het proberen, geef maar wat mee, en zou ik dan hier in Gorkum maar beginnen. Hij zei neen, je moet op je eigen dorp beginnen, daar ken je de mensen. Ik durfde geen neen te zeggen, maar o dat was wat om met boekjes langs de deur te gaan. Ik had nog flink wat last van hoogmoed, maar de nood dwong mij, om er overheen te komen. Dus nam een pakje mee, en 's avonds onder mijn jas ging ik bij kennissen proberen, en werkelijk ik verdiende nog 3 gulden. De andere dag weer proberen en verdiende weer 3 gulden, en kreeg wat moed om voort te zetten.

Daar kreeg ik 's maandags een groot pak boeken gestuurd volgens afspraak, en dat was voor een goede f 70,—. Ik dacht, o die krijg ik nooit betaald. Maar ik keek daar geheel verkeerd tegen aan, want hij had gezegd, je betaalt maar wat je verkoopt, en wat je niet kwijt kunt geef je maar terug. Dus zat er geheel geen risico in, maar ik keek maar naar die rekening. Maar dat is toch langzamerhand wel overgegaan. En zo werd ik boekhandelaar. Dus 's maandags op stap met een grote boog om het dorp, ook langs de dijk, trap op en trap af, en kwam tenslotte weer op het dorp uit, en daar verkocht ik het eerste boekje van 25 cent, nadat ik 6 uren gelopen had.

O, de moed zakte geheel in mijn schoenen, maar de nood drong, en naar de steun dat kon ik niet. O vrienden, mijn steun woonde boven de aarde en daar was ik veel te vinden. Dus weer een paar dagen op 't dorp en toen met mijn fiets naar een ander dorp. En zo moest en kwam ik gedurig verder van huis, want ik begreep wel dat ik gedurig niet elke dag met boekjes bij dezelfde mensen kon komen. Ik moest tenslotte elke morgen en avond grote eindjes fietsen, want ergens overnachten daar wist ik niet van. Dus gedurig maar verder. En dan mocht ik toch altijd nog meer verdienen als aan de steun. Hoewel het veel te weinig was om met mijn gezin rond te komen, zodat we knap verarmd werden in kleren en schuld hier en daar. Maar bij mijn boekenleverancier daar hield ik het elke week glad. Maar de Heere beschikte nog al eens kleren of geld en zo ging dat op en neer.

Toen kwam ik eens bij een boer J. Kooiman en z'n vrouw te Strijen, beiden levende mensen. 't Was al in de namiddag. Die vrouw zei, waar moet je morgen heen. Ik zei, dan zou ik naar Numansdorp willen en Zuid Beierland. Ze zei en straks naar Werkendam, en morgen naar Numansdorp. Ik zei ja, hoe moet het anders? Zij zei zo, maar ik zal het je eens zeggen, jij hoort vanavond hier en dan kun je hier vandaan morgen naar Numansdorp en de Hitsert, (zo noemden ze Zuid Beijerland. 't Was net voor mij zo'n groot wonder ik keek zo vreemd op.

Ik zei maar vrouw gaat dat, kan dat? Ik zeg het je toch, daar staat een bed leeg, en als je weer komt ben je hier thuis. Nu ik bedankte ze hartelijk. Toen had ik al zo ongeveer 5 á 6 weken gegaan. En dan vroegen de mensen mij soms hoe ik heette. En ik was zo bevreesd om mijn naam te noemen, dat ze het soms twee of drie keer vragen moesten. Want de naam Kieboom was in de ganse omtrek onder Gods volk in een goeden reuk.

En ik was maar bevreesd dat ik die naam bezoedelen zou, en dat deed mij voorzichtig handelen.

Zo ging ik gedurig maar voort. Ik wist geen andere weg, en werk was er nergens. En nu konden we nog in 't leven blijven al was het met veel tobben en wurmen. Dat was dan in 't jaar 1932.

En zo langzamerhand aan de maand mei gekomen. Toen ik eens op een zaterdag thuis kwam en er 2 kinderen aan de difterie ziek lagen. De andere dag werden er weer twee ziek en de derde dag weer twee. Dat was zes van de acht kinderen aan de difterie. Die heerste toen in ons dorp. O, wat was het een vreselijke toestand. Ik kon niet weg, nacht en dag er bij en die kinderen hadden het zo benauwd. Dat was met geen pen te beschrijven. Ik moest van 't ene kamertje naar het ander lopen om te helpen. Mijn vrouw had beneden zo veel werk. 't Was gedurig overgeven en nog een baby (die heeft het niet gehad en het oudste jongetje ook niet), dus die hadden hun verzorging ook nodig, en eten klaar maken, en gedurig eens naar boven naar de kinderen zien. We hadden beiden onze handen vol.

Ik ben in 9 dagen niet uit de kleren geweest en niet op bed. En o, die kinderen hadden het zo benauwd, de keel ging dicht. Op ons dorp werden er elke dag begraven. Op een plaats werd het ene kind begraven en het andere stierf. En ik liep soms als een dwaas mens van het ene kamertje naar 't andere, en maar roepen en zuchten naar boven. En alles was dicht en ik kon er niet onderkomen. 't Was mij soms zo benauwd dat ik niet wist waar ik het zoeken moest, want de Hemel was gesloten, er was geen doorkomen aan. Niemand durfde bij ons komen, bang voor de besmetting, dan alleen mijn lieve vader. Die kwam gedurig kijken, maar kon toch ook niet helpen, maar met ons meeleven wel. Ik wist soms niet wat ik zei, want als er dan een roepen was naar Boven en alles dicht gesloten, zei ik: och Heere maakt er toch een eind aan, niet dat ze sterven zouden, maar ik kon er niet doorkomen, en niets verdienen ook nog.

Daar is het maandagmorgen 4 uur. Dat was de negende dag, toen stierf er een jongetje van 3 jaar, een lief ventje, en zo benauwd in de keel, en wij stonden er met onze handen slap bij. Wij konden de dood niet tegen houden. Daar is het 6 uur, toen stierf er een allerliefst jochie van 2 jaar. Ik kan de toestand niet beschrijven, dat moet beleefd worden.

O, die kinderen werden uit onze ingewanden gescheurd. Ik was ook aan 't eind en liet er mij bovenop vallen. Wij konden niet genoeg dat ontzettend stuk bewenen; 2 lieve kinderen in 2 uur tijd, en die heb ik toen in één ledikantje beneden naast elkaar gelegd, als een gebroken mens, en mijn vrouw trok de haren uit 't hoofd, die wist ook niet meer wat ze deed, en dan er nog 4 zo ziek te hebben liggen, en met de gedachten ze sterven allemaal. Er was geen doorkomen aan. Het is ook in geen woorden uit te drukken, wij waren op.

Tenslotte was het 9 uur geworden. Ik zei vrouw, laten we onszelf vermannen om wat te eten, want er zijn nog 6 kinderen die onze verzorging nodig hebben. En o, terwijl ik dit schrijf, komt het alles zo terug al die toestanden, dat ik mezelf geweld aan moet doen, om verder te schrijven. En we hebben het gedaan, maar hoe, is beter te begrijpen als te zeggen.

Dus toen we gegeten hadden nam ik Gods Woord en moest in mijn vervolg lezen Jeremia 30 en kwam aan vers 5 en 6: "Want zo zei de Heere, wij horen een stemme der verschrikking; daar is vreze ende geen vrede. Vraagt toch en ziet of een manspersoon baart. Waarom zie ik dan een iegelijken mans handen op zijn lendenen, als ener barende vrouw? En alle aangezichten verandert in bleekheid".

O, en dat was net zo, toen ging ik wel zakken maar nog niet geheel. Maar vers 14: "Want Ik heb u geslagen met eens vijands plaag, met de kastijding eens wreden, om de grootheid uwer ongerechtigheid, omdat uwe zonden machtig veel zijn"; en vers 15: "Wat krijt gij over uwe breuk dat uwe smart dodelijk is? Om de grootheid uwer ongerechtigheid; omdat uwe zonden machtig veel zijn heb ik u deze dingen gedaan".

O, toen was het gebeurd met mij, ik kwam zo diep in de schuld voor dat Hoge Wezen, dat is niet om te zeggen. Tenslotte kwam ik aan vers 17: "Want Ik zal u de gezondheid doen rijzen, en u van uw plagen genezen, spreekt de Heere".

O, toen kreeg ik te geloven dat de anderen beter zouden worden; en vers 20 heeft de Heere ook waar gemaakt, daar er later nog 4 kinderen geboren zijn. Het gehele hoofdstuk maakte veel indruk op mijn gemoed, maar die aangetekende teksten het meest. Die er belang bij hebben moeten het gehele hoofdstuk maar eens lezen. En met het begraven waren alle kinderen weer beter.

Toen het middag was, moest ik na 't eten hoofdstuk 31 lezen, en o lezer of wie het ook lezen mag. Daar las ik vers 3: "De Heere is mij verschenen van verre tijden; ja Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde, daarom heb Ik u getrokken met goedertierenheid". Wat er gebeurde weet ik niet, 't was net of de Heere weer terug kwam en dat woordje "Ja" dat heeft zo'n grote betekenis, iets bevestigends, ook zal het voor sommigen vreemd zijn, alleen diegenen die in dergelijke toestanden het hebben mogen ondervinden zullen het alleen toestemmen, want toen begon het te zingen in mijn hart:

*Geloofd zij God met diepst ontzag,
Hij overlaadt ons dag bij dag
Met Zijne gunstbewijzen.
Die God is onze zaligheid,
Wie zou die Hoogste Majesteit
Dan niet met eerbied prijzen.
Die God is ons een God van Heil,
Hij schenkt uit Goedheid zonder peil
Ons 't eeuwig zalig leven.
Hij kan en wil en zal in nood,
Zelfs bij het nad'ren van de dood,
Volkomen uitkomst geven.*

En o lezer dit bij twee lijkjes, dan moet dat toch wel een Goddelijk liefdeblijk wezen om een mens in zulke toestanden, al is het in zijn hart te laten zingen, want elke regel werd waar.

En ook nu moet ik iets schrijven wat ik liever niet gedaan had en maar verzwegen, maar ik moet om het antwoord dat ik gaf.

Mijn vrouw zei: "Waar blijf je nu met die God van je, er is niets in huis en de kinderen moeten begraven worden. Ik zei, och vrouw, Die God die ze weggenomen heeft, die zal ze Zelf laten begraven, daar behoef je niets aan te doen. En wat gebeurd er, eer er 2 ½ dag om waren, was er f 250,— in huis. O, Hij schenkt uit goedheid zonder peil, daar is geen hoogte, diepte, lengte of breedte van.

Toen kwam de doodgraver naar mij toe. Hij zegt: hoe wil je ze begraven hebben? Ik zei wat bedoel je? Hij zei, daar zijn klassen in, eerste, tweede, derde, en vierde klas dat is voor drenkelingen soms. Ik zei hoeveel verschil is er in 2e of 3e klas; ja ruim f 4,— zei hij. Ik zei zonder ergens gedachten over te hebben, dan maar 2e klas. Maar dat was van de Heere, Die kwam buiten mijn weten of gedachten voor Zijn eigen eer te zorgen, want wat gebeurde er zo wat 2 weken later.

Toen zei een buurvrouw, ik hoor dat ze van de arme begraven zijn. Ik zei, worden ze dan ook 2e klas begraven, en zo werd die mond gestopt. Dus ziende op alles, heeft de Heere Die ze weggenomen had, ze ook Zelf laten begraven.

Mijn vader die ook al in geen weken gevaren had, kreeg er ook f 50,— van. Dan nog moet ik nog wat neerschrijven. Toen ik al die kinderen in de rouw zag zitten met het begraven, werd ik indachtig wat ik voor 3 weken gezegd had tegen de Heere; zij gingen voor die tijd naar mijn zin veel te licht gekleed, en wat ik er van zei hielp niet. Toen zei ik, Heere komt U er eens aan te pas. Maar toen ik ze in het zwart zag zitten, toen zei ik: ach Heere zo heb ik het niet bedoeld.

Tenslotte moest ik weer op reis, maar hoe, dat is niet uit te drukken. Maar ik moest weer proberen wat te verdienen, en kwam de eerste dag in Leerdam bij een vrouw aan de deur. Vrouw de Wit, daar wel bekend. Ze is inmiddels reeds lang overleden. Zij zei, waar komt u vandaan? Ik zei uit Werkendam. Ze zei, ik hoor dat daar veel kinderen gestorven zijn, in één gezin nog twee gelijk. Ik zei, ja vrouw dat was bij mij, en 't water kwam in mijn ogen. Ze zei, man kun je dan hier nog staan? Ik zei, ja mens, ik moet, want ik heb nog 6 kinderen om de kost voor op te halen. Dat was dan het begin toen ik weer op pad moest.

De daarop volgende week ging ik naar Zeist, voor het eerst, want ik moest gedurig verder van huis, en deed alles per fiets.

Ik kreeg die week logies bij C.B. van Woerden (datzelfde jaar is hij gestorven). Nu had ik al eens gehoord dat het een harde baas moest wezen. Die week liet hij mij nog al met rust, tot de laatste avond. Toen zei hij,

56 nu wil ik wel eens weten, wat ik onder mijn dak heb. Hoe ligt het zo bij je? O, en ik begon te zweten van angst. Ik dacht, daar heb je het, wat moet ik zeggen? Ik zal maar vertellen wat ik laatst mee gemaakt heb, en dat deed ik toen maar. Toen zei hij zo, ja maar dat is de Christus niet, en daar zat ik verstomd en alles, alles weg. Dat heeft zo 3 weken geduurd in een nare toestand. De uitkomst schrijf ik straks nog hoop ik. In die tijd was ik ook in Rhenen geweest en op de weg naar huis. Ik had toen zo'n halfjaar gevent met boeken, en ik was zo'n 3 1/2 km. van huis.

Toen zei ik, ach Heere Heere, wat moet ik er toch schraal door, ik kan mijn kost haast niet verdienen. O, toen kwam er in mijn hart: Is het nu nog niet goed? Je hebt nergens om nachtverblijf behoeven te vragen. Ik heb overal de deur voor je geopend, en nu heb je met geen mens te maken, je bent je eigen baas.

O, kinderen en die dit leest, toen kwamen mij helder voor de geest mijn dwaze wensen, eerst op bladz. 48 bij het dat ik dacht teveel drukte om me heen te hebben en wenste alleen te zijn, hetgeen geschiedde zoals ik beschreven heb. Toen op bladz. 43 dat ik wenste Huntington gelijk te wezen. Hetgeen ook geschied is. Toen, o had ik maar werk, hetgeen ook geschied is met alle omstandigheden heb ik het al beschreven, dit op blz. 46. Toen op blz. 48 had ik maar werk dat ik met geen mens te maken had, en nu had ik met geen mens te maken en weer niet goed. Nu kreeg ik al die dwaasheden in een recht licht te zien, dat alle omstandigheden op zich zelf een mens niet op de rechte plaats brengen, als de Heere er niet in mee komt.

En nu vroeg dat dierbaar Wezen, is het nu nog niet goed, en hoe Hij overal voor mij de deur geopend had, dat ik nergens om nachtverblijf had behoeven te vragen, ze hadden het mezelf aangeboden. Ik kon dat niet verwerken, ik werd zo beschaamd en begon zo te wenen, dat ik het haast niet op mijn fiets houden kon. Ik begon zo te zakken in diepe vernedering, en zei met veel tranen: O Heere ik zal over die sloot nooit meer springen om dit of dat in die weg te wensen.

Toen viel er in mijn hart: En David merkte dat de Heere het Koninkrijk over hem bevestigd had. O toen kreeg ik te zien, dat de Heere mij in dit werk gezet had. O, toen zei ik, och Heere, och Heere, geef mij dan wijsheid en verstand en oprechtheid om met de mensen om te kunnen gaan, en om met geen bedrog langs de weg te lopen, en ze boeken te verkopen die niet goed zijn.

En terwijl ik dit nu schrijf, na 36 jaar in de boeken geweest te zijn, mag ik zeggen nog nooit iemand met medeweten van mezelf bedrogen te hebben. En daarom altijd de geschriften van de oudvaders verkocht. Van de nieuwe tijd wilde ik ze er niet tussen hebben. Vroeg er iemand eens naar om dit of dat boek te bezorgen van de laatste tijd dan deed ik dat wel eens, maar nog niet altijd. Ik raadde ze altijd aan om bij de oude waarheid te blijven, daar het toch niets als hoogmoed is de geschriften van tegenwoordig en ze dan boven op de oude beproefde waarheid te leggen of voor te trekken. Want o, in die donkere tijden die wij nu beleven worden de ouden haast niet verstaan, en moet men een lichtere leer hebben. En geen besef dat hun zielen op 't spel staan voor een nimmer-eindigende eeuwigheid. Terwijl Gods lieve Woord ons nog zegt: Vraagt naar de oude paden, en welke de goede weg zij. O, de Heere mocht nog eens van Zijn lieve Geest zenden in ons diep gezonken land en volk.

Op een keer dat ik van uit Opheusden naar Wageningen was gegaan (ook voor het eerst) kwam ik bij W. Wien, die zat alleen in een oud huisje dat hij als werkplaats gebruikte, om sigaren te maken, en zag mij door het hekje aankomen, en dacht dat is zeker weer een boekverkoper, die zal ik wel vlug door sturen. Ik kwam binnen en ging tegen over hem zitten aan zijn werktafel. Hij was net bezig met een sigaar te rollen, maar na 2 1/2 uur lag zijn sigaar er nog en ik was mijn boeken vergeten. We waren in gesprek mogen komen over die leidingen die de Heere houdt met zondige schepsels en grote zondaren. Hij was uit de komedie gehaald en krachtadig tot God bekeerd. Hij had nog het geluk ook twee Godvrezende ouders gehad te hebben toen ter tijd. Ik had hem ook verteld van onze kinderen, en wat van Woerden gezegd had, want daar liep ik nog mede, hoewel het onder onze gesprekken wel wat weggevallen was. Hij zei nog, jongen jij zult zien en beleven wat je aan die God hebt. Ook zei hij, blijf hier even zitten dan ga ik wat boterhammen halen, dan eten we hier samen, ('t was tegen de avond).

Dus dat hebben we toen mogen doen, en zijn er banden mogen vallen die nooit meer verbroken zijn. Wij waren altijd blij elkaar na verloop van tijd weer te mogen ontmoeten. Ook zorgde hij dat ik bij twee zusters en een broer van hem altijd overnachten kon, als ik weer in Wageningen kwam. Zo zorgde de Heere gedurig, dat ik naar geen nachtlgies behoefde te zoeken. Dit was gebeurd op 6 juni 1932, want die datum kan ik niet vergeten, omreden er nog meer voorvallen mocht. Ik heb daar wel 28 jaar zo thuis mogen zijn, maar nadien door sterfgevallen wel eens veranderen, maar dan hadden ze het al voor elkaar eer ik er weer was.

Tenslotte was het zover dat ik weer naar Opheusden zou gaan om te overnachten, en zou dan de volgende dag terug komen. Dus ging ik op weg met veel ruimte in mijn hart, vanwege deze ontmoeting, en zei, och Heere, met veel tranen, ik zal u hartelijk liefhebben, maar och Heere hebt U mij ook lief? Toen kwam met kracht in mijn ziel: Ja ik heb u lief gehad met een Eeuwige liefde, en daarom getrokken met goedertierenheid. Toen moest ik van mijn fiets, daar kon ik het niet ophouden, en ik ging tegen een hek staan om overeind te blijven. 't Was of de wolken in de genade dreven. Er kwamen een stuk of 5, 6 kalfjes en koeien naar mij toe en bleven staan kijken bij mij. Ik zei o dieren, o bomen, o wolken, help mij om God te prijzen

bovenal, want Die heeft mij lief, ik kon het alleen niet op, (dat was op de dijk van Wageningen naar de Grebbeberg). Toen ik daar een poos gestaan had met vele tranen, ben ik tenslotte weer verder gegaan om in Opheusden te komen. Daar was ik thuis bij P. v. d. Sluis. Dat was ook een levend mens en vertelde hem 's avonds wat mij die dag wedervaren was, en hebben er 's avonds nog een nalezing van mogen hebben. O wat zijn de goedertierenheden toch groot en de onderhouding en nalopendheid van zo een Heilig God jegens arme zondaren. Och, mochten we toch meer aan de troon der genade gebonden blijven tot eeuwig heil onzer zielen en tot ere van Zijn nooit genoeg volprezen Naam.

Ook in dat jaar kwam ik eens in Lisse bij een weduwe H. Nieuwenhuis. Daar was Vijverberg in huis die ik goed kende, en die zorgde dat ik daar voortaan mijn logies houden mocht.

De andere week was ik naar Katwijk aan Zee gefietst. Ik dacht misschien vind ik hier ook wel een thuis. Ik kwam bij mensen op een boerderijtje terecht. Daar was een J. van de Marel op bezoek, een oude man al. Ik kreeg een stoel in de keuken en zat 2 stoelen van v.d. Marel af. Die man mocht weten waar zijn schuld gebleven was. Dat merkte ik in de loop van het gesprek dat we krijgen mochten. Tenslotte zaten we met de knieën tegen elkaar zo'n verbinding mocht er komen. Ik was 1 1/2 uur mijn boeken vergeten, wij zaten beiden te wenen van 't wonder van deze ontmoeting, hoewel ik maar een tobberd was bij hem vergeleken. Nochtans zijn die dingen wel te beleven maar niet te verklaren. Hij is al lang uit de tijd in die ruste die er over blijft voor het volk Gods. Ik heb hem na dit voorval nog enige malen mogen ontmoeten, en dan haalde hij het altijd nog eens op, wat er toen gebeurd was. Maar bij die mensen daar hij was, hoewel hij er wekelijks een poosje heen ging, daar heeft hij nooit meer mogen komen. Daar was het in vijandschap gevallen.

O, wat is toch een mens in zijn grondslag een grote vijand van dat ware werk. Nu, ik heb daar ook nog een paar van Gods volk mogen ontmoeten, waar banden zijn mogen vallen. Ook een vrouw Heemskerk, die ik nog wel eens mocht ontmoeten in 1968.

Ik dacht in Katwijk wel een plaatsje te vinden, maar het ging niet. Dus ben ik 's middags weer naar Lisse gefietst, en de andere dag naar Utrecht, en 's avonds naar huis. Ik kon in Utrecht die dag ook geen logies krijgen.

Nu toen van huis weer naar Utrecht, en kwam bij de vrouw van Joh. van Vuren aan de deur, en een poosje binnen. Ze zei, waar moet je van nacht blijven? Ik zei, ja dat zal ik maar afwachten. Ze zei, hier heb je een rijksdaalder, daar kan je wel een nachtje logies voor krijgen, want ik heb het ook niet.

Toen kwam ik half in de middag bij een W. v. d. Roest, een man uit Huizen maar naar Utrecht verhuisd. Hij was een goede kennis van mijn vader. Dat was een gelukkig gezin. Man, vrouw, 2 dochters en zoon, allen bekeerde mensen. Eén dochter leeft er nog van.

Die man zei, je moet vannacht maar bij ons slapen, dan behoef je niet te zoeken. Nu ik nam dat in dank aan, en we mochten die avond in overeenstemming bij elkander wezen. De andere dag dacht ik nu moet ik die rijksdaalder terug brengen, want die heb ik niet nodig gehad. Dus ging ik eerst naar die vrouw van Vuren. Ze zei, ben je daar weer. Ik zei, ja maar ik heb vannacht bij W. v. d. Roest mogen slapen, dus kom ik nu uw rijksdaalder terug brengen. Dat mens keek mij met grote ogen aan, en zei, ben je niet goed man, die heb ik je gegeven, en die mag je houden. Nu ik bedankte ze vriendelijk, ik kon het thuis wel gebruiken, daar was het hard nodig.

Een week of drie later was ik in Huizen terecht gekomen, en tegen de avond kwam ik bij een G. Doorn, een vriend van mijn vader, hoewel ik dat niet zei. Hij vroeg hoe heet je, en zei ben jij soms die man die de rijksdaalder terug bracht bij vrouw van Vuren? Ik zei ja, maar dat was toch niet meer als plicht, die kon ik zo maar niet houden. Ik zei, hoe komt u daaraan, hier in Huizen helemaal? Hij zei dat doet er niet toe, maar zulke mensen mogen er bij mij in, hoewel ik daar zoveel niet in zag.

Maar het was van dat gevolg, dat we dikwijls 's nachts om 1 of 2 uur pas naar bed gingen en wij zielevrienden geworden zijn, en veel met en voor elkander hebben mogen inleven. Hij was net zo arm naar de ziel als ik en dan gaat het. O, dan mag soms een mens wel eens terug kijken hoe de Heere in Zijn Goddelijke Voorzienigheid middelen en wegen doet samenlopen tot Zijn eer en de mens dikwijls tot vrucht voor zijn ziele. Maar ik ben er nooit achter kunnen komen hoe hij aan de weet was gekomen over die rijksdaalder.

Och lezers, wat hebben we toch met een nalopend God te doen, Die altijd betoont het beste met ons voor te hebben, en de wegen komt te banen daar wij geen weg zien. O, hoe dikwijls heb ik niet mogen opmerken en beleven, dat de Heere deze mijn arbeid zegende, en dat ik voor sommige vrienden nog wel eens gebruikt mocht worden door de neerbuigende goedertierenheden des Heeren. En dat de Heere nu juist dit werk voor mij uitgespeurd had, en dat mijn lieve vader door mij nog wel eens met vrienden in aanraking is mogen komen, die nog veel tot ondersteuning in zijn ouderdom mochten wezen. O, de dichter zegt niet tevergeefs: "Wonder zijn o God Uw wegen".

Op een keer dat ik eens van huis fietste naar Vinkeveen, kreeg ik een aangebondenheid van gedachten over: "Uw Naam is een olie die uitgestort wordt, daarom hebben u de maagden lief". O, en ik heb weinig van de weg gezien vanwege het vele wenen dat ik deed, over die dierbaren Naam. De andere dag kwam ik in Hilversum bij mensen daar ik al eens meer geweest was, en mocht er 's middags mee eten. Nu had die dochter van hen in die tussentijd het haar laten afknippen, en zat ze ook aan tafel, en daar het nog een weinigje teer in mijn hart lag van de vorige dag, dat ik dat meisje aan mocht spreken, uit de liefde (ze was al in de 20 jaar), en dat ze nu ook verstoken was, om verwaardigd te worden ooit de voeten van die dierbaren Heiland met haar haren af te drogen. Want alle vrouwen die God bekeert, mogen of wensen het te doen. Dus dat zag er ontzettend slecht uit, want er was dan geen ander uitzicht dan eeuwig verloren te moeten gaan, enz.

De ouders waren verblijd dat het zo vallen mocht, en toen ik er later weer eens kwam, had ze het haar weer laten groeien, hoewel ze toen niets gezegd had. Zo is en mag soms een woord op zijn pas gesproken wel eens zijn als gouden appels in zilver gebeeldde schalen.

Op een keer in 1933 werd er 's zondags gelezen uit Erskine: "Zij zullen zingen van goedertierenheid en van recht".

Daar had ik de gehele week werkzaam mede mogen zijn, want het was gedurig, och Heere, van goedertierenheid heb ik wel eens mogen zingen, och dat ik ook nog eens van recht mocht zingen. En dat kwam die week gedurig terug. En op een zaterdagmorgen, op weg zijnde van Gorinchem naar huis, (ik had boeken wezen halen), was dat weer levendig in mijn verzuchting, tot op eens die woorden op mijn hart kwamen: "Hij die een goed werk aan u begonnen heeft, zal het voleindigen op de dag van Jezus Christus".

O lezer, ik kon de weg haast niet meer zien, zo begon ik te wenen van hetgeen daarin mee kwam. Ik moest altijd langs mijn ouders afkomen. Ik kon het niet meer

uithouden, en stapte daar af en ging naar binnen, en zei: o vader, nu ligt het in zulke goede handen, daar valt het nooit meer uit. De Heere heeft het Zelf in handen en ik vertelde wat mij wedervaren was. Hij zei zo jongen legt het maar zachtjes aan. En nu van achteren heeft de Heere gedurig dat lieve Woord waar gemaakt. O Hem, Hem alleen zij toch altijd alleen en alleen de eer, want wij zijn en blijven helen doemwaardige schepselen, maar Hij zal er alleen de eer van bekomen, als de Heere met al Zijn volk Zijn doel zal bereikt hebben.

En o wat is het een eeuwig wonder zulke ellendige albedervende en alles verbeurdhebbende schepsels, dat die verwaardigd mogen worden Hem voor al die weldaden te mogen bedanken.

O, vrienden en kinderen, het beliefte de Heere nog al eens als ik 's maandags vroeg op reis moest, dat ik een reispenningje mee mocht krijgen. Ik ging altijd om 5 uur de deur uit, en regen of wind of sneeuw heeft mij nooit thuis gehouden. Ik ging er altijd door, maar ook nooit, of ik was verwaardigd mogen worden om eerst mijn knieën te buigen, om bewaring, om moed en kracht om het te kunnen volbrengen. En dan mag ik met Elizabeth Wast zeggen: *en ik werd geholpen.*

Eens in al die jaren moest ik thuis blijven vanwege de geweldige sneeuw die er lag. Dat was ook maar één dag, en een keer in Huizen dat ik terug moest. Ik kon er niet door, en reisgeld heen en terug kon er toen niet af. Dat mocht na de oorlog wat beter worden, ook met de koopkracht. Eens dat ik eens naar Goudswaard moest en dat ik met mijn zware vracht wel 18 kilometer heb moeten lopen van de sneeuw. Maar als er 's avonds onder elkander een woordje gesproken mocht worden dan was alle leed weer geleden.

Het is een keer gebeurd dat ik naar 't eiland Rozenburg moest en die mensen daar ik altijd zo omstreeks middag was, zeiden op een keer, je moet eens een nachtje hier blijven, (ik kwam er al wel eens toen ik op het eiland op het rijshoutwerk was). Dan moest ik maar eens een briefkaart schrijven.

Dus op een keer schreef ik dat ik de andere week maandag daar hoopte te komen. Vrijdag er voor had ik een boodschap te doen op ons dorp. Toen door zo'n wilde knaap die tegen mijn fiets aan reed, ging mijn fiets tegen de grond, hoewel ik zelf staande bleef, maar hij viel langs mijn kuit, ik denk met een trapper, en ik voelde wel dat er het vel goed af ging. Die knaap kwam tegen een stoep terecht. Dat liep best af, maar ik zei in mezelf, rijd je eigen maar dood wilde man. Dat is nu ons bestaan, een mensenmoorder en hater.

O, in onze grondslag zijn we niets beter als alle mensen. Een paar vrouwen zeiden, dat loopt goed af Kieboom, en doordat ik nooit zo kleinzerig geweest ben, keek ik niet naar mijn been, ook thuis niet. Ik dacht dat betert wel weer. 's Zaterdags moest ik naar Gorinchem om boeken, en met terug fietsen begon dat been van lieverlede zo'n pijn te doen, dat ik meest met één been fietsen moest, en kon op dat been niet afstappen, dus aan de verkeerde kant, ik dacht dat gaat niet goed. Dus toen ik in huis kwam keek ik er naar, toen was er een kapotte plek aan zo groot als een gulden en 2 rode strepen tot in de lies. Ik schrok er van en spoedig heet water met soda in een emmer en daar ging ik in zitten.

Toen ik daar een half uurtje in gezeten had, begonnen er de draden al uit te komen, en de pijn te verminderen. Ik zei in mezelf, dan zeggen die wijven nog, 't loopt goed af. Maar mijn vader kwam eens kijken en zei, nou jongen daar ben je een week mooi mee. Dus ik schreef direct weer een briefkaart en de reden dat ik verhinderd was 's maandags te komen.

's Zondags zat ik er weer mee in het sodawater of een nat verband van kalkwater. Ik

zat te lezen in de samenspraak van Johan Verschuur, en o al waarin ik mezelf die morgen bij de Heere had aangeklaagd, dat kwam die man op te lossen. Ik weende mezelf tot water. Toen las ik in Johannes:: "Vrees niet o dochter Sions, want uw koning komt rijdende enz." Toen ging ik er geheel onder door. Ik dacht dat de Heere zo komen zou, ja dat was uit de betrekking.

En 's maandags was dat been zo'n stuk gebeterd, dat ik dinsdags er al weer mee op reis ging zo'n 65 kilometer fietsen en kwam met de middag op Rozenburg aan bij Breukel. Zo heette hij. Wel zei hij, we

64 hebben een uurtje geleden uw kaart gekregen en ben je er nu al, hoe is het er mee? Ik zei aardig goed en vertelde wat er aan de hand was, en vertelde toen ik zo gemakkelijk werd in mijn gemoed, zei ik, nu jongen je wordt vriendelijk bedankt. Dat was wat anders dan te zeggen: rijd je maar dood.

O, wonder zijn Gods wegen, wie zal ze kunnen verstaan of begrijpen. Myseras zegt: dat volk krijgt wel eens een waarheid die later vervuld wordt, en dat heb ik jaren later mogen ondervinden.

Ik had nog eens een geval op 't eiland Rozenburg mee gemaakt. Ik was daar geweest en had wat oude boeken gekocht. Mijn koffer zat goed vol, en ging weer terug en moest overvaren van 't eiland naar Nieuwe Sluis. Aan de kant van Rozenburg was een lange houten stijger voor de veerboot, bij laag water zo wat 1 1/2 meter breed, en reed met mijn fiets een eind die stijger op, en stapte toen af, maar mijn broek bleef achter het zadel zitten. Dus viel de fiets met een smak op de steiger, maar de riem van de koffer brak, en die viel in het water. Ik zei, wel Heere wat hebt u hier mee voor? en sprong gelijktijdig de koffer na, want die dreef weg. Nu was het gelukkig, ik denk zo'n 40 cm. diep, dus greep de koffer en lag hem op de steiger, en klom er zelf weer op, en wilde toen de fiets nemen, maar door de smak was de trapper door de kettingkast heen in het wiel gekomen. En zo ben ik eerst maar overgevaren en bij een fietsenmaker laten repareren, en reed toen een half uurtje verder naar een goede kennis, een bakker G. Reedijk op Geervliet, en daar bij hem achter het huis op de tegels in de felle zon heb ik mijn boeken gedroogd, en door dat ze zo klem in de koffer zaten, viel het nog wel mee, hoewel er verschillende goed nat waren, en de gebonden boeken wel wat verbleekt. En toen ik die pas gekochte boeken wat uitspreidde, viel er een visitekaartje uit, daar stond aan de achterzijde met potlood op geschreven: *Degene die God liefhebben zullen alle dingen mede werken ten goede.*

Ik heb er een poos op zitten staren, en zei tenslotte, als ik nu L. Capelle was, dan zou ik dat kunnen geloven, maar zo'n ellendig schepsel als ik ben daar komt niets van terecht.

Mijn schoenen zaten ook vol modder. Dus duurde het nog wel even eer alles weer in orde was, en ben ik weer naar Hoogvliet gereden. Daar moest ik overnachten. De andere dag naar Pernis. Ik kwam daar bij een paar oude mensjes die een klein winkeltje hadden daar ze van leefden.

De vrouw zei, wel Kieboom, wat is er met je boeken gebeurd, ze zien er haveloos uit, en verbleekt. Ik zei, ja vrouw die hebben gister op Rozenburg in 't water gelegen, en die heb ik bij Reedijk gedroogd, zodoende zijn ze verkleurd. Nu kunt u ze voor de halve prijs krijgen. Ze zei, dat moest er nog bij komen, dat ik van jou ongeluk voordeel zou hebben. Je zegt wat ze kosten die ik neem en daarmee af. Wat denk je nu, dat ging allemaal even gemoedelijk en ze gaf de prijs die ze kosten, en ik kreeg er nog een half pond koffie er bij toe. Dat is voor uw schade zei ze, en dat waren ook maar arme mensen.

Veertien dagen later kwam ik in Aalsmeer. Toen had ik nog wat over van de waterscha, en ik zou bij een mijnheer Kniep overnachten. Een rijk mens, dus liet 's avonds de boeken zien. Nu waren er 2 bij van Erskine, met rode bandjes, maar die waren verbleekt een beetje. Ze zijn wel bekend. Ik zei, hier heb ik twee boekjes van Erskine, daar heb ik voor 14 dagen mee in het water geweest op 't eiland Rozenburg. Die kosten nieuw f 2,10, nu kunt u ze krijgen tegen f 1,60 per stuk. Hij kocht beide boekjes voor f 3,20. Dus is er toch nog wel verschil op aarde tussen mensen. Ik had niets te zeggen, want ik kreeg de prijs die ik vroeg, en dat is nu eenmaal handel, maar in de praktijk van 't leven is er toch wel onderscheid in.

Ik kwam in 225 steden en dorpen bij ongeveer 2500 mensen, 2 keer op een jaar en dat 35 jaar. Dus heb wel wat opgedaan in die tijd.

Op een keer moest ik op maandagmorgen naar Rhenen, en kreeg 's nachts een soort aanval van niersteen, dat ik van pijn over de grond kroop en niet wist waar ik het zoeken moest. Toen werd ik van binnen bespot, met de woorden: anderen heeft hij verlost, nu kan hij zichzelf niet verlossen. Ik zei, dat heeft de Heere gedaan maar ik niet, (ik was wel eens verwaardigd geworden om een middeltje te mogen wezen voor andere zieken). De dokter kwam en zei, je moet vandaag maar eens in bed zien te blijven.

Ik zei, we zullen wel zien dokter. Toen het wat houdbaar werd, ben ik op mijn fiets gestapt naar Rhenen, 4 uur fietsen. O, ik had maar in mijn gedachten, daar nog een paar dagen werk te hebben en dan naar Amerongen te gaan. Daar had ik een vriendin waar banden lagen. Er lag nog sneeuw, in 't begin van maart was het. Maar ik ging er door, hoewel al die tijd met pijn en mocht er aankomen, en de andere dag ook gedurig pijn. Maar 's woensdagmorgens vroeg, om 5 uur, heeft die man daar ik was, de dokter nog gehaald. 't Was haast niet te houden. Hij gaf mij een spuitje en zei: vriendje, je blijft er vandaag maar eens in bed hoor. Ik zei, we zullen wel zien dokter. Toen het wat afzakte, ik weer op stap, want ik moest daar klaar komen. Ik zette er mezelf tegen in.

O, ellendige vijandige schepsels die wij zijn, als of wij het tegen die Almacht uit kunnen houden. Ik kwam donderdags met de middag klaar, en allemaal met veel pijn, en in de middag na het eten ik naar Amerongen, recht tegen een sneeuwstorm in, en ik mocht er nog komen ook en dacht zie zo, ik ben er, daar ik het op gezet heb. Maar 's avonds om zo wat half zeven, daar kwam het weer opzetten, net als 's maandags thuis. Ik kon die pijn haast niet verwerken. Ik ben nooit kleinzerig geweest, zoals men dat noemt, maar dit ging mij te boven. Ik lag op een divan, met mijn voeten bij een warme kachel, en een hete kruik in mijn lenden. Dat verwekte wel een beetje gena in de pijn. Maar o daar kreeg ik eerst te zien dat ik nog niet in de hel lag, maar dat ze nog tot verlichting en hulp te werk waren, hoewel ik de hel rechtvaardig verdiende.

En hetgeen ik daar te zien kreeg, zei ik tegen hen, die bij mij waren, de twee ouders en 5 kinderen, dat ik vanwege mijn afmakingen de hel verdiend had, waar geen lafenis meer zijn zou, en dat ik nu nog geholpen werd tot lafenis van deze pijn. Toen kwam er in mijn hart: Doet God dan onrecht als Hij toorn over ons brengt? Ik zei hardop: neen Heere, Gij doet geen onrecht laat mij hier met al die pijn maar liggen. En o lezers, zodra ik de Heere in Zijn recht dienaangaande toevallen mocht, daar voelde ik alle pijn wegtrekken, en was weer zo gezond als ooit te voren. Toen kwam de Heere over met dat lieve versje:

*Zijn machtig arm beschermd de vromen,
En redt hun zielen van de dood,*

*Hij zal hen nimmer om doen komen,
 In dure tijd of hongersnood.
 In de grootste smarten
 Blijven onze harten
 In de Heere gerust.
 Ik zal Hem nooit vergeten,
 Hem mijn Helper heten,
 Al mijn hoop en lust.*

O vrienden wat was dat een verandering. Wat geen dokter kon doen, dat deed de Heere. Och wat was het die avond goed onder elkaar, en gelet op de uitkomst, heb ik nooit best kunnen geloven dat het niersteen geweest is, want nooit heb ik er last van gehad, en nu 20 jaar later nog niet. Maar dat de Heere mij wat heeft willen leren, wie ik in mijn grondslag was, en wat Hij nog zijn wil voor helwaardige schepselen. Maar met dat alles kwam ik gedurig maar weer in mijn ongehopen en ellendige toestand terecht, en stonden altijd mijn afmakingen tegenover de Heere, mij maar gedurig voor ogen, en dan wist ik maar geen raad, hoewel het mij altijd aan de troon der genade gebonden hield, of er voor zo een nog doen aan was. En als er dan weer enige verruiming wezen mocht, ja dan leefde ik weer op maar meest verkeerde ik maar in mijn tekort en gemis.

Op een keer dat ik eens naar Woudenberg moest, las ik 's morgens vroeg thuis, uit het Hooglied van Salomo, en las: "Want die liefde is sterk als de dood; de ijver is hard als het graf, hare kolen zijn vurige kolen, vlammen des Heeren. Vele wateren zouden die liefde niet kunnen uitblussen. Ja de rivieren zouden ze niet verdrinken. Al gawe iemand al het goed van zijn huis voor deze liefde, men zoude hem ten enemale verachten".

O, die liefde waren vlammen des Heeren, en nu konden mijn zonden als vele wateren of rivieren die liefde niet uitblussen, want die liefde kwam niet van mij, maar het waren vlammen des Heeren. O, wat mocht ik daar laag onder wegzakken, en wat mocht ik mijn reis zeer gemakkelijk ondernemen, telkens als ik er aan gedenken mocht vulden de tranen mijn ogen, en mocht er de gehele dag een teerheid van in mijn hart hebben.

Nu kan ik alles niet in volgorde met jaartal en datum meedelen, want dan had ik aantekeningen moeten houden. Het is mij al een wonder, dat er nog zoveel van mijn vroegste jeugd nog te binnen mag komen, om het nu nog voor mijn nageslacht te boek te mogen stellen. Misschien mocht het nog eens een middeltje zijn, om nog eens andere gedachten te mogen krijgen als die hun ingepompt zijn en waar ze nu in leven. Want o kinderen, gedenk er aan, dat we wedergeboren en tot God bekeerd moeten worden, wil het wel zijn voor die eeuwige eeuwigheid; want we krijgen met een Heilig en rechtvaardig God te doen straks. Gedenkt daaraan, en buigt veel uw knieën terwijl het nu nog dat kostelijke heden is.

Op een keer dat ik uit Delft huiswaarts reed kwam ik bij 4 weduwen langs, die uit de hand des Heeren leven mochten, en ik liet overal wat achter zonder er bij na te denken. Ik meen dat het in 1937 was, en had 20 gulden uitgedeeld. Tenslotte ging ik bij de laatste vandaan en moest nog wel 2 uur rijden. Daar kwamen de binnenpraters voor de dag: man je hebt het amper verdiend, hoe moet het nu als je thuis komt. En dat was waar, ik had niet gerekend, dus kreeg het onderweg wel wat benauwd hoe dat gaan moest, en zo kwam ik thuis, en o daar lag een postwissel van f 20,—. Och, wat

werd ik beschaamd en verblijd, want nu was het toch op zijn plaats. Och ik kwam zo dikwijls bij mensen die nog armer waren dan ik. Nog een keer was ik weer op weg naar huis en dat was ook uit Delft. Ik was zo vreeslijk veroordeeld. Alles kwam me van binnen tegen. Ze maakten mij van alles wijs: zo'n man als ik, was er op de aarde niet, die zo maar in de zonde leefde. Daarbij was ik vergeten die morgen mijn knieën te buigen, en dat deed de deur dicht bij mij. Nu zou ik vast verongelukken, want ik moest dwars door dat drukke Rotterdam rijden. Nu kom je niet thuis man, 't is je laatste reisje. O, 't is niet om te zeggen hoe ik gesteld was.

Ik durfde er niet door, en ik moest er door, er was niets aan te doen. Daar kom ik aan Delfshaven op een viersprong in de weg naar Schiedam, en daar was een brug omhoog voor doorvarende schepen. Toen stond daar het verkeer stil, en kon ik er ongehinderd door. Toen was ik er zo'n 50 meter voorbij, toen zei ik, Heere dat is uw werk, dat ik hier zo ongehinderd door kan. En o lezer, toen kwam toch de Heere zo zacht en zoet in mijn hart:

*Uit vrije goedheid was Hij haar,
Een vriendelijk beschermer.*

O, toen begon ik zo te wenen vanwege de goedertierenheden des Heeren, dat nu mijn afmakingen Hem niet tegenhielden, om uit vrije goedheid mij te beschermen.

Ik heb nooit gemakkelijker door Rotterdam gereden, maar heb er ook nooit zo weinig van gezien, van het wenen dat ik gedurig deed.

O, vrienden, wat hebben we toch met een goedertieren en lankmoedig Wezen te doen, Die alles alleen doet aan alles verbeurd hebbende schepsels, uit vrije soevereine zondaarsliefde. En dan komt er van ons niets in aanmerking. Het is menigmaal gebeurd bij enkelen, dat de betrekking zodanig was, dat ze het eten klaar maakten dat ik komen zou en dan soms nog als het de tijd nog niet was met de boeken, maar dat ik er uit een andere richting toch heen ging. Want dan lag de betrekking er bij mij ook om er eens heen te gaan. O, wat is dat dan aangenaam, als het zo onder elkaar liggen mag, want dan is er vrede en liefde die alleen gewerkt wordt door die lieve Geest, hoewel er een mens altijd niet bij stil staat.

Op een keer had ik eens in Wageningen gevent en zou die dag daar klaar komen, en dan ging ik daar vandaan altijd naar Rhenen. Ik had haast bij geen een klant rust, ik was maar gejaagd en gehaast om klaar te komen. Ik dacht, zou er in Rhenen wat te doen zijn, dat ik zo onrustig ben. Ik was zo gehaast dat het de mensen opviel waar ik nog wezen moest, dat ze zeiden, wat ben je toch haastig. Ik was die dag wel 1 1/2 uur eerder klaar en ging naar Rhenen naar J. Mol. Daar was ik altijd thuis. Toen ik daar kwam, was het huisje vol, een paar zusters en zwager R. Baars waren er en de vrouw van J. Mol lag met zenuwkrampen op een divan. Alle leden trokken zo maar naar elkaar, het was haast niet aan te zien. De dokter was al een paar keer geweest. Dat had bijna heel de dag al geduurd. Poeders en tabletten hielpen weinig. Het liep tenslotte al tegen 5 uur, de zusters zeiden, zouden we niet wat kunnen eten, daar ze 's middags ok al niet gegeten hadden. Dus gingen ze de keuken in, en wij gebruikten een paar boterhammen, en ik nam de Bijbel om een hoofdstukje te lezen. De man zei, dan ga ik nog even die tabletten halen die de dokter nog voorgeschreven had.

Ik las in hun vervolg uit het boek Job, hoofdstuk 5 en daar kom ik aan het 18de vers en las: "Want Hij doet smart aan en Hij verbindt, Hij doorwondt en Zijn handen helen. In zes benauwdheden zal Hij u verlossen, en in de zevende en zal u het kwaad niet aanroeren".

O, die 2 verzen vielen zo in mijn hart, dat ik geloven mocht dat ze beteren zou. Haar

man kwam net binnen met de tabletten toen wij geëindigd hadden. Ik zei, zet ze maar op de schoorsteen, uw vrouw heeft ze niet meer nodig, (hoewel op dat moment er nog geen verandering was). Zou het waar zijn Kieboom? Ik zei ja, ze heeft ze niet meer nodig. Die 2 zusters zeiden, zouden wij dan naar huis kunnen naar de kinderen en onze man. Ik zei, ga maar gerust, uw zuster wordt beter, ga maar kijken. Toen stond die zwager R. Baars met zijn vrouw er nog bij en zagen dat ze zienderogen beter werd. Hij was een man die de Heere als Zijn zaligmaker had mogen leren kennen, en was ouderling bij de Oud Geref. Kerk. En toen die zusters gingen kijken zagen ze dat het beter werd. Ze heeft de tabletten niet meer behoeven te gebruiken. De pijnen gingen over en ze lag rustig. De zusters waren toen weggegaan op het gene ik ze gezegd had. De vrouw was in slaap gevallen, het lichaam was afgetobd en ze heeft een paar uur lekker mogen slapen, zodat ze weer geheel verkwikt was. Ik zei, o, dus dat was het wat mij zo onrustig maakte en ik mij haasten moest om hier te komen. En wil de Heere dan zo'n klompje zonden nog gebruiken? 't Is niet te begrijpen, alleen te bewonderen.

En o, wat is toch een mens. Het was die zwager Baars geheel verkeerd gevallen. Ten eerste had hij er meer van geleerd en was ouderling over hen, en nu kwam er zo'n vreemdeling, die nergens kerkte, en die wordt er nu voor gebruikt, en de Heere ging hem voorbij. 't Is ook heel wat om dat te moeten verwerken. Dat heeft wel 2 weken geduurd eer hij dat kwijt was. We kenden elkaar goed, al jaren, en dikwijls eensgezind met elkaar mogen spreken over de dingen van Gods Koninkrijk, maar dit moest toch eerst verwerkt worden.

De andere dag begon de vrouw van Mol al weer wat op te komen, en na een paar dagen kon ze het gewone huiswerk weer zo'n beetje doen. Dit is eerder gebeurd als dat ik toen met die nieraanval lag, vandaar toen die spotternij van binnen: anderen heeft hij verlost enz.

O, geliefden, wat hebben we toch met een vrijwerkend Wezen te doen, die in Zijn vrijmacht gebruiken kan wat Hij wil. Die de jongen Samuël riep, en de oude Eli voorbij ging; die de jonge David gebruikte, en alle strijdbare helden uit Sauls leger niet achtende. En dat gebeurd alleen tot ere en verheerlijking van Zijn Naam. Want het instrument is maar gering. En wie zal zeggen: *Wat doet Gij?*

7. VERSCHILLENDE UITREDDINGEN.

Het is ook nog eens gebeurd, dat ik zo ongeveer 4 jaar al boekverkoper was, dat we wel 2 maanden huur achter waren. Het liep naar de Kerstdagen. Ook waren we bij de bakker achter gekomen. Ik had het dikwijls o zo zwaar, daar ik het dikwijls niet opzeilen kon, voor een groot gezin en dan is er wat nodig. Toen ik op een vrijdag bij een boer in Houten mee mocht eten, was dat de laatste klant en dan ging ik naar huis. Dus toen we gegeten hadden ging ik weg, en die man stopte mij bij het goeden dag zeggen wat in mijn hand, maar ik durfde niet te kijken. Dus stak het in mijn zak, en bedankte vriendelijk. Onderweg dacht ik, ik moet eens zien wat het is, en zag dat het een briefje van f 20,— was. O, toen ging ik mijn weg met blijdschap en zei: Wat zal ik met Gods gunsten overlaán, Die trouwen Heer voor Zijn gena vergelden".

Toen ik thuis kwam zei mijn vrouw, hier heb je een briefje van de gemeente. Er stond op dat ik voortaan zorgen moest dat er de huur was en met 50 cent gedurig van het achterstallige afdoen. Ik zei, ze handelen nog zachtjes met ons, maar ik heb hier f 20,— geef die maar in eens, dat is beter. Ik dacht, als ik nog eens wat op mag doen dan zijn we vlug gelijk. Maar o, het werd januari, februari, maart, april, tenslotte mei, en al die tijd niets kunnen betalen. Toen kreeg ik een brief van de gemeente, dat ik zorgen moest, dat er de andere week het geld was, anders zouden ze andere maatregelen nemen.

O, en ik met dat briefje naar boven en lag het de Heere voor, en zei: och Heere ik heb in geen 5 maanden de huur kunnen verdienen, en nu moet ik het in een week doen, hoe kan dat, och Heere help ons.

Ik ging 's maandags weer op pad en moest naar Rhenen. Toen ik daar was behoefde ik zelf geen boeken te verkopen. De mensen haalden ze zelf uit de koffer. De dikste gingen er eerst uit. Toen stond ik net als Eliëzer, die keek maar af wat Rebekka doen zou. Die mensen daar ik thuis was zeiden 's vrijdags, nou Kieboom je hebt goed verkocht deze week, je hebt niet veel meer over. Ik zei, ja het is gelukkig mee mogen vallen, en daar liet ik het bij, en ging weer naar huis fietsen. Toen ik thuis kwam, lag er een aangetekende brief op mijn tafel en daar zat f 30,— in. Toen kwam er nog een briefje van een lieve vriend van mij, en daar zat f 10,— in, en ik keek na wat ik had mogen verdienen. Toen zei ik tegen mijn vrouw, hier heb je nu de f 71,— en een paar kwartjes voor de huur die wij schuldig zijn. Er is een God in de hemel voor Wien niets te wonderlijk is. Maar ik kon maar niet op het plekje komen om de Heere er in te erkennen.

Ik moest weer naar Rhenen omreden ik er niet klaar gekomen was. Ik had nog enkele dagen werk. Toen wij 's avonds gegeten hadden, las ik in hun vervolg Ps. 107. Och en daar staat zo dikwijls: "En roepende uit de benauwdheid die zij hadden, redde Hij ze uit hunne angsten". Toen kon ik het niet meer verwerken en begon zo hard te huilen, dat ze er van schrokken en zeiden, wat is er Kieboom? Tenslotte zei ik, nu zal ik het maar zeggen. Je hebt verleden week gezien hoeveel ik heb mogen verkopen, en ik vertelde onder veel tranen het gehele geval, en waar de Heere ons uit en door geholpen had. Toen hebben we met elkaar geschreid over de wonderwerken des Heeren. Ook wat een voorrecht het wezen mag als men met al zijn noden tot Hem de toevlucht nemen mag.

Toen ik voor het eerst in Rhenen en Achterberg kwam, kwam ik eerst bij R. Baars aan, op raad van een oude vrouw Doornebal uit Lienden. En die Baars zorgde toen ik die dag in Rhenen ventte, dat ik bij J. Mol, een zwager van hem, een goed thuis kreeg. En dat heb ik die jaren mogen houden. Ik kan al die mensen nooit genoeg erkennen en

dankbaar zijn, die mij altijd gehuisvest hebben. Er waren er velen die het graag deden, en begonnen soms te huilen als ik door omstandigheden eens een keer naar elders moest.

Toen ik er dan voor 't eerst kwam, had men in Achterberg allemaal zandwegen en fietspaadjes met paaltjes of een stapeltje graszoden aan de kant, en ik had de hele voor middag gelopen en niets verkocht. Ik zette mijn fiets tegen een boom en ging van moedeloosheid op zo'n stapeltje graszoden zitten, om mijn nood te klagen. Ook begon ik honger te krijgen en begon ook mij zelf te beklagen.

Toen kwam er opeens in mijn hart: "Zeg de kinderen Israëls dat ze voorttrekken". Ik pakte mijn fiets weer en kwam bij een boerderijtje van een G. J. van Laar. Die man zei, zo heb jij boeken, komt er even in, en heb je al gegeten? De vrouw zal nog wel wat in de pot hebben. Toen kreeg ik eerst een lekker maal eten, zuurkool met spek. Ik knapte geheel op, en hij kocht nog een boekje van 20 cent. Maar 't gaf mij weer moed en ik mocht die dag toch nog een daggeld verdienen. Maar 't grootste was toch dat ik gewaar mocht worden dat de Heere van mij afwist met te zeggen dat ik voorttrekken zou, en het toch weer goed kwam te maken.

O, de Heere heeft mij nog nooit beschaamd doen uitkomen.

Op een keer moest ik naar Zeist en het was hard winter en koud. Ik was al voorbij Gorinchem. Ik zei in mijn hart: och Heere, 't is zo koud en ik heb geen dek genoeg voor mijn kinderen. Daar viel mijn oog op een grasstengel die krom hing van de ruwe vorst. Dat zei mij dat het winter was, en dat God nog aan Zijn verbond gedacht, dat winter en zomer niet op zouden houden, en of ik dat nu niet goed vond.

O zei ik, o Heere, 't is goed, 't is goed, ik kan ze ook nog met een paar oude jassen er bij warm leggen.

Och lezer, de Heere heeft niet veel nodig, om ons beschaamd te maken, en ons te doen bukken onder Zijn Almacht en wijs bestuur en voorzienigheid.

Ook een keer, was mijn vrouw niet wel naar het lichaam. Ze kon haast haar werk niet meer doen. Ze was op, en de dokter zei, je moet maar eens naar het ziekenhuis, dan kunnen ze je daar eens beter onderzoeken.

Hij zei tegen mij, ik zal je een briefje geven dan kun je daarmee naar 't hulpbetoon, en die betalen dat dan. Ik zei, ik wil u wel bedanken voor uw moeite, maar daar zal ik nog wel wat mee wachten. Dat doe ik nog maar niet.

Hij zei, ja maar het ziekenhuis moet betaald worden, en dat kunnen jullie niet. Ik zei, och dokter, dat zullen we dan wel zien. Hij zei, jullie zijn rare mensen, dan moet je het zelf maar weten. Daar leg ik 's nachts op bed wakker, en zei: Och Heere, deze vermelden van wagens, en die van paarden, o mochten wij uwen Naam nog eens vermelden.

Wij moesten 's maandags in Utrecht in het Academisch ziekenhuis zijn, en ik had niets in mijn zak als f 20,— en die waren voor Romeijn, mijn leverancier. Ik had 's zaterdags er niet heen gekund, wegens deze omstandigheden. Ik zei, och Heere, nu heb ik geen geld als dit, en dat is niet van mij, als ik nu dit gebruik vandaag, kunt U het mij toch terug bezorgen. En uit vertrouwen op de Heere, gingen wij naar Utrecht. Mijn gehele gezin was verdeeld. Een broer van mijn vrouw had het jongste kindje van een paar maanden, mijn schoonmoeder had een meisje van een jaar of 3, 4; bij mijn moeder waren er 2 die school gingen en de rest bij mijn oudste dochter thuis. Die was ook nog maar 15 of 16 jaar.

Nu kwam ik in 't ziekenhuis bij de dokter op zijn kantoor. Die zei, weet je wat het hier kost?

Ik zei, ja dokter, ik heb gehoord van f 2,50 per dag. Hij zei, neen dat is f 2,75, kun je

dat betalen? Ik zei, dokter als u zegt dat het dat kost, dan zal ik zien dat ik het betaal. Hij zei, wat doe je voor werk?

Ik zei, ik vent met theologische boeken en Bijbels en psalmboeken enz. Zo zo, zei hij, valt er dan nooit eens niets af. Ik dacht, wat ben je slim. Maar ik zei, mijnheer kijk de tijdsomstandigheden eens aan. Hij zei, dat is waar. Toen zei hij, als we het dan eens op f 2,— zetten, is dat goed.

Ik zei, bovenste best dokter. Nu dan moet je 15 dagen storten, dat is f 30,— en ik had er maar f 20,—. Ik zei, och dokter, vindt u goed dat ik nu de helft geef en als ik mijn vrouw vrijdag kom bezoeken de andere helft? Hij zei, betaal dan vrijdag maar gelijk, anders moet ik het nog 2 keer boeken ook. Zeer goed dokter. Toen behoefde ik die dag niets te betalen.

Dus ik ging mijn vrouw goedendag zeggen, die lag al op haar bed, en ik ging naar huis. Ik moest de andere dag zo in mijn volgorde van rondgaan weer eens naar Rhenen. Ik kwam altijd zo ongeveer om 't half jaar op dezelfde plaats. Ik weet niet meer of er een tijdsverloop van een half jaar tussen lag van hetgeen ik boven vermeld heb, en de Heere maakte het goed met dat Hij wil, dat ik die f 20,— niet behoefde te geven.

Maar onderweg naar Rhenen, toen kwamen de binnenpraters voor de dag: man het is nu dinsdag, je kunt na de middag pas gaan venten, dus is dat maar een halve dag, dan woensdag en donderdag, en vrijdag moet je vroeg weg om op tijd in 't ziekenhuis te zijn, (ik moest gaan fietsen), hoe kun je nu in ruim 2 1/2 dag dat allemaal verdienen. Ja het was maar al te waar, er schoot niet veel moed meer over, maar ziende op het geen er al gebeurd was op maandag kreeg ik toch weer wat hoop, dat de Heere het voorzien kon, en ik mocht die week, hoe kort ook, genoeg verdienen of beuren voor 't ziekenhuis, en mijn dochter. En de handelaar moest ook zijn part hebben. Dus ik kwam bij de dokter en betaalde f 30,—. Hij zei, het valt heus nog mee met uw vrouw. Wij dachten dat ze een vlek op de long had, maar die zat er voor, 't was van oververmoeidheid, ze heeft het zeker druk thuis. Ik zei, ja dokter, 8 kinderen. Nu zei hij, de rust doet haar goed, en als je weer vrijdag komt, dan denk ik dat ze wel weer mee kan. Nou dokter daar ben ik blij mee, en vriendelijk bedankt wat u al voor haar doet. Ik ging de vrouw goedendag zeggen en die zag er opgeruimd uit. En toen naar huis. Toen we zouden gaan eten zei mijn dochter, pa ik heb een aangetekende brief gehad. Ik zei, zo laat eens zien, en o, daar kwam f 30,— uit. Ik begon te wenen, en zei: o kind, dat heb ik nu net in 't ziekenhuis betaald, en nu geeft de Heere het ons weer. Zo een rijke God hebben we nu. Ik heb niet meer gegeten, ik had genoeg.

's Maandags weer naar Rhenen, en mocht die week weer genoegzaam mijn brood verdienen, en vrijdags weer met de fiets naar Utrecht. De dokter zei, nu Kieboom je kunt je vrouw weer meenemen hoor, ze is weer aardig opgeknapt, de rust heeft haar goed gedaan. En hoe ga je nu naar huis? Ik zei ja, ik ga met mijn fiets en dan moet mijn vrouw met de bus. Nou zei hij, met een bus, kun je geen auto nemen. Ik zei, neen dokter, dat is teveel voor ons. Hij zei, nu dan moet je maar zien, en u hebt f 30,— betaald en ze is 12 dagen hier geweest, dus u krijgt f 6,— terug.

Dank je wel dokter, en nog vriendelijk dank voor mijn vrouw. Hij zei, goed ga maar vast naar de wachtkamer, uw vrouw komt wel. In die wachtkamer zag ik een vrouw uit Werkendam zitten. Ik zei, zo heb je ook zieken hier? Ze zei neen, wel gehad, ik ben met een auto hier om mijn dochter te halen. Ik zei, bent u met de auto hier? Mag mijn vrouw met u meerijden, anders moet ze met een bus, en dat is nog niet zo goed voor haar. Ze zei zeker, dat kan best, dan betaal je ook de helft maar. Ik zei, dat is goed, hoeveel is dat? Ze zei f 6,— dan. Nu die had ik net terug gekregen. 't Kon niet beter, en zo kwam ze zeer gemakkelijk thuis. En ik mocht ook weer thuis komen. En 's

avonds in mijn kamertje zijnde, nam ik een stukje papier en rekende eens uit wat alle onkosten geweest waren. Nu had ik die dag over de post een brief gekregen daar f 10,— in zat. O, die onderhoudende hand Gods, jegens een albedervend zondaar. Nu had ik mijn rekeningetje opgemaakt en dat was bij elkaar f 45,— en ik had f 40,— gekregen. O, toen lag ik mijn rekensommetje in een kinderlijk gemoed voor de Heere neer, en zei, *Heere er is nog f 5,— te kort.*

Daar kom ik 's zondags's morgens bij mijn oom op de lezing, en mijn tante zei, ik heb gisteren wat gekregen voor je, stop het maar in je zak, gisteravond was je er niet, dat was door de omstandigheden. Ik voelde wel dat er geld in zat in het papieren zakje dat ze mij gaf, er zaten f 5,— in. Dus het sommetje was vol.

O, die neerbuigende en onderhoudende hand Gods is alleen maar te bewonderen en nooit te begripen.

Toen zei ik, ach Heere, nu heb ik nog wat. U weet, dat er een kind bij mijn zwager was en een bij mijn schoonmoeder. Mag ik nu deze week verdienen dat ik hun voor hun moeite betalen mag, opdat ze later nooit zullen kunnen zeggen als hij in ongelegenheid verkeert, dan komt hij wel. Want o, de Godsdienst brengt bij de een binding, maar bij de ander vijandschap. En de Heere beliefde dat die week ook nog te doen, zodat mijn zwager f 4,— kreeg en mijn schoonmoeder f 3,—. En daar waren ze toen die tijd best mee tevreden. Toen had het geld meer waarde dan nu, en dat zal opbreken. Het is heel erg, want deze overvloed is geen zegen, maar een zware vloek, en zal ons diep gezonken land naar de afgrond voeren. Ik was beter met de afhankelijkheid van de Heere, dan met deze overvloed en de Heere te moeten missen, dat is ook een oordeel als Gods volk Hem dan zo niet nodig hebben. Maar de vette wereld heeft het nergens over, eten en drinken en vrolijk zijn, en daar na zullen we wel weer zien. Maar het ontwaken zal zo verschrikkelijk zijn, dat elke pen te arm is om dat te beschrijven.

Toen ik van Rhenen in Amerongen kwam, kwam ik met mijn boeken bij een klant, een vrouw, die was zo boos als een spin. Ik zei, wel wat hapert er aan. Ze zei, nu ben ik 2 jaar in de verzekering en ben in het ziekenhuis geweest, geopereerd van een breuk, dus schreef ik de verzekering aan, en nu krijg ik een brief dat ze daarvoor niet uitbetalen.

O, o er was geen huis mee te houden. Ik zei, arm mens, u bent in een verkeerde verzekering, want de barmhartigheden der goddelozen zijn wreed. En ik mocht haar mededelen, wat er de vorige week gebeurd was. Dat lag nog vers in mijn geheugen. Ik zei, u leest nog al van die boekjes, zeggen u die dan niets, dat al die verzekeringen een Goddeloze troep is? En ging zo wat door met haar. Ze werd tenslotte zo beschaamd dat ze begon te schreien, en zei, o Kieboom, had ik dat vertrouwen ook maar, maar dat mis ik. Ik zei, och vrouwtje 't is alles een gegeven goed, want ik ben net als u. Maar de Heere kan het geven. Wendt u in alles tot Hem en Hij zal het maken. Ik had er zelf nog een klein vruchtje van onder ons gesprek.

Het gebeurde een keer dat ik bij mijnheer Droogers in Amersfoort geslapen had. Daar was ik thuis in die plaats, dat we 's morgens gegeten hadden en hij een hoofdstuk las in zijn vervolg Numeri 9. Ik zei, toen hij gelezen had o, wat is dat een gedenkwaardig hoofdstuk (dat had ik gelezen bij P. Velthoen vermeld op bladz. 40).

Ik zei, dat is nu 29 jaar geleden, dat ik daar veel aan hebben mocht. En ik heb het later nog dikwijls genoeg gelezen in mijn vervolg. Maar nu deed het mij zo aan. Ik zei, o mijnheer, nu mag ik opmerken wat er bij staat, dat heb ik al die jaren nooit mogen doen. O, die mensen mochten ook Pascha houden, maar staat er, in de tweede maand.

O Droogers, die maand moet voor mij nog aankomen hier boven. O, die indruk die ik daarvan had kan ik niet zeggen.

Ik moest die morgen naar Putten naar een B. de Bruin, een lief kind Gods. Ik heb onderweg veel geweend. Ik zei gedurig, och Heere mag ik, zo een, die 2de maand bij U Pascha houden. O, wat ontzettend groot. En dan kon ik het weer niet verwerken. Ik kwam wenende in huis bij de Bruin. Ik zei, ik kan niet zwijgen, o 't is zo groot deze morgen. En ik vertelde hem hoe het lag, en dat mocht hij overnemen, en raakte er ook door aangedaan. Zo werkt de Heere alles op Zijn tijd uit. Hij doet wonderen, Hij alleen, en dat aan diepgevalen schepsels die alles gedurig doorbrengen.

In 1943 was ik begin maart op het eiland Rozenburg geweest. Nu had ik het gehele voorjaar al gezocht, of ik niet ergens een zwart zomerjasje kon kopen, maar in de oorlog was er nergens iets te bekomen. Toen kwam ik op het eiland bij een manufacturier P. Breukel. Ik dacht, misschien verkoopt hij wel wat. Hij zei, nu Kieboom, ik kan je er ook niet aan helpen, want wij verkopen geen confectie. Maar o, nu heb ik bericht, dat ik naar Duitsland zal moeten. Daar heb ik een jasje voor gereserveerd om dat mee te nemen, maar als het niet doorgaat dan kun je dat krijgen. Maar 't zal wel doorgaan, want het bericht was zeker, ik kan je ook niet helpen. Dus dat was afgedaan, en moest ik met een oude winterjas de zomer in. Het liep tenslotte al tegen Pinksteren, en het was al veel te warm voor een winterjas. O, wat lagen er al veel verzuchtingen, of de Heere er mij aan helpen kon.

Daar ga ik op een keer naar huis, en warm met mijn oude winterjas, en moest tussen een oprit van de brug van Gorinchem die daar komen moest, door. Dat waren hoge dijken aan weerskanten, waar een viaduct over kwam. Nu was het talud van die dijken toch prachtig begroeit met allerlei bloemen die er zo maar in 't wild opgegroeid waren. Rode, witte, gele, blauwe bloemen. Ik dacht wat is dat een prachtig gezicht. Daar valt opeens in mijn hart: "Indien nu God het gras des velds alzo bekleedt, hoeveel te meer u gij klein gelovige".

Daar kwam de Heere zo in mee, dat ik mij zelf niet meer goed houden kon, en begon te huilen. Ik zei, och Heere, als dat waar is, dan legt er een jasje voor mij thuis. En dat woordje "klein gelovige" had zoveel waarde voor mij, dat is niet om te zeggen. Toen ik thuis kwam, keek ik kwanswijs in de hoeken of er geen pakje lag, maar zag niets. Toen kwam er een zoontje van mij in huis en zei, pa, je moet bij opoe komen, daar is een pakje voor je. Dus ik daarheen. Moeder zei, je kunt nooit raden wie er hier geweest is.

Ik zei, Breukel is hier geweest met een jasje voor mij. Ze zei, hoe weet je dat? Ik zei, dat zal ik straks wel zeggen. Dus uitgepakt en ja een mooi jasje met vest. Moeder zei, als het nu maar past want die man is groter dan jij. Ik zei, dat past altijd, 't was voor mij gemaakt. Vader die zei niets, die keek het maar af, en toen vertelde ik, wat ik onderweg ontmoet had, over de goedertierenheden des Heeren. O, wat werd die naam kleingelovige een dierbare erenaam voor mij. 't Is ook zo groot als de Heere een mens kleingelovige noemt, dat heeft nog al wat in.

Ik heb ook werkelijk die oprit nooit meer met zoveel bloemen gezien.

Maar nu werd het zachtjes aan winter, en moest toen met het zomerjasje de winter in, want de andere was versleten, om mee op de weg te komen. Zo kwam ik in november te Huizen, bij mijn vriend G. Doorn. Zijn vrouw zei, Gerrit is naar Amerongen, 't zal wel 10 uur worden eer hij thuis is.

Ik, zei, dan ga ik een poos naar blinde Wijmpje, dat was een bekeerde meid, maar al op leeftijd. Dus ging er heen en een heldere vrieslucht en zeer koud, en ik in mijn

dunne jasje. Toen zei ik onderweg, och Heere, van 't voorjaar moest ik met een winterjas de zomer in, en nu moet ik met een zomerjasje de winter in, och wil mij toch weer helpen. Gij hebt het al zo dikwijls gedaan.

En kwam zo bij de blinde aan. Ze zei, zo Jan ben je daar weer? Gerrit was zeker wel blij. Ik zei, hij was niet thuis, hij was naar Amerongen, maar dacht toch vanavond thuis te komen. Toen hebben we nog een poos aangenaam bij elkander mogen wezen, en ging ik weer terug naar G. Doorn. Hij was net thuis gekomen. We waren blij elkaar weer te mogen ontmoeten. Hij zei, je zult naar Amerongen moeten bij F. Verwey. Je weet dat zijn schoonvader gestorven is, en nu hebben ze een mooie jekker, die wilden ze u geven, zelf draagt hij die kleren niet. Ik wist niet wat ik hoorde.

Ik zei, o Gerrit, zo en zo ben ik naar Wijmpje gegaan en nu komt u er al mee. Is dat niet een wonder, en dat de Heere van ons af weet om het die mensen in hun hart te geven. Ik ga er morgen heen. Dat was 50 kilometer fietsen, maar in die tijd keek ik daar zo niet naar.

Dus ik kwam daar aan. En hadden ze een pracht jekker, haast nog nieuw, en een zwart pak met een lange jas er bij, en dat kreeg ik allemaal. Toen kwam uit, wat ik mijn vrouw gezegd had. Die had al een jaar gezegd, koop toch een nieuw zondags pak. Dan zei ik, dat kan niet, ik heb er geen geld voor. Dat komt wel in orde, zei ze dan. Maar ik zei, zit nu maar niet in de war, want als het zo hard nodig is voor mij, dan krijg ik een pak, al was het dat er iemand voor sterven moest. En dat kwam nu uit, die man was 83 jaar toen hij stierf, en die kleren naliet. Nu ik heb die mensen zeer hartelijk bedankt, en ging er mee terug naar Huizen. en 's vrijdags naar huis. Gerrit zei, nu Jan daar ben je mee geholpen hoor. Die was net zo blij als ik. Nu kon ik weer een paar jaar verder met die kleren.

O, als ik alles overdenk, wat hebben we dan toch weinig vertrouwen in die God, Die toch te vertrouwen is. Hoe menigmaal heeft Hij niet Zijn gunst betoond, in het onderhoud van kleren en geld. O, schaamte en verlegenheid moest onze aangezichten bedekken, daar de Heere aan ons alles te kort komt, en wij van Hem alles overhouden. De wereld heeft er geen erg in, ze ziet het niet, maar dat volk krijgt te ondervinden wat ze aan die God hebben, Die hen met Zijn dierbaar bloed gekocht heeft en ze voor tijd en eeuwigheid voor Zijn rekening neemt. O, daarom zegt Hij ook: "Zijt dan niet bezorgd wat gij eten of wat gij drinken zult, of waarmede gij u kleden zult. Want Uw Hemelse Vader weet dat gij al deze dingen behoeft. Och, was er toch meer besef en licht en gezicht, om Hem in alles te eerbiedigen, en meer op te merken hoe Hij alles bestuurt, en dat er nooit niets feilt aan Zijn werk en onderhoud. O, volk van God, eeuwig gelukkig volk, die zo'n Beschermers hebben mogen, want Hij doet het uit vrije ontferming. Er komt van ons niets in aanmerking, maar nochtans komen wij er alles aan te kort.

Op een keer dat ik weer eens bij J. van de Marel in Katwijk kwam, zat hij alleen in zijn huisje. Een kamertje met een klompenhokje er bij en tegel vloer, een oude tafel en stoelen, maar hij was zelf het beste meubel, een kind Gods, gewassen en gereinigd in dat dierbaar bloed. Hij zat te wenen als een kind. Toen was hij al 82 of 83 jaar.

Ik zei, wel van de Marel, wat scheelt er aan?

Hij zei, huilend weg, o jongen, daar in dat hoekje op die tegels heeft de Heere mijn ziel vrij gesteld als een vogeltje in de lucht; en nu vannacht in mijn droom, heb ik net geleefd als een jonge kerel. Hij kon er haast niet uitkomen zo weende hij, over zijn ijdele droom.

Ik werd er beschaamd onder daar er bij mij zoveel ijdele dromen zo maar voorbij

gaan, en wij in deze tegenwoordige ijdele tijd het haast niet meer horen dat er over ijdele dromen nog geweend wordt, en er een schuldgevoel van overschiet. Och, wat beleven we toch geesteloze dagen, door alles zo wereldsgezind zo maar door gaat. Och, dat toch de Heere nog eens een weinigje van Zijn lieve Geest schenken mocht. Dat de zonde nog eens zonde en de schuld nog eens schuld worden mocht, opdat er nog eens een ware bekering beleefd mocht worden.

Op een keer kwam ik bij vrouw Lodder te Driebrugge aan de Lange Ruige Weide. Daar was een heel gezelschap in huis, wel 5 of 6 personen. 't Was op een vrijdag dat ik daar vandaan naar huis zou fietsen en dat mocht onder elkaar zo wonderlijk eensgezind wezen, dat ik zo wat 1 1/2 uur de tijd vergat, en werd het zo zachtjes aan 3 uur. Ik zei, o ik moet nog naar huis. Ze zelden neen, wij moeten eerst nog een boekje hebben. Ik zei neen, hou op, ik verkoop nu geen boeken, ik ga heen, want ik zou nog graag een poosje in herinnering houden, wat hier besproken is mogen worden. Dus groette ik ze allen en ging op reis, een mocht een aangename gedachtenis houden, tot ik aan 't veer van Schoonhoven kwam. Daar raakte ik het kwijt. Ik hoorde later van vrouw Lodder dat ze gezegd hadden, wat een rare boekverkoper. Maar vrouw Lodder zei, die man had gelijk, want als hij met boeken voor de dag had moeten komen dan was alles weggeweest, en dit had meer waarde.

Op een keer kwam ik bij een boer in Scherpenzeel. Die mensen hadden juist gegeten en de man las een hoofdstuk uit Amos, dat de Heere wilde twisten met sprinkhanen over het nagras, dit nu was het nagras na des konings afmaaiingen. Toen zei de profeet, Heere hou toch op, wie zal er van Jacob blijven staan, want hij is klein. En o, onder dat lezen valt die tekst open in mijn hart, hoe wij nu die tijd beleven, dat des konings afmaaiingen geschied zijn, dat de Heere al Zijn oud volk al weggehaald heeft, en dat er nu nog een beetje nagras over is, en sprinkhanen genoeg, om met een verkeerde leer dat beetje nagras ook nog op te eten. Maar hoe nu door de voorbedding van die Grote Profeet dat beetje nagras nog gespaard mocht blijven. En had daar nog een lieve indruk van, dat mijn ziel nog zo'n klein sprietje daarvan zijn mocht. Toen ik 's avonds in Lunteren aankwam, had ik er nog een indrukje van.

Op een keer, dat ik 's morgens eens van Vreeland naar Kortenhoef en 's Graveland en zo over Bussum naar Huizen dacht te gaan die dag, kwam er zo'n onrust over mij en trek naar Huizen, dat ik het tenslotte in 's Graveland niet meer houden kon, en liet de helft van de klanten zitten, hoewel ik ze nog wel klaar had kunnen krijgen. Maar de onrust werd zo groot. Ik dacht er is bij Gerrit Doorn wat aan de hand. Dat was een beste vriend van mij, en daar was ik thuis. Ik kwam er half in de middag aan, en toen ik er kwam lag een zoontje van 12 jaar zo ziek, dat het 's nachts gestorven is. Ze waren erg verblijd in deze omstandigheden dat ze mij zagen, dat we steun aan elkander mochten hebben in dit zo ernstig geval. 's Avonds zei de dokter, ik zal hem een spuitje geven tot opwekking van het hart, maar ik schudde mijn hoofd tegen Doorn, niet doen, niet doen.

Hij zei tegen de dokter, het kan toch zeker geen kwaad, dat hij er bedwelmd van wordt. Nee, nee, 't is alleen voor opwekking van 't hart zei hij. Maar ik schudde mijn hoofd achter die dokter, niet doen, niet doen. Maar de dokter kreeg de overhand, en gaf een spuitje, en 't kind is gaan liggen, en we hebben er geen goed of kwaad meer van gehoord, en twee uur later stierf het. O, wie zal optellen hoeveel er zo komen te sterven, in narcose, hoewel ze dat nooit gezegd willen wezen en ze toch in hun geweten overtuigd zijn, dat het zo is. Ze zouden je nog een proces aandoen als je het

zei, zo duivels vijandig en laag gezonken is een mens, als hij niet in rekening staat met een Almachtig God, maar de eeuwigheid is lang genoeg, die zal het verklaren. Och wat een toestand was het toen in dat huis. 't Was zo'n lieve jongen, zachtaardig een lief tegen zijn ouders, en nu zo die te moeten missen. Ik was blij, dat ik er was, want ik wist bij ondervinding wat het was kinderen te moeten verliezen en dan kun je je verplaatsen bij iemand die dat ook heeft. En mochten zo elkaar nog tot een hand en voet wezen. Ik zei, o 't is geen wonder dat ik zo gejaagd en onrustig was. Toch is het een blijk dat de Heere nog in de harten zodanig werkt, dat men gewaar mag worden dat er wat aan scheelt.

Ik meen dat het in 1947 was dat mijn vriend zelf ziek werd van de kanker, en heeft een half jaar ziek gelegen en is in het najaar gestorven. En heeft hier een lichaam der zonde af mogen leggen, om met dat volk verwaardigd te worden eeuwig Hem te verheerlijken, Die hem gekocht had met Zijn dierbaar bloed.

Zijn oudste zoon Dirk was in dienst en zou naar Indië moeten, maar kreeg uitstel, om de ziekte van zijn vader, maar toen die gestorven was, moest hij naar Indië. Het andere jaar kreeg zijn moeder tijding dat hij aan de pokken ziek lag, en dat het ergste gevreesd werd. Die ziekte heerste toen veel in Indië, en zijn er veel aan gestorven. Toen kreeg ik een brief van zijn moeder, dat Dirk in Indië aan de pokken lag, en dat ze vreesde nu hem ook te moeten missen. Toen ik die tijding kreeg was het net of er een zware last op mijn schouder gelegd werd, en ik er mee naar boven, en zei: och Heere lees toch ook eens, o Heere, spaar toch haar zoon, opdat die weduwe niet droefheid op droefheid hebben mocht, o spaar hem toch, spaar hem toch, ('t was toen zaterdag).

O, ik was maar gebonden aan de troon der genade, en 's zondags had ik er zoveel van, dat ik de gehele dag niet gegeten heb. Van toen af is voor mij de zondag een vastendag gebleven, nog liever als anders zondags een extraatje; o die buik is bij velen soms onwetend haar God.

En o vrienden, uit de arbeid die ik voor die jongen hebben mocht, kreeg ik te geloven dat de Heere hem op zou richten, en schreef aan de weduwe, dat ze maar moed houden moest. En haar buurman die telefoon had, kreeg elke dag tijding hoe of het stond. Dan belde ik wel eens op. De andere zaterdag kreeg ik een brief van zijn moeder, dat hij al enkele dagen buiten kennis lag, en er weinig hoop meer was. Ik dacht, en hoe lager het afloopt, hoe groter wonder zal het wezen. Zoveel moed kreeg ik uit de aangebondenheid voor die jongen, dat ik zei, de Heere geeft niet te bidden, als Hij niet van plan is om te helpen. Ik moest des maandags naar Putten. Ik had haar geschreven dat ze maar moed houden zou, want dat ik geloven mocht dat hij zou beteren.

Ik was 's avonds in Putten en zei, mag ik de telefoon even naar Huizen. Men zei ga je gang hoor, en toen belde ik die buurman op. Hij zei, ik heb daar straks tijding ontvangen, dat hij weer een dag bij kennis was, en dat de crisis geweken was, ook dat hij vooruit ging en wat gebruikt had. O, toen kon ik het niet meer verwerken en kwam huilend de kamer weer in. Ze zeiden, is er zwaarigheid Kieboom.

Ik zei neen, o de Bruin juist andersom. En toen vertelde ik wat er aan de hand was, en hoe goed dat, dat neerbuigende Wezen voor ons was. Hij kende hen ook goed, ze waren dikwijls bij hem geweest, en hij bij hen. Och die man werd er geheel door aangedaan. We hebben die avond nog zeer in overeenstemming des harten bij elkander mogen wezen. O, en die weduwe was toch zo blij. Ik heb haar die week nog bezocht op mijn fiets van Amersfoort uit. En haar zoon is weer in welstand thuis mogen komen, hoewel de littekens er van zijn overgebleven. O, mochten die

littekenen nog eens gaan praten. Dat hij door de lankmoedigheid van dat lieve Wezen haast uit de doden weer is op mogen staan.

Door al die jaren heen heb ik zeer dikwijls genoeglijke tijdjes bij Gods volk mee mogen maken, maar bleef onder dat alles een on geholpen en ongelukkig schepsel. En dan zag ik mijzelf als een grote huichelaar en farizeeër gaan, en als een mens die het gedurig zo diep verzondigde, dat ik in geheel Nederland mijns gelijken niet vinden kon. Nochtans beliefdde het de Heere nog al eens door Zijn dierbare toezeggingen mij weer eens op te beuren en moed te geven en uit de put te halen, maar het duurde dikwijls niet lang, of ik kwam alweer in mijn ellende terecht. Daarbij is het gedichtsel des harten ten allen dage boos, en ik kon maar niet boven de zonden komen.

O, ik heb wat een vergeefse strijd gehad. Ik moest altijd het onderspit delven. Nochtans liet de Heere mij er niet in omkomen, maar in Zijn ondoorgrondelijke zondaarsliefde werd ik gedurig er weer uit opgehaald. Ik kreeg soms meelijden met de Heere, dat die zo veel werk aan mij had, en ik meende maar dat het vergeefs werk was, en toch mocht ik door alles heen wel eens gewaar worden, dat Hij nooit zal laten varen de werken Zijner handen. Eeuwig geloofd zij Zijnen Naam.

Op een keer had ik eens een droom die mij zalig verkwikte. Ik stond op een zekere plaats, en er stond een lieve vriendelijke persoon voor mij. Ik stond er wat bedeesd bij. Ik had in mijn open hand een geldstuk ter grootte van een rijksdaalder. Die persoon bekeek het terwijl ik het in mijn hand had. Hij zei, dat is mijn beeld en opschrift, kom maar hier. Ik stond er zo wat 1 1/2 meter vandaan. En toen omhelsde die persoon mij, en o vrienden al wordt ik 200 jaar, zo zal ik nooit die zalige omhelzing vergeten, want het mocht nog even duren ook. Toen zei hij, gaat nu maar weer een poosje. Daar werd ik 's morgens wakker ('t was zondag) en dat versje kwam zo op mijn hart:

*Gods vriendlijk Aangezicht
Heeft vrolijkheid en licht,
Voor all' oprechte harten
Ten troost verspreidt in smarten.
Juicht vromen om uw lot,
Verblijdt u steeds in God.
Roemt, roemt Zijn Heiligheid,
Zo wordt Zijn lof verbreid
Voor al dit heilgenot.*

O, wat was dat versje mij dierbaar. Toen op de lezing, vroeg degene die gelezen had, is er iemand die soms een versje heeft, zei ik ja. Hier werd ik mee wakker, nadat ik dat gedroomd had, en vertelde het toen met tranen. Mijn tante zei, nu Jan dat is een mooie droom, die moet je maar onthouden. En ik heb hem onthouden ook.

15. VERDERE BELEVENISSEN NOG IN DE TIJD VAN BOEKVENTEN.

Eerst wil ik wat optekenen van de tijd, dat ik zo wat 16 of 17 jaar was, van het soevereine vrije werk des Heeren over de gehele wereld en zelfs bij de blindste heidenen. Wij lagen met ons scheepje een eind boven Kampen, op de IJssel. De wind was tegen en de stroom tegen, dus keken wij uit of er geen sleepbootje aan kwam die ons mee zou kunnen nemen. En jawel daar kwam een bootje dat al 5 schepen er achter had hangen, twee aan twee, en de achterste alleen. Die kapitein zei, gaan jullie maar naast dat achterste scheepje hangen, en doordat het toch zo snel niet vooruit ging behoefde men niet aan het roer te staan om te sturen. Toen wij ons scheepje er aan vast maakten, ik op het voorschip en mijn vader op het achterschip.

Toen kwam er door dat gestommel een man uit het achterkajuitje kruipen waar wij aan vastmaakten. Die man had nog al een pijnlijk gezicht, zo, dat mijn vader zei, scheelt er wat aan buurman? Ja buur, ik zit vol reumatiek en dat valt niet mee. Mijn vader zei, zo buurman, en kun je het zo nog al hebben? Die buurman zei, komt zo dadelijk maar eens over, dan praten we wel even. De vrouw heeft de koffie net klaar. En hoewel ik er toen niet veel van begreep, merkte ik toch en aan de gesprekken dat het een bekeerd mens was. Ik weet wel, dat mijn lieve vader zijn zin had, want hij had er al enige dagen naar verlangd om zo iemand eens te mogen ontmoeten. En nu kwamen we op het onverwachts er mee in kennis en hebben 3 dagen met elkaar gebuurd.

Maar dit wilde ik nu optekenen; die man vertelde dat zijn grootvader kapitein geweest was op een schip dat over zee voer, en toen nog met een zeilschip. En die grootvader was een mens die God vreesde en de stuurman die hij aan boord had ook. Toen is het gebeurd, dat ze met een vreselijke storm schipbreuk geleden hadden en tegen een eiland te pletter geslagen waren, en heel de bemanning er bij gebleven was, zowel de kapitein als de stuurman waren aan land gespoeld, hoewel ze allen de dood voor ogen hadden, nochtans had de Heere hen gespaard, en hoewel ze beiden bewusteloos aangespoeld waren, mochten ze toch weer tot bewustheid komen, opdat strand, en konden ze beiden het niet op, dat ze gered waren. Maar waar ze waren dat wisten ze niet.

Toen ze wat bekomen waren, gingen ze eens wat verder kijken waar ze nu terecht gekomen waren. Daar zien ze op eens een neger naar hen toekomen met beide handen open omhoog. Ze dachten dat is onze dood. Wie weet hoeveel er hier op 't land zijn en dan vermoorden ze ons. Maar die neger kwam naar hen toe, met open handen als een teken dat hij geen kwaad in de zin had, en beduidde met gebaren dat God hen gespaard had en gebaarde met zijn handen samen en wees dan op zijn hart en wees naar boven, dat hij God vreesde met betraande ogen en gebaarde dan en vroeg hoe zij er voor stonden. Ze waren toch gered, en als de Heere dan mee helpt dan kunnen ze zo elkaar nog verstaan ook. Ze zijn met zijn drieën op de knieën terecht gekomen om de Heere voor hun redding te bedanken, en vroegen alles door gebaren of er nog meer op dat eiland waren, want hij had hun uitgeduid dat het een eiland was door een ring op de grond te tekenen en de zee er omheen. Maar hij beduidde hen ook dat hij alleen was. Toen nam hij haar mee naar zijn hol, waar hij in verkeerde, en zocht een hoop bladeren bij elkaar in dat hol en daar moesten ze op slapen. Toen ging hij er voor op de wacht liggen.

Door de tijd begonnen ze elkaar te verstaan, en vertelde hij hen hoe God hem getrokken en bekeerd had uit zijn volksstam daar hij opgegroeid was. Dat waren blinde heidenen, maar als God werkt wie zal dan keren? De kamerling was ook naar Jeruzalem getogen om aan te bidden, en er staat niet bij hoe hij daartoe gekomen was, maar ik heb wel eens gelezen dat hij 1300 uren gereisd had om er te komen. Dus

begonnen die 3 mensen zo van lieverlede aan elkander te hangen en elkaar lief te krijgen. En schepen zagen ze nooit in die streek, maar bij erg helder weer, konden ze heel in de verte wat wazig het vaste land zien. Die neger vertelde hen dat hij een gelofte gedaan had voor de Heere om zijn leven op dat eiland door te brengen met de Heere.

Nu liep er op dat eiland een beek die in zee terecht kwam en waar nog al wat vis in zwom, en daar leefde hij van. Ook waren er pareloesters tegen de rotsen aan 't strand, en de neger dook dan zoveel parels op voor hen dat ze er beiden een ketting van konden maken, en zo'n ketting had die buurman aan boord. Want zei hij, aan deze ketting is een hele geschiedenis verbonden, en zodoende heeft hij dat ons verteld. En als ik het nog goed onthouden heb, zijn ze er 12 jaar op geweest, ook al om reden dat ze niet naar het vaste land durfden, want die neger had hun verteld, dat het niet gewaagd was met die wilde volksstammen.

Die parels waren allemaal witte parels, ongelijk van grote, en vorm. Maar toch kregen ze gedurig heimwee naar hun land, en dat werd tenslotte zo sterk, dat ze alles op alles wilden zetten om te proberen ergens te komen waar wel eens schepen aan kwamen.

Tenslotte bood de neger hen aan om ze één voor één over te zwemmen. Toen dachten ze, dan kan hij ons één voor één verdrinken, en dat werd hij gewaar, en begon toen hard te huilen, en of ze nu nog niet lang genoeg bij elkaar geweest waren om elkander te kennen. En o wat werden die mensen beschaamd. Ze hebben het toen gewaagd om het te doen. Dan deed hij het 's nachts, en dan zouden ze 's nachts reizen en overdag zich verborgen houden. En zou de neger ze geleiden tot ze bij de stad waren daar schepen kwamen, en dan met Gods hulp zouden ze het dan wagen. De Heere mocht hun nog eens bewaren en ze redden uit de gevaren. Maar de neger ging weer terug naar zijn eiland, om zijn belofte te houden.

En zo is het geschied, dat ze toch behouden in een stad kwamen daar weleens Hollandse schepen aan lagen, en zo zijn ze toch weer behouden thuis mogen komen, daar ze al voor dood opgeschreven waren. Ze hebben nog lange tijd in Rotterdam gewoond.

Tijdens dat C. van de Oever daar stond, en dan gebeurde het nog al eens als v.d. Oever gepreekt had, dat hij tegen de kapitein zei, nu ga jij maar eens op stoel staan en vertel dan maar eens wat u zo al is wedervaren. Dan had de kapitein dikwijls meer aandachtige hoorders dan de dominee.

Maar aan deze gehele geschiedenis kunt u merken die almacht en die vrijmacht om zulke blinde heidenen tot bekering te brengen, al is er geen die het hun voorhoudt, maar de Heere bracht langs een Goddelijke wonderweg deze 2 mensen bij hem tot lering en onderwijs. O, dan moet men zeggen: "O diepte des rijkdoms", om zo alle gangen samen te doen lopen.

Eens was ik op een maandag in Lunteren. De week er voor was het elke dag onweer geweest en die dag ook; en ik was zo bezet met slaafse vrees, dat het erg was, en ziende op mijzelf in mijn gemis en ellende, dan was het geen wonder. Want elke slag was soms voor mij. 's Nachts om 2 uur kwam er weer een zware bui opzetten, dat we allen op waren. 't Had al een poos geduurd, toen ik zei, ik ga eens even naar de lucht kijken, en liep de deel over en deed zo'n bovendeur open om eens naar de lucht te zien, wat de bui deed, hoewel met angst en vrees, en zo als ik naar de lucht sta te zien kwam er zo in mijn hart:

*Hij is het die ons bewaart ons leven
Die voor ons zorgt tot ons behoed,*

*Opdat wij niet vallen noch beven
Ja dat niet slibber onze voet.*

Psalm 66: 4 Datheen.

En o, ik heb mezelf in 't mooiste weer nooit zo veilig gevoeld als nu in het onweer. Ik begon dat versje te neuriën, terwijl ik in die deur stond, en kwam tenslotte weer binnen. Ze zeiden wel hoe is het? Ik zei, het zal wel gaan hoor, we kunnen wel weer naar bed gaan. De bui is zo wat over. Dus gingen we weer een poosje slapen. 's Morgens zei de vrouw, wel Kieboom wat was dat zwaar weer van nacht hè. Ik zei, ja dat was het zeker. Ze zei, ik dacht eerlijk vannacht dat ik nog hoorde zingen ook, maar ja dat kan niet. Ik zei, en toch was je niet abuis, want zo en zo heb ik in die deur gestaan. Ze zei, als ik dat geweten had, dan was ik zo bang niet geweest. Ik zei, ja maar dat is een persoonlijk werk.

Nog een geval wil ik optekenen waarin uitkomt, dat de Heere in alles dezelfde blijft. In 't begin van mijn boekhandel ging ik, wanneer het suikerbietentijd was, naar de schippers aan de fabriek te Puttershoek. Mijn vader voer daar ook naar toe, en was er 's zaterdags een keer gekomen en bleef 's zondags daar ook. Toen ben ik er ook een keer gebleven. Er waren nog al wat schippers die 's zondags niet vaarden en die deed ik dan af.

Toen die zaterdag sprak er zo'n koppeltje schippers af om 's zondagsmiddags eens naar C. v. d. Hoek te gaan. Die woonde aan de Blaaksendijk. Dus gingen wij er heen met 13 mensen, en kwamen daar aan. En dat mocht die middag nog al in overeenstemming gaan. Die C..v. d. Hoek was een gerechtvaardigd mens, ('t was zo wat drie kwartier gaans). Tegen de avond zei hij vrouw, u moet eerst maar brood klaar maken, dan kunnen ze eerst eten voor ze weer weggaan, maar ja, die vrouw durfde niets te zeggen, maar ze talmde nog al wat, want ze had voor hen tweeën wel brood, maar niet voor 15 personen. Hij had er zeker geen erg in, dus zei even later, vrouw je moet wat klaarmaken. Toen begon ze in een hoek van de kamer van 2 kleine broden te snijden, een wit en een tarwe stukje. Ik denk dat er aan elk stukje 4 of 5 sneedjes brood zaten. Maar door de gesprekken onder elkaar werd er weinig acht op geslagen. Nu die vrouw sneed van die 2 stukjes brood, voor ons allen een portie af, en we hebben er allen eerst van gegeten, eer we weer naar het schip gingen. Zo zien we maar dat die God, Die 5000 mensen spijzigde, nog dezelfde Almachtige en Wonderdoende God blijft. Maar ook wij blijven als toen de discipelen, die er geen acht op geslagen hadden. Want 14 dagen later kregen we er pas erg wat er 's zondags gebeurd was.

Nog een toestand wil ik meedelen. Ik had al een hele poos geweest dat het alles wel mis zou wezen. Ik was maar veel bang dat ik mezelf nog eens bedriegen zou. Ik kon maar nergens houvast aan krijgen. Die poosjes, dat er eens verruiming zijn mocht, waren al gauw weer over, en kwam ik gedurig weer in mijn ellende terecht.

Ik was die week nog bij mijn nicht Anna Kieboom geweest en we waren tegenover elkaar aan 't klagen geweest over onze toestand, tot dat ik op een morgen na het eten las in Gods Woord over de schipbreuk van Paulus, en hoe er aan 't eind staat: "En alzo is het geschied dat we allen behouden aan land kwamen".

Ik kan niet zeggen hoe diep die woorden in mijn hart vielen, ik raakte er geheel onder verbroken. En ik ging direct naar mijn nicht toe, want o, als ik eens wat hebben mocht dan was zij er de meeste tijd bij in mijn hart. Ik was voor 9 uur al bij haar. Ze zei, wat is dat, is er wat gebeurd? Ik zei ja Anna, we zullen er zeker komen, op een stuk hout of zwemmende of op een stuk van 't schip. O, Anna we zullen er zeker komen. Ik kon het haast niet zeggen, zo weende ik.

Ze zei, ja Jan, maar dat is persoonlijk. Ik moet het zelf uit Zijnen mond horen. En o, nu is ze al een paar jaar Boven, en om zo te spreken is ze er op een stuk hout gekomen, en ik denk dat het zo met velen zijn zal, want buiten dat kruishout zal er niemand kunnen komen.

Eens was ik in Maasdam thuis geweest bij W. de Graaf. Zijn vrouw was een lieve vriendin van mij. Ik zou er 's morgens weer vandaan gaan. En toen we gegeten hadden las ik in hun vervolg Joh. 15. O, en daar las ik: "Ik ben de ware wijnstok, en mijn Vader is de Landman, en gij zijt de ranken". En dat sloeg zodanig bij ons beiden in, dat we het niet konden verwerken. Ik heb dat hoofdstuk met stukjes en beetjes tenslotte uit gekregen en dat onder veel tranen van ons beiden. Toen het uit was, hebben we wel een half uur samen zitten wenen zonder een woord te zeggen, van de dierbaarheid die er uit dat lieve Woord in onze harten gekomen was.

Tenslotte zei ze, o Kieboom, dat heb ik nog nooit gehad zo, o wat is dat dierbaar. O mochten we eens zo'n rankje wezen. O, wat is dat zeldzaam als de Heere zodanig met Zijn lieve Woord mee wil komen, om twee zulke arme tobbers zodanig te verkwikken, en wat wordt dan dat Woord weder dierbaar. Ik ging wel een uur later weg dan dat ik plan had, maar dat heeft niet gehinderd. Daar heeft het lichaam geen schade van, als de ziel winst op mag doen. Werd het maar meer ingeleefd, er zouden ook meer banden onderling wezen, want de uitkomst heeft dat bewezen, dat we dikwijls uitzagen naar elkanders ontmoeting.

't Had dienaangaande nog zo'n gevolg; er was bij ons een vriend gestorven, en daar was ze ook genood met haar man. Ik zat eerder in dat huis daar de begrafenis uit gehouden werd, en daar hoorde ik haar stem buiten, en was het mij net als Elizabeth toen het kindeke opsprong in haar buik. Dat heb ik tot hier toe maar eens in mijn leven gehad. Maar wat zijn dan de ontmoetingen van elkaar dierbaar, want de liefde is wondelijker als de liefde der vrouwen, en is niet in woorden te zeggen, maar kan alleen ondervonden worden.

Ze is al jaren overleden en nog zeer gemakkelijk die doodsjordaan door mogen gaan, naar Hem daar ze jaren naar uitgezien had, en Die haar gekocht had met Zijn dierbaar bloed. O, als ik er over denk hoevelen er al weg zijn van mijn vrienden, dan zijn er al meer Boven en uit dit Mesech der ellende verlost, dan dat ik er nog over heb. Och wat kort het toch allemaal in, en de stutten worden onder het gebouw van land en volk uitgehaald, en wie weet hoe spoedig er een instorten plaats heeft, want ons dierbaar Vaderland heeft zijn God verworpen, en Die zal het straks ook verwerpen net als met Israël gebeurd is.

O, vrienden en kinderen, wat heeft dat lieve Wezen met mij een geduld gehad, daar mijn verdorvenheden mij zo dikwijls de baas waren. Dan verkeerde ik in een nare toestand, en deed nacht en dag niet anders als mezelf maar aanklagen en beschuldigen bij de troon der genade en als een huichelaar en bedrieger mijzelf maar beschuldigen. Soms bond het mij aan de troon der genade, en soms durfde ik geen gebedje meer te doen. Mij dacht, ik kan toch niet in oprechtheid komen, en dan durfde ik niet op te zien.

In zo'n toestand kwam ik ook eens een keer bij Annigje Grollemans in Hasselt. Die ligt al meer dan 40 jaar ziek te bed. Maar de Heere is haar deel voor tijd en eeuwigheid. Toen ik daar een poos geweest was met mijn ellende, trachtte ze mij wel wat op te halen, maar het ging niet. Toen ik wilde gaan, droeg ze mij een gebedje op om te doen, en dat kon ik niet, en weigeren durfde ik ook niet. Ik vroeg of zij het

wilde doen, maar dat deed ze niet. Ze zei, we zullen elkaar maar helpen. Dus dan schoorvoetend het maar gewaagd, hoe dan ook, en ik lag mijn hart maar bloot en mij zelve aanklagen vanwege mijn bestaan, en dat het nog onbegrijpelijk was dat ik er nog was. En o, daar komt zo in mijn hart: "Grimmigheid is bij Mij niet".

O, toen draaide het blaadje om. O, die grote Goedertierenheden des Heeren werden mij te sterk, en ben toen in veel tranen geëindigd.

Ze zei, 't is toch meegevallen, is het niet? Ik zei ja, 't is geen wonder, want dat kwam er zo zoet in mijn harte: "Grimmigheid is bij Mij niet". En zo haalde mij de Heere weer eens op uit de put daar ik door eigen schuld in gezonken was, en o dat is zo menigmaal mogen gebeuren. O wat is die neerbuigende goedheid des Heeren groot voor arme verlegen zondaren.

Ook een keer dat ik eens in de Hulst was in zo'n tijd, als hierboven. Daar had ik 's morgens alleen gegeten en nam de Bijbel om een hoofdstukje te lezen, en o daar las ik dat de Apostel zei: "Want dit sterfelijke moet onsterfelijkeid aan doen; en dit verderfelijke moet onverderfelijkeid aandoen; en als dit sterfelijke onsterfelijkeid aangedaan heeft, en dit verderfelijke onverderfelijkeid aangedaan heeft, dan zal er gezegd worden de dood is verslonden tot overwinning. Dood waar is uw prikkel? Hel waar is uw verderf enz., doch Gode zij dank die ons de overwinning geeft, door onzen Heere Jezus Christus". O, toen werd ik gewaar zo lang ik hier zou blijven ik nooit van dat verderfelijke verlost zou worden, maar ook werd die persoon van Christus mij dierbaar en noodzakelijk. O, dat lieve Woord.

Ik heb het menigmaal aan mijn hart gedrukt, en wel eens gezegd: Heere bij U kan ik niet komen om U te omhelzen, maar met Uw Woord zal ik het doen. En dat is ook in het begin het eerste wat men lief krijgt als de Heere een ziel er uit onderwijst, en ook Zijn lieven dag, en Zijn volk. O, zo heeft de Heere mij menigmaal uit mijn ellende willen halen. O, dat neerbuigende geduld met een hardnekkig zondaar is nooit te vatten.

Maar met mijn zieletoestand werd het niet beter. Dan hoop, dan vrees; dan op de berg, dan in de kloof. 't Was en bleef voor mij buiten Christus een diepe ellende en een on geholpen toestand. Zo kwam ik eens in Lunteren. Ik was zo ingedrukt, de zonde meende ik, had mij alles benomen. Ik durfde geen gebedje te doen, het zij bij het eten of naar bed gaan. Ik kon niet. Het was een toestand die niet lang zou behoeven te duren.

Daar zit ik 's avonds in huis, en weinig zeggen. Ik had in mijn koffer een boekje met gedichten van Hyronimus van Alphen. Ik pak er dat boekje uit, en ga er zo'n beetje in zitten bladeren, zonder goed te beseffen wat ik deed, want ik verkeerde in een desolate toestand. Daar kom ik aan een gedicht, dat was een samenspraak tussen Immanuël en een verdwaalde ziel. En daar lees ik: "Verdwaalde ziel verlaat uw God niet".

En dan sprak de verdwaalde ziel weer en zo ging dat door. O, en daar ging mijn hart open, want die verdwaalde ziel was ik, en al wat die naar voren bracht, was uit mijn hart gegrepen.

Ik zei, o vrouw Velthuizen, luister toch eens wat ik hier lees. Ik begon zo hard te wenen dat ik het haast niet voorlezen kon, en dat beliefdde de Heere zodanig te zegenen, dat ik mijn vrijmoedigheid weer terug kreeg en een klein blikje op die trouwhoudende goedertierenheid en een klein hoopje op die dierbaren Immanuël.

Ik heb later wel eens gehoord, dat de Heere dat zelfde gedicht wel eens meer heeft willen gebruiken voor Zijn volk. Ik heb het wel 4 maal overgeschreven zo dierbaar

was het mij geworden. Het is wat groot om het hier tussen te voegen.

Dat was in juni 1965. Dit was de laatste keer dat ik daar met mijn koffer met boeken geweest ben. Ik heb er later nog al wel eens ettelijke malen mogen komen, maar niet meer om te venten met boeken, maar als ik zo weer eens hier en daar heen ga, dan neem ik zo maar een klein handkoffertje mede.

Op 22 juli 1965 van Dalem vandaan tehuis komende (dat was dan het eindpunt van mijn reizen per fiets met de boeken), zei ik toen ik thuis kwam: och Heere, wat hebt U het al die tijd wel gemaakt. Mij bewaard en gespaard, en voor velerlei verzoeken bewaard. Nu ben ik blij dat er een eind aan is. Ten eerste ik kan die grote reizen met mijn zware fiets niet meer doen, zo'n 100 pond alles bij elkaar buiten de lege fiets. Mijn adem wordt tekort vooral tegen de wind, (toen was ik 70 jaar).

Ten tweede, de wegen worden zo druk.

En ten derde ik kan haast niet meer aan oude boeken komen, en de nieuwe druk van sommige oudvaders zijn allen niet betrouwbaar. Er wordt nog al eens wat in veranderd.

En ten vierde, o lieve Heere, die lichte Godsdienst, daar tegenwoordig alles mee door kan, die word ik zo moede, en daar heb ik gedurig mee te doen op de reis. Maar och als het mij vergund mag worden nog een poosje te mogen leven, och mag ik dan zo hier en daar uw volkje nog eens bezoeken en diegene waar ik op mijn reizen banden der ziel aan heb mogen krijgen.

En o vrienden en betrekkingen, dat heeft de Heere tot hiertoe mij nog willen vergunnen, en dat ik nog menigmaal met verbrokenheid des harten en overstemming der ziel bij hen heb mogen verkeren, en dat in deze donkere dagen van onthouding des Geestes vanwege de verregaande wereldgelijkvormigheid.

En hiermede moet ik nu aan een nieuw hoofdstuk beginnen als het nog wezen mag, en ook het gewichtigste van mijn leven.

9.DE TROUWHOUDENDHEID GODS JEGENS EEN ELLENDIG ZONDAAR.

Sukky Harly zou zeggen: Op en neer, keer op keer; en zo ging het mij ook.

Ik kwam eens in Ommeren bij een vriend in de eerste dagen van december 1966. Dus had ik al bijna anderhalf jaar niet meer met de boeken gereisd, maar al wel eens hier en daar geweest of wat geschilderd. Daar in Ommeren ontmoette ik een meisje van 46 jaar, Lena Brugmans. Die was daar over, en we hebben 3 dagen-wonderlijk bij elkaar mogen verkeren. 't Was of de tijd stilstond. We gingen soms half in de morgen pas een beetje rusten. Daar ging ik op donderdag vandaan en zei nog, daar zal wel wat overheen komen, dat ben ik gewend. Ik moest zo'n kwartier lopen daar vandaan naar andere kennissen, daar had ik ook een fiets geleend.

Terwijl ik er 's middags was, ging de telefoon om naar huis te komen. Ze brachten mij naar de trein in Tiel, zodat ik in ruim 2 uur thuis was. Dus er kwam al vlug wat tussen. Nu was het zo ongeveer in november ontdekt, dat een schoonzoon van ons, die in Groningen werkte, voor een aannemer van hier, dat er ginder een meid in 't spel was. Nu belde mijn vrouw op, dat ze met onze dochter geen raad wist. Dat is dan ook geen wonder. Daar zijn veel wederwaardigheden op gevolgd. Hij is uit Groningen thuis gekomen en er niet meer heen geweest, en mijn dochter heeft alles op alles gezet, daardoor om maar weer naar Canada te gaan. Dat was de derde keer en daar was ik heel erg op tegen. De eerste keer had ik het er zo slecht mede, dat ik hard naar Boven geroepen heb om hulp. Die dag dat ze weggegaan waren, werd ik bepaald bij Mirjam, dat ze 7 dagen buiten het leger gesloten moest worden, en ik kreeg te geloven, dat ze 7 maanden weg zou blijven, en op de dag af waren ze weer terug.

't Was ons jongste. Ik hield er veel van, ook al om veel arbeid die ik er mee gehad heb toen ze 6 weken oud was.

Ze had toen bronchitis en een longaandoening. 't Was toen net een wassenbeeldje, maar de Heere heeft ze weer opgericht. Zodoende waren we blij dat ze weer terug waren. Maar na een goed jaar gingen ze weer terug. Ik had het er niet best mede, maar toch niet zo als die eerste keer, en nu waren ze 11/2 jaar hier en nu voor de derde keer, en dan door zulke ellendige omstandigheden.

Ik heb er ellendige dagen en dingen in mee moeten maken. Op 10 maart zijn ze vertrokken. Op de dag dat ik uit Ommeren ging, ben ik rechthout voor mij zelf in een ontzettende donkere terecht gekomen, en dat was zo erg, dat er geen gebedje meer door kon, en alles was weg. Ik kon ook nergens meer bij. Ik kan de toestand haast niet beschrijven, en van binnen was het maar: je hebt toch geen verhoor van 's Konings wege. Dat kwam elke dag maar terug, en ik begon te geloven, dat voor mijn ziel alles afgesneden was. Ik kon haast niet meer leven. O geen verhoor meer van 's Konings wege. Daar was geen doorkomen aan. Zo heb ik 8 weken doorgemaakt, die met geen pen te beschrijven zijn.

Toen ging ik op 30 januari 1967 weer eens naar Ommeren met veel ellende. Dat meisje was er nog, omreden ze er ziek was geweest, en de laatste week er gebleven was, doordat ik een briefkaartje gestuurd had, om nog eens over te komen. Dat was op dinsdag. En 's woensdagmorgens zat ik alleen in de kamer. Zij lag nog te bed en de vrouw des huizes was achter aan 't werk, en ik zat in diepe ellende. Alles weg en geen verhoor meer van 's Konings wege. Het was of alles afgesneden werd, en de dood voor ogen. Ik zat zo aan de tafel met de hand onder 't hoofd.

Daar op eenmaal klinkt het in mijn hart: *"Het is volbracht"*.

En o daar zag ik die lieve Zaligmaker aan dat vloekhout met uitgebreide armen; aan de ene kant uit een volle overgave aan Zijn vijanden, en aan de andere kant om Zijn

Kerk bijeen te verzamelen. En nu had Hij het volbracht voor Zijn ganse Kerk. O, ik riep uit, o wonder, eeuwig wonder. Alles was bij mij gebroken, ik kon er geen tranen genoeg voor wenen. Toen klonk het weer: "Het is volbracht, ook voor u. Ik ben ook uw Zaligmaker". Ik kon het niet verwerken. Ik riep uit en dat voor mij, zo'n hellewicht, voor zo een, ook mijn Borg en Zaligmaker. Ik zakte er geheel onder weg. Die 2 vrouwen waren er ook in gekomen en zeiden niets, en gingen daar maar zitten. Ik had het nog niet gezien. Toen kwamen deze woorden: "Want een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven, en de heerschappij is op Zijne schouders, en men noemt Zijn Naam Wonderlijk, Raad, sterke God, Vader der Eeuwigheid, Vrededorst."

O vrienden, nu werd Hij voor mij een Gegevene van de Vader. Ik verteerde er onder. O, dat eeuwig wonder, zo ontzettend groot. Een Gegevene van de Vader en dan voor zo een. Toen was het in mijn hart: "Vader Ik bid niet voor de wereld, maar voor diegene die Gij mij gegeven hebt. Zij waren Uwe, en Gij hebt ze Mij gegeven".

O, wat er toen gebeurde in mijn hart, ik kan het niet schrijven. Ik kon het niet verwerken zoveel tranen die ik daaronder stortte. Eerst Hij mij een Gegevene des Vaders en toen in Zijn gebed werd ik Hem gegeven. Ik riep uit: "Hij de mijne, en ik de Zijne, o Eeuwig Wonder". Toen dachten ze, nu raken we hem kwijt, maar dat was niet zo. Ik riep maar en dat aan zo een, zo'n hellewicht, o eeuwig wonder.

Toen kwam er in mijn hart: "Want dat, o dat want dat, zal Mij zijn als de wateren Noachs, toen ik zwoer dat de wateren niet meer over de aarde zouden gaan, also heb Ik gezworen dat Ik niet meer op u toornen of schelden zal. Want bergen mogen wijken en heuvelen wankelen, maar het verbond Mijns vredes zal niet wankelen tot in eeuwigheid, zegt de Heere uw ontfermer".

Ik kan niet te boek stellen het hoe van dit alles. Ik weende mezelf tot water. Dit was op woensdag en donderdagsmorgens. Ik was alleen op. Ik had niet veel geslapen, zo maar een paar uren op een divanbed gelegen. Toen was het: "Hij is gekomen, Hij is gekomen, springende over de bergen en huppelende over de heuvelen, en Hij draagt de Banier over tienduizend". Ik moest maar zeggen: o dierbare Zaligmaker, o wat heeft U bewogen om naar zo'n vuil hellewicht om te zien. O, toen was het of de Heere zei: "Ik was al van eeuwigheid bewogen".

Toen werd ik een weinigje in die eeuwigheid en in die vrederaad ingeleid. Want deze woorden kwamen op mijn hart hoe de Vader vroeg: "Wie zal met zijn hart Borg worden"? En hoe de Zoon zich kwam aan te bieden met die woorden: "Ik draag uw Heilige wet, die Gij de sterf ling zet, in 't binnenst ingewand, en Ik zal mijzelve geven tot een rantsoen voor Zijn volk en Kerk".

O, 't is niet uit te spreken. 't Was of ik de afgrond mijner zonden zag verdwijnen in de afgrond van Zijn eeuwige liefde, krachtens dat verbond met de Vader opgericht om alle schuld op Zich te nemen in die nooit begonnen eeuwigheid.

O, vrienden en betrekkingen, maakt de Heere met mij groot want Hij heeft mij uit de onderste kuil uitgehaald. En dat voor eeuwig. Want Hij heeft mij gezegd: "De poorten der hel zullen Mijn Gemeente niet overweldigen. Ik heb u in beide Mijne handpalmen gegraveerd, uwe muren zijn steeds voor Mij".

O, als mijn lichaam geen verborgen ondersteuning gehad had, ik had het niet kunnen doorstaan. 's Avonds zei ik, o laten we 't laatste versje van Psalm 72 zingen.

*Zijn Naam moet eeuwig de eer ontvangen,
Men loof Hem vroeg en spa,
De wereld hoor en volg mijn zangen
Met amen, amen na.*

Dit was de 2e keer dat ik dit versje eens in de nacht gezongen heb (zie blz. 22), en nu was het weer in de nacht. Er kwam weinig van slapen, ik had geen slaap nodig. Ik was mezelf niet. Ik was wel op de wereld maar er niet in. 's Vrijdags kwam dat lieve Wezen weer met zovele dierbare beloften: "Ik zal uwe stenen gans sierlijk leggen, en u op saffieren grondvesten, en uwe ganse landpaal met aangename stenen". O, de landpalen van mijn hart vloeiden over van de dierbaarste beloften. Die aangename stenen.

Toen kwam de Heere mij bepalen met welke waarheid Hij mij had stil gezet: "Mijn schapen volgen Mij overmits ze Mijn stem kennen". En toen kende ik die stem van die enige Herder nog niet, maar nu had ik die stem in mijn ziel mogen horen.: "En de doden zullen horen de stem des Zoons Gods en die ze gehoord hebben zullen leven".

Toen bracht de Heere mij bij de eerste waarheid waar mijn ziel hoop op gekregen had. Dat was: "Uw Heilzon is aan het dagen". En nu was die Heilzon in mijn ziel op mogen gaan. O, die eeuwige trouwhoudendheid van die dierbare Zaligmaker is nooit te begrijpen, want Hij laat niet varen de werken Zijner handen. O, eeuwig wonder, en dat aan zo een.

Ik ben drie dagen buiten mezelf geweest. Ik leefde wel, maar hoe wist ik niet. Een vriend bracht mij 's middags naar de trein in Tiel, daar ik naar huis moest, om zo wat 4 uur. Ik was zo gedachteloos dat ik een kaartje naar Dordrecht bestelde en het weer vlug veranderen moest, daar ik naar Gorinchem moest, en zo mocht ik nog in die volheid thuis komen, hoewel ik onderweg was als een wezenloos mens, maar ben geholpen. En dan moet ik met Dirk Verhey zeggen als ik in die toestand had moeten blijven verkeren, dat ik het op aarde niet had kunnen houden. Doch dit is hetgeen dat voor de Hemel bewaard blijft.

's Zaterdagmiddags wilde ik dat hier aan een vriend R. Ravenhorst mededelen en toen ik zei hoe de Heere dat: "Het is volbracht" uitriep *ook voor mij*, toen zei hij, *ja in de hebbelijkheid kan een mens wel eens wat meemaken*; en begon zijn eigen bekering te vertellen.

Ja, dat was wel goed, maar ik had een slag op mijn hoofd die vreselijk was, want alles werd maar een beetje hebbelijkheid en bedrog. Ik heb tot 's maandags als een hoopje ellende in elkaar gezeten, en op de lezing ook. Het water daar ik langs moest, schrikte me niet af, het leek mij een donzen bed toe. Ik vroeg aan een neef of hij niet mee ging naar huis, maar dat deed hij niet, maar de Heere heeft mij bewaard. 's Maandags zou ik naar Voorthuizen gaan, naar een zieke vriendin, maar de ellende daar ik in verkeerde hield mij terug. Maar om zo in mijn huis te blijven ten prooi aan de vijanden, dat kon ook niet. Dus ben maar gegaan. Toen ik in Voorthuizen aankwam, was het net of de zon achter zware wolken uit begon te komen, zo was het in mijn hart, en begon al het doorgemaakte weer een gestalte te krijgen in mijn gemoed.

En 's middags was ik bij Betje van Zwieten. Toen werd het zo levendig als of ik het weer mee maakte, in het mededelen wat de Heere aan mijn ziel gedaan had. Er waren nog 2 vrouwen bij en dat meisje dat haar verpleegde. En o, die Geest drukte wat over op de anderen dat ze er levendig door gesteld werden.

Wij mochten zo met elkaar een lieve dag meemaken. Dan komt Hem alleen de ere toe tot in eeuwigheid.

's Avonds haalden ze mij naar Nijkerk. Daar zou ik die week blijven. De andere dag liep ik eens naar een kennis in Nijkerk, en onderweg kwam er zo zoet in mijn hart:

"Gijlieden zijt nu rein om het woord dat Ik tot u gesproken heb". O, ik kwam er wenende aan. De andere dag had ik een boodschap in de stad. Toen kwam er in mijn hart: "Het heeft Gode behaagd Zijn Zoon in mij te openbaren".

O, wat brak mijn hart onder die grote weldaden. O, wat is het groot als men gewaar mag worden dat zijn ziel gebonden mag zijn in dat bundeltje der levenden. Daar zijn geen woorden voor. Dan is onze taal te arm om dat uit te drukken, wat het wezen zal om eenmaal met die schare die niemand tellen kan, eeuwig, eeuwig Hem te prijzen die ons Gode gekocht heeft met Zijn dierbaar bloed. Zij zullen daar gedurig nieuwe deugden zien, om genoeg te doen te hebben in die eindeloze eeuwigheid, tot een eeuwig lof en prijs van Die dierbaren Zaligmaker.

O, hieraan te beginnen dat kan wel, maar eindigen nooit. 't Is hier ook maar stamelen, het wordt alles tot de eeuwigheid bewaard, als de Heere Zijn doel bereikt heeft, en Zijn ganse Kerk bijeen verzameld. O, dan zal Hij Zich eeuwig verlustigen in Zijn Kerk, en zij in Hem. O, wat zal dat wezen. Nog reiner te staan als Adam, en nog veel meer kennis te hebben van dat dierbare volzalige Wezen. Want zij zullen Hem zien gelijk Hij is en zich eeuwig verblijden, want eeuwige blijdschap zal op hunne hoofden wezen en God zal alle tranen van hun ogen afwissen. O, vrienden, ik kom er niet uit, mijn hart raakt zo vol, dat ik maar eindig met hierover te schrijven.

Ik ging op vrijdag weer naar huis, en datgene wat de Heere aan mijn ziel gedaan had dat werkte zodanig uit dat de Heere mij totaal losmaakte van die kinderen die op 10 maart gingen vertrekken. Want datgene wat ik had mogen beleven en de Heere kregen zoveel waarde, dat al waren al onze tien kinderen vertrokken, de ruil die ik had mogen doen was zo oneindig meer waard, daar kon mijn gehele geslacht niet tegen op wegen. En toen ze op 10 maart vertrokken, was het voor mij of ze een paar daagjes uitgingen in plaats dat er kans was hen nooit meer te zien. Die het ooit mee heeft mogen maken zal dit kunnen verstaan, maar de onkunde zal er zich aan stoten, maar dat is niet zo erg. In het boekje van de Christenreis bleef mijnheer Onkunde hier.

Een paar weken later ging ik eens naar de Haarlemmermeer bij vrienden logeren, en toen ik in die week eens een keer alleen in de kamer zat, o daar kwam zo zoet in mijn harte: "Want wij weten zo ons aardse huis dezes tabernakels verbroken wordt, wij een gebouw bij God hebben, een huis niet met handen gemaakt maar eeuwig in de Hemelen". O, wat een zoetheid en verbrokenheid werkte dat uit. Dat is toch niet met de pen te beschrijven.

Op 31 maart toen ik thuis was en 's morgens wakker werd met die waarheid: "Wij dan gerechtvaardigd zijnde uit den gelove, hebben vrede bij God door onzen Heere Jezus Christus." O toen mocht ik een ogenblikje met David zeggen: "Worde ik wakker zo ben ik nog bij u". O, die dierbaarheid die in dat Volzalige Wezen ligt is nooit uit te spreken.

Ook ongeveer in die tijd ontving ik een briefje zonder afzender en 't stempel was onduidelijk, daar stond een vers in en f 10,—.

*De Heere zal u steeds gadeslaan
Opdat Hij in gevaar,
Uw ziel voor ramp bewaar.
De Heere 't zij gij in of uit moogt gaan
Of waar g'u heen moogt spoeden,
Zal eeuwig u behoeden.*

Dat versje bracht mij terug naar een gebeurtenis op blz. 38 vermeld, hoe de Heere dat tot hiertoe altijd nog waar gemaakt heeft. Maar de afzender vond ik toen ik het handschrift van enkele brieven vergeleek, en toen ik begreep waar het vandaan kwam. O, toen viel er in mijn hart voor die afzender:

*Gij die God zoekt in al uw zielsverdriet,
Houdt aan, grijpt moed, uw hart zal vrolijk leven.
Nooddruftigen veracht Zijn goedheid niet,
Nooit zal Hij zijn gevangene begeben.*

Psalm 69: 13.

Ik schreef het gehele vers op een briefje en stuurde het zonder afzender weg. En toen ik ze later eens een keer mocht ontmoeten, vertelde ze mij, er een paar dagen uit te hebben mogen leven. 't Was een rare briefschrijverij, nochtans wilde de Heere er zijn goedkeuring aan hechten. Het bestaat niet in zoveel woorden, maar hoe staan de harten tegenover elkander, voor de dingen der eeuwigheid.

Ook in die tijd kwam ik eens langs het kerkhof alhier. Ik dacht ik ga er eens op kijken, en liep daar zo tussen al die graven door, en met zo'n vrede in mijn gemoed, dat kan ik niet zeggen Ik stond een poosje stil, op een plek daar bordjes met nummertjes op stonden.

Ik zei tegen de doodgraver, wat betekenden die? Hij zei, dat zijn nog lege graven, die kun je kopen. Toen liep hij weer weg, en o ik stond dat plekje grond te bekijken, zo vredig en zo verenigd om straks daar te mogen liggen, tot de jongste dag als het graf hare doden weer geven zal, dat ik dacht, hier mogen ze mij neerleggen. Ik ga het kopen ook, en dat is gebeurd. O, wat was dat een zoete vrede des gemoeds, in die wandeling tussen al die graven.

Op zaterdag 22 juli 1967 kwam ik eens thuis uit Alphen a. d. Rijn. Er lag een telefonische oproeping om naar het ziekenhuis in Hilversum te komen. Daar lag de vrouw van een boer uit Vreeland erg min. Daar sliep ik altijd als ik in die streek was. Ze lag er al 7 weken in en had een zware operatie gehad, en al een paar dagen naar mij gevraagd en was erg min. Toen heeft een dochter mij opgebeld, maar ik was nog niet thuis. Ik ging direct met een taxi er naar toe, (dat hadden ze gebeld dat ik dat op hun kosten doen moest). Ik was er al om 2 uur. Ze kende mij nog wel. De dokter had ze reeds opgegeven en een zuster gedurig er bij en de familie in een wachtkamertje ook gedurig al een paar dagen. Ik vroeg hoe het zo ging aan haar. Ze zei, heel zacht van zwakte: "Ontbonden en met Christus te zijn is zeer verre het beste".

Ik zei, beter kan ik je niet toewensen, maar ze raakte gedurig zo even weg, en ik zag wel dat die pleegzuster soms heimelijk haar neus betastte. Toen ben ik een poosje bij de familie en haar man in dat wachtkamertje geweest, en in die 2 uren dat ik daar was, enkele malen bij de zieke wezen kijken. 't Zag er niet mooi uit, en ik had er weinig moed op. Maar tenslotte moest ik toch ook weer terug, en maakte aanstalten om weg te gaan. Toen zei haar man, och Kieboom, doe nog eens een gebedje. Ik schrok er van, en weigeren durfde ik ook niet. Dus heb dat in alle gebrek mogen doen, of er nog mogelijkheid was.

's Maandags ging ik weer op reis naar Asperen en Leerbroek, en belde 's maandags eens op, en kreeg te horen: iets beter Kieboom. In die week nog een paar keer en was het: iets beter, ze is er nog. De andere maandag ging ik naar Goudswaard. Daar belde ik dinsdagsmorgens voor 't eten even op. Ik zei, dan heb ik haar man aan de lijn, die kan ik beter verstaan. Daar zei haar man door de telefoon: al die tijd is ze al vooruit

gegaan Kieboom, we behoeven niet meer te blijven of te waken. Ik zei, nu dat is gelukkig hoor, daar zijn jullie wel blij mee.

Nu allen de hartelijke groeten, en hing de haak op en wilde gaan, want ik was even bij een vriend wezen bellen. Toen werd er van binnen gezegd, heb je die man wel goed verstaan? Al die tijd is ze vooruit gegaan.

O, wat er toen in mij omging, kan ik niet zeggen. Ik ging snel de deur uit en zei niets, maar kwam huilende in mijn logies. Is er zwaarigheid, zei de vrouw. Ik zei o neen mens, maar mijn ogen zijn na 14 dagen pas open gegaan. Die vrouw is vanaf dat ik er geweest ben vooruit mogen gaan. Ik kon haast niet eten, zo was ik aangedaan, toen ik merken mocht, dat de Heere dat kreupele gebedje had willen horen.

Toen we gegeten hadden zou ik in hun vervolg lezen Jesaja 45, en kwam aan vers 17 en zo verder. Daar was het net of dat Woord levendig werd, en kon ik er haast niet door komen. Ik werd zo vol en verbroken, dat ik geen gebedje kon doen en niet anders zei als: *Heere, U wordt bedankt. Amen.*

En in de dadelijkheid daalde er zoveel liefde en goedheid in mijn hart, dat ik de voorkamer inging om uit te huilen. Ik kon het niet verwerken. En daar werd ik bepaald bij dat volk Israël dat als het geen vaars of lam te offeren had, dat de Heere met een tortelduijfe ook tevreden was. En hoe soms de Heere toen het offer met vuur aanstak, en het nu met de indaling van Zijn lieve Geest deed.

O, wat heb ik een tranen geweend onder dat alles. Toen kwam er een dochter binnen en even later nog een vriendin en het drukte zoveel over dat we tenslotte alle vier zaten te huilen van de goedertierenheden des Heeren. Dat was op 8 augustus 1967.

O, lezers, wat is toch die neerbuigende genade groot voor albedervende schepselen. O, wat wordt een mens niet klein en verbijzeld onder die indalende goedertierenheid des Heeren. Ik zei, onder veel tranen tegen die vriendin: O meid, Salomo liet een uitschot opkomen tot de tempelbouw. O, mochten we daar maar bij horen, bij dat uitschot, want genade vernedert de mens.

Op 29 augustus was ik in Vreeland, en heb met haar man 's middags zijn vrouw bezocht. Ze zat overeind in 't bed, en ik mocht haar meedelen wat ik er in mee had mogen maken. Een roomse vrouw naast haar die luisterde maar.

Toen 13 september heb ik haar opgezocht in haar huis, en deed ze weer kleine werkjes in haar huis. O, vrienden, de Heere alleen doet wonderen, want Zijn Naam is wonderlijk, en gelukkig degenen die er een onderwerpje van worden mag. Want het zal altijd zijn, tot eer, lof en prijs van Zijn goedheid. En dat aan hel- en doemwaardige schepselen, die zeggen moeten: *Heere wie ben ik, en wat is mijn leven.*

En nu daar ik dit geschrift in een geregelder orde overschrijf, van het eerste moet ik even melden, dat ik die vrouw op 2 juli 1968 mee heb mogen begraven, nadat ze zo wat 10 maanden nog thuis heeft mogen wezen. De kanker zette de paar laatste weken hard door, en nu mag ze wezen waar geen ziekte of smarte wezen zal.

Het mocht ook nog eens gebeuren op 21 november 1967, dat ik in Ommeren was en dat lieve Aangezicht al 3 weken om mijn afwijkingen had moeten missen. Ik kon het niet meer missen op die tijd. Er komen jammer genoeg tijden, dat het langer duurt, en dat altijd om eigen schuld en dan loopt het soms nog niet aan, maar als het aanloopt zoals toen, dan blijft dat lieve Wezen niet verborgen. Die tijd was het nog al eens een aangebonden zaak.

Daar werd ik 's morgens wakker met die regels:

*De Hemel looft o Heer' Uw wonderen dag en nacht,
Uw Waarheid wordt op aard' de glorie toegebracht.*

Ik ging er uit en zette thee en zou een beschuit gebruiken, maar die regels werkten zo op mijn hart, dat ik het versje opzocht en ging zitten zingen. O, daar kom ik aan de derde regel: "Daar Uw geheiligd volk van Uwe trouw mag zingen".

Dat kon ik niet verwerken, want ik werd terug gewezen op de dagen van begin februari, op diezelfde stoel gebeurd. O, dat geheiligd volk, daar kreeg ik zo'n diepe indruk van, en nu van Zijn trouw mocht zingen. O, toen ik het versje uitgezongen had, wilde ik een gebedje doen voor 't geen ik zou gebruiken. Ik zei: *Genadig, Lankmoedig, Barmhartig, Goedertieren Wezen*".

Toen was het net of ik zelf niets meer behoefde te zeggen, en deed het ook niet, want in mijn hart ging het verder: *"Uw Name worde geheiligd; Uw Koninkrijk kome; Uw wille geschiedde, Gelijk in de Hemel. Alzo ook op de aarde. Geef ons heden ons dagelijks brood. En vergeef ons onze schulden, Gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren. En leid ons niet in verzoeking En verlost ons van den Boze. Want Uwe is het Koninkrijk. En de kracht.... En de macht tot in alle eeuwigheid. Amen.*

Nooit in mijn leven heb ik dierbaarder gebed gehoord. Ook nooit met zoveel eerbied en ontzag, ik kan het niet uitdrukken wat er voor mijn ziel in lag, en de diepe vernedering waar het mij in bracht is met geen pen te beschrijven. Want, o die lieve Zaligmaker heeft ook alleen dat gebedje geleerd, aan Zijn geheiligd volk, en niet aan de wereldse en onbekeerde mens. Degene die dat zo lichtvaardig altijd maar opzeggen, bezondigen zich vreselijk, hoewel ze in hun blindheid denken te bidden. Als ze dan uit de dagelijkse behoefte geen gebedje kunnen doen, laten ze er dan een nemen achter uit het Psalmboek.

Inmiddels was de huisvrouw opgestaan en wij zouden een boterham eten. Onder het eten kreeg ik in mijn gemoed om Psalm 65 berijmd te lezen na het eten. Dus zocht dat op, en o het eerste versje deed mij al zo veel aan, maar het 2e versje daar kon ik haast niet doorkomen:

*Een stroom van ongerechtigheden
Had d' overhand op mij
Maar ons weerspanning overtreden
Verzoent en zuivert Gij.
Welzalig die Gij hebt verkoren,
Die G' uit al 't aards gedruis
Doet nad'ren en Uw heilstem horen,
Ja wonen in Uw huis.*

O, die dierbare Zaligmaker kwam er zo in mee, dat ik gedurig ophouden moest om de Psalm uit te lezen. De Heere maakte een vlak veld in mijn harte. O, dat verzoent en zuivert Gij.

O, vrienden en betrekkingen die dit leest en verstaan mag, is er ook iets zaliger op de aarde dan die Heilstem in zijn ziel te mogen horen? Dan mag de ziel zeggen: "Uw Woord heeft mij meer vreugde gegeven, dan als een ander koren en most vermenigvuldigd zijn. De zoetheid en lieflijkheid die er uit stralen mag, als de Heere het bedauwd met Zijn dierbare Geest, o dat is alleen maar te beleven en kan nooit in woorden gebracht worden. Al die andere versjes sloten op het 2e aan en sproten daar uit voort. 't Was in die ogenblikken in mijn hart of er niets meer tussen lag, zo'n vlak

veld werd het. Er kwam zo'n vrede in mijn gemoed die ik niet verklaren kan, en zo'n band en betrekking kreeg ik naar dat lieve volk, dat ik twee briefjes geschreven heb uit de volheid van mijn gemoed, om mee te mogen delen de goedertierenheden die de Heere aan mij, onwaardige, had willen schenken. En toch, nochtans na al het geschrevene blijft er nog een gemis en haper in mijn ziel over. Dikwijls vele bestrijdingen. En daar doet het ongeloof ook zijn werk, maar het ligt niet meer zo als voorheen. De bestrijdingen zijn anders. Maar als ik weer eens een glimpje van die dierbare Zaligmaker mag gewaar worden, dan is dat het leven mijner ziele.

Een poosje later lag ik 's zondagsmiddags in mijn huis voor de stoel mezelf aan te klagen. Ik zei: *och Heere, ik val mezelf hoe langer hoe meer tegen*. Toen werd er gezegd: als het anders was, dan was het niet goed. Want Jezus is een volkomen Zaligmaker, hoewel ik niemand zag. Maar o die volheid die ik in Hem te zien kreeg een ogenblikje. Toen behoefde en kon er ook niets van mij bij.

De andere week zat ik mezelf te beklagen dat ik nu ook alles te kort kwam in dank en erkenning voor alle Zijne weldaden aan zo een helen doemwaardig schepsel.

En o, daar op eens krijg ik te zien dat Hij ook de dankende Hogepriester was, en al wat er nu van mij bij zou wezen zou een tekort doen aan Zijn eer. O, wat zonk ik laag weg, nu is alles alleen in Hem en mogen die arme ellendige schepseltjes in zichzelf, daar bij tijden en ogenblikken een vruchtje van aan hunne zielen genieten.

Och, was er toch meer honger en dorst en behoefte naar dat levend water, dat altijd ontspringt uit die fontein des Heils. Er zou meer genoten worden uit die dierbare Bronwel. Maar o, dat omen afzwervend hart en die wereldgelijkvormigheid dikwijls. O, dat brengt veel duisternis, en verberging van Zijn liefderijk aangezicht teweeg.

Nog wil ik een merkwaardige droom meedelen van 20 december 1967.

Ik stond op een zekere plaats bij 2 deuren en daar stond een persoon bij. Hij schoof een der deuren open en zei: "Komt in gij gezegende Mijns Vaders en beërft het Koninkrijk dat u weggelegd is van voor de grondlegging der wereld". En ik mocht daar door ingaan. Toen ik er door gegaan was, keek ik naar de lucht. Daar was een zeer grote opening, en daar straalde een licht uit, daar het volle daglicht maar schemer bij was, en zo heerlijk, 't is niet te zeggen. Ik stak mijn handen uit en ging zo door de lucht dat licht tegemoet, uitroepende: o hoe heerlijk, o hoe heerlijk. Toen begon dat licht van lieverlede te verduisteren, en ik kwam weer op de aarde terecht.

Nu ben ik al oud, maar in mijn gehele leven is mij niets harder tegengevallen dan dat ik weer op de aarde terecht kwam. Toen werd ik wakker en zei: och Heere, moet ik nog een poosje hier blijven, dat ik weer op de aarde terecht gekomen ben? Och, bewaar mij dan voor mezelf.

Het was op 20 februari 1968, dat ik in Voorthuizen was. Ik had al een paar weken de Heere achterna mogen zuchten of Hij Zijn lief Aangezicht nog eens mocht doen lichten, (want Hem te missen dan mist men het leven). Toen kwam de Heere mij voor met die regeltjes:

*Hoe donker ooit Gods weg moog wezen,
Hij ziet in gunst op die Hem vrezen.*

O, ik mocht zo gewaar worden, dat de Heere toch ook in de donkerheid nog aan mij dacht, en mocht die dag veel steun er uit hebben.

De andere dag zat ik zo in overdenking van dat alles bij de kachel. En daar kwam de

Heere over in mijn hart met die woorden: "En zij zullen de Koning zien in Zijn schoonheid".

Wat ik te aanschouwen kreeg van die heerlijkheid is in geen woorden uit te drukken Ik zag Hem zo als de Koningin van Scheba, Salomo zag en dat was maar een type er van. O, het zitten zijner knechten en het staan zijner dienaren en hunne kleding nu in die heerlijkheid voor de Troon nu van die meerdere Salomo. Ik kon het niet verwerken en weende mezelf tot water. O, die Heerlijkheid die ik kreeg te zien is in geen woorden uit te drukken. Die vrouw zat te naaien en zag mij zo wenen. Ze zei, vertel eens wat je denkt. Maar ik schudde mijn hoofd maar. Ik kon niets zeggen, ik zat zo vol. Ik was zo maar een gewaterden hof. Ik kon niets zeggen.

Toen werd ik terug geleid naar 43 jaar geleden. Toen de Heere mij voorkwam met de eerste belofte waar mijn ziel toen hoop op kreeg. Dat was: "U is een beter lot bereid, uw Heilzon is aan het dagen".

En nu kreeg ik wat van die Heilzon te zien in Zijn eeuwige Heerlijkheid, en hoe Hij opgevaren was om ons plaats te bereiden, en kreeg ik te zien hoe mijn plaatsje al van eeuwigheid bereid was, en dat plekje blijft open tot dat het ingenomen mag worden die het bereid is.

Ik kreeg ook een weinigje te zien Zijn opgang naar het Huis des Heeren, net als die Koningin, maar nu het beeld zelf der zaken. Want Hij voer op met gejuich en met geklank der bazuin. Ik kan niet zeggen hoe ik gesteld was. Ik smolt onder dat alles maar weg. Er zegt iemand in dat lieve Woord over onuitsprekelijke dingen gezien te hebben. Ik heb er iets van mogen begrijpen, want het was mij ook niet mogelijk het onder woorden te brengen.

Daar krijg ik op eens ook een gezicht in de diepe gezonkenheid van de kerk. Ik zei, o mijn Koning ziet er anders als jullie kunnen zeggen. Ik zag ze staan met hoge maar lege woorden, bij dit alles vergeleken, en hun arm omhoog, maar mijn Koning met afgewend gelaat er bij, alsof Hij er niet meer mee van doen had. Ik zei: o landje, o landje, waar moet het heen. Want zij zien het niet en daarom geloven ze het niet, net als Israël, tot dat het te laat is. Dat duurde zo wel 1 1/2 uur. Ik kon niets zeggen.

Toen ging ik naar Betje en heb daar ook een poos gezeten eer ik wat uit kon brengen. Ik zat zo vol. Het eerste wat ik zei was: o, wij hebben Hem lief omdat Hij ons eerst heeft lief gehad. O Betje, mijn ziel vervuld met Heilsbespiegelingen, zal 't mooiste lied van enen koning zingen". Ik vertelde haar er iets van wat mij wedervaren was, en zij werd er ook nog door verwarmd. O, het is nooit uit te spreken, daar zijn we te arm voor.

Ik had geen namen genoeg voor die dierbaarheid, want alles wat aan Hem was is gans begeerlijk. En Psalm 45 werd mij zo dierbaar. Die vertolkte precies zo als het in mijn hart lag. En o, wat mocht ik laag, laag bukken in mijn diepe onwaardigheid. Wat is dat een begerenswaardig plekje. O, mochten we er meer toe verwaardigd worden, om dan maar stof en as te zijn. En wat kregen die dierbare Namen van Die lieve Koning een waarde voor mij. Er kwam een begeerte in mij op om ze in dichtvorm te verzamelen, en dat heeft nog al een heel tijdje geduurd.

Gedurig kwamen er wat dichtregels in mijn gemoed, tot dat ik er in 't laatst van juli 1968 een begin aan maakte, en er twee nachtjes ook nog een paar uur aan besteedde. Ik heb ze later nog al eens nagelezen en mocht er nog wel eens een opwekking door hebben, en nadien ook nog enkelen van Gods lieve volk die er door opgewekt mochten worden.

10. EEN GEDICHT DER LIEFDE.

De Maagden hebben lief uw Naam
 Als een olie uitgestort.
 Zij verenigen straks te saam
 Opdat uw Naam verheerlijkt wordt.
 Eeuwig God, dat is Zijn Naam,
 Wie zou dan ook zijn bekwaam?
 Want Zijn deugden eeuwig zijn
 Verwonder u dan en verdwijn.

God heeft door Zijn grote kracht
 De ganse wereld voortgebracht.
 Adam en Eva daar op gesteld,
 Zo vindt men in Zijn Woord vermeld.
 Als de God des Eeds en des Verbonds,
 Heeft Hij zich aan de Aartsvaders verkond.
 Als Jacobs God, en Ladder,
 Zet Hij Zijn voet op d' adder.
 En verbrijzelt zijnen kop,
 Als de Grote "Ik zal zijn",
 Ontmoet Hem Mozes in de woestijn.
 Op Sinai met groot geweld,
 Heeft als Wetgever daar vermeld.
 Zijn geboden hel en klaar,
 Maakt hun Zijn Almacht openbaar.
 De ware Arke, van 't Verbond,
 Het ware Wasvat, dat verkondt:
 Dat zonder reiniging der handen,
 Niemand in Kanaän zal landen.
 Mozes die verhoogt de slang,
 Als het rechte voorbeeld op een stang.
 Als Israëls stammen opperheer,
 Zag hij daar op zijn erfenis neer.
 Genadig God, dat is Zijn Naam,
 Goedertierenheid, dat is Zijn Faam.
 Goedheid, Losser en Goël,
 Verlost ons van de macht der hel.
 Anker der hope, Hij is het Al,
 Die Zijn volk behouden zal.
 De ware Arke, de Alzegenaar,
 Hij is ook het ware rechte Altaar.
 Het Brood des Hemels, en des Levens,
 Beschermmer van Zijn volke tevens.
 En Gezalfde, door Zijn Vader,
 Brengt ons altijd nader.
 Hij is die rechte Bruidegom,
 Bij Zijne Bruid steeds wellekome.
 Hij die is Libanons ceder,
 Bemint Zijn Kerke teder.

Hij die daar is die rechte Deur,
 Daar blijft Zijn Kerke nimmer veur.
 Hij is die Engel des Verbonds,
 Verhoort Zijn volk ook aanstonds. E
 euwig God, Elschaddai,
 Hij is die rechte Mordechai.
 Emmanuel, en God des Eeds,
 Verlost uit alle ellende steeds.
 Vader der Eeuwigheid, Vredevorst.
 Lest ook altijd Zijn volk hun dorst.
 Het Eeuwig, enig Fondament,
 Alzo wordt Hij van 't volk gekend.
 De enige Fontein der Hoven,
 Zij eeuwig lof en dank hierboven.
 Heilvorst, Heiland, Heilfontein,
 Heilbron, zal Zijn Name zijn.
 Heilzon, en Heer' der Heeren,
 Men moet Zijn Name altijd eren.
 Heelmeester en Gebedsverhoorder,
 Hij is de rechte Ster uit Noorder.
 Een veilige Haven, een zeer vast Huis,
 Brengt daarin Zijn Kerke thuis.
 Hartvernieuwer, Hartekenner, Hartverbreker en gewenner.
 Aan Zijn goedheid en Zijn trouw,
 Waar Zijn Kerke steeds op bouw.
 Herschepper, Sions Koning,
 Hersteller en een eeuwige woning.
 Hogepriester en Kruisheld,
 Die Zijn vijanden nedervelt.
 Jezus Christus, Kindervriend,
 Heeft alles voor Zijn volk verdiend.
 Jacobs ster, het groene Hout,
 Die voor Zijn volk trouwe houdt.
 Eeuwige Jehovah, Levensvorst,
 Laaft Zijn beminden soms met dorst.
 Koning der koningen, Middelaar,
 Maakt alles voor Zijn Kerke klaar.
 Goddelijke klaarheid, Morgenster,
 Want Zijn ogen zien van ver.
 Liefderijk en ware liefde,
 Die eenmaal 't hart Zijns volk doorkliefde.
 Levensader, Oog der blinden,
 Maakt ons voeten als der hinden.
 Ontfermer en lankmoedig,
 Maakt soms bevreesden moedig.
 Ware Leidsman, Mensenhoeder,
 Wegbereider, hong'ren voeder.
 Het ware Leven, het ware Loon,
 Is Gods liefbeminden Zoon.
 Grote Held, Oorsprong aller dingen,

Doet Zijn Kerk van blijdschap zingen.
 Leermeester, en de Enige Raad,
 Dat is Hij ook zeker metterdaad.
 Nierenproever, Levendmaker,
 Plaatsbekleder, Zaligmaker.
 Het ware Zoenoffer, en Lamme Gods,
 De ware Rust en vaste Rots.
 Hij is hun Sterkte, Steunsel, Staf,
 Als ooit de moed hun eens begaf.
 Hij is hun Hulp, en Hoog Vertrek,
 d' Allerhoogste zorgt voor geen gebrek.
 Hoorn des Heils, Uithelper,
 Banier der volken, Zondestelper.
 Der Heirscharen Heer,
 Ziet altijd op Zijn Kerke neer.
 Sions Wachter, Verberging, Vrijstad,
 Dierbaar is Zijn Naam in 't hart vervat.
 Hun Toeverlaat, en Oor der doven,
 Ziet op weduwen, en wees van Boven.
 De Tong der stommen, en Reuk des Levens,
 De Opgang uit de Hoogte tevens.
 Opperwezen, Steen der wijzen,
 De Witte Keursteen, doet Hem prijzen.
 Opperheer, Oneindig, Onderhouder, D
 er Kerke steun, en Rechte Schouder.
 De Goede Herder, der Zielenpand,
 De Leeuw uit Juda, de Sterke Hand.
 De Enige Toevlucht, een Muur der zijnen,
 Doet alle vijanden ras verdwijnen.
 Sterke God, glansrijke Majesteit,
 Vorst des Levens en Heerlijkheid.
 Het ware Manna, Algenoegzaam Wezen,
 Het dierbaar Pand, zijt Gij met dezen.
 Poort des Hemels, Stal der schapen,
 Daar de Lam'ren rustig slapen.
 De Enge Poort, en 't Roer van 't Schip,
 Bewaart de zeeliën voor een klip.
 Het Eeuwig Woord, de Waarheid,
 Geeft ons de rechte klaarheid.
 Schild, Pantsier en Veldheer,
 Gaat onze vijanden steeds te keer.
 Des Levends Waterput,
 Is altijd tot een schut.
 Persbetreder, Vast vertrouwen,
 Steen des Hoeks, om op te bouwen.
 En in 't Schip der behoudenis,
 Is Zijn volk veilig en gewis.
 Des Hemels en der Aarde Richter,
 Nochtans de Grote Vredestichter.
 De Rechte Salomon, de Ware Wijsheid,

Leert Zijn volk tot in hun grijsheid.
Der Bouwledensteen en Spruite,
Speelt voor ons op de fluite.
Der Eeuwige Zaligheid,
O Zonne der Gerechtigheid.
De Enige Trooster, en Sterke Toren,
Doet het Levend Woord ons horen.
Vrijmachtig en Verdraagzaam,
Daardoor is Hij bekwaam.
Tot Weldadigheid en Vast Vertrouwen
Om Zijn Kerke te behouwen.
Der kreupelen Voet, het Heilig Zaad,
Dat Zijn Kerk vruchtbaar maakt.
's Werelds Licht, en 's Werelds Lamp,
Schijnt voor Zijn volk tegen elke ramp.
Wagen Israëls en Zijn Ruiter,
De Ware Wijnstok, en Onderstuit.
De Enige Weg, en tot een blijk,
Een Vaste Burg, en Wonderlijk.
De Vrededuij, Zijn Naam zij eer,
Zijn goedheid eindigt nimmermeer.

*Zijn Naam moet eeuwig d' eer ontvangen,
Men loof Hem vroeg en spa,
De wereld hoor en volg mijn zangen,
Met amen, amen na.*

11. VERDERE LEIDINGEN.

In 't begin september 1968 was ik in een toestand van donkerheid en verlating, en mijn hart was een opengebroken stad. Alles ging er in en uit. 't Was een toestand daar ik geen weg mee wist, en er niet uit kon komen. Daar las ik in mijn vervolg Jesaja 42, en kwam aan vers 16. Daar zegt de Heere: "En Ik zal de blinde lijdende door de weg die zij niet geweten hebben. Ik zal ze doen treden door paden die zij niet geweten hebben. Ik zal de duisternis voor haar aangezicht ten lichte maken, ende het kromme tot recht; deze dingen zal ik haar doen ende Ik zal ze niet verlaten".

O, wat was dat vers dierbaar, dat de Heere mij blinden hals nu leide in wegen die ik niet geweten had. Want ik dacht dat het alles contrarie was, tegenover hetgeen ik door had mogen maken. En nu was het de leiding des Heeren om er goed achter te komen wie dat ik was en bleef, opdat de genade meer waarde voor mijn ziel krijgen mocht.

En de Heere zou de duisternis ten lichte maken. O, er stond niet: ik zal licht geven na de duisternis, nee de duisternis zelf zou de Heere tot licht maken, want ik dacht dat het al duisternis was daar ik in verkeerde. En juist door de duisternis kwam ik er achter wie ik geworden was door de zonde en nog bleef. Toen werd voor mij de duisternis ten lichte. En dat ik dacht een geheel kromme toestand te wezen, dat maakte de Heere juist tot recht. O, dat lieve dierbare Woord. Als de Heere het een kruimeltje belooft te openen wat is het dan dierbaar. En dat de Heere ze dan niet verlaten zal. Wat is het groot, dat de Heere te allen tijde Zijn oog op haar hebben zou. Mijn ziel werd er lief door ondersteund.

De Heere wil niet alleen dat Zijn volk altijd op gevoelige genade leeft, maar dat ze in donkere tijden ook nog op Hem zien, en vertrouwen zullen. Maar o, zonder een greintje van die lieve Geest is dat een ondoenlijke zaak. Daarom hebben ze ook allen en altijd gesmeekt om die hulp des Geestes, gewaar wordende dat ze zonder die hulp niet gaan of staan konden.

O, dan worden ze zo gewaar dat het hart een modderpoel is van alle ongerechtigheid en waar geen bodem in is. O, dat vieze, vuile bestaan van ons hart is met geen pen te beschrijven, en voor zulke vuile onreine schepsels heeft nu die dierbare Zone Gods Zijn dierbaar bloed willen storten. O, die lijdensweg en dat voor hellewichten, daar kunnen we nooit genoeg op zien, om daardoor de zonde te haten, ons zelve te haten, een walg van ons eigen te krijgen. En Hem lief te krijgen boven alles. O, we kunnen er nooit genoeg over denken. Want Hij heeft dorst geleden om ons drinken te geven uit die levende Fontein. Hij heeft honger geleden om ons te verzadigen met Hemels Manna. Hij heeft bloedig angstzweet uitgeleefd, om ons van de angst der helle te verlossen. De straffen daar wij onderlagen, heeft Hij gedragen. De smarten en striemen heeft Hij gedragen. En die kwamen ons toe. De verlating van Zijn Vader door moeten maken, om ons niet te verlaten. O, die overdenkingen moesten veel onze harten vervullen, om te allen tijde met ons zelve een lage plaats in te mogen nemen en de uitgangen der ziel op Hem te doen aanlopen. Want in die overdenkingen komt men niet uitgedacht.

O, mocht er meer en meer bij Geestes licht dat alles gezien worden, er zou meer eensgezindheid op de wereld wezen. Maar nu zien we meer op ons zelve en dat brengt ons van het rechte pad. Want de Heere doet wandelen op het midden van de paden des rechts, en daar is Hij het middelen eindpunt voor.

Het mocht ook eens gebeuren door al die donkerheid heen in 't begin van oktober 1968, dat ik op een plaats was en 's avonds naar bed zou gaan, dat ik eerst voor 't bed

terecht kwam, en nu wat mij overkwam weet ik niet. Maar daar mocht ik een poos al mijn vrienden en geslacht een ieder in hun bijzondere staat, bij de Heere brengen.

't Was mij zo vreemd te moede. Ik zei: ach Heere, ik heb zoveel te vragen. En 't was net of de Heere zei: *Doet uw mond maar wijd open en zeg het maar*. O, wat was dat een aangename toestand om zo eens gebonden te mogen liggen aan de troon der genade en dan later te mogen merken dat het gekras van de jonge raven nog door dat lieve Wezen gehoord is. O, mochten we er meer toe verwaardigd worden, om gebonden te mogen wezen aan Zijn dierbare voeten. Want de Heere wil toch Zijn Goedertierenheid aan de mensenkinderen kwijt, en nu is er maar geen plaats en behoefte voor.

O nare toestanden, dode toestanden, heden ten dage van Gods Kerke op deze aarde. Daar zouden wel boeken over geschreven kunnen worden, en onze oudvaders hebben er ook veel over geschreven, maar er is weinig opmerking over, en dan moet elk zijn eigen hart maar eens nagaan, en dan gaat er geen een vrij uit.

Drie weken later toen ik op een plaats was, en een poos alleen was, kreeg ik een overdenking en werd er bij gebracht dat de Heere in Ezechiël 15 zegt: "Wat is het hout des wijnstoks meer dan alle hout; wordt er een stuk werks van gemaakt, wordt er een pin van gemaakt om een vat aan te hangen? Het vuur verteert beide zijne einden, en zijn middelste wordt verbrand". O, dus gans waardeloos. En daar kreeg ik mezelf in mezelf in aan te merken als geheel waardeloos. O, wat werd het woordje Genade mij groot, en dat nu voor zulke waardeloze schepsels.

Och, wat is die neerbuigende goedheid des Heeren groot, om nu voor zulke waardeloze schepsels Zijn dierbaar bloed te willen geven tot reiniging en verlossing voor hun arme zielen. En wat is het nog groot om dan in zijn eigen ogen maar een waardeloos mens te worden, in plaats dat zijn hart zich verheft op de gave Gods.

Het was op de 9-12-'68 dat ik in Lisse was en ik had al een paar maanden dat lieve Aangezicht moeten missen. Dat bracht mij dikwijls in het verborgen, maar ik bleef maar veel in het donker. Bij tijden was er wel een weinige opening in 't gebed, of eens van hart tot hart met dat lieve volk mogen spreken, maar de donkerheid bleef maar aanhouden, en de beschuldigers zaten ook niet stil. Toen was het op zondag de achtste december, dat ik wel tien maal voor de stoel neergevallen was, en soms hard tot de Heere riep, (ik was gelukkig alleen), maar 't bleef maar donker. Toen lag ik de 9e 's avonds op bed en zei: och Heere, nu mag ik door Uw goedheid hier en daar voor Uw arme volk nog wel eens tot een hand en een voet wezen, maar zelf verkeer ik veel in het donker.

O, daar was het net of de Heere zei, dat wil Ik nu zo doen, opdat gij u niet zou verheffen. Toen werd voor mij de donkerheid enkel liefde. O, ik riep uit: het is goed Heere, het is goed, als ik maar een weinige dienstbaar mag zijn, o dan is het goed. En och vrienden, daar kwam toch zo zoet in mijn ziele, Romeinen 8 de 2 laatste verzen: "Want ik ben verzekerd, dat noch dood, noch leven, noch Engelen, noch Overheden, noch machten, noch tegenwoordige, noch toekomstige dingen, noch hoogte, noch diepte, noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus onzen Heere".

O, ik werd tot water. Nu kon ook mijn donkerheid en mijn zonden mij niet meer scheiden van die lieve en dierbare Persoon. O, die vastigheid die daarin lag, dat er nu nooit meer enig schepsel mij zou kunnen scheiden van de liefde Gods. Ik kan niet zeggen hoe ik gesteld was. Ik heb er een dag of 3 uit mogen putten, en nog 2 keer een kind Gods in die tijd mogen ontmoeten, dat er opening des harten wezen mocht.

Maar ik kreeg ook de zondag als schuld thuis. Ik begon bij dat licht te zien, dat er

meer onverenigdheid was, als behoefte aan Zijn nabijheid, hoewel er wel een weinigje van bij was, maar meer onverenigdheid. Maar dat alles mocht ook niet zo sterk zijn, dat het mij zou kunnen scheiden van die liefde Christi. Toen zag ik ook een weinigje, dat er onder Israël bij tijden verzoening gedaan moest worden over de geheiligde dingen. O, als die vrije liefde het hart innemen mag, van zulke hellewichten, o dat vrije werk, dan komt er van ons niets in aanmerking, en zo leidt de Heere dan de blinde in wegen die ze niet geweten hebben, en laat hen die schuilhoeken des harten een weinigje gewaar worden. En dan krijgt men er tegenover te zien met welk een Heilig Wezen wij te doen hebben.

O, die verborgen subtielheid des harten is niet te peilen, dan nochtans die onveranderlijke neerbuigende Goedheid, om zulke liefhebbers van zich zelve nochtans Zijn onveranderlijkheid te doen gewaar worden. Wat mogen we dan een laag plekje innemen, in verfoeiing van ons zelve, tegenover die onverdiende weldaden.

De eerste Kerstnacht werd ik wakker om zo één uur ruim met die regels:

*"Bij U mijn Koning en mijn God,
Verwacht mijn ziel een heilrijk lot.
Geduchte Heer' der legerscharen.
Welzalig hij die bij U woont,
Gestaag U prijst en eerbied toont".*

En heb dat op mijn bedje liggen zingen. Toen werd ik indachtig dat het zo'n gedenkwaardige nacht was. Dat de Christus geboren was, en als een hulpeloos wichtje in de kribbe gelegd was. Op de aarde gekomen als Mens onder de mensen, opdat de mens gelegenheid krijgen zou om Hem te kunnen aanspreken. Was Hij in de Hemel gebleven, dan was het voor eeuwig afgesneden geweest. Maar nu Mens geworden zijnde en door Zijn Mensheid de weg gebaad. Nu eerst als een hulpeloos wicht gekomen om ons in onze hulpeloosheid te hulp te kunnen komen, en ook door Zijn Mensheid een deur te openen dat wij nog zalig kunnen worden.

En dan in Zijn dierbaar Kruislijden, voor ons de schuld op Zich te nemen en er voor te betalen in en door Zijn dierbaar gestorte kruisbloed. En hoe de Engelen zongen dat Hemelse gezang het: "Ere zij God tot in de hoogste Hemelen". Dat zal eeuwig in de Hemel gehoord worden, en daarom een hemels gezang. Dan vrede op aarde. In Hem die alleen de ware Vrede is en medebrengt en teweeg gebracht heeft. Dan in de mensen een welbehagen.

O, in diep gezonken hel- en doemwaardige schepselen, daar had dat Hoge Heilige Wezen een welbehagen in. O eeuwig wonder, en dan die Goddelijke boodschap: "Gij zult het kindeke vinden in doeken gewonden en liggende in de kribbe. Maar eerst, u is heden geboren de Zaligmaker. En dat gebeurde aan die arme herders, niet aan koningen of vorsten, maar aan arme herders, maar die de nachtwacht hielden over hare kudde. O, waren er meer herders die de nachtwacht over hare kudde hielden. Ze zouden meer een hemelse boodschap krijgen dat er hier of daar een geboren was.

Ik was er al uit gegaan naar beneden en zat in lieve zoete overdenking. Ook hoe die herders met haast henen gingen om te zien en hoe de Heere ze al direct kwam te gebruiken als Ambassadeurs, dat ze henen gingen en alom bekend maakten wat hun van dat Kindeke gezegd was.

Het werd me onder dat alles zo gemakkelijk, dat ik des nachts om 2 uur gezongen heb:

*Dit is de dag de roem der dagen
Die Israels God geheiligd heeft.*

*Laat ons verheugd van zorg ontslagen,
Hem roemen Die ons blijdschap geeft, (enz.)*

De Heere komt nog wel eens Psalmen in de nacht te geven en dan zijn het niet de slechtste tijden voor een arme ziel.

Op 30 december 1968 werd ik om kwart over één wakker met die regels:

*Gij zult mij leiden door Uw raad,
O God mijn heil mijn toeverlaat.
En mij hiertoe door U bereid,
Opnemen in Uw Heerlijkheid.*

Ik kon het op bed niet meer houden, en daar ik al weer een paar dagen in de verzuchting geweest was, of de Heere Zijn lieve Aangezicht nog eens mocht doen lichten en Zijn werk in mijn ziel wilde voleindigen, daar ik nog een haper gewaar werd en op bed zo in de aangebondenheid lag, dat ik uit riep:

*"O Vader dat Uw liefde ons blijkt;
O Zoon maakt ons Uw beeld gelijk;
O Geest zendt Uwen troost ons neer;
Drieënig God U zij al de eer".*

Ik zakte er mee in slaap, tot ik met bovenstaande regels wakker werd. Toen ik beneden kwam, nam ik mijn Bijbel en las in mijn vervolg Numeri 9. O, en dan die 2e helft over die wolkkolom, als hij opgeheven werd verreiden ze, als hij op de tent kwam legerden ze zich en namen de wacht des Heeren waar. O, 't was mij net of de Heere zei, wacht maar op de wolkkolom om te verreizen naar dat beloofde land.

Dat was het: *Gij zult mij leiden door Uw Raad*. O, dierbaar Woord, o dierbaar Wezen, om zo altijd zulke arme ellendige blinde tobbers maar voor te lichten en te onderwijzen in de weg die ze te gaan hebben. 't Was mij goed daar te wezen. Dan wordt er op geen nachtelijk uur gekeken. Dan maakt de Heere alles met Zichzelf goed.

Het was op 25 februari 1969 dat ik 's avonds naar bed gegaan was, en o 't was al weer zo lang geleden dat ik een indrukje van die Goedertierenheid des Heeren had mogen hebben. O, dat zondige hart, dat bezorgde mij gedurig de grootste ellende, en dat ik dat lieve Aangezicht missen moest. Ik kon ook nergens meer bij. 't Was net of alles weg gesloten was. En een overstelping van wereldse gedachten, over wat werkzaamheden achter mijn huis. 't Was een rumoer in mijn hart, dat het erg was. Ik kon ze niet weg denken. Toen raakte ik dat kwijt en kreeg een gedachtegang die niet oorbaar is te schrijven, toen was het nog erger. O, wat liepen die golven van zonde hoog op.

Daar op eens was dat weg en kreeg een stilte in mijn gemoed. Dat kon ik ook niet verklaren en in die stilte die regels: *"Vergeet nooit een van Zijn weldadigheden, vergeet ze niet, 't is God die ze u beweest"*.

O, dat dubbele: "vergeet ze niet". O, wat drukte dat af. Want het was God die ze mij bewezen had, een waarachtig God die niet liegen kon. 't Was in die zachte stilte dat het gebeuren mocht en als een geruisje in de toppen der moerbeziebomen. Och wie moesten we toch niet wezen om Hem te eren, te dienen en te vrezen, dat lieve Wezen, die gedurig betoont dezelfde te blijven tegenover albedervers van de buik aan.

De andere week was ik in Ommeren, en op 6 maart las ik na het eten in hun vervolg

Hebreeën 4: 15 en 16: "Want wij en hebben geen Hogepriester, die niet en kan medelijden hebben met onze zwakheden, maar die in alle dingen, gelijk als wij, is verzocht geweest, doch zonder zonde". "Laat ons dan met vrijmoedigheid toegaan tot de Troon der genade, opdat wij barmhartigheid mogen verkrijgen, en genade vinden om geholpen te mogen worden ter bekwamer tijd".

O, dat woord: "Laat ons dan met vrijmoedigheid toegaan" dat was wat, want dan ligt er niets tussen. Ik kan niet zeggen welk een indruk dat lieve Woord op mijn hart maakte. O, wat is het toch waar, niet waar, dat het alleen de Geest is die levend maakt. Och, hadden we dat toch gedurig nodig, o wat zouden we voor veel zonden bewaard blijven.

Maar och, 't is met mij net als met vele anderen. Als er eens een verruiminkje is mogen wezen, dat ik weer in de gracht terecht kom, en er bemodderd en riekende uitkom. Och dan moet ik wat dikwijls zeggen: o, ik ellendig mens, hoe kom ik er nog ooit van verlost, van de zonde en van mezelf, want dan krijg ik een walg van mezelf en haat mezelf met een groten haat, vanwege dat ik niet ben die ik zijn moest, en wat de Heere waardig is.

De andere week, 14 maart, was ik thuis. Daar werd ik bepaald dat de Heere Zijn discipelen een keer voorging door het gezaaide, en dat de discipelen aren begonnen te plukken, die wrijvende met de handen. O, vrienden wat daar een ogenblikje in lag.

Ten eerste, als de Heere ze voorgaat door het gezaaide, dan dat lieve onfeilbare Woord, en als het met bidden en zuchten gelezen mag worden, het wrijvende met de handen en alsdan de letter of het kaf weg vallen mag en dat zoete koorn overhouden. O zegt dan de profeet Jeremia: Als ik uw woord gevonden heb, dan heb ik het opgegeten. Och, dan is het gedurig maar nodig, om er wat van te mogen leren en opdoen, dat de Heere ons voorgaat door dat gezaaide en de aren dan eerst gewreven mogen worden, opdat de bolster er eerst af mag gaan, want dan komt het beste graan pas voor de dag. Dat is het nu wat de Heere voor de wijzen en verstandigen verborgen houdt, en het Zijne kinderen komt te openbaren. Een week later thuis zijnde, was ik voor mezelf ellendig gesteld.

O, als de zonden de baas worden ziet het er in het hart slecht uit. Daar las ik in Jeremia, toen hij in de voorhof gevangen zat, dat de Heere zei, uw neef zal tot u komen om een stuk land te kopen. Dat gebeurde en de koop werd gesloten. Maar toen zei Jeremia: Heere U zegt, dat ik dat stuk land kopen moet en de stad is in der Chaldeeën hand gegeven.

Ik zei, Heere zo is 't bij mij, ook de stad van binnen is in der Chaldeeën hand en hoe kunnen er dan nog velden gekocht of verkocht worden.

O, en daar zegt de Heere tegen Jeremia: *zou er dan voor de Heere iets te wonderlijk zijn?* Al is nu de stad in der Chaldeeën hand er zullen nog velden verkocht worden in dit land. O vrienden de Chaldeeën zouden er toch een keer uit moeten en dan zouden er weer velden gekocht en verkocht worden.

O, ik kan niet uitspreken, de moedgeving die mij daaruit tegemoet kwam, al was bij mij de stad in der Chaldeeën hand, en al hadden de zonden op dat ogenblik de overhand, ze zouden er uit moeten, en de Heere zou weer nieuwe werken geven en tonen dat toch de inwoners van Jeruzalem onder Zijn wakend oog lagen.

12.MIJN ZIEKBED.

Geachte vrienden of familie die dit lezen moogt. Ik heb op dit mijn ziekbed vele brieven naar vrienden geschreven, en er zijn wel brieven die geschreven zijn soms op dagen dat de Heere er ruimte toe gaf. Nu kan het gebeuren dat men in brieven wat vinden zal, wat hier niet in staat, omreden die soms in de dadelijkheid geschreven zijn en dit geschrift weer later is opgetekend.

Ik heb geen dagboek van alle belevenissen en goedertierenheden des Heeren gehouden, hoewel Hij het waardig is dat alles van Hem opgetekend wordt. Ook zal men soms in brieven gewaar worden, dat er in dit geschrift over het zelfde onderwerp weer wat meer uitgebreider opgetekend is. Men moet tenslotte in ogenschouw nemen, dat in een brief, om reden het een brief is, niet alles even uitgebreid geschreven kan worden. Tenslotte als dan de zaken maar overeenkomen. Ik hoop hiermede soms een misverstand weggeruimd te hebben.

Op 27 maart 1969 had ik op donderdag verschillende tijden ook op mijn fiets daar ik een oude vriend mee bezocht had, 't was maar een klein half uurtje met de fiets, al wel last gekregen van een pijnlijk gevoel aan 't hart. 's Morgens om half negen begon het al, maar ik meende dat de koude op mijn luchtpijp werkte. 't Was toen net zo koud ook, tot ik 's middags ruim 4 uur weer thuis was en werd het toch erger, en begon wel een beetje ongerust te worden tot ik om 6 uur tegen mijn vrouw zei, je moet de dokter opbellen, want het gaat niet goed. Ik had al geen kleur meer. De dokter was er direct al, en om half zeven lag ik al op een ledikant met hartkrampen. Dat werd hoe langer hoe erger, en om kwart voor zeven was het heel erg tot 's morgens 9 uur. Dus dat was 14 uren aan één stuk, dat ik haast niet stil kon liggen van de hartkrampen. Maar 's morgens om 9 uur trokken die weg, en kreeg toen zo'n dag of 3 wel eens van die inzinkingen, waarin ik dikwijls dacht dat er maar een heel dun vloeitje tussen mij en de dood lag. Maar ik mocht toch gedurig weer bijkomen, hoewel ik er niet tegen opzag, om heen te gaan. Zo had dat lieve volzalige Wezen mijn hart vervuld met Zijn goedheid.

Toen die drie dagen om waren hielden die inzinkingen ook op en heb ik geen last meer gehad ook van mijn hart niet, maar was geheel krachteloos en o zo slap geworden. Ik kon weinig meer hebben en kreeg juist veel bezoek, maar daarin mocht ik toch dikwijls 's Heeren hulp gewaar worden in de opening van Zijn lieve Woord, en ondersteuning uit Zijn dierbaar Woord, zodat er in mijn gevoel mijn hart geen hinder van had. Maar ja, de dokter en huisgenoten waren het er altijd niet mee eens. 't Is te druk voor je hart zeiden ze dan, maar ik ben gewaar geworden toen ik wat aansterken mocht, dat ik van een brief schrijven veel meer vermoeid was als in 't begin er soms 3 of 4 bezoekers waren. De Heere kan het maken met hetgeen Hij wil, en o mochten onze ogen meer op Hem gericht zijn, Die de moede krachten geeft en ondersteunt die krachteloos is.

De 2e dag dat ik daar lag, kwam er zo zoet in mijn hart: "Tracht dan uw roeping en verkiezing vast te maken".

Ik zei, och Heere dat kan ik niet, wil U het alstublieft doen. O, daar liet de Heere mij een blik slaan in die nooit begonnen eeuwigheid; toen dat verbond vast gelegd was tussen een Drieëinig Wezen. En hoe de Vader nu uit pure vrije zondaarsliefde een volk uitverkoren had, uit alle volken, wier namen geschreven stonden in dat Boek des Levens, en die Hij aan de Zoon zou geven, als een loon op Zijn dierbaar borgwerk. En dat Hij die in de tijd zou komen te roepen en vatbaar te maken tot Zijn eer en hun

zaligheid.

En nu bracht mij de Heere bij mijn eerste roeping, 4 juni 1924. Dat was: "Mijn schapen volgen Mij, overmits zij Mijn stem kennen". Daar heb ik op blz. 20 in het begin van vermeld. En op blz. 102 kwam de Heere daarop terug, mij wijzende dat ik nu die enige Herder had leren kennen.

Maar nu liet de Heere mij zien hoe die roeping een vrucht was van Zijn eeuwige verkiezing. O, toen werd mijn roeping vast gelegd in die eeuwige verkiezing en de Heere lag ook toen Zijn verkiezing in en met die roeping vast.

Och ik kon het haast in mijn zwakte niet verwerken, maar de Heere was mij tot een steunsel, mocht ik met David zeggen. Maar ik kon niet anders zeggen als nu ging de Heere door. Die Hij verordineerd heeft deze heeft Hij geroepen. Die Hij geroepen heeft deze heeft Hij ook gerechtvaardigd. (In 't geloof Zijns Zoons). Die Hij gerechtvaardigd heeft deze heeft Hij ook geheiligd, en die Hij geheiligd heeft deze heeft Hij ook verheerlijkt. En dan komt die keten of ring weer bij de uitverkiezing terecht dat het één geheel wordt en daar kan de ziel niet meer af.

O, diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods. Want wie heeft ooit de zin des Heeren gekend. Hoe ondoorzoekelijk zijn Zijn wegen. Er zal ook niet anders overschieten als eeuwig lof en prijs van Zijn Naam. Ik was tot water, zoveel weldaden en dat aan zo een. 't Was voor mij niet te begrijpen, als één en al verwondering. En tenslotte heb ik wenende gezongen:

*Geloofd zij God met diepst ontzag
Hij overlaadt ons dag aan dag,
Met Zijne gunstbewijzen.
Die God is onze zaligheid,
Wie zal die hoogste Majesteit,
Dan niet met eerbied prijzen.
Die God is ons een God van heil,
Hij schenkt uit goedheid zonder peil,
Ons 't eeuwig zalig leven.
Hij kan en wil en zal in nood,
Zelfs bij het nad'ren van de dood,
Volkomen uitkomst geven.*

Psalm 68: 10.

O, wie moesten wij niet wezen omdat hoge Heilige Wezen ten alle tijden in al onze wegen te kennen en te erkennen, Die altijd betoont te weten hoe het er met Zijn volk bijstaat. Wij behoeven niet te denken, dat de Heere niet van ons afweet. Hij brengt ons zelf in zulke wegen die Hij denkt, dat goed voor ons zijn, en ten allen tijde uitlopen tot Zijn eer.

En als ik nu bekijk de weg die de Heere nu deze 2 maanden al met mij heeft believen te houden, daar ik in 't begin dacht dat het naar het eind ging, o, dan moet ik zeggen, dat de Heere mij eens alleen wilde hebben. En o, dan zeg ik: o, zalige weg, zalig ziekbed. Heere Uw wegen zijn in de zee en Uw pad in diepe wateren. En dan leert een mens van achter de wijsheid Gods en de leidingen. Wie zal ze kunnen nagaan? Bezieet Jacob, wat een weg moest hij gaan met zijn staf op pad en met twee heiren terug.

Jozef als slaaf naar Egypte, als onderkoning er uit gekomen. David zat te zingen bij zijn schaapjes, de Heere maakte hem koning over Israël.

O, wonder zijn Gods wegen, wie zal ze kennen. Hoe ik in die stilte der eeuwigheid gebracht werd.

De eerste zondag dat ik op mijn bedje lag, ik kan niet zeggen hoe ik gesteld was. 't Was mij net of ik in de Geest was in die ontzaglijke lege ruimte van 't heelal. Er was nog niets geschapen en de Majesteit en Goddelijkheid was niet zichtbaar en die Heerlijkheid het heelal was er mee vervuld en datgene was wel voelbaar maar niet zichtbaar. O, ik wist niet wat mij overkwam. 't Was mij net of ik daar zwevende gehouden werd. O, wat een nietig wormpje werd ik in mijn eigen ogen. 't Is niet te zeggen hoe nietig ik me zelven gevoelde en toch mocht ik de ondersteuning gewaar worden om niet te verdwijnen voor die ontzagelijke Majesteit.

Ik werd gewaar, dat het geen wonder was dat de Engelen hun aangezicht en hun voeten bedekten met hun vleugelen. En hoe ze nu al van eeuwigheid die majesteit, heerlijkheid en ontzaglijkheid bezongen hadden. Maar in Zijn almacht, genade, goedheid, lankmoedigheid tegenover een diep gezonken mensengeslacht, daar hadden ze nog geen kennis van. Hoewel Gods werken van eeuwigheid bij Hem bekend waren. Maar o, 't was net of dat Hoge Heilige Wezen om zo te zeggen behoefte kreeg dat al Zijn dierbare deugden eeuwig bezongen zouden worden.

En daartoe kwam God met Zichzelf in beraad om een aarde te scheppen met toebehoren: zon, maan en sterren, en dat werd in die stilte der eeuwigheid uitgewerkt. En dat alles majesteitelijk uit te werken, want o 't was mij of ik te zien kreeg dat alles er al was, eer er iets geschapen was, en daar lezen we wat van in Spreuken 8. O, de aarde werd geschapen, hangende aan een niet, geen zee die verliep, geen berg die scheef zakte, de rivieren, beken en wateren kregen, door de aarde heen hun oorsprong uit de zee. Daardoor werden ze zoet en liepen weer in de zee, en die werd nooit vol dat ging altijd rond. De zon hing aan een niet en kreeg zijn loopbaan, ook de aarde, de maan, de planeten, de sterren. Elk kreeg zijn loop en baan en dat alles werd in dat grote heelal geschapen en kreeg zijn kringloop en baan en 't hing alles aan een niet. En nog geen een van die geschapene lichten die nog geen papiertje dikte van hun loop afgelaten hebben, 't gaat alles nog net zo God Almachtig het geschapen heeft.

En hoe God nu op die volmaakte aarde die zo majesteitelijk aangelegd was, met bronnen, rivieren, bossen, bergen, dalen, alles even koninklijk aangelegd, en geheel gereed om de mens die God naar Zijn beeld zou scheppen, tot een luthof te zijn.

O, ik kan niet zeggen hoe ik onder dat alles gesteld was. Het voornemen Gods moest er eerst wezen. Zijn eeuwige uitverkiezing uit alle volken en talen, moest er eerst zijn. Zijn eeuwig raadsbesluit over de ganse aarde met alle landen en volken, 't gehele beloop der latere geschiedenis en wat er gebeuren zou tot het einde, was alles in dat Goddelijk plan vastgelegd eer er iets was.

Want o vrienden en familie, er gebeurd niets op de aarde, of het is in de eeuwigheid uitgewerkt en vastgelegd. De Heere God almachtig zag reeds de val van Adam, Zijn schepsel, dat die voor de verleiding niet zou kunnen bestaan, eer er iets geschapen was.

O, daarom geliefden en volk van God, was alles al voor u klaar om de weg te banen tot behoudenis. Maar o, 't was wat toen God zag dat Zijn kind rein en heilig uit Zijn vingeren voort gekomen, dat die in een onherroepelijke val en een eeuwige ellende terecht zou komen, waar hij uit zichzelf in eeuwigheid niet meer uit zou kunnen, en ook door niet een schepsel zou geholpen kunnen worden, ook niet door een voorspraak van tienduizend Engelen.

Neen, de Goddelijke Majesteit kon nergens mee hersteld worden dan door één die even majestueus was, zoals een zeer gering voorbeeldje bij dat vergeleken enigszins zou kunnen doen begrijpen. Als vroeger een Graaf door een of twee van zijn lijfeigenen door een ongelukkig toeval zwaar beledigd was, al had dan die Graaf erg veel met die twee op, en waren ze hem lief. Zijn Grafelijke eer kon door al de andere

lijfeigenen, al waren er duizend, niet hersteld worden, want hij stond te ver boven hen dan dat ze hun hier zouden kunnen in zijn eer herstellen. Neen, dat kon alleen één doen die in dezelfde positie stond, of een andere Graaf, of een zoon die de waardigheid al had. Die zouden met zichzelf die geschonden eer kunnen herstellen.

O, en zo was dat met de gevallen mens, dat juweel dat zo rein en heilig uit Zijn Scheppers handen voortgekomen was, en die Hij een keer gesteld had over de dieren der aarde, en de vogelen des hemels, ja over de vissen der zee. 't Was alles onder Zijn bevel gegeven en Zijn Schepper kende hij aan de wind des daags, en sprak er mee als zijns gelijk.

O, toen dat schepsel daar zo lag in zijn diepe rampzalige toestand, eeuwig van God zijn Vader verstoten te wezen, (we lezen in een geslacht-register en Adam de zoon van God), dus in zo'n betrekking haast stond Adam met God en nu lag hij daar. Het beeld Gods in ware kennis, gerechtigheid, heiligheid, totaal kwijt en het beeld des duivels aangedaan en diens onderdaan geworden.

Nu kon de Vader als God die gevallen mens niet meer herstellen. Zijn Majesteit was te erg beledigd. En o, God, als Vader, kon de mens daar niet zien liggen in Zijn ondoorgroendelijke liefde tot Zijn eigen maaksel. Dus moest er wat gebeuren, of Zijn schepsel verstoten of één van gelijke majesteit moest er zich voor in de bres stellen. O, toen zei de Zoon als God, en God als Zoon die van gelijke Majesteit was als de Vader: Ik zal Mezelf borg stellen voor het schepsel en Mezelf geven als een offer voor de diep gevallen mens en hetgeen Gij hem oplegt zal Ik volbrengen. *Ik draag die Heilige Wet, die Gij de sterf'ling zet, in het binnenst ingewand.*

En God, als Vader, nam het offer Zijn lieve Zoon aan, maar gaf ook Zijn lieve Zoon daar toe over. Want alzo lief heeft God de wereld gehad dat Hij Zijn lieve Zoon voor ons gegeven heeft. Toen nam ook de Vader als God uit alle talen en volken zich een uitverkoren deel, daar dan Zijn lieven Zoon Zijn bloed voor geven zou. En die zou dan dat uitverkoren deel als loon op Zijn arbeid bekomen. En die heeft Zich toen reeds vermaakt met de mensenkinderen, in het vooruitzicht en verheugd en spelende geweest eer de bergen geboren waren (leest Spreuken 8). Dus die dierbare Zaligmaker zou alleen Zijn dierbaar bloed geven voor diegenen die daartoe verordeneerd waren. Want dat bloed was heilig, en ze werden daardoor geheiligd, en zouden Heiligen der Hoge plaatsen genaamd worden.

Hedendaags zijn er secten en mensen die denken en geloven dat Christus Zijn bloed voor alle mensen gestort heeft. O, blindheid, dan zou dat heilige bloed nog met verworpingen in de hel kunnen wezen.

O, vreselijke verblindings. Er zijn wat sprinkhanen om de mensen te verleiden uit die put des afgronds uitgekomen. Toen het deksel er afgelicht werd en er eerst een zware rookwolk uit kwam die alles verduisterde, toen konden ze hun gang gaan in die duisternis, en dat wordt hoe langer hoe erger naarmate de Heere Zijn licht intrekt en Zijn dierbaar volk thuis haalt.

De wereld zegt, die zwartkijkers moeten maar opgeruimd worden, maar ze vergeten, dat het dan met hen ook gedaan is, want als de laatste aangeschrevene toegebracht is, dan heeft God, de Allerhoogste, Zijn doel bereikt met Zijn schepping. En dan lezen we in Zijn Goddelijk Woord, dat de elementen brandende zullen bevonden worden. Dus mensen, tracht maar met al je vermogen tot die zwartkijkers gerekend te worden, want uwe arme zielen staan op 't spel voor een nimmer eindigende eeuwigheid. En heden ten dage zegt ieder: wat gaat die tijd toch hard. Dat hoor je overal. Maar o, 't is geen wonder. De Heere haast Zich om Zijn volk binnen te krijgen. Die ogen hebben kunnen dat zien. En die haast slaat op de mens over, maar 't wordt niet gezien of opgemerkt.

En nu ging het ganse besluit en opstel van God de Vader uit. En God de Zoon, zou zich als rantsoen en offer geven. En God de Heilige Geest zou het aan de harten der mensen toepassen, en zo kreeg de gehele Goddelijkheid zijn werk, maar ook eeuwig de ere, zonder dat er een deugd van dat Goddelijk Wezen ontsiert, of gekrenkt zou worden. Neen, alle andere deugden van dat dierbare Wezen werden er door opgeluisterd.

O, wat een Goddelijkheid ligt er in opgesloten, om nu met behoud van al Zijn deugden miljoenen van de rampzaligheid te redden. O, 't is niet te verwerken voor een mens die er wat van beleven mag, dat de dierbare Zone Gods nu Zelf Zich ten offer stelde, om zo te zeggen, de ere des Vaders te redden, en miljoenen zielen te behouden. O, een mens moest altijd wel wenende over de aarde gaan, voor zo'n opoffering, daar hij toch zelf de hel verdiend had. O, daar kan men geen boeken genoeg over schrijven, en er zijn er al duizenden boeken over geschreven.

En dit alles werd in de stilte der eeuwigheid uitgedacht en uitgewerkt, want Gode zijn Zijn werken van eeuwigheid bekend.

En o lezers, dat zal voor Zijn Kerk in een eeuwig halleluja eindigen. Het is mij niet mogelijk alles op het papier te zetten, wat de Heere mij die middag in die stilte der eeuwigheid te zien gaf, en dan zo'n nietige aardworm, zoals ik mezelf waarnam, en dan in dat grote Heelal een nietig stipje, en daar liet dat Hoge Heilige Wezen zich nu aan gelegen liggen, om van die verborgenheden te laten zien.

Daar kreeg ik ook een gewaarwording hoe nu Adam en Eva niet op de lijst van de uitverkiezing voorkwamen, *maar hoe ze, om dat ze zo heilig en rein uit Gods vingeren zelf voortgekomen waren, dus eigenlijk Zijn kinderen waren.* Maar hoewel de Zaligmaker ook voor hen Zijn bloed gegeven had, maar dat ze toch net zo min verloren konden gaan, als Aäron melaats worden, omreden de heilige zalfolie op hem was. Maar de uitverkiezing en de gezette vijandschap begon bij hun zaad.

O, daar liet de Heere mij zien, hoe Abel zo maar niet willekeurig een offer offerde, maar de Heere had hem laten zien tegen Wien hij gezondigd had. Dus niet anders dan de eeuwige dood verdiend had. En toen hij dat van hart kreeg te beamen en de Heere daarin vrij te spreken, hoe de Heere hem toen een blikje op dat beloofde vrouwenzaad liet zien en een kruimeltje van Zijn genade en liefde te proeven en te smaken gaf.

O lezer, toen was het geen wonder dat Abel uit de volheid van zijn hart het beste lam geslacht heeft, en aangestoken met vlammen des Heeren die vele wateren niet kunnen uitblussen. O, en dan was het geen wonder, dat het recht omhoog ging, want God rook die lieflijke reuk en nam daarom dat offertje aan.

O, gelukkige Abel, uitverkoren, geroepen, en thuisgehaald als eersteling van zoveel miljoenen die volgen zouden. O, boe meer er kwamen, hoe meer ook. de Engelen een nieuw lied aanhieven: *Ere zij God in de hoogste Hemelen, in de mensen een welbehagen.*

Maar o, daar nu die vrije verkiezende liefde geopenbaard werd in Abel, zo werd ook die gezette vijandschap in Kain geopenbaard. En waar nu het ene plaats grijpt, o daar blijft het andere niet achter. Want zo gauw de satan ziet, dat er bij een, een droefheid over de zonde gaat komen, en een breken met de zonde plaats heeft, dan begint regelrecht ook die gezette vijandschap zich te openbaren. Want de duivel kan niet hebben dat zijn vaten ontroofd worden.

Toen Kain zag, dat Abels offer aangenomen werd, dacht hij, ik ga ook een offer brengen van de vruchten die ik toch door mijn vlijtige arbeid heb mogen gewinnen. Ik doe in het mijne net zo goed mijn best als hij in het Zijne. Wellicht moest hij nog harder werken in de grond, en in het zweet zijns aanschijns. Dus hij ging ook offeren,

en o daar werd zijn offer van goede werken niet aangenomen, en van die Abel wel.

O, daar begon hij van binnen al te ontsteken tegen zijn broeder. Dat kon hij niet verwerken. Hij was net zo goed uit één huis, werkte even hard, en nu werd hij achter gezet. En o, in plaats dat hij er mee tot onderzoek naar de Heere ging, neen, begon hij een bittere nijd en vijandschap op zijn broeder te krijgen, hoewel hij nog door God gewaarschuwd werd, (want er zijn weinig mensen die in hun leven niet eens een keer gewaarschuwd worden, en dat zal in de rampzaligheid altijd terugkomen).

Zo ging Kain toch door, tot hij op zekere keer het niet meer verwerken kon, want het gezicht van Abel was hem al te veel. Dat werkt die duivelse gezette vijandschap uit. En dat hij tegen zijn broeder opstond en hem dood sloeg. Toen was het nog erger. Nu was hij nog een moordenaar ook, en nog wel een broedermoordenaar. Hij had beter 10 kilometer van hem vandaan kunnen gaan wonen. Dan had hij zijn broer niet meer gezien, maar dat gedurig zien van zijn broeder, werkte hoe langer hoe meer de nijd en vijandschap in de hand, en dat werkt ten allen tijde van kwaad tot erger, tot dat het op moord uit liep. En al die zaken waren in de stilte der eeuwigheid al uitgewerkt, ook hoe er om dat geloof duizenden vermoord zouden worden, maar wier plaatsje al in die stilte der eeuwigheid gereed gehouden werd.

O, eeuwig, eeuwig gelukkig volkje, die hun plaatsje bereid is. Dat wordt door een ander niet bezet o neen. Daar hoeft niet gezegd te worden, vriend gaat hoger op, of vriend gaat wat lager, neen elk heeft zijn eigen plaats. O, die eeuwige gelukzaligheid is niet uit te spreken, en wat de Heere bereid heeft die die Hem liefhebben, en dat is alles al reeds in die stille eeuwigheid vastgelegd.

Toen ik dat alles te zien kreeg, ook hoe elk volk zijn land kreeg, ja vele dieren hun plaats kregen. De leeuw in Afrika, de ijsbeer in het Noorden, de kameel in de woestijn, de olifant in Indië en Afrika. Ik weet niet hoe ik dat doormaakte. 't Was net of ik niet op de wereld was, nochtans lag ik op mijn ledikant, en waar ik toch ten slotte vol verwondering tot mezelf kwam, en dan zijn wij te arm om de wijsheid Gods te doorgronden, en ook te arm om Hem voor zoveel genade aan de mens te bewijzen om Hem ten volle te eren, te loven en te prijzen.

O, die lieve eeuwigheid, die zal daartoe nodig zijn, om die dierbare Zaligmaker en Heiland, en die eeuwige Fontein te eren, te dienen, te loven en te prijzen, amen.

Op 1 mei las ik in mijn vervolg in mijn Bijbel Zacharia 9 en kwam aan de 3 laatste verzen, en och daar kwam dat Hoge Wezen zo in mede, *ook als ze de slingerstenen ten onder gebracht zullen hebben, dat ze dan eten en drinken zouden en een gedruis maken als de wijn.*

Ik werd zo gewaar dat ze dan Goddelijke en Hemelse liederen zouden zingen tot ere van Die dierbaren Zaligmaker. 't Was net namiddag dat ik een half uur op mocht zitten en dacht toen H. van Lis heeft er een preek over, en ik die preek opgezocht. En hoewel ik in 5 weken geen preek had kunnen lezen, begon ik hier toch aan en las 15 bladzijden achter elkaar. Ik kon er niet uitscheiden. Van Lis verklaarde precies mijn hart, maar ja ik moest het toch opgeven, en later op de dag nog een paar eindjes, en de andere dag 't eind. 't Was ontzettend lang geleden dat ik zo gemakkelijk voor mijn hart een preek gelezen had.

Op 3 mei las ik Zacharia 13 vers 1, en kan niet anders zeggen of daar kwam de Heere weer in mee. *Dat er een fontein geopend was voor de huize Davids, en voor de inwoners van Jeruzalem,* en dat werd in mijn hart zodanig verklaard, dat ik mede een inwoner van Jeruzalem wezen mocht.

O, dat dierbare Woord Gods, als het de Heere opent, en voorgaat door het gezaaide.

Toen kwam ik aan het laatste versje en daar zei de Heere: "En Ik zal zeggen, 't is mijn volk, en zij zullen zeggen de Heere is mijn God".

O, in mijn hart zeiden ze dat ook.

De andere week dinsdag 6 mei, daar belooft het de Heere om mij bij al de drie stukken stil te zetten, die ik 3 onderscheidene keren had mogen ondervinden. Maar nu kwam dat lieve Wezen die drie keren tot één te maken, want die 3 verzen uit Zacharia 9 (doordat er de Heere in meekwam), vloeiden ook uit die fontein die er voor de inwoners van Jeruzalem geopend was, want waar die beek heenliep, dat zal leven en vrucht voortbrengen. En dan zal de Heere zeggen: *Het is Mijn volk, en zij zullen zeggen: de Heere is mijn God.*

O, vrienden en betrekkingen, ik kan niet zeggen hoe ik daar onder gesteld was, maar ook niet hoe dierbaar dan dat lieve Woord gaat worden, en vooral als het de Heere belooft in Zijn ondoorgrondelijke goedheid er bij tijden en ogenblikken in mee te komen, en Zijn licht er over geven wil.

Ook las ik één dezer dagen een preek van Van Lis en kwam ongeveer aan 't eind. Toen haalde hij aan Psalm 119: 75, en ik zocht het op in mijn Bijbel, en o, daar las ik vers 75: "Ik weet Heere, dat Uwe gerichten de gerechtigheid zijn, ende dat Gij mij uit getrouwigheid verdrukt hebt". Vers 76: "Laat toch Uwe goedertierenheid zijn om mij te troosten, naar Uwe toezegging aan Uwen knecht".

O, wat deed die waarheid mijn ziel dierbaar ondersteunen. Ik was er geheel onder verbroken. Toen las ik verder in de preek, en toen haalde Van Lis aan Psalm 103: 1 tot 4, "Loof de Heere mijn ziel, ende al wat binnen in mij is Zijn Heilige Naam. Loof de Heere mijn ziel en vergeet geen van Zijn weldaden. Die al uw ongerechtigheid vergeeft. Die al uw krankheden geneest. Die uw leven verlost van het verderf. Die u kroont met goedertierenheid ende barmhartigheden".

O, toen ik dat las, kon ik het niet meer verwerken. O, 't was net of de Heere Psalm 119 al direct in vervulling liet komen. *Laat uw goedertierenheid zijn om mij te troosten.* Och, ik wenste wel dat mijn hoofd een fontein was en mijn ogen springaders van tranen. O, dat lieve Woord, dat heeft mij al zo menigmaal willen verbreken en een lage plaats in doen nemen voor dat lieve Wezen. Soms zeg ik wel eens de hele wereld moest Hem liefhebben.

Op dinsdag 13 mei werd ik aangevallen met: waar is uw bewijs van uw kindschap? Je meent wel, dat je nog al wat beleefd hebt. Maar waar is dat bewijs? Als je dat niet hebt kun je geen broeder hebben, dus ook geen Vader, dus ben je maar een bastaard, en dan heb je jezelf nog in alles bedrogen.

O, ik kan niet zeggen hoe ik daar van verschrok. Daar was ik nog nooit mee aangevallen. En o, ik moest in mezelf zeggen, ik heb geen bewijs, dus dan is alles nog te vergeefs. Ik kan niet zeggen wat ik daaronder meemaakte. Nu was nog alles verloren, en mijn verzuchtingen gingen naar Boven, of er de Heere aan te pas wilde komen. Ik was er nog, het kon nog, maar door alles heen was het maar: heb je al een bewijs of waar is je bewijs? O, ik had geen geweer of wapen in die strijd. Ik had geen bewijs. 's Avonds kwamen er een paar vrienden.

Toen lag het wat stil, maar toen ze weg waren begon het weer opnieuw: waar is je bewijs? 't Is alles nog mis, want geen bewijs, geen broeder, geen Vader, 't is alles bedrog met je. O, ik wist geen raad, ik kon er niet tegen op. Als ik 's nachts wakker werd, was het maar, waar is je bewijs? Want dat moet je hebben. Voor een stuk land kopen moet je bewijs hebben, dus hiervoor moet je zeker bewijs hebben. O, 't werd

me zo benauwd. Dan was het een poosje stil, en dan was het alweer als om een hoek, of door een reet; waar is je bewijs? En ik had geen geweer. Al mijn zuchten bleven dacht ik, onverhoord, tot deze vrijdagmiddag. Toen had ik er 3 dagen mee geworsteld. Mijn vrouw moest om boodschappen en naar de dokter. Ik zei: och Heere, krijg ik een wapen of geweer om mijn smader wat te antwoorden, want U Heere weet zelf dat ik geen geweer of wapen heb daartegen.

Daar werd ik gebracht, hoe David aan Achimelech ook om een wapen vroeg, en o vrienden, ik heb nooit geweten waarom het zwaard van Goliath bij de Hogepriester bewaard werd, hoewel ik het wel 50 maal gelezen had, en er wel eens verwonderd over was, dat het daar bewaard werd. Maar nu liet de Heere er mij een weinigje inzien waarom de Hogepriester zei: het zwaard van Goliath die gij versloeg is hier, in een kleed gewonden achter de efod. Toen zei David, geef het mij, daar is zijns gelijke niet.

O, vrienden, daar kreeg ik in te zien hoe dat zwaard des Geestes, Gods Woord in een kleed gewonden is, en hoe dat bedekt is daardoor en zo verborgen achter de efod, dat priesterlijk kleed. Nu moest het eerst ontwonden worden en achter die hogepriesterlijke bediening des ouden verbonds vandaan gehaald. Dan doet dat zwaard, dat Woord zijn kracht in Christus bediening, en dan wordt dat zwaard het Woord, lees Eféze 6 en in Openbaringen 1: *Een tweesnijdend scherp zwaard ging uit Zijn mond*. O, 't was geen wonder dat David zei, daar is zijns gelijke niet (David heeft er al de oorlogen des Heeren mee gevoerd), want met het zwaard Zijn Woords kan men alle vijanden verslaan. Ik was een en al verwondering er over in de opening des Woords. Maar ik zei: och Heere, waar heb ik dan die Filistijn mogen verslaan?

O, vrienden, toen wees de Heere mij naar Golgótha, en hoe die dierbare Zaligmaker uitriep in triomf: "Het is volbracht". Daar was de Filistijn verslagen en kwam er zo zacht in mijn gemoed: "Loof Hem die de Amoriet van zijn hogen zetel stiet". En dat zwaard des Geestes gaf de Heere mij nu in handen, dat zwaard van Zijn lieve Woord.

Nu kon ik zeggen, *op Golgótha heb je mijn bewijs*. Daar werd de Zoon mij gegeven van de Vader en ik van de Vader aan de Zoon, dus Hij de mijne en ik de Zijne (voor 2 jaar) Hij mijn broeder en samen één Vader. Wel is er nu bewijs genoeg?

Op 19 mei kreeg ik een terugleiding op mijn wegje, hoe de Heere mij op mijn derde jaar al gewaarschuwd had, dat ik bekeerd moest worden. Want, dat lieve Wezen heeft geen lust in de dood des zondaars, maar daarin dat hij leven zou. En hoe ik later zo dikwijls vermaningen en waarschuwingen en bewaringen heb mee gemaakt, totdat de Heere zei: tot hiertoe en niet verder, in de zomer 1924, en hoe er toen een tijd voor mij van diepe droefheid was, maar ook dikwijls van geestelijke blijdschap. En hoe de Heere zo van stap tot stap verder met mij gehandeld heeft tot 2 jaar geleden, dat die dierbare Heiland Zich ontdekte en een gegevene des Vaders werd, en ik aan de Zoon, en dat Hij dat in Zijn ondoorgrondelijke goedheid zo dikwijls bevestigd had: En toen na een jaar zich die Koning in Zijn schoonheid bekend maakte, en dat later ook dikwijls bevestigde. En nu op mijn ziekbed, hoe dat Lieve Heilige Wezen nu mijn roeping en verkiezing vast is komen maken.

En o eeuwig wonder, eeuwig wonder, hoe dat uit het hart des Vaders zijn oorsprong nam en hoe het daar ook weer in eindigde. En dan aan zo'n albedervend schepsel zo ik mezelf waarneem, dat het zo is en blijft. Toen, hoe de Heere die verzoeking des satans over het kindschap bracht. O, diepte des rijkdoms, om die verzoeking te willen gebruiken tot bevestiging van alles en het kindschap. O, wie moesten we toch niet wezen om ten allen tijde laag, laag te bukken voor dat lieve Heilige Wezen.

Wij zouden altijd met dat lieve versje uit Psalm 119: 36 wel moeten zeggen:

*Geen meerder goed, Heere Gij mij geven meugt
 Dan dat Gij mij vernedert en maakt kleine,
 Dat ik leer uwe wet die mij verheugt.
 Veel zilver en gouds gelouterd zeer reine,
 Is niet zo kostelijk, nog goed van deugd,
 Als uw Woord is en uwe wet alleine.*

O, dat lieve Woord, 't is de beste Leidsman, de beste Raadgever, de beste Vriend, het liefste Pand, het beste Boek, de enige Waarheid, het enigste Goed tot lering, onderwijs, ondersteuning en versterking in alle gangen en wegen. Men kan het nooit genoeg onderzoeken en doorzoeken tot lering op de weg der zaligheid.

Toen moest hij wijken en 't was een zwaar pak van mijn hart. Maar onder dat alles weende ik me tot water. O, dat dierbare Woord Gods. Ik had al die tijd in die dagen niet anders gedaan, dan gebedeld aan de troon der genade om licht en wapens, en die dag ook 's middags wel een paar uren in zo'n weg kwam de Heere mij er uit te halen.

Ik kon er niet genoeg voor wenen en was er totaal onder verbroken. Ik was blij, dat ik alleen thuis was.

O vrienden, wat liggen er toch een geheimen in Gods lieve Woord. Ook over dat zwaard waar het bewaard werd, want het gehele O.T. is symbolisch. Dat kleed moet er eerst afgewonden worden. Op een andere plaats heb ik geschreven, dat de Heere voorgaan moet door het gezaaide en de aren met de handen gewreven, opdat het koren voor de dag zou komen. En zo is het nu hier ook mede. En als dat zwaard dan van zijn kleed ontdaan is, dan wordt er gezegd, zijns gelijke is er niet.

O, toen heb ik huilende liggen zingen Psalm 97: 7 (oude rijm).

*Den vromen zal voortaan
 't Licht des troostes opgaan.
 Blijdschap komt na veel smarten,
 Allen oprechte harten.
 Komt dan gij vromen rein,
 Verblijd u groot en klein.
 In de Heere u verheugd,
 En prijst (zijnde vol vreugd),
 Zijn goedheid in 't gemein.*

O, wat wist de Apostel het goed, Efése 6: "Wij hebben de strijd niet alleen tegen vlees en bloed, maar tegen de geestelijke boosheden in de lucht" enz. De vijand zit niet stil, maar o als die grote Held voorgaat, dan zijn wij veilig. Maar ik heb er 3 enge dagen en nachten mee moeten doormaken, *en nog is het einde niet*. Ik was zo gemakkelijk gesteld, daar ik de Heere niet genoeg kon erkennen, dat ik zei: Heere. U moet nog even wachten tot ik bij U ben, dan zal ik U eeuwig bedanken.

Dit zijn ook van die slingerstenen die ten onder gebracht moeten worden, dan eten en drinken ze en maken gedruis als van de wijn.

Nu mag het tot hiertoe op mijn ziekbed door Gods goedertierenheid zo ver weer gaan, dat ik weer eens buiten mag met mooi weer.

Ik ben nu 74 jaar. Hoe lang het nog wezen zal weet ik niet. De Heere heeft onze tijden in Zijn hand. Er komen ogenblikken uit te zien naar die volmaaktheid, om mijn dierbare Borg en Zaligmaker de ere toe te brengen die Hem toekomt en die Hij duizendvoudig waardig is. Soms heb ik een gevoel als ik die Evangeliën lees, en ik hoor Hem dan spreken, hetzij tegen Zijn discipelen of tegen de schare, dan zou ik

bijna zeggen, hoor je wat Hij zegt? Dat is nu mijn vriend en broeder, zo iets eigens brengt het soms te weeg. Die het geleerd hebben kunnen er iets van weten. En eeuwig gelukkig zijn ze die deel mogen krijgen aan de eerste opstanding, daar heeft de tweede dood geen macht meer over.

O, vrienden en bekenden en familie, laat toch de wereld los, zoekt Hem te bekomen tot heil en zaligheid uwer zielen. 't Gevaar is zo groot, uw ziel en lichaam staan op 't spel, om in 't eeuwige vuur geworpen te worden. 't Is nu nog die welaangename tijd. O, die kostelijke tijd, verwaarloost hem niet. 't Zal een eeuwig had ik, had ik, uitmaken. Vernedert u voor dat dierbare hoge Wezen, Die met Zijn dierbaar lijden en sterven betoond heeft, zijn vlees en bloed voor u over te hebben, en moet dat dan zo maar als waardeloos veronachtzaamd worden? O gedenk, dat de Heere die God van Hemel en aarde er ook bezoeking over doen zal dat het bloed van Zijn lieve Zoon onrein geacht geworden is, en daarna zal Hij het oordeel vellen.

O, valt Hem te voet, belijdt uw schuld en zonde, schreit en weent over uw afgelegde weg, hetzij jong of oud, zolang men nog in dit heden is. De deur is dan nog niet dicht. Vernedert u dan onder de krachtige hand Gods en dan zal ik eindigen met dat dierbare versje uit Psalm 72: 7 (o.r.)

*Hij zal de armen en de kleinen
Hij zal ze voor 't geweld bewaren,
Genadig zijn en goed,
En voor bedrog zeer kwaad,
Dengene die schreien en wenen,
Hij zal ook 't bloed Zijner dienaren
Werd Hij vriendelijk en zoet.
Hoog achten vroeg en spaad.*

O, de Heere mocht het nog zegenen voor mijn arm zaad.

13. NASCHRIFT.

Nu zal ik hierin optekenen hoe de Heere mij bij de oudvaders gehouden heeft. Het zal een grote struikelblok voor de godsdienst zijn en veel tegenstand ontmoeten, maar één ding troost mij, dat het geen legende is, of verzinselfs zijn, maar dat die lieve Zaligmaker mij dat heeft doen zien en ondervinden.

Ik was zo wat 2 jaar met mijn boeken aan het rond gaan, en had nog weinig ervaring in de godsdienst, hoewel ik soms mensen ontmoeten mocht, dat mijn hart zei: dat is het, ja dat. Die spraak, want ik was met Gods oude volk hier in de omtrek opgevoed en nog enkele uit Zuid-Holland die ik kende, mensen om zo te zeggen die alleen woonden. En als ik dan eens die spraak hoorde, viel mijn hart er bij. Tevens zat ik 's zondags altijd onder de oudvaders, in een leesgezelschap onder elkaar, en o daar kwamen dikwijls van die godzalige mensen over de vloer. Nu dan kon ik soms 1 of 2 kinderen meenemen. Maar mijn vrouw en de anderen gingen naar de Herv. Kerk.

Nu ontmoette ik zo hier en daar, bekeerde mensen, die met hun gezin naar de kerk gingen. Er waren er wel bij, daar ik tegen op keek, en als ik dan zag dat ze met vrouw en kinderen opgingen, dan werd ik er jaloers op.

Totdat het eens zover liep, dat ik dacht als ik ook ter kerk ga, al is het dan naar een andere als de Herv. kerk, dan kan ik toch mijn gezin meenemen, anders wilden ze dat niet. Zo kwam ik op een keer thuis met het voornemen om dat dan maar te doen. Maar dat had heel wat gekost. Dan moest ik dat volk los laten en de oudvaders. Maar ja, mijn gezin, dus daar vandaan is het geen wonder, dat ik van binnen goed overstuurd was. Nu, zo kwam ik thuis, en wij hadden 's middags gegeten, en daar las ik in mijn vervolg in Ruth 2: 21, "Gij zult u houden bij de jongens die ik heb, totdat zij de ganse oogst die ik heb, zullen hebben voleind". Ook vers 8, "Ga niet om in een ander veld op te lezen, ook en zult gij van hier niet weggaan maar hier zult gij u houden bij deze mijne maagden".

O, ik kan niet zeggen hoe een verandering dat in mijne ziel teweeg bracht. Ik kreeg te zien hoe ik bij die maaiers van die meerdere Boaz blijven moest tot dat Hij de ganse oogst voleind had. O, die maaiers van Boaz veld werden mij wat dierbaar. Ik zei: *dankje Heere*.

Maar, o vrienden en betrekkingen, dat bleef zo niet. Ik bleef mijn gezin houden en dat kwam gedurig terug. Ook die mensen die ik dan ontmoette, die met hun gezin opgingen, en dat waren toch bekeerde mensen in mijn ogen, en die waren er onder ook. Ze zeiden van binnen, denk jij dat je het maar alleen weet, kijk eens naar die en naar die. Dat liep zo ver, dat het ene begon te zakken, maar mijn gezin dat bleef. Tot ik na verloop van 5 of 6 maanden weer in dezelfde toestand verkeerde, en ik thuis kwam met het voornemen om dan maar te veranderen.

Maar van binnen was alles overhoop, want ik moest veel loslaten. Ik kwam thuis en nam de Bijbel op, (dat was altijd mijn gewoonte als er een beslissing genomen moest worden, ik heb er mij altijd het beste bij bevonden). En ik sla de Bijbel open in Ruth, in mijn vervolg was ik achterin.

En daar las ik opeens: "Het is goed mijn dochter dat gij met zijn maagden uitgaat, opdat ze u niet tegen vallen in een ander veld".

O, wat was mij dat een aanwijzing van Boven, om maar in geen ander veld te gaan, maar te blijven waar ik was. O, dat lieve Woord heeft mij al dikwijls tot onderwijs mogen wezen. En o, dit is vast en zeker, die ergens onderwijs voor nodig heeft in een rechte zaak, en het wordt dan een behoefte het te mogen krijgen, de Heere zal het gewis geven.

Maar o lezers, als er ooit een schepsel geweest is die hardleers was, dan ben ik het wel, want voor de derde maal kwam ik in dezelfde toestand. Toen was het net of de Heere die knoop voor goed door hakte, en zei: Nu hebt gij maar te kiezen, ga je ter kerk onder de leer die niet geheel naar Mijn Woord is, dan krijg je geheel je gezin mee; maar blijf je onder de oude gezonde leer, dan behoud je Mijn indrukken en ook Mij, of je raakt alles kwijt.

Dus toen zette de Heere mij voor de keus, of aan de kant des Heeren te vallen of aan de kant van mijn gezin. En o, die nu vader of moeder, vrouw of kinderen liefheeft boven Mij, is Mijns niet waardig.

Toen heb ik een poos in mijn eentje met mijn handen in mijn lenden gelopen als een vrouw en schreeuwde het uit: o Heere ik kan U niet loslaten, o ik kan niet, ik kan niet, o Heere help, ik kan U niet loslaten.

En zo mocht ik aan 's Heeren kant vallen. Maar de vermaningen en verzuchtingen die behoefde ik niet los te laten, dat was mijn dure plicht. Maar dit weet ik, dat er duizendmaal meer verzuchtingen liggen dan vermaningen.

Enkele dagen later komt die waarheid in mijn gemoed, zo lief onderwijzend: "Als u dorst ga naar de vaten, en drinkt van hetgeen de jongens geschept hebben". En daar kreeg ik een aanwijzing op mijn boekenrekje dat die vaten nog vol stonden, want de jongens van die grote Boaz hadden ze vol geschept.

O, 't was mij net of ik ze uit die lieve handen als een geschenk kreeg, en als er nu maar dorst of honger is, naar dat ware brood en die wijn die de oudvaders in die vaten gedaan hebben, o dan is er nog voedsel en drinken, en zo kwam de Heere mij totaal van al die verzoeken ineens af te helpen en heb ze ook nooit weer gehad. Maar wel dat die oudjes me lief en dierbaar zijn mogen worden en blijven. En nu ben ik oud geworden, en heb nooit berouw gehad, van die keuze, die de Heere Zelf in mijn hart werkte om toch maar bij die leer onzer oudvaders te mogen blijven, die soms met hun voeten in het water gingen zitten, om wakker te blijven en te boek te stellen datgene wat hun de Geest gaf om te schrijven.

En o, wat een zegen hebben ze al niet af mogen werpen in al die jaren, en zouden wij ze dan nu maar gebruiken om een gaatje te vullen, als er eens geen spreker zou zijn? Neen volkje, je zult moeten kiezen tussen deze leer of de oude vaders, men kan niet ploegen met een os en een ezel gelijk, een onrein en een rein dier dat verbiedt God in Zijn Woord. Ook ons land met geen tweeërlei zaad bezaaiën, ook geen wollen en katoenen kleed tegelijk.

Zegt de Heere het dan nog niet duidelijk genoeg. Maar onze nette burgerlijkheid is tegenwoordig de godsdienst, maar ze laat de ziel ledig. En wat zal het zijn in die grote dag? Kunnen we dan volstaan met die burgerlijkheid, waar heden ten dage alles mee door kan?

O, als er de vreze Gods en een waarachtige bekering niet bij is, dan zal al onze lege godsdienst in de eeuwige rampzaligheid eindigen. Want als er God met Zijn lieve Geest niet in is, dan is al onze godsdienst leeg. Zelfs ook als we van onze oudvaders te lezen, onze grond maken, dan is het ook te kort. Maar de Heere zegt: "Als u dorst, ga dan naar die vaten en drinkt van hetgeen Mijn jongens geschept hebben". Dat zij zo.

't Was op 29 augustus 1967 dat ik eens in Vreeland was, met een aangebondenheid over de toestand van land en kerk in Nederland en bij ons zelf, (want het alles even gebrekvol). En in mijn verzuchtingen tenslotte 's avonds in slaap geraakte en er 's morgens ook weer mee wakker werd, en er mee voor mijn bed terecht kwam. Daar de Heere mij voorkwam, *dat alles maar was als ijzer met modderig leem*. Ik zei, och Heere zo is het, ik had het niet beter kunnen noemen. Ik kreeg te zien hoe er heden ten

dage nog hier en daar een stukje ijzer zit en de rest maar als modderig leem was. O, welk een desolate toestand is het in ons diep gezonken land met de gehele godsdienst gesteld. Modderig leem. O, en hier heeft nu de Heere Zijn vuur- en haarstede gehad. Nu is er nog hier en daar een stukje ijzer, dat er hier en daar nog een woont van Gods volk en dat ijzer kan zich met het modderig leem niet vermengen.

Toen kreeg ik te zien dat beeld van Nebukadnezar zoals men in Daniël leest van verschillende koninkrijken.

Waar nu in de periode van ons land, hoe dat gouden hoofd, die gouden tijd hier geweest is van 1500 tot 1600. De magistraat vreesde God, vele vooraanstaande mannen vreesden God en het volk des lands hing als klitten aan elkaar, en gaf de Heere zulke zichtbare zegeningen, dat vreemde landen het bondgenootschap van hier zochten. Toen van 1600 tot 1700 begon het al te minderen. 't Was maar zilver, hoewel er nog vele Godvrezende predikanten waren. Maar Lodenstein kon tenslotte geen avondmaal meer houden vanwege de verregaande afzakking en wereldgelijkvormigheid die overal voor de dag begon te komen.

Dan de periode van 1700 tot 1800, in welke tijd er ook nog veel godzalige predikanten waren: Hellenbroek, Smytegeld, J. Vermeer, Van der Groe en anderen. Toen begonnen de zonden hoe langer hoe hoger te komen. Lees Van der Groe zijn biddagpreken en W. Themmen zijn biddagpreken, enkele andere meer. Toen was het maar koper meer.

Toen van 1800 tot 1900 ging het nog verder. De Dordtse Synode werd op zij gezet en Haagse Synode in de plaats, En die met die nieuwe lichte leer niet mee kon, werden vervolgd en gevangen gezet. Sommigen ook verbannen als je leest van De Kok en Ledeboer en Scholte. Ze werden uiteen gejaagd, grote geldboeten waren aan de orde van de dag. Toen was het maar ijzer meer.

En nu in 1900 tot 2000. Nu is het maar ijzer met modderig leem meer, *en zijn er nog enkele namen gelijk te Sardis, die hun klederen niet bekleet hebben*. Die stukjes ijzer die er nog zitten in ons land, en die de Heere gedurig uitdunt, tot er niets anders dan leem overschiet en wat dan?

Dan lezen wij in Daniël, dat er een steen afgehouden werd die het ganse beeld vermaalde en zelf een berg werd die de aarde vervulde. Dat zag op de eerste komst Christi, hoe Hij Zijn Koninkrijk over de gehele aarde zou uitspreiden.

Ik las 14 dagen later een preek van Van der Groe over Micha, over de zomervruchten, en die kwam haast hetzelfde te verklaren over die verschillende tijdvakken, ik was er nog blij mee.

En nu zijn ze weer aan de voeten van dat beeld. Nu wacht het op de tweede komst Christi, want de tekenen die de Heere en Zijn Apostelen vermeld hebben die zijn er, of men moet er willens blind voor wezen. En wat zal het wezen als de Heere komen zal om de schapen van de bokken te scheiden en te zeggen die tot Zijn rechterhand zijn: "Komt in gij gezegende Mijns Vaders en beërft het koninkrijk dat voor u weggelegd is van voor de grondlegging der wereld".

En tot die aan Zijn linkerhand zijn: "Gaaf weg van Mij, die niet gewild hebt dat ik koning over u was, in het eeuwige vuur hetgeen de duivel en zijn Engelen bereid is, waar hun worm niet sterft en het vuur niet uitgeblust wordt". Dan zullen de vakantieangers het betreuen dat ze hun tijd met een lege blijdschap verbruikt hebben. Dan zullen de radio-luisteraars hun radio niet kunnen gebruiken tot opmontering in dat vreselijk oordeel. En zullen de T.V.-kijkers die zo graag dat dansen en springen zagen, nu de duivelen rondom zich zien dansen en springen om

hun ongeluk en dat voor eeuwig.

O, kinderen en vrienden, wat moest er niet een haasten en spoeden wezen, om uwe zielen geborgen te krijgen in dat bundeltje der levenden, en de tijd die er nog gegeven wordt uit te kopen. En zoals Gods Woord zegt, te bidden zonder ophouden. Och, dat er toch eens geweld gedaan mocht worden op dat Koninkrijk der Hemelen, en het Gode behaagde nog een kruimeltje van Zijn lieve Geest te schenken tot overtuiging en ontdekking van arme zondaren. Want o geliefden, daar heeft die dierbare Zaligmaker Zijn dierbaar bloed voor gestort.

En die nu als een schuldig zondaar maar komen mag, o daartegen zegt dat lieve Wezen: "Komt, want alle dingen zijn gereed". Dat kunnen we zien in de Stokbewaarder, de Tollenaar, in die zondares, in de verloren zoon, en dan ligt er nog een wolk van getuigen. Al maar voorbeelden, dat de Heere alleen maar te benaderen is met een diep gevoel van schuld, en daar een wenende ziel, en een gebroken hart, onder hebben mag. Want zegt de Heere: "Als mijn volk zich schuldig zal kennen, dan zal Ik aan Mijn Verbond gedenken". Lev. 26: 41 en 42.

Want o, als een mens verwaardigd mag worden om zich schuldig te kennen voor de Hogen God en Zijn schuld hartgrondig belijden mag, dan met eerbied gesproken, is hij de Heere wat voor, en dan verklaart de Heere hem niet schuldig. Ziet hoeveel hier aan verbonden is om als een schuldig mens te komen.

Het was 23 januari 1968 dat ik 's nachts uren wakker kwam te liggen en werd bij Naboth's wijngaard gebracht. Hoe hij de erve zijner vaders aan Achab niet verkopen wilde, ook niet ruilen voor een betere zoals Achab zei. En werd bij de erve onzer vaders geplaatst, die dierbare oudvaders, dat is de erve onzer Vaders. Daar weten de Achabs de waarde niet van, al wilde hij hem schatten met een die beter was zo hij dacht. Maar Naboth kende de waarde wel, want het was de erve van zijn Vaders.

Nu zijn er nog enkele Naboth's in ons land die er daardoor de waarde van weten, maar ons land wordt overstroomd van Achab's, die gerust durven zeggen hoeveel hij waard is en zeggen dat hun wijngaard beter is. Maar ze hebben met die erve niet van doen gehad, dus verstaan ze niet.

Ik kreeg te zien hoe die wijngaard, (de leer onzer vaders) geplant was op een vette heuvel, op het dierbaar bloed van Christus, en dat daardoor die wijngaard die erve nooit en vruchtbaar wezen kon en zou. Want hoevelen van Gods dierbare volk, hebben dat mogen ondervinden. Dan hoe die wijngaard die erve van stenen gezuiverd was, daar men zich aan zou kunnen stoten. Stenen van hoogmoed, stenen van verzekering, stenen van Sabbath-ontheiliging. Want de Heere zegt wel honderd malen in Zijn Woord: "Indien gij mijne Sabbatten houden zult".

Stenen van vrouwenkiesrecht, stenen van wereldse kleding, ook in Gods Huis. Stenen van lekker eten en drinken, want daar gaan de gesprekken meest over. Stenen van vakantie stenen van uitgaan en plezier, stenen van grote ramen. Men zegt dan mooi hè, en veel licht enz., maar men heeft er geen erg in dat we ook veel van de wereld zien. Onze voorouders waakten er voor. Stenen van sport en spel. Al die stenen zul je in die wijngaard onzer erve niet vinden want hij is er van gezuiverd.

Dan in die wijngaard is een wijnpersbak daar het dierbaar Evangelie der genade altijd uit vloeiende is. Ook is er in die wijngaard een toren tot waarneming. De waarheid is een sterke toren, zij rust op een fundament van Goddelijke waarheid, want Zijn Naam is waarheid; en Zijn Naam is een sterke toren. Alle die die Naam kennen zullen daar henen lopen, en op die Naam vertrouwen, om in die wijngaard, die erve, die waarheid te mogen horen, en die te mogen gewaar worden, en ondervinden dat het een sterke toren is. Want die waarheid zal niet teniet gaan, maar eeuwig blijven en zegevieren. 0

vrienden, die nu in die wijngaard gaan, mogen ook van die vrucht eten. Maar, hij moet voor zo een de erve zijner Vaderen wezen, anders laten die vruchten ook geen vruchten na.

Maar die verwaardigd wordt in die wijngaard te komen met honger en dorst naar die waarheid, en waar die toren op gezet is, o die mogen soms met de bruid zeggen: "En Zijne vrucht is mijn gehemelte zoet". Maar zegt Gods Woord: Als gij in uws naasten wijngaard gaat, dan moogt gij wel van zijne vrucht eten zoveel u genoeg is, maar gij moogt niet in uw vat verzamelen. Want velen proberen met hun vat in die wijngaard te komen, die erve, om dan met de vruchten van een ander, dat toch verboden is, dus dan gestolen, om met die vruchten op de stoel te komen, om dan daarna te kunnen horen: Wat had je deze keer toch een mooie preek. De uitkomst is dan zoals er van het bitter water staat der ijveringen. Want God zal er over ijveren. Dan laat het na, dat hun buik zwellende zal worden van hoogmoed, en de heup vervallen zal, aan hun delen een magerheid.

Maar nu heeft de Heere om die erve onzer Vaderen, ook nog een muur gezet, dat ze met die waarheid niet doen kunnen wat ze willen. Want dan verstaan ze die waarheid niet. Want als ze die verstonden zouden ze zo hoog niet opgeven van de nieuwe leer. En als ze die waarheid zouden verstaan, dan zouden ze ook de nieuwe leer beter verstaan, als dat daar zeer veel aan te kort komt.

Die muur is ook, dat als er eens geen spreker is, om dan maar te zeggen, o dan lezen we maar een preek, en om ze dan te gebruiken om een gaatje te vullen. Daarom heeft er de Heere een muur om gezet, dat ze die waarheid niet recht verstaan. Maar hen toch later zal veroordelen. En omdat de hedendaagse Achabs geen of weinig kennis van de erve onzer Vaderen hebben, zo zeggen ze: onze wijngaard is net zo goed. Maar het bewijs dat er een muur omstaat wordt heden ten dage genoeg geleverd, omreden, ze liever de leer van nu horen als die van onze erve, ze verstaan ze niet. Maar ze zijn te blind dat hun wijngaard niet van stenen gezuiverd is, en hun wijnpersbak zo lek is, dat er geen drank uitkomt voor dorstige zielen.

Ze zien ook niet dat hun wijngaard niet op die vette heuvel staat, dat dierbaar bloed Christi, en ook niet dat hun toren van waarheid het kleinste windje van tegenslag niet kan hebben, of hij legt omver, en hun ganse muur staat te waggelen op eigen opinies en inzichten, en van hun toren lopen de draadjes net in 't rond als of die dierbare Heilige Geest Zijn volk anders niet meer bereiken kan. Het is een vreselijke heiligschennis en een tekort doen van Zijn almacht, het is een zonde vlakbij de zonde tegen de Heilige Geest. En die nu de vruchten uit Achabs wijngaard gewend is, daar zijn de vruchten uit Naboth's wijngaard te bitter voor. En die de vruchten uit Naboth's wijngaard onzer erve gewend is, die zeggen, houden ulieden uw blauwe beziën maar, want men kan die beide wijngaarden niet dooreen mengen. Of het een, of het ander.

O, mijn wakker liggen was mij toch zoet, door het onderwijs dat mijn ziel op mocht doen. En gelijk bedroefd over de desolate Kerkstaat van Nederland.

De 22 januari 1968 ben ik hieraan mogen beginnen, en 29 januari 1968 ben ik zover tot die datum mogen komen. Ik had er een week tot diep in de nacht aan mogen arbeiden. Ik ben er met biddend opzien aan mogen beginnen, of ik indachtigmaking mocht krijgen, en het is mij nog verwonderlijk dat ik de woorden van 40 tot 50 jaar terug mij nog helder voor de geest gekomen zijn.

Ook sommige gesprekken van jaren geleden. Ook was ik al dikwijls verzocht, het op te tekenen voor het nageslacht. Zij kunnen er in zien dat de bekering en vernieuwing zo maar niet aangegrepen kan worden En dat het dubbele voorwaar, voorwaar, indien

iemand niet wedergeboren wordt, dat hij het Koninkrijk der Hemelen niet zal zien, dat het een Goddelijke waarheid is, maar ook dat het een Goddelijk werk is. Alhoewel de mens te allen tijde zelf aansprakelijk is en blijft: Want de Heere heeft de mens rein en recht geschapen en Zijn beeld er in gelegd. Maar dat de mens moeten vrijwillig dat afgelegd heeft. Dus kan dat Hoge en Heilige Wezen te allen tijde Zijn beeld terug eisen.

En wat er nu na 29 januari 1968 verder instaat, heb ik van tijd tot tijd er bij mogen schrijven.

O, de Heere mocht het nog eens voor mijn nageslacht willen gebruiken, tot Zijn eer en hun zaligheid, dat wenst hun liefhebbende vader.

14. Gedichten

Op 30 en 31 oktober 1969 kreeg ik een lieve overdenking, van de zes scheppingsdagen en de zevende dag rust.

En zag daarin zoveel overeenstemming met de bekering van een zondaar, dat ik het in dichtvorm opgesteld heb.

De aarde in 't begin was ledig en woest,
Want God er nog gedaante aan geven moest.
Op de afgrond was nog duisterheid,
Zoals de mens gevallen leidt.
Op die wateren zweefde de Geest,
Zoals men in 't Heilig Woord dan leest.
Dan zegt God: er zij licht,
En krijgt de mens een klaar gezicht,
Van zijn woest en ledigheid.
Daar die Geest hem dan in leidt.
Dat is 't begin, de eerste dag,
Daarin men dan zijn toestand zag,
En komt er scheiding tussen donker en licht.
De mens verschrikt bij dat gezicht.

Op de tweede dag gaat God het water scheiden
Van onder en van boven leiden.
De algemene overtuiging,
Maakt nog geen rechte overbuiging.
De onder tranen (wateren) zijn dan meest,
Uit angst en voor de straf bevreesd.
Het uitwendig leven verandert dan,
Om te proberen wat men kan.
De Geest wijst soms hen ook nog aan,
Welke weg zij moeten gaan.
Dat leest men bij de vrouw van Lot,
Maar 't hart is het niet eens met God.
De boven tranen (wateren) gaan naar God,
Daar worden ze dan bewaard, tot,
Ze voor eeuwig worden afgewist,
Zo heeft God voor Zijn volk beslist.
Zo eindigt dan de tweede dag,

Hoewel men nog geen zonlicht zag,

De derde dag gaat God scheiding maken,
 Dat zee en aard gescheiden raken.
 De aarde brengt dan vruchten voort,
 Elk naar zijn aard, dat is Gods Woord.
 De onder tranen (wateren) zien hun vrucht,
 De boven tranen (wateren) zijn beducht.
 Dat zij niet zijn tot ere Gods,
 De onder tranen is het hun trots.
 Hun leven is hun burgerlijkheid,
 Maar o, te kort voor de eeuwigheid.
 De boven tranen kunnen 't er niet mee doen,
 Hun schuld en zonde moet verzoend
 Worden door Hem daar ze van gehoord
 Hebben, uit en door Zijn lieve Woord.
 De vrucht er van baart hun toch zorgen,
 Want die dierbre zon is nog verborgen.
 En aan 't eind van toch de derde dag,
 Die lieve zon men nog niet zag.

Daar breekt de vierde dag dan aan,
 En geeft God sterren, zon en maan.
 Die Heilzon gaat het hart beschijnen,
 En doet de nevelen verdwijnen.
 De zon verschijnt nu aan het zwerk,
 De maan als zijn beminde Kerk.
 De sterren geven nu haar glans,
 Soms aan de donk're hemeltrans.
 De vierde dag heeft onverwacht,
 De dierb're zonne nu gebracht.
 En 't hart van het tranend kind,
 Dat nu die Heilzon teer bemind.

De vijfde dag is nu verschenen,
 De vissen zwemmen vrij daar henen.
 't Gevogelte nu in de lucht,
 Zweeft er henen in hun vlucht.
 Ook rovers met een groot geraas,
 Bevliegt de ziel soms als hun aas.
 Maar God bevrijdt, bewaart zijn Kerk,
 Als almachtig op aard en 't zwerk.
 Die ziel soms bevreesd en bang,
 De verlossing valt hun soms lang.
 Zo is de vijfde dag verdwenen,

En is de zesde dag verschenen.
 Daar zet God de mens op aarde,
 Herstelt en van een betere waarde,
 Als die hij had voor zijne val,

Door dat bloed, God hem behouden zal,
 Rein en Heilig naar Zijn beeld,
 De klove die is nu geheeld.
 Nu gaan ze straks met hart lust,
 Naar boven in de eeuw'ge rust.
 Daar krijgt Jezus loon naar werk,
 Van Zijn dierbaar verlost Kerk.

Alleenspraak der ziel.

O mijne ziel houd toch moed,
 Laat toch de moed niet varen.
 Is Jezus u dan niet meer goed?
 Bij 't klimmen van de jaren.
 O mijn ziel mist dat licht,
 Van Zijn dierbaar aangezicht.
 Hem te zien dat is mijn leven,
 Hem te missen doet mij beven.
 De wereld en mijn boze hart,
 Bezorgen mij toch zoveel smart.
 Ik ben vleeslijk en verkocht,
 Door mijn eigen zonden.
 O, dat ik Hem vinden mocht,
 Dat was balsem voor mijn wonden.
 O, dat die dierbre Geest,
 Mij nog eens mocht leren.
 Wat ik allermeeft,
 Van Hem mag begeren.
 Die Geest kan mij lessen geven,
 Hoe ik hier op de aarde,
 Naar Zijn woord moet leven,
 En heeft de meeste waarde.
 O, ziel Hij heeft het toch beloofd,
 Wil toch niet bezwijken,
 Ziet geen belofte over 't hoofd,
 Hij zal van u niet wijken.
 Ja dat is wel alles waar,
 Maar ik ben zo in 't donker,
 En dat is mij dan o zo naar.
 Ik zie geen star geflonker.
 O mijn ziel gaat niet zinken,
 En in 't ongelooft verdrinken.
 Want Jozef die leeft toch nog,
 En is Egyptisch vorst.
 Hij werkt toch met geen bedrog,
 Laaft bij Hem uw dorst.
 Hij vult toch de zakken,
 Naar dat elk kan dragen.
 Hij legt geen ongemakken,
 Op Zijn zwakke magen.

Hij weet wat nodig is,
 Voor u en al Zijn kind'ren.
 Zijn weg die is gewis,
 En zal u ook niet hind'ren.
 Aanziet Zijn sterkte en Zijn trouw,
 Door al uw levensjaren.
 Hij zal ook Zijn gebouw,
 Voor u eeuwig bewaren.
 De Vader heeft van eeuwigheid,
 U gekend en verkoren.
 Hij heeft u daartoe bereid,
 En in de tijd herboren.
 Ook heeft Hij Zijn Gerechtigheid,
 U in het hart gegeven.
 Geheiligd en Zijn heerlijkheid,
 In 't Vaderhart terug geleid.
 O ziele, gij moogt niet beven,
 Omdat Hij u teer bemint,
 U aangenomen als Zijn kind.
 Jezus gegeven tot uw Broeder,
 En een eeuwigen Behoeder.
 Maar als duisterheid bedekt mijn ogen,
 Kan ik het altijd niet geloven.
 Nochtans o ziel, gij hebt Zijn woord,
 Uit Zijn eigen mond gehoord.
 Laat blijdschap dan uw hart strelen,
 Voor dat geluk, boven zo velen.
 Hij is waarachtig en getrouw,
 Vooral de steentjes van Zijn gebouw.
 En op Zijn tijd u brengen thuis,
 Voor eeuwig in des Vaders Huis.

Klacht en troost

O mijn zonden,
 Die door wonden.
 Mijne ziel,
 Dat ik viel.
 In de hand,
 Van de vijand.
 Altijd weer,
 Keer op keer.
 Ik ging ten onder,
 En geen wonder.
 In mijn val,
 Verloor ik al.
 Gods lieve beeld,
 Hoe wordt 't geheeld.
 De dierbre Jezus,
 Zegt Mattheus,

Is geboren,
In een stal.
Gezegd te voren,
En verlossen zal.
Zijne Kerk,
Door Zijn werk.
Hier op aard,
Wees niet vervaard
Ellendig zondaar,
Zeg 't Hem maar.
Wat er scheelt,
En 't wordt geheeld.
Zijn dierbaar bloed,
Voor u zeer goed.
Hij is goedig,
Wees dan moedig.
Hij de Herder,
Leidt u verder.
Tot de stal,
Hij redden zal.
U van de dood,
Uit allen nood.
Looft Hem alleen,
En anders geen.
Hij machtig is,
Zegt 't Woord gewis.
Want, o zondaar,
Hij wil u naar,
Brengen boven,
Om Hem te loven.
Voor dat grote wonder,
Dat ge niet ging ten onder.
Aan uw misdaad,
Hij wist nu raad.
Zijn dierbaar lijden,
Zal u verblijden.
Zijn beeld hersteld,
De vijand geveld.
Looft nu Hem,
Tot in Jeruzalem.

**Wonderen des Allerhoogsten in voorzienigheid en genade
bewezen aan een allesverbeurd hebbend zondaar**

en

**CHRISTUS DE ENIGE EN WARE SCHUILPLAATS
EN SCHADUW**

door

ARIE KIEBOOM

te Werkendam

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2018**

Genealogie

Arie Kieboom geboren op 15 November 1903, overl. 1987. Mijn vader, Cornelis Arie Kieboom, en mijn moeder, Adriana Kapel.

Cornelis A. 1869-1925 was de zoon van Wouter Kieboom 1833-1907 en Anna van de Heuvel 1836-1913

Adriana Kapel 1870-1948, was een dochter van Arie Kapel 1825 – 1909 en Judith Paans 1836-1922

Arie trouwde in 1930 met Hendrika van der Mooren 1908-2000

Werkendam, 22 oktober 1960.

INLEIDING.

Met deze wil ik onder biddend opzien om licht en waarheid tot Hem, Die is, Die was, en Die komen zal, beginnen om, mocht het zijn tot Zijn eer en roem, te schrijven wat God mij heeft doen ondervinden in Voorzienigheid en in Genade.

En mocht het zijn voor degene die het leest, wie hij of zij ook moge wezen, dat het nog mocht zijn als een middel in Zijn hand, als het zijn kon tot bekering of tot bemoediging en vertroosting voor degene die van hetgeen hierin beschreven staat, geen vreemdeling zijn in meerdere of in mindere mate. Dat geve God uit genade om Christus wille.

De redenen waarom ik dit ter hand wil nemen zijn deze:

Ten eerste wat wij hiervan lezen in Gods Woord is Psalm 78. *Ik zal mijn mond opendoen met spreken; ik zal verborgenheden overvloediglijk uitstorten van oudsher; die wij gehoord hebben, en weten ze, en onze vaders ons verteld hebben. Wij zullen het niet verbergen voor hunne kinderen, voor het navolgende geslacht. Vertellende de loffelijkheden des Heeren, en Zijn sterkheid, en Zijn wonderen die Hij gedaan heeft. Want Hij heeft een getuigenis opgericht in Jacob, en een wet gesteld in Israël, die Hij onze vaders geboden heeft, dat zij ze hun kinderen zouden bekend maken; opdat het navolgende geslacht die weten zou, de kinderen, die geboren zouden worden; en zouden opstaan en vertellen ze hunne kinderen. En dat zij hun hoop op God stellen zouden, en Gods daden niet vergeten, maar Zijn geboden bewaren.*

En wat ben ik hier veel tekort in gekomen, om dat enigszins naar hetgeen God Zelve hiervan heeft gezegd na te komen.

Dus wil ik, zo de Heere mij Zijne indachtmakende Geest komt te geven, want hoe zal ik dat anders kunnen om zo een gewichtvol werk ter hand te nemen. Maar mocht die Goddelijke Geest mij een terugblik geven hoe Hij mij geleid heeft vanaf mijn geboorte tot op dit ogenblik in de weg der Voorzienigheid en Genade. Misschien zijn er van mijn kinderen, die er nu of later nog benieuwd naar zijn, en door deze letteren door mij geschreven, nog wat mogen weten van al de wonderen die Hij heeft verricht. Hoe gaarne had ik zelf wat van mijn eigen vader geweten, maar hij heeft niets in geschrift achter gelaten en ik weet er niet meer van dan anderen mij er van verteld hebben, daar ik zelf er in zijn leven niets van horen wilde, tot mijn eigen schande en oneer.

En zo heb ik nu zelf een gezin van 11 kinderen, waarvan de meesten er ook niets van horen willen, zoals ik zelve eertijds, en er ook, als God het geeft, later spijt van hebben.

Maar één ding heb ik altijd van mijn vader in gedachtenis gehouden, en dat is zijn levenswandel. En hoewel ik zijn woorden ontvluchtte, zijn leven sprak zo'n duidelijke taal, dat er ook niet de minste twijfel overbleef of mijn vader was iemand die God vreesde en die nu juicht voor de Troon.

Om deze redenen had ik al overlang voorgenomen om hiermede een begin te maken, maar allerhande zaken, vooreerst het gewichtvolle om dat te doen, wat beoog ik hiermede, heb ik Gods eer op het oog en het heil van onsterfelijke zielen? Hij beproeve mij en doorgronde mij, want alle dingen zijn naakt en geopend voor Hem, Die op de Troon zit. Hij geve mij onder het schrijven een blijvende indruk er van, dat ik noch ter linker-, noch ter rechterhand uitwijk, maar eerlijk en oprecht om er niet af of bij te doen, zoals Hij Zelve het mij heeft doen leren.

En mocht het dan nog tot nut en zegen zijn in Zijne hand in deze donkere

kommervolle tijden, daar alles zover is afgeweken, voornamelijk in de door onze vaderen met goed en bloed gekochte

6 waarheid. Waar zullen wij eindigen als wij hiervan schrijven. Maar mag niet nalaten u hier en verder op te wijzen van 't gevaarlijke daar bijna; allen in opgaan, in een godsdienst zonder God.

O verschrikkelijke tijden. Mijn volk heeft twee boosheden begaan, Mij de Springader des levendigen waters verlaten en zichzelf bakken uitgehouwen, gebroken bakken, die geen water houden. Wat een algemene verzoeningsleer, een Arminianerij, lerend dat Christus mor alle mensen gestorven is. Wat een duivelse list is dat en zodoende gaan ze allen naar de hemel. Wat zal dat zijn, menende ira te gaan en niet te kunnen, zeggende: Heere, Heere, doe ons open, en te horen: Gaat weg van Mij in het helsche vuur, dat de duivel en zijne engelen bereid is.

O dat allen die dit lezen, en voornamelijk mijn kinderen, waarvoor ik het in de eerste plaats schrijf, er van terug mogen schrikken van die zielverpestende leer, waar een mens voor eeuwig mee omkomt. Maar dat ge nog verwaardigd moogt worden om, terwijl ge nog in het heden der genade zijt, in de welaangename tijd der zaligheid nmoogt verkeren, dat ge, zeg ik, die tijd die u en mij gegeven is, niet ongebruikt voorbij laat gaan, maar nog moogt leren wat tot uwen eeuwigen vrede dient.

Anders zal het wat zijn, te moeten horen: Daar Ik geroepen heb en gij geweigerd, Mijne handen uitgestrekt en niemand opmerkte, zo zal Ik ook lachen in uw verderf, en spotten als uwe vreze komt. Dus dat u dit wel moogt bedenken. De tijd vliegt haast voorbij en dan is het eeuwigheid. O, dat de Almachtige God het gewicht hiervan op uw aller harten binde, wat dat betekent: eeuwigheid. Eeuwig wel of eeuwig wee. Staat hier toch bij stil en hebt er erg in, het is het ene nodige. Zoekt den Heere, terwijl Hij te vinden is; roept Hem aan, terwijl Hij nabij is. Laat er geen stilzwijgen gevonden worden, nacht noch dag.

Och, dat Hij dat nog kwam te werken in mijne dagen. Dat mijne ogen het nog mochten zien, en mijne oren horen, dat er bij allemaal een verandering mocht plaats hebben, door God Zelve gewerkt, en een overgang uit de dood in het leven, om te leren bedenken de dingen die Boven zijn. En dat ik er mij nog in mocht verheugen en verblijden. Wat zou dat groot voor mij zijn, als ik dat beleven mocht, daar de meesten nu helemaal geen erg, zin noch lust toe hebben, en komen te zeggen met gedachten, woorden en werken: *Wijk van ons, want aan de kennis Uwer wegen hebben wij geen lust.*

Wat blijkt in alles dat een mens God de rug toegekeerd heeft, en er niets in hem is dat naar God zoekt of vraagt. Dood in de zonden en de misdaden. Van nature geneigd om God en zijn naaste te haten. Mocht Die grote God van hemel en aarde, Zich uwer ontfermen en u allen door de onwederstandelijke werking van Zijn Geest u trekken uit de macht des duivels, en u overbrengen in het Koninkrijk Zijner eeuwige liefde.

Hiermede enkele van de redenen genoemd, hetwelk mij er toe bewogen heeft dit werk ter hand te nemen, maar kon er maar niet toe komen. Maar nadat ik van enkelen daartoe verzocht was geworden, geloof ik dat ik een overbuiging gekregen heb, om er mede te beginnen. Dat het nog tot nut en zegen gesteld mocht worden, hoe gebrekvol het ook zijn mag is mijn wens en bede.

Ik hoop dat God Almachtig u mag bewaren en sparen. Dat jullie met al die vreemde godsdienst niet mee kunnen doen Maar houd u maar aan en bij Gods Woord en bij de oude schrijvers, zover het daarop gegrond is. En laat u nooit verleiden hiermede te breken tot uw schade en schande. Overweegt dat ge uit een geslacht bent waar het Gode door vrije uitverkiezende liefde behaagd heeft er velen van uit te verkiezen ten eeuwige leven.

Onderzoekt, vraagt en bid, of ge er ook toe behoren mag. *Want welgelukzalig is het volk, wiens God de Heere is. Het volk, dat Hij Zich ten erve verkoren heeft. En gedenk aan uw Schepper in de dagen uwer jongelingschap, eer de kwade dagen komen, en de jaren naderen, van dewelke gij zeggen zult, ik heb geen lust in dezelve.*

Hiermede eindig ik en hoop in het verdere een begin te maken en zover als het Gode behaagt licht en schijnsel te geven, verder te gaan tot het einde. En zo gaat alles verder hier in dit leven tot het einde. En wat dan? Staat hierbij stil. Het is de mens gezet eenmaal te sterven en daarna het oordeel. Wanneer? Wie weet het? Wie weet hoe gauw? En dan? Haast u om uws levens wil.

A. KIEBOOM

Hiermede wil ik dan een begin maken en zo de Heere wil en wij leven en Hij ons licht, kracht en bekwaamheid schenkt, schrijven welke wonderen Hij ons betoond heeft, beide in Voorzienigheid en Genade.

Geboren op 15 November 1903 uit een godvruchtige vader, Cornelis Arie Kieboom, en mijn moeder, wiens naam was Adriana Kapel, van welke ik niet durf zeggen als van mijn vader, hoewel wel een onderworpen mens, waaraan ik nog veel mag denken, wegens de liefderijke moederlijke zorgen aan mij betoond.

Daar ik vanaf de geboorte een zwak lichaam omdroeg, hetwelk veel zorg en toewijding vereiste, waar ik nog dikwijls in dankbaarheid aan mag gedenken. Ook wegens de zorgvolle tijd waar ik toen in opgroeide. Het was een groot verschil met de dag van heden. Toen was bijna een ieder in armelijke omstandigheden en wist men dikwijls niet om met het weinige dat verdiend werd rond te komen. En daar ik zo zwak en broos was, moest ik met wat extra versterkende middelen overeind gehouden worden, hetwelk ten koste ging van mijn andere broers en zusters, zodat die het dan met wat minder moesten doen. En dat ben ik wel gedeeltelijk maar nooit geheel vergroeid, en ben altijd zwak gebleven, hoewel dat bijna niemand geloofde, daar ik groot van persoon ben.

Ik was het zesde kind en had nog vier broers en vijf zusters. Dus uit een gezin van tien kinderen, waarvan tot heden een broer gestorven is.

Dit weet ik nog, dat vanaf ik heugenis heb, ik al indrukken had van dood en eeuwigheid. En van achteren bekeken van jongsaf overtuigd, hoewel ik daar geen bewustheid van had, maar was bijna altijd in een zwaarmoedige gemoedsgesteldheid, en daaruit vandaan stil en teruggetrokken. Ik had veelal geen zin noch lust, noch in het een noch in het ander. Het is bijna niet in woorden te brengen hoe of ik alles om me heen aanschouwde. Ik wist toen niet dat het de gevolgen waren van onze diepe zondeval. Dat wij God kwijt waren en de vloek over alles lag. Dat is naderhand duidelijk geworden. Maar toen wist ik niet waar dat vandaan kwam en heel de wereld was een ellendige verblijfplaats, waar ik veelal geen lust of vermaak in vinden kon. Het was al ijdelheid en kwelling des geestes.

Maar ik zeg nogmaals, onbewust, en ik wist niet waar vandaan dat zijn oorsprong had. En zover ik mij kan herinneren kon ik niet begrijpen waar de anderen in konden opgaan, plezier en vermaak in konden vinden. Druk met praten over alles wat de wereld biedt, dat was onbegrijpelijk voor mij. Het was voor mij allemaal iets zonder inhoud, zonder waarde, wat men ook deed.

Wat is het dan een moeilijk leven voor een mens, zonder troef of lust, daar hij anders van nature vol is van idealen en verwachtingen. Ik kon uren zitten als een levenloos blok.

Toen ik zover was dat ik als kind voor het eerst naar buiten kon, ook al hetzelfde. Wat ik aanschouwde was een ellendige wereld en niets kon me bekoren.. Ik werd veracht, al als kind gescholden, omdat ik niet bedeed was met wat men schoonheid noemt. Ik werd dan dikwijls door mijn moeder beschermd en vertroost. Die kon dat niet hebben en nam het altijd voor mij op. Ik denk hier nu nog dikwijls aan met dankbaarheid, omdat ik daar liefde vond en buiten verachting, haat en smaad.

En zo brak de tijd aan van schoolgaan.

Dat is wat geweest. Gedwongen iets te doen waar ik geen lust en vertier in had. Ik stond dikwijls als wezenloos te kijken als alle kinderen aan het spelen waren. Ik werd wel eens door hen meegenomen om mee te doen. Ik probeerde het wel eens, maar kon het nooit lang vol houden, omdat het leeg en zonder inhoud was. Het is onbegrijpelijk

hoe ik alles aanschouwde. Van achteren heb ik het mogen verstaan, dat het alles vruchten waren van de zondeval. Wij waren God kwijt en dat kwam en komt in alles openbaar. Nevens U lust mij ook niets op de aarde, want Hij is het leven, het vermaak en de verlustiging Maar let wel, het was onbewust. Wat het was dat ik er in miste, dit weet ik er nog van, dat ik dikwijls verlangde naar de eeuwige rust. Er naar uitzag en reikhalsde. Ik moet me altijd maar voortslepen als een zeer vermoeide reiziger die uitzag om het doel zijner reis te bereiken.

Ik had er ook geen erg in dat God buiten Christus een verterend Vuur en een eeuwige gloed is, bij Wien niemand wonen kan. Daar ben ik later achter gekomen. Zoals uit het vervolg van mijn verhaal wel zal blijken, dat God vertoornd was vanwege erf- en dadelijke zonden kwam in het opklimmen mijner jaren voor mij van lieverlede meer openbaar. Als ik bij tijden en ogenblikken dingen deed wat niet mocht en mijn geweten mij er van beschuldigde, naar de ingeschapen wet, welke God een iegelijk mens heeft ingeschapen.

Want in mijn schooljaren gebeurde het, dat voor een klein ogenblik die zwaarmoedigheid vanwege onze van God vervreemde staat en het gemis en leegte hieruit ontstaan, gebeurde het, zeg ik, dat dan soms dat weg kwam te vallen en ik precies was als ieder ander en als ieder ander ook mee kon doen in spel en vermaak. Totdat dan plotseling het weer terug kwam en ik zag wat een lege inhoud het had. Tot het lachen zei ik, gij zijt onzinnig, en tot de vreugde, wat maakt deze? Dan moest ik alle spel en vermaak staken. Ik wist dan soms niet vanwege de beschaamdheid van mezelf waar of ik mijn aangezicht moest verbergen en was daar dan als iemand die er niet bij behoorde, een vreemdeling. Daaruit vandaan durfde ik nergens naar toe. Ik was schuw van alle plaatsen van vreugde en vermaak.

Maar in mijn verdere jaren kwamen er van lieverlede langere tussenpozen dat ik mee kon doen. Voor het uiterlijke net als een ander, maar innerlijk nooit geheel vrij van die zwaarmoedigheid. En dan probeerde ik het om te vinden wat een ander er in vond, doch kon niet. Er bleef altijd een ledig en onvoldaanheid over. Ik probeerde mijn buik te vullen met draf, maar het lukte nooit geheel en al. En als ik dan na afloop van spel of zogenaamd vermaak ging overdenken de inhoud hiervan en wat ik er nu aan heb gehad, dan spuwde ik er van en walgde, en was de ellendigste die op aarde rond liep in mijn gevoelen.

Zo heb ik mijn schooljaren doorgebracht. Kon net mee om over te gaan.

Toen brak de tijd aan dat ik van school af kwam; en daar mijn vader schipper was, mee naar boord ging, onder dezelfde gevoelens dat mij bekoorde en moest ik altijd mezelf dwingen om te doen hetgeen me werd opgedragen. Ik was aan boord bij mijn twee oudere broers, van de maand mei totdat in augustus 1914 de eerste wereldoorlog uitbrak en kort daarna de ene broer na de andere opgeroepen werden om onder de wapens te komen.

En ik als jongen van elf jaar bij mijn vader kwam te varen en, hoe zwak en zonder lust of zin ik ook was, toch mijn werk moest doen, waar ik in feite te jong voor was, maar door omstandigheden niet anders kon. En nog steeds er naar verlangende, onbewust, naar het einde van mijn leven, want daar rusten de vermoeiden van kracht Maar ik moest verder, want het leven ging door. Een vracht hier naar toe en dan daar naar toe. Laden en lossen, meestal door onszelf. Ik kwam op veel plaatsen in ons land. Zag en hoorde veel. Maar alles zonder bekoring. Waar de mensen zich al druk over maakten, wat ze najaagden, ik had er niets geen zin of lust toe. Werd gedwongen en uit verschuldigde gehoorzaamheid mijn plicht durfde ik van al wat gezegd werd door mijn vader niets na te laten wat mijn beroep betrof.

Maar ik ging toch van lieverlee ondanks zonder lust of zin, toch met vrienden om die volop de wereld dienden en werd dan, ondanks alles meegezogen de wereld in, en probeerde dan met geweld mezelf te dwingen om mee te doen. Moeilijke bezigheid. Terecht zingt de dichter: Waarmede zal de jongeling zijn pad, door ijdelheden omsingeld, rein bewaren? Maar moest na afloop altijd weer de balans opmaken. Wat heb ik nu gehad? En dan gevoelde ik me nog ellendiger dan ooit. Want mijn geweten getuigde tegen mij en veroordeelde alles wat ik in die weg kwam uit te voeren. Dus deed ik mee gelijk de anderen, behalve in het openbaar vloeken of vuile taal spreken. Daar ben ik altijd van weerhouden om die uit te spreken. Maar van binnen werd het steeds erger.

Kwam er eens iemand aan boord om met mijn vader over de wegen des Heeren te spreken, dan nam ik aanstonds de vlucht en ging liever, al was het nog zo koud, in het achteronder zitten dan dat ik daar bij bleef, uit angst dat ze aan mij wat zeggen of vragen zouden. Mijn geweten veroordeelde mijn leven dat niet deugde, en zodoende was ik daar doodsbenauwd voor. Evenmin dorst ik met mijn vader als wij hier of daar in een stad of dorp lagen mee te gaan om een vriend of een vriendin te bezoeken. Zodoende hoorde ik heel weinig over Gods wegen spreken, omdat ik tot mijn schande en oneer het altijd probeerde te ontvluchten.

En ik geloof dat het de duivel best aanstond, want die werkt op onze verdorven aard en natuur om, als het kan, een mens overal vandaan te houden, waarvan hij denkt dat Gods Naam en zaak verheerlijkt wordt. Dus ging mijn vader dan alleen. En dat gebeurde dikwijls, want daar konden wij niet naar toe gaan of hij vond of had er vrienden, of ging per boot of trein in de omgeving hen bezoeken. Wat is het ook op dat gebied allerwege ver weg. Men gaat op in geld en goed en offert er het leven van zijn ziel aan op. De een heeft een stuk land gekocht en de tweede een juk ossen, en de derde een vrouw getrouwd. Waar blijft de vervulling van het gebod om vurige liefde te hebben tot elkander en de onderlinge bijeenkomsten niet na te laten.

Om verder te gaan. Er kwamen soms ook als wij thuis waren kennissen en vrienden mijn vader bezoeken. En dan bleef ik aan boord eten en slapen tot zij weer vertrokken waren. Altijd maar uit angst vanwege mijn beschuldigend geweten, dat zij aan mij wat zeggen of vragen zouden. Daar ik door steeds meer mezelf te dwingen om mee te doen in alles wat mijn vrienden deden, zo hield ik daar een beschuldigend geweten van over, dat mij aanklaagde. En zodoende durfde ik mensen die God vreesden niet onder de ogen te komen. Wat is een mens toch tegen zichzelf gekeerd en komt te zeggen in woorden en daden: Wijkt van ons, want wij hebben geen lust in de kennis van Uw wegen. Maar was het eens slecht weer en dreigde er gevaar, dan ging ik uit angst en benauwdheid God vragen om nog gespaard te worden. En zo kreeg ik al meer een beschuldigend leven, daar al mijn doen en laten mij veroordeelde. Ik maakte dikwijls voornemens om hiermee te breken, beloften beloofde als God mij beliefde te sparen, dat ik dan mijn leven zou verbeteren Maar het kwam nooit in vervulling alles wat ik beloofde en zo ben ik maar door gegaan. Proberen mee te doen in vreugde en vermaak zogenaamd, maar het was voor mij een kwelling Zondigen met een open geweten. O, wat gaat dat moeilijk en benauwd. En door deze mijn slechte afmakingen en schuld, die er uit voortvloeyde, kwam er ook vanzelf in plaats van verlangen naar mijn einde, angst en beven uit voort. Daar dat hoge en heilige Wezen geen gemeenschap met de zondaar, zoals hij in zichzelf is, kan of wil hebben, kreeg ik al meer en meer een vertoornd God te aanschouwen.

Hoe kon ik beven en sidderen van angst met onweder of storm Maar als het gevaar weer geweken was, maar weer doorgaan. En zo ben ik bijna in alle kwaad geweest tot

mijn eigen schande en schaamte. Ik wilde niet horen noch luisteren naar de stem van mijn geweten maar probeerde met inspanning van al mijn krachten er over heen te leven.

Ik herinner me hoe wij eens de Zuiderzee over moesten varen en dat was de eerste keer dat wij die reis maakten. Buiig weer en harde wind er bij. Het was geen motorschip zoals tegenwoordig, maar een zeilscheepje. Hoeveel angst ik had om die oversteek van Zwartsluis naar Amsterdam te doen en hoe ik uit de nood mijn knieën in het vooronder ging buigen en smeekte om een veilige overtocht, hetwelk ook mocht gebeuren. Doch maar met alles door gaan en de maat der zonde vol maken. Lagen wij hier of daar in een stad, en had geen mens die mij meenam, dan bleef ik meestal aan boord, maar had ik een kameraad, dan probeerde ik vermaak te vinden wat mij nooit lukte. Ik weet nog hoe ik aangedaan was, daar ik een liefhebber van lezen was, van een jongen die het ook slecht afmaakte, deze woorden: *Die de weg geweten zal hebben, en niet gedaan, die zal met dubbele slagen geslagen worden.* O, wat beefde en schreeuwde ik, want ik zag duidelijk dat ik het was die dat deed. Ik was er dagen van overstuur en dacht: Nu kan ik zo niet meer verder gaan. Hoeveel voornemens en beloften ik deed, God weet het, maar er kwam al weer niets van terecht, en moest ik terecht met dubbele slagen geslagen worden, om ooit daarmee te kunnen breken. Hetwelk God uit vrije zondaarsliefde ook te Zijnertijd gedaan heeft, hetgeen in het vervolg hiervan zal blijken.

De oorlog van 1914-1918 was voorbij.

Wij waren er niet in betrokken geworden, maar hadden wel vanwege blokkade schaarse en moeilijke jaren doorgemaakt. Mijn oudere broers kwamen weer uit dienst, traden in het huwelijk en probeerden als schipper hun brood te verdienen met een scheepje dat gekocht was. Mijn vader stond er borg voor. In de eerste tijd ging het goed, maar na verloop van enkele jaren ging alles achteruit. Ook de vrachtprijzen liepen omlaag en zodoende werd het al moeilijker om rente en aflossing voor een van de scheepjes bij elkaar te krijgen en begon het er donker uit te zien voor mijn vader, daar hij zag aankomen dat het verkeerd af zou lopen. Daar hij borg was gebleven, was het te verwachten dat hij er voor aansprakelijk werd gesteld, wat ook gebeurd is, zoals in het verdere zal blijken.

Ik was opgeroepen om op een bepaalde tijd voor de keuring te komen. Ik zag daar erg tegenop, vanwege de uitgelaten brooddrunkenheid op zo'n tijd, en dan mee te moeten en willen doen en niet te kunnen. Wat een ellendige dag is dat geweest, wat een kwelling en wat een wroeging. En zo gingen de dagen voorbij. Het werd Koninginnefeest. We lagen aan een polder in de Biesbosch. Ik ging naar huis, daar we niet konden laden vanwege het natte weer. En ik naar het feestterrein. En als ik dan zoiets deed onder veel bestrijding, dan was het net af alle mensen alleen naar mij hun ogen heen richtten, en toch door, veel lawaai en muziek. Het was net of de hel losgebroken was. Ik was er even op en kreeg bericht om naar boord te komen. Er werd geprobeerd om me daar te houden door kameraden, maar ik ging terug naar boord zo ellendig als het maar zijn kon. En zo is het najaar geworden. Mijn vader tobde over hetgeen te wachten stond. Werd op een keer wat duizelig en liet mij doen wat hij anders gewend was te doen en nu niet meer vertrouwd was. Het werd erger en hij moest aan de wal blijven op doktersadvies.

Ik was genooddaakt om met een knecht te gaan varen, wat voor mij het nog tienmaal moeilijker maakte. Altijd gevaren, maar nu schipper, en niet te kunnen varen, gevoelde me daartoe geheel onbekwaam. Het ging toen niet zoals nu, nu alles motor

is, maar op de zeilen, en daar is kunde en bekwaamheid voor nodig, hetwelk ik miste. Wat heb ik het benauwd gehad, ook vanwege mijn veroordelend leven en afmakingen.

Mijn vader moest naar het ziekenhuis voor onderzoek, waar bleek dat hij hersentumor had. Toen hij nog goed bij was gaf hij bevel om in geen geval te laten opereren, waar toen nog niet een op de duizend doorheen kwam. Hij ging van huis en mocht over dood en graf heen zien. Hij zong nog Psalm 17: 8:

*Maar 't blij vooruitzicht dat mij streelt,
Ik zal, ontwaakt, Uw lof ontvouwen
U in gerechtigheid aanschouwen,
Verzadigd met Uw Godd'lijk beeld.*

Hij heeft toen ongeveer een week in het ziekenhuis doorgebracht en omdat niet tot opereren besloten werd, kwam hij 's woensdags weer thuis en is donderdags nog goed bij kennis geweest. Hij was erg ruim en gemakkelijk voor zichzelf gesteld. Maar ik was erg laat thuis gekomen 's avonds van een reisje naar H. I. Ambacht en toen was hij buiten kennis geraakt en is niet meer bij geweest. Zaterdagmiddags werd ik geroepen, toen ik een vracht pakhooi aan het laden was. En nog maar even thuis zijnde is hij zonder tot bewustzijn gekomen zijnde, zacht en kalm ontslapen.

Ik stond er bij als aan de grond genageld, daar ik het tenvolle mocht waarnemen met het sterven van mijn vader het volle gewicht op mij kwam van heel de zorg, omdat ik toen de oudste was als kostwinner. O, wat voelde ik daar de zwaarte van. Een last voor mijn zwakke schouders, veel te zwaar om te dragen. En daarbij de wetenschap dat het geld opgevraagd werd, waarvoor het scheepje van mijn oudere broer was gekocht. En daar hij het niet op kon brengen, van mijn vader op het laatst van zijn leven geëist werd. Daarbij kwam dat door de slecht betaalde vrachten alles aan boord versleten was geraakt en niet vervangen konden worden.

Dat waren dingen die ik voor ogen had en het onmogelijke om daaruit te komen. Ik zag geen uitweg, noch van de een noch van de andere kant. Ik wist geen raad en was volkomen vastgelopen. Heel mijn voorgaand leven kwam tegenover mij te staan en getuigde tegen mij, stopte mij de mond. Daar ik alles klaar en duidelijk zag hoe ik het er afgemaakt had, tegen beter weten in was blijven voortgaan en alle waarschuwingen in de wind geslagen had. Daar God geroepen en ik geweigerd had, Zijn handen uitgestrekt had en ik niet gewild. Beloften gedaan van anders te zullen gaan leven en weer verbroken en mijn oude gang gegaan.

Daar zag ik het helder en klaar. Nu geen enkele uitweg meer bij God noch bij mensen. Door eigen schuld het alles verbeurd. Ik moest God recht en gerechtigheid toekennen en werd zelf de schuld van alles. Het kon niet, noch van de een noch van de andere kant. Zo lag ik zondagmiddags op de zolder, een dag na mijn vaders dood. Voor God eerlijk en oprecht alles bekennde en dat er nu geen andere weg overbleef. Alles afgesneden. Geen mogelijkheid om verder te kunnen leven. Maar door grote nood uit de diepte van ellende roepende: *Gena, o God, gena.*

En God was zo nederbuigend goed, ondanks alle ontrouw en afmakingen en hoorde en verhoorde en beantwoordde en sprak deze woorden uit Jesaja 1: 18: *Al waren uw zonden als scharlaken, zij zullen worden als sneeuw; al waren ze rood als karmozijn, ze zullen worden als witte wol.*

O gezegende stem. O alvermogen stem. Want Hij sprak als machthebbende, Goddelijk klaar en duidelijk, gelijk of iemand vlak achter mij gesproken had. Ik

keerde me ook om, om dat te zien, maar er was natuurlijk niemand. En tegelijk als Hij sprak kwam er een ander leven in mij, wat ik nooit gevoeld of gekend had en ook niet bekwaam ben om te beschrijven. *Het oude was voorbijgegaan, zie, het was alles nieuw geworden.* Ik mocht elk woord geloven dat Hij sprak en was er onafscheidelijk aan verbonden. Het was voor mij een Goddelijke belofte, die Hij te Zijner tijd in vervulling zou doen gaan.

O, wat was dat een andere gewaarwording voor mij. Van binnen alles licht en leven. Goddelijke vertroosting kwam in de plaats van veroordeling. Uitlatingen Zijner liefde in plaats van beschuldiging. En wat een tederheid en verbrokenheid vloeide daaruit voort. Ik kan geen woorden vinden om die verandering weer te geven. Ik was van dood levend gemaakt. Het licht was in de duisternis opgegaan. Er was een levendige hoop en verwachting ontstaan. Ik kon nu weer verder leven, *want God was aan mijn zij, Hij ondersteunde mij, in 't leed dat mij genaakte.*

Tranen vloeiden in overvloed uit een gebroken gestalte. Dit werd opgemerkt door mijn moeder, broers en zusters. Maar ik verzwegen het alles en daar mijn vader boven aarde stond, was het geen opvallend iets, daar vanzelf ieder voor zich onder de indruk was.

Zo is de dag van begraven aangebroken.

Vrienden droegen mijn vader grafwaarts. ***Oom Leen, een broer van mijn vader,*** had de leiding. Hij heeft thuis en op het graf gesproken. Ook B. Dekker uit Strijen, een vriend van vader. Wat er gesproken is kan ik niet weergeven, daar ik vanwege de verandering van binnen weinig hoorde of verstond en ik meer luisterde naar hetgeen van binnen zong en sprak. Nu kon en mocht ik met mijn vele zorgen en noden dag en nacht tot Hem de toevlucht nemen om gered en geholpen te worden. Anders was er ook geen mogelijkheid, noch voor de tijd noch voor de eeuwigheid. En zo is de begrafenis geëindigd en moest ik onder zeer kommervolle en moeilijke omstandigheden gaan varen, met een scheepje waaraan veel versleten was en hoog nodige vernieuwingen vereist waren doch niet kon omdat het geld er voor ontbrak. Duizend zorgen kwelden mijn hart, maar Zijn liefde en vertroosting ondersteunden. Ik gevoelde dag en nacht mijn zwakheid en onbekwaamheid, en daaruit vandaan een roepen en vragen.

En zo ben ik schipper geworden als een die het niet kon. En zo ben ik onder veel zorgen vanwege dreigende verkoop van al hetgeen wij hadden gaan varen. Hij schonk mij kracht en bekwaamheid om mijn beroep te mogen uitoefenen en maakte dat ik er niet onder bezweek. Mocht veel de uitlatingen Zijner liefde gevoelen, hetgeen mijn smaak voor alles wat de wereld biedt en geeft bedierf. Omdat het zoeter was dan honig en honigzeem, waar al het andere het niet bij kon evenaren. Mocht ik het gewaar worden dan was het goed en mocht er veel in genieten, maar wist niets van een weg der verlossing in en door Christus. Ik werd getrokken met liefdekoorden.

Ik mocht ook in de weg der voorzienigheid de kost verdienen. In diepe afhankelijkheid, met alle zorgen naar een God van liefde en barmhartigheid opzien, om door Hem als een Almachtig God geholpen te worden. En zo ben ik genaderd tot de tijd dat de verkoop zou plaats hebben. Het scheepje van mijn broer en van ons werd verkocht en brachten bij elkaar nog niet zoveel op als het ene gekost had. Ik geloof dat we er nog driehonderd gulden aan tekort kwamen en door deze weg raakten wij onze bezitting kwijt. De notaris bood mij nog aan om opnieuw te beginnen, maar daar kon ik niet toe besluiten vanwege de moeilijke zaak om met schuld voor het geheel, met onderhoud van een gezin van zeven om daaraan te beginnen. Het was een harde en

pijnlijke zaak, de erve van mijn ouders in handen van anderen te zien over gaan. Wat had ik daar een pak mee. Maar het kon niet anders. Het werden toen van lieverlede motorschepen, dus voor zo'n scheepje zat geen toekomst in. En kwam ik in alle narigheid als knecht op een groot schip terecht voor enkele maanden voor noodhulp. Allemaal nuttig om me te vernederen en op zijn plaats te krijgen. Maar het was gedwongen, want we willen wel vooruit, ook in dit leven, maar niet achteruit. Daar heeft onze hoogmoedige natuur geen zin in. Ik heb toen, nadat ik daar vandaan was, enkele reisjes gedaan met een door mijn broer gehuurd scheepje, omdat hij zelf ziek was.

Ik herinner me hoe ik naar Rhoon toe moest om een vrachtje hout en wij heel die reis in de wind moesten maken. Dat wil zeggen: laveren, zigzag, van de ene kant naar de andere, waar we na anderhalve dag aankwamen. En toen was er geen hout om te laden, want het was een misverstand geweest en we konden weer onverrichterzake naar huis. Hoe zwaar viel me dat, daar we dan ook niets verdienden en geen middelen van bestaan hadden. Ondertussen was de wind ook gedraaid en moesten we de terugreis weer in de wind maken. O, hoe bang had ik het dan. daar al de zorg op mijn schouders rustte. Hoe ging mijn verzuchting uit of het Gode toch believen mocht nog uitkomst te geven, daar Hij toch wist in welke omstandigheden wij waren en wij nergens anders hulp of bijstand van konden verwachten. En hoe zoet werd ik vertroost met Psalm 138: 4:

*Als ik omringt door tegenspoed,
Bezwijken moet,
Schenkt Gij mij 't leven.
Is 't dat mijns vijands gramschap brandt,
Uw rechterhand,
Zal redding geven.
De Heer' is zo getrouw als sterk,
Hij zal Zijn werk,
Voor mij volenden.
Verlaat niet wat Uw hand begon,
O Levensbron,
Wil bijstand zenden.*

O, hoe was dat mijn verzuchting en hoe werd ik er door gesterkt. Heel de terugreis, nadat wij drie dagen voor niets weg waren geweest, 's woensdagsavonds thuis kwamen, en hoe er nog een stille hoop en verwachting was dat de Heere nog bijstand zoude zenden. Ik ging 's avonds op onder het gehoor van Ds. X in de Geref. Gemeente. Mijn a.s. vrouw behoorde toentertijd tot die gemeente. Ik zelf was van huis uit wat men noemt onkerkelijk, maar dat is niet de goede naam. Ik geloof dat mijn vader bij de ware en levende Kerk behoorde, en dat wat kerk genoemd wordt, hier geen kerk is, maar hout en steen. Want er is maar een Kerk hier op aarde, en dat is Gods uitverkoren volk, hetwelk de strijdende Kerk is en de triomferende Kerk hierboven. Al het andere is mensenwerk en heeft geen waarde.

Nu was mijn vader altijd gewoon om Zondags een preek te lezen van een der oudvaders, hetwelk de Heere naar Zijn wijze raad en wil nog voor ons heeft laten beschrijven, in de vette jaren, tot troost voor Zijn uitverkoren Kerk of volk in deze magere jaren van leugen en bedrog, waar ons land onder wegzinkt.

Ik hoop dat het Gode belieft om, wie hij of zij ook is, te bewaren voor de hedendaagse

godsdienst. Het is bijna allemaal een leugenleer. Dus gaat er nooit heen en vertrouwt uzelf er niet aan toe, want het is een leer uit de afgrond, waar de vorst der duisternis mee werkt, om een mens op een godsdienstige wijze in de hel te slepen. Let hier op, het gaat op een eeuwigheid aan. Indien ge niet wederomgeboren wordt, zegt Gods Woord. Houdt u hier aan, hetwelk inhoudt een algehele vernieuwing door Gods Geest. En om verder te gaan, ik had daar dan ondergezeten, maar nooit niets van verstaan of begrepen, want de natuurlijke mens begrijpt niet de dingen die des Geestes Gods zijn.

Maar na de dood van mijn vader hield dat op. En tot mijn eigen oneer en schande, en tot waarschuwing van jullie. Aler hij kwam te sterven had ik mij er al aan onttrokken, geen zin en geen lust daartoe hebbende. En na zijn dood had ik mij onder het gehoor begeven in de Hervormde Kerk zogenaamd, maar wat ontzettend droevig wat ik daar hoorde. Blinde leidlieden der blinden. Wat een zielverdervend bedrog en leugen. Maar zoals ik al gezegd heb, was ik dan op die avond mee gegaan onder het gehoor van Ds. X en daar hoorde ik uit Hosea 2 de weg verklaren van de uitverkoren Kerk. Hoe dat God die uit eeuwige zondaarsliefde in de tijd zou komen te roepen uit de wereld en de zonde, hun weg met doornen betuinen, wegnemen zou haar wol en haar vlas, al haar vrolijkheid zou doen ophouden, verwoesten hare wijnstok en hare vijgenboom, en over haar bezoeken zoude de dagen der Baäls en hun godvergetend leven.

Hetgeen ik vast geloofde dat voor mij was, vanwege al hetgeen ik had gedaan tegen beter weten in. En daarom hun alles zou ontnemen, hetwelk ook voor mij was, daar ik hier al melding van gemaakt heb, en ook in het verdere zou doen in vervulling gaan, waarvan gij hier kunt lezen en ik in de brede (om niet te uitgebreid te worden) niet op ingaan zal.

Maar in het kort komt het hier op neer: Als God Zijn volk gebracht heeft aan Zijn voeten in diepe afhankelijkheid en ootmoed en vernedering, Hij Zelf dan hen alles weer in voorzienigheid en genade zal wedergeven en hen terug brengen waar zij in Adam zijn uitgevallen en zal zeggen: Gij zijt Mijn volk, en dat zal zeggen: O mijn God.

Ik mocht geloven dat Hij deze dingen te Zijner tijd zou doen en ik door lijden geheiligd zou worden. En zo is het ook gegaan, zoals blijken zal. Ik mocht er troost en sterkte uit scheppen, dat God mijn pad kende en met de verzoeking ook de uitkomst zou geven.

Er lag nog werk gereed die week en we mochten nog door een paar andere reisjes die week weer in onze behoeften voorzien. Mijn broer was weer beter en ik zodoende schipper te voet. Ik kreeg een aanbod van een oom om mee te gaan naar buitenaf, zoals dat genoemd wordt. Om als opperman bij de steenzetters te werken. Wat moest ik doen? Er schoot geen andere uitweg over, hoe moeilijk het ook viel om uit het vrije bedrijf als schipper in loondienst over te gaan. Wat viel dat zwaar om van schipper werkmans te worden.

Ik ben toen meegegaan naar Wieringen aan de Zuiderzeewerken.

Daar heb ik veel ellende gehoord en gezien in een keet waar wij ons verblijf hadden. Drie aparte verblijven, wij middenin en aan weerszijden polderjongens, die enkel werkten en leefden om de drank, met alles wat daaruit voort kwam. Tot doodslag toe aanschouwd. De een de ander met een schop op z'n kant de hersenpan gekleefd. Ontzettend, een hel om daar in te zijn. Maar ik ben daar wonderlijk gesteld geweest vanwege gevoelige genade in de uitlatingen van liefde, zodat vele nachten de slaap uit

mijn ogen week. Kostelijke, nooit vergeten tijden, waardoor ik aan alles gespeend ben geworden, omdat daar niets tegen opweegt en 't mensdom meerder waard is, dan het fijnste goud op aard, en zoeter dan honig en honigzeem.

Er was daar ook nog een P. Melchers¹, bekend als een van Gods volk, waar ik hoog tegenop zag, alhoewel hij met zijn mond nooit sprak, alleen met zijn leven getuigde.

Om de vier weken mocht ik dan naar huis, vanaf vrijdagavond tot maandagmorgen. Een ongewoon leven zoals u begrijpen zult, waar ik nooit aan wennen kon en waar van het begin af tot het einde toe mijn verzuchting is geweest of het Gode behagen mocht mij daarvan te verlossen.

Ik kon op deze manier in het onderhoud voorzien van het gezin bij moeder thuis. Kijk om zelf nog eens zover te komen om een huwelijk aan te gaan was er niet in deze omstandigheden, maar ik mag geloven dat er wel een gebed voor gegeven werd, of Hij mij in Zijn overvloedige goedheid zoveel wilde schenken om dat nog eens mogelijk te maken, hetwelk Hij te Zijner tijd ook behaagd heeft te doen, zoals blijken zal.

Toen na ongeveer een half jaar het werk daar klaar was, ben ik meegegaan naar Andijk, ook aan de Zuiderzee. Ze begonnen daar midden uit zee vandaan een dijk te leggen naar de vaste wal. Dus werden wij 's morgens naar dat eilandje gevaren en 's avonds weer terug. Ik ging steenzetten al aardig leren, hetwelk de anderen niet aanstond, omdat ze probeerden het aantal steenzetters zo laag mogelijk te houden en daardoor de werkgelegenheid voor zichzelf wilden verzekeren. Wat oorzaak was dat ze zelf een andere werkkring voor me zochten, hetwelk spoedig kwam.

Toen er een klein stukje dijk klaar was, lagen ze daar een grote ark neer om als schaftlokaal dienst te doen, en waarvoor iemand aanwezig moest zijn om er naar om te zien, dat hij goed bleef liggen en om schoon te houden, waarvoor ik werd aangewezen.

Dat was een uitkomst voor mij, want dat leven in een ploeg volk was een ontzettend iets voor mij. Dat stond mij zo tegen. Allemaal zouteloze en smakeloze gesprekken, waar je akelig van werd en mijn ziel mede kwam te kwellen. Dus dit stond me beter aan. Veel eenzaam en alleen. Na verloop van een half jaar, toen de dijk aangesloten was kwam dit weer te vervallen En zo leefde ik toen op gevoelige uitlatingen, toezeggingen en beloften. Hoorde of las ik iets wat nodig was gekend te worden tot zaligheid, in en door Christus, dan kreeg ik wel eens een beetje achterdocht, want daar had ik geen kennis aan, omdat daar nog geen plaats voor was. Daar kwam zo van lieverlede de wetenschap dat het niet anders zou kunnen, daar er onder de hemel geen andere Naam gegeven is door welke wij moeten zalig worden.

Zo ben ik bakkeschipper geworden, wat nog al eens vanwege het slechte weer benauwde ogenblikken meebracht. Het gevoelige leven begon af te nemen en toen ben ik gaan proberen om dat terug te krijgen, hetwelk veelal niet ging, omdat ik het op eigen kracht probeerde. Maar als ik dan eens diep in de ellende zat, mocht ik weer wel eens opgebeurd worden met het een of het ander.

Ik kreeg bericht van het kantoor over een rentekaart die ik perse moest hebben, anders werd ik ontslagen. Ik had er nooit een gehad en hoopte er ook nooit geen te krijgen, daar ik er geen vrijmoedigheid toe had, omdat ik vast geloofde dat zulks in strijd was met Gods wil in Zijn Woord geopenbaard. En toch moest ik er een hebben. Dus heb ik geschreven naar de Raad van Arbeid hoe of ik er over dacht, welke bezwaren ik gevoelde, en kreeg toen vrijstelling.

Maar zoals jullie wel begrijpen, was ik hierover wel in het nauw gedreven geworden

¹ Pieter Mellegers uit Sliedrecht

en mocht ik de uitkomst als een blijk van verhoring aannemen, hetwelk mij weer tot troost en sterkte was. Zo is het weer najaar geworden en had dit bezwaar dat het werk 's winters stil kwam te liggen en er niets anders te verdienen was.

Zo heb ik dan nog hakken geleerd bij mijn zwager B. P., ook al een zwaar en moeilijk werk. Te zwaar voor mijn gestel. Dan nog dat ontzettend leven in zo'n keet. Wat een ellendig leven is dat voor mij geweest. Hoeveel heb ik mijn arme ziel gekweld met het horen en zien. En dan wegens het tekort in mezelf dat al meer en meer openbaar kwam. Veelal geen vrijmoedigheid om voor de zaak uit te komen en daar dan weer beschuldiging over van binnen.

Ik kwam zo al meer en meer mijn tekort in te leven, maar kreeg van tijd tot tijd wel ondersteuning, maar zakte dan weer even diep weg. Zag van beetje tot meer mijn zondige aard en verdorvenheid. Probeerde toen door doen en laten in eigen kracht mijn zaligheid te gaan verdienen, ***en ben ik zo onder de wet gekomen in een dienstbare gang.***

En eerst ging dat, naar dat ik dacht nogal aardig, maar dat heeft niet zo lang geduurd of ik kreeg alles van binnen tegen. Hoe harder ik mijn best deed, hoe meer de zonde zich openbaarde, want de wet werkt toorn. En dan maar elke weer opnieuw beginnen. Het ging met mij net als de kinderen Israëls in Egypte. Toen ze stro kregen konden ze met hard werken het getal stenen krijgen, maar toen het stro ingehouden werd was het een moeilijke zaak en een zware dienstbaarheid, waar ik enkele jaren onder gezwoegd heb, daar ik geen andere mogelijkheid zag en Christus nog verborgen was.

Dus was ik genoodzaakt om 't gebod dat ten leven is te vervullen, want de mens die deze dingen doet zal door dezelfde leven. Dus doen en laten was mijn werk. En dan niet vooruit te kunnen komen. Zo is al meer en meer de geestelijkheid van de wet geopenbaard, dat wil zeggen, in haar volmaaktheid en uitgebreidheid. Volmaakte onderhouding van al de geboden, heilige daden en gedachten. O, als ik hier aan denk, hoe ik in die spiegel der wet mijn zondige mismaaktheid heb leren kennen.

Voor ik nu verder ga moet ik eerst iets meedelen. Ik was van Andijk naar Harlingen gegaan als bakkeschipper en ik had een ontsteking in mijn nek gekregen, waar ik een paar jaar mee gedokterd heb. Ik had een akelig, ziekelijk gevoel, wat aan mijn uiterlijk nog meer afbreuk deed, wat ik erg vond. Ik was toch al niet bedeed met wat men schoonheid noemt en dan dit er nog bij. Och, wat zat dat in de weg. Hoe heb ik hieronder gezocht om er van verlost te worden, maar het hielp niet. En nu geloof ik, dat het nodig is geweest, ook in dat opzicht. Maar wij willen wel verhoogd maar niet vernederd worden. Wat is een mens toch een hoogmoedig schepsel. Maar Hij vernedert die Hij wil. En zo moest ik naar Zijn wil tot mijn behoudenis vernederd worden. Nog meer de diepte in. Graaf dieper mensenkind, en ge zult nog meer gruwelen vinden. Ik denk nu hoe dwaas ik ook in dezen was.

De dokters beloofden de een na de ander dat ze me daar wel even vanaf konden helpen. Ja, altijd als God het wil. Maar daar houdt de wetenschap niet van. Maar ik kreeg te geloven dat, als God de middelen niet kwam te zegenen, er niets hielp, al waren de middelen op zichzelf goed en duur.

Ik kwam te overdenken hoe de profeet Jesaja op Gods bevel Hiskia beval een klomp vijgen te nemen en op het gezwel te leggen. En daar had ik ook wel zin in, hetwelk ik ook deed. Maar zelf en niet op Gods bevel. Mijn verzuchting was wel, daar Hij nog dezelfde God was als toen, dat Hij spreekt en het is er, en gebiedt en het staat er. Want het was Gods weg niet om mij in dezen te verhoren. Ik moest op Zijn tijd wachten. En

hielp het niet, ik had geen zin in kruis en druk. Maar wij hebben dat nodig. Maar alle kastijding als die tegenwoordig is, schijnt geen zaak van vreugde, maar van droefheid. Maar daarna geeft het een vreedzame vrucht der gerechtigheid, als wij er door geoefend mogen worden.

Maar om verder te gaan, ik zat een keer te lezen in het boek van Warburton, en toen ik in het lezen zover was gekomen, waar hij schrijft over zijn roeping, deze woorden uit Micha 4: 13: *Maak u op en dors, o dochter Sions, want Ik zal uwen hoorn ijzer maken, en uwe klauwen koper maken.* Het was of God deze woorden met een almachtige stem tot mij sprak. Ik ben niet in staat te beschrijven welke indruk en uitwerking dit op mij had. Ik heb, daar ik bij mijn moeder thuis alleen in de kamer zat, geprobeerd het niet uit te schreeuwen en in mijn handen gebeten, om het zo doende te trachten het te verbergen. Ik gevoelde gelijktijdig welk een onmogelijke zaak het was en hoe onwillig en onbekwaam ik daartoe was. Maar God nam al deze bezwaren weg en sprak: Ik wil en zij zullen, en Ik zal werken en wie zal het keren. En wat mijn bekwaamheid betrof, ik was de ongeschiktste en onbekwaamste op heel de aardbodem. Dit is werkelijk zo en op heden nog niet anders. God weet het. Maar op die tijd werden alle tegensprekers van mij de mond gestopt. Ik kan niet spreken. Wie heeft de mens de mond gemaakt?

Dat kon ik niet naar voren brengen, uit een diep gevoel en besef, of God nam het dadelijk weg, totdat ik me gewonnen moest geven en zeggen: Niet mijn wil, maar de Uwe geschiede! Bij Hem was wijsheid en bekwaamheid. Mijn ledigheid, blindheid en onkunde kwamen niet in aanmerking. Ik zal zijn die Ik zijn zal. Ik was er niet tegen opgewassen en moest me er bij neerleggen. Werd ik dan gewezen en bepaald op de noodzakelijkheid, daar alles opging in een vorm van godsdienst zonder God. O, wat een vlam en vuur ontbrandde dan in mijn binnenste om Jacob hun overtredingen en Israël hun zonde bekend te maken. Soms was dat zo hevig, dat ik verteerd werd door dat vuur in mijn binnenste. Als ik mocht zien hoe groot de oogst en hoe weinig de arbeiders waren. Hoe heb ik dan mogen smeken, God weet het, of het Hem nog believe en behagen mocht uit eeuwige zondaarsliefde met het wegvallen van mezelf, of Hij nog arbeiders in Zijn oogst wilde uitstoten. Ik had dan nog wel eens verwachting of het met enige dagen gebeuren zou. En hoeveel keer is dat betwist en bestreden. Dan was het voor mij een verzoeking van de vorst der duisternis. Op een andere keer, zo meende ik, kwam het uit mijn eigen vlees vandaan. Wat heb ik hier veel over afgetobd.

Dit is ongeveer 35 jaar geleden. Ik was toen ik ongeveer 22 jaar en dat is tot op heden niet in vervulling gegaan, zoals ik toen dacht en verwachtte.

Nu mag ik dat wel een beetje anders bekijken dan toen. Tegenwoordig is dat meer dan voldoende om daarmee een ambt te aanvaarden. Maar ik kon dat toen niet en nog niet. Ik was toen onder overtuiging van Zijn trekkende bearbeiding, onder voogden en verzorgers, tot de tijd bij de vaderen tevoren bepaald. Dus onder de dienstbaarheid van de wet. En daaruit vandaan had ik niets dan dienstbaarheid kunnen leren vermengd met evangelische vertroosting, beloften en voorzeggingen. Maar hoe nu een mens zondaar en schuldenaar gemaakt moest worden, en voor de schuld een Borg leren nodig krijgen, om weer met God verzoend te worden, daar had ik toen geen weet en kennis van. Ik meende eerst dit stuk over te slaan, maar omdat ik er bij bepaald werd hoevelen er in dit stuk mis gaan.

In een voor henzelf onverzoende staat met een roeping naar een zekere school gaan en daar dan klaar gemaakt worden voor leraar, daar wij niet alleen een roeping tot het ambt, maar ook een zending. En ook tot het ambt door Gods Geest gezalfd moeten

worden. En ook een deur geopend moet worden waar wij dat ambt vervullen moeten. Dus let hier op. Ik geloof dat meer dan negen en negentig van de honderd hierin mis gaan. Ik schrijf dit tot lering en waarschuwing, gegrond op Gods getuigenis, in deze donkere en gevaarvolle dagen. Ons land is overstroomd met dwaalleraars, alles leugens en bedrog. Wijkt af van dezulken. Voegt u bij de ware kerk en dat is Gods uitverkoren volk. Want waar twee of drie in Mijn Naam vergaderd zijn (let er op) daar ben Ik in het midden.

En mocht het zijn om liever met het volk van God kwalijk gehandeld te worden, dan voor een tijd de genieting der zonde en eeuwig om te komen. Dus wat de Heere hiermede voor gehad heeft of nog heeft, ik weet het niet. Hij is de Heere, Hij doet wat goed is in Zijn ogen.

Het is niet mogelijk om alles hieromtrent van te schrijven. Over al die jaren is het honderden keren naar voren gekomen en evenzovele keren betwist en bestreden. Ik heb het een met het ander overdacht, zodat ik er moedeloos van werd, en kon het maar niet kwijt. Het kwam telkens weer terug.

Och, hoe weinig wordt dit beseft, welk een gewichtvolle zaak het is om herder en leraar gemaakt te worden. Over een kudde of schare gesteld te worden die een ziel omdragen voor de eeuwigheid geschapen, en van onze hand geëist zal worden, of wij het eerlijk en oprecht, of zij het horen of laten zullen, aan komen te zeggen, zonder onderscheid of aanzien des persoons. O, hoe verschrikkelijk zal dat zijn om in deze rekenschap af te moeten leggen eenmaal. God geve om Christus wil dat wij hier op letten mogen.

Maar nu verder.

Ik dacht dat deze zaak in 't kort zou geschieden (zoals ik al schreef) maar ik moest mijn werk blijven doen en was naar Harlingen vertrokken. Ik had gevaarlijk werk op een zolderbak, die niet bestemd en gemaakt was voor de Zuiderzee. Veel slecht weer en storm, zodat het gebeurde dat wij vanwege het gevaar de reddingsgordels om deden. Ik wil van één keer hier neerschrijven, omdat die keer wel het ergste is geweest.

Wij voeren keileem vanuit ver in zee naar Kornwerderzand, dicht bij Harlingen. Dat ging nacht en dag door als het maar enigszins kon. Het was een zolderbak gemaakt voor het binnenwater en niet voor de Zuiderzee. Daarvoor was het veel te licht gebouwd en sprongen er vele klinknagels uit op dat woelige water. En dan maar pompen. Want water in een zolderbak is levensgevaarlijk, want gemakkelijk draait dan zo'n bak ondersteboven. Nu waren we 's avonds in het donker naar de baggermolen gesleept zonder roer, want dat was gebroken. En daar gaat de wind opsteken. Een geheel bewolkte lucht voorspelde niet veel goeds.

Terwijl we aan het laden waren werd het steeds erger. Ik was bij iemand uit Sliedrecht aan boord, die ouder was dan ik, en dan is de oudste schipper. Maar omdat ik het weer niet vertrouwde vierde ik met het verhalen aan de molen te ver door naar zijn zin, waarover hij geducht opspeelde, want daardoor kregen wij te weinig lading aan boord. Maar dat was juist wat ik bedoelde, vanwege het slechte weer. Dit is ook middellijk tot ons behoud geweest, want het werd openlijk noodweer.

We maakten vast aan een sleepboot van de H.A.M., een grote nieuwe boot met een boeiing van zeker een meter hoog. Het was zulk noodweer en zulke golven, dat bij die boot tot boven aan vol met water bleef staan. Er kwam meer water over dan dat het lozen kon. Wij werden geweldig geslingerd en kwam er water over. Tot twee keer brak de tros, een nieuwe van ongeveer 20 cm middellijn, en moest de verbinding weer hersteld worden, wat hoogst gevaarlijk was vanwege het geweldig slingeren op die

hoge golven. We moesten van achteren naar voren over de lading keileem zien te komen om vast te maken.

O, wat had ik het benauwd. Denk eens even in, in een onverzoende staat, met een openstaande schuld denken om te komen. Wat ging mijn ziel uit tot God of het Hem believe en behagen mocht nog des ontfermens te gedenken en ons te sparen en in veilige haven te brengen. Ik zou Hem dan op mijn knieën danken en prijzen. Misschien bemerkt ge, wie dit ook leest, dat het nu anders bij mij lag dan in het begin van dit schrijven. Hoe of ik toen naar het einde hijgde en verlangde, en geen erg had in hetgeen ik nu een weinig geleerd had, dat ik, zoals ik mij toen bevond te zijn, God niet kon ontmoeten.

O gedenk toch, wie dit ook leest, die tijd komt hoor! Vast en zeker. Dat ge voor God moet verschijnen. Moeten sterven en niet te kunnen sterven. Dat ge nog mocht bedenken, terwijl ge nog in het heden der genade zijt. Nog in de welaangename tijd der zaligheid mag verkeren, wat tot uw eeuwigen vrede nodig is. Stelt het toch niet langer uit. Wie weet hoe spoedig ge wordt opgeroepen voor Gods rechterstoel. En op duizend vragen niet één zult kunnen antwoorden. En te moeten horen: *Gaat weg van Mij, in het helse vuur, dat de duivel en zijn engelen bereid is.*

Om verder te gaan, voor de derde maal brak de sleeptros vanwege het geweldige slingeren op een woeste zee. Nu waren ze de werplijn kwijt. Dat is een touw dat eerst wordt opgeworpen en waaraan de sleeptros wordt overgetrokken en moesten ze zo dicht langs komen dat we hem zo konden overnemen, hetwelk met zulk noodweer een waagstuk was. De wind was recht naar de Friese kust. Daar stonden ver van de wal een rij zware palen als golfbrekers. Lukte het niet, dan zouden we stranden en geen kans op behoud naar de mens gesproken.

Dus jullie begrijpen wat een angstige spanning dat veroorzaakte en welk een roepen er uit geboren werd tot God die helpt in nood. En o wonder, de sleepboot en bak werden met een paar hoge golven naar elkaar gegooid tot ongeveer een meter afstand. Wij konden zo de draad grijpen en de verbinding was hersteld. Op de sleepboot stonden ze tot aan hun borst in het water om dit te doen, maar het was gelukt en zo zijn wij behouden in veilige haven aangekomen. Maar met het andere ben ik beschaamd uitgekomen. Ik bedoel hoe ik plechtig beloofd had God op mijn knieën te danken als we in veilige haven mochten aanlanden. En ik ben ook op mijn knieën gekomen, maar kon nog niet één woord van dank vinden en ben van schaamte in mijn bed gekropen. Wat is een mens; onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad. Wat was dat een harde les, maar ook een noodzakelijke, en leerde zo van stuk tot stuk al meer hoe groot mijn zonden waren, hetwelk onmisbaar is gekend te worden. Want worden wij geen zondaar voor God, dan hebben wij ook nooit geen verlossing nodig. En leerde daaruit dat de dankbaarheid een stuk is dat uit het hoge Wezen is voortvloeiende.

Zo is dat voorbijgegaan tot er weer wat anders voorviel, hetwelk enige weken hierna gebeurde. Zoals ik al geschreven heb, ging ik om de vier weken naar huis. En zo was die tijd weer daar. Wij werden met een boot naar Harlingen gevaren. Moesten daar op het kantoor van de M.U.Z. ons geld halen, wat ik ook deed. Toen ik het ontvangen en reeds buiten was, werd ik terug geroepen. Ik terug. Het was daar een drukte. Er werd gevraagd of ik even tekenen wilde. En dat liep over de verzekering. Ik moest iets ondertekenen dat niet waar was en wel over dat stuk geslagen roer. Wat een bedrog allemaal. Maar het ergste was dat ik tekende.

Ik had geen vrijmoedigheid en durfde niet openlijk te weigeren. Zo ga ik weg en vliegt het in mijn aangezicht en ga de stad in naar het station. Nu hadden wij toen de

gewoonte om alles wat wij naar en van huis meenamen in meestal twee geruite zakken aan elkaar geknoopt, een op de rug en een van voren te vervoeren. Maar velen hadden al een reismand of koffer aangeschaft. Ik koop ook zo'n ding. Probeerde het goed te redeneren, hetwelk niet gelukte. Want ik kreeg toen al wat ik gedaan had naar me toe. Het ondertekenen van dat stuk en het kopen van die reiskoffer. O, wat staarde me dat aan en ik kreeg de schuld hiervan naar me toe. Ik heb me weg moeten schamen. Wat had ik een benauwde reis naar huis toe, vanwege mijn slechte afmakingen. En dat tegen licht en beter weten in. Dat was het ergste. Ik kan niet zeggen of beschrijven, maar ik had het onmogelijk gemaakt dat God met zo een nog gemeenschap kon oefenen. Wat had ik het benauwd. Ik wist geen raad. En zo ben ik, zoals ik toen gewoon was Zondags opgegaan naar de Geref. Gemeente. Daar hoorde ik een vreemde zaak en wel dit van die leraar: Hoe of hij voorgenomen had uit een zekere tekst te leren en nu 's morgens genoodzaakt was geworden om die te veranderen in een andere tekst. Dit kwam hij openlijk vanaf de kansel te zeggen en moest hij gedwongen deze tekst nemen: "Maar de nederigen schenkt Hij genade".

Het was allemaal voor mij, want hij kwam te zeggen en dat mocht ik weer geloven dat God nog bemoeienis met mij kwam te houden en zo mocht ik weer moed scheppen. Leven tussen vrees en hoop, vallen en opstaan, dikwijls twijfelmoedig als ik meer zonde ging leren opmerken in mijn binnenste, door Goddelijk licht hieraan ontdekt wordende. Meer achteruit dan vooruit gaan. Daar tussen door **enige morgen- en schemer-ontdekkingen van Christus**, zoals Hij in het Woord voorzegt, afgebeeld en geopenbaard is, maar altijd nog onder de wet zijnde.

Ik probeerde door het volbrengen van de geboden behouden te worden, door het gebod dat ten leven was. Wat een zware dienstbaarheid ben ik onderworpen geweest, alles beziende in de spiegel der wet, wat ik zag, hoorde en overdacht.

Ik zou mijn oren wel gestopt willen hebben, want dat ontstak alles wat binnen in mij was. Hoorde ik b.v. straatliederen zingen, dan reageerde het van binnen en wilde ik mee doen. Ik kon het er niet uit krijgen. Alles wat ik zag dat verkeerd was evenzo. En heb naderhand begrepen waarom men soms nonnen ziet lopen met de ogen afgeschermd, niets als rechtuit kunnende kijken. Allemaal wettische dienstbaarheid. Mijn woorden evenzo overwegende, dan durfde ik niets meer te zeggen, want wat bedoelde ik er mee?

Ik moest overal de inhoud van leren kennen en ik zuchtte bij ogenblikken vanwege de harde dienstbaarheid. Willende een goed mens worden en niet te kunnen. En in plaats daarvan slechter worden. Minder zonde doen in de uitleving en groter zondaar worden. Wat een bange dagen en nachten. Vruchteloos roepen om ontferming. Ik wilde zo graag zo of zo zijn, maar was juist het tegenovergestelde. Ik wilde maar niet worden wie ik was maar niet zijn wilde. Mijn leven behouden en niet verliezen. En was besloten tot het geloof dat geopenbaard zou worden te Zijner tijd gaf de Heere ondersteuning, dat ik van ellende niet bezweek. Mocht veeltijds een begerige en hongerige ziel hebben.

Maar had ook tegenovergestelde tijden, dat er niets geen werkzaamheden waren. En dat was nog ellendiger. Want waren er werkzaamheden, dan lag daar nog verwachting in verborgen. Er kwamen ook tijden dat ik met alles, ook tot het geringste toe, wat wij voor het dagelijks leven nodig hebben, tot Hem mocht opzien, gelijk een knecht ziet op de hand zijns heren, om nooddrift te begeren. Had dan soms kennelijke gebeds verhoringen. Maar desondanks werd ik in mezelf al ongelukkiger, daar mijn onverzoende staat al meer voor me openbaar kwam. Met al mijn wettische werken er steeds verder vanaf raakte. Want het schuldregister werd steeds groter. Ik kon daar

niets meer af krijgen, maar deed schuld met schuld vermeerderen. En zag al meer dat God vanwege Zijn vlekkeloze heiligheid en rechtvaardigheid de schuldige geenszins onschuldig houden kon. Want een grimmig wreker is de Heere God. En zo leefde ik tussen vrees en hoop. Ik kon met de wereld niet mee en bij Gods volk niet komen vanwege het tekort. Maar ik kreeg al meer oog op de in het Woord geopenbaarde Christus. Had wel eens enige uitgangen en begeerten naar Hem als de beloofde Zaligmaker. Ook deze profetie van Jesaja: "*Want ziet, een maagd zal zwanger worden, en een Zoon baren, en gij zult Zijn Naam heten Immanuël*". Dus had ik gelijk Israël onder de wet heenwijzingen naar Christus in het Woord voorzegd.

Zo had ik eens diepe moedeloze dagen doorleefd, vanwege het gevoelige gemis, daar mijn voorgaand leven opgedroogd was. Ik bedoel, dat ik veel die gevoelige uitlatingen moest missen. En dat was mijn leven en verlustiging geweest. En nu dat te moeten missen en het andere, ik bedoel mijn zonden en ongerechtigheid te voelen en te werken. Zodat ik op een keer daar het weer winter was geworden en ik aan het houthakken was, dat ik op weg naar huis in een droevige gestalte zijnde, deze woorden kreeg: "Ik zal haar geven hare wijngaarden van daar af, en het dal van Achor tot een deur der hoop. En aldaar zal zij zingen als in de dagen harer jeugd, als ten dage toen zij uit Egypteland optoog". Hosea 2. Wat mocht ik hier weer moed uit scheppen, hoewel ik de inhoud niet verstond voor en al eer ik het na ongeveer een jaar daarna beleefde Maar ik zeg, het gaf weer ademtocht.

Zo ben ik een jaar dat daarop volgde naar Kolhorn vertrokken. Ook op een bak, maar op het kanaal. Dus een beetje rustiger water. Hier heb ik al meer uitgangen mogen leren krijgen naar Christus als het beloofde Vrouwenzaad. Soms waren die uitgangen zo sterk en levendig, dat ik uitriep:

*Geef mij Jezus, of ik sterf,
Buiten Jezus is geen leven,
Maar een eeuwig zielsverderf.*

Een hooggaande smart uit gemis en verlangen, maar als ik dan dacht, nu zal het gebeuren, werd het afgebroken. Gekomen als tot aan de geboorte, maar geen kracht om te baren. En dan zakten die werkzaamheden weer weg en gebeurde er niets. En zo bleef ik dezelfde. En toch werd mijn leven soms zoet en liefelijk onderhouden.

Ik zal eens een voorbeeld hiervan noemen. Ik stond op een keer aan het roer tegen het helmstok aan met m'n benen. Wij draaiden om in het kanaal en daar schijnt het roer tegen een onder water stekend voorwerp geraakt te hebben. Ik kreeg onverwacht een klap van het helmstok tegen m'n benen en sloeg met een vaart achterover op het dek met mijn hoofd, zodat ik half bewusteloos bleef liggen.

Ik weet nog niet hoe ik onderin gekomen ben, maar daar kwam ik zo'n beetje bij kennis en daar valt met Goddelijke kracht in mijn ziel: "Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde".

Wat een liefde, blijdschap, vrede en sterkte bracht dat mee. Ik gevoelde van de val tegelijk niets meer en mocht me verheugen in zielzaligend genot vanwege het ongekende nooit te begripen wonder. Liefde vanuit de nooit begonnen eeuwigheid, in vrije soevereine uitverkiezende liefde tot mij, die in zichzelf was een ellendig, zondig, alles-bedervend schepsel. Een Goddelijke hartsterking op de weg om weer even verder op te kunnen leven, maar weer voorbij ging en zakte weer in het voorgaande terug, om te proberen God te bewegen om mij genadig te zijn, in eigen kracht en door doen en laten.

Zo ging de tijd voorbij en kwam er in mijn gevoelen steeds verder vanaf. Maar werd toch weer van tijd tot tijd versterkt. Ik was altijd gesloten van karakter, kon en durfde mezelf niet openbaren. Ik las veel in de oude schrijvers, die mijn leven wel eens verklaarden en tevens mijn tekort bloot kwamen te leggen en kwamen te beschrijven wat ik miste. Werd zo al meer ontdekt aan de kwaal van mijn hart en mijn onverzoende staat met God. Begon meer en meer Christus nodig te leren krijgen, maar hoe kon ik daartoe geraken. Het was soms zo donker als de nacht. Ging ik voorwaarts zo zag ik Hem niet, en achterwaarts merkte Hem niet. Ik riep uit:

*Ik vrees dat ik nog alles mis,
En mijn werk geen waarheid is.*

O, als ik dat toch eens mocht weten, maar voelde zoveel tegenstrijdigs van binnen, dat het alles verwarring was. Een borduurstuk aan de achterkant, waar geen beeltenis in te vinden is, behalve als het omgedraaid wordt, hetwelk nooit lang duurde. Wat heb ik daarover gezocht en gevraagd of ik het nog eens weten mocht of het waarheid met mij was. Want daar komt het toch op aan. En wat kan er niet zijn dat allemaal nog maar bijkomend werk is van een nabij christen. En als men dan iets gaat leren kennen van zijn bedrieglijk hart, want wie zal het kennen? Hoe moest ik dan telkens weer bij vernieuwing elke dag opnieuw vragen of Hij mij wilde bewaren voor zelfbedrog, daar ik nergens banger voor was dan om mezelf te bedriegen voor een altoos durende eeuwigheid. En daaruit vandaan wilde ik het dan zo graag weten, omdat ik daaromtrent zo dikwijls kwam te twijfelen, vanwege al het tegenstrijdige van binnen. Want ik leerde al meer en meer mijn verdorvenheid kennen in al zijn delen. Ontzettende waarneming! Want uit het hart des mensen komen voort boze bedenkingen enz.

En hoe meer ik probeerde het ten onder te drukken, hoe erger het werd. Het was zo'n grote macht, al die vijanden van binnen. En in mij was geen kracht tegen deze grote menigte. Dan lag ik elke keer weer onder de voet en overhoop van binnen. Maar als ik het dan toch maar weten mocht, dat zou dan een grote geruststelling zijn. En zodoende kon ik daar niet van aflaten om kon het zijn dat aan de weet te komen. En de Heere kwam ook in deze te verhoren om mijn zwakke gebeden te verhoren en te beantwoorden met deze woorden: "Weet gij niet, dat die in de loopbaan lopen, allen wel lopen, maar dat een de prijs ontvangt? Loopt alzo, dat gij die moogt verkrijgen.

Dus was er een voorwaarde aan verbonden, een strijd om te leren ingaan op een smalle weg en door een enge poort. Dus kon ik er niet bij gaan stilzitten en leerde ik dat twijfel in mijn omstandigheden een noodzakelijkheid was, om levendig uit te blijven zien en werkzaam te blijven. Geen rust kunnende vinden voor het hol van mijn voet.

Ik durfde mijn werkzaamheden aan niemand openbaren. Ik had daar wel eens zin in, maar dan was er geen gelegenheid voor. En als er gelegenheid toe was, en er mij naar gevraagd werd, durfde ik niks te zeggen. Ja, durfde nog niet eens ten volle ja of nee te knikken. Ik was vol vrees en valse schaamte om openlijk voor Zijn Naam en zaak uit te komen. En dan kreeg ik daarover weer aanvechtingen en bestrijdingen. Want die zich Mijns en Mijner woorden zal geschaamd hebben. Wat een vele slingeringen. Over wereldse dingen durven mee te praten en over het ene nodige niet. Was ik op reis en moest ik onderweg eten, dan durfde ik bijna mijn pet niet af te nemen en mijn ogen dicht te doen. O, wat had ik dan een beschuldiging hierover. En steeds maar schuld met schuld vermeerderen. De rekening al groter maken en de mogelijkheid om

zelf te betalen al kleiner worden. En dan door alles heen kwam telkens weer een vernieuwde werkzaamheid voort, want de doodslager kan geen rust hebben zolang de bloedwreker achter hem is en hij nog buiten de Vrijstad is. Dan is het: Haast u om uws levens wil. Want wie weet wanneer ge sterven moet.

Dus werd ik altijd maar weer opgejaagd en aangezet. En dan die zaak waarvan ik geschreven heb over de bediening. Door alles heen elke keer boven komend. En dat maakte mijn toestand nog tienmaal wanhopiger. Want hoe kon dat nu bestaan. En dan moest ik maar weer vragen of Hij dat toch van mij weg wilde nemen, daar zulks voor mij, die al blinder en dwazer werd, onmogelijk was dat zoiets van Hem kon zijn, daar ieder ander daar beter voor geschikt was dan ik. Maar desondanks lukte dat nooit geheel en al en kwam het elke keer weer naar voren.

Zo heb ik twee zomers nadat ik in Kolhorn gewerkt had, in Scheveningen aan de zeewering gewerkt. Ik liep dan Zondags soms twee keer op een dag naar Den Haag om wat te horen, maar kon nooit vinden wat ik zocht. Maar ik was ontdekt aan mijn zondekwaal, dus deed ik mijn best om er van genezen te worden en reisde ik alle medicijnmeesters na. Maar in plaats van beter werd de kwaal steeds erger.

Maar nu vergeet ik iets te melden en wel dit.

Toen ik van Kolhom vandaan kwam in het najaar, kon ik weer naar Nijmegen. Maar ik had eerst graag naar Rotterdam gegaan, naar een voornamen dokter. Ik wilde allemaal maar graag van die ontsteking in mijn nek af. En terwijl ik in deze ook het aangezicht des Heeren kwam te zoeken en te vragen: *wat wilt Gij dat ik doen zal*, mocht ik ten antwoord krijgen: zie toe dat gij het niet doet.

Ik ging toch en volgde deze waarschuwing niet op en ging eerst naar Rotterdam naar Dr. Tuinzing en niet naar mijn werk in Nijmegen. Deze dokter dacht me in enkele weken te genezen, maar daar kwam niets van uit natuurlijk. En ik was mijn werk kwijt. Wat is hier een bestrijding op gevolgd. Ik raakte in donker en duisternis. En toen kwam het ongedierte te voorschijn en kwam de vorst der duisternis alles te veroordelen wat ik gedaan had. En in mijn geweten was ik overtuigd dat het waarheid was, want ik was tegen Gods uitdrukkelijk bevel toch naar Rotterdam gegaan. Ik had me nu overal uitgezondigd werd me wijs gemaakt. God kon nooit meer met zo iemand van doen hebben. Ik zou nooit geen werk meer vinden en diepe ellende en armoede zou mijn deel zijn. En ik geloofde het dat het zo was, want de duivel heeft nergens beter vat op, dan op een beschuldigend geweten. En toen kwam hij mij verzoeken om er maar een einde aan te maken.

O, wat een bange tijd heb ik toen meegemaakt. Ik werd dikwijls als naar het water getrokken of op een mes gewezen om het maar ten uitvoer te brengen. Dag en nacht hiermede gekweld, dat ik ten laatste geen raad meer wist en het zover kwam, dat ik zijn raad opvolgen zou en ik op de zolder een strop in gereedheid bracht.

Ik heb in de "Christenreize" van Bunyan na die tijd wel eens duidelijk mijn gang in deze gelezen, hoe dat christen op zijn reis naar de eeuwigheid op een plaats geraakte waar de weg heel moeilijk begaanbaar was en er aan de andere kant van de sloot een veel gemakkelijker pad was, dat evenwijdig liep met het pad waar hij op was. Hij behoefde maar even over een plank om op een veel gemakkelijker weg te komen, hetwelk hij ook deed. In het eerst ging het goed, maar het pad eindigde bij en in het kasteel van de reus wanhoop. En wat hij hier meemaakte lees daar de Christenreize maar over na, dan zult ge bemerken in welk een gevaarlijke toestand ik mezelf door van de door God Zelf gestelde weg af te wijken en ik in of nabij de wanhoop terecht kwam. En zodra ik dat plan wil uitvoeren komt er in me op om het nog eenmaal te

proberen en Zondags nog een keer naar de zogenaamde kerk op te gaan, hetwelk ik ook gedaan heb. Kwam er geen uitkomst dan was ik vast besloten dit plan uit te voeren.

En zo ben ik Zondags opgegaan in dezelfde bange bestrijding. Terwijl ik onder de preek zit komt die leraar te vertellen hoe hij voorgenomen had uit een zekere tekst te leren, welke hij ook ingestudeerd had, maar kennelijk was tegengekomen en genoodzaakt was geworden uit een andere aangewezen tekst te leren, en wel deze uit Hebr. 12: 3: "Want aanmerkt Dezen, Die zulk een groot tegenspreken van de zondaren tegen Zich heeft verdragen, opdat gij niet verflauwt en bezwijkt in uw zielen".

Hier werd aangetoond de verzoeking van Christus als Hoofd der Kerk. Hoe Hij in alles is verzocht geworden. Veertig dagen lang verzocht van de duivel, en toen werd de strik gebroken. Ik mocht zien door wie ik was verzocht geworden, en de strik werd gebroken en ik mocht ontkomen. Alle benauwdheid kwam te wijken. Een stilte volgde. En de zee stond stil van hare verbolgenheid en ik was ontkomen met de huid mijner tanden. Ik was nog in het heden. Nog in de dag der zaligheid. En bij de Heere, de Heere der heren waren uitkomsten, ook tegen de dood.

Ik kon toch weer mee naar Nijmegen.

Kwam weer in een ark vol met volk terecht. Het was weer een dagelijkse kwelling om daaronder te verkeren. Ik was een gesprenkelde vogel en had veel last van hen en ik was hun een last. Zodoende probeerden ze mij kwijt te raken, hetgeen lukte. Er was iemand nodig op een zuiger. Ik werd daarvoor aangewezen. Had het hier iets gemakkelijker. Maar in die weg ontmoet men niet veel bijval en gaat in vervulling: *Ge zult van allen gehaat worden om Mijns Naams wil*. En dat valt voor ons eigenlievend vlees niet mee, als zelfs ook zijn nauwste bloedverwanten hem komen te schuwen. Maar wij moeten in die weg niets anders verwachten naar des Heeren Woord en getuigenis. Alhoewel het altijd voor het vlees een pijnlijke zaak is en blijft, vreemd te worden van eigen broers en zusters en daartegenover wordt wat vreemd is van elkaar eigen gemaakt en komt in vervulling wat Groenewegen hiervan zegt:

*Zoete banden die mij binden,
Aan des Heeren lieve volk.
Gewis, het zijn mijn hartevrinden,
Hunne taal mijn hartetolk.
't Zijn de kinderen van één Vader,
En van 't zelfde huisgezin.
Wij bestaan elkander nader,
Dan de band van aardse min.*

Hoewel in deze donkere dagen het ook op dat gebied ver weg is, daar er nauwelijks twee samen kunnen gaan en alles zo verdeeld is. De breuk is zo groot, dat Efraïm Juda komt te benauwen, Jeruzalems muur verscheurd en haar poorten met vuur verbrand zijn en er geen zijn (of zouden er nog gevonden worden) die in de bres mogen staan om het verscheurde weer toe te naaien. Wij mochten met Jeremia wel uitroepen in deze: *Och, dat mijn hoofd water ware en mijn oog een springader van tranen, om dag en nacht te bewenen de breuk van de dochteren mijns volks.*

Ik zal hier tegelijk nog wat aan toevoegen.

Aangaande de leraar, waar ik gewoon was onder op te gaan, welke ik in het begin

kwam aan te zien als een dienstknecht des Allerhoogsten, hetwelk ook zo behoorde te zijn, en vanwege de wonderlijke wijze hoe hij op Gods bevel nu tweemaal als middel had moeten dienen, op bevel Gods zijn tekst had moeten veranderen, en gelijk Bileam alleen maar moest spreken wat de Heere te spreken gaf, en dat volk niet vloeken kon dat God gezegend had. Maar toen was dat voor mij verborgen en ik dacht dat hij een oprecht dienaar van Christus was. Zodoende beminde ik hem, maar hij mij niet. Hij kwam zelfs mijn toen a.s. vrouw te waarschuwen dat ik er een uit, wat hij noemde, onkerkelijk nest was. Dus al zijn wij de grootste vijand van God en Zijn volk, als wij maar bij hout en steen, bij een lichaam zonder geest zijn aangesloten, dan is het goed. Of we bij de ware Kerk, Gods uitverkoren volk, behoren, komt niet in aanmerking. Het gaat om de dode vorm zonder het wezen.

Daar hij nu kwam te waarschuwen dat ik uit een onkerkelijk nest was, daar er uit mijn geslacht om vrije soevereine uitverkiezende liefde velen tot de ware Kerk ten eeuwigen leven waren uitverkoren, in spijt van alle godsdienst zonder God van tegenwoordig. Wel kwam mij dat al zo vreemd voor, dat hij een vriend en metgezel was van degenen die God haten en overal de spot mee hielden.

Antinomians in zijn grondslag was en een nauw leven naar de godzaligheid verachtte in heiligmaking, zonder dewelke niemand God zien zal. Het besluit Gods en niet *het bevel op de voorgrond* zette en daaruit vandaan zonde goed kwam te praten, daar het in het besluit lag inbesloten, waarvoor hij later ook is geschorst geworden.

Verder, en dat begreep ik toen ook niet, de algemene kinderdoop. Ik kon het niet verklaren wat het was, maar *gevoelde altijd een stuiting als de kinderdoop* werd toegediend. Als dan na de doop staande werd toegezongen uit Psalm 87: 4:

*God zal hen Zelf bevestigen en schragen,
En op Zijn rol waar Hij de volken schrijft,
Hen tellen als in Israël ingelijfd,
En doen de naam van Sions kind'ren dragen.*

Godonterende leugens, alsof de doop wedergeboorte meebracht. Hier hebben wij die vervloekte drie Verbonden leer, daar Gods Woord er maar spreekt van twee: van het Verbond der werken en het Genadeverbond, of ook wel het Oude en Nieuwe Verbond genoemd. Maar nu is er een bij, dat van de doop. En dan zijn het allemaal Verbondskinderen. Zodoende gaat er geen mens meer verloren. Maar het is een vangnet van de duivel, waarmee hij miljoenen in het eeuwige verderf sleept op de gemakkelijkste manier. Let hier op en laat u nooit bedriegen in dezen.

Doop en Avondmaal zijn de twee sacramenten voor de uitverkoren Kerk gegeven. Dus moeten wij bij de ware Kerk, dus wedergeboren zijn. *Want die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, die zal zalig worden.*

Dus eerst geloof en dan doop, als een zegel op het geloof. Houdt u hier aan, want dat is naar Gods Woord en al het andere zijn maar overleveringen van mensen, dewelke wel een schijnrede hebben van wijsheid in eigenwillige godsdienst en nederigheid, en in het lichaam niet te sparen, doch ze zijn niet van enige waarde, maar tot verzadiging van het vlees. 1 Col. 2 vers 22 en 23.

Doch om weder te keren.

Het was weer voorjaar geworden en zoals reeds gemeld naar Scheveningen vertrokken. Ik kreeg de boodschap van een Oom mee voor enkele vrienden om ze de groeten over te brengen, waarmee ik erg was ingenomen, want anders had ik daar niet naar toe durven gaan. Maar met een boodschap durfde ik dat wel te wagen, want hoe

hoog zag ik toen tegen dat volk van God op. Het waren voor mij heiligen der hoge plaatsen. Hoe gaarne was ik in hun gezelschap om te luisteren. Want spreken durfde ik toen nog niet. Het was alles nog zo duister en verward, had nog geen houvast, leefde nog tussen hoop en vrees. Ik werkte daar nog met een of twee van wie ik dacht dat er ook een ander leven in lag en praatte daar zo nu en dan wel eens mee. We hadden daar nogal een ploeg volk dat een beetje ingetogen mensen waren, wat wel wat gemakkelijker voor mij was. Maar voor de rest was het daar ook Sodom.

O, wat zijn we toch ver afgeweken van de oude paden, die onze vaders gemaakt hebben. Wat een verregaande goddeloosheid. Alles stroomt des zomers naar de zee om zich uit te leven in bandeloosheid en zedeloosheid. Alle schaamte weggeworpen. We mochten hier wel zeggen: *O, land, land, hoort des Heeren Woord*. En zoals ik reeds schreef, ik zocht hier ook naar genezing, ik bedoel bij nietige medicijnmeesters om genezing van mijn zondekwaal. Ik ging die eens horen en dan weer een ander, maar ik hoorde niets dan dooie levenloze godsdienst.

Maar voor iemand die, zoals ik me toen bevond te zijn, met een ongeredde ziel omliep, hoorde ik nooit verklaren. Dus vond ik niet wat ik zocht, daar ze bijna allen de breuk op z'n lichtst kwamen te genezen en van vrede spreken, waar God nooit van vrede gesproken had. Ik had hier ook benauwde tijden. Ook als we naar zee moesten door een altijd gevaarlijke branding, wat dikwijls gebeurde en soms levensgevaarlijk was. En dan in een onverzonde staat. Wat een zuchtend leven voortbracht om bewaring. O, wat kreeg ik daar al meer en meer een besef van. Ik moest dikwijls uit een diep gevoel daarvan God te voet vallen, daar Hij wist wie ik was, daar alle dingen naakt en geopend voor Hem zijn. Hij, de Hartenkenner en nierenproever. Om genade en geen recht bad, want dan kon ik niet bestaan. En ik riep dan maar:

*Verzoen de zware schuld,
Die ons met schrik vervuld,
Bewijs ons eens genade.*

*En:
Is er nog, o groot Ontfermer,
Is er voor een nare kermer,
Voor een schreier nog gehoor,
Is er nog een open oor.*

Ik kreeg dan weer wel eens een woordje van troost of bemoediging, maar het week weer weg en ik bleef maar dezelfde. Ik zat soms zo in het donker en duisternis en dat vele dagen. Ik weet nog van zo'n langdurige duisternis, dat ik dit woord kreeg: Aldaar zal geen nacht zijn. Wat weer even moed en lachen gaf. O, wat achtte ik ze gelukkig die God hun zonden vergeven had. Want die lagen mij als een zwaar pak op mijn rug.

*Zulk een last van zonde en plagen,
Niet te dragen,
Drukt mijn schouders naar beneen.*

Het moet eerst maar eens waarheid worden gemaakt. Dan worden wij het gewichtvolle gewaar en onze staat van onvrede wordt gevoeld. Een vertoornd God te aanschouwen, Die in Zijn vlekkeloze heiligheid en rechtvaardigheid geen gemeenschap met de zondaar kan hebben. Zolang wij onder Zijn trekkende bearbeiding gepaard met uitlatingen van liefde en barmhartigheid mogen verkeren, ja, dan kan het nog.

Maar als die andere Goddelijke deugden en volmaakheden van Zijn onkreukbare

rechtvaardigheid en waarheid gekend worden, dan wordt Hij een verterend vuur, voor Wien wij niet bestaan kunnen. Want God wil dat aan Zijn gerechtigheid genoeg geschiedde, en dan moeten wij betalen al wat wij schuldig zijn, door onszelf of door een ander. En daar ik nog geen Borg had om voor mij te betalen, probeerde ik het nog altijd zelf. Anders kon ik niet.

Zo heb ik toen de laatste jaren doorgebracht. Ik kon er maar niet uitkomen. Het werd soms zo erg, dat alles zwart werd voor mijn ogen en ik dacht mijn verstand te verliezen. Daaruit leerde ik dat het geen wonder is, dat er zovelen in een gesticht zitten. Maar het werd wel eens een wonder dat ik er niet in zat.

En zo ben ik dan na verloop van twee zomers op Scheveningen een jaar daarna naar **Terheide** gegaan, ook aan de zee.

Hier heb ik op een keer mijn voet gekneld. Ik probeerde er mee te blijven werken, dat niet lukte maar erger werd en onhoudbare pijn veroorzaakte. Men liet een dokter komen, die volkomen rust voorschreef en mij naar huis liet brengen per auto. Toen ik een week thuis was kreeg ik een postwissel dat ik zoveel geld kon halen, hetwelk heel mooi was, maar van binnen veroordeeld werd. Ik probeerde het goed te praten en weg te redeneren, hetgeen niet gelukte. Er werd toch elke week zoveel voor ingehouden, dus het is feitelijk je eigen geld, zo redeneerde ik. Maar hoe ik ook redeneerde, het zat niet goed, dat gevoelde ik klaar, maar het was niet duidelijk voor mij hoe of het nu daarmee was.

Toen ik zover was dat ik weer lopen kon, kwam ik B. Dekker tegen uit Strijen. Een oude vriend van wijlen mijn vader. Hij vroeg hoe het ging en toen waarschuwde hij me nog voor de gang waar ik in zat, betrekking hebbende op de zogenaamde Ongevallenwet, hetwelk de onrust nog verergerde. Dus het was allemaal overhoop, en schuld op schuld. Maar ik bleef er mee zitten, daar ik het niet uit de war kon krijgen. Ik werd er mee in het nauw gedreven, zodat ik vragen mocht of het Hem nog eens believeen mocht deze zaak voor mij op te klaren. En dat heeft zo ongeveer een half jaar geduurd. Ik kon het maar niet kwijt. Ik werkte toen weer al lang (want ik ben veertien dagen met mijn voet thuis geweest) en werd het een noodzaak gemaakt om dat te mogen weten. Want het komt er niet op aan wat wij zeggen of denken, maar wat zegt de Heere er van.

En zo heeft het Hem uit vrije goedheid behaagd op Zijn tijd deze zaak te openbaren en wel op deze wijze: Ik werd er bij bepaald als ik nu hier op aarde een vriend had met een groot vermogen en die mij kwam te beloven dat, als ik in omstandigheden kwam, ik ten alle tijde op zijn hulp en bijstand kon rekenen. En als ik nu zulks niet deed, maar naar andere redding kwam uit te zien, zou zulks niet grotelijks beledigend zijn tegenover die rijk in staat zijnde vriend?

Ik moest het zo ten volle toestemmen dat het zo was en tegelijk klaarde dat hoge Wezen de zaak voor mij op en toonde hoe of Hij nu was een Koning der koningen en een Heere der heren, Wiens het goud en zilver, en het vee op duizend bergen is.

O, wat zonk ik weg in verwondering over deze zaak en riep: *De Heere is God, de Heere is God!* Wat was ik hiermede verbroken en verootmoedigd, dat Hij mij zulks had geopenbaard. En wat schaamde ik me over mezelf dat ik dat gedaan en het geld over die veertien dagen in mijn zak gehouden had. Ik had het niet durven gebruiken en het had al die tijd in mijn zak zitten branden. Maar nu kon ik het kwijt, ja had geen rust voor en al eer ik het kwijt was. En wat leerde ik hier een goede les. Ik heb er nooit meer toe kunnen komen om zulks te doen en hoop er in het verdere altijd voor bewaard te worden.

Maar ik heb hier nog verdere lessen in te leren gekregen, hetwelk ik in het verdere van mijn weg hoop mede te delen. En zo ben ik die zomer daar werkzaam geweest, onder verzuchting dat het Hem nog mocht believen mij een andere werkkring te geven en dat ik ontslagen mocht worden om altijd van huis, in een keet of ark mijn leven door te brengen, hetwelk mij zo tegenstond. En ik mag geloven dat, waarom ik toen mocht vragen, ook vervuld is geworden. Hoewel door een diepe weg. En nu raakte ik weer in een gevoelig besef van mijn ongelukkige toestand. Altijd nog maar aan het proberen om als het kon God te bewegen, maar met een omgekeerde uitwerking, want in plaats van beter al maar slechter worden. Steeds meer schuld openbaar komen en geen penning om te betalen. Dit waren dagen om nooit te vergeten. Ik kon niet meer. Ik was uitgewerkt en lag als een blok steen ter aarde.

Ik kreeg God in Zijn recht toe te vallen. Het gebod dat ten leven was, hetzelfde was mij den dood geworden. Het gebod was heilig, rechtvaardig en goed, maar ik vanwege mijn zondige aard en natuur een overtreder van al Zijn geboden in woorden, gedachten en werken. Zodoende werd ik schuldenaar gemaakt en had niets meer in te brengen. Ik kende mijn Schepper recht en gerechtigheid toe en kwam de schuld te eigenen en een welgevallen te nemen aan de straf op de overtreding gedreigd, en werd een vloek en hellewaardig schepsel gemaakt. Volkomen eens gemaakt om de straf te billijken. O, wat een gemak bracht dat teweeg. Ik had niets meer in te brengen en leerde dat er door de werken der wet geen vlees gerechtvaardigd kon worden, maar dat door de wet de kennis der zonde was.

Wat zag ik dat helder en klaar hoe ik onder die verzorgers was geweest als een dienstknecht, tot de tijd van de vaderen tevoren bepaald. En hoe ik nu vrij was van die eerste man, de wet, en vrij om eens Anderen man te worden. Niet meer onder de tuchtmeester. Heel de moeilijke arbeid van doen en laten viel totaal weg. Onmogelijk geworden, omdat het door het vlees krachteloos was. Nu kon het nog. Het was bij mijzelf onmogelijk geworden door eigen kracht, maar bij God was het nog mogelijk.

O, wat een eeuwig wonder en hoe schoon alles welgeordineerd naar de orde des heils. En zo was ik op een veel gemakkelijkere weg geraakt. Geen drijvers achter mij om mij aan te drijven. Uit harde dienstbaarheid verlost. En zo heb ik een paar weken ongeveer doorgebracht.

Ik was met mijn werk daar klaar en naar huis gekomen. Daar het zover was gekomen dat wij in het huwelijk zouden gaan. Er was een huisje vrijgekomen en dat konden wij huren. Er ging in vervulling waar ik lang om had mogen vragen om ons de middelen daartoe nog eens te geven. Maar omdat ik kostwinner was en daar niet veel kans op was naar de mens gesproken. Maar Hij, Wien het goud en zilver is, had het door een wonderlijke weg ons gegeven, het bedrag daarvoor nodig en had door mij al de uren van dag en nacht te laten varen op de Zuiderzee er in voorzien.

En toen is het gebeurd op een nacht, kort voor ons huwelijk, dat het Gode behaagd heeft **Zijn Zoon in mij te openbaren** als de enige Weg tel leven, met deze woorden: *"Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft; opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verdere, maar het eeuwige leven hebbe".*

Wat zonk mijn ziel in verwondering, blijdschap en dankzegging weg en wat een liefde daalde er in mijn ziel af. 'k was vervuld en vol tot overloepens toe, vanwege de gevoelige liefde, die er in afdaalde van het wonder van Goddelijke liefde in het schenken van Zijn Zoon. Hoe nu enkele zondaarsliefde Hem bewogen had. Onbegrijpelijk om zulke diep gevallen menen, die Hem moeden vrijwillig de rug toegekeerd hadden, een vijand geworden zijnde, die Hem vanaf hun geboorte veracht en versmaad hadden, door hun zonde en ongerechtigheden Hem vertoornd hadden, dat

Hij daarvoor nu een weg had daargesteld. Zijn Zoon gezonden had.

O, eeuwig wonder. Die nu Zijn hoge hemeltroon verlaten had en de menselijke natuur aangenomen en in alles de broederen gelijk gemaakt. Daar Hij rijk was arm geworden, opdat wij door Zijn armoede zouden rijk worden. Het vleesgeworden Woord. *En wij hebben Zijne heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als des eniggeborene van de Vader, vol van genade en waarheid.*

O, wat een dierbaarheid, gepastheid en noodzakelijkheid mocht ik daarin zien en aanschouwen, als de geboren Koning. Hoe mocht ik Hem aanbidden en bewonderen in Zijn alles overwinnende liefde en schoonheid. Hij draagt de banier boven tienduizend en al wat aan Hem is was gans begeerlijk. Zulk een was mijn liefste. Wat had Hij nu gedaante gekregen en hoe begeerde ik Hem nu. Wat een zielzaligend gevoel en gewaarwording had ik vanwege Zijn uitnemende liefde. Geboren uit een vrouw, geworden onder de Wet, opdat Hij degenen die onder de Wet waren verlossen zou en wij daardoor weer verzoend konden worden.

Wat heb ik mijn bed doornat met tranen van vreugde en blijdschap en aanbidding. Schuld gevoelde ik niet meer. Het was alles door Zijn liefde bedekt. Ik was als iemand die uit gevangenschap was vrijgelaten, opgetogen hiervan. Ik kan het nooit beschrijven wat ik in Hem zag en aanbad als de Enige weg ten leven. Wat een aanbidde-, lievens- en dienenswaardigheid, de Weg, de Waarheid en het Leven. Hoe zou ik Zijn uitnemende liefde kunnen vertellen of beschrijven? Het is boven alle lof verheven. De blinkende Morgenster was opgegaan in mijn hart.

Wat een verschil met mijn vorige dienstbaarheid. De wet des Geestes des levens in Christus Jezus had mij vrijgemaakt van de wet der zonde en des doods, die door het vlees krachteloos was. En zo ben ik nog even in slaap gevallen. Toen ik wakker werd was de liefde gezakt en kwam ik tot bezinning. Ik zag en gevoelde heel duidelijk dat de weg ten leven voor mij geopenbaard en ontsloten was in Jezus Christus. Maar besepte ook even duidelijk dat ik Hem als schuldovernemende Borg en Middelaar nog miste. Dat mijn schuld bedekt was geweest voor een ogenblik, maar niet vergeven. Ik had een geopenbaarde gerechtigheid leren kennen, maar niet een toegerekende gerechtigheid. Ik zag dat Hij de Deur en Poort was waardoor wij moeten ingaan om behouden te worden.

En zo ben ik dan in het huwelijk gegaan met een tekort en gemis. Ik vond alles waar ik Hem in miste ledig en nietig.

*Jezus was het alleen,
Waar mijn hart ging heen.
Naar Die Levensvorst,
Mijn ziel gedurig dorst.*

Ik had veel gevoelige uitlatingen van Zijn liefde en Hij kreeg voor mij al meer waarde.

Ik was gehuwd en zonder werk tegelijk. Al weer een tegenvaller. Het was in de vooroorlogse jaren. Alles was bijna werkeloos en liep naar de steun zogenaamd. Maar ik kon uit hetgeen ik tevoren hiervan ondervonden en al beschreven heb, hier niet toe komen. Dat was voor mij een onmogelijke zaak geworden. En zo was ik zonder inkomsten en verdienste. Een benauwde weg heb ik hierin doorgemaakt. Wij hadden ongeveer driehonderd gulden van ons huwelijk overgehouden en we zagen dat van lieverlede minder worden. Ik vond in die weg bij niemand bijval, ja werd voor gek verklaard. De winter kwam. Ik ging hakken en kon maar amper de kost verdienen met het voor mij veel te zware werk. Maar het moest. De winter ging met veel zorgen

voorbij en de zomer bracht weer werkeloosheid mee. Wij raakten in diepe beproevende wegen van armoe, daar we zonder geld niets durfden halen. Het werd soms zwaar op de proef gesteld: geld kunnen halen en niet kunnen doen. Soms was het zo erg dat wij niets meer te eten hadden en met een hongerige buik rondliepen. O, hoe zwaar dat viel kunt ge wel begrijpen. Ik wist dikwijls geen raad. Soms hadden we kennelijke uitkomsten uit de nood. Welke bange dagen hebben we toen doorgemaakt. Ik heb hier moeten leren dat het enkel wederhoudende genade is om niet te gaan doen wat de wereld deed, ik bedoel om vlees tot onze arm te stellen en onze hand open te houden om steun bij de Overheid. Al ons vleselijk vertrouwen gaat hier overboord. God die helpt in nood, is in Sion groot, en zo moest ik maar leren op gelijke voet te komen met mijn evenmens. En dat God alleen uit vrije ontfermende zondaarsliefde onderscheid maakte en mij er voor bewaarde om niet te doen wat een ander deed. Leerde mij naar Hem de toevlucht nemen om ook in de weg der Voorzienigheid alleen naar Hem op te zien, gelijk een dienstmaagd ziet op de hand zijns heren, om nooddrift te begeren.

En zo zijn wij in diepe afhankelijkheid van Hem, op een voor vlees en bloed geen aangename weg onderhouden. Want armoe is voor onze hoogmoedige aard en natuur geen begeerlijke zaak. Maar als wij op onze plaats gebracht mogen worden, dan werkt het een vreedzame vrucht der gerechtigheid, als wij er door geoefend mogen worden. Ik zal er maar enkele voorbeelden van noemen in het vervolg.

Ik kreeg eens een gulden en een pakje thee van iemand met een groot gezin, en kon dat maar niet verwerken. Wij geen kinderen. Het had juist andersom moeten zijn. Wat zat dat mij zwaar en wat had ik het er moeilijk mee. Totdat het weer opgeklaard werd en Hij mij deed zien hoe het Hem nu behaagd had om Zijn knecht en profeet Elia te laten onderhouden door middel van een weduwvrouw. Voor de rede een tegenstrijdige gang.

O, wat viel toen alles weg en mocht ik over die man met zijn groot gezin heen zien op Hem, als een God die helpt in nood. Ook kreeg ik van lieverlede te zien en waar te nemen dat mijn schuld nog open stond. Had ik, toen ik God in Zijn recht mocht toevallen, mogen blikken in het liefdehart Gods, in het zenden van Zijn Zoon op een vervloekte aarde, nu ging ik al meer blikken in de rechtvaardigheid en vandaar uit een vertoornd God aanschouwen.

Hoe beangst kon ik dan zijn als er gevaren dreigden. Met alles wat er gebeurd was niet voor God te kunnen bestaan, daar Hij buiten Christus een verterend vuur en een eeuwige gloed is, bij Wie niemand wonen kan. Hoe beefde en sidderde ik, al hoorde ik het van ver maar onweten en zag ik Zijn Majesteit in donder en in bliksem. Het bleek dat ik met alles nog in een onverzonde staat was met een openstaande schuld. Maar als ik dan weer op Hem mocht zien, die mijn ziel liefhad, dan kon het weer en was er weer mogelijkheid om zalig te worden door Hem, omdat er onder de hemel geen andere Naam is gegeven, door welke wij moeten zalig worden. Dat had ik bij bevinding leren kennen. Wat kon mijn ziel begerig naar Hem uitgaan. En wat heb ik daar een liefelijk verkeer en omgaan met Hem mogen krijgen. En hoe dikwijls werd dan mijn schuld als bedekt door Zijn uitlatingen der liefde.

Hier leren wij iets kennen van hetgeen Zijn discipelen gekend hebben tijdens Zijn rondwandeling met hen op de aarde. Dagelijks met Hem verkerende en Zijn gezegende lering horende, Zijn Persoon aanschouwende en Zijn wonderen die Hij kwam te verrichten. Wat een kostelijk leven voor een ziel in deze omstandigheden gelegerd. Hier zou men altijd wel willen blijven, in Zijn gezegende nabijheid, door Hem geleerd te worden als Die grote Profeet en Leraar der gerechtigheid. Maar nee.

Het is u nut dat Ik wegga, kwam Hij te zeggen, wat zij niet konden begrijpen en wij ook niet. En konden zij en ook wij niet het nut er van inzien, hoewel Hij het kwam te zeggen dat anders de Trooster niet kon komen. Maar als Hij weggegaan was zou Hij Die tot hen zenden en dat Die bij hen zou blijven in eeuwigheid.

O, wat is die verborgenheid der godzaligheid toch groot! God geopenbaard in het vlees. De gestalte van een dienstknecht aangenomen hebbende, en in alles de mensen gelijk geworden. Hun voorzeggende dat de Christus veel moest lijden en alzo in Zijn heerlijkheid ingaan. Wat een gezegend onderwijs heb ik in deze gangen mogen leren. Want wie is een leraar gelijk Hij! Wie is Hem gelijk, wie kan Hem evenaren? Niemand, want *Hij draagt de banier boven tienduizend en al wat aan Hem is, is gans begeerlijk. Zulk een is mijn liefste, gij dochters van Jeruzalem.*

Maar altijd een op- en neergaand leven, eb en vloed. Het een tegenover het ander. Want verborg Hij Zijn aangezicht, dan was alles donker en kwam het ongedierte te voorschijn met alle verschrikkingen en aanvechtingen in allerlei vorm en gedaante. Soms werd ik zo aangevallen door de vorst der duisternis op alle mogelijke tijden van dag en nacht, dat hij me levend verslinden zou. In de slaap soms zo erg, dat het zweet me uitbrak. O, wat een helse vijand. Hoeveel macht heeft hij op een in zichzelf diep gevallen mens. Wat kan hij een mens beangstigen.

Ik kan me herinneren dat we, in onze slaapkamer zijnde, een muis hoorden lopen tegen de wand. En nu zijn we daarvoor niet bang. Ik heb er in mijn leven veel met mijn hand gepakt, maar het was hier anders mee gelegen. *De duivel kwam hier in de gedaante van een muis.* O, wat waren we benauwd en beangst. We beefden als een klein kind.

Op een andere tijd kwam hij in de gedaante van een kat om het hoekje van de deur kijken, wat de rillingen over de rug deed lopen. Een van de ontelbare keren dat hij mij deed beven en mij probeerde wijs te maken dat wij van gebrek zouden omkomen en in de gevangenis terecht zouden komen. Allerhande listen en lagen probeerde hij.

En als hij alle verzoeking voleind had, week hij van Hem voor een tijd. Hoe is Hij, die gezonden is om de werken des duivels te verbreken Zelf verzocht geworden, opdat Hij die verzocht worden te hulp kan komen. Dat hij voorkwam in de gedaante van een dier is niet vreemd. Lees maar hoe de slang Eva heeft verleid. En hij is nog dezelfde, die in allerlei gedaanten zich voordoet. Soms als een briesende leeuw en dan weer als een engel des lichts, wat nog gevaarlijker is en duizenden er door ten verderve gevoerd worden.

Ik bedoel hier voornamelijk hoe hij zijn dienaren zendt onder de schijn alsof ze dienaren van God en Christus zijn. Dus wolven in een schapenvacht. Dwaalleraars waar ons land mee overstroomd is. Grijpende wolven. Wijkt af van dezulken en ga er nooit naar luisteren. Houdt u bij de oude waarheid, door onze voorvaderen nagelaten en waar ze goed en bloed voor hebben gelaten.

Maar nu verder.

Zoals gemeld waren het toen voor ons en vele mensen in die vooroorlogse jaren heel moeilijke tijden, zodat we niet wisten van de ene dag in de andere te komen. En dan soms kennelijke uitreddingen van verscheidene kanten. Wat een kostelijke stukken vlees we toen gehad hebben. Ik heb ze nooit meer zo lekker geproefd. Ook heb ik toen een wonderlijk gezicht mogen ontvangen over de oordelen die God voornemens was over ons land en volk uit te storten, vanwege onze verregaande Godsverlating, ontrouw en goddeloosheid. Ik mocht dan zien een meters hoge vloedgolf, aankomende

uit het Westen, over de grenzen van ons land en volk. En uit het Oosten een pikzwarte wolk van donkerheid, vol van dreigende oordelen Gods. Dus aan de ene en andere kant vol van gevaar.

En hoewel er zulke ontzettende oordelen dreigden uitgestort te worden over een diep schuldig land en volk, waren er maar enkelen die God kwam te verwaardigen om nog in de bres te staan en nog verwaardigd werden om voor die hoge en geduchte God in het stof te bukken en nog mochten bidden en smeken om uitstel van toorn en verlenging van vrede.

Waar God het ook behaagde *mij arme onwaardige en ellendige toe te verwaardigen om onder die enkele te behoren die God daartoe verkoren had om dat te mogen doen*, in onderscheid van al de anderen. Dit is geen mensenwerk, maar zuiver door Gods Geest gewerkt tot eer en roem van Zijn grote Naam. Want van nature is er geen onderscheid en zijn we allen precies gelijk. Dus kwam dat hoge Wezen hier alleen onderscheid te maken en tot mij te spreken door Zijn Woord en Geest uit Jes. 8: Haastende tot den roof, is hij spoedig tot den buit. En dat binnen de tijd dat een geboren kind vader of moeder kon zeggen, ons land en volk zou beroofd worden door zijn vijanden, en die alles als buit zouden wegvoeren.

Wat heb ik hieronder gebukt mogen gaan.

En bij tijden voor dat hoge en majestueuze Wezen mogen invallen en in het stof bukken om nog des ontfermens te gedenken, en geen voleinding met ons te maken, hoewel wij het zo diep verbeurd en verzondigd hadden. Daarbij kwam dan nog, zoals gemeld, mijn eigen onverzoende staat met God. Diepe wegen van beproeving in de weg der Voorzienigheid, wat een biddend en zuchtend leven voortbracht. Om zo met het een als met het ander tot Hem alleen te mogen opzien om uitkomst.

Wij waren ongeveer **drie jaren getrouwd** [1933] en mijn vrouw in verwachting van haar eerste kind. En dan niet te weten van de ene dag in de andere te komen. Soms geen eten in huis. O, hoe zwaar en benauwd hebben wij het toen gehad. En wat een beproevingsweg en smeltkroes der ellende, om daardoor gereinigd te worden van al het onze en van hetgeen geen God en Christus was. Wat moet de mens veel kwijt. Ook veel vleselijk vertrouwen. Alles op te noemen zou te uitgebreid worden en ook is veel me ontgaan. Enkele gevallen zijn me bijgebleven, onder andere dit: Ik was aan het hakken en wij konden er amper van eten, zo weinig werd er verdiend. Toen mijn vrouws moeder aan mijn vrouw kwam vragen of zij al het benodigde voor de aanstaande geboorte klaar had. Ze had nog totaal niets kunnen kopen, maar wilde dat voor haar moeder niet weten, want we probeerden voor een ieder onze armoe te verbergen en gaf ze haar moeder een ontwijkend antwoord. Ze zei dat ze van plan was het binnenkort aan te schaffen.

Maar nu raakte ze van streek, daar de tijd om alles klaar te hebben er was en ze nog niets had. Ook geen kijk om het in het kort aan te schaffen. Ook geen geloof in Gods Voorzienigheid in dezen, dat ze zo benauwd en beangst werd dat ze bijna in arbeid ervan geraakte. En ik het ook te kwaad kreeg, zoals u wel begrijpen kunt. Ik had tot zover in uitzien mogen leven, gelovende dat God in dezen zou voorzien. Maar nu geraakte ik in twijfel en ongeloof. Schilderde mij voor dat alles verkeerd af zou lopen. De duivel kreeg vrij spel, zodat ik niet wist waar ik het zoeken moest, daar de Heere Zijn aangezicht verborg. Wat een angst greep mij aan. Er bleef niets anders over dan met verdubbelde inspanning te trachten zoveel te verdienen dat er wat kon overschieten om de hoog nodige kinderuitzet te kopen. Dus des morgens vol vuur en ijver uit angst gedreven aan de gang.

En ik ben nog maar even bezig of mijn rijshaak schiet uit op een dorre tak en ik hak

met kracht in mijn schoen. Wat schrok ik. Een grote snee in mijn schoen en in mijn kous. En o wonder niet in mijn voet. Wat was mij dat opmerkelijk. Tevens zag ik, dat ik geheel verkeerd was en begonnen was om mezelf te redden. Maar nu zag ik heel duidelijk dat het door mijn eigen kracht onmogelijk was om dat te verkrijgen en werd me alle hoop afgesneden om op de een of andere manier geholpen te worden uit deze moeilijke omstandigheden. Ik werd door de nood gedrongen tot dat hoge Wezen mijn toevlucht te nemen.

Wat een aandrang daartoe werd er geboren. Heb ik ooit van mijn leven nood gevoeld, en gebed en smeking, dan is het toen geweest. Hoe mocht ik toen in waarheid, eenvoudigheid en oprechtheid Hem alle dingen voor leggen, daar Hij alles wist en niets voor Hem verborgen was. Hoe gemakkelijk ging dat. Ik kreeg een vrije toegang tot de Genadetroon en mocht al mijn moeiten, kommer en zorgen Hem bekend maken. Hij alles hoorde en verhoorde. Ik mocht vragen om tien gulden, wat ik vast mocht geloven dat ik die kreeg. Ja, of ik ze reeds in mijn handen had. Er schoot niets geen twijfel daaromtrent over. Een zoete kalmte, rust en vertrouwen vloeide er uit voort en mijn aangezicht was als zodanig niet meer. Ik heb het heel de dag gemakkelijk voor mijn ziel mogen hebben, daar alle angst en benauwdheid geweken was. 's Avonds thuis gekomen werd het bevestigd. Mijn vrouw kwam vertellen dat er 's morgens tien gulden gebracht was en een stuk flanel Wij waren voor die tijd weer uitgered geworden.

*Gij doet duizend wonderheen,
Gij zijt God, ja Gij alleen.*

Nu ik dit hier neerschrijf en overdenk, mag ik nog bij vernieuwing gadeslaan de wonderen die Hij heeft vanouds gedaan. Dat ik ze nooit vergeten mag en dat het nog tot bekering mag zijn voor u die dit leest. Een aansporing om met al onze noden naar Hem te leren opzien om geholpen te worden, mocht het zijn voor tijd en eeuwigheid.

Zo is toen de tijd aangebroken van de geboorte van ons eerste kind. Onder dezelfde omstandigheden. Van alles te kort. Ik ben zuchtend de dokter gaan halen en terwijl ik terugkom word ik opgehouden door een zuster van me. Ze vroeg hoe de zaken nu stonden met mijn vrouw. Ze gaf me twintig gulden. Eer ze roepen zal Ik antwoorden, zegt de Heere. Wat mocht ik hier Gods alles besturende hand in opmerken. Alles kwam op tijd en er werd voor alles gezorgd. Mijn vrouw mocht een zoon ter wereld brengen en alles ging naar wens. Maar wij moeten leren door veel verdrukkingen ingaan. Kort na de geboorte ontdekten we een klein vlekje op het bovenlipje, dat elke dag groter en dikker werd. Hetgeen nieuwe angst voortbracht. Geen middelen om het te bekostigen als operatief ingegrepen moest worden. Niets dan een klein hoopje dat God het maken zou. Hetwelk ook gebeuren mocht. Mijn vrouws vader beloofde een rijksdaalder om naar Utrecht te gaan. Maar we zouden eerst vragen aan de huisdokter wat die er van dacht. Zo ging mijn vrouw naar hem en vroeg om zijn advies in dezen, maar liet niets merken dat wij niet in staat waren het niet te betalen.

En o wonder van Gods eeuwige liefde en trouw. De dokter gaf deze raad: Ga er mee naar Gorcum en laat het daar behandelen. Alles wat het kost zal ik betalen.

Hier schieten woorden tekort om te beschrijven de stille aanbidding en verwondering vanwege Zijn wonderlijke Voorzienigheid in dezen. *Mijn Burcht en mijn Uithelper; mijn God op Wien ik vertrouw.* Zo hebben we op een bepaalde dag ons kind naar het ziekenhuis gebracht met een schreeuwend hart, zoals jullie wel kunnen begrijpen. Hoe hard is het om ze daar achter te laten. Angst en zorgen over een goede afloop en mismaaktheid als het er uitgesneden was. Het mocht evenwel goed aflopen, hoewel het een gat was waar de top van een vinger in kon. Maar het is wonder boven wonder

voor iemand die het niet weet niet meer zichtbaar.

Nu ga ik over te beschrijven op welke wondervolle wijze ik **van beroep heb mogen veranderen.**

Mijn jongste broer was in de loop der jaren begonnen met een kolenzaak op te richten. Uit nood wegens weinig werkzaamheden en uit oorzaak dat hij opgekeerd en onder overtuiging gebracht en uit kracht daarvan het op de fabriek niet kon houden. Hij had dit al een paar jaar gedaan, maar door te trouwen was hij in een andere plaats gaan wonen en had de zaak aan mij overgedaan. Dat bracht een hele verandering teweeg, zoals jullie wel begrijpen. Zo hebben we dat mogen aanvaarden en werd ik handelaar in brandstoffen of kolenboer, zoals je het noemen wil. Het akelige leven van arbeid in een voor mij altijd bezwarende omgang met mensen die mij niet begrepen noch verstonden. De zorgen bleven evenwel, hoewel van andere aard. Het waren toen jaren dar er bijna nergens werk was en in de handel ook heel weinig te verdienen was.

Zo is het dikwijls gebeurd dat er soms nog geen dubbeltje op een mud overschoot. Dus armoe bleef er nog jaren. En dan ieder jaar er een kind bij, wat telkens nieuwe zorgen baarde. Dikwijls als het ongeloof de overhand had niet anders ziende dan omkomen en ten ondergaan. Zo ging ik dan, geen mogelijkheid ziende om de zaak overeind te houden, voor het andere er steeds meer aan ontdekt worden dat ik met al wat ik ondervonden had niet voor God kon bestaan. Hoe dikwijls heb ik alles overdacht van hetgeen ik had mogen ondervinden, maar als ik ze dan alle had opgeteld, dan werd gevraagd of ik daarmee de dood kon aandoen en voor God bestaan. Dan moest ik eerlijk bekennen dat dit niet kon. Dat het bed te kort en het deksel te smal was. Altijd weer te beseffen mijn openstaande schuld en mijn onverzoende staat. Zo kwam dat handschrift in al duidelijker woorden op de muur: Gewogen en te licht bevonden. Wat een nieuwe aansporing uitwerkte en altijd maar weer onrustig en werkzaam gehouden. Hoe heb ik hier mogen bedelen en smeken. Negen jaar lang als voor de poort en deur gelegen en smekende: och, mocht ik hier toch binnen gaan, ik boos en snood rebel, die niets verdient dan hel.

Wat heb ik hier ook een harde les in geleerd. Want als wij Hem mogen leren kennen als de Enige mogelijkheid om behouden te worden, dan zijn we ras genegen om met alle krachten het daar op aan te leggen. Om daar ook weer in afgebroken te worden. O, hoe machteloos werd ik gemaakt, toen die Goddelijke Immanuel sprak: *Niemand kan tot Mij komen tenzij de Vader, die Mij gezonden heeft, hem trekke.*

Daar werd ik bandeloos en voeteloos gemaakt. Wat sloeg mij dat Goddelijke Woord neer en werd ik genoodzaakt om te blijven liggen waar ik was, wachtende op de roering des waters, daar ik onmachtig was me er in te werpen. Wat was dat een harde les. Doch een gezegende les. Ik leerde al meer dat het een eenzijdig Godswerk was, van het begin tot het einde. "Uit Hem, door Hem, en tot Hem zijn alle dingen".

Wat moeten wij toch veel kwijt, ja alles kwijt. Alle krachten leren verachten en zo leren dat Hij verheerlijkt wordt in Zijn eigen werk. En wij alleen daarin roemen zouden en niet in onszelf, opdat alle roem uitgesloten wordt.

Maar gelukkig, op Zijn tijd gaf de Heere weer levendige uitgangen en begeerten om door Hem behouden te worden. En dan schepte ik weer hoop. Maar als die werkzaamheden verminderden verdween ook weer de hoop, want men leert in die weg, dat zonder arbeid geen mens geboren wordt. Ik leerde al meer de noodzakelijkheid kennen om Hem voor mezelf nodig te krijgen, tot uitdelging van mijn schuld en zonde. Zowel erf- als dadelijke. Want het is niet alleen dit kwaad dat roept om straf, maar ik ben in ongerechtigheid geboren. En zo werd ik uit alle

schuilhoeken uitgedreven. Want die maken wij zo gauw en vooral als wij eens gemakkelijk mogen gesteld zijn. Enige verslagenheid en gebrokenheid des harten gewaar worden. En als daarbij een woord, tekst of versje komt, dat geeft aangename troost en sterkte. Het kunnen aangename borsten der vertroosting zijn. Kostelijk op zijn tijd om er mee gevoed en gelaafd te worden. Ik weet er van en gun ze elke ziel. Want dat haalt en buigt al onze genegenheden over vanwege de zoete smaak, daar zij zoeter zijn dan honing en honingzeem, zoals uit het voorgaande wat ik beschreven heb is gebleken.

Maar ja, er komt ook een speentijd, dat we daar afgetrokken moeten worden. En dat valt niet mee. Maar het is voor de verdere groei noodzakelijk om over te gaan op vaste spijze. En dat is geen gemakkelijk werk. Wij moeten leren opwassen in de genade en kennis van onze Heere en Zaligmaker Jezus Christus. Dus nodig overal afgebracht en onrustig gehouden te worden.

Ik zal hier nog een voorbeeld laten volgen. Ik had me voor mijn huwelijk laten overhalen een ring te dragen. Waar ik veel last van heb gehad en nooit met plezier heb gedragen. En na een keer in de knel te hebben gezeten, had ik hem afgelegd. En zo is het geweest dat we om een beetje eten te kunnen kopen mijn vrouw en ik ze verkocht hebben, daar het leven en de druk zo zwaar werd. Van binnen was het erg gemakkelijk vanwege Zijn uitlatingen der liefde, zodat ik wel wenste en kwam te vragen: Neem nu Heere mijn ziel weg, want ik ben niet beter dan mijn vaders, vanwege alle ellende, armoede en narisheid.

Maar in plaats daarvan zie ik als in een ogenblik die Engel staan met zijn uitgetrokken zwaard, om te bewaren de weg naar de Boom des Levens.

O, wat schrok ik geducht en zag dat het onmogelijk was door die weg daar te geraken waar ik een vertoornd God te aanschouwen kreeg, die de schuldige geenszins onschuldig houdt. Mijn verlangen en begeerte om heen te mogen gaan verdween als in een ogenblik, en angst en vrees kwam er voor in de plaats. Daar zag ik hoe wij die Goddelijke Rechter in Zijn wraakvorderende gerechtigheid niet mis konden doen. Dat is door alles heen mij bijgebleven, dat God wil dat aan Zijn gerechtigheid genoeg geschiedde. Wat een benauwde gang en leven veroorzaakte. Als ik die andere uitlatingen der bedekkende liefde miste, wat schudde ik dan van angst en vrees bij de gedachte om God te moeten ontmoeten en niet voor Hem te kunnen bestaan. Roepend: *o God, zijt mij zondaar genadig!* En verzoen de zware schuld, die mij met schrik vervuld. Daar kreeg ik dan wel eens hoop op, dat Hij het doen zou, met een woord of tekst, zoals b.v. uit Jes. 54: 11 en 12: "Zie, Ik zal uw stenen gans sierlijk leggen, en Ik zal u op saffieren grondvesten, en uw glasvensters kristallijnen maken, en uw poorten van robijnstenen, en uw ganse landpale van aangename stenen".

En daar kwam dan geloof bij dat Hij dat zekerlijk doen zou en ik mocht daarin verheugd en verblijd zijn.

Ik zag ook nog steeds het dreigende oordeel Gods in datzelfde gezicht van een hoge vloedgolf aan de ene en een pikzwarte wolk aan de andere zijde van ons land en volk, dat mijn druk en benauwdheid nog verzwaarde en dan steeds weer die woorden uit Jesaja 8: "Haastende tot de roof, is hij spoedig tot de buit". En eer dat knechtje kon zeggen mijn vader of mijn moeder, zou al wat in ons land was als een buit weggevoerd worden.

O, wat zag ik de toekomst donker in. Voor mezelf, land en volk. Ik was in die tijd verhuisd naar wat dichterbij de schuit, die ik als opslagplaats voor kolen gebruikte. Ik had in het vorige veel verdriet gehad. Hier hadden we weer andere zorgen. We

kwamen wel vijf of zes keer in een winter in het water. Door een harde wind uit het Noordwesten, waar een hoog tij op volgde, konden we er op rekenen dat wij het water in huis kregen, met alle ongemakken van dien. Daarbij kwam nog dat ik bijna altijd last had van open spataderen aan mijn benen, wat veel pijn veroorzaakte.

Waar ik veel mee getobt heb en veel pijn geleden. Het is ook wel gebeurd toen ik met veel pijnen bezet was, het oog mocht slaan op die lijdende Borg in Gethsémané, grote druppelen bloed zwetend. Wat een grote omkering uitwerkte en mijn eigen pijnen niet waard om genoemd te worden daarbij vergeleken. Wat een overweldigende indruk is het, als we mogen zien hoe die grote God van hemel en aarde zo laag kwam te bukken voor Zijn uitverkoren Kerk, om hen door Zijn bittere zonen kruisverdienste van de straf te bevrijden en een recht ten eeuwigen leven te verwerven.

Wat het opgaan naar een openbare samenkomst betreft, ik was voor mijn huwelijk er al mee gebroken, daar ik er niet in vinden kon wat ik zocht. Het waren bijna allen brooddienaars, die maar leren zoals de gemeente het graag heeft. Naar de overleveringen van mensen en niet naar God. Hebbende wel een gedaante van godzaligheid, maar die de kracht ervan verloochenen en de breuk op het lichtst genezen, uitroepende van vrede, daar de Heere niet van vrede gesproken heeft.

Dus zijn wij er maar uitgegaan, daar ik me er niet mee verenigen kon en lazen wij onder veel gebrek maar een preek van een oudvader, wat natuurlijk naar buiten wel vijandschap uitwerkte, maar waar ik het tot op de dag van heden het beste bij vindt. Hoe graag ik het ook anders zou willen, ik deed daar nog wel eens een poging toe om deze of gene nog eens te horen, maar het ging niet en zodoende bleven wij thuis. En het is beter met een boekje in een hoekje, dan naar een leer te gaan die niet naar Gods Woord en getuigenis is.

En zo is het een open neergaand leven geweest tussen hoop en vrees. Na zoete toedieningen, vertroosting en beloften dat Hij gewis zou komen en niet achterblijven, Hem hebben leren kennen als een Deur der hoop in het dal van Achor.

En zo is het op een avond gebeurd, dat ik in een werkzame gestalte mocht geraken dat ik verwaardigd werd om Hem in Zijn zonen kruisdood te aanschouwen. O, wat een gezicht was dat! Het geslachte Godslam om onze overtredingen verwond. O, wie is in staat om te beschrijven, *de straf die ons de vrede aanbrengt was op Hem. En door Zijn striemen is ons genezing geworden. Wij dwaalden allen als schapen, wij keerden ons een iegelijk naar zijn eigen weg, maar Hij heeft onzer aller ongerechtigheid op Hem doen aanlopen.* En dat in mijn plaats. De Zone Gods om mijn zonde aan het kruis genageld en gedood. Hij rechtvaardig voor de onrechtvaardigen aan het kruis genageld en gedood. O, hoe moest Hij die volle toorn Gods dragen, die op mijn zonden bedreigd waren, uitroepende in het zwaarste en bitterste lijden onder de verberging van Zijns Vaders aangezicht: "Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?"

God van God ontdaan, Wie kan dat verstaan?

O, eeuwig, onbegrijpelijk wonder! De Zone Gods Zichzelf doodgeliefd voor alles diep verbeurde zondaren, die Hij Zich ten eeuwigen leven uitverkoren had. En nu door de dure prijs van Zijn bloed kwam te verlossen en vrij te maken van vloek en straf. In lijdelijke gehoorzaamheid in onze plaats de straf op de overtredingen bedreigd dragende. En in dadelijke gehoorzaamheid de wet in onze plaats vervullende, en groot en heerlijk gemaakt in volmaakte onderhouding van al de geboden Gods en daarop het leven voor ons verworven, dat op de volbrenging beloofd was. *Want de mens die deze dingen doet zal door dezelve leven.* En Hij heeft also het leven verdiend voor heel Zijn uitverkoren Kerk en ten laatste uitroepende: *Het is volbracht.*

Wat een inhoud was van hetgeen waarvoor Hij Zich van eeuwigheid gegeven had. Er

was niets meer aan toe te doen. Het was volkomen geschied. De zaligheid geheel verdiend voor de ganse uitverkoren Kerk, met insluiting van mezelf.

O, wat mocht ik hier houvast krijgen en mijnen. Mijn pak van schuld en zonde viel als in het geopende graf. Ik kon weer rechtop gaan. Alles in mij juichte, jubelde en zong.

*Dit is de dag de roem der dagen,
Die Israëls God geheiligd heeft.
Laat ons verheugd van zorg ontslagen,
Hem roemen die ons blijdschap geeft.
Och Heer, geef thans Uw zegeningen,
Och Heer, geef heil op deze dag,
Och of men op deez' eerstelingen,
Een rijke oogst van voorspoed zag.*

Wat een blijdschap en begeerte, zoals hier in dit vers naar voren komt, om uitbreiding van Zijn gezegend Koninkrijk. Wat een verlangen en vurige begeerten mocht ik daartoe gevoelen. Een ongekende vreugde beleefde ik. Er werd vreugde in mijn hart gegeven. Ik was de gelukkigste mens op aarde en dacht vast en zeker dat ik een vrij mens was. Hoe blind is een mens in 's hemels wegen. Hoe dikwijls heb ik mij in dat opzicht niet vergist, dat ik dacht alles wat in die weg te verkrijgen was al verkregen had. Hoe blijkt in alles het Goddelijke beeld waarin we geschapen zijn te hebben verloren van ware kennis, gerechtigheid en heiligheid. En in de plaats daarvan verzonken liggen in onkennis, ongerechtigheid en onheiligheid. En dat we nu als een blinde geleid moeten worden in wegen die wij niet weten en op paden die wij niet kennen.

Dat bleek hier in deze zaak weer bij vernieuwing. Ik had Christus leren kennen, ten eerste, zoals Hij in Gods Woord voorzegt is, dat Hij in de volheid des tijds is geboren. Zijn nederige ontvangenis en geboorte in een beestenstal. O, hoe laag en diep heeft Hij Zich willen vernederen, omdat voor Hem geen plaats was in de herberg. Zo wordt Hij nog geboren in een beestenstal. Bij degenen die daartoe van eeuwigheid verordeneerd en verkoren en door overtuiging aan zichzelf ontdekt geworden, een walging gekregen hebben van zichzelf en Hem als Zaligmaker hebben leren kennen. Want Hij zal Zijn volk zalig maken van hun zonden. In de volheid des tijds heeft God Zijn Zoon gezonden.

Daarna Hem gekend in Zijn profetisch ambt als Leraar, om door Hem onderwezen te worden in liefelijk verkeer en omgang met Hem. Hun Zijn bitter lijden voorzeggende, totdat de tijd daar was dat Hij met Zijn bitter zoenen kruislijden hen van de vloek en straf zou verlossen. Zo had ik het mogen leren.

En verder wist ik het niet en moest ik nog leren, zoals in het verdere blijken zal.

Nadat ik enkele dagen in die zielzaligende toestand had mogen leven, kreeg ik zin om een vrouw te gaan bezoeken waarvan ik had gehoord dat het een geoefend mens was in de weg der genade. Daar ik het nu wel durfde wagen, omdat ik geloven mocht dat Hij ook voor mijn zonden gekruisigd en gestorven was en had uitgeroepen: *Het is volbracht!* Anders kon en durfde ik niet, vanwege het tekort in mezelf. Nergens bijna naar toe. En vooral niet als ik wist dat het geoefende en doorgeleide mensen waren. Daar zag ik zo hoog tegen op en zag ik hen als de heiligen der hoge plaatsen. Maar nu kon ik dat wel wagen uit de volheid van mijn gemoed. Dus zo gezegd, zo gedaan. Het was een blind mens, maar geopende zielsogen en was bij een tante van mij gelogeed. Ik raakte met haar in gesprek en vertelde wat Hij aan mijn ziel gedaan had. Toen ik

uitverteld was nam zij het over en ging uit haar eigen leven verklaren wat er verder met haar gebeurd was. Toen moest ik haar laten gaan en kon haar niet volgen. Ik raakte er onder in bestrijding. Al het voorgaande vloog als met vleugelen weg. Zo aanschouwde ik weer een vertoornd God en een rechtvaardig Rechter. Christus was aan mijn oog onttrokken en in het graf gelegd. Ik had gehoopt dat Hij was degene die Israël verlossen zou.

Ik werd in de rechterlijke weg gedagvaard om voor die onomkoopbare Rechter te verschijnen, waar geen uitweg overbleef, daar God van Zijn recht geen afstand kon doen. De hel werd geopend en overal waar ik heen blikte, in de vlammen keek. Geen uitweg schoot hier over, want de ziel die zondigt, zal sterven.

Wat een angst en verschrikking, waarin ik drie dagen en drie nachten gelopen heb is niet te beschrijven. Elk ogenblik vrezende dat het vonnis voltrokken en uitgevoerd zou worden, daar alle hoop om behouden te worden afgesneden was. Want de Heere zal een afgesneden zaak doen op de aarde.

In een toevallend recht, zoals ik hiervoor beschreven heb, komt men de straf te billijken en te eigenen, maar schiet er een mogelijkheid over om zalig te worden aan Gods zijde. Maar hier in een Goddelijk afsnijdend recht schiet er geen mogelijkheid over aan onze kant, omdat we met besef en wetenschap hebben leren kennen, dat wij die Goddelijke wet hebben overtreden en God, met eerbied gesproken, vanwege Zijn onkreukbare deugden en volmaaktheden van gerechtigheid en rechtvaardigheid, geen tittel of jota er van kan of mag laten vallen. Daar was ik ook voor ingewonnen, dat het gebod heilig, rechtvaardig en goed was. Maar ik had al die geboden overtreden, met gedachten, woorden en werken. En daarvan overtuigd dat ik schuldig was. Dus moest ik mijn Rechter recht en gerechtigheid toekennen en leren door deze weg verloren gaan en het vonnis kon elk ogenblik voltrokken worden.

Zo heb ik dan drie dagen doorgebracht, niets te zien dan de helse vlammen, waarheen ik me ook wende of keek. *Alle hoop mij gans ontviel, en niemand zorgde voor mijn ziel.*

Zo zijn dan die dagen omgegaan. Hoe ik ze heb doorgebracht is niet weer te geven. Dat vonnis elke minuut kunnende voltrokken worden. En daar werd ik als in een ogenblik voor Gods vierschaar gedaagd. Voor een onomkoopbare Rechter, niet anders verwachende dan het doemen vloekvonnis te horen uitspreken en weggevaagd te worden voor eeuwig in die poel die brandt van vuur en sulfer.

Zoals ik de uitvoering daarvan verwachtte, want ik kon niet anders verwachten, kreeg ik zo'n welgevallen te nemen in de straffen mijner ongerechtigheden, en mocht ik meer met de volmaakte deugden Gods op krijgen dan met mijn eigen behoudenis. Was het volkomen eens geworden met de straf. Ja, had veel liever de straf in de eeuwige rampzaligheid, dan dat hoge Goddelijke Wezen in een van Zijn volmaakte deugden gekrenkt of geschonden werd.

O, wat een gemak bracht dat mee. Het eens gemaakt te zijn met God. Ja, ik wilde het gaarne met mijn hartebloed ondertekenen.

Zo volkomen was ik het er mee eens gemaakt. Als God maar aan Zijn eer kwam. Ik viel daar totaal weg. En had geen behoud meer op het oog. Alleen Gods eer en Zijn deugden en volmaaktheden.

En zoals ik daar stond, met een beschuldigend geweten, waarvan ik het eens gemaakt was tegenover die Goddelijke wet, de satan aan mijn rechterhand stond om te weerstaan en in de eeuwige rampzaligheid te slepen, na voltrekking van het vonnis, toen kwam Christus als Middelaar Gods en der mensen tussenbeide en eiste op Zijn volbrachte werk van lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid, daar Hij een vloek voor ons geworden is, om mij van vloek en straf te verlossen. En Hij de wet groot en

heerlijk had gemaakt, en daardoor het leven voor mij verdiend had.

Hierop eiste Hij dan en sprak tot Zijn Goddelijke Vader: *Ik wil niet dat deze in het verderf nederdale, Ik heb verzoening gevonden.*

En toen sprak Gods Geest in en tot mijn ziel: *Merk op mijn ziel, wat antwoord God u geeft.* Wat werd ik daar opmerkzaam gemaakt om te horen wat God als Rechter zou zeggen, aangezien van dat antwoord mijn eeuwig wel of wee afhing, de eeuwige gelukzaligheid of de eeuwige rampzaligheid.

In mijn hele leven ben ik nooit zo benieuwd geweest, omdat er zoveel, ja alles van afhing. Toen sprak die Goddelijke Rechter van hemel en aarde het vrijspreekende vonnis over mij uit, met deze woorden: *Zo heb Ik dan gezworen dat Ik niet meer op u toornen noch schelden zal. Want bergen zullen wijken, en heuvelen wankelen, maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken en het Verbond Mijns vredes zal niet wankelen, zegte de Heere, uw Ontfermer.* Jes. 54: 9-10.

Zo was die Goddelijke Rechter voldaan, door de toegebrachte en verdiende gerechtigheid van Zijn Goddelijke Zoon. Zijn toorn afgekeerd en gestild en geheel bevredigd in die zonen losprijs. En daardoor vrede met God. De eeuwige dood en verdoemenis verdiend, en daardoor het eeuwige leven verkrijgende. Ongekende vrede. Van een vertoornd God nu een verzoend God in en door Christus. Was Hij vanaf het kruis en in het graf aan mijn zielsoog onttrokken, nu was Hij opgestaan en opgevaren om als Middelaar Gods en der mensen tussen te treden. De toorn Gods te stillen en af te wenden. Wat een heilgeheim werd mij hier in een weg van heilsorde geopenbaard en duidelijk gemaakt door persoonlijke beleving van bovengemelde zaken. Hoe werd ik vol lof, dank en aanbidding. *Te die dage zal men zeggen: Heere, ik dank U, dat Gij toornig op mij geweest zijt. Maar Uw toorn is afgekeerd, en Gij vertroost mij. Wij dan gerechtvaardigd zijnde door het geloof hebben vrede bij God door onze Heere Jezus Christus.*

Wat een verandering, verheuging en blijdschap. Daar het nacht was maakte ik mijn vrouw wakker en deelde het haar mee. Had van blijdschap al mijn kinderen wel wakker willen maken en al degenen waarmee ik omgang had. Maar op aandringen van mijn vrouw heb ik dat nagelaten. Wat een ongekende blijdschap. Ik was boven het stof verheven. En daar was mijn Schat. Ik was zo in de war, dat ik met het helpen aankleden van de kinderen bij een van hen de kousen aan de armen deed. Hierin heb ik blijde dagen doorgebracht.

O, wat zag ik toen in een zuiver licht van Gods Geest klaar en duidelijk alle bedrog en leugen van de tegenwoordige leer die verkondigd werd. Wat een vuur en ijver voelde ik in mij branden en werd er als door verteerd. Ik kon het bijna niet dragen.

Och, hoe wenste ik alle bedrog en leugen openbaar te maken en uit elkaar te trekken om als het mogelijk was de duivel zijn prooi te ontnemen en openlijk voor Zijn Naam en zaak uit te komen. Maar kon dat in eigen kracht niet, dat gevoelde ik heel goed.

En dat weerhield mij, anders had ik vast en zeker, gelijk Luther, op de deuren van al die afgodstempels gespijkerd. Hoe smeekte ik om kracht en bekwaamheid hiertoe. Maar ik moest het nalaten. De Heere sprak dit woord tot mijn ziel: *Laat ze beiden tesamen opwassen en in de dag des oogstes zal Ik ze bijeenvergaderen en met onuitblusselijk vuur verbranden.*

Hier moest ik het opgeven en mocht even in Zijn besluit blikken en berusten, daar het Zijn wil niet was en Hij hun ogen verblind en hun oren zwaar gemaakt had. O eeuwig wonder van vrije en ontfermende liefde en genade. *Hij ontfermt Zich diens Hij wil, en verhardt die Hij wil. En wie kan Zijn hand afslaan en zeggen: Wat doet Gij?* Daar Hij

als die grote Pottenbakker macht heeft om van de ene klomp leem een vat te maken ter ere en van het andere ter onere.

Dood en graf had zijn verschrikking verloren. Ontbonden te worden en met Christus te zijn zeer verre het beste bevonden.

En door alles heen gevoelde ik weer een holle plek of er nog iets gemist werd wat ik niet wist. Maar als ik het dan mocht onderzoeken kon ik niet vinden waarin het bestond. Het was helder, klaar en duidelijk dat God om Christus wil al mijn zonden vergeven had en niet meer op mij toornen noch schelden zou. Dan had ik weer ruimte. Dat heeft acht jaar geduurd. Het overdacht en niet kunnende uitvinden waar die lege plek en holte uit ontstond. Maar door dit alles heen heb ik voornamelijk die eerste twee jaar gemakkelijk voor mezelf mogen leven, daar het al die tijd me levendig is bijgebleven wat God aan mijn ziel gedaan heeft.

Dikwijls me mogen verheugen met een onuitsprekelijke vreugde. Water mogen scheppen uit die Fontein des heils. Hoorde ik wat toen, en ook nu, de algemene klacht was onder degenen die een ander leven kenden of voorgaven, dat het zo'n donkere tijd was, en alles in het donker verkeerde, dan kon ik daar uit mijn eigen leven niet mee instemmen, daar ik bij Zijn licht de duisternis mocht doorwandelen. Hoe dikwijls heb ik mogen zingen onder voor het uitwendige soms heel moeilijke en beproevende omstandigheden en mocht in Zijn Naam mij al den dag verblijden, Zijn goedheid mij toestraalde en Zijn macht mij onderschraagde, en Zijn gerechtigheid mij verhoogde. *Ja, in de vrijheid te staan waar Christus mij mee vrijgemaakt had.*

Ik had ook een paar kennissen uit Sliedrecht bij mij gehad. Die hadden bij mij wel beluisterd wat er nog aan mankeerde, maar niet gezegd waar het in bestond. En ik dan maar weer onderzocht wat er nog gemist werd, doch het maar niet kon vinden. Ook een brief gehad van M. Hofman, mij welkom toewensend in de strijd. Ik dacht eerst, die man heeft bepaald abuis, omdat ik dacht dat ik de strijd nu te boven was. En hij deed of de strijd nu pas een aanvang nam. Maar daar ben ik na verloop van tijd wel achter gekomen dat het zo was. Ook schreef hij dat er nog meer te verkrijgen was. Maar wat dat was daar maakte hij geen melding van en liet me even wijs als ik was. En zo onderzocht ik dan maar weer, doch kon het niet vinden.

Ook bleef wat de dreigende oordelen over land en volk betreft, het steeds dichterbij komen. En de oorlog was om ons land heen al ontvlamd, maar wij waren er nog niet in betrokken. Maar het was niet af te wenden, zo lag het voor mij. En God Almachtig deed mij kennen dat het was om de verregaande zonde en goddeloosheid, eerst in het algemeen en ook met insluiting van mezelf. Doch daar ging het nog verder en kreeg ik bij Geesteslicht te zien hoe al de inwoners het als in onwetendheid gedaan hadden.

Nu kreeg ik mezelf te zien hoe ik van jongsaf tegen beter weten in gezondigd had en dat werd nu het ergste en het zwaarste aangerekend. Toen gingen al de inwoners van ons land vrijuit, maar werd ik de man en de schuldige gemaakt. Ja, mocht de schuld volkomen eigen en vragen en smeken: *O Heere, straf mij, want wat hebben deze arme schapen gedaan? Uw hand zij toch tegen mij alleen.*

Dit is misschien voor die dit leest een onbegrijpelijke zaak, daar men hier maar hoogst zelden van hoort. Maar ik weet, dat er nog mensen zijn die dit verstaan. Uit eigen ondervinding en beleving. Gods Woord spreekt hier ook zeer duidelijk van. David, Daniël, Ezra en anderen hebben het ook gekend.

Dus werd ik schuldenaar gemaakt van land en volk. Toen ik dat eigenen mocht in

waarheid en oprechtheid: Ik alleen heb gedaan wat kwaad is in Uw heilige vlekkeloze ogen; daar ontdekte de Heere door Zijn Geest verzoenend bloed en toegebrachte gerechtigheid en deed verzoening voor *deze* schuld en delgde ze volkomen uit, als had ik ze nooit gekend of gedaan. Ja, zo werd ik daarvan gewassen door dat alleen reinigend bloed van dat Goddelijk Offerlam, dat ik werd gesteld zonder vlek of rimpel. Kreeg verzoening en toezegging dat ik mijn ziel als een buit zou uitdragen. O eeuwig wonder van genade ook in dezen: *En gij zult met Mij in bewaring zijn*, sprak de mond der Waarheid tot mijn ziel.

Ons leger werd gemobiliseerd, daar de toestand steeds dreigender werd. Alles werd in orde gebracht om ten allen tijde paraat te zijn. Duitsland beloofde onze grenzen te eerbiedigen, maar in alle stilte werd alles klaar gemaakt om ons land te overrompelen. Enkele malen is het geweest dat ze dag en uur bepaald hadden en het Gode behaagde hier nog arbeid over te geven en te smeken of er verlenging van vrede mocht zijn. Daar hier het gezicht door mij gezien aangaande dreigende oordelen, door mij reeds beschreven, en hoe het Gode nog behagen zou daar enkele mensen toe te verwaardigen om voor land en volk nog in de bres te mogen staan om nog geen voleinding met ons te maken, hetwelk Hij rechtvaardig had kunnen doen. Maar om het verbond dat onze vaders met God gesloten hadden, dus om der vaders wil, heeft Hij niet toegelaten dat wij gans en al vernietigd zouden worden.

En ik zeg, daarom alleen heeft het Hem om Zijns Naams wil nog liefd en behaagd nog arbeid te schenken om verlenging van de vrede, wat Hem ook behaagd heeft om te horen en verhooren. Wat naderhand gebleken is dat het zo geweest is, dat op het laatste ogenblik de inval in ons land uitgesteld werd. Gode alleen zij de eer hiervan, dat het Hem nog behaagd heeft dit te werken, daar Hij het even goed had kunnen doen buiten alle mensen om. Daar Hij van geen mensenhanden behoeft gediend te worden als iets behoevende, daar Hij allen de adem en al wat tot het leven nodig is geeft. Maar het heeft Gode behaagd om het also te doen. En waarom zou het ons mishagen. Gewis, de Heere Heere zal geen ding doen, tenzij Hij Zijn verborgenheid aan Zijn knechten de profeten geopenbaard heeft. Amos 3: 7.

Zo is het uitgesteld geworden tot mei 1940. Toen heeft het Gode behaagd om der zonde wil van ons land, volk en overheid, de verschrikkelijke oorlog over ons te doen komen, waarvan we allen de ellende, dood en verwoesting hebben aanschouwd. Duizenden zijn verminkt, gedood en gesneuveld. Verjaagd of gevangen genomen. Toen ik het hoorde, mocht ik het voor het aangezicht Gods brengen. Het verschrikkelijke onrecht om tegen alle beloften van onze grenzen te zullen eerbiedigen onverwachts de vijand binnen viel.

Toen kwam de Heere de oorzaak hiervan aan mij te verklaren met de woorden uit Jesaja 42: 24 en 25: "Wie heeft Jacob ten plundering overgegeven? Israël ten beroving? Is het niet de Heere, Hij, tegen Wien wij gezondigd hebben? Want ze wilden niet wandelen in Zijn wegen, en ze hoorden niet naar Zijn stem. Daarom heeft Hij over hen uitgestort de grimmigheid Zijns toorns en de macht des oorlogs, en Hij heeft ze rondom in vlam gezet, doch zij merken het niet, en Hij heeft ze in brand gestoken, doch zij nemen het niet ter harte."

Dat is heel de oorlog telkens weer terug gekomen bij het zien en horen van alle onrecht en ellende. Dan moest ik zwijgen en de straf billijken en goedkeuren. Maar werd dan verwaardigd te bidden en te smeken om nog ontferming en verschoning. Om ons niet helemaal te laten vernietigen en te doen ondergaan. Ik mocht dan smeken en zeggen: Hoe zou ik aanzien de ondergang van mijn volk en het verderf van mijn geslacht. Ik kan niet in woorden uitdrukken wat ik voelde en door mij heen ging Alle

geweld en vernieling. Dit kan niet verstaan worden of wij moeten er onder gebracht zijn en dan voelen wij het aan dat alles wat gebeurt ons persoonlijk geldt en niemand anders. Dan voelen wij de slagen, angst en pijn.

Hier heb ik, door Gods Geest bearbeid, onder gebukt en gebogen mogen gaan al die jaren. En telkens met die levende belofte: *Gij zult met Mij in bewaring zijn.*

Dat al wat dreigde mij niet deren zou. Ik heb iets van die gezegende kracht mogen ondervinden van de dichter van Psalm 46, dat hij niet zou vrezen, al veranderde de aarde, en al werden de bergen verzet in het hart der zeeën. Ik heb rustig mijn hoofd neer mogen leggen, al zat de lucht vol met vliegtuigen en al gebeurde het dat ze brandend over ons heen kwamen, die God bewaart is wel bewaart.

Die in de Schuilplaats des Allerhoogsten is gezeten, die zal vernachten in de Schaduw des Almachtigen. Zo is Hij krachtiglijk bevonden een Hulp in benauwdheden. Mijn Burg en mijn Uithelper, mijn God, op Wien ik vertrouw. Gij zult niet vrezen voor de schrik des nachts, voor de pijl die des daags vliegt, voor de pestilentie die in de donkerheid wandelt, voor het verderf dat op de middag verwoest. Aan uw linkerzijde zullen er duizend vallen, en tienduizend aan uw rechterzijde, tot u zal het niet genaken. Alleenlijk zult gij het met uw ogen aanschouwen. (Psalm 91).

Dit alles is kennelijk vervuld geworden. Maar dat ons land voor de overweldigder moest capituleren, was dat een smartelijk gevoel. Ons land en volk was vanaf de tijd van Napoleon in 1813 vrij geweest. En om nu door vijanden bezet te worden Maar het behaagde Gode een vertroostende toezegging te doen, dat wij niet voor altijd daaronder zouden gebukt gaan, uit Psalm 6: 10:

*Hij zal mijn haters weren,
Hen straks terug doen keren.
Beschaamd en vol van schrik.
Zijn grimmigheid aan 't blaken,
Zal hen te schande maken.
Zelfs in een ogenblik.*

Dat hield mij overeind, dat ik niet helemaal terneergeslagen zou worden en weer hoop zou scheppen dat er een eind aan zoude komen. Hierop heb ik al die jaren mijn hoop mogen vestigen dat Hij, die het mij beloofd en toegezegd had, ook doen zoude. Want Hij is geen man dat Hij liegen zou, noch een mensenkind dat Hem iets berouwen zou. Zou Hij het zeggen en niet doen, spreken en het niet bestendig maken?

Zoals gemeld waren wij verhuisd. We woonden er amper een jaar toen we aanzegging kregen dat we er weer uit moesten, daar een dochter van de huisbaas ging trouwen en er zelf in wilde. Hoewel ze beloofd hadden al voor ik er in ging, omdat ik zulks verwachtte, dat al gingen ze trouwen wij er niet uit behoefden. Maar wat is de mens. Vest op prinsen geen betrouwen. Dus kregen we aanzegging dat we er uit moesten. Maar waarheen?

Tenslotte werd de deurwaarder gestuurd en werd het nog moeilijker. Toen ging het anders dan nu. Toen gebeurde het wel dat mensen de deur uitgezet werden onder de blote hemel tot een schouwspel voor een ieder. Je begrijpen wat een angstig zitten het toen was. En dat we niet konden nalaten de Heere hiervoor aan te lopen, daar Hij toch wist in welke omstandigheden wij zaten.

Ten laatste kwam er een huis leeg op de Slikstraat. daterend uit Anno 1734. Met riet onder de pannen, in vergane toestand. De zolder bedekt met een hele laag stof van dat vergane riet. Grote openingen in de pannen van 't dak, dat men zo in de lucht kon kijken. En als het hard woei, het wasgoed dat boven hing te drogen van de lijnen

afwoei. Door de wind viel er zoveel vuil uit dat vergane riet, of ze kolen hadden gelost op zolder. Maar door de nood gedrongen hebben we dat gedaan en elf jaren daar gewoond. Het was ver van de hand voor mijn werk en helemaal achteraf. Niet gemakkelijk voor de mensen om het te vinden. Maar het was niet anders. Op straat gezet te worden was ook geen mooi vooruitzicht.

Achteraf bezien zijn het allemaal omstandigheden geweest, die mee hebben moeten werken ten goede. Maar voor die tijd scheen het geen zaak van vreugde, maar van droefheid te zijn. Maar daarna werkte het een vreedzame vrucht der gerechtigheid, als we de baten ervan mogen leren kennen, dat het nodig is verdrukt te zijn geweest, opdat ik dus Uw Goddelijk recht zou leren. En daar is wat voor nodig en het is een leerstuk dat niet gemist kan worden om tot kennis der zaligheid gebracht te worden. Allemaal zaken die bijna niet meer geleerd of gekend worden. Maar de drukking van de melk brengt boter voort, zegt Gods Woord. *Want die de Heere liefheeft, kastijdt Hij, en Hij geselt een iegelijke zoon die Hij aanneemt. Indie gij zonder kastijding zijt, welke allen deelachtig zijn geworden, zo zijt ge bastaarden en geen zonen. Want wat zoon is er die de vader niet kastijdt?*

Om van een reus een hulpeloos kind gemaakt te worden, daar is wat voor nodig. Zo moeten wij van groot klein gemaakt en gehouden worden. Want indien ge niet wordt, zegt Christus, gelijk een kindeke, gij zult het Koninkrijk Gods niet zien. Daar is druk voor nodig.

Verder wil ik nog even melden een kennelijke bewaring op de **eerste dag van de oorlog**. Zoals gemeld had ik een scheepje voor bergplaats van kolen. We hadden de gewoonte er ieder jaar mee naar de overkant van de rivier te gaan naar Hardinxveld, om uit een daar liggend schip briketten te laden, wat juist die dag moest gebeuren. Ze kwamen me daarvoor halen, maar juist daarvoor was mijn zwager bij me geweest, en die had uit een laag over de rivier vliegend vliegtuig iets in de rivier zien vallen, precies in de richting tussen beide veren die wij moesten varen. Hetgeen voor mij een boodschap was om die voorgestelde reis niet te doen, daar ik dat niet vertrouwde. Hetwelk ook is gebleken, want op diezelfde dag voer er een motorschip met gewonde Hollandse soldaten in die richting en vloog de lucht in.

Het was een magnetische mijn geweest, die daar was neergeworpen uit genoemd vliegtuig, wat voor mij een kennelijke bewaring was. "En gij zult met Mij in bewaring zijn", mocht weer vervuld worden. En zo zijn we die jaren in bewaring geweest. Die God bewaart, is wel bewaard, dat heb ik mogen ondervinden. Al veranderde de aarde haar plaats, en al werden de bergen verzet in het hart van de zeeën, naar Psalm 46. De vrees werd buitengesloten. Als wij het oog op Hem mogen slaan en mogen geloven dat Zijn ogen op ons zijn geslagen, dan kunnen we, gelijk Petrus, wandelen op de golven van een woelige levenszee. Daarom welgelukzalig is het volk wiens God de Heere is, die Hij Zich ten erve heeft uitverkoren. Psalm 144: 15. Die vrije, soevereine uitverkiezende liefde vanuit de eeuwigheid. Geheel vrij en onverdiend. *Jakob heb Ik liefgehad en Ezau heb Ik gehaat.*

Maar wij leven in een gevaarvolle tijd, vol van leugen en bedrog. Een tijd dat men probeert de mensen te bedriegen met een algemene verzoeningsleer. De godsdienst heeft zijn tienduizenden verslagen. Ieder die dit leest moet hierop goed letten, om zich niet te laten bedriegen. Want met een algemene verzoeningsleer komt men om. Maar ieder van jullie, hoofd voor hoofd, en hart voor hart, hebben nodig om wederomgeboren te worden door Gods Geest. En van alle schuld en zonde door het enige offer van God daarvoor gegeven, namelijk door de zonen kruisverdienste van

Zijn eeuwig geliefde Zoon vrijgesproken te worden. Met minder kan het niet. God Zelf moet van vrede spreken tot ieders ziel in het bijzonder. Geloofst nooit de bedrieglijke leugenleer van de tegenwoordige tijd, want daar komt men onherroepelijk mee om. Hetgeen ik hiervan schrijf is tot waarschuwing voor allen die dit komen te lezen. Elk zie voor zichzelf toe. Het gaat op een eeuwigheid aan. Dus bedrieg uzelf niet en laat je ook nooit bedriegen. Bedenk altijd wat het zijn zal: eeuwigheid, zonder eind. Dat het Hem behagen mocht u dit te doen beseffen eer de dood komt met al zijn verschrikkingen. Leef hier toch niet over heen. *Wij bidden u van Christus wege, laat u met God verzoenen.* Want het zal wat zijn te vallen in de handen van een levende God, Die buiten Christus een verterend vuur en een eeuwige gloed is, bij Wien niemand wonen kan. De tijd is kort en vliegt voorbij. Ook de wereld en al wat daarop is ontvalt dan. En dan te moeten sterven en niet kunnen sterven. O, verschrikkelijke zaak. De Almachtige God, de Schepper van hemel en aarde, binde het op een ieders hart

Nog wil ik hier een opmerkelijk geval aan toevoegen van omstreeks diezelfde tijd.

Ik kreeg kort nadat het Gode behaagd had om Zijns Zoons wille mijn zonden te vergeven en vrij te spreken van schuld en straf, toen ik Hem had mogen leren kennen, eerst in Zijn vernedering, als de gegeven Zaligmaker, en als Profeet in Zijn Leraarsambt, en in Zijn lijdende Borgtocht als Priester, en hoe Hij nu na alles volbracht te hebben, uitriep: Het is volbracht. In het graf gelegd was geworden en aan het gezicht onttrokken, maar hoe Hij nu over dood en graf getriumfeerd heeft en opgevaren is, gezegd en gesproken: *Ik vare op tot Mijnen Vader en uwen Vader, en tot Mijnen God en uwen God.* En in dat dodelijk tijdsgewricht, toen er niets anders overschoot als de eeuwige rampzaligheid, hel en verdoemenis, mijn ziel gered was geworden door tussentreding van die verhoogde Middelaar Gods en der mensen.

Ik zeg dan, kort nadat dat gebeurd was, werd ik op zekere nacht bij een vrouw bepaald, hoe het nu in het voornemen Gods lag diezelfde vrouw toe te brengen en hoe Hij daar reeds werkzaamheden mee gemaakt had in haar door Zijn Geest te overtuigen en mij uit onbegrijpelijke ontferming en genade er ook werkzaamheden voor kwam te geven, en die zaak kwam op en aan te binden, er zielswerkzaamheden voor gaf, en arbeid, om als het kon en mocht zijn het gegeven mocht worden dat Christus een gestalte in haar mocht krijgen, waar ik niet mee kon ophouden. Het kwam gedurig terug en het woog zo zwaar of het mijn eigen zaligheid betrof. En of het Hem dan nog behagen mocht er de blijken van te mogen waarnemen, want een man heeft blijdschap in het antwoord zijn monds. Hoe mocht ik daar in een levendige verwachting naar uitzien en verlangen.

Hoe lang dat geduurd heeft weet ik niet precies, maar ik denk van een jaar of twee, dat ik eens bij haar zijn moest uit kracht van mijn beroep en ik met haar in gesprek kwam, en zij zo verstrooid was met haar gedachten en kwam te zeggen dat zij dat zo dikwijls had. Soms in een winkel stond en niet wist wat ze moest hebben. Ik zei tegen haar dat ze dan wellicht met haar gedachten ergens anders was of mee bezig was. Hetgeen ze toestemde. En zo bracht het ene woord het andere voort, totdat ze haar verborgen leven kwam te openbaren en duidelijk werd onder welke overtuigingen zij gebukt ging. Al het aardse zijn glans verloren had en ze een beter en blijvend goed op het oog had gekregen dat tot in eeuwigheid blijft. Hetgeen ze onder veel tranen kwam mee te delen. Ge begrijpt hoe verblijd ik was om zulks te horen, daar het kennelijk werd bevestigd dat het een werk was door God Zelf begonnen te werken, en dat Hij dat ook voleinden zou.

Dat duurde zo een poosje, de werkzaamheden bleven. En toen ontmoette ik haar weer eens en dacht nog meer te horen, maar het was juist het tegendeel. Ik hoorde niets,

daar ze gesloten en vol achterdocht en bestrijding was. Wat viel mij dat tegen en wat raakte ik daarmee onder bestrijding. Het werd allemaal inbeelding en bedrog. Het liep zo hoog dat ik zelf aan mijn eigen beleving ging twifelen. Want zo gaat dat. Dan veroordelen wij gemakkelijk het een met het ander. Maar toen stond God op als een Held en kwam mij tegen en te zeggen dat Hij dat Zelf begonnen was en ook voleinden zou.

Hij gaf mij in gezicht en woorden te kennen dat Hij diezelfde vrouw (en ik zag ze duidelijk voor mij als in een ogenblik, en zag een kind met beide armen om haar hals hangen) dat Hij die vrouw en dat jongetje dat om haar hals hing bij mij aan huis zou sturen. Tot bevestiging van hetgeen Hij Zelf gezegd en begonnen was. Dit bracht een krachtige geloofssterkte mee. Nu had ik al van tevoren het een en ander hiervan aan mijn vrouw verteld. Laat ze nu kort na dit voorgevallene zeggen dat een mens soms zo gauw wat zegt, als hij wat denkt dat gebeuren zal en hoe dikwijls het niet uitkomt. Zo noemde ze enkele gevallen en onder andere ook dit geval met die vrouw waarvan ik gesproken had.

Maar nu kon ik zeggen hoe het gegaan was. Welke strijd ik zelfs door ongeloof hierover gehad had en op welke manier het weer opgeklaard was. Hoe God Zelf die vrouw en dat jongetje bij ons in huis zou brengen, tot bevestiging van al hetgeen Hij Zelf had begonnen te doen. Dus moest ze hier het zwijgen aan toe doen en afwachten of dat in vervulling ging, hetgeen niet lang daarna langs een wonderlijke weg gebeurde, wat ik verder verhalen zal. Het was zomer en ik had weinig te doen. We zaten in de oorlog. Alles werd gedistribueerd en dat gaf veel werk, maar weinig winst. Zo gebeurde het dat ik voor een neef wel eens dekkleden repareerde.

Op een keer weer daartoe verzocht werd en beloofde het ook te doen, hoewel ik een tegenzin gewaar werd. Ja, het valt niet mee als je zelf een kolenzaak hebt om dan bij een ander in loondienst te gaan. Maar ik probeerde die tegenzin te onderdrukken en niet te murmureren of in opstand te komen. Maar ik gevoelde het, het zat er in en ik kon het er niet uit krijgen, maar had er last van. Ik overdacht de vele weldaden en zegeningen die het Hem behaagd had mij te schenken, en in mijn ziel te redden, en mocht vragen of Hij niet wilde toelaten in opstand te komen. Want wat is een mens als hij beproefd wordt? Enkel opstand en tegenstand. En zo komt de Heere tot mijn ziel te zeggen en te spreken: "Wat Ik doe weet jij nu niet, maar jij zult het na dezen verstaan". Wat veel rust en kalmte mede bracht.

En zo mocht ik mijn werk beginnen aan het einde van de haven vlak bij de rivier en rolde een dekkleed uit in het gras waar een lange stok met een klauwhaak aan het einde zat, die ik opnam en weg zette. Tegelijk komt er in mijn gedachten: dat is juist een goed ding voor geval er iemand te water mocht geraken om hem daarmee er uit te halen. En zo zette ik dat ding weg en begon dat dekkleed te herstellen.

En zo verloopt de middag en komt de school uit. Er komen jongens naar de rivier om te gaan zwemmen. Dat verloopt een tijdje en daar hoor ik hard schreeuwen en kijk op. Daar zie ik van ver een jongen in gevaar, welke niet kunnende zwemmen, te diep in het water was gegaan en met de neerstroom naar de krib (een stenen dam in de rivier) meegevoerd werd. Ik neem die stok met klauw en hol zo hard ik kon de krib op. Daar zie ik hem vlakbij, komt even boven en zinkt dan weer onder water weg, met de doodsangst in zijn ogen. Onder het harde lopen door ging mijn ziel uit tot Hem, die alleen redden kan, of het Hem nog liefde te helpen en te redden, daar er anders misschien twee kwamen te verdrinken: de drenkeling en ik, die wou trachten om hem te redden. En zo ben ik naar het eind van de krib gehold en in het water gelopen. Zover, dat ik nog net staande kon blijven, en hem die stok toestak welke hij, wegzinkende om waarschijnlijk nooit meer boven te komen, daar hij nu in peil diep

water terecht was gekomen, welke hij, zeg ik, nog net kon grijpen.

En zo mocht ik hem naar me toe halen, opnemen en op de krib leggen, meer dood dan levend. Na een tijdje wat bijkomend, me eerst bedankte. En daar ik niet wist wie hij was, vroeg ik hem daarnaar.

En, o wonder, daar was het een zoontje van gemelde vrouw. Zijn kleren door die andere jongen gebracht en aangekleed zijnde, heb ik hem op de fiets gezet en bij zijn moeder gebracht. En zoals hij zijn moeder ziet aankomen, want ze kwam juist van een buurvrouw vandaan, vliegt hij zijn moeder om haar hals en daar aanschouw ik hetzelfde beeld zoals mij in dat gezicht getoond was. Ge begrijpt hoe wonderlijk dat voor mij was daar ik, toen dat kind zijn naam noemde, al mocht begrijpen dat de Heere door deze wonderlijke weg die voornoemde zaak zou komen bevestigen. En zo ben ik weggegaan om droge kleren aan te trekken.

Diep onder de indruk van de wonderlijke weg die Hij daartoe verkoren had, om Zijn werk te bevestigen. Mijn vrouw begreep toen ook dat het voorgemelde woord en gezicht op het punt stond om in vervulling te gaan, hetwelk ook gebeurde. Want nadat wij gegeten hadden kwam die vrouw naar ons toe om dank te zeggen voor de redding. Maar ze kwam alleen en dat klopte nog niet in zijn geheel, omdat mij getoond was dat een jongetje mee zou komen. Mijn vrouw bevreesde dat ook, maar het ging toch in vervulling, want even gewacht hebbende kwam hij ook opdagen en werd het in zijn geheel, wat God Zelf getoond en gesproken had, vervuld.

O, wat een diepe verwondering bracht dat geval mee. Duidelijk en kennelijk zag ik hoe Zijn allesbesturende Voorzienigheid alle dingen, groot of klein, bestuurt en regeert. Hoe heb ik toen enkele weken gelopen in dat dadelijk besef van Gods Alwetendheid en Zijn allesbesturende Voorzienigheid.

Wat lag dat nauw en teer. Hoe dikwijls heb ik me moeten verwonderen in die zaak vanaf het begin tot het eind. Het werk dat ik daar werd te doen, het opmerkzaam gemaakt worden op die stok met klauw er aan, het zwemmen en in nood verkeren van die jongen, en op 't nippertje gered worden, terwijl hij wegzonk nog net het einde van die stok kunnende pakken.

O, hoe wonderlijk was mij dat. Alleen om die zaak die ik in ongeloof had betwijfeld te doen in vervulling gaan. Wonderen des Allerhoogsten, zo was het voor mij. Wat een eerbied en ontzag werkte dat in mij voor dat hoge Wezen. Geloofd zij God, met diepst ontzag! Mocht ik het altijd zo gevoelig beseffen. Wat een nauwgezette wandel zou dat voortbrengen door deze woeste en huilende wildernis. Want anders is het niet. Wee mij, dat ik een vreemdeling ben in Mesech, dat ik in de tenten Kedars woon.

Maar om verder te gaan, de oorlog ging door met al zijn verschrikkingen en gevolgen. Ik had veel last van open spataders. Probeerde op de been te blijven, zolang tot ik lopende niet meer thuis kon komen. Een groot gezin, weinig aanvoer van kolen wegens distributie ervan, rekeningen die betaald moesten worden staarden me aan, want de vorst der duisternis kwam mij daar altijd weer mee plagen van onherroepelijk nog eens failliet te gaan. En ik kon ook dikwijls niet anders bekijken of het zou zo zijn, daar er voor het uitwendige alles op geleek. Duizend zorgen en duizend doden hebben mijn angstvallig hart bij het overdenken gekweld. En elke schuld werd mij altijd voor ogen gesteld. En zat de duivel er achter, als een jager achter en gewond hert.

Wat een benauwd leven. Hierdoor heb ik een groot aantal jaren doorleefd meer achteruit dan vooruit. Dus jullie begrijpen, zolang ik nog half kon lopen ging ik geheel. Maar ik werd genoodzaakt het op te geven en ben op bed terecht gekomen. Hoe het kwam weet ik niet, maar gelijk vielen alle bezwaren weg wat de natuurlijke

zorg en onderhoud van mij en de mijnen betrof. Ik kon het allemaal in Zijn handen overgeven, dat Hij het maken zou. Zoete indrukken en beloften werden mij geschonken en had hemelse tijden voor mezelf. Hoe blij was ik dat ik me van dag tot dag voelde teruggaan en mijn krachten voelde afnemen, en reisde met mijn kruis al zachtjes aan naar huis. Want ontbonden te worden en met Christus te zijn was zeer ver het beste.

Wat heb ik hier veel ogenblikken gemakkelijk mogen neerliggen, ondanks hoge koorts en hevige pijnen. Het werd elke keer verzacht, omdat elke keer olie en balsem in de wond gedaan werd.

De oudste van mijn kinderen, toen een jaar of dertien, moest de kolenzaak bijhouden 's morgens en 's avonds. Daar er wel waren die mij hadden kunnen bijstaan, maar er geen zin in hadden. Hoe smartte mij dat soms, daar ik dat anders verwacht had. Spreekwoord zegt: *In de nood leert men 't best zijn vrienden kennen.*

Zo ben ik acht weken ziek geweest van een aderontsteking in mijn voet. De ziekte nam een keer, hetwelk voor mij toen een teleurstelling was. Wat zag ik daar tegen op: beter worden en dan weer door het leven te moeten gaan. Ik had er helemaal geen zin of lust toe. Het andere week van lieverlede. En zoals ik al meermalen gezegd heb, er bleef altijd een gevoel van tekort in mij. Altijd nog een lege plaats, waar ik nog niet achter kon komen waarin dat bestond. Hoe ik ook daarnaar zocht en het vorige overdacht, ik kon het maar niet uitvinden. Ik werd steeds meer gewaar het eenzijdige Godswerk en des mensen diepe ellende, welke verkeerde gedachten wij ook maken van toenemen en opwassen in de genade en kennis. Dit is een voldongen feit, we moeten zelf minder worden, en dat wil zeggen onkundiger, dwazer, blinder, zondiger, ellendiger, armer, en graaf maar dieper, mensenkind, en ge zult nog meer gruwelen vinden. Dus Hij moet wassen en wij minder worden. En waar kan minder worden anders in bestaan?

Onderzoekt het eens als we al lagere gedachten van onszelf krijgen uit beleving, gevoel en ondervinding. Ik weet dat in mij, dat is in mijn vlees, geen goed woont, maar wel al wat verkeerd en slecht is. Onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad. Alle zaden van boosheid leren kennen als in hem wonende. En dat doet ons een lage plaats innemen en lage gedachten van ons zelf hebben. Hoe wij dan al meer leren dat Hij het al in al moet worden, daar Hij alleen ons van God gegeven is tot Wijsheid, Rechtvaardigheid, Heiligmaking en volkomen verlossing. Dus niet hebbende onze rechtvaardigheid, maar de rechtvaardigheid Gods, die door het geloof in Christus is. En dat werkt hoge gedachten van dat hoge Wezen.

*Wie zou die hoogste Majesteit,
Dan niet met eerbied prijzen?
Die God is ons een God van heil,
Hij schenkt uit goedheid, zonder peil,
Ons 't eeuwig, zalig leven.
Hij kan, en wil, en zal in nood,
Zelfs bij het naad'ren van de dood,
Volkomen uitkomst geven.*

Zoals gemeld was ik weer zover dat ik met veel moeite mijn werk ging doen. Acht weken ziek en door heel weinigen bezocht. Veracht en door elk verstoten daar neergelegen. Aan de wereld gespeend te worden is pijnlijk en erg. En onbekend de zonen mijner moeder is nog erger. Maar Gij hebt vriend en metgezel ver van mij gedaan, al mijn bekenden staan van ver, is nog tienmaal erger om daaraan gespeend te

worden. Maar is ook een onderdeel van door veel verdrukkingen te leren ingaan. *Want wij zijn der wereld een schouwspel geworden, en de engelen, en de mensen.* 1 Cor. 4.

We hadden er weer een zoon bijgekregen. Een heel lief, zoet en aanvallig kind. Ongeveer tien maanden oud zijnde werd het ziek en had veel pijn. De ontboden dokter wist niet wat het was. Hij haalde er nog twee andere doktoren bij, maar die wisten het al evenmin. De een dacht dit en de ander dat het wat anders was, maar niemand wist het zeker. Besloten werd naar Breda naar het ziekenhuis om opgenomen te worden. Wat is het hard om zijn kinderen daar achter te laten. Ik kan het me nog levend voorstellen, de blik waarmee hij ons nakeek toen we hem aan de dokter overgaven. Hoe zeer ook voor een ouderhart, maar de weg lag niet anders. We waren net in staat om de reiskosten per auto te voldoen. Elke week er een keer naar toe, waar toen die tijd een gehele dag mee gemoeid was vanwege de oorlogsomstandigheden. Het kind smolt als sneeuw voor de zon weg, zodat we het gehad hebben dat de vrouw zelfs haar eigen kind niet kon terugvinden. Veel doktoren hebben het onderzocht en er nooit goed achter gekomen. Naderhand kwam een abces openbaar in de bovenarm. en schouder, waar hij enkele keren aan geopereerd is.

Een keer heb ik daar bij mogen staan, nadat het al vijf of zes weken had geduurd. Toen kreeg ik de schuld ervan naar me toe, hoe ik vanwege mijn zonden en schuld daar nu had moeten liggen. Wat ik dadelijk tenvolle moest beamen. Hiervan tenvolle overtuigd zijnde, hoe nu dat arme kind daar lag om mijn zonden. O, wat een ontzettende smart had ik hierover. Niet om uit te drukken. Hoe gaarne had ik het andersom gehad. Ik in pijn en smart liggen en dat kind weer gezond en beter. Hierom mocht ik vragen en bidden mij alleen te straffen, want als Mijn volk zich schuldig zal kennen, zal Ik aan Mijn Verbond gedenken, hetwelk Hij ook genadiglijk kwam te doen in verandering en beterschap te geven.

Na zeven weken mochten we hem weer gezond naar huis halen tot aller vreugde en blijdschap. De rekeningen kwamen de een na de ander binnen en elke keer werd er op een wonderlijke wijze in voorzien dat het geld er op de bepaalde tijd voor was tot een gezamenlijk bedrag van vijfhonderd gulden.

Looft de Heere, mijn ziel, en vergeet geen van Zijn weldaden. Die al uw ongerechtigheid vergeeft, Die al uw krankheden geneest. Psalm 103.

Zo is het ook gebeurd dat het de Heere behaagde om mij tevoren te bepalen van de naderende ziekte van een mijner kinderen, zijnde een meisje, op een na de oudste, dat drie dagen zou duren. Wat also gebeurde. Onverwacht hard ziek wordend, hoge koorts. Waarvan is onbekend gebleven. Maar hoop en moed scheppend uit hetgeen voorzegt was en ook: gebeuren mocht op de derde dag.

De omstandigheden werden moeilijker vanwege het voortduren van de oorlog. Schaarste en gebrek deden zich steeds meer gevoelen. Voornamelijk de laatste hongerwinter, na het oprukken van het bevrijdingsleger tot aan de Maas, viel het treinverkeer stil en daarmee ook de aanvoer van kolen. Licht en water vielen uit, met alle ongemak van dien. Er moest water gehaald en olie getracht worden te krijgen voor nog een beetje licht.

Om nog wat te verdienen ben ik in fruit gaan handelen, dat ik met een handwagen in Dussen ging halen, met open spataderen heen en terug lopen. Maar het was voor mij een uitkomst om in de behoeften van mijn groot gezin te mogen voorzien. Naar de steun lopen kon niet, zoals ik reeds eerder vermeld heb. Maar daar wij in zogenaamd spergebied dicht aan de kant van de Maas moesten zijn was het niet zonder gevaar, daar de wegen dikwijls onder vuur lagen. We hebben de kogels wel zien

uiteenspatten, maar zijn altijd gespaard gebleven. Zo gingen we dan elke dag erop uit. Haalden fruit en als we er mee thuis kwamen, waren we ze in een ommezien kwijt, omdat er van alles gebrek was.

Toen het in Dussen op was zijn we naar Veen gegaan. Vier uur heen en geladen vijf uur terug. Maar het ging, ondanks pijn en leed. We mochten er door in ons onderhoud voorzien. We gingen om de andere dag en de dagen dat we niet gingen, fietsten we overal naar toe om wat tarwe en dergelijke te verkrijgen. Dan gingen de twee oudste jongens mee en het gebeurde bijna nooit dat we leeg terugkwamen. Als er hier of daar gedorst werd, dan waren we er bij en kregen dan meestal elk vijf kilo. Zo gebeurde het dat we soms op twee plaatsen ieder vijf kilo kregen en we hadden weer tarwe, wat we zelf maalden of lieten malen en er dan brood van lieten bakken. Soms brachten we ook wat melk mee. Soms gebeurde het ook dat de vrouw met twee van de oudste meisjes er op uitging. We raspten suikerbieten en kookten en verdampten die dan tot stroop.

We hadden een paar geiten gekocht, die de jongens melkten, en zo zijn we die winter van 1944-45 doorgeworsteld. Ons licht werd afgesneden, daar niemand dan alleen de Duitsers er van stoken mochten. Ik maakte een noodaansluiting en hadden weer licht, wat met een groot gezin heel wat waard was. Maar ook gevaarlijk, daar het als sabotage werd aangerekend. Wij sloten deuren en ramen goed af, lagen een koude gloeilamp klaar. Kwam er dan onraad, dan vlug die hete gloeilamp er uitgedraaid en de koude lamp er in. De meterstand was opgenomen, maar het is opmerkelijk en bijna niet te geloven, maar al die tijd, bijna de gehele winter door heeft licht gebrand en de meter stil blijven staan. Ik mocht er toen ook kennelijk Gods hand in zien Die, zowel als Hij de zon stilzette te Gibeon, en de maan in het dal van Ajalon, bij ons de meter van het licht stilzette, zodat we niet in gevaar kwamen.

En zo zijn we gespaard en gedragen, hebben geen honger geleden zoals vele duizenden in ons land. Welk een groot aantal is er niet gevallen en hoe zijn wij verschoond gebleven. Bommen rond ons dorp gevallen en vele vliegtuigen neergestort. Ook die gevaarlijke V1. Twee net buiten het dorp neergekomen. Alles gereed gemaakt om ons dorp te doen evacueren, maar het behoefde niet. Dat we nooit Gods weldaden vergeten mochten die Hij ons heeft betoond. Ook met het doen vernielen van zogenaamde kerken en van de molen. Wie het heeft meegemaakt en gezien de ravage en de chaos na het springen van de molen, die met een heel zware lading springstoffen de lucht in vloog. Men moet het in ogenschouw genomen hebben om het wonder enigszins te kunnen begrijpen dat er toen geen mens gesneuveld is. Brokken van een vierkante meter honderden meters ver over het dorp verspreid en bij de mensen in en bij de huizen neergevlogen en niemand getroffen. Wonderen des Allerhoogsten. *Gij doet duizend wonderheen, Gij zijt God, ja Gij alleen.*

Toen is het bevrijding geworden en is vervuld geworden het woord dat de Heere gesproken had de eerste dag toen wij onder de bezetter gebracht werden, hetgeen ik reeds beschreven heb en deze woorden waren uit Psalm 6: 10:

*Hij zal mijn haters weren,
Hen straks terug doen keren,
Verjaagd en vol van schrik.
Zijn grimmigheid aan 't blaken,
Zal hen te schande maken,
Zelfs in een ogenblik.*

Hoe waren wij verblijd en waren als degenen die droomden, daar de Heere grote dingen bij ons gedaan had en nog geen voleinding met ons had gemaakt. Wij waren geslagen geworden met de stok die de Heere daartoe gebruikt had. Nu had Hij Zijn straffen over ons geoefend en werd de stok waarmee wij geslagen waren geworden verbroken en verbrijzeld en te schande gemaakt.

Hadden wij er nu maar lering uit getrokken en met ootmoed en berouw tot de God onzer vadersen terug te keren. Maar o schande. Juist het tegenovergestelde, in plaats daarvan een algehele verharding. Geen bukken en buigen. Geen opmerken. *Ikabod* zou gezegd kunnen worden, daar de eer is weggevoerd uit ons land en geen vreze Gods gevonden wordt. Maar vloeken, liegen en doodslag en overspel.

O, land, land, land, mochten wij wel zeggen, hoort des Heeren woord. Om zo goddeloos voort te gaan en de nek te verharden, weet dan voorzeker dat nog zwaardere oordelen zullen volgen. God laat Zich niet bespotten. Wat de mens zaait zal hij ook maaien. En wie weet hoe spoedig, daar wij het ergste vrezen. Daar alles smeult en er maar één vonk nodig is en alles staat in brand.

Och, dat we nog tot inkeer mochten komen eer het te laat is en bekennen wat tot onze vrede dient. Waar zullen we beginnen als we hieraan denken. Hoe verre gaande goddeloosheid en God vervreemding. Alles probeert zich uit te leven. Een openbaar worden van de mens der zonde. Hoe dikwijls moet ik mijn arme ziel kwellen bij het zien en horen. Niet om uit te houden en wens met de profeet een herberg in de woestijn te hebben, vanwege de verregaande God ontterende zonde en ongerechtigheid, daar alle schaamtegevoel als uitgeschud is. O, ontzettende toestand. De zonde ten top gestegen. Hoe zien we 2 Tim. 3 in vervulling gaan. "Maar weet dat in de laatste dagen ontstaan zullen zware tijden. Want de mensen zullen zijn liefhebbers van zichzelf, geldgierig, laatzinnig, hovaardig, lasteraars, de ouderen ongehoorzaam, ondankbaar, onheilig, zonder natuurlijke liefde, onverzoenlijk, achterklappers, onmatig, wreed, zonder liefde tot de goeden, verraders, roekeloos, opgeblazen, meer liefhebbers der wellusten dan liefhebbers Gods. Hebbende een gedaante van godzaligheid, maar die de kracht derzelve verloochend hebben."

Dus hoe nodig is het om, terwijl wij nog in het heden der genade zijn, de tijd leren uitkopen, terwijl de dagen boos zijn en begeren hetgeen tot onze vrede dient. Een Schuilplaats zoeken voor het te laat is. Want alle tekenen wijzen er op dat het einde nadert. De ongerechtigheid vermeerderd en de liefde van velen verkoudt. Aardbevingen in verscheidene plaatsen, hongersnoden enz. Alles tekenen der tijden en dat het einde nabij is. Dat we er toch dag en nacht erg in mochten hebben, eer het te laat is.

De oorlog was nog maar net voorbij of alles vierde feest op een uitbundige wijze of alle leed en ellende ineens vergeten was. "Ik sloeg hen, maar evenwel gingen zij door met een afkerig hart". Zoals gemeld had ik de laatste oorlogswinter voor onderhoud in mijn gezin in fruit gehandeld. Daarmee ben ik gestopt toen er druppelsgewijze weer kolen kwamen. Allemaal erg moeilijk, zodat men niet wist hoe het te verdelen. Het kostte veel hoofdbrekens om met een tekort alle mensen tevreden te stellen. De een zat er al harder om verlegen dan de ander. Als ze aankwamen liep alles storm om wat machtig te worden, en dan zat men weer dagen en weken zonder.

Liep altijd nog in het gemis, zonder te weten waarin het bestond. Al meer leren om arm, jammerlijk, blind en naakt en ellendig te zijn. Ja, steeds minder te worden. O, wat een peilloze diepte is des mensen ellendestaat. In geen woorden weer te geven. Zo

zijn we voortgesukkeld.

Ik ging donderdagsavonds wel eens naar Sliedrecht om een oude kennis te beluisteren, M. Hofman.² Op een keer onder zijn gehoor zittend, hoorde ik onverwachts verklaren waarin het te kort bestond waarmee ik ongeveer acht jaar lang mee rondgelopen had. Ik zeg, daar hoorde ik het noemen en zoals het verklaard werd moest ik zeggen: ja, dat is het. En dat noemde hij hoe we vrij gesproken konden worden van schuld en straf, onze ziel gered en vrede met God had, zoals ik het beschreven heb. *Maar om nu God als zijn Vader te kunnen noemen in en door Christus, dat was juist de zaak waarover het liep.* En dat kon ik niet, dat gevoelde ik. Daar zat de knoop.

O, wat was ik blij dat ik het nu wist. En wat mocht ik dit direct als een onmisbare zaak kennen en gevoelen. Wat een arbeid werd daarover geboren. Bij tijden en ogenblikken overvielen mij barensweeën. O, dat ik in staat was die zielsarbeid in rechte woorden weer te geven. Het liep soms zo hoog, dat ik riep: *Mijn ingewand, mijn ingewand, wanden mijns harten*, vanwege de hoge nood die er in mij heerste. Het kwam soms tot aan de geboorte en brak dan weer af. Geen kracht om te baren. En raakte weer helemaal weg dat er niets meer van overbleef en voelde me dan nameloos ellendig, leeg, dood, arm, en hoe zal ik het noemen. De minste van allen. Wat een diepe kennis leerde ik daar van des mensen ellendige staat. Hoe laag moest ik me weg zetten. Hoe diep verbeurd en onwaardig leerde ik me kennen voor tijdelijke als zowel geestelijke zegeningen. Wat blind, dwaas en onkundig. Niet een zoals ik was er. Geen praat, maar werkelijkheid werd dat gemaakt. Ik zakte steeds dieper als in een moeras weg. Niet waardig om nog een fatsoenlijke begrafenis te hebben. Nee, weggeworpen op een onreine plaats. Noch voor het land, noch voor de mesthoop bekwaam. Waardig om voor eeuwig in de rampzaligheid geworpen te worden.

Dat ging zo op en neer. Dan veel arbeid tot aan de geboorte, zoals ik noemde, en dan weer alle arbeid overgaande en het andere bovenkomende. Twee uiterste einden. Hoe liefelijk is dat opgelost geworden. De goedertierenheid en waarheid zullen elkander ontmoeten; de gerechtigheid en vrede zullen elkander kussen. Psalm 85. En door die zoete vereniging van die deugden en volmaaktheden Gods, daardoor alleen kan het dat een arm zondig mensenkind, dat zich moeden vrijwillig had losgescheurd, weer als kind kan aangenomen worden en teruggebracht zoals hij in het paradijs gestaan heeft en zoals hij uit de hand van zijn Schepper en Formeerder is voortgekomen.

Och, dat Hij mij in deze zo diepe verborgenheid *Zijn Goddelijke Geest* beliefde te schenken om het te mogen schrijven zoals het is gebeurd, want ik gevoel heden dat het zonder die Goddelijk Geest niet mogelijk is hier iets van te schrijven, daar de Almachtige God dat in Zijn kabinet heeft opgesloten.

Och, dat het Hem mocht behagen deze wonderlijke zaak te ontsluiten om tot Zijn eer en roem dit hier in eenvoudige woorden te beschrijven hoe dat hoge en heilige Wezen zulke diep zondige en onwaardige schepselen uit de drek komt te verhogen en uit een ruisende kuil en modderig slijk komt op te halen en mijn voeten kwam te zetten op een Rotssteen.

Zo heeft het dan die hoge en heilige God behaagd, om mij zo laag te doen bukken in het stof en te leren welk een verfoeilijk en walgelijk schepsel ik was. En uit die diepte van ellende gegeven om tot Hem te roepen. Door Zijn Geest bewerkt om weer geweld te mogen doen om als een kind aangenomen te worden door God als Vader door Christus als de enige weg daartoe gegeven. Zoals gemeld werd er soms hooglopende arbeid gegeven om die onmisbare zaak.

² Zie: "Een Gezant van de Koning" (Uit het leven van H. Hofman, Evangeliedienaar te Schiedam)

En daar gebeurde het op een nacht dat het weer bij vernieuwing aangeboden werd en ik als in een ogenblik terug gebracht werd in het Paradijs en al het scheppingswerk mocht aanschouwen zoals het door de grote Schepper van hemel en aarde gemaakt was. En ziet, het was zeer goed al wat Hij gemaakt had. En hoe Hij nu daarna de mens schiep naar Zijn beeld en gelijkenis, in ware kennis, gerechtigheid en heiligheid. En wij in Adam als ons Verbondshoofd en daarop van de verboden vrucht gegeten en daardoor jammerlijk diep gevallen en ontmenst geworden. Geheel dat Goddelijk beeld verloren met alle gevolgen daarvan. O, hoe naamloos diep ongelukkig zijn wij daar geworden. Op de vlakte des velds geworpen, vertreden in zijn bloed. Geheel en al walgelijk. Des duivels beeld er voor in de plaats gekregen. Wat een ellende, armoede, blindheid en naaktheid.

En daarop krijg ik een blik te slaan in die eeuwige *Raad des vredes*, wat daar nu besloten en overeengekomen was door de *Drieënige God*. God de Vader als eerste Persoon had gevraagd: Wie is het die met zijn hart Borg worden zou? En God de Zoon Zich kwam aan te presenteren: *Zie, Ik heb lust, o God, om Uw welbehagen te doen* en dat werk op Zich nam om dat uit te voeren en te volbrengen.

Hoe God de Zoon nu kwam te zeggen: *Zie, ze waren Uwe, maar Gij hebt Mij dezelfde gegeven*. En toen werd mij getoond hoe door vrije ontfermende liefde vanuit de eeuwigheid naar Zijn eeuwig voornemen van uitverkiezing hoe ik nu in de tijd der minne opgeraapt was geworden en Hij mij had levend gemaakt door Zijn Geest, toen ik dood was in zonden en misdaden en Hij mij had komen te trekken met liefdekoorden. Mij aan alles had komen te spenen wat geen God in Christus was. Door welke weg van arbeid door Zijn Geest Hij mij geleid had, welke dierbare uitlatingen Zijner liefde Hij mij gegeven, onder de wet gebracht, opdat ik zou leren kennen hoe groot mijn zonde en ellende was, mij had doen sterven aan de wet, omdat het door het vlees krachteloos is en er door de werken der wet geen vlees zal gerechtvaardigd worden, want door de wet is de kennis der zonde. En hoe verder mij in een toevallend recht Christus is geopenbaard geworden als de enige Weg die er onder de hemel gegeven is door welke wij moeten zalig worden. Daaruit was een dierbare betrekking geboren vanwege de dierbaarheid, gepastheid, noodzakelijkheid en beminnelijkheid van Zijn Persoon.

Ten eerste in de profetische belofte en toezegging als de beloofde Zaligmaker. Daarna in de volheid des tijds de gestaltenis van een dienstknecht aangenomen en in alles de mensen gelijk geworden is. Hoe Hij mij liefelijk geleerd en onderwezen had en ten laatste van alles Zichzelf opgeofferd heeft in mijn plaats. Om mijn zonden en overtredingen aan het kruis genageld en gedood, de vloek gedragen en door Zijn volmaakte gehoorzaamheid het leven voor mij verworven had. Hoe Hij over dood en graf getriomfeerd had, de banden des doods ontbonden hebbende, was opgestaan en opgevaren ten hemel, als Middelaar was tussengetreden toen ik als een doemschuldige daar voor God als Rechter stond, en op Zijn volbrachte Middelaarswerk van zowel lijdelijke als dadelijke gehoorzaamheid geëist had: "Vader, Ik wil niet dat deze in het verderf nederdale, Ik heb verzoening gevonden".

En God als een rechtvaardige Rechter ten volle voldaan en bevredigd was geworden en gezworen had dat Hij niet meer op mij zou toornen noch schelden. Verder, hoe Hij mij nu gewassen en gereinigd door Zijn Goddelijk bloed, aan Zijn Vader kwam als terug te geven, zeggende: "Zie, hier Ik en de kinderen die Gij Mij gegeven hebt".

Hoe daarna een stem als van een heraut in mijn ziel klonk: "*Zie uw Koning komt!*" Och, hoe zal ik het beschrijven, die eerbied, vrees en ontzag die de komst van Zijn Koninklijke Majesteit als voorafging. Alles was als in eerbiedige onderdanigheid en in gespannen verwachting, toen Hij op een luisterrijke wijze als de grote Schepper van

hemel en aarde Zich openbaarde. Zijn Majesteit en heiligheid drukte een stempel op al hetgeen gebeurde. Hij kwam en sprak: "Mijn zoon, geef Mij uw hart".

Hoe zal ik het beschrijven hoe ik me toen bevond. Als uit een onpeilbare afgrond van diepe ellende opgetrokken en in 's Vaders hart teruggebracht, zeggende: *Abba, lieve Vader*.

Och, wie kan het doorleven hiervan beschrijven. Onuitsprekelijke zaken. En nu schrijf ik er over, maar toen leefde ik er in. Hoe graag zou ik het weergeven zoals het toen gebeurde, maar ik kan het niet. De kennis is mij te hoog en te wonderbaar. Denk eens even in die twee uiterste afstanden: de onpeilbare diepte waar ik door moeden vrijwillige zonden me had ingestort. Geheel en al walgelijk, van de voetzool tot de hoofdschedel toe, onrein en gans melaats. En daar tegenover die vlekkeloze en heilige God mijn Vader. O, hier zakt men weg in dat eeuwige onbegrijpelijke wonder. Hier weigert mijn pen. Eeuwig, eeuwig wonder! Als ik dat wonder vatten wil, staat mijn verstand vol eerbied stil. Hier is een wegzakken en zinken. Hier een diepte waar men niet kan staan. Waar men in zwemmen moet. Wie kan dat wonder verstaan?

*Hier wordt de rust geschonken.
Hier 't vette van Uw huis gesmaakt,
Een volle beek van wellust maakt,
Hier elk in liefde dronken.*

En toelopende viel Hij om zijn hals en kustte hem. Liefde zonder eind of paal. Liefde, onmetelijke liefde. Ik kan het niet beschrijven, enkel en alleen bewonderen. Dat schoot er over, verwondering en aanbidding. De woorden zijn slechts adem, de tong is enkel stof, Uw Goddelijk mededogen is boven alle lof.

Ik maakte mijn vrouw wakker en vertelde het haar uit de volheid van mijn gemoed. Ik kon het in bed niet houden en ging er uit. Ik keek door het raam naar buiten en o, wat ik toen zag. Niet om te zeggen. Het was nog duister, maar ik zag de sterren aan het firmament staan. Het was een geheel andere wereld, alles vrede. De hemelen vertelden Gods eer en het uitspansel verkondigde het werk van Zijn handen. In alles aanschouwde ik mijn Schepper en Vader. Hier mag ik geloven er iets van gezien en verstaan te hebben zoals we in Adam in de staat der rechtheid gestaan hebben, God kennende aan de wind des daags. Het huppelde van zielevreugd van binnen. Ik had maar een smart en dat was dat ik het niet kon uiten. Ik wenste dat al mijn haren monden waren om te spreken van Zijne wonderen dag en nacht. Het bad, zong, dankte en jubelde van binnen. Ik had mijn wens verkregen.

Wat zal ik nog meer zeggen. Ik kan het niet weergeven. Zoals gezegd keek ik naar buiten. Ik ging mijn vrouw halen om dat wonder te aanschouwen. Ik was niet wijzer en dacht dat zij het ook zou zien. Maar dat ging niet, evenmin als ik het van tevoren had gezien.

*Rechtvaardig volk, verheft uw blijde klanken,
Verheugd in God, naar waarde nooit te danken.
Zingt vrolijk, roemt Zijn deugden 't allen tijd,
Gij die oprecht van hart en wandel zijt.*

Psalm 32: 6.

Hoe ik toen gesteld ben geweest vanaf woensdagnacht tot zondagavond kan ik niet zeggen. Het waren hemelse dagen en nachten. Ik had nu de ruimte, was er in gezet en

beleefde feest. Ja, dat is een echte feesttijd. Al het andere is maar surrogaat.

"Want de Heere zal op deze berg alle volken een vette maaltijd maken, van vet vol mergs, van reine wijnen die gezuiverd zijn".

Gewoon eten en drinken was heel weinig en maar bijzaak. Ik had ander eten en drinken. Alles getuigde daarvan. Ik kon het overal in zien en lezen. Ik werd zo onder de bedauwing van Gods Geest gebracht, dat het bij al degenen waar ik omgang mee had overdrukte, gelijk in 1 Sam. 19. *Die liefdegeur moet elk tot liefde nopen*. Ik verspreidde het gehele huis er mee en raakte er zo in, dat ik als in een roes dronken was van Zijn uitnemende liefde en zongen psalmen tot Gods eer.

Voornamelijk zaterdags kwam er zoveel in mijn ziel af dat ze was als een gewaterde hof. En het een na het ander borrelde als uit een wel of fontein waar opening aan gegeven is. We zijn zaterdagsavonds na heel de avond in een feeststemming te zijn geweest, zingende naar bed gegaan. Zingende in slaap gevallen en zingende weer wakker geworden.

O, onvergetelijke dagen! Wat was ik wonderlijk gesteld en opgetogen. Hoe vreemd leek mij de wereld. Ik was als een vreemdeling in een vreemd land onder een vreemd volk. Het leek of elk naar mij keek, vanwege mijn schoonheid door Zijn heerlijkheid op mij gelegd. Versierd met de klederen des heils, en de mantel der gerechtigheid. Onbekwaam voor dit benedenrond. Nee, in zo'n staat kan men het niet uithouden. Dan sterft men. Wat daalde de hemel laag af. Het was of ik er zo maar in kon stappen. Er was geen scheiding, daar ik in het volle leven stond. Er was geen dood, die was verslonden tot overwinning. Zielzaligende dagen!

Enkele vrienden kwamen me bezoeken. Weinigen treft men er aan die blijde zijn. Een wonder als er een of twee in delen mogen. Nee, denk dat niet als het nog eens gebeuren mag. Ik wens het allen toe. Dan zult ge bevinden dat het zo is. Vooral als men nergens bij aangesloten is, zoals ik, en maar op mijn eigen stond. En dat zo een, die naar veler mening maar een heiden is. En dat is nog waar ook, dat ben ik, ik heb het nog niet verder kunnen brengen in m'n eigen waarneming.

Maar hier heb ik neer mogen schrijven hoe ik een christen gemaakt ben geworden uit onbegrijpelijke soevereine uitverkiezende liefde en genade. Door een dure losprijs gekocht en betaald, dat weet ik en ik hoop dat ik het nooit vergeten mag. Want gij zijt duur gekocht, zegt de mond der Waarheid. Er heeft bloed voor gevloeid van de Zone Gods. Want alle oog zal Hem zien, ook degenen die Hem doorstoken hebben. Als we dat mogen aanschouwen, o wat gaan we dan beseffen wat zonde is en wat zonde gekost heeft. Hoe Hij Zijn dierbaar bloed er voor gegeven heeft. Om ons van zonde en ongeval te ontslaan is die Ster in Jacob opgegaan. *Looft Hem, prijst Hem, alle gij natiën, want deze God is onze God, eeuwig en altoos*. Onbegrijpelijk wonder. Waarom was het op mij gemunt, daar zovelen gaan verloren. Hier weidt mijn ziel met een verwonderend oog. *Uit de drek verhoogd*, zou ik hier boven willen zetten.

*Zalig moet men noemen,
Die hun Maker roemen,
Als hun Heer' en God.
't Volk door Hem tevoren,
Gunstig uitverkoren,
Tot Zijn erv' en lot.*

De eeuwigheid zal daartoe nodig zijn om Hem toe te brengen lof, eer, dank en aanbidding. Hier leefde ik boven het stof en had de aarde onder de voeten. Die had geen halve cent waarde. Mijn schat en mijn hart waren beide in de hemel. Wat was het

hier een ellendige verblijfplaats, een woeste huilende wildernis. Een Mesech van ellende. Ik had het in die gestalte nooit kunnen volhouden hier. Het schrijnde zo, meer dan ik in woorden kan beschrijven. En zo heb ik die dagen mogen eindigen en voelde het op zondagavond wegzakken en afnemen en kwam weer tot bezinning, kreeg weer trek in natuurlijk voedsel en slaap.

Een zoete nasmaak bleef over en dinsdags moest ik mijn beroep weer gaan waarnemen. Er werden bonnen aangewezen voor kolen en daarop een grote toeloop van mensen. Wat viel het hard om het gewone leven weer in te moeten. Maar het kon niet anders. Zeg de kinderen Israëls dat ze voorttrekken. Maar hoe of ik die eerste dagen mijn beroep heb waargenomen, kunt ge wel enigszins begrijpen. Ik had voorheen een scheepje gehad voor opslagplaats, maar dat was na de bevrijding zo lek geworden dat de eigenaar het verkocht. Ik moest binnen een gezette tijd zorgen dat het leeg was. Maar waar moest ik heen? Van alles geprobeerd en na veel er om gevraagd en gezocht te mogen hebben werd er een mogelijkheid dichtbij gevonden, welke schuur ik elf jaren heb mogen gebruiken. Er veel arbeid in moeten doen vanwege de ongunstige ligging met de aan- en afvoer van kolen.

Mijn moeder is in die tijd op 77-jarige leeftijd overleden.

Hier wil ik nog iets over schrijven. Zoals ik in het begin al heb gemeld is ze voor mij een zorgzame moeder geweest, die het van nabij heeft meegemaakt hoe mijn vader tot bekering is gekomen en in onderworpenheid aan Hem heeft mogen leven. Ze was erg zwak naar het lichaam en had ook een zwak hart, waar meermalen de verwachting uit ontstond dat haar eindje naderde. Zo is het ook gebeurd. Alles wees er op dat ze de volgende morgen niet meer zou beleven. De dokter had alle hoop opgegeven en de kinderen allemaal opgeroepen. En terwijl ik bij haar kom en haar zo zie liggen, krijg ik opeens een oog van de werkelijkheid. En daar zie ik haar in dat volle licht er van en zag daar mijn moeder, onder welks hart ik gedragen was geworden, op de rand van de eeuwige rampzaligheid, onbekeerd.

Wat ik toen gevoelde vanwege bloedbanden kan ik niet zeggen. En uit dat gezicht en die kennis wordt door Gods Geest een gebed gegeven of Hij haar leven nog verlengen wilde (anders niet hoor) en zo ik dat mag vragen komt Hij het ook Zelf te verhooren en te beantwoorden met deze woorden: *Ik heb uw gebed gehoord en uw tranen gezien. Ziet, Ik zal nog zeven jaren tot haar dagen toedoen.*

O, met welk een gezegende en almachtige stem sprak Hij. Wat een eerbied, ontzag en geloof kwam er in mee. En ik geloofde het vast en zeker, daar schoot geen twijfel over dat Hij het ook doen zou. Hetgeen ook alzo is geschied, want boven verwachting is ze mogen opknappen en heeft nog zeven jaren mogen leven. Ik ben er voor ingewonnen dat Hij geen onrecht doet en heb er in mogen berusten daar Hij recht is in al Zijn weg en werk, hoewel vlees het vlees niet kan missen en het heel erg is te aanschouwen als men zijn moeder ziet sterven. Moeten sterven en niet kunnen sterven. Staat hier bij stil die dit leest. Er komt voor allen een tijd van sterven en dan? Had ik nu maar een Borg voor mijn arme ziel, hoorde ik moeder zeggen enkele dagen voor haar dood, toen ze al een tijdje buiten bewustzijn had gelegen.

Ze komt nog eenmaal bij kennis, ziet ons allen aan als kinderen rondom haar en noemt nog tweemaal mijn voornaam Arie, Arie, en zakt zo weer weg om na enkele minuten het tijdelijke met het eeuwige te verwisselen. En met welk een betekenis zij dat kwam te uiten, was voor mij een duidelijke taal. Moeten sterven en niet kunnen sterven. Och, dat wie het ook mocht lezen toch bedenken eer het te laat is hetgeen tot zijn eeuwig behoud nodig is.

Maar om terug te keren tot hetgeen ik had mogen leren kennen en dat van lieverlede weer wegzakte en ik weer een holle en lege plaats in mijn binnenste kwam waar te nemen, hetwelk mij bij vernieuwing weer in onderzoek bracht wat dat kon zijn. Na dat vele dagen gedaan te hebben kwam ik er achter wat er nog aan ontbrak.

Nu had ik, toen ik het laatste stuk doorleefd had, mogen vragen gelijk een kind aan zijn vader uit de volheid van mijn gemoed, om uit te roepen: *Komt, hoort toe, allen gij die God vreest, en ik zal vertellen wat Hij aan mijn ziel gedaan heeft*. Maar ik kreeg daar geen vrijheid toe dan aan enkele die de Heere daartoe als Zelf kwam aan te wijzen. Verder mocht ik het niet vertellen, met deze waarschuwing er bij: *Want ze zouden dikke touwen aan u leggen*. Maar arme dwaas die ik ben. Had ik maar daarnaar geluisterd.

Ik had nog een jong familielid waar ik veel omgang mee had gehad en waar ik alle verwachting voor had vanwege zijn kennelijke opkering in zijn jonge jaren. Maar was door zijn huwelijk in een andere maatschappelijke positie gekomen en die hadden hem over het paard getild. Daarvoor zijn we allen vatbaar, krachtens onze hoogmoedige aard en natuur. Ik kon het toch niet nalaten, hoewel hij niet onder degenen was welke mij waren aangewezen dat ik het hen mocht zeggen. Dus tegen Gods uitdrukkelijk bevel in schrijf ik hem wat er gebeurd was. Hetgeen helemaal verkeerd uitviel, want ik krijg daar een brief op terug waarin hij alles komt te betwisten. Ik had het zelf met lange armen maar genomen, zo drukte hij het uit. Wat een bestrijding is hierop gevolgd. Ik raakte alles kwijt. De duivel deed zijn werk en kwam alles averecht voor te stellen. Wat een paar bange dagen heb ik toen gehad en leerde wat het is met dikke touwen gebonden te worden. Niet van zijn plaats te kunnen en onmachtig zich los te maken. Teruggeslagen van de hemelpoort tot voor de poort der hel. Wat heb ik daar gevoeld wat het is onze eigen weg te volgen. Eerst vragen: *Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal* en als we dan een antwoord krijgen toch onze eigen weg volgen. Hier heb ik zwaar voor moeten boeten. Wie God verlaat heeft smart op smart te vrezen. Totdat er weer een roepen werd geboren: *Heere, ik word onderdrukt, wees Gij mijn Borg*. En Hij opstond als een held en al mijn vijanden op de vlucht dreef. Het licht weer deed opgaan in de duisternis en mij deed verstaan *dat al de smaadheden, waarmee ik gesmaad was geworden, op Hem als oudste Broeder waren gelegd geworden*.

"Daar Hij geboren was als de afgronden nog niet waren, als nog geen fonteinen waren zwaar van water; al eer de bergen ingeverst waren, ja voor de heuvelen was Ik geboren. Hij had de aarde nog niet gemaakt, noch de velden, noch de aanvang van de stofjes der wereld. Toen Hij de hemelen bereidde, was Ik daar; toen Hij een cirkel over het vlakke des afgronds beschreef; toen Hij de opperwolken van boven vestigde; toen Hij de fonteinen des afgronds vastmaakte; toen Hij de zee haar perk zette, opdat de wateren Zijn bevel niet zouden overtreden. Toen Hij de grondvesten der aarde stelde. Toen was Ik een voedsterling bij Hem. En Ik was dagelijks Zijn vermaken, ten allen tijde voor Zijn aangezicht spelende, spelende in de wereld Zijns aardrijks, en Mijn vermaken zijn met de mensenkinderen."

Zo is Hij de Eerstgeborene onder vele broederen en daar vandaan hun oudste Broeder. Daarmee werd de rust hersteld, daar Hij altijd Dezelfde blijft en niet verandert.

Maar ik gevoelde toch wat er aan ontbrak en dat benam mij vele malen de troost uit het vorige en werd ik uitzien en vragende gemaakt, daar het me duidelijk was geworden dat ik de enige en waarachtige God als mijn Vader had leren kennen en Jezus Christus die Hij gezonden had. En dat niemand Jezus Christus kan noemen, dan door de Heilige Geest. Dat mocht ik ook verstaan dat het door de Heilige Geest

gewerkt was geworden vanaf het begin. *Want die Geest gekomen zijnde, zal de wereld overtuigen van zonde, gerechtigheid en oordeel.* Dus had ik Hem wel in Zijn werkingen leren kennen, maar **niet in Zijn Persoon**.

O, wat werd dat onmisbaar gemaakt, om Hem zo ook te mogen leren kennen. Ik was niet geheel buiten die kennis, dat gevoelde ik duidelijk en klaar. Na vele werkzaamheden die ik daarover gekregen had, het niet kon nalaten Hem hierover aan te lopen, zo kreeg ik op een keer de belofte daartoe met deze woorden: *En gij zult met den Heiligen Geest gezalfd worden niet lang na dezen.* Hand. 1: 5. Dit gaf troost, sterkte en verwachting dat Hij die het gesproken had ook doen zou.

Maar de belofte is niet de vervulling, dat gevoelde ik. Want het gemis bleef en de arbeid gelukkig ook. Tot dat de tijd daar was, en Hij Zich in Zijn Persoon openbaarde en sprak: *Mijn Geest, die op u is, en Mijn woorden die Ik in uw mond gelegd heb, die zullen van uw mond niet wijken, noch van de mond uws zaads, zegt de Heere, van nu aan tot in eeuwigheid toe.* Jes. 59: 21.

Hier heb ik in stille verwondering en aanbidding uitgeroepen: *O dierbare God de Vader. O dierbare God de Zoon. O dierbare God de Heilige Geest. Een Enig en Drieëinig God. Een in Wezen en Drie in Personen.*

Onbegrijpelijk voor de natuurlijke rede. Opgelost te worden in de **Eenheid van het Wezen**. Wat een gezegende zaak heb ik daar mogen beleven, waarvan ik tot op dit ogenblik Zijn gezegende werkingen en vertroosting mag ondervinden en gevoelen. Hoe is Zijn Woord hierin vervuld en waarheid bevonden dat Hij kwam te spreken tijdens Zijn gezegende omwandeling hier op aarde, dat het nut was dat Hij wegging, maar *hoe Hij nu die Trooster zenden zou, en Die zou bij hen blijven tot in der eeuwigheid.* Dat is waarheid door mij bevonden, daar ik Hem dagelijks nog mag gevoelen in Zijn vertroosting en ondersteuning.

Hoe grote en wonderlijke zaak tot een woonstede Gods gemaakt te worden in den Geest! O gezegende vertrooster, dat ik U nooit ontberen mocht! Want hoe ellendig is het Zijn gezegende werkingen te moeten missen en te moeten waarnemen dat de Trooster, die onze zielen kan verkwikken, ver van ons is.

Maar om verder te gaan.

Nu dacht ik zo zoetjes aan daarop voort te kunnen leven. Maar misgerekend. Ik was nu een verzekerd mens geworden en probeerde daarop voort te leven en dacht: mijn anker ligt toch vast, daar het in het binnenste heiligdom verankerd lag. Maar wat een droeve ervaring bracht dat mede. En wat een droog en dor leven volgde daarop. Werd elke dag dodiger en wist van akeligheid geen raad, daar alles ingehouden werd.

Omdat de Heere wandelt tussen de mirten die in de diepte groeien en niet die op de bergen van Gilboa zitten, waar noch dauw noch regen te verwachten is.

O, wat is een mens toch een rustzoeker! Hij probeert overal op te gaan zitten. Nu moeten we daar elke keer weer afgestoten worden. En zo ging het totdat ik er ten laatste erg in mocht krijgen en weer als een uitgedroogd mens mocht leren opzien of Hij het nog eens wilde bedauwen en bevochtigen met Zijn lieve Geest en genade. Als een arme bedelaar zijn hand op te houden om een kruimeltje. O, wat was ik dwaas en hoe moest ik noodgedwongen de armoe weer in. Wat een verkeerde voorstellingen had ik gemaakt. Nooit deze woorden begrepen: *Ik heb Mijzelf doen overblijven een ellendig en arm volk; die zullen op de Naam des Heeren betrouwen.* En niet op zichzelf. Hoe langer hoe meer leren afzien van al het onze. Eigen krachten leren verachten en het leren: *Zonder Mij kunt gij niets doen.*

Toen ik daar gebracht was geworden en ik beschaamd met mezelf was uitgekomen,

toen en niet eerder, mocht ik weer Zijn gezegende gunst genieten en leerde weer een andere zaak, en wel deze: *Om nu weer teruggeven te worden van de Vader aan de Zoon als het loon op Zijn arbeid.*

Weer een andere verborgenheid werd ontsloten hoe de Eniggeliefde Zoon door Zijn volbrachte arbeid in het verlossen van Zijn duurgekochte Kerk en volk mocht eisen Zijn loon op Zijn arbeid en de Vader kwam te zeggen: *Eist van Mij en Ik zal U geven de heidenen tot Uw erfdeel, en de einden der aarde tot Uw bezitting.*

O, eeuwig wonder, om zo het eigendom van Christus gemaakt te worden als een loon op Zijn eigen werk. Wie kan dat verstaan. En Hem nu als Koning te leren kennen, daar Hij als Koning heersen zal tot in alle eeuwigheid. En dan verder weer telkens opnieuw door Hem te mogen gaan tot de Vader. Wat een wonderlijke Weg! Hij is en blijft de Deur en de Poort waardoor wij moeten ingaan. Dus nooit anders dan door Christus, telkens weer opnieuw. Want buiten Christus is God een verterend vuur en een eeuwige gloed, bij wie niemand wonen kan. Het leren verstaan wat de Apostel zegt: *Niet voorgenomen hebbende iets te weten dan Jezus Christus en Die gekruisigd.* Hij is en blijft de Grond der behoudenis. Het enige Fundament. Want niemand kan een ander fundament leggen dan hetgeen gelegd is hetwelk is Christus Jezus. En als een Voorspraak bij de Vader voor onze zonden.

O, wat een dierbare zaak is dit. Anders was het telkens weer kwijt. Maar Hij is en blijft die gezegende Fontein, die geopend is voor het huis van Jacob tegen de zonde en tegen de onreinheid. Hier leert men dierbare lessen op die school. Om in het stuk der heiligmaking enkel en alleen tot Hem te leren opzien als niets hebbende in onszelf, maar alles van Hem nodig te hebben en zeggen: *Heere, heilig mij, heilig mij, opdat ik heilig zij gelijk Gij.* En daardoor leren verstaan: *Uw vrucht is uit Mij gevonden.* Want uit ons geen vrucht meer in der eeuwigheid. Zo wordt Hij alles. Maar allen die niets weten of kunnen, maar geleerd, geleid en geholpen moeten worden, minder worden. Zwak en hulpeloos in zichzelf. Altijd maar weer zichzelf tegenvallen. Hoe gebrekvol zijn en blijven wij. Onkundig, blind, dodig.

Maar om weder te keren, zoals ik verhaald heb had ik een **andere opslagplaats** gekregen.

Het bleef schaars met de brandstof en ook weinig verdienste, zodat ik dikwijls erg bezwaard was om te kunnen bekomen wat nodig is in een gezin. Ik ging wel eens andere arbeid verrichten om in de behoeften te kunnen voorzien. Ik herinner me hoe we maar net voor ons middagmaal konden voorzien van aardappelen. Het al een hele week zonder groenten hadden moeten doen.

Ik begon er zo om te verlangen dat het een behoefte werd en ik er om kwam te vragen. Daar Hij spreekt en het is er en gebiedt en het staat er en Hij machtig was om het ons te geven, al was het dat het al laat en de tafel gedekt stond. En ziet, daar wordt ons gebracht al wat we behoefden. Hoe groot is het dan en hoe smakelijk. Want beter is een gerecht van groen moes en liefde daarbij, dan een gemeste os en haat daarbij. En dit was enkel liefde. Ook hadden we een moeilijk werk vanwege de kolenschaarste. Als er dan een vrachtje kolen kwam wist ik geen raad om met zo weinig kolen veel mensen te helpen. Dat heeft mij veel bange dagen en nachten gekost.

Hierin is ook op een wonderlijke wijze verandering gekomen, Er werden bonnen aangewezen waarop het publiek dan kolen kon krijgen. Maar dan moesten ze eerst die bonnen aan ons inleveren. Wij ze opplakken en bij het distributiekantoor inleveren, waarop wij een toewijzing kregen, die we dan weer moesten opsturen. Dan kreeg men na verloop van een of twee maanden de kolen. Totdat ze bij de

Brandstoffencommissie in Den Bosch een abuis maakten en mij zeshonderd bonnen stuurden. Veel meer dan waar ik recht op had. Dat was een uitkomst, want daardoor kreeg ik een werkvoorraad en kon de mensen direct helpen aan kolen. Daar heb ik veel gemak van gehad. Maar het ging allemaal door een weg van armoe. Als het ongelooft de overhand had dan kon ik het niet anders bezien of het liep vast en zeker mis en zou nooit in staat zijn het hoofd boven water te houden.

Jaren bang geweest dat ik niet in staat zou zijn mijn schulden te betalen en dat Zijn Naam om mijnentwil zou gelasterd worden. Het openbaar zou worden als ik mijn schulden niet kon betalen en daardoor een smaad op de waarheid zou werpen. Wat heb ik hieronder gezocht.

Ik weet nog vóór we kinderen hadden en het dikwijls was of we van armoe om zouden komen, dat God deze woorden tot mij sprak: Zegenende zal Ik u zegenen en vermenigvuldigende zal Ik u vermenigvuldigen. Wat ik toen vanwege de geloofskracht die het had voor een ogenblik mocht geloven. Maar ja, naar het uiterlijke was het net andersom, zodat het scheen dat alles maar inbeelding was, voorkomende waarheden.

Maar de Heere komt in Zijn eigen weg en op Zijn tijd Zijn wonderen te verrichten en het verstand moet zwichten. Zo is het ook gebeurd, al was het niet direct zoals zal blijken. Het is toen wel geweest, hoewel we niets zonder geld durfden halen, dat we de huishuur niet konden betalen. En dan gebeurde het wel, als ik de huisbaas in de verte zag aankomen, dat ik uit angst een straatje omliep. Deze dingen werkten nogal eens uit dat ik zou openbaar komen wie ik was. Wat baarde dat een angst! Vooral als wij ontdekt worden aan onze diepe ellendestaat, dat hij daaruit vandaan ook bang wordt voor zichzelf. Een *Magor-Missabib*, een schrik voor zichzelf. H

et is geen wonder dat men in zulke wegen zijn mond niet open durft doen, daar hij bang is om in zijn ware gedaante nog eens openbaar te komen en twijfel en benauwdheid beletten om een woord te spreken. Maar we moeten gereinigd worden in de smeltkroes der ellende, zodat al wat van ons is er uitgebrand wordt door de Geest des oordeels en der uitbranding. En er zo een vat komt waarin de beeltenis van de grote Smelter duidelijk zichtbaar in is. Dat is 's Heeren bedoeling in alle dingen, want Hij zal Zijn eer aan geen ander geven. Zo moeten wij leren in de Heere roemen, want in de Heere zal zich beroemen het ganse zaad Israëls. Om afgebracht te worden van in onszelf te roemen is een moeilijke en harde les, daar we van nature zoekers zijn van eigen roem en eer. Om nu met al wat we zijn of hebben in God te mogen eindigen als van Hem alleen verkregen. Wat het stoffelijke betreft te mogen zeggen met Jacob: Hetgeen de Heere mijn God uwen knecht genadiglijk verleend heeft.

Zoals gemeld woonden we in een oud huis uit 1734. Daar hebben we elf jaar gewoond en is ons gezin vermeerderd tot **elf kinderen**. Daar het huis voor ons te klein was geworden, zochten we om aan een ander huis te komen. Dat was toen een moeilijke zaak vanwege het tekort aan woningen. Ik ga vragen om in aanmerking te komen voor een andere woning op het gemeentehuis. Maar ik kreeg een afwijzend antwoord. Maar Hij, Die alle dingen weet en kent, bestuurdte het zo dat het ons na verloop van enige tijd gevraagd werd of we een ander huis wilden hebben. We zijn toen verhuisd naar de Visserdijk, waar we nog wonen terwijl ik dit schrijf. Ik had eerst wel veel bezwaren, daar ik verder van de zaak af ging wonen. Maar de vroeger ontvangen belofte (*Ik zal u zegenen*) kwam weer terug en toen durfde ik het te wagen.

En Hij die het beloofd had heeft het ook in vervulling doen gaan. Het leven na de oorlog ging weer zijn normale loop krijgen. Met de aanvoer van brandstof ging het ook beter. De zaken gingen vooruit, want er kwamen veel klanten bij. Daardoor werd

ons hoofd van lieverlede boven de armsten verheven. Een voor ons ongewone weg. En ging in vervulling de belofte tot mij gesproken in vroegere jaren dat Hij mijn bezittingen zou wedergeven als in het eerst. En hoe Hij nu naar Hosea 2. "De hemel verhoren zou, en die zou de aarde verhoren, mitsgaders koorn en most, en die zullen Jizreël verhoren. En Ik zal ze Mij op de aarde zaaien. En Ik zal Mij ontfermen over Lo-Ruchama, en Ik zal zeggen tot Lo-Ammi: Gij zijt Mijn volk. En dat zal zeggen: O, mijn God."

Wat een trouwhoudend God is onze God. Niet één woord is er gevallen van al die goede woorden welke de Heere onze God gesproken heeft. Het is allemaal gekomen zoals het gezegd was. Het werd steeds drukker, zodat het mijn krachten dikwijls te boven ging. Op de helft van de week mezelf moest voortslepen van vermoeidheid. Heel de dag achter een handwagen lopen en dat dikwijls op moeilijke paden, zodat ik gevoelde dat ik dat niet lang zou volhouden.

Ik ging naar een bak fiets uitzien. Tenslotte kwam er een te koop in Dordt en ging er heen. Kocht deze voor vijftig gulden. Daar het rustig weer was reed ik er mee naar huis en na hem wat veranderd te hebben bracht ik er kolen mee weg. Zo sukkelden we weer voort. Het slot was dat we de oudste jongen thuis moesten houden om te helpen. Die was al van school en was bij een ander griendwerkzaamheden gaan verrichten.

Na we een of twee jaar verder waren kochten we 'n nieuw onderstel van een bakfiets en zetten daar de bak van de handwagen op. We hadden toen voor ongeveer 350 gulden een goede bakfiets. Tenslotte keken we uit naar een ander vervoermiddel. We kochten een motortruck, waar we een ton kolen op konden laden voor f 2500,—. *Gij doet duizend wonderheen, Gij zijt God, ja Gij alleen.*

Jacob zegt: *Met deze staf ben ik over de Jordaan gegaan en nu ben ik geworden tot twee heiren.*

Wonderen zonder eind of paal, Zijn Gods wegen allemaal.

Zo is de dag van tegenspoed veranderd in een dag van voorspoed. Maar ben gelukkig bewaard gebleven om mijn hart er niet op te zetten hetwelk, toen het God kwam te beloven dat Hij mijn bezittingen wedergeven zou, er als het ware bij kwam te voegen dat wanneer Hij zulks deed, mijn hart er niet op zou zetten. En zo heeft Hij het ook bevestigd, zowel het een als het ander. Hij gaf mij het gezegende voorrecht in diepe ootmoed en afhankelijkheid van Hem te mogen leven, met alle zorgen, moeite en verdriet, waar heel het leven vol van is. Dag en nacht Hem nodig te hebben als mijn Steenrots, Burcht en Uithelper. Mijn God, op Wien ik betrouw. Want tot wie zullen wij anders heengaan? *Gij hebt de woorden des eeuwigen levens.*

Dit houd ik voor het grootste voorrecht dat na al hetgeen Hij mij heeft doen ondervinden, wat Hij gedaan heeft aan mijn geest, ik met alles in een dagelijkse afhankelijkheid Hem achteraan te kleven als mijn een en al. Ik bid God dat Hij mij wil bewaren om nergens anders op te steunen dan op Hem alleen in deze kommervolle tijden. Mijn zorgen op Hem te mogen wentelen. Dat Hij Zijn Geest niet van mij mocht nemen. Want hoe dikwijls komt die gezegende vertrooster mijn ziel te verkwikken en te zeggen: *Ik God, ben uw God. Ik help u, ook ondersteun Ik u.* Want anders zou ik vast en zeker op de weg bezwijken en omkomen. *Maar bezwijkt mijn vlees en mijn hart, zo is God de Rotsteen mijns harten en mijn Deel in eeuwigheid.*

Zo word ik dagelijks ondersteund en gesterkt en bewaard om in het vlees te betrouwen en op hetgeen geen God in Christus is. Al het andere zijn gebroken rietstaven op welke, zo iemand er op leunt, zijn beide handen doorboren. Zo heb ik het ook moeten leren om overal afgebracht te worden en te leren God boven al lief te hebben, omdat

Hij ons eerst heeft liefgehad. *Want de liefde is uit God. Uit Hem, door Hem en tot Hem zijn alle dingen.*

"Mijn ziel, maakt groot de Heere en vergeet geen van Zijn weldaden. Die al uw ongerechtigheid vergeeft, Die al uw krankheden geneest. Die uw leven verlost van het verderf, Die u kroont met goedertierenheden en barmhartigheden. Die uw mond verzadigt met het goede, uw jeugd vernieuwt als eens arends." Psalm 103.

Wat is het leven buiten Hem? Niets anders dan de dood. Hij is het Leven, waar ik alleen in kan rusten.

*Vertrouwt op Hem, o volk in smart,
Stort voor Hem uit uw ganse hart,
God is een Toevlucht 't allen tijde.*

Zo gaat het leven verder. Het is zwak en broos. Voel dat dagelijks in mijn lichaam. Hoeveel malen voel ik dat mijn hart zwak is en onregelmatig werkt. Daarom dikwijls de kortstondigheid van het leven beseffend, hetwelk ook een middel in Zijn hand is om voorzichtig te wandelen, de tijd uitkopende, daar de dagen boos zijn.

Door het drukker worden kwam ik in een andere moeilijkheid: te weinig **opslagruimte**. Er werden andere kachels gekocht en daardoor de vraag naar andere soorten kolen. Er werd een weg gebaand en we kregen een andere opslagruimte er bij, vlakbij de andere schuur. Dus was dat weer opgelost. Maar niet lang hierna doet er weer een andere moeilijkheid voor en wel deze, dat wij moesten uitzien naar een andere opslagplaats. Dit bracht weer nieuwe zorgen met zich mee. Ik werd van tijd tot tijd door de eigenaar verzocht naar een andere plaats uit te zien, daar hij de schuur voor eigen doeleinden nodig had. Dat verzoek werd steeds dringender, totdat ik met vloeken bedreigd werd en het in handen van een advocaat werd gegeven, waarvan ik een schrijven kreeg. Zo werd er druk op gezet en werd ik daaruit gedwongen tot de Heere te roepen om uitkomst. Zo werd ik nogmaals gezegd dat ik op een bepaalde tijd geruimd moest zijn. Daar ik van alles geprobeerd had, vertelde dat ik nog eens naar de burgemeester wilde gaan of hij soms een geschikte oplossing wist. Zo gezegd, zo gedaan.

Nadat ik mijn verlangen had bekend gemaakt kwam hij te vragen of ik zelf al geprobeerd had om iets te krijgen. Zo noemde ik een en ander op.

Nee, zei hij, dat is niets, ik heb wat anders voor je en liet hij de kaart van de plattegrond brengen. Hij spreidde die uit op tafel en zei: Kijk, hier is uw huis en hier een stuk boomgaard waar vlak achter een weg aangelegd werd voor nieuwe woningbouw.

Ik had er direct oren naar, al zag ik er erg tegenop, vanwege de hoge kosten die gemaakt moesten worden en ik dan weer verplicht was me in de schuld te steken. Daar had ik mijn hele leven al onder gebukt gegaan en was nu pas zover gekomen dat ik alles kon betalen wat ik kocht.

Ge gevoelt wel met welk een tegenzin ik nu weer genoodzaakt werd om er opnieuw onder gebukt te gaan. Maar er schoot geen andere mogelijkheid over. Dus moest ik mij gewonnen geven. Maar ik had er geen erg in dat door die weg Zijn voornemen in vervulling zou gaan, wat Hij mij een paar jaar tevoren in een gezicht des nachts getoond had en mij had doen zien een mooie ruime opslagplaats voor kolen. Aan de ene kant overkapt met verschillende aparte hokken en het geheel ommuurd.

Ik zei, ik had daar geen erg in, evenmin als de kinderen Israëls in Egypte er erg in hadden dat de harde onderdrukking een geroep deed geboren worden om het beloofde

land te beërven. En zo ging het ook met ons. We moesten uit en door de nood gedwongen tot God roepen, *Die met gunstig oren, hun gebed wou horen.*

Zo is nadat vele bezwaren opgelost waren de koop gesloten. We hebben het terrein vierkant gemaakt, bomen gerooid en sloten gedicht. Toen aanbesteed om te bouwen. Na veel zwarigheden is het in orde gekomen zoals het nu nog is.

Er kwam nog een moeilijke zaak bij, want om vanaf het terrein thuis te komen moesten we door een steeg die eigendom was van een ander. En verder nog over een stukje grond dat weer aan een ander toebehoorde. Geen van beiden wilden toestemming geven. Zo dreigde het hele plan te mislukken. Maar roepende tot de Heere in de benauwdheid die zij hadden, voerde Hij hen uit al hun angsten en moeite en gaf dat ze zich aan mijn wensen moesten onderwerpen. Want als iemands wegen de Heere behagen, zullen zijn vijanden zich geveinsdelijk onderwerpen. Want al wat tegen u bereid wordt zal niet gelukken. *Wonderen des Allerhoogsten.* Hij spreekt en het is er, Hij gebiedt en het staat er. Want wie heeft Zijn wil wederstaan?

Zo is het een na het ander opgelost geworden en hebben we in oktober 1956 het in gebruik mogen nemen en mogen geloven in Zijn gunst, die meer sterkt dan de uitgezochtste spijzen. En niet, zoals vele mensen denken, uit afgunst of vijandschap, dat wij het door bedrog verkregen hebben. Maar enkel en alleen uit vrije onverdiende gunst en genade. Zoals Hij het ons had beloofd en toegezegd, zo heeft Hij het ook gedaan. We hebben boven dit alles, dikwijls uit het onverdiende hiervan, en vanwege onze onwaardigheid, mogen schrijven met grote letters: *Wonderen des Allerhoogsten!* O, hoe dikwijls als het Gode behaagde mij te bepalen bij mijn vorige armoede en nu mocht zien op alles wat we nu hebben, hoe dikwijls heb ik dan die woorden als boven dit alles gezet en in het wonder mij verwonderd.

*Gij doet duizend wonderheen,
Gij zijt God, ja Gij alleen.*

Mocht ik het elke dag zien en bewonderen, want ik moet er bij bepaald worden, want uit en van mezelf zie ik er niets van. En moet ik leren ook in deze zaak mij niet te beroemen. Ik kan geen greintje dankbaarheid bij mezelf bespeuren. Maar hoe Hij nu niet alleen onze biddende Hogepriester, maar ook onze dankende Hogepriester is geworden, die al deze dingen naar de raad van Zijn wil komt te geven en te werken tot Zijn eigen eer en roem. En tot ons nut en zaligheid. Alles uit Hem, door Hem en tot Hem zijn alle dingen, Hem zij de eer en heerlijkheid tot in alle eeuwigheid..

Als we op onze plaats gebracht willen zijn, willen we ook niet anders dan Hem de eer geven die Hem toekomt en leren roemen niet in onszelf, maar in God, door onze Heere Jezus Christus, door Welke wij de verzoening gekregen hebben, en roemen in de hoop der heerlijkheid Gods. In God roemen wij de ganse dag. O, wat is het dan toch gemakkelijk als wij wegvallen. Wat verfoeit men zich daar en roept: henen uit. Daar is voor het onze geen plaats. Och, wie zijn we dan en waar zullen we beginnen vanwege al ons gebrek en tekort in alles. We zien van al deze wonderen ook niets en is het maar gewoonte. We komen het elke keer weer te bederven. Daar ben ik diep van overtuigd. Hoe dikwijls heb ik me daarover moeten schamen. Deed ik dat altijd maar, doch dat is niet zo. Dood in zonden en misdaden. Hoe arm en ellendig zijn we in onszelf. Het zij verre van mij dat ik zou roemen anders dan in het kruis van onze Heere Jezus Christus. Zo zijn we hier mogen beginnen, ondanks alle bedrog en list, aangewend door afgunstige collega's om Gods zegen van mij te weren. Ze zijn daar tot

op heden niet in geslaagd. Wie God zegent zal gezegend zijn.

Maar aan de andere kant is er zoveel dat mij bezwaard. *Ik heb een vermaak gekregen in de wet Gods in de inwendige mens, maar gevoel een andere wet in mijn leden, die strijd voert tegen de wet mijns gemoeds, en mij gevangen neemt onder de wet der zonde.*

Ik kan niet komen waar ik zijn wil. Ik zou graag een goed kind willen zijn. Maar ach, mijn af- en omzwerven. En dan een groot gezin. Hoe dikwijls doet dat verdriet en wilde het gaarne anders. Maar wie zal een reine geven uit een onreine? Adam gewon een zoon naar zijn beeld en naar zijn gelijkenis. En dat komt in alles openbaar wiens beeld wij dragen. Daarom moet dat beeld in ieder vernieuwd en hersteld worden door wederbarende genade, tegen zin en wil in. Want uit alles blijkt des mensen diep gevallen ellendige staat. Een ieder wil wandelen naar het goeddenken van zijn hart en met woorden, gedachten en werken zegt: *Wijk van ons, want aan de kennis Uwer wegen hebben wij geen lust.*

In vervolg op het voorgaande wil ik nog even terugkomen op het door de Almachtige Zelf leggen van zielebanden uit Gods Woord en uit de praktijk van het leven. Ten eerste uit 1 Sam. 18 waar Gods Woord luidt: Het geschiedde nu als Hij geëindigd had tot Saul te spreken, dat de ziel van Jonathan verbonden werd aan de ziel van David, en Jonathan beminde hem als zijn ziel. En Saul nam hem te die dage en liet hem niet wederkeren tot zijns vaders huis. Jonathan nu en David maakten een verbond. dewijl hij hem liefhad als zijn ziel. En Jonathan deed zijn mantel af die hij aan had en gaf hem David. Ook zijn klederen, ja, tot zijn zwaard toe, en tot zijn boog toe, en tot zijn gordel toe. Hier zien we hoe door het Opperwezen tussen die twee zielsbanden gelegd werden. Tussen een koningszoon en een schaapherder.

En het andere dat ik noemen wil is de zieleband die gelegd is geworden tussen Naomi en Ruth. Ook hoe ver sommigen met ons mee kunnen gaan tot aan de grens, gelijk Orpa en dan wederkeren tot haar volk en haar goden. Hier zou ik veel voorvallen uit eigen leven kunnen noemen. Lees Krummacher over: *Issaschar is een sterkgebeende ezel.*

Maar om korthed te betrachten wil ik het bij deze twee laten, en dan nu enkele **voorvallen uit mijn vaders leven noemen**. Hoe hij soms op wonderlijke wijze zielsvrienden gekregen heeft.

Dan wil ik eerst noemen hoe hij als schipper een lange toeleidingshaven, genaamd de Koedood, invoer. Halverwege stond een huis van degene die opzichter was over de grienden daar. Toen hij met zijn scheepje deze woning voorbij voer, maakte God die vrouw bekend wie mijn vader was, die daar voorbij voer, en sprak door Zijn Geest tot haar ziel: Ziet, waarlijk een Israëliet, in welke geen bedrog is. Een wonderlijke openbaring Gods, wat zo insloeg, dat ze onmiddellijk haar mantel aantrok en mijn vader naar de loswal volgde en vertelde hoe het Gode behaagd had haar bekend te maken en te openbaren. En wat een kostelijk getuigenis Gods aangaande mijn vader. En wat een zielsbanden zijn er door gelegd geworden onder veel tranen van ootmoed en aanbidding, welke banden heel hun leven verduurd hebben.

Een andere wonderlijke ontmoeting was bij Wijk bij Duurstede.

Mijn vader daar zondags liggend met zijn scheepje was onder biddend opzien de wal opgegaan uit verlangen en behoefte Gods volk te mogen ontmoeten. Over de Rivierdijk lopend, eerst heen en toen weer terug, werd er onder aan de dijk een deur geopend van een woning en gezegd: *Kom maar hier schipper, want hier moet je zijn.*

Dat bleek in de uitkomst, want mijn vader heeft daar dikwijls vertoefd en soms aangenaam bij elkander mogen zijn. Wel geweest dat de Heere op een bijzondere wijze in hun midden was en een van het gezelschap de opmerking maakte dat daar wel wat op af zou komen.

Dat bleek al gauw waar te zijn, want mijn vader moest om aan boord te komen vanaf de Rivierdijk door een grote Uiterwaard heen en toen hij halverwege was werd hij door een grote troep honden aangevallen. Om die van zich te houden heeft hij zijn jas uitgedaan en daarmee links en rechts zwaaiend ze van zijn lijf gehouden. Zo is hij drijfnaat van het zweet aan boord gekomen.

Hier mogen wij wel klaagliederen aanheffen, omdat de ongerechtigheid vermenigvuldigd is en de liefde van velen verkoud is, zodat ze aan elkander verbonden zijn als droog zand.

Dan wil ik nog een opmerkelijk geval beschrijven van de wondervolle wegen des Heeren.

Er werd een meisje ziek in een straat verder dan mijn ouders woonden en door overtuiging door Gods Geest in zielenood gebracht van te moeten sterven en niet te kunnen sterven. Die nood werd zo hoog, dat de Heere haar in gaf om in het holst van de nacht haar vader, die met zijn vrouw volop de wereld diende, te verzoeken om mijn vader te vragen bij haar te komen. Hem goed op zijn hart drukte om dicht langs de huizen te gaan die aan de waterkant grensden, om niet in de haven terecht te komen. En zo heeft haar vader aan dat verzoek voldaan en klopte 's nachts bij ons aan en vertelde wat de reden hiervan was. En zoals Cornelius in Hand. 10 door een engel opdracht kreeg om naar Joppe te zenden vanaf Cesarea, om Simon, die toegenamd werd Petrus, die tehuis lag bij een zekere Simon, een lederbereider, die zijn huis bij de zee had, om woorden der zaligheid te horen. Zo was het ook in dit geval.

Vader is meegegaan en vond daar de oudste dochter van een gezin van zes kinderen ernstig ziek naar ziel en lichaam En door overtuiging van Gods Geest bewust van haar vloeken helwaardigheid en dat, als ze zo kwam te sterven, voor eeuwig verloren ging. Ze was ontdekt aan haar Godsgemis door de bondsbreuk in Adam. En zo was ze een gepast onderwerp gemaakt om het Evangelie der zaligheid door Christus Jezus te horen verkondigen, waar het God behaagde dat aan haar ziel toe te passen en haar hart, gelijk bij Lydia er voor te openen, zodat ze acht mocht geven wat door mijn vader tot haar gesproken werd. En waardoor ze kennis der zaligheid verkreeg in de vergeving van haar zonden en de vrijheid der kinderen Gods mocht beleven, waardoor de Heere haar rijke juichensstof gaf om Zijn wonderen en Zijn lof met hart en mond te melden. Zodat men haar aan het einde van de straat waar ze woonde kon horen zingen en God groot maken. Zo is ze in volle ruimte ontslapen in de Heere, om te rusten tot de dag van haar opstanding, om dan het gezegend aardrijk te beërven.

Na eerst van haar buurtgenoten en de jeugd die zij van nabij gekend had afscheid te nemen en ernstig te vermanen. Als ook haar vader, moeder, broer en zusters. Ik weet me nog goed te herinneren hoe de gehele buurt onder diepe indruk was van het wonder van zo'n opmerkelijk zieken sterfbed. Uit welk sterven nog leven geboren is voor haar eigen vader. Die is er door in zijn zondeloop gestuit geworden en onder diepe en zware overtuigingen gebracht. Is zondaar voor God geworden en in een toevallend recht heeft het Gode behaagd Zijn Zoon in hem te openbaren als het enige middel tot behoudenis. Dit is in zijn verdere leven gebleken. Maar voor dat gebeurde was het vlees aan de posten blijven hangen en voor ieder zichtbaar dat het zware slagen waren, waarmee hij naar God toe werd geslagen.

Mijn vader is er zijn verder leven blijven komen, door de banden die er op zo'n

wonderlijke wijze gelegd waren geworden.

Dit weet ik er ook nog van, dat er maar één monden praatchristen was in die gehele buurt, die er niet van onder de indruk was, maar gebelgd omdat men op die bewuste nacht niet om haar gezonden had. De Almachtige beschikte het anders.

*Zoete banden, die mij binden,
Aan het lieve volk van God.
Gewis, het zijn mijn hartevrinden,
Hunne taal mijn hartentolk.
't Zijn de kinderen van één Vader,
En van 't zelfde huisgezin.
Wij bestaan elkander nader,
Dan de band van d' aardse min*

Maar hier staat de duivel en de gehele wereld tegenop, want die begrijpen niet de dingen die des Geestes Gods zijn. Ze zijn hun dwaasheid.

Dan wil ik hier tot besluit van het eerste deel iets uit eigen beleving aangaande zielsbanden beschrijven. Ik had van mijn eerste tijd toen het Gode behaagde mij te trekken uit de duisternis tot het wonderbaar licht een verlangen gehad om nog eens iemand op aarde te mogen krijgen om mee om te gaan. Iemand, waarmee ik overeenstemming had. Dat was mijn bede en verzuchting. Ik had smart over het gemis hiervan, voelde het als een tekort en gemis. Want hoe zullen twee tesamen wandelen tenzij ze overeengekomen zijn? En bij degene waar ik wel mee omging ontbrak dat en was er geen overname van elkanders leven. Ook geen weerklink der bergen. Het woord: waar twee of drie in Mijnen Naam vergaderd zijn, daar ben Ik in het midden, wordt dikwijls genoemd, maar door weinigen uit beleving verstaan.

Want daar wordt bedoeld als we op Gods bevel bij elkaar komen, zoals b.v. in Hand. 10 beschreven staat. Op welke wijze Cornelius opdracht kreeg om mannen naar Joppe te zenden, om Simon, toegenaamd Petrus, te zijnen huize te ontbieden om woorden der zaligheid van hem te horen, zoals hiervoor genoemd.

Zo heb ik het voor eigen hart en leven mogen ondervinden en hoe naar Psalm 133 de Heere daar de zegen gebiedt en het leven tot in eeuwigheid. Dat is in Zijn Naam vergaderd te zijn, naar Zijn eigen Woord en getuigenis. En hoe de Heilige Geest viel op allen die daar tegenwoordig waren en in dat voorrecht mochten delen. Zo lezen we in 1 Kon. 17 hoe de beek Krith uitgedroogd was, de profeet Elia van de Heere opdracht kreeg hoewel er vele weduwen in Israël waren in die tijd, hij naar Sarfat dat bij Sidonis is moest gaan, en hoe de Almachtige God daar een weduwwrouw geboden had om hem te onderhouden. Dat was in Zijn Naam. Wat de Schriftgeleerden en Farizeeën er van gezegd hebben, staat er niet bij vermeld, maar waarschijnlijk is het wel dat hij zich had moeten onthouden van alle schijn des kwaads. Evenals hij die op de dag des Sabbats genezen werd en opdracht kreeg van de grote Wetgever Zelf en dispensatie van hetgeen volgens de wet niet mocht: zijn beddeke op te nemen en te wandelen.

Zo zijn er verschillende voorvallen beschreven in Gods Woord. Let nu goed op, want dat geeft geen mens vrijheid om datzelfde te doen wat wettelijk verboden is. Tenzij hij van Godswegen daartoe bevel krijgt en dispensatie. Want anders is een ieder gehouden aan de regel van Gods Woord. Daar moeten wij onze gangen en wegen naar richten en niet naar voorbeelden van mensen.

Maar dit wil ik er nog aan toevoegen. Als God ons verwaardigd om in Zijn Naam te

mogen vergaderen, dan zullen alle Schriften Wetgeleerden en Farizeeën er wraak over uitroepen en zeggen dat we doen hetgeen niet geoorloofd is te doen.

Wij hebben hen een groot aantal jaren een been bezorgd om aan te kluiven en om over te praten, want anders hadden ze niets. Ze hebben stad en land er mee afgereisd en uitgebazuind, terwijl ik verwaardigd werd om dagelijks in Zijn Naam te vergaderen, waar onafscheidenlijk aan verbonden is: Daar ben Ik in het midden van hen. Hier in korte woorden de waarheid genoemd, om aan te tonen welk een soort brok het is geweest, die vele jaren aaneen bij een grote massa mensen in hun keel heeft gezeten en die zij niet op of neer konden krijgen, terwijl we in het licht van Zijn Goddelijk aanschijn mochten wandelen en in Zijn Naam zich al den dag mochten verblijden.

De Heere maakte Ananias bekend wie Saulus was en gaf hem opdracht naar hem toe te gaan, stopte alle tegenspraak de mond en Paulus wist door Goddelijke openbaring in een gezicht de naam en de komst van Ananias.

Zo hebben wij het ook mogen beleven en woorden der zaligheid mogen spreken, waarvoor de Heere zelf het hart geopend had, om acht te geven wat door een verachte kolenboer gesproken werd. Ga heen en voeg u bij deze wagen, sprak de Heilige Geest tot Filippus (Hand. 8: 29) en de Heere opende het hart van de Moorman om woorden der zaligheid te horen uit de mond van Filippus.

Hier in korte woorden getracht duidelijk te maken de betekenis van in Zijn Naam te vergaderen en de zegeningen daaruit voortvloeiende.

Omdat zij allen gedaan hebben gelijk Jozua en de oudsten van Israël. (Jozua 9: 14). En zij vraagden de mond des Heeren niet. Vanwege het ver van de Heere af leven is deze zaak van in Zijn Naam te vergaderen een steen des aanstoots en een rots der ergernis geweest en stof om te roddelen. Want, zegt Huntington, tovenaars en huichelaars kunnen geloof vinden op de aarde, om te geloven al wat in de hel uitgebroed wordt, maar de Waarheid vindt geen plaats, omdat de mens in zijn verbondhoofd Adam van God is afgefallen en de duivel en leugenaar is toegefallen. Zodoende gelooft hij de leugen, omdat hij uit de vader van de leugenen voortkomt. Dus deze zaken zijn nog niet verjaart. Ook zoals in 1 Joh. 5: 14 staat: En dit is de vrijmoedigheid, die wij tot Hem hebben dat, zo wij iets bidden naar Zijn wil, Hij ons verhoort. Of zoals in Joh. 16: 23 staat: *Al wat gij den Vader zult bidden in Mijnen Naam, dat zal Hij u geven. Ik zal zeggen tot het Noorden: geef, en tot het Zuiden: houd niet terug; breng Mijn zonen van verre, en Mijn dochteren van het einde der aarde.* Jes 43: 6. En dan komen zij door Goddelijk licht geleid, met smekingen en geweën.

Nog iets komt er onder mijn aandacht over in Zijn Naam en Zijn wil te bidden. Ik was nog bij mijn moeder thuis en 10 km van huis werkzaam aan de oevervoorziening van de rivier. Met de fiets 's morgens er heen en 's avonds terug. Om op tijd op te staan de wekker stellen, zoals dat algemeen gebruikelijk is. Maar na verloop van enige tijd werd ik opmerkzaam gemaakt dat dit alles voortkwam uit onze diep gevallen staat. Daaruit vandaan werd er een gebed in mijn ziel gelegd om naar Hem te mogen vragen, om mij tot Hem terug te brengen, ook in dit geval. En of de Heere mij op die tijd wilde doen ontwaken en mocht ik vragen toen ik de wekker opgewonden had, en hem dan vastzette zodat hij geblokkeerd was en niet op de tijd dat hij gesteld was zou aflopen.

En zo ben ik ingeslapen en werd door Hem des morgens opgewekt, met deze woorden: En Hij wekte hem op, gelijk een man die van zijn slaap opgewekt wordt. Zach. 4: 1. En tegelijk gaf de wekker een tik. Maar omdat hij was geblokkeerd kon hij niet aflopen. Ootmoedige verwondering en aanbidding bracht dit voorval teweeg.

Gods trouwe Vaderlijke zorg ook in dezen blijkt hier overduidelijk in en heeft zoveel nagelaten dat ik tot heden nooit geen wekker meer heb durven instellen. Hoe machtig is Zijn beleid in Zijn alles besturende voorzienigheid.

Zo kan ik me nog herinneren hoe het Gode behaagde een ongeveer 15-jarige jongen op het ziekbed te leggen en aan mijn vader te openbaren dat Hij hem door de dood wegnemen zou. Maar gaf mijn vader een gebed in zijn ziel om hem nog een jaar te sparen, totdat Hij om hem gegraven en mest gelegd zou hebben.

En dat gebed in Zijn Naam en naar Zijn wil werd verhoord. En mijn vader heeft zijn opdracht mogen uitvoeren en hem bezocht en mogen waarschuwen. Maar alles tevergeefs. Er was geen plaats voor en zijn hart bleef er voor gesloten. En hij is na een jaar gestorven.

Einde van het eerste deel

**CHRISTUS DE ENIGE EN WARE
SCHUILPLAATS EN SCHADUW**

DOOR

A. KIEBOOM

***"Die in de schaduw des Allerhoogsten is gezeten, die zal vernachten in de schaduw des Almachtigen."* Psalm 91:1**

Gevolg gevende aan de aandrang waar ik mede bezet ben, is het dat ik onder biddend opzien tot de God aller genade, de pen opneem, onder afsmeking van Zijn indachtmakende Geest, die beloofd is aan Zijn kinderen. Want die zal u in waarheid inleiden, want Hij zal het uit het mijne nemen en u verkondigen en dat is geheel anders dan over de waarheid spreken.

"Laat, zegt de Heere, uw woorden altijd men zout gesprengd zijn, namelijk te spreken zoals de Geest ons geeft uit te spreken. Dat is die Heilige Zalfolie waarmede wij moeten gezalfd worden om een dienaar des Geestes te mogen zijn, om geestelijke zaken te mogen behandelen, daar een natuurlijk mens niet begrijpt de dingen die des Geestes Gods zijn en daarom is het nodig dat wij leren hoe diep, stijl, afhankelijk wij zijn, hetwelk aan weinigen gegeven wordt, die geleerd worden door de onderwijzingen des Geestes, hoe arm, ellendig, jammerlijk, blind en naakt dat wij zijn, daar wij allen van nature rijk en verrijkt zijn en geen dings gebrek hebben, dus nu door de bearbeiding des Geestes geleerd en onderwezen, dat wij geschapen zijn in ware kennis, gerechtigheid en heiligheid, maar hoe wij in ons Verbondshoofd Adam van de verboden vrucht gegeten hebben en daardoor dat Goddelijk deugdenbeeld verloren hebben en daardoor geworden zijn arm, ellendig, jammerlijk, blind en naakt.

Om met Agur te leren: ik ben onvernuftiger dan iemand en heb geen mensen verstand, en ook heb ik de wetenschap der heiligen niet gekend. O, hoe nodig is dat stuk dat de Heere zelf de wijsheid der wijzen doet vergaan, en het verstand der verstandigen te niet maakt. Want het is gemakkelijk en een van de eerste versjes die wij als kind leren:

*"Heer ai, maak mij Uwe wegen,
Door Uw Woord en Geest bekend."*

Maar hoe weinigen mogen dat in hun leven in waarheid leren. Enkel komt Hij zich te wenden tot het gebed desgene die gans ontbloot zijn. En hoe weinigen worden er gans ontbloot en aan hun zelf dood.

Wij zijn van nature alle geneigd om vijgenbladeren te maken om onze schande en schaamte te bedekken, en als wij nu niet ontbloot worden door Gods Geest, dan worden wij nooit of te nimmer beschaamd en schaamrood en blijven ons bedekken met een bedekking die niet uit Hem is. Maar als wij aan ons zelf bekend worden gemaakt, dan, en dan alleen, gaan wij op de heupen kloppen en leren de beschaamdheid des aangezihts kennen. Zelfkennis, alleen geleerd door Gods Geest, om te leren wat dat betekent.

Hij is ons van God geworden, wijsheid en rechtvaardigheid en heiligmaking en verlossing (1 Cor. 1: 30), opdat het zij gelijk geschreven is: "Die roemt, roeme in den Heere", en daarom moet onze wijsheid vergaan en ons verstand teniet gemaakt worden. Want Hij is een jaloers God, Die Zijn eer aan geen ander geven zal, dus daarom is die ontbloting en ontkleding nodig, om in waarheid te worden wie wij zijn, maar niet zijn willen, en ons gegeven worden wat wij niet hebben willen en afgenomen wat wij niet kwijt willen, en daarom moet er een komen, om de sterkgewapende, die Zijnen hof bewaart, zijn vaten hem te ontroven en een onderwerp gemaakt worden, waar genade aan verheerlijkt wordt en dat zijn enkel diegene, die Hij tevoren verordineerd heeft en die, en niemand anders, worden in de tijd geroepen. En die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd, en die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt. Dat is die gulden keten der genade, waarvan de ene schalm in de andere sluit en zo hecht en sterk is, dat het de eeuwigheid verduren

kan

En omdat die oude palen uitgerukt en teruggezet en verworpen zijn en alle wind van leer vrijelijk geleerd en verkondigd wordt, roepende van vrede, vrede, daar de Heere nooit van vrede gesproken heeft, want om vrede met God te kennen en te beleven, is het eerst nodig om te leren, dat wij in een staat van onvrede verkeren. Al hebben wij een verbond met de dood en een voorzichtig verdrag met de hel gemaakt, als die overvloeiende gesel doortrekken zal, dan zal het bed tekort en het deksel te smal zijn, dan dat men zich daaronder bedekken kan en door die Geest des Oordeels en der Uitbranding worden wij uit alle schuilplaatsen uitgedreven en leren wij dat wij een Schuldeiser hebben en daaruit worden wij benauwd en bedroefd en krijgen een andere schuilplaats nodig. En die en anders geen kwamen tot David in de spelonk van Adullam en waren met Hem in bewaring.

Gaat, zegt de Heere, uit uw land en uit uwe maagdschap, naar het land dat Ik u wijzen zal. De Samaritaanse vrouw verliet haar watervat. Komt en ziet, zegt ze, een mens, die mij gezegd heeft al wat ik gedaan heb. Die Geest gekomen zijnde, zal de wereld overtuigen van zonden en ontdekt worden aan ons Godsgemis. Twee zaken. Al degene die tot David in de spelonk van Adullam kwamen moesten afscheid nemen van al wat hun lief en dierbaar was. Vader, moeder, broers en zusters. Anders kan men nooit een discipel van Christus worden, naar Zijn eigen woorden en voorwaar, dat is geen geringe zaak. Afscheid nemen mensen die hun volk en vaderland verlaten, hebben ondervonden wat afscheid nemen betekent, welke hete tranen geschreid worden in het natuurlijk beeld wat ik nu gebruik, en zo ook in het geestelijke. Zodra iemand geroepen wordt met een goddelijke roeping, die moet gedwongen breken met zijn voorgaand leven. Hij wordt overtuigd van schuld en zonde en welke verstrekkende gevolgen van dien, want de bezoldiging der zonde is de dood en sterven wil zeggen: God ontmoeten, Die de schuldige geenszins onschuldig houden zal. In krijgen leven dat hij in zonde ontvangen en geboren is, erfzonde, en dan de dadelijke zonde van de geboorte af. Alleen degenen die van de Heere geleerd worden, weten wat dit is, een schuldeiser te hebben.

Onder de eis van een Goddelijke wet van *doet dat en gij zult leven*, proberen om door de onderhouding van de geboden Gods het leven erop beloofd te verdienen, want de mens die deze dingen doet, zal door de zelf leven, dienstbaarheid onder de wet, en als het gebod gekomen is, is de zonde weder levend geworden. En wat een zware arbeid kan dat teweeg brengen. Zie wat er van staat in Romeinen 7: Voor aler een mens door de wet komt te sterven, gestorven aan alle verwachting om door de werken der wet gerechtvaardigd te worden. Ja, wie in de Schuilplaats des Allerhoogsten is gezeten, die zal vernachten in de Schaduw des Almachtigen. Maar daar gaat wat aan vooraf. Vooral eer wij gedwongen en gedrongen worden om een schuilplaats te zoeken. Daar is een strijd aan verbonden, strijd tegen de wereld, de satan en zijn eigen bedorven bestaan. Want onder de wet zijnde gebracht moeten wij de strijd aanbinden, om de zonden ten onder te krijgen en in plaats daarvan worden de zonde levend en sterker.

Het gaat er net mee als met de kinderen Israëls in Egypte. Toen zij stro kregen om het aantal tichelstenen te leveren ging dat nog, maar toen het werd ingehouden, zuchtten de kinderen Israëls vanwege de harde dienstbaarheid en zo ook in het geestelijke,. In het begin kan men denken, dat men vorderingen maakt in een weg van doen en laten, maar *dat Woord is levend en krachtig en scherp snijdender dan enig twee-snijdend scherp zwaard en gaat door tot de verdelingen des geestes en des mergs en is een*

oordeel der gedachten en des overleggingen des harten. Want dat gebod is zeer wijd en eist volmaakte gehoorzaamheid, niet een beetje oppervlakkig, nee, die de gehele wet zal houden en in een zal struikelen, die is schuldig geworden aan allen. Dus de donder van Gods wet moet hem uit die schuilplaats uitdrijven en zo gaat een mens in die weg minder zonde doen en groter zondaar worden. En de strijd uitwendig wordt er niet minder om, want Ik, zegt Christus, ben niet gekomen om vrede te brengen, maar veeleer verdeeldheid, want van nu aan zullen er vijf in één huis zijn, twee tegen drie, en drie tegen twee.

Zo gauw als er een levendmakende daad plaats heeft, ontbrand ook niet alleen inwendig, maar ook uitwendig de strijd uit de vijandschap, die God zelf in het Paradijs gezet heeft. "Ik zal vijandschap zetten tussen u en tussen deze vrouw en tussen uw zaad en tussen haar zaad; dat zal u den kop vermorzelen, en gij zult het den Verzenen vermorzelen (Gen. 3 : 15). En dat geldt voor alle eeuwen heen tot het einde toe. Een ontzettende zaak tussen de nauwste betrekkingen. Valt een scheiding en vijandschap tussen man en vrouw, ouders en kinderen, en Godsdienst is niet in staat om deze vijandschap die God zelf in het Paradijs gezet heeft, weg te nemen of te overbruggen. Ja, wat zeg ik, Godsdienst is olie die de vlammen van vijandschap hoog doen opblazen. Wie sloeg Abel dood? En wie stenigde Stefanus? Wie kruisigden de Heere van Leven en Heerlijkheid? En door wie zijn alle martelaren omgebracht geworden? Door de Godsdienst.

In- en buitenshuis vijandschap, *want gij zult van alle gehaat worden om Mijns Naams wil.* Nergens geen rust, noch schuilplaats. Nee, uitgeworpen omdat voor Hem geen plaats was in de herberg. Zo ook niet voor Zijn uitverkoren volk. En tot Hem vergaderde alle man, die benauwd was, en alle man, die een schuldeiser had, en alle man wiens ziel bitterlijk bedroefd was (1 Sam. 22: 3). En dat waren de oorzaken die hen deden vluchten naar David in de spelonk van Adullam. Hierin wordt ook vervuld dat degene die God liefhebben, alle dingen moeten meewerken ten goede, namelijk degenen die naar Zijn voornemen geroepen zijn. De droefheid naar God.

Alle man wiens ziel bitterlijk bedroefd was. Waar komt deze droefheid vandaan? Uit God zelf, in hem gewerkt door de Heilige Geest, want het is God Die in u werkt, beide het willen en het werken naar Zijn welbehagen, dus moeten oorzaken om een schuilplaats te zoeken, in ons gewerkt worden door Gods Geest en anders komen wij nooit in die schuilplaats.

Maar door overtuiging geleerd bij de aanvang van onze diep gevallen jammer en ellende staat, doet in ons een hartelijk berouw en leedwezen ontstaan en een droefheid wordt in ons gewerkt naar God, Die een onberouwelijke bekering werkt tot zaligheid. En nu kan een mens door Gods Geest overtuigd, heenwijzingen krijgen naar een schuilplaats, gelijk Israël onder de wet zijnde, symbolische heenwijzingen kreeg naar Christus, want de Wet was een schaduwdienst die Christus afschaduwde en zo kan een arm zondaar schriftuurlijke heenwijzingen krijgen door de Wet en de Profeten van de komst van Christus. Maar zo als wij noemde, dan moet een mens eerst een schuilplaats nodig krijgen en zolang wij die denken te vinden door doen en laten, dan is er geen andere schuilplaats nodig.

Gelijk een zeeman die door storm en onweer voortgedreven wordende, in angst en vreze, geslingerd tussen hoop en vrees om ooit een veilige schuilplaats te vinden en te bereiken, zo ook een die uit alle rustplaatsen uitgedreven is en geen rust vindt onder het hol van zijn voet, in angst en vreze, dat de bloedwreker hem zal achterhalen en vinden, vooraleer hij in de vrijstad is.

Maar zoals wij noemden: als een mens een oog buiten zich zelf mag slaan, als hij heeft mogen inleven, dat er door de werken der Wet geen vlees zal gerechtvaardigd worden voor God, want door de wet is de kennis der zonde en nu eist die wet volkomen onderhouding van alle geboden Gods in woorden, gedachten en in werken. Maar diezelfde wet die eist, maar schenkt geen krachten om die te volbrengen. En die dan door smartelijke ondervinding er achter komt dat hij met al zijn zwoegen om die geboden te volbrengen, in plaats daarvan ze wel kan overtreden, maar niet volbrengen, sterven aan alle verwachting om door de wet behouden en gerechtvaardigd te worden. En de vloeken die op de overtreding bedreigd zijn moet eigenen. Geleerd hebbende dat het gebod heilig, rechtvaardig en goed is, maar hij iemand is die geheel bedorven is en een overtreder is van al de geboden Gods, met woorden, gedachten en werken. Hier wordt hij iemand die benauwd is en een schuldeiser heeft.

En dan wordt het een wonder als het Gode behaagd hem een oog te geven en te doen slaan in de weg der verlossing die in Christus Jezus is, gelijk de Koningin van Scheba een gerucht gehoord had in haar land, van de Koning Salomo, en dat deed ze de reis aanvaarden, een geopenbaarde gerechtigheid. Allemaal weer onderscheiden in trap en mate.

Wij hebben gevonden, zegt Filippus tot Nataniël, *Die, waarvan in de wet en de profeten gesproken is*. Nu had Filippus Christus al leren kennen.

Eerst uit de wet en de profeten en daarna een Persoonsopenbaring van Hem. Natanaël, had dat toen nog niet. Wel uit de wet en de profeten en biddend en smekend om het beloofde en voorzegde, maar Zijn Persoon was hem nog niet geopenbaard. Hij hoorde wel van Filippus dat die hem had mogen leren kennen, maar hij zelf nog niet. En daar wordt hij genodigd door Filippus: "Kom en zie."

Hier genodigd om te komen en te zien. Kom en gaat het zien vooraf. Allemaal trappen tot die schuilplaats.

Simeon had er een belofte voor gehad dat hij de Christus, de Heere zien zou vooraleer hij zou sterven. Een Goddelijke openbaring door de Heilige Geest. Zo ook Mozes en de profeten, die alle openbaringen gehad hebben door de Heilige Geest, van de komst van Christus. Maar Simeon had er nog wat bij gehad, namelijk dat hij niet zou sterven en de dood zien zou, eer hij de Christus des Heeren zou zien.

Om in de Schuilplaats des Allerhoogsten te mogen ingezet worden, moeten wij een onderwerp voor gemaakt worden, de onmisbaarheid er van leren inleven, want die schuilplaats moet voor ons gepast, noodzakelijk, dierbaar en beminnelijk gemaakt worden en daartoe is nodig te leren kennen de onveiligheid als wij niet in die schuilplaats zijn, welke ontzettende gevolgen er aan verbonden zijn.

In een *toevallend recht* geleerd en onderwezen dat wij ons zelf tijdelijke en eeuwige straffen waardig gemaakt hebben en daarom de vloeken op de overtreding bedreigd moeten eigenen van onze kant geleerd de onmogelijkheid, dat zomin een Moorman zijn huid kan veranderen en een luipaard zijn vlekken, zomin kunnen wij die geleerd zijn kwaad te doen, ooit weer goed doen. Maar nu mogen blikken in het liefde harte Gods, door het zenden van Zijn Zoon. "Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn enig geboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebben."

Voorheen geprobeerd om het zelf te verdienen en nu leven mogen trekken en ontvangen uit het volbrachte werk. Wat een groot verschil en onderscheid. "Ik ben de Heere uw God, Die u uit Egypte, uit het diensthuis uitgeleid heeft", onder het Evangelie gebracht, dierbare vruchten mogen ontvangen van vertroosting, beloften en toezeggingen, en binnen de palen van de vrijstad aangeland, veilig in de spelonk van Adullam, een grote gerustheid. Maar zolang David geen koning was, konden zij niet

tot hun bezittingen weerkeren, waaruit zij verdreven geworden waren, net zo min als degenen die binnen de palen van de vrijstad waren, die er ook moesten blijven tot de dood van de Hogepriester en dan mochten zij pas tot hun vorige bezittingen wederkeren. Want een testament is vast in de doden en heeft nog geen kracht zolang de testamentmaker leeft. Dus nu Zijn verschijning wel lief gekregen Hem leren kennen als gepast noodzakelijk, beminnelijk en dierbaar bij tijden vervuld hiervan, met de bruid uitroepende, al wat aan Hem is, is gans begeerlijk. De banier gaan dragen boven tienduizenden. Maar met dat alles een ongeredde ziel, een nog openstaande schuld, wel bedekt, maar niet vergeven en bij tijden gelijk de duif van Noach op de ark mogen rusten, maar niet in de ark genomen.

En onze tekst is: ***"Die in de Schuilplaats des Allerhoogsten is gezeten, die zal vernachten in de Schaduw des Almachtigen."***

Hier vindt men duidelijk het verschil in aangetoond. Het is niet gescheiden van elkaar, maar wel onderscheiden, en omdat wij in een tijd leven van vervlakking en het niet meer onderscheiden geleerd wordt, is het zo nodig om hier goed op te letten, om niet het ene met het andere te verwarren, hetwelk op de dag van heden bijna algemeen gedaan wordt met alle gevolgen van dien, want als de bazuin een onzeker geluid laat horen, wie zal zich tot de krijg bereiden? *Die Hij tevoren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen, en die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd, en die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt.* Afzonderlijke stukken en zaken. Dat wil niet zeggen dat, als wij al die stukken die nodig zijn tot zaligheid gekend te worden, niet bevindelijk hebben ondervonden, dat ons dat buiten de Hemel zal sluiten. Verre hier vandaan. Gods Woord spreekt van zuigelingen, jongelingen, mannen en vaders in de genade, en dat elk die Hem vreest, hoe klein hij zij of groot wordt, van dat heil, die weldaden deelgenoot.

Maar, en nu komt het wat ik bedoel, er is zo veel dat de toets niet doorstaan kan van een nauwgezet onderzoek, en daar de eeuwigheid er mee in verband staat, is het wel terdege nodig om Gods raad in deze op te volgen en die Goddelijke raad, die Hij ons komt geven, kunt u lezen in Zefanja 2 : 1 waar staat: "doorzoek uzelf nauw, ja zeer nauw."

En dat staat er niet voor niets zo dringend tweemaal, dus dat is een Evangelisch voorschrift voor allemaal onszelf nauw te doorzoeken, ja zeer nauw. En het andere voorschrift is: "Ziet uw roeping en verkiezing vast te maken, want dat doende, zult ge nimmer meer struikelen." En al onze van God geleerde voorvaderen hebben in navolging hiervan geleerd en gehandeld.

Maar deze oude palen zijn uitgerukt en teruggezet, op heden, met al de droevige gevolgen van deze, want Jacob is dun geworden, en waar hoort men op heden nog dat men bij Zijn Licht, de duisternis mag door wandelen en dat men nog mag proeven en smaken, dat de Heere goed is, want, om bij ons stuk te blijven, het is een onuitsprekelijk voorrecht als wij een van degenen mogen zijn die Hij te voren verordineerd heeft en in de tijd geroepen worden uit de duisternis, tot Zijn wonderbaar Licht.

Maar waar blijven nu de werkzaamheden, om een verdere doorleiding en kennis te mogen krijgen?

Zie toe, zeggen degenen die het van God geleerd hebben, dat ge in geen half werk komt te rusten en dat ge niet op u heffe komt stil te liggen voor dat ge van vat in vat geledigd zijt, want anders blijft u smaak in u, en uw reuk veranderd niet.

Maar iemand, om verder te gaan, die een weg van ontkoming heeft mogen leren kennen, of een weg van ontsluiting of een geopenbaarde gerechtigheid, of een oog buiten zichzelf heeft mogen slaan in de weg der verlossing, die daar is in Christus Jezus, waar hetzelfde mee bedoeld wordt. Want om in diè Schuilplaats des Allerhoogsten gebracht te mogen worden moeten wij uit heel vele schuilen rustplaatsen, die wij zelf gemaakt en gezocht hebben. Daarom is het zo nodig dat wij daar uit en van al die rusten schuilplaatsen uitgedreven worden en levendig werkzaam gemaakt te worden, om in te mogen gaan door de Enge poort. En dat is een smalle weg die daar naar toe leid, waar heel de hellemacht en heel de wereld en zijn eigen bedorven Vlees hem poogt van af te trekken. En dat pad, dat ten leven leidt, is zo nauw en daar zijn zoveel bijwegen, dat er maar weinigen zijn die volharden tot het einde en zalig worden. Dus daarom is het zo noodzakelijk om wakend en biddend te blijven liggen aan die Deur of Poort, roepende en smekende: "Och mocht ik hier toch binnengaan, ik boos en snood rebel, die niets verdient dan hel."

Want die zichzelf niet heeft leren kennen als vloek en helwaardig, die doet geen geweld op het Koninkrijk der Hemelen. Om nu onder die *geweldigere gebrachte te worden en daaronder te mogen behoren, die het zelf met geweld nemen.*

Verkering is geen huwelijk, maar de zaak die aan het huwelijk vooraf gaat en daarom mankeert er heel wat aan, zowel in het natuurlijke, als voorbeeld, als in het tegenbeeld, als wij er niet naar staan naar de voltrekking van het huwelijk. Ge zult het met me eens zijn dat het een ongezonde toestand is, als wij het kunnen stellen met hetgeen voor het huwelijk ligt. Dat zijn allemaal van die schuilplaatsen van ons zelf, maar niet van de Allerhoogste, waar wij nu bij stil staan. *Want in de volheid des tijds heeft God Zijn Zoon gezonden, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige Leven hebben en dit Leven is in Zijn Zoon.*

Wij vinden het zo duidelijk terug in Zijn eigen Woord en Getuigenis, hoe heel de ceremoniële inzettingen Christus afbeelden en waarvan Mozes en de profeten geprofeteerd hebben. De Engelen hebben Zijn geboorte verkondigd in Efrata's velden: "want ziet, Ik verkondig u grote blijdschap, dat u heden geboren is de zaligmaker, welke is Christus de Heere, in de stad Davids."

Dus om de verschillende trappen aan te tonen:

Goddelijke openbaring door de Heilige Geest, zoals Mozes en de profeten; een Engelen boodschap aan Maria en Jozef, een bekendmaking en aankondiging van de geboorte; en hier wederom aan de Herders dat Hij geboren is, met de boodschap er bij "Ik verkondig u grote blijdschap, die al den Volke wezen zal, namelijk dat u heden geboren is de Zaligmaker".

En zo ook als het ons geopenbaard wordt. Alle verschillend. Een Schriftopenbaring, zoals het in het Woord van God geopenbaard is; dan een openbaring door de Heilige Geest, gelijk aan Simeon; dan een openbaring door de Engelen, aan de Herders; een openbaring door een Hemellichaam aan de wijzen van het Oosten, "want wij hebben Zijn ster gezien in het Oosten" en daarna Zijn Persoonsopenbaring in de kribbe van een beestenstal te Bethlehem aan de wijzen uit het Oosten en aan de Herders, waarmee naar der Engelen boodschap grote blijdschap gepaard ging, want nu mochten zij Zijn heerlijkheid aanschouwen, een heerlijkheid als de Eniggeborene van de Vader, vol van Genade en Waarheid.

Dus daarom een groot verschil in openbaring, en de blijdschap daaruit voortkomend. Ik verkondig u grote blijdschap, die al den volke zijn zal dat u heden geboren is de Zaligmaker, welke is Christus de Heere, in de stad Davids. Dus aan elk uitverkoren

die dit in beleving beleven mag, wordt met die blijdschap vervuld. Die al den Volke wezen zal, n.l. het uitverkoren volk. Want de uitverkorenen hebben het verkregen, en de anderen zijn verhard geworden, want God heeft hun gegeven, ogen om niet te zien, en oren om niet te horen.

Dus een Persoonsopenbaring is anders, en duidelijker dan een gerucht daarvan, gelijk de Koningin van Scheba, maar toen zij zag en hoorde, zo was in haar geen geest meer. Zo verre overtrof zijn persoonsopenbaring het gerucht dat zijn van Salomo gehoord had. Hier gaat Hij de Banier dragen boven tienduizend, en al wat aan Hem is, is gans begeerlijk. Hier is plaats gemaakt in een beestenstal, om het Kindeke te ontvangen, want *Die Geest, gekomen zijnde, zal de wereld overtuigen van zonde, gerechtigheid en oordeel*. En dan is er voor een, die overtuigd van zonde en daardoor zichzelf heeft leren kennen als een beestenstal, die aan het eind van de wet gekomen is, uitgewerkt en doodgeworkt. want door de wet is de kennis der zonde en de zonde oorzaak genomen hebbende door het gebod, heeft in mij alle begeerlijkheid gewrocht, want zonder de wet is de zonde dood, dus gestorven aan de wet en aan de verwachting en hoop om door dezelve behouden te worden, en dan en niet eerder, want het einde der wet is Christus tot Rechtvaardigheid voor een iegelijk die gelooft, uit die schuilplaats uitgedreven, waar de rijke jongeling in omgekomen is.

En zolang wij in die schuilplaats zitten, is er voor Christus geen plaats, want wij zeggen daar, wees lankmoedig over mij, en ik zal u alles betalen. En als ons geld niet opraakt, blijven wij dat ons gehele leven lang doen.

De bloedvloeiende vrouw had alles er aan ten kosten gelegd, en alle medicijnmeesters nagelopen. En dat doen wij ook en blijven het doen, heel ons leven, als ons geld niet opraakt. Dan reizen wij stad en land af. Want ieder roept hier is de Christus, en dat gelooft een mens in zijn blindheid, ondanks er op volgt gelooft het niet. En wordt de kwaal niet erger en raakt zijn geld niet op, dan kan hij daar oud mee worden en verloren gaan, maar door overtuiging van Gods Geest wordt men al meer eraan ontdekt, hoe erg onze kwaal is, en wat een ontzettende gevolgen.

Sterven en God ontmoeten en eeuwig omkomen. Dat dringt een elk die zaligmakend overtuigd wordt naar een weg en middel om de welverdiende straf te ontgaan en wederom tot genade te komen.

Door overtuiging en ontdekking gaan wij Marcus 7 : 21-23 inleven, want van binnen uit het hart der mensen komen voort kwade gedachten, overspelen, hoererijen, doodslagen, dieverijen, gierigheden, boosheden, bedrog, ontuchtigheid, een boos oog, lastering, hovaardij, onverstand. Al deze boze dingen komen voort uit het hart van binnen, en ontreinigen de mens.

Daarom: als wij door Geestes Licht kennis krijgen aan onze hartekwaal, gaan wij medicijnmeesters achterna lopen, want die gezond zijn hebben de Medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn. Maar door onze blindheid gaan wij het zelf proberen, of bij een verrot stelsel van dode kerkvormen en blinde leidlieden der blinden, en daarmee is ons land overstroomd. En het een is al verder weg dan het andere, want de leiders dezes volks, zijn verleiders. Men heeft vanaf de kerkhervorming, geprobeerd om van de wereld, of de natuurlijke mensen, de kerk te maken, zonder wedergeboorte, door doop en zogenaamde belijdenis, avondmaal en studie. Wat een wantoestanden heersen er in ons arm land en over de gehele wereld. Hier alleen van zou men wel een boekdeel kunnen schrijven.

Van Comrie, hoe hoog ook begenadigd, lezen wij, hoe hij al zijn manlijke lidmaten, honderd en twintig, verplichtte om avondmaal te houden. Ja, men moet zeggen, hoe is

het mogelijk, door zulke hoog begenadigde mensen. En zo met de doop hetzelfde. Een algemene kinderdoop, waarvan men in heel Gods Woord niets vinden kan en tot de Wet en het Getuigenis als het niet is na deze woorden, het zal zijn dat ze geen dageraad zullen hebben, want die beide, Sacrament van doop en avondmaal zijn alleen voor de uitverkoren kerk gegeven en ingesteld, en niet voor iedereen.

Daarom is de Heere met Zijn Geest en tegenwoordigheid geweken van wat kerk genaamd wordt, maar niet is. De ware Kerk zijn de uitverkorenen, en omdat wij alle bijna in dat bedrog zijn opgegroeid en meesentijds van huis uit niet beter weten, gaan wij op dat zelfde doolpad voort, en als wij daar niet uitgeleid worden, blijven wij in die schuilplaats der leugen en gaan met een leugen in onze rechterhand verloren, als de hagel de schuilplaats der leugen zal komen wegvagen.

En daarom zal het een eeuwig wonder uitmaken, voor een elk die daar uitgeleid wordt en bij diegene gezet wordt, waar deze tekst mee begint, namelijk: "Die" en die anderen zijn verhard geworden.

En die schuilplaatsen der leugen wordt kerk genoemd, en die leraars daarvan leren de mensen, dat zij verplicht zijn om onder hun gehoor te komen, want dat zijn de van God gegeven instellingen en de massa gelooft dat ook, want omdat de mens in zijn Verbondshoofd Adam God de rug heeft toegekeerd en met woorden, gedachten en werken zegt: "wijkt van ons, wij hebben geen lust in de kennis uwer wegen." En de leugenaar is toegefallen. Gelooft hij leugen, dat is naar zijn diep gevallen aard een vanzelfheid.

Want omdat het hun niet goedgeacht heeft God in erkentenis te houden, daarom heeft Hij hun gezonden, een kracht der dwaling, dat zij de leugen geloven zullen. En onder die kracht der dwaling ligt bijna de gehele mensheid, uitgenomen degene die Hij te voren verordineerd heeft en die Hij in de tijd komt roepen, uit de duisternis tot het Licht en hun een nieuwe Geest en een nieuw hart geeft in het binnenste van hen, en die worden hun ogen geopend dat zij zien mogen.

Want, zegt de Heere. *Ik ben tot een oordeel in de wereld gekomen, omdat degene die zien blind, en die blind zijn, ziende worden.* En degenen dan die van blind ziende gemaakt worden, moeten hun godsdienst onderzoeken en toetsen aan de waarheid. Of het is na deze woorden, want anders zal het geen dageraad hebben, dus bijna alle moeten breken, niet alleen met hun boze wegen en handelingen, maar ook met hun godsdienstige wegen, de inhoud er van toetsend aan het getuigenis, en dan heeft men wel gedacht in zijn blindheid, dat hij in van God ingestelde wegen en middelen wandelde, maar bij Geestes Licht leert hij, dat het schuilplaatsen der leugen zijn, waarvan de Heere zegt: "Wijkt van dezelve."

Maar als de Heere Zelf een mens daar niet komt uitleiden, dan blijft men daarin, want een vleselijke godsdienst heeft een mens van nature genoeg aan, meer wil en behoeft hij niet. Een mens van nature is God kwijt, waar hij in de staat der rechtheid geheel mee vervuld was, maar door zijn diepe val in Adam, is hij goddeloos, of loos van God geworden, en die leegte en holle plaats wil hij met al wat geen God is weer vervullen, maar met alles wat niet uit God, maar van de wereld is, want die naar het vlees zijn, bedenken dat des vleses is, maar die naar de Geest zijn, bedenken dat des Geestes is: "Want het bedenken des vleses is de dood, maar het bedenken des Geestes is het leven en de vrede. Daarom dat het bedenken des vleses vijandschap is tegen God; want het onderwerpt zich der wet Gods niet; want het kan ook niet; en die in het vlees zijn kunnen Gode niet behagen" (Romeinen 8 : 5-8).

Daarom en daaruit vandaan zoekt hij die leegte te vervullen, doende de wil des vleses en der gedachten en blijft met al zijn doen en laten een kind des toorn, gelijk alle anderen, hetzij hij goddeloos of godsdienstig is: de een probeert die ledige plaats in

zijn ziel te vervullen met wat nieuws te zien en te horen, gelijk die van Athene, en dat is een grote massa, vandaag hier naar toe en morgen daar naar toe, dat zien, en die, en dat horen.

Maar met alles blijft hij onvergenoegd, omdat er op de wereld niets is te vinden dat die plaats vervullen kan. Gelukkig als er een mens bij bepaald mag worden dat hij God kwijt is, en daaruit een droefheid naar God ontstaat, welke een onberouwelijke bekering tot zaligheid werkt, en de Heere ze komt te trekken met mensen zelen en koorden der liefde en dat hij gelijk een vis aan de haak geslagen wordt en tegen zin en wil in, uit zijn element getrokken wordt en het Gode behaagd Hem levend te maken, daar hij te voren dood was in zonde en in misdaden, een nieuw hart en een nieuwe geest hem geeft in het binnenste van hem.

Is dan die ledige plaats geheel vervuld?

Nee geenszins. Gedeeltelijk. Ik, zegt de Heere, zal al hun schatkamers vervullen, en dat is meervoudig, en om die geheel vervuld te krijgen en met alle volheid Gods, moet hij teruggebracht worden waar hij uitgevallen is, en dat is, als een kind in Zijn gunst en gemeenschap. Wij dan, zegt de apostel, *de heerlijkheid des Heeren als in een spiegel aanschouwende, worden naar datzelfde beeld veranderd, van heerlijkheid tot heerlijkheid, als van des Heeren Geest*. Daarom is er een opwassen in Hem, die het Hoofd is. *Toen ik een kind was, sprak ik als een kind, overlegde als een kind, maar als ik een man geworden ben, heb ik teniet gedaan hetgeen eens kinds was*.

En omdat in deze dagen van droevig verval alles over een kam geschoren wordt, wil ik trachten, naar de mate der gave die God mij gegeven heeft, het verschil aan te tonen in dit, mijn schrijven, want deze zaak is altijd droevig geweest omdat er altijd weinig mensen geweest zijn met geofende zinnen, want elk die der melk deelachtig is, is onervaren in het Woord, want hij is een kind, maar die door gewoonte de zinnen geofend heeft. En omdat ieder mens zijn kennis in het Paradijs verloren heeft, moeten wij leren, dat onze vermeende wijsheid en wetenschap, dwaasheid is bij God.

Wij lezen dat de Heere na Zijn opstanding Zijn discipelen *hun verstand opende dat zij de Schriften verstonden*. En diezelfde huishoudelijke orde, geldt door alle eeuwen, en daarom worden de meeste mensen hun verstand te vroeg geopend, maar met een verkeerde sleutel en daarom zegt de Heere Zelf in Lucas 11 : 52: "Wee u, gij wetgeleerden! Want gij hebt de sleutel der kennis weggenomen; gij zelf zijt niet ingegaan, en die ingingen, hebt gij verhinderd." En denk niet dat dit is veranderd heden ten dage. Studiale wijsheid heeft men in de plaats gesteld van de sleutelkennis, namelijk de Heilige Geest (Joh. 16 : 13). "Maar wanneer Die zal gekomen zijn, namelijk de Geest der waarheid. Hij zal u in al de Waarheid leiden, want Hij zal zijn Zichzelf niet spreken, maar zo wat Hij zal gehoord hebben, zal Hij spreken en toekomende dingen zal Hij u verkondigen. Dit zal Mij verheerlijken, want Hij zal het uit het Mijne nemen, en zal het u verkondigen."

Dus wat een miskennis heden ten dage van het werk van God de Heilige Geest.

Hij wordt soms nog wel genoemd, maar enkel om de ogen van andere te verblinden, want waren ze eerlijk voor God, zo zouden zij moeten bekennen, dat ze geheel en al verstoken zijn van de waarachtige armoede des Geestes" dat de Heere alleen kronen zal, met Zijn gunst en zegen. En daaruit vandaan al die vreemde wind van leer.

De beste en rechtzinnigste is nog maar een waarheid naar de letter, waarin ook Paulus onderwezen was, aan de voeten van Gamaliël, en waarmee hij was en bleef een vervolger der gemeente, want daar zit de meeste vijandschap en uit die schuilplaats werd hij op weg naar Damascus uitgedreven en werd hem die enige schuilplaats

geopenbaard.

Maar hier zien wij de ontzettende gevolgen van die leraars, die de sleutel der kennis weggenomen hebben, die zelf niet ingegaan zijn en die in gingen verhinderden en daarom moesten de apostelen in Jeruzalem blijven tot dat zij bezocht werden met Die Opping, uit de hoogte en zij met de Heilige Geest gezalfd werden. Toen en niet eerder waren zij bekwaam gemaakt en dienaars des Geestes en niet der letter. En zij werden naar geen hogeschool gezonden, maar naar de verloren schapen van het huis Israëls, uit de Joden en uit de heidenen.

En zo ook Paulus, zo gauw als hij daarmee gezalfd werd, verkondigde hij terstond Christus en werd van een vervolger, een vervolgte. En die zaken zijn nog precies hetzelfde gebleven, al zijn de tijden veranderd. En aan andere heeft het het Gode behaagd hun nog een andere sleutel daar bij te geven, namelijk die ge vinden kunt in Matth. 16: 19: "En Ik zal u geven de sleutels van het Koninkrijk der Hemelen; en zo wat gij zult binden op de aarde, zal in de Hemelen gebonden zijn; en zo wat gij ontbinden zult op aarde, zal in de Hemelen ontbonden zijn".

En dat bleek al toen Petrus Ananias en Safira kwam te binden. En in Rebekka in het binden van de een, namelijk Ezau, en het ontbinden van Jacob, en zo zien wij dat ongeleerde en slechte mensen sleutels gegeven worden, 't welke voor de wijzen en verstandigen verborgen blijft.

Evangeliedienaars worden met ossen vergeleken, die in zichzelf onvruchtbaar zijn en tot nuttig werk gebruik werden, namelijk om te dorsen, dat wil zeggen, het kaf van het koren scheiden, het kostelijke van het snode. Maar bedriegelijke arbeiders komen het kwade goed, en het goede kwaad noemen. Welker einde zal zijn na hun werken.

En zo komt de Almachtige de een uit de schuilplaatsen der leugens uit te halen en laat een ander er in, totdat de hagel de toevlucht der leugens wegvaagt en de wateren de schuilplaats overlopen.

Zo zien wij dat er twee schuilplaatsen zijn.

Eén Schuilplaats des Allerhoogsten, en één schuilplaats der leugens. Enkelens worden uit alle schuilplaatsen der leugens uit gehaald. Uit en van zichzelf hadden zij er nooit of te nimmer uitgekomen, maar zij worden er uit gehaald en gedreven. De bloedwreker drijft hen naar de Vrijstad, naar de plaats van ontkoming, alle rust is opgezegd geworden. De ene schuilplaats na de andere zijn, en worden zij uitgedreven. Het wordt haast u, om uws levens wil, dood en doemwaardig gemaakt geworden en gestorven aan alle verwachting om behouden te worden, door eigen doen en laten. Alle geboden Gods overtreden en alle vloeken op de overtreding bedreigd, moeten eigenen. Want vervloekt is een iegelijk die niet blijft in al hetgeen geschreven is, in het boek der Wet, om dat te doen. Alle evangelische vertroosting onder de wet zijnde, met al de beloften en toezeggingen er bij, te kort en te smal geworden, ja geheel en al uit het gezicht verdwenen en dan: *In de volheid des tijds heeft God Zijn Zoon gezonden, geworden uit een vrouw, geworden onder de Wet, opdat Hij degenen die onder de Wet zijn, verlossen zou, en opdat wij de aanneming tot kinderen verkrijgen zouden.*

Een Profeet uit het midden van u, uit een uwer broederen, zal de Heere uw God verwekken, gelijk mij. Dien zult gij horen, en het zal zijn, dat degenen die naar Hem niet willen horen, uit het midden zijner broeders zal uitgeroeid worden. In overeenstemming met 1 Cor. 16 : 22 waar staat: "Indien iemand de Heere Jezus Christus niet lief heeft, die zij een vervloeking"; maar uit en van onszelf is er niemand

die naar God zoekt en niemand die naar Hem vraagt. Allen zijn wij afgeweken en tesamen zijn wij onnut geworden en is er, volgens Jesaja 53 geen gedaante noch Heerlijkheid aan dat wij Hem zouden begeerd hebben. Hij was een Man van smarten en verzocht in krankheid, en een iegelijk was als het aangezicht verbergende voor Hem. Daarom moet er heel wat gebeuren, voordat Christus een gestalte in ons krijgt. Daarom moet Hij aan ons geopenbaard worden, als het enige zoenen redmiddel ter behoudenis en dan in ons verklaard worden. In Zijn twee naturen, Zijn Goddelijke en Zijn menselijke, Zijn staat van vernedering, en Zijn staat van verhoging, Zijn profetisch en priesterlijk en koninklijk ambt; al Zijn kinderen zullen van de Heere geleerd zijn

En om nu verder te gaan: als het Gode behaagd Zijn Zoon te openbaren in de volheid des tijds, dan is daar plaats voor gemaakt geworden.

Braak u een braakland, en zaait niet onder de doornen, want wij zien in de gelijkenis van de zaaier hoe dat het een vertreden en door de vogels des hemels opgegeten werd, en het ander op een steenrots viel en verdorde, omdat het geen vochtigheid had, en het andere viel in het midden der doornen, en de doornen mede opwassende, verstikken hetzelfde en het andere viel op de goede aarde en opgewassen zijnde, bracht het honderd-voudige vrucht voort. Dit zeggende riep Hij: "Wie oren heeft om te horen, die hore."

Dus merk op. Lees Lucas 8, waar de gelijkenis verklaard wordt en haar betekenis. Er kan zoveel zijn dat alles weg neemt en verdord. Hoeveel zijn er niet in onze dagen, die al deze zaken in hun verstand en oordeel bevatten en het houden voor de ontsluiting in de weg, maar waar nooit een liefdesbetrekking valt op de Persoon van Jezus Christus, en daar blijft het bij en houdt het mee op. Die krijgen nooit Zijn verschijning lief en voor wie Hij nooit de Banier gaat dragen boven tienduizenden, en doet al wat aan Hem is gans begerig zijn. Ik zeg niet dat die liefdesbetrekking altijd even sterk is, maar de Bruid zegt: "Hebt gijlieden Hem niet gezien, Die mijn ziel liefheeft; gelijk een hert schreeuwt naar de waterstromen, also dorst mijn ziel naar U, o God".

Daar het waar werk mag zijn, wordt er gedeeld in de blijdschap, die al den volke Wezen zal, *dat u heden geboren is de Zaligmaker, welke is Christus, de Heere, in de stad Davids*. Liefde en blijdschap zijn de ware kentekens van de echtheid, van de ontsluiting van de weg der verlossing in Christus Jezus.

Velen komen hier te dolen in de liefde, en nemen er uit onkunde meer bij dan dat zij recht en aanspraak op hebben, blind in 's Hemels wegen zijnde. Maar een geopenbaarde gerechtigheid is nog geen toegerekende. Maar vanwege blinde onkunde, uit kracht van zijn val in Adam, wordt hij geleid in wegen die hij niet weet en in paden die hij niet kent. Velen houden een toevallend recht voor een dadelijk afsnijdeend recht, en een geopenbaarde voor een toegerekende gerechtigheid.

Lees maar eens van de huisvrouw van Edema, die alles gelijk zich toeëigende. Laten we hopen in hare onkunde. Maar we lezen van haar niet dat zij door één daarop gewezen is geworden, noch dat zij er zelf aan ontdekt is geworden.

Waaruit ik wil aantonen hoe gemakkelijk een mens dat doet, om meer te nemen dan waarop hij recht heeft. Ja, zelf heb ik meermalen mij vergist in die zaken en heb het weer terug moeten geven. En zo kan een mens onwetend stelen en een dief zijn, maar als men er erg in mag krijgen, geven wij het weer gaarne terug. Daarom is het nodig dat het snoeimes gebruikt wordt, want hier zijn wij nog niet in de schuilplaats, maar zijn wij er bij gebracht, om Hem te mogen leren kennen in Zijn vernedering; daar Hij rijk was, is Hij arm geworden, opdat gij door Zijn armoede rijk zou worden. Het zal een eeuwig wonder van aanbidding uitmaken voor al degenen die Hij van eeuwigheid

Zich ten erve verkoren heeft, en waartoe zo een wonderlijke weg van verlossing is uitgedacht geworden, daar God vanwege Zijn onkreukbare Heiligheid, Gerechtigheid en Rechtvaardigheid, geen gemeenschap oefenen kan met zo'n diep gevallen Adamskind, die zichzelf niet alleen tijdelijke, maar eeuwige straffen heeft waardig gemaakt, vloek en hellewaardig.

Om dan op een Gode betamelijke wijze, zonder de deugden van Zijn Heiligheid en Gerechtigheid en Rechtvaardigheid te krenken of te schenden, onderhandeld heeft in de Raad des Vredes, en naar Psalm 2 vers 7 en 8 gezegd heeft: "Ik zal van het besluit verhalen: de Heere heeft tot mij gezegd: Gij zijt mijn zoon, heden heb Ik u gegenereerd. Eis van Mij en Ik zal de Heidenen geven tot uw elfdeel, en de einden der aarde tot uw bezitting".

En de eerste Persoon van het Goddelijk Wezen, God den Vader, als komt te vragen wie is Hij, Die met Zijn hart Borg worden zou, om tot Mij te genaken, en de tweede Persoon van het Goddelijk Wezen, God de Zoon, onze Heere Jezus Christus zichzelf. En in dat verbond en verdrag als aangeboden naar Psalm 40: 8-9: "Toen zeide Ik: zie Ik kom; in de rol des Boeks is van Mij geschreven: Ik heb lust, o mijn God! Om Uw welbehagen te doen en Uw wet is in het midden mijns ingewands."

En zo heeft de Zone Gods vrijwillig op Zich genomen om Zijn bloed te geven tot een rantsoen voor velen en daarom heeft Hij de menselijke natuur aangenomen in vereniging met Zijn Goddelijke natuur en is in alles den mensen gelijk geworden, uitgenomen de zonde, om Zichzelf op te offeren tot een Slachtoffer, Gode tot een welriekende reuk en om in hun plaats de straf te dragen en de wet te vervullen, om hen te ontslaan en vrij te spreken van schuld en straf en hen te geven een recht ten leven.

Hier even heel in 't kort iets genoemd aangaande het werk der verlossing.

Hiervan wordt een ieder, die Hem vreest, hoe klein hij zij of groot wordt van dat Heil, die weldaden deelgenoot. Maar hier komt het nu voor een elk lid van de uitverkoren kerk op aan, óf wij een recht daarop verkregen hebben, of genomen, want Sion zal door recht verlost worden. Dus om nu beleving er van te mogen krijgen, en wetenschap, om te mogen weten de dingen die ons van God geworden zijn. Kennis van zaligheid in de vergeving van onze zonden en om nu weer verder te gaan met hetgeen wij gebleven waren, namelijk de grote weldaad, als voor ons die schuilplaats, welke is Christus, de Zaligmaker, geopenbaard wordt, die Zijn volk zalig maken zal van hun zonden.

Maar als ons het voorrecht geschonken wordt om aan het einde der wet en alle verwachting van onze zijde, een mogelijkheid om zalig te worden gemaakt door een geopenbaarde Zaligmaker. En in dat wonder kan zoveel liefde gegeven en geschonken en geproefd en gesmaakt, dat de schuld ermee bedekt is geworden. En hier stranden velen. God in Zijn recht toegevalen, vloek en hellewaardig gemaakt wegens overtreding van alle geboden Gods, in woorden gedachten en in werken, en nu in dat wonder weg te zakken en te zinken, dat God de wereld al zo lief gehad heeft, dat Hij Zijn Eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het Eeuwige Leven hebben.

Maar onze tekst zegt: ***"Die in de Schuilplaats des Allerhoogsten is gezeten, die zal vernachten in de schaduw des Almachtigen."***

Het is een grote gerustheid voor een zeerman als hij weet dat er een veilige haven en schuilplaats is, maar zo lang hij die plaats nog niet bereikt heeft, kan er nog van alles

gebeuren, door stormen en onweder geslingerd geworden zijnde en nu een veilige schuilplaats in 't zicht gekregen, een Levende Hoop en Verwachting geboren.

En zij kwamen met haast lezen wij van de Herders. Een Engelenopenbaring en boodschap van een geboren Zaligmaker. De Engelen brachten het Kindeke niet mee. De wijzen hadden Zijn ster gezien in het Oosten en wederom zagen zij hem en ging hun voor, totdat zij kwam en stond boven de plaats waar het Kindeke was. En toen hebben zij dat zelf aanbeden. Hier op deze plaats, in een beestenstal werd Hij, Die de Weg, de Waarheid en het Leven is, aanbiddingswaardig. *Hier is het Woord vlees geworden, en heeft onder ons gewoond, en wij hebben Zijn Heerlijkheid aanschouwd, een Heerlijkheid als des Eniggeborene van de Vader, vol van Genade en Waarheid.*

En hier wordt beleefd en ondervonden, *hetgeen der Wet onmogelijk was, omdat zij door het vlees krachteloos was, heeft God Zijn Zoon gezonden in gelijkheid des zondigen vleses, opdat het recht der wet vervuld zou worden in ons, die niet naar het vlees wandelen, maar naar de Geest.*

Hier een mogelijkheid om zalig te worden. En Simeon nam dat Kindeke in zijn armen en loofde God en zeide: "Nu laat Gij Heer, uw dienstknecht gaan in vrede, naar Uw Woord." Hier hebben wij dat grote verschil tussen een zaligmakende openbaring van de Zaligmaker en tussen een die het met zijn verstand en oordeel bevat, want onbekend maakt onbemind. Want Hij komt Zichzelf aan Zijn kinderen te openbare en niet aan de wereld, want er is geen een mens van nature, daar Hij gedaante en heerlijkheid voor heeft. Een Licht tot verlichting der heidenen en tot heerlijkheid van Zijn volk Israël. En enkel degenen die Zijn verschijning hebben liefgekregen, krijgen in Die dag, die de Heere maken zal, de kronen der Rechtvaardigheid, afgeschaduwd in de ceremoniële inzettingen, in het Woord der Wet en Profeten daarvan gesproken.

Maar in de volheid des tijds heeft God Zijn Zoon gezonden, geworden uit een vrouw, geworden onder de wet, opdat Hij degenen die onder de wet waren, verlossen zou en opdat wij de aanneming tot kinderen verkrijgen zouden.

Dit is een heel andere zaak als waarvan heel de wereld de mond vol heeft en onrechtmatig zichzelf toeëigent. Velen zullen te dien dage zeggen: "Heere, Heere, doe ons open" en zullen allemaal buiten gesloten worden in de buitenste duisternis waar weinig en knersing der tanden zijn zal. Daarom, velen zullen zoeken in te gaan en zullen niet kunnen, want het zal niet baten met te zeggen: "hebben wij niet in Uw Naam op de straten geleerd, en vele krachten gedaan, en het goede Woord Gods geproefd en gesmaakt en de krachten der toekomstige eeuw."

Al die velen hadden een schuilplaats gevonden — maar een schuilplaats der leugens. Het zal allemaal nauw uit gaan. En zo heeft elk een weg, die hem denkt dat hij recht schijnt, maar het laatste van die, zijn wegen des doods. En al diegenen hebben blijdschap gekend, maar een verkeerde en valse blijdschap. Zijn verleid geworden door valse leraars en bedriegelijke arbeiders.

Vijfduizend gingen terug toen hun werk beproefd werd, maar enkel degenen, die Hij uitverkoren had. Zijn discipelen zeiden: "Tot wie zullen wij henengaan?" Gij hebt de Woorden des Eeuwigen Levens.

Dus enkel die het van de Vader gehoord en geleerd hebben, die komen tot Christus. *Want niemand kan tot Hem komen, tenzij de Vader, Die Mij gezonden heeft hem trekke.* En dat is met een onweerstandelijke Goddelijke roeping, in onderscheiding van een uitwendige roeping die over alle mensen gaat, maar een inwendige, met smeking en gewezen en die alleen leren Hem kennen en vervolgen Hem te kennen, een opwassen in de genade en kennis van onze God en Zaligmaker Christus Jezus. Hem te leren in Zijn Profetisch ambt, Zijn discipelen lerende en onderwijzende, door tekenen en wonderen en daardoor volgden Hem een grote schare en nu ook.

En zo komt Hij als Die Leraar van God gezonden, ons leren dat de Christus veel lijden moet en alzo tot Zijn Heerlijkheid ingaan. Maar dat verstonden Zijn discipelen niet, en wij ook niet met hen. Wij allen zijn blind in 's Hemelswegen en moeten in- en doorleiding krijgen en schuld moet schuld gemaakt worden, om voor schuld een Borg nodig te krijgen. Want gelijk de duif van Noach op de ark rustte, zo kunnen wij op die tegenbeeldige Ark der behoudenis, die ons geopenbaard is, rusten op een geopenbaarde gerechtigheid, op Zijn liefelijke onderwijzingen, aangenaam verkeer en omgang, vele liefdesblijken van Hem ontvangen, veel vruchtjes er van genieten, welke zoet en aangenaam zijn voor het gehemelte, de Rots oliebekken uitgieten en bij Zijn Licht de duisternis doorwankelen. Rusten op de Ark der Behoudenis. Zich verblijden, omdat de Bruidegom bij ons is.

Maar, zegt Hij, er zullen dagen komen, dat gij zult begeren enige dagen van de Zoon des mensen.

Als gij eens bekeerd zult zijn, sprak Hij tegen Petrus, zo versterk uw broeders.

Nu zult gij zeggen: Petrus was toch een uitverkoren en geroepen apostel. Vast en zeker, maar toch is het waar wat de Heere komt te zeggen, ook tot elk mens in diezelfde gangen en wegen. Want zowel Petrus een tweede bekering nodig had, zo ook wij niet minder. Er is nog niets aan veranderd, want Petrus was liefelijk bearbeid geworden, getrokken met koorden der liefde, uit de duisternis overgebracht tot het Licht.

Want Hij is het waarachtige Licht voor een mens, komende in de wereld.

Liefelijke omgang mogen hebben met een Zaligmaker en toch moest hij nog beleven hetwelk de Heere voorzien had, dat de Christus veel moest komen te lijden, om alzo tot Zijn Heerlijkheid in te gaan en de beleving van het voorzegde miste hij nog. En daar hapert het altijd aan. Daarom is er een opwassen nodig, een groei in natuur, maar ook in genade. En daar mag men heden ten dage niet meer op wijzen. Maar gelukkig als het Gode behaagt het ons zelf te leren door Zijn Geest, ons uit alle schuilplaatsen uitdrijft en geen rust geeft onder het hol van onze voet, gelijk Noach's duif, en terug keerde naar de Ark en er op rustte. Maar Noach moest zijn hand uitsteken om haar in de Ark te laten.

En toen, staat er, gingen velen terug en wandelden niet meer met Hem, want Zijn vlees te eten en Zijn bloed te drinken is een harde rede. En dan zegt men, als is het niet woordelijk, maar laat door daden wel blijken: Wie kan dezelve horen.

En als onze hoorn geen ijzer gemaakt en onze klauwen koper (Micha 4: 13), dan wordt het koren niet van het kaf gezuiverd. Maar daar de Heere spreekt: "Ik zal", daar gebeurt het, want Hij gebied en het is er.

Zijn discipelen willen daar niet aan, want zij verwachten een aards koninkrijk. Hoewel Hij het hun duidelijk geleerd en voorzien had. Maar om dat nu te mogen verstaan uit doorleving, *gij zijt duur gekocht*. Hoe weinigen wordt dat gegeven, om te leren bij ondervinding, wat een dure losprijs er voor nodig is geweest; te leren *Hij is gestorven om onze zonden en de straf die ons de vrede aanbrengt was op Hem en door Zijn striemen is ons genezing geworden*.

Wij dwaalden allen als schapen en keerden ons een iegelijk naar zijn weg, doch de Heere heeft onzer aller ongerechtigheid op Hem doen aanlopen. Daarom is het een onmisbare zaak dat wij door Zijn Geest overtuigd worden van zonde, gerechtigheid en oordeel, want anders kan dat nooit plaats hebben, namelijk wat hier in Jesaja 53 genoemd wordt. Wij moeten onze diepe ellende leren kennen, om daaruit vandaan, roepende gemaakt te worden. Om onder de aanroepers van Zijn Naam gebracht te worden, moeten er oorzaken zijn, roepende tot de Heere in de benauwdheid die zij

hadden, heeft Hij hen verhoord.

En tot Hem vergaderde alle man, die benauwd was, en alle man die een schuldeiser had en alle man die bitterlijk bedroefd was. En Hij werd tot een overste over hen. Hij was wel tot koning geroepen en ook gezalfd geworden. Maar voor al degenen die daar tot Hem kwamen was Hij overste en nog geen Koning. En zolang hij voor hen nog geen Koning was, konden zij niet terugkeren tot hun bezittingen

Nodig om in beleving deelachtig te worden gemaakt, en niet zoals tegenwoordig, het alles onrechtmatig toeëigenen. Al die binnen de palen van de Vrijstad kwamen, waren veilig zolang zij daar binnen bleven, maar moesten door de oudsten in het gericht onderzocht worden. En dan moesten zij blijven in de Vrijstad, tot de dood van de Hogepriester, aler zij tot hun land en bezittingen wederkeren mochten.

Al die Geestelijke gangen liggen hier zo mooi in afgebeeld en verklaard en wee degene die van elders inklimt, want die is een dief en moordenaar. Al degenen die bij David kwamen naar de spelonk van Adullam, zijn onderwezen geworden om strijd te kunnen voeren. Zij waren daar niet de strijd te boven; dat wordt zo gauw gedacht in onze onkunde.

Nee, zo gauw als wij levend gemaakt worden — daar wij dood waren in zonde — daar begint de strijd, want van nu aan zullen vijf in een huis zijn, twee tegen drie, en drie tegen twee.

En als het ons gegeven worden mag om Christus als het Einde der wet te mogen Ieren kennen, tot rechtvaardigheid, dan zijn wij nog niet gerechtvaardigd, nee, verre daar vandaan, maar omdat de mens van nature een rustzoeker is, en geen God zoeker, daarom maakt hij overal een rusten schuilplaats.

Nee, zegt de Heere, strijdt om in te gaan. Niet rusten, maar strijden om in te gaan door de Enge Poort, op een smalle weg. Maar velen wandelen anders, van welke ik u dikwijls gezegd heb, en nu ook wenende zeg, dat zij vijanden des Kruises Christus zijn (Fil. 3 : 18).

Droefvolle tijden die wij beleven, want hoe is het goud zo verdonkerd, liet goede fijn goud zo veranderd. De kostelijke kinderen Sions, tegen fijn goud geschat, hoe zijn zij nu gelijk gerekend aan de aarde flessen, wereld gelijkvormig. Allemaal schuilplaatsen zoekt men, maar niet naar Psalm 91 : 1: "Die in de Schuilplaats des Allerhoogsten is gezeten, die zal vernachten in de schaduw des Almachtigen."

Allemaal bijna de Egyptenaar en de Assyriër de hand gegeven (sociale wetten) om net brood verzadigd te worden. En daarom is dat goud zo verdonkerd en wereld gelijkvormig dat er geen verschil meer is op te merken tussen Gods uitverkoren volk en de wereldling. Bokken en schapen. En dan valt de strijd weg. Als Gods volk gaat doen wat de wereld doet. En wie een vriend der wereld wil zijn, die wordt een vijand van God gesteld.

Hoe is de Schrift er mee vervuld en wordt er voor gewaarschuwd. *Israël zal alleen wonen en zal onder de volken niet gesteld worden.* Een afgezonderd volk dat zich niet mocht vermengen met de vreemden. Maar moest zijn een Heilig volk, een verkregen volk, om te verkondigen de deugden desgene die hen getrokken heeft uit de duisternis tot het Licht.

Mijn volk, zegt de Heere, heeft twee boosheden begaan. Mij de Springader des Levende waters, hebben zij verlaten en zichzelf bakken uitgehouwen, gebroken bakken, die geen water houden.

Allemaal schuilplaatsen gezocht, maar verkeerde schuilplaatsen, om de strijd mis te doen, blode en versaagd. En die moesten allemaal teruggestuurd worden onder Israël en deelden ook niet in de overwinning en werden ook niet gekroond, omdat zij niet

wettelijk gestreden hadden. Dus al diegenen die anders wandelen en vijanden zijn van het kruis van Christus, om uit de banden te blijven, blijven ook verstoken van de zegeningen, vertroostingen en uitreddingen.

Droeve toestand van de kerk Gods op heden. Hoe zijn de wijze met de dwaze maagden in slaap gevallen, en welke stormen zullen er nog gebruikt moeten worden om wakker geschud te worden. Wat is u, gij hardslapende, sprak de Opperschipper tot een Jona, die in een God afwijkende weg, met een diepe slaap bevangen was. Zo ook heden ten dage. Alles slaapt op een bed van zorgeloosheid, in een door hen zelf gemaakte schuilplaats. Waakt en bidt heeft men ver weg geborgen en is bijna niet meer terug te vinden; enkele uitgezonderd, gelijk die te Sardis, die hun kinderen niet bevlekt hebben en die met Hem mogen wandelen in witte klederen, afbeeldende de reinheid waarin zij staan en gaan mogen, en die gewassen zijn in het bloed des Lams en dat zijn de reinen van hart, die God zullen zien.

Maar heden ten dage zijn er velen, ja zeer velen, die rein zijn in eigen ogen en van hun drek niet gewassen zijn. En daarom, als het ons vergund worden mag, dat ons een Deur der Hope geopenbaard worden mag om door in te gaan, waar blijft dan nu de strijd daarvoor? Want allen die tot David kwamen in de spelonk van Adullam, zijn daar niet op een bed van zorgeloosheid gekomen. Daar waren de omstandigheden niet na. Zij waren wel met hem in bewaring door roeping.

Maar zolang hij niet in zijn Koninklijk ambt bevestigd was geworden, waren zij geen uur hun leven zeker en daarom zijn zij daar niet gekomen om op een rustbed gelegd te worden, maar om onderwezen te worden in de handelingen des strijds, met de wapenen die in Efeze zes staan open aangetekend, om daardoor te worden geoefend ten oorlog. Om krachtig te worden in de Heere en in de sterkte Zijner macht, uitgerust met de gehele wapenrusting Gods, opdat gij kunt staan tegen de listige omleidingen des duivels, en die listen zijn zo ontzettend groot, als ze ons niet bekend gemaakt worden, leren wij ze nooit kennen en blijven een prooi daarvan 't welk ons van alle troost berooft. Duizend en één dingen komt hij te gebruiken daartoe, het ene ogenblik worden wij hiermee gekweld en het andere ogenblik daarmee geplaagd, dan hier en dan daar toe aangepord. En krachtens onze diepe val in Adam zijn wij daartoe heel gemakkelijk vatbaar voor. Zijn listen zijn ons niet onbekend en daarom staat er in Efeze 6 : 11: "Doet aan de gehele wapenrusting Gods, opdat gij kunt staan tegen de listige omleidingen des duivels."

En dat staat er niet voor niets, maar op- en aangetekend. Voor ons op welke de einde der eeuwen rusten, als een baken in zee, tot waarschuwing om niet op die klippen te stranden. Maar daar wordt zo weinig rekening mee gehouden en opgelet. En daarom belet dat veeltijds zijn geestelijke groei en wasdom.

En omdat de leiders dezes volks verleiders zijn, daarom wordt er helemaal niets van genoemd. noch voor gewaarschuwd.

Mijn schapen, zegt Hij, Die de Goede Herder is, dolen op alle bergen. En dwalen wij allen als schapen en keren ons een iegelijk naar onze eigen weg, en dwalen als schapen die geen herder hebben. En omdat de Satan zichzelf veranderd in een engel des Lichts, hoeveel te meer zijn dienaars. Dus in plaats van voor die listige omleidingen des duivels te waarschuwen, worden alle die ze horen, er nog verder in verstrikt. Hierin blijkt weer hoe gevaarlijk zulke bedrieglijke arbeiders zijn en hoe een Almachtige Hand er toe nodig is, om daaruit geleid te worden. Anders komen wij allen in verkeerde schuilplaatsen terecht tot de tijd dat de wateren deze schuilplaats overlopen, en de hagel de toevlucht der leugens komt weg te vagen, en het verbond met de dood teniet wordt en het voorzichtige verdrag met de hel niet bestaan zal.

En wat al een verdachtmakingen door die verklager der broeders. Hoe weinig worden die listen geleerd en gekend. Wat een vooroordeel wordt in ons, door die helhond gekweekt om onenigheid tussen kinderen van hetzelfde huisgezin te zaaien en hoeveel keren gelukt dat niet? Ontelbare malen komt hij de en tegen de ander op te zetten, zodat er geen omgang, noch verkeer meer mogelijk is. Wat een listige omleidingen en vooral op de dag van heden. Het is of hij het zover gekregen heeft, dat er bijna geen twee mensen meer met elkaar overweg kunnen. Door een verkeerde bakering hebben velen de gevreesde Engelse ziekte gekregen, waar dikwijls het gevolg van was een waterhoofd, dat wil zeggen, een hoofd met beschouwende kennis en leerstellige begrippen en zijn velen in de bloemhoren gejaagd van beschouwing, zich noemend Calvinisten, die een rechtzinnige kennis in hun hoofd hebben en de wereld in hun hart. Die precies alles weten wat er nodig is om gekend te worden, maar waar noch uitgangen naar zijn, noch smekingen, noch geweent, in tegenstelling van een arm uitverkoren zondaar, die er aan ontdekt is aan zijn Godsgemis en overtuigd van schuld en zonde, en als een blinde geleid moet worden in wegen die hij niet weet en paden die hij niet kent. Waar de wijsheid der wijzen voor vergaan is en het verstand der verstandigen te niet voor gemaakt is.

Wat al listige omleidingen des duivels om een mens van de ware schuilplaats vandaan te houden. Hoe kan de duivel werken op een mens zijn verdorven aard en natuur, waar hij een vruchtbare bodem vindt voor zijn helse listen en bedrog. Hoe kan hij hem aanporren tot hoogmoed om hem daarmee door zijn bedrieglijk hart terzijde af te voeren. Wat een boosheid kan hij toe aanzetten, zodat Juda Efraim benauwt.

Elk die aan de kwaal van zijn hart ontdekt wordt, leert er kennis van te nemen, hoe hij een opengebroken stad is zonder muur, waar de zonde uiteen inloopt. Daarom als een mens er aan ontdekt worden mag, moet hij bij tijden en ogenblikken vragen en smeken of het Hem behagen mocht, de werken des duivels te verbreken, hem te ommuren en te omtuinen. Lerende hoe de duivel rond gaat als een briesende leeuw, zoekende die hij zou mogen verslinden. Hoe velen worden er toe gebracht door de vorst der duisternis, om zelf een schuilplaats te maken, gelijk een vogeltje, om zijn nest te bouwen. Bij de een uit zijn buiten hangend kleed wat uittrekt en bij de ander uit zijn matje wat weg steelt, zo ook een huichelaar die het van de een dit rooft en van weer een ander dat steelt en dat voor zijn eigen beleving en bevinding uitgeeft. Gelijk David, sprekende in Psalm 7 : 4-5 over de handelingen der mensen, komt zeggen: "Ik heb mij, naar het woord Uwer lippen, gewacht voor de paden des inbrekers, houdende mijn gangen in Uwe sporen, opdat mijn voetstappen niet zouden wankelen."

Maar hoeveel wachten zich daar niet voor en zijn heel hun leven inbrekers. Vandaag stelen zij wat van de een zijn bevinding en morgen van een ander en verrijken zich met hetgeen van een ander is en geven dat uit of het van hen zelf is. En wie onderscheid dezulken?

Geen mens, of men moet de gave geschonken krijgen van de onderscheiding der Geesten. En omdat een mens de leugenaar toegevalen is, gelooft hij niets gemakkelijkere dan leugens. Kijk maar toen er een dag was toen de kinderen Gods kwamen om zich voor de Heere te stellen (Job 1: 6; 1 Kon. 22 : 21) hoe of die leugengeest van al die profeten geloofd werd en Micha niet geloofd werd. Hier zien wij hoe machtig de duivel is en waar toe hij een mens kan aanzetten en toe drijven. Hij zette Kaïn aan om Abel te vermoorden en Achitófel om de hand te slaan aan zichzelf en hoe ver kan het dikwijls gaan met de uitverkorenen en geroepen Gods; hoe worden die er dikwijls als door hem toe aangezet om de hand aan eigen leven te slaan. Dus allen die tot David kwamen in de spelonk, werden geoefend ten strijde en worden

wij daar niet in geoeffend, waar land een mens dan aan die zonder verweer is en van zichzelf zo blode en versaagd is om te strijden, om in te gaan door de Enge Poort. Want er moet veel strijd gestreden zijn en veel gebed gebeden zijn om in die gewesten van eeuwige gelukzaligheid aan te landen.

Wat al verleidende geesten zijn er uit gegaan die, indien het mogelijk ware, ook de uitverkorenen zouden verleiden. Want Jósafath, hoe Godvrezende hij ook was en hoewel hij die vierhonderd profeten niet vertrouwde, nochtans, ondanks de waarschuwingen van de profeet Micha, door de mond des Heeren, liet zich overhalen om mede op te trekken naar Ramoth in Gilead. Zij hebben die leugens met zoveel bewogenheid en zo roerend voorgesteld en zo krijgt de duivel, onder de toelating Gods, de mens precies waar hij hem hebben wil. Als hij maar verhinderen kan om een mens van God af te houden en Zijn werk tegen te staan. Hoeveel duizenden zijn er niet ter dood gebracht geworden, dikwijls op een duivels beestachtige vreselijke manier. Als de Heere Zerubabels verwekt om aan Jeruzalems muur te bouwen, dan verwekt de duivel Sanbalats en Tobias, om dat tegen te staan en te verhinderen.

Zo ook bijvoorbeeld, ***als dit, mijn schrijven nog eens in druk werd uitgegeven.***

Wat zou er niet op af komen om dat ongedaan te maken. Openlijk en bedekt, door listige omleidingen, door mijn persoon zo zwart af te schilderen als de duivel zelf, of door de vogels het op te laten pikken. Zie de geschiedenis van de zaaier in Lucas 8. En dat kan door een punt of komma, verkeert gezet of vergeten of een nagelaten hoofdletter, of een plattelandsuitdrukking.

Maar er is Eén machtiger dan hij, en kan het als slijk aan Zijn Goddelijke vingers gebruiken tot opbouw of tot afbreking, of om blinde ogen te openen. Hij is de Heere, Hij doet wat goed is in Zijn ogen. Een weg van ontkoming geopenbaard en ondervonden dat er onder de Hemel geen andere Naam gegeven is geworden om zalig te worden.

Maar nu de strijd die er onafscheidelijk aan verbonden is om in te gaan, want de tekst luid: ***"Die in de Schuilplaats des Allerhoogsten is gezeten, die zal vernachten in de schaduw des Almachtigen".***

Te strijden door een die de strijd niet aandurft, en hem schuwt. Doet aan, zegt de Heere Zelf, de gehele wapenrusting Gods, en Hij spreekt en het is er, en Hij gebied en het staat er. En Hij doet met het heil des Hemels naar Zijn vrijmachtige wil en welbehagen. Ik wil, en zij zullen, en zo komt Hijzelf, door Zijn Geest, in ons te werken, het willen en het werken naar Zijn welbehagen en zo zijn de wapenen onzes strijd niet vleselijk, maar geestelijk om neder te werpen alle hoogten die zich verheft tegen Christus Jezus, onze Heere.

Gods volk wordt in Jesaja 42: 3 vergeleken bij een gekrookt riet, dat Hij niet verbreken zal en wij weten dat riet voor schuilplaats dient voor het gevogelte des Hemels en voor de dieren der aarde. En die vogels strijken daar dikwijls op in zwermen neer, zodat door die zwaarte van druk, het eerst komt te buigen en daarna kreukt in onderscheid van breken, vanwege zijn taaiheid. En zo buigt die pluim die recht omhoog gestaan heeft, terneder. Wat ligt er hier al niet in verklaard.

Wij stonden allen in Adam versiert met het deugdenbeeld Gods. En door de diepe val en de druk, moeten wij buigen door al het gevogelte dat op ons neer strijkt en het gedierte der aarde.

Alle duivels uit de hel en geestelijke boosheden in de lucht. Geen wonder dat het riet gekrookt wordt. Heel de hellemacht van boven en de dieren der aarde, namelijk zijn

vleselijke verdorvenheden, hebben dat riet zo bedorven en gekrookt, dat het nooit meer in staat is om rechtop te staan, en toch zegt de Almachtige Zelf, dat Hij dat gekrookte riet niet verbreken zal en die rokende vlaswiek, die meer stank dan licht verspreid, niet uitblussen zal.

Strijdt om in te gaan door de Enge Poort. Strijdt van binnen en strijdt van buiten, want wij kunnen wel zingen:

"Maar Gij alleen, Gij zijt

Verwinnaar in de strijd

en geeft Uw volk den zegen",

maar van zingen of strijden zelf, is wel wat verschil.

Vroeger kende hij daar niet van, want hij was gelijk de anderen, een kind des toorns met de brede massa wandelende op de brede weg ten verderve, dood zijnde in zonde en misdaden, maar nu levend gemaakt zijnde, zijn de zonde ook levend geworden, en bij Geestes Licht wordt hij overtuigd van zijn hartsverdorvenheden, dat zijn die dieren der aarde wat in dat riet huist en schuilt en door die vogels des Hemels en die dieren der aarde is dat riet gekrookt geworden, maar niet verbroken. En de Heere zegt Zelf dat Hij dat ook niet verbreken zal.

Wat een wonder voor elkeen uit maakt, die in zulke omstandigheden gebracht wordt, en als die woorden hem geschonken worden uit de Hemel, want een mens kan niets aannemen, als het hem uit de Hemel niet gegeven wordt.

En zo leert hij meer en meer de gepastheid en noodzakelijkheid kennen van een Zaligmaker, want voor elke Geestelijk weldaad, moet God Zelf, door Geestes bearbeiding, plaats maken. Want om in die schuilplaats gezet te worden moeten alle andere schuilen rustplaatsen, te kort en te smal worden, onveilig en ondeugdzaam. Strijden en nog eens strijden moet het devies zijn en blijven om staande te blijven. Dus is het nodig om door Geestes Licht geoefend te worden in die strijd, met wapenen door Hem Zelf ons gegeven om onze vingers te leren in strijden en onze handen ten oorlog. Daarom zegt Die Almachtige God: Doet aan, de gehele wapenrusting Gods. Niet half of gedeeltelijk, nee, maar vanwege die grote vijand en geweldige tegenstander, de duivel, is het nodig en beslist noodzakelijk om aangedaan te worden met de gehele wapenrusting Gods, en waartoe?

Opdat gij kunt staan tegen de listige omleidingen des duivels.

Het wordt nogmaals herhaald, om er ons goed bij te bepalen hoe noodzakelijk deze zaken zijn, om die goede strijd des Geloofs te strijden tegen alle listen, aanvechtingen en aanporringen en verleidingen. En hier wordt door een de minste aandacht aan geschonken en daarom wordt een mens zo gemakkelijk ter zijde afgeleid en blijft hij niet staande, maar struikelt vandaag in het een, en wordt morgen verleid tot het ander. Aangevochten hierover en aangeblazen daarover, want omdat de duivel weet dat het hem nooit zal toegelaten te worden, om elk door God uitverkoren zondaar uit de Hemel te houden, is het zijn gedurige toeleeg om hem te benauwen, te kwellen, te verleiden, aan te porren voor het een en aan te zetten voor het andere. Helse listen en boosheden laat hij dag en nacht niet af. Het ene ogenblik werk hij hier zijn boosheid over op en het andere ogenblik zijn kwaadheid daar over. Hoe werd hij met duivelse boosheid vervuld, om en over niets en niemendal en zo probeert hij, die helhond, de hemel uit zijn ziel te houden, en helse boosheid, kwaadheid en nijdigheid er voor in de plaats te werken. En hij vindt daarvoor een vruchtbare bodem, waar hij alles in kan werken, en een argeloos mens wordt door hem voortgesleept en vervuld met al hetgeen geen God is en zo probeert de Satan de mens af te leiden van het rechte pad en hem te verleiden en te verstrikken in zijn garen en netten.

En Eva, verleid zijnde, is in overtreding geweest, en welke ontzettende gevolgen voor

heel de gevallen mensheid.

Doet aan de gehele wapenrusting Gods, opdat gij staan kunt tegen de listige omleidingen des duivels.

Hoelang is Bunjan door de duivel gekweld en geplaagd met Hebr. 6 vers 4-5, dat hij een afvallige was, waarvan staat: "Want het is onmogelijk, degenen die eens verlicht geweest zijn, en de Hemelse gaven gesmaakt hebben, en de Heilige Geest deelachtig geworden zijn, en gesmaakt hebben het goede Woord Gods en de krachten der toekomende eeuw en afvallig worden, die, zegt Ik, wederom te vernieuwen tot bekering, als welke zichzelf de Zoon Gods wederom kruisigen en openlijk te schande maken." En daarbij die andere woorden uit Hebr. 12: 16-17: "Of een onheilige gelijk Ezau, die om een spijs het recht van zijn eerstgeboorte weg gaf. Want gij weet, dat hij daarna, de zegening willend beërven, verworpen werd, want hij vond geen plaats des berauws, hoewel hij dezelve met tranen zocht".

En hoe is hij niet met dat andere stuk van beleving geplaagd, namelijk toen hij Christus had leren kennen als Die Enige Weg, waardoor wij moeten zalig worden. Wat een liefdes betrekking had hij op Hem, Die het zichzelf geen roof behoefde de achten Gode evangelijk te zijn. Maar wat is hij geplaagd geworden en verzocht, dag en nacht, week in week uit, om Hem te laten gaan die Zijn ziel liefhad. Dat laat Hem gaan, laat Hem gaan, daarmee werd hij onophoudelijk verzocht en ten lange laatste bezweek hij voor de verzoeking en stemde als het ware geprest daartoe, er in toe. En wat er toen volgde was ontzettend, want toen veranderde de duivel zijn tactiek en werd van een verzoeker een beschuldiger, dat Bunjan nu de zonde tegen de Heilige Geest bedreven had. Wat een ontzettende diepe beproeving is dat voor hem geweest. Maar een goede lering heeft hij daarmee mogen leren en is op die Hemelse Hogeschool geoefend geworden, om daarna later dienstbaar te mogen zijn voor anderen, die in diezelfde gangen en wegen van verzoeking en beproeving gebracht zijn geworden. En nog door zijn geschriften spreekt hij nog nadat hij gestorven is.

En hoe zijn de Bijbel Heiligen niet verzocht geworden. Te beginnen bij Adam en Eva, welke ontzettende gevolgen heeft dat gehad, en de slang was listiger dan al het gedierte des velds, hetwelk de Heere God gemaakt had; en zij zeide tot de vrouw. En wij weten de geschiedenis en haar gevolgen. Hij weet precies hoe hij de mens het best kan verleiden, maar de schuld wordt ons toegerekend en wij kunnen ons daarmee niet vrijpleiten, om de duivel de schuld te geven. Dat is heel duidelijk in de zondeval afgeschilderd.

De Satan porde David aan om Israël te tellen, maar het werd David tot schuld gerekend. Hij kwam Bathseba te verzoeken, en David door haar, maar de schuld ervan kwam op hun beide en de gevolgen ook ervan.

Saul werd aangeblazen om de gemeente Gods te vervolgen en uit te roeien, en de Heere sprak tot hem: "Saul, Saul, wat vervolgt gij Mij."

De vrouw van wijlen John Warburton kwam onder bestrijding van de vorst der duisternis en haar man had in zijn prediking gepaard die arme door de duivel aangevochten en bestreden zielen moed in te spreken, en kwam onder andere te zeggen: "Houd maar moed, arme van de duivel voortgesleepte zielen. God zal u eerlang verlossen." Maar wat was het gevolg. In plaats van bemoedigd te zijn geworden, wat zij zo in woede ontstoken over dat woord en stak het niet onder stoelen of banken, maar zeide, alles behalve goed gemutst, dat zij zich schaamde om zulk een gezegde en dat zij zo iets nog nooit eerder van de beste leraren die zij kende gehoord had. Maar haar man zeide tot haar, dat zij er wel achter komen zou, wat van de duivel voortgesleept betekende, en zo gebeurde het ook. Waarin altijd weer blijkt dat hij

rondgaat als een briesende leeuw, zoekende die hij zou mogen verslinden.

En zo is het nog, maar met dit verschil, dat hij makkelijk zijn prooi kan krijgen waar hij hem wil hebben, vanwege dat de wijzen en de dwaze maagden in slaap gevallen zijn. En u moet hier maar op letten: zeeroovers vielen nooit een ledig schip aan, maar een vol, en zo is het nog. En holle vaten zijn er genoeg, waar niets in zit, en die hard rammelen, maar hiermede bedoel ik dat het nodig is zo als er uit de herhaling van blijkt: doet aan de gehele wapenrusting Gods.

En dat zien wij hoe of de Heere Zelf (Matth. 4) weggeleid in de woestijn, om verzocht te worden van de duivel. En als Hij veertig dagen en veertig nachten gevast had, hongerde Hem ten laatste. En de verzoeker, tot Hem gekomen zijnde, zeide: "Zeg dat deze stenen brood worden." Doch Hij zeide: "Er is geschreven: de mens zal bij brood alleen niet leven, maar bij alle woord dat door den mond Gods uitgaat."

Maar om kort te zijn, hoe of Hij hem elke keer met het zwaard des Geestes kwam te weerstaan en kwam te zeggen. Er is geschreven, dus hoe nodig en hoe nuttig is het als wij daarmee mogen gewapend zijn, want een elk die op die Weg des Levens gezet worden mag, zal door hem aangevochten en bestreden worden, waartoe hij listige omleidingen gebruikt voor alle die op weg en reis zijn om te proberen ze van die Schuilplaats des Allerhoogsten af te houden, want allen die daartoe verwaardigd worden, hebben moeten leren uit hoe een grote nood en dood zij verlost zijn.

Dus een verdere levensgang gaat gepaard met een verder leren kennen van zichzelf en ook van hetgeen er tegenover staat. De discipelen hadden Zijn verschijning lief gekregen en allen die in diezelfde wegen geleid worden en Zijn bitten zoenen kruislijden heeft Hij hun voorzegd, maar zij moesten het nog doorleven. Hij kwam hun te zeggen dat de Christus veel lijden moest, om alzo tot Zijn Heerlijkheid in te gaan.

En heeft hun voorzegd dat het nut was, dat Hij wegging, maar dat hebben en konden zij niet inzien en ook elk die het zo mag leren kennen. Voor alle zaken moet er plaats voor gemaakt worden, ander is er geen plaats voor Hem. Want als wij Hem aanzagen, was er geen gedaante, noch heerlijkheid aan Hem, en is voor een ieder mens van nature.

Hart veranderende genade alleen komt plaats voor Hem te maken, *want niemand, zegt Christus Zelf, kan tot Mij komen, tenzij de Vader, Die Mij gezonden heeft, hem trekke.* En alleen door die trekkende bearbeiding worden wij, net als een vis, aan de haak geslagen en tegen zin en wil, tegen spartelend, uit ons element getrokken, namelijk de zonde en de wereld, en als er dan door eigen werken geen mogelijkheid meer is, dan wordt Christus geopenbaard, gepast noodzakelijk, dierbaar en beminnelijk.

*Christus wordt het dan alleen,
waar zijn hart gaat heen
naar Die Levensvorst,
mijn ziel gedurig dorst.*

Maar de discipelen moesten een verdere kennis krijgen. En zo ook wij. Als het Gode behaagd heeft Zijn Zoon te openbaren, komt er ook een tijd, als het Gode behaagd, ons verder te komen leiden in Zijn Borgtochtelijk werk, eerst in voorzegging, en dan in beleving. Maar het wezenlijke nut kunnen wij er niet van inzien, als de Heere ons komt te zeggen: "het is u nut dat Ik wegga; want indien Ik niet wegga, zo zal de Trooster tot u niet komen; maar indien Ik heenga, zo zal Ik Hem tot u zenden" (Joh. 16: 7). Dit was een duidelijke taal, zou men zeggen, maar een ieder mens is blind in 's

Hemels wegen en daarom geldt het voor al deze zaken: "Na deze zult gij het verstaan." Het moet eerst doorleefd worden om deze zaken onderscheidenlijk te leren kennen. Zo ook in het navolgen van Hem. Wat een grote schare volgde Hem, en hoeveel gingen er niet terug en wandelden niet meer met Hem. Hierin zien wij hoe velen Hij is geopenbaard geworden, die Hem weel hebben gekend, maar niet zaligmakend. Daar was geen

plaats voor, want toen Hij ging leren om Zijn vlees te eten en Zijn bloed te drinken, zeiden ze als uit een mond: "Deze rede is hard, wie kan dezelve horen", en van toen af gingen velen terug en wandelden niet meer met Hem.

Hierin zien wij, hoe nauw het uit zal gaan en hoe nodig dat zelfonderzoek nodig is, om niet bedrogen uit te komen, want dat was niet alleen toen, maar ook nu hetzelfde en zo gauw als dit de Prediking wordt, gaan velen terug en keren degene die zulks leert de rug toe en is de vriendschap aan een eind.

Wat al harde lessen zijn er te leren. Hoeveel is er niet bij die wel Siboleth kunnen zeggen, maar geen schiboleth, want hoe vele mensen zijn er niet, die zeggen een mogelijkheid om zalig te worden hebben leren kennen, maar waar blijft nu dat wandelen met Hem? Zonder enige betrekking op Hem, of uitgangen naar Hem. Die hebben genoeg aan een beschouwing hiervan, een verlichte kennis en oordeel gelijk Bileam, en willen wel met de oprechte sterven, maar niet mee leven. Dat kunnen zij nooit opbrengen en dat blijkt in degene die hun vrienden zijn. En David bad in Psalm 17 om van zulke vrienden bevrijd te worden, die van de wereld zijn, welker deel in dit leven is, welker buik Gij vervult met Uw verborgen schat. En daarom moeten wij door Gods Geest van onze hartekwaal overtuigd worden, wil er schuld openbaar worden. En als schuld geen schuld gemaakt wordt, is er geen behoefte aan Een Borg voor schuld. Maar als schuld, schuld gemaakt wordt, dan gaat het drukken.

Als wij leren dat wij met schuld geboren zijn, erfschuld, en vanaf de geboorte schuld met schuld vermeerderd hebben, dan wordt het een pak, gemaakt van zonde en plagen, niet te dragen, drukt mijn schouders naar beneden en dan wordt het zijn ootmoedig smeekgebed:

"Al, laat mij niet van druk verwijnen.

Leen mij een toegenegen oor.

O, Jacobs God, geef mij gehoor."

Want Ik, zegt Hij Zelf, zal hen voeren met smekingen en geweën, in verschil en onderscheid tussen degenen bij wie het in het verstand en oordeel zit. want dan zit het te hoog en bukken wij niet laag in het stof, omdat er geen pak van zonde-schuld op onze schouders drukt. En dan kunnen wij alles aan zijn plek laten, en behoren bij die gerusten in Sion, en die verzekerden van de berg van Samaria. En zo kan men een algemene overtuiging, zowel als een gemene openbaring, tot grond van rust maken. Maar het zijn zowel het ene als het andere verkeerde schuilplaatsen; niet des Allerhoogsten. In verschil van degenen, die nadat er door en uit genade een waarachtige en levendige hope geboren is geworden, door een levendige roeping, en het wezen des geloofs deelachtig zijn gemaakt, en waar de Heere Zijn Licht over hun tent heeft doen schijnen, waarbij zij de duisternis hebben mogen doorwandelen. Maar die het is gegaan gelijk die te Efeze, die na dit alles hun eerste liefde hebben verlaten en met de geest van de tijd mee weggevoerd worden en zo weer ver afgezaakt zijn, dat er weer over de consciëntie heengeleefd kan worden, zonder beschaamd of schaamrood te worden. Bij gebroken bakken en zwijnendraf weer neer zitten. Mochten ze nog eens bedenken waar zij uitgevallen zijn, terwijl het nog heden is, eer

Hij het duister komt te maken en uw voeten zich stoten aan de schemerende bergen, en er nog eens een Heilig haasten gevonden mocht worden naar die enige Schuilplaats des Allerhoogsten, en hun ongeredde ziel nog eens ging drukken en benauwen, om weer met Hem in een verzoende staat en betrekking gebracht te worden, om het welwezen der Geloofs te mogen leren kennen. Levendig werkzaam gemaakt te worden om hetgeen er aan ontbreekt, vervuld te mogen krijgen. Uit de bewustheid van een ongeredde ziel om te dragen en in een onverzoende staat te verkeren.

Maar al Zijn kinderen zullen van de Heere geleerd zijn. En daarom moeten wij allen leren, dat wij het zelf niet weten. Het geldt op en de kwaal erger, totdat wij daar gebracht worden, in de hof van Gethsémané. Al meer en meer in te mogen leven wat zonde gekost hebben, hoewel elk niet in die hof meegenomen wordt zover, want wij lezen in Matth. 26: 37: "En met Zich meenemende Petrus en de twee zonen van Zebedeüs, begon Hij droevig en zeer beangst te worden. Toen zeide Hij: (38) *Mijn ziel is geheel bedroefd tot den dood toe; blijft hier en waakt met Mij.* (39) En een weinig voortgegaan zijnde, viel Hij op Zijn aangezicht, biddende en zeggende: Mijn Vader, indien het mogelijk is, laat deze drinkbeker aan Mij voorbij gaan; doch niet, gelijk Ik wil, maar gelijk Gij wilt."

Het moet allemaal ingeleefd worden. Persoonlijk. Om daar in te komen, dat ontzettende zoen- en kruislijden, hoe of Hij om onze overtredingen is verwond, om onze ongerechtigheden is Hij verbrijzeld. Daar moeten wij een onderwerp voor gemaakt worden, anders spreekt het ons niet aan en gevoelen wij niets van zondesmart, want dat gaat weer dieper en in zware strijd. bad Hij te ernstiger en Zijn zweet werd gelijk grote druppels bloed, die op de aarde afliepen, en hoe ontzettend was het, dat de discipelen waren in slaap gevallen. Hierin zien wij, dat Hij die smart alleen moest dragen en doordragen. En als het ons niet gegeven wordt, dan vallen wij ook in slaap, al horen wij deze zaken nog zo ernstig en gevoelvol voordragen.

Hieruit blijkt dat God in ons moet werken. *Het willen en het werken naar Zijn welbehagen.* En dat er geen nagelschrapsel van een mens bij kan, noch Zijn bloedig zweten, noch het slaan, noch de doornen kroon, noch het kruislijden, doet ons smart aan, tenzij de zaken door Gods Geest in ons gewerkt worden.

Maar in te leven dat Hij dat voor ons persoonlijk ondergaan heeft, als een schuldoffer voor onze zonden. Daarom is het nodig dat wij kennis krijgen aan de deugden van Gods gerechtigheid, om de diepte er van te leren kennen. Want zolang wij gelijk de discipelen met Hem mogen wandelen, dan is er voor deze zaken geen plaats en dan denken wij, dat wij dat altijd zo houden zullen.

Nee, zegt Hij, het is u nut dat Ik wegga, en zo dan van ons weggenomen te worden, door een smadelijke kruisdood, en dan in te mogen leven, om onzent wille, om onze zonden. *En alle oog zal Hem zien, ook degenen die Hem doorstoken hebben, en zij zullen over Hem rouwklagen, als met rouwklage over een enige zoon, en zij zullen over Hem bitterlijk kermen, gelijk men bitterlijk kermt over een eerstgeborene.*

De inhoud hiervan doorleven, doet ons de zaken pas kennen en verstaan. Dit is het Paaslam eten, met bittere saus gemengd, smart en blijdschap (Zach. 12: 10). Hier leren wij kennen zonde, smart. Om onzentwille is Hij verbrijzeld, om onze ongerechtigheden is Hij verwond; de straf die ons de Vrede aanbrengt, was op Hem, en door Zijn striemen, is ons genezing geworden. Wij dwaalden allen als schapen, maar Hij heeft onzer aller ongerechtigheden op Hem doen aanlopen.

Hier Hem te mogen kennen als Die Lijdende Borg, Die de pers alleen getreden heeft. Hier te mogen rusten op die lijdelijke gehoorzaamheid van de Zone Gods, Die Zijn

volk zaligmaken zal van hun zonde. Hier bevrijd te worden van de straf der zonden, door Zijn lijden. Hier rusten op zijn volbrachte arbeid. Hier te mogen rusten op de Ark der behoudenis, niet in het oordeel om te komen, maar veilig boven het oordeel te drijven op die wateren van vrije genade en door onze diepe blindheid in 's Hemels wegen, hebben wij Licht van Boven nodig om te mogen weten, te verstaan en te beseffen, dat wij nog steeds niet in die schuilplaats der Allerhoogsten zijn.

Voornamelijk als het Licht en Leven, die wij in deze verruiming hebben gehad, begin af te zakken en er duisternis komt over de gehele aarde en daardoor wij het gezicht op een Gekruiste Zaligmaker uit het oog kwijt raken, gestorven en begraven, aan het geloofsoog onttrokken, vrees en twijfel, voor licht, vrolijkheid en blijdschap in de plaats komt en wij hoopten dat Hij was Degene, Die Israël verlossen zou. En hier verging hun hoop en hun verwachting.

Denk er om dat dit een gewichtvolle zaak is, voor elk degene die het doorleven moet, als wij Hem hebben mogen leren kennen, liefhebben en beminnen en wij Diegene die onze ziel liefheeft, en waarop al onze hoop en verwachting van was, de Geest hebben zien geven en door de dood en begrafenis, aan ons gezicht onttrokken is geworden. *Wij hoopten dat Hij was Degene Die Israël verlossen zou.*

Smartvolle zaak, diep ingrijpend in ons ziele leven. Als Petrus zegt in 1 Petrus 2 vers 9: "Maar gij zijt een uitverkoren geslacht, een Koninklijk Priesterdom, een Heilig volk, een verkregen volk, opdat gij zoudt verkondigen de deugden Desgenen, Die u uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht." Dan spreekt hij van deugden, en om die te verkondigen. Maar om die te kunnen verkondigen, is het in de eerste plaats nodig, om die deugden voor ons zelf te leren kennen. Als dit op de dag van heden wet en voorschrift was, welke zouden er dan nog overblijven om die deugden en volmaaktheden te verkondigen.

Ik denk, dat men die op de nagel van onze pink konden schrijven. Maar Petrus had er doorleving van mogen krijgen, hetwelk hem zinnebeeldig met dat groot linnen laken nogmaals geleerd werd, daar hem heel de uitverkoren kerk in afgebeeld, aan de vier hoeken gebonden en neergelaten op de aarde, beduidende die vier deugden Gods, zoals men die in Psalm 85 : 11 vinden kan. "De Goedertierenheid en Waarheid zullen elkander ontmoeten, de Gerechtigheid en Vrede zullen elkander kussen", en als wij hier genoemde deugden, Die ons geroepen heeft uit de duisternis tot Zijn wonderbaarlijk Licht niet persoonlijk bevindelijk geleerd hebben, hoe zullen wij ze dan kunnen verkondigen?

En al degenen die het voorgeven te doen, diens bazuin geeft een onzeker geluid. En wie zal zich dan tot de krijg bereiden?

Wij vinden open aangetekend, hoe of Noach, de prediker der Gerechtigheid (2 Petrus 2 : 5) dat hij Zijn hand uit stak (Gen. 8 : 9) en nam haar, en bracht haar tot zich in de Ark. Zo ook in de Geestelijke inhoud hiervan.

Want Gods Woord heeft een drievoudige inhoud, n.l. Geschiedkundig, Geestelijk en Profetisch, en om nu tot de zaak te komen van de Geestelijke beleving hiervan, dan is het groot en onnoemelijk groot. Als het ons gegeven worden mag, om gelijk als de duif van Noach, afbeeldende de uitverkoren kerk, op de Ark der behoudenis, te rusten, als het type en zinnebeeld van Christus, als Die tegenbeeldige Ark.

Maar wij moeten naar de inhoud en bedoeling van onze tekst, ***namelijk die in de Schuilplaats des Allerhoogsten is gezeten, die zal vernachten in de schaduw des Almachtigen***, in onderscheid van degene die Hem geopenbaard is, en om nu

ingenomen te worden in die Ark der behoudenis, moet die Prediker der Gerechtigheid Zijn hand uitsteken en ons innemen, en hier hebben wij een daadzaak, als ons dat gegeven worden mag, dat Die Grote Leraar der Gerechtigheid Zijn hand naar ons uitsteekt, en wij in de handen komen van de Gerechtigheid en wij een Rechterlijke behandeling ondergaan. Want Sion zal door recht verlost worden. En nu is Gerechtigheid de vastigheid Zijns Troon en Goedertierenheid en Waarheid gaan voor Zijn aanschijn henen. En nu is het ene wel voor ons, want de Goedertierenheid Gods die leidt ons tot bekering. Maar de Gerechtigheid, die verhoogt een volk. En om nu door die Gerechtigheid verhoogd te worden moeten wij noodwendig rechterlijk behandeld worden en daar schrikt ieder mens van terug.

Want God had onze eerste voorouders, Adam en Eva, heerschappij gegeven over de vissen der zee en over het gevogelte des hemels en over het vee en over de gehele aarde en over al het kruipend gedierte dat op de aarde kruipt (Gen. 1 : 26), maar de zondeval daar tussen gekomen zijnde, is die heerschappij ontnomen geworden en is er vreze en verschrikking voor in de plaats gesteld geworden (Gen. 9 : 2). Als een type en een zinnebeeld, hoe of een mens gestaan heeft in de Staat der Rechtheid, versierd met Gods Deugdenbeeld, God kennende aan de wind des daags, in Zijn gust en gemeenschap.

Maar door dadelijke ongehoorzaamheid uit die staat is uitgevallen en gezet geworden en Hij dreef de mens uit en stelde cherubim tegen het Oosten des Hof's van Eden, en een vlamig Lemmer, eens zwaards, dat zich onkeerde, om te bewaren de weg van de boom des Levens, en zowel die vreze en verschrikking over het gedierte des velds, en het gevogelte des Hemels, gekomen is tegenover de mens, want zo gauw als men in hun nabijheid komt, vluchten ze weg, en zo ver mogelijk van u vandaan en worden zij gevangen genomen, hoe vol angst en verschrikking blijven zij tegenover de mens. En neemt men ze in de hand, hoe vol angst voelt men hun hart kloppen, ja het gebeurt zelfs dat zij van angst en schrik als dood blijven. Zo ook Noach's duif, waarvan wij lezen: "En hij stak zijn hand uit en nam haar, en bracht haar tot zich in de Ark (Gen. 8 : 9).

Van te voren had zij vrij op de Ark gerust, boven het oordeel uit, waar al het andere in omgekomen was. En zo zijn er vele mensen die uitverkoren zijn in Hem, van voor de grondlegging der wereld, en die in de tijd geroepen worden, uit de duisternis, tot het Licht, en die in een toevallend recht, in het dal van Achor een deur der hope krijgen, en daar in die hope kort of lang leven en verkeren mogen, gelijk degene die binnen de palen van de vrijstad kwam, buiten het bereik was van de bloedwreker.

Zo ook hiermee op de Ark te rusten. Maar als nu die Hand van die Grote Prediker der Gerechtigheid uitgestoken wordt en hij in de handen komt van de Gerechtigheid, dan is het kwijt en een afgesneden zaak, gelijk die duif met angst en schrik vervuld, door de vreze en verschrikking die God Zelf gezet heeft. Zo ook een mens, wanneer hij Rechterlijk behandeld wordt, want daar wordt hij van de Ark, waar hij op rustte afgenomen en raakt de grond waar hij op ruste kwijt. En door die Hand het gezicht op de Ark kwijt.

En zo ook in de doorleving voor elke ziel die gedagvaard wordt om voor die grote Rechter van Hemel en Aarde te verschijnen, die gemeend heeft in de opgedane kennis van zaken, dat hij nooit meer verloren kan gaan, en dat kan ook niet zolang hij op de Ark rust, maar als hij daarvan afgenomen wordt en de Gerechtigheid hem aangrijpt en God kan vanwege Zijn onkreukbare Gerechtigheid en Heiligheid van Zijn Recht geen afstand doen, want Hij wil dat aan Zijn Gerechtigheid genoeg geschieden. En nu moet hij betalen wat hij schuldig is, door hem zelf, of door een ander, en Degene die hij heeft mogen leren kennen als het Enige Zoenen Redmiddel der behoudenis, die is hij

kwijt geraakt en uit het gezicht, want hij is van die Ark der behoudenis door Die Prediker der Gerechtigheid afgelicht geworden en zodoende heeft hij zijn grond verloren. Hier wordt het sterven, omkomen en verloren gaan.

Voorts zegt Paulus in Handelingen 27: "Zo werd ons voorts alle hoop van behouden te worden benomen", in de welke schipbreuk van Paulus duidelijk in verklaard ligt. De weg welke God hier op aarde komt te houden met degene die Hij naar Zijn voornemen en Eeuwige Vrijmacht van plan is te Rechtvaardigen, door een weg van Recht en Gerechtigheid, want een mens van zijn kant probeert behouden te worden en niet verloren te gaan, maar de Heere zegt: "Die zijn leven zal zoeken te behouden, die zal hetzelfde verliezen; maar zo wie zijn leven verliezen zal om Mijntwil, die zal het behouden".

We vinden het zo mooi afgebeeld in die schipbreuk van Paulus, hoe of zij hun uiterste best deden om behouden te worden. Maar hoe zij ook tobden en worstelden, de zee werd hoe langer hoe onstuimiger. Ten laatste deden zij een uitworp en wierpen met eigen handen overboord waarop zij te voren hun leven op gehad hadden. Ale hun ondervindingen en alle onderhoudingen, alle weldaden en bemoeienissen, alle beloften en toezeggingen, alle blijken van Zijn liefde, gunst en ontferming, alle vruchten die anders hun gehemelte zoet waren en die liefelijke zuidenwind, die hun hof doorwaaid had en waaruit zij de verwachting gekregen hadden dat zij de haven hunner begeerte veilig bereiken zouden.

Maar onverwachts is er een stormwind gaan waaien en zijn zij geslingerd geworden, zeer geweldig, want Hij spreekt, en doet een storm opstaan die haar golven omhoog verheffen. Zij reizen op naar de hemel, zij dalen neder tot in de afgronden, hun ziel versmelt van angst. Zij dansen en waggelen als een dronken man, en al haar wijsheid wordt verslonden (Psalm 107: 25-27). En moeten zij niet met eigen handen het scheepsgereedschap uitwerpen, al hun weten, hebben en kunnen, heel hun vorige beleving en bekering, overboord gooien. Te kort en te smal. En waar zij zo meenden veilig in geschild te hebben, worden zij nu uitgezet en gedreven.

En als dan noch zon en gesternte verschijnt, 't licht verdwenen en ondergegaan is en er werd duisternis over de gehele aarde, niets meer te zien of te vinden van onze tevoren afgelegde weg. Wij zien onze tekenen niet meer, die zij tevoren wel zagen; hier zijn alle tekenen die zij tevoren hadden, onzichtbaar en verdwenen door het nachtelijk duister, al hun gedenksteden, die zij te voren opgericht hadden onvindbaar geworden, hoe kennelijk en duidelijk zij ook van te voren waren. Alle vorige schuilen rustplaatsen onbereikbaar en van het enige redmiddel afgehouden.

Toen hieven de krijgsknechten de touwen af van de boot en lieten haar afvallen (Hand. 27 : 32). Als een duidelijk beeld dat wij die enige Weg en Naam, die onder de hemel gegeven is om zalig te worden, kwijt moeten, en wij dachten dat Hij was, Degene die Israël verlossen zou, nooit kunnende denken of geloven, dat wij in zulke wegen gebracht zouden worden. Misschien wel eens van gehoord, of van gelezen, dat Sion door Recht verlost zou worden. Maar gedacht dat de Heere met ons wel een andere weg zou houden en dat wij door de Zuiderpoort zouden ingaan. Maar al die schone havens om te overwinteren worden hier voorbij gevaren en hier stranden wij en lijden schipbreuk en komen om in het gezicht van de haven en gaan met alles overboord, gelijk Jona ermee eens gemaakt geworden, dat hij om eigen schuld en zonde verloren gaat.

Geleerd en ondervonden dat God de Vader als Rechter vanwege Zijn onkreukbare Heiligheid en Gerechtigheid, van Zijn Recht geen afstand doen kan, want de ziel die zondigt zal sterven.

Geheel en al uit en ingewonnen, dat hij zichzelf de eeuwige staf heeft waardig gemaakt, ja een welbehagen krijgt in de straf zijner ongerechtigheid, en een welgevallen, het van harte eens gemaakt wordt, met zijn vloek- en doemvonnis, het met zijn hartebloed ondertekent, als hij voor Die Goddelijke Rechter in de Vierschaar Gods gedaagd wordt Rechterlijk gedaagd met de beschuldigers er bij, voor Hem, Die de schuldigen, geenszins onschuldig houden zal. Ja, zo geheel en al overtuigd van die Heiligheid van Gods Wet en Geboden en van zijn overtredingen en schendingen ervan, in woorden, gedachten en in werken, dat hij meer opkrijgt met Die volmaaktheden en deugden Gods, dan met zijn eigen behoud, dat hier komt weg te vallen. Hier heeft zo een enkel en alleen de Ere Gods op het oog.

Dus elk een die hier voor die Goddelijke Rechter in de Vierschaar Gods gedaagd is geworden, daarvan zijn alle belevingen, omgang en al wat hij daarvan gekend heeft in de staat van Zijn vernedering, in al Zijn Borgtochtelijk werk en arbeid. Hem gekend in Zijn opstanding uit het graf en dood herrezen, maar nu nog de kracht Zijner opstanding te leren kennen, ondanks dat na de opstanding hun verstanden zijn geopend geworden, dat zij de Schriften verstonden.

Hoe blij en verheugd zij ook zijn geweest dat Hij ten derde dagen naar de Schriften, opgestaan is van de dood, en van vele is gezien geworden, met dat alles wat hun ziel niet gered en hun schuld niet voldaan.

De krijgsknechten moesten de touwen doorhouwen van de boot.

Dat deden zij niet door eigen inzichten, maar op bevel van Hogerhand moesten zij de touwen doorhouwen en de boot was en is altijd het redmiddel geweest in nood en gevaar. En veronderstel om op een schip te zijn in een geweldig stormweer, geslingerd te worden en elk ogenblik te denken van om te komen en in de diepte te verzinken. Maar er is nog een boot aan boord, nog een laatste kans om behouden te worden, en nu wordt die enige kans om behouden te worden ontnomen. En zo krijgen alle krijgsknechten bevel en opdracht, om die touwen door te houwen, en gelijk Paulus komt aan te dringen in 2 Korinthe 5 : 20, waar hij zegt: "Wij bidden u van Christus wege, laat u met God verzoenen", doordrongen zijnde van de noodzakelijkheid hiervan, en daartoe gebruikte hij alle klem- en draagredenen, om zijn hoorders hiervan te overtuigen.

En dat is een zo onmisbare zaak, om kennis van zaligheid te krijgen, in de vergeving van zonden, en daar ontbrandt de weerstand tegen, van alle kanten, omdat een mens alles probeert om buiten het Recht Gods om zalig te worden. En daarom zeide heel die grote schare die de Heere volgde: "Deze rede is hard, wie kan dezelve horen. En van toen af gingen velen terug en wandelden niet meer met Hem."

Dus als iemand van God geroepen en gezalfd wordt en met die boodschap gezonden en bekwaam gemaakt wordt om getrouw te zijn, dan moet hij de waarheid verkondigen aan mensen die van nature geneigd zijn de leugen te beminnen en niet de waarheid. Daarom heeft elke goede krijgsknecht van Jezus Christus verdrukkingen te wachten, want het is een weerspannig volk, het zijn leugenachtige kinderen. "Kinderen, die des Heeren wet niet horen willen, die daar zeggen tot de zieners: Ziet niet, en tot de schouwers: Schouwt ons niet wat Recht is. Spreekt tot ons zachte dingen, schouwt onze bedriegerijen" (Jes. 30 : 9-10).

Hier in deze worden wordt het duidelijk in openbaar, en in de praktijk wordt het bevestigd dat leugenleraars bemint, en degenen die de waarheid getrouw verkondigen, gehaat worden. En dan behoud en gelooft men de leugen en houdt die voor waarheid, zijnde hun gegeven een kracht der dwaling, dat zij de leugen zullen geloven. En daarom struikelt de waarheid op de straten en wat Recht is kan er niet door. En Mijn

volk heeft het gaarne alzo, maar wat zult ge ten einde van deze maken.

En nu zijn de getrouwen weinigen geworden in den lande. Want zo gauw als men iemand getrouw behandeld, dan kan men er vast op rekenen, dat de vriendschap aan een eind is, en kan men gerust het stof van zijn voeten schudden, daar zij u niet meer willen zien of horen, nog minder ontvangen. Maar elk die getrouw gemaakt wordt om een goed krijgsknecht van Jezus Christus te zijn, moet dat als een onvermijdelijke zaak aanvaarden. Of zij het horen willen, of laten zullen? Nee, zeggen zij, deze rede is hard, wie kan dezelve horen, en zij gaan weg, naar de leraars die zij opgezameld hebben, naar hun eigen begeerlijkheden. En dat noemt men dan ook de oude waarheid, en zo zijn er een massa mensen nog in ons land, die zeggen dat zij onder de oude waarheid opgegroeid zijn, en die oude waarheid toegedaan zijn, alhoewel zij van de oude waarheid niets hebben moeten, omdat die hun er buiten sluit, of hun tekort aantoon, die mensen die al veel ondervonden hebben, maar er maar niet aan herinnerd willen worden, dat zij nog een ongeredde ziel omdragen en in een onverzonde staat verkeren. Huid voor huid, en al wat een mens heeft, zal hij geven voor zijn leven, en probeer daarom niet, om die touwen door te houwen, want dan wandelen zij ook niet meer met u.

Maar de Heere zal een afgesneden zaak doen op de aarde. Niet misschien staat hier, nee, zal staat er. En daarom krijgen die krijgsknechten opdracht, om die touwen door te houwen en te leren: "Laat u met God verzoenen".

Maar, zeggen die beminde leraars, dat behoeft niet meer gekend te worden. Met enige bevattingen van de weg der zaligheid wordt men voor bekeerd gehouden en een nauw onderzoek wordt niet op aangedrongen, daar het toch zo een zaak van groot gewicht is en er een eeuwigheid aan verbonden is. En als de dood komt, met al zijn verschrikkingen, dan is het te laat en kan men het niet overdoen. Al weet men dat er een schuilplaats is, dat vrijwaart ons niet.

Hoeveel mensen zijn in de oorlog niet omgekomen op weg naar een schuilplaats. En hiermede is het zo nodig, om nauwgezet toe te zien, hoe gij hoort en wat er geleerd en verkondigd wordt voor waarheid. Hoe een grote mensenmassa wordt er bedrogen en terzijde afgeleid. En daarom: Hoeveel zullen menen in te gaan en zullen niet kunnen?

Dus wat een voorrecht is het, als ons hart geopend worden mag, om acht te geven wat er gezegd wordt, want hoe velen doen dat niet en stellen zich gerust met een onzeker misschien en rusten op het een of ander, buiten Die Enige grond van behoudenis.

Maar hier, met deze schipbreuk, wordt het duidelijk in afgebeeld, dat de Heere een afgesneden zaak zal doen op de aarde, door het afhouden van de boot onder zulke ontzettende omstandigheden van donkerheid, storm en onweer, waarmee dit ging gepaard. En velen denken in die Schuilplaats des Allerhoogsten te zitten en zijn met dat alles verloren gegaan, om behouden te worden, door een weg van Recht en Gerechtigheid, welke zij geprobeerd hebben mis te doen.

Maar als Die tegenbeeldige Noach Zijn hand uitsteekt om Zijn duif in te nemen, vallen wij in de Handen van de Gerechtigheid. En God wil dat aan Zijn Gerechtigheid genoeg geschieden zal. Gekneld te liggen in de banden van de dood, daar de angst der hel mij alle troost eed missen. Ik was benauwd, omring door droefenissen.

Toen de boot werd afgehouden, was zij gauw onttrokken aan het gezicht. En hier is Een Liefelijk Geopenbaarde Verlosser uit het gezicht verdwenen en heeft Zich terug getrokken, en de zondaar in het gericht betrokken geworden, met een openstaande schuld, een veroordelende consciëntie, een beschuldigende Wet een een Satan aan zijn rechterhand, om hem te weerstaan. *Is er dan bij Hem een Gezant? Een uitlegger, een*

uit duizend, om de mens zijn rechten plicht te verkondigen. Want hier nadert zijn ziel ten verderve en zijn leven tot de dingen die doden. En dan, in dat dodelijk tijdsgewricht, als alle hoop hem ontvallen is om behouden te worden, hij het met de hel en zijn vloek en verdoemenis eens is gemaakt en rechtvaardig om eigen schuld en zonden verloren gaat, als hij gewillig zijn hoofd op het blok komt te leggen, om de genade slag te ontvangen. Hier is geen mogelijkheid overgebleven.

Voorheen onder het toevallen van het Recht, was de mogelijkheid aan onze kant afgesneden, maar werd er een mogelijkheid ontsloten door een weg te ontsluiten in Christus Jezus. En hem Een Lam werd getoond dat de zonde der wereld wegnemen zou. Maar hier is hij afgesneden en is er noch van zijn kant, noch bij God mogelijkheid, vanwege Zijn Onkreukbare Deugden, die voldoening eisen. Hier heeft hij nu zijn leven lang geprobeerd vandaan te blijven en het is de enige plek waar God met behoud van Zijn Deugden en Volmaaktheden, de mens, die hier verloren gaat, te behouden.

Door Die Gezant, Die Een uit Duizend, Die in dat dodelijkst tijdsgewricht, tussen de zondaar die daar voor zijn Goddelijke Rechter staat, en niet anders verwacht om geworpen te worden in de poel, die van vuur en sulver brandt, op dat zelfde ogenblik weer openbaart als Degene, Die de dood verslonden heeft tot overwinning, en over dezelve getriomfeerd heeft, de smarten des doods ontbonden hebbende en heeft Hem zelf een Naam gegeven, welke boven alle naam is, opdat in Die Naam van Jezus Christus zich zouden beroemen, die in de Hemel en die op de aarde zijn, en alle mond zou belijden dat Jezus is de Christus, tot Heerlijkheid Gods des Vaders, Dien Die de Wet groot en heerlijk gemaakt heeft, in de vervulling ervan in onze plaats, en het leven op de volbrenging ervan voor ons verdiend heeft, door Zijn dadelijke, aan de Wet. Volmaakt gehoorzaamde de straf op de overtreding in lijdelijke gehoorzaamheid gedragen, en doordragen, en daardoor wordt de zondaar vrijgesproken van de straf.

En door Zijn dadelijke gehoorzaamheid, in de vervulling van de Wet, verkrijgt men door zijn toerekening een recht ten eeuwige leven. Die toegerekende Gerechtigheid van Christus, niet genomen en gestolen zoals de massa doet, maar uit vrije ontferming en genade geschonken, aan een die de eeuwige dood verdiend heeft, en nu het eeuwige leven geschonken krijgt. God als Rechter voldaan, is door de voldoening van Zijn Eniggeboren Zoon, Die de verzoening in onze plaats verdiend heeft, en het woord der verzoening in ons legt, en spreekt het vrijsprekende vonnis, waarvan het eeuwig wel of wee van afhangt.

Dus hier in het gericht en de Vierschaar Gods, wordt de zondaar door de Eerste Persoon van het Goddelijk wezen, namelijk God de Vader als Rechter, vrijgesproken van schuld en straf en krijgt een recht ten eeuwige leven, door tot hem te spreken, dat Hij niet meer op hem toornen of schelden zal, gelijk in de schipbreuk voorgesteld door storm en onweer, geslingerd, een vertoornd God en een wrekend Rechter. Die toorn nu gestild, die wraakvorderende Gerechtigheid bevredigd in en door Christus. Zwaard ontwaakt tegen Mijn Herder, en tegen de Man, Die Mijn Metgezel is, en Hij heeft onzer aller ongerechtigheid op Hem doen aanlopen. Hier worden wij in die schuilplaats ingezet. Hier is de duif in de Ark der behoudenis.

Wat een verschil. Nu veilig geland, door een weg van omkoming, door huizen hoge golven en baren, die hun benauwde ziel vervaard hebben. Storm en onweer en bliksemende schichten van een vurige Wet, door hem verbroken met woorden, gedachten en werken. Donderen van Gods verbolgenheid, toorn en ongenoegen, vlammen der hel en de verschrikkingen Gods op hem gevallen zijnde, want een grimmig wreker is de Heere en bij Hem is een vreselijke Majesteit.

Maar nu kunnen zeggen, met mond en hart, op die dag: "Ik dank U, Heere, dat Gij toornig op mij geweest zijt; maar Uw toorn is afgekeerd en Gij troost mij en gijlieden zult water scheppen uit de Fonteynen des Heils" (Jesaja 12). Uit een staat van toorn en onvrede, nu vrede met God, door onze Heere Jezus Christus, door welke wij de verzoening verkregen hebben en roemen in de Heerlijkheid Gods, in het aangezicht van Christus Jezus.

O, als dat, *te dien dage, aanbreken* mag, na zoveel bange tegenspoed. Nu in de schuilplaats ingebracht zijnde, gedenken wij even als een vrouw, de benauwdheid niet meer om de blijdschap. Nu in die schuilplaats ingebracht zijnde en alle vorige schuilplaatsen ontvallen zijnde, van roeping in de tijd, en levendmaking door Zijn Geest, toen wij dood waren in misdaden en zonde.

Liefelijke trekkingen met koorden der liefde, aangename borsten der vertroosting. Zeer vriendelijk op de knieën getroeteld wordende, aangename beloften en verkwikkingen, openbarigen, verruiming en al ons opzamelen op het veld van Boaz achter de maaiers. Zijn openbaring als Die Losser, liggen onder Zijn voetdeksel en de zeven maten, toegemeten gekregen, de belofte en het geloof hierbij, dat Die Man niet zal rusten, tenzij Hij deze zaak voleindigd zal hebben.

Al deze paarlen, ingeruild voor die Parel van grote waarde, bij de klederen des Heils, nu die mantel der Gerechtigheid er bij gekregen, en Hij opende hun verstand, dat zij de Schriften verstonden, en zien nu van achteren hetgeen zij te voren niet verstonden en dat zij dikwijls verkeerde begrippen en bevattingen gehad hebben; eendeels door eigen misvatting en anderdeels door overgenomen denkbeelden en begrippen van mensen wiens verstand te vroeg geopend geworden is en hetwelk niet geopend geworden is door die Sleutel der Kennis, namelijk Die Heilige Geest.

Hier zingen zij in God verblijd van welzalig hij wiens zonden zijn vergeven enz. en verstaan wat het zeggen wil naar Lukas 1 : 77: kennis van zaligheid in de vergeving van hun zonden op een verheven baan en zien nu door welke wegen hij geleid is geworden, vol van gevaren.

Daar wordt het een rechte weg, gemaakt naar een stad ter woning, waarop de dwaas niet dwalen kan en dat hij de grootste, blindste en onkundigste er van is, heeft hij bij ondervinding nu leren kennen, daar hij als een dwaas geprobeerd heeft de schuld te verbloemen, maar door die Geest, die de wereld overtuigen zal van zonde, Gerechtigheid en Oordeel, Die heeft alle vijgenbladeren, waarmede hij zich heeft willen bedekken, maar die niet uit Hem was uitgetrokken. Hoe hebben zij geprobeerd om die bedekking te behouden, niet willende ontkleed, maar overkleed worden. Maar de Heere heeft ze Zelf ontkleed en al hun gerechtigheid tot een wegwerpelij kleding gemaakt. Hun gegeven klederen des Heils en die hebben zij eerst aangezien voor de mantel der Gerechtigheid.

O, hoe blijkt voor elk mens, die door genade verordineerd, geroepen, geleid, geheiligd en gezalfd wordt en 's Hemels wegen mag bewandelen. Hoe blind is hij in die wegen en hoe hardleers hij is, en hoe hij overal een schuilplaats van maakt en als hij daar niet uit gedreven wordt, nooit in die Schuilplaats des Allerhoogsten aanland, want hij is geen medewerkend, maar een tegenwerkend schepsel, in wie de Heere Zelf, door Zijn Geest, moet werken, het willen en werken naar Zijn welbehagen.

Hoe hoort en leest men dat meestentijds, dat een mens zichzelf bedriegt, om maar groot te schijnen en te gelijken, en dan maakt hij, als God het niet verhoed, van elke weldaad een man en een schuilplaats en wordt hij hier niet in verhinderd, dan reist hij net als een marskramer, stad en land af, om zijn waren iedereen te laten zien, en er mee te pronken, eigen eer en roem bedoelende. Gelukkig als hij daarvoor bewaard

wordt en als hij echte paarden en geen namaak, want daar is de wereld vol van, maar echte zijn altijd zeldzaam geweest, en daarom kostbaar bezit, hetwelk elk een die de waarde er van mag leren kennen, ze als kostbare kleinoden en paarden bewaart, en naar de mond des Heere niet voor de zwijnen komt te werpen, door ervaring onderwezen zijnde, hoe gevaarlijk dat het is om het Heilige aan de honden te geven en aan de zwijnen voor te werpen, want zij, zich omkerende zullen u verscheuren.

Wat al lessen moeten er geleerd worden op 's Hemels wegen om te leren voorzichtig te wandelen te midden van een krom en verdraaid geslacht. Het verborgen leven met God is een zaak die men aan heel, heel weinigen vertellen kan. De pijnlijke ervaring heeft dat bevestigd. Daarom als u iemand mag zijn die dit geschrevene komt te lezen: let op! David deed het aan een Achitofel, en toen hij zich omkeerde heeft hij geprobeerd David van zijn kroon en leven te beroven. Allemaal waarschuwingen voor ons op welke de einde der eeuwen rusten.

Wij zien het ook in Michal, Sauls dochter, die David beminde en lief had, maar zijn verborgen omgang met God en Zijn volk haatte. Hoe gevaarlijk is het met wie men omgang zoekt. Allemaal schuilplaatsen die men in zijn blinde onkunde en hardleersheid zoekt, met al de pijnlijke gevolgen van doen. *Ik ben een Vriend en Ik ben een Metgezel van allen die Uw Naam ootmoedig vrezen.*

Waar zijn zij heden ten dage, die een openlijke keus hebben mogen doen? Velen wandelen anders van de welke ik u te voren gezegd heb, en nu ook wenende zegt, dat zij vijanden zijn van het kruis van Christus, dat alle mensen zijn die meegaan, gelijk Orpa, tot aan de grens en niet verder, en dan gaan zij terug en kiezen hun volk en hun Goden. Niet de Allerhoogsten, maar een valse godsdienst, zonder God. Waar men alle kanten mee uit kan, een twee Heeren dienst. God en de Mammon. Weest niet al te goddeloos zeggen zij en weest niet al te rechtvaardig. Probeer het met alle slag van mensen eens te blijven, wetende dat, als hij de kant van Gods volk kiest, haat en smaad er aan verbonden zijn, en dat kan Godsdienst zonder God niet opbrengen, en daarom wil hij gelijk Biléam er wel mee sterven, maar niet mee leven.

O, hoe weinigen zijn er, die van harte de keus mogen en kunnen doen om met Mozes, liever met het volk van God kwalijk behandeld te worden, dan voor een tijd de genietingen der zonde te hebben en voor eeuwig om te komen, achtende de versmaadheid Christi grotere rijkdommen te zijn, dan alle schatten van Egypte.

Maar om de Schuilplaats des Allerhoogsten te mogen zoeken, moet men over al mee breken en ons afscheiden. Verlaten en de rug toe keren, en dat kan natuur en Godsdienst niet opbrengen, en dan kan men Zijn discipel niet zijn, want wie niet verlaat vader, moeder, man, vrouw, broer of zuster of kinderen, die kan Mijn discipel niet zijn, en wie zijn kruis niet opneemt en Mij navolgt, die kan Mijn discipel niet zijn, zegt Christus zelf.

Hartveranderende genade moet er aan te pas komen om geweld te mogen doen op het Koninkrijk der Hemelen, want wij zoeken alle verkeerde schuilplaatsen, elke vernieuwde blijk van Zijn liefde, gunst en genade, elk opwassen in de genade en in de kennis van onze God en

Zaligmaker Christus Jezus, ons opwassen in Hem te mogen leren kennen in Zijn vernedering als de Zoon des mensen, in Zijn lijdelijke gehoorzaamheid, in Zijn Borgtochtelijk lijden en strijden, in Zijn smadelijke kruisdood, in Zijn overwinning over dood en graf, in Zijn opstanding uit de doden, in het openen van hun verstand, opdat zij de Schriften verstonden, in Zijn opvaren tot Mijn Vader en hunnen Vader en Mijn God en hun God, in Zijn tussentreden als Middelaar Gods en der mensen en op Zijn volbrachte arbeid van lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid, als voor hem de straffe op de overtreding dragende en door Zijn volmaakte gehoorzaamheid de Wet in

hun plaats vervullende en het leven er op voor hen verdienende, en die Gerechtigheid hun toerekenende.

In ons vrede met God beleven, enkel en alleen door Zijn volbrachte arbeid, in het beleven van de vrijspraak door God de Vader als Rechter, hoe ontzettend groot het op zichzelf is, want: "Welzalig hij, wiens zonden zijn vergeven, die van de straf voor eeuwig is ontheven. Wiens wanbedrijf, waardoor hij is bevlekt. Voor 't Heilig oog des Heteren is bedekt. Welzalig is de mens, wien 't mag gebeuren, dat God naar Recht, hem niet wil schuldig keuren, en die, in 't vroom en ongeveinsd gemoed, geen snood bedrog, maar blank' oprechtheid voedt" (Psalm 32 : 1).

Ik zeg dat zijn alle grote onverdiende zegeningen en weldaden, en al het andere wat hier ons nog verder gegeven en geschonken worden mag.

Maar zo gauw wij op al hetgeen ons gegeven en geschonken is geworden, hoe groot en hoe onschatbaar groot het ook is, en wezen mag en waarvoor de eeuwigheid nodig zijn zal om dat wonder te bewonderen. Maar zo gauw wij er een schuilplaats van maken en daartoe zijn wij allen geneigd, dan raken wij weer uit die Schuilplaats des Allerhoogsten en zijn er niet meer in gezeten, maar schuilen op hetgeen wij hebben mogen ondervinden en niet op die grote Gever ervan. Want David zegt zo in Psalm 143 : 9: "bij U schuil ik." Niet op hetgeen hij daarvoor had mogen ondervinden, dat bate hem niet in tijd van nood, dan kon hij het daarmee niet stellen. En dat is nu mijn bedoeling in deze, om een scheidslijn te trekken tussen onze schuilplaatsen en de Schuilplaats des Allerhoogsten, en hoe gemakkelijk wij het een voor het ander stellen en verwarren, en meer nemen dan waarop wij recht hebben, onwetende, of wat nog erger is met opzet.

Want wij hebben hier enkele dingen geschreven, hoe of een zondaar in het gericht in de Vierschaar Gods, door Die Rechter van hemel en aarde, de Eerste Persoon van het Goddelijke Wezen, vrijgesproken wordt van schuld en straf, om de verdienste van Christus, door Zijn lijdelijke gehoorzaamheid in het dragen van de straf in onze plaats en door Zijn volmaakte gehoorzaamheid, in onze plaats die wet, waarop het leven beloofd was, vervullende en groot en heerlijk makende, en wij door Zijn toerekening hiervan vrijgesproken worden van schuld en straf en een Recht ten Eeuwige Leven verkrijgen.

Dit hier genoemde en geschrevene zijn alle zaken die in beleving gekend moeten worden als geschonken weldaden en giften, ons geschonken van Boven van de Vader der Lichten, bij welke geen verandering is of schaduw van omkering, hetgeen God Zelf met eedzwering komt te bevestigen in het gericht, en komt te zeggen: "Want dat zal Mij zijn als de wateren Noach's, toen ik zwoer, dat de wateren Noach's niet meer over de aarde zouden gaan; also heb Ik gezworen dat Ik niet meer op u toornen, noch u schelden zal. Want bergen mogen wijken en heuvelen wankelen, maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond Mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer."

Hier wordt men verzekerd naar Rom. 8 : 39, *dat noch dood, noch leven, noch Engelen, noch machten, noch overheden, noch tegenwoordige, noch toekomstige dingen, noch hoogte, noch diepte, noch enig schepsel, ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus onze Heere.*

Dit alle zijn zaken die meer gestolen en er bij genomen worden dan beleefd. Want let goed op! Elke vrijspraak gaat een gerechtszaak vooraf. Zowel in het burgerlijke als in het Geestelijke. En iemand die de wet niet overtreden heeft, wordt ook niet gedagvaard om voor de Rechter te verschijnen, maar enkel degene die hem wel overtreden heeft, die wordt gedagvaard om voor de Rechter te verschijnen, alwaar hij

als een overtreder, naar de maatstaven van die wet, geoordeeld wordt. Hem wordt een advocaat toegewezen om zijn zaken te bepleiten, om vrijspraak af te dwingen van schuld en straf.

Maar het pleiten om de vrijspraak is geen vrijspraak, nee verre daar vandaan, want het recht van vrijspraak berust niet bij de advocaat, maar bij de rechter. Zo ook in het Geestelijke. Elk zondaar door Gods Geest overtuigd, *want Die Geest zal de wereld overtuigen van zonde, gerechtigheid en oordeel*. Dus als dan de zondaar door Gods Geest overtuigd van zonde. Die zelfde Geest overtuigd hem van de gerechtigheid, en dat God wil dat aan Zijn gerechtigheid genoeg geschieden. Nu in die Gerichtshandeling komt Christus tussen beide in, tussen Die Goddelijke Rechter en de overtuigde schuldige zondaar, en die wet luide: "De ziel die zondigt, die zal sterven."

En de zondaar overtuigd geworden zijnde van de schuld der zonde en bewust dat het gebod Heilig Rechtvaardig en goed is, maar hij de overtreder ervan, komt zelf weg te vallen, om behouden te worden vanwege de volmaakte deugden Gods, Wiens Eer hij hier op het oog krijgt en wordt het van harte eens gemaakt met zijn vloeken doemvonnis. Zo is hij geheel en al in en uitgewonnen hiervoor de geschiedenis vermeld van mensen, die zo diep overtuigd werden van hun onmetelijke schuld en zonde en de Heilige Majesteit en Rechtvaardigheid Gods, dat zij uit de volle bewustheid hiervan, vroegen of de Heere die hel die zij zichzelf hadden waardig gemaakt, zevenmaal heter wilde stoken, om hun daarin te werpen. Hier is alle hoop om behouden te worden afgesneden en hier op dit dodelijks tijdsgewricht, als alle hoop hem gans ontvalt, treedt Die Verhoogde Middelaar Gods en der mensen tussen beide en eist op Zijn volbrachte arbeid van lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid: "Ik wil niet dat deze in het verderf nederdale. Ik heb verzoening gevonden."

Is dan die zondaar vrij? Geeszins, want de vrijspraak berust, zoals ik al eerder noemde, bij God de Vader, als Rechter.

Velen gaan hier verkeerd mee werken en nemen de voorspraak aan voor de vrijspraak, tot hun schade en schande. Daar zo lang de Rechter Zelf hun niet komt vrij te spreken, zij voor eigen rekening blijven staan en onverzoend blijven voor hun zelf, al praten zijn anders.

O, vraag toch, wie ge ook zijt, of het Gode behagen mag om u eerlijk zalig te maken, om te geven kennis van zaligheid, in de vergeving van zonde. Want buiten Christus blijft Hij een verterend vuur en een eeuwige gloed, bij Wie niemand wonen kan. Want Hij is die Schuilplaats, want Die Man zal zijn een verberging tegen de wind en een schuilplaats tegen de vloed, en als de schaduw van een zware rotssteen in een dorstig land, en enkel en alleen omdat hij die vlooden van Gods toorn en gramschap door Zijns Zelfs Offerande geblust heeft.

Want Hij heeft onzer aller ongerechtigheid op Hem doen aanlopen en daarom wordt het zo een onnoemelijk grote zaak, als wij het beleven, dat de hittigheid Zijner gramschap geblust wordt.

Maar als wij niet weten wat het is onder toorn en gramschap te lopen van een vertoornd God en een wrekend Rechter, dan is het andere ook niet groot en op zijn plaats. Maar vrede met God beleven sluit in, de wetenschap van eerst onder een gevoelig besef te lopen van een staat van onvrede. Want te dien dage zal men zeggen: *Ik dank U, Heere, dat Gij toornig op mij geweest zijt. Maar Uw toorn is afgekeerd en Gij troost mij* (Jesaja 12 : 1).

Men staat elke keer weer verbaasd, als men hoort en leest, hoe gemakkelijk deze grote zaken onrechtmatig toegeëigend worden. Hoe weinigen doen als Ruth, toen zij uit haar land en uit haar maagdschap uitgeleid was geworden en gekomen was op het veld van Boäz, en hetgeen zij achter de maaiers opzamelde eerst uit kwam te slaan en het

uitgeslagen graan mee nam naar huis, maar stro en kaf achter liet blijven. En de hoeveelheid die zij achterliet was vele malen groter dan het gedorste. Maar dat schijnt geheel in onbruik te zijn geworden. Enkel hiervan uitgezonderd, die er voor bewaard worden om zich niet te verrijken met hetgeen hem niet rechtmatig geschonken is geworden. En men moet er maar niets van zeggen als men goede vrienden blijven wil, want anders is de vriendschap uit. Want waar zijn ze heden ten dage, die eerlijk zalig willen worden en daaruit vandaan eerlijk behandeld willen zijn. Ontzettend droeve dagen waar wij in leven. Maar Jesaja 30: 9-10 is hierop van toepassing, zoals ik al eerder heb genoemd. En wij hebben in de schipbreuk van Paulus naar de geestelijke zin en mening, een getrouw voorbeeld, welke geweldige storm er nodig is om heel onze bekering overboord te zetten, en wat een mens aftobt om zijn leven te behouden.

Maar wij zullen trachten verder te gaan om deze zaken met de hulp Gods te trachten uiteen te zetten, in de hoop en verwachting dat het Gode behage moge deze geringe arbeid te zegenen en te bekronen, tot roem en prijs van Zijn Naam en tot nut en zegen voor velen, die het nooit mogen krijgen te lezen en te toetsen aan het getuigenis Gods. En daardoor mochten opwassen in de genade en in de kennis van onze God en Zaligmaker Jezus Christus, Die de Enige en Ware schuilplaats is, en welke schuilplaatsen wij al in willen schuilen, en welke arbeid er nodig is om daar uit gedreven te worden.

Want wij zijn blinde mensen geworden door onze diepe val in Adam, maar om dat aan de weet te komen is Goddelijk onderwijs nodig. Dat kan men niet leren op de hogeschool, maar moet door de Heere geleerd worden, om die drie stukken te mogen leren bij beleving.

Ten eerste: hoe groot onze zonde en ellende zijn; ten tweede: hoe of wij daarvan verlost moeten worden; en ten derde: hoe wij Gode voor zulk een verlossing zullen dankbaar zijn. Als God ons geeft, als wij zaligmakend overtuigd worden van onze zonden, een belofte van vrijspraak, dan ligt daar zoete troost en hoopvolle verwachting in, en geloof wordt gegeven en geschonken, om te geloven dat God Zelf te Zijner tijd,

deze belofte zal vervullen en dan mogen wij daar ons aan vast houden bij tijden en ogenblikken geloven dat Die het beloofd heeft, ook getrouw is, Die het ook doen zal. Een leven des geloofs op de beloften Gods.

Gelijk Abraham, de vader der gelovigen genaamd, heeft mogen doen en daar vijfentwintig jaar na uitgezien heeft en niet getwijfeld heeft door ongelooft, maar is gesterkt geweest in het geloof, vertrouwend, dat Hij, Die het beloofd heeft, ook getrouw is. En toen het niet meer mogelijk was, naar de mens gesproken, en de moeder in Sara verstorven was, heeft God Zijn belofte vervuld. En zo doet hij nog, dus

"Wacht op de Heere gij vromen.

Is Israël in nood;

er zal verlossing komen.

Zijn goedheid is zeer groot.

Hij maakt op hun gebeden,

gans Israël eens vrij

van ongerechtigheid.

Zo doe Hij ook aan mij."

En nu kan zo een woord der belofte en van toezegging werken in ons. Liefde, vrede en blijdschap, hetwelk alle zaken zijn die gemakkelijk verward worden vanwege onbekendheid met het vaarwater. Varen wij dan hier aan de grond en dan weer daar. Daarom is het zo nodig dat wij een goede loods aan boord hebben, die ons tussen al die zandbanken en ondiepte door leidt, om eenmaal in de haven onzer begeerte aan te landen. En vooral als wij een verdere doorleiding mogen verkrijgen, zodat wij met Psalm 23 zeggen: "Gij maakt mijn hoofd vet met olie, mijn beker is overvloeïende", dan als die genade wateren hoog opvloeien, zijn alle ondiepten er door bedekt, en door onbekendheid met het vaarwater, varen wij dan onvoorziens omhoog, waarop het lang duren kan, voor ons scheepje weer vlot komt.

Zo ook als wij door Recht verlost en vrede met God, door onze Heere Jezus Christus, mogen beleven, als Hij onze zonden uitdelgt en in een zee van Eeuwige vergetelheid werpt en wij gesteld worden zonder vlek en zonder rimpel, of iets dergelijks.

Wij in die Ark der behoudenis ingezet zijn geworden en ons hebben mogen verheugen met een heerlijke onuitsprekelijke vreugde in die Schuilplaats des Allerhoogsten, dan als dan die genade wateren in het kort of in het lang weg gaan vloeien, wij zijn een vrijgemaakt mens geworden en zo gauw als wij dat worden, ebben die genadewateren langzaam weer weg.

Dit zeg ik ter waarschuwing uit beleving, want nu gaan en trachten wij weer in onze beleving te schuilen en niet in die Schuilplaats des Allerhoogsten, hetwelk is Christus.

En dan ten tweede als hij er door Goddelijk Licht aan ontdekt worden mag, heeft hij mogen opmerken, dat er nog zo als er in Hos. 6: 3 staat: "Dan zullen wij kennen, wij zullen vervolgen om de Heere te kennen", dus een meerdere kennis te verkrijgen is, en zo gauw als wij dat gaan bemerken, ontstaat er een verdere holte en leegte. En vooraleer wij er erg in hebben mogen, zijn wij buit ende schaduw gekomen van die Schuilplaats des Allerhoogsten, waarin wij gezeten hebben, want elke mens is geneigd om van zijn beleving weer een schuilplaats te maken. En dat doen wij vanaf het begin tot het einde. En nu heeft hij het een weinig tijds mogen bezitten, en nu is hij weer buiten de schaduw des Almachtige terecht gekomen en komt de weg te overdenken, die de Heere met hem gehouden heeft, van Sittim af tot Gilgal toe, en dan weer bij vernieuwing er achter te komen dat hij al hetgeen hij door genade heeft mogen leren kennen, er wat aan hapert. En nu gaan wij het nazien, de balans opmaken.

Hij heeft een heel lang lijstje van ondervindingen, namelijk zijn roeping en levendmaking, zijn liefelijke vertroosting, beloften en toezeggingen, kennelijke uitreddingen in voorzienigheid en genade. Het dal van Achor en een liefelijke deur der hope daarin, aan het einde der wet en der dienstbaarheid gebracht. Christus geopenbaard, eerst in het woord en toen in Zijn Persoon. Liefelijke omgang met Hem, Goddelijke leringen en onderwijzingen, Zijn lijdelijke borgtocht in bitter lijden en sterven, Zijn smadelijke dood, Zijn opstanding, Zijn verstand geopend om de Schriften te verstaan, Zijn hemelvaart en Zijn tussen treden als Die Verhoogde Middelaar Gods en der mensen, Zijn vrijspraak, toen alle hoop om behouden te worden afgesneden was, en vrede met God, die alle verstand te boven gaat en die hart en zinnen bewaart in Christus Jezus. De prikkel weggenomen uit de dood, door de vergeving der zonde.

En toch er ontbreekt nog wat aan. Hij gevoelt het duidelijk, nu hij tot bezinnen komt. In de ruimte die hij heeft mogen beleven, was er geen gebrek en geen tekort, maar nu

het in de schaal gelegd wordt, hetgeen hem geschonken is, in de ene schaal, en hetgeen er aan ontbreekt in de andere schaal, dan schommelt dat. De ene tijd gaat de ene schaal omhoog en de andere tijd de andere schaal, naar de mate dat hij licht en schijnsel krijgt op het geschonkene.

En hoe duidelijker dat nu dat deel van een mensenhand zichtbaar wordt (Dan. 5 : 5) aan de wand, zo te meer gaan zijn knieën tegen elkander stoten, want nu gaat hij zien, wat of hij nu gedaan heeft met hetgeen God hem uit genade geschonken heeft, daar hij zichzelf heeft mogen zien door het volbrachte werk van Christus, geheel en al schoon, zonder vlek of rimpel, door Zijn Heerlijkheid, die Hij op ons gelegd had. (Ezechiël 16: 13-15). Maar dat hij vertrouwd heeft op zijn schoonheid en op de volmaaktheid hiervan en zichzelf mansbeelden gemaakt heeft van hetgeen God geschonken heeft en met die weldaden van God afgehoereerd is en er stad en land mee afgereist heeft en met alle Egyptenaren en Chaldeeërs, ondanks het verbod, zich vermengd heeft en gedaan heeft gelijk de koning Hiskia (2 Kon. 20: 12-19), uit welke geschiedenis klaar en duidelijk blijkt het gevaar van uit te glijden vanwege de gladheid van de weg waarop wij wandelen, doordat wij, vanwege onze bedorven aard en natuur geneigd zijn om er mee van God af te hoereren, gelijk hier in dit hoofdstuk van de Koning Hiskia beschreven staat. En hoewel hij een man was, rijkelijk bedeed met genade, daar hij kon zeggen: "Och Heere, gedenk toch, dat ik voor Uw aangezicht in waarheid en met een volkomen hart gewandeld, en wat goed in Uw ogen is, gedaan heb", toen hij door de profeet Jesaja een boodschap kreeg van Godswege: "Geef bevel aan uw huis, want gij zult sterven en niet leven."

Hierin zien wij duidelijk dat Hiskia de dood niet aanvaarden kon met een openstaande schuld en een onbetaalde rekening. Tranen, gebed en zijn aangezicht naar de wand keren, was er een gevolg van.

Lees Jesaja 38 : 9-22 maar eens, hoe hij als een kraan of zaluw piepte en kirde als een duif en zijn ogen omhoog hief en zei: "O, Heere ik word onderdrukt, wees Gij mijn Borg. Hier had hij de schuld thuis gekregen en voor schuld een Borg nodig. Waar zijn zij heden ten dage, waar een Borg nodig is voor schuld. Die bitterheid was voor Hiskia bitter, *maar zijn ziel werd liefelijk omhelst, dat zij in de groeve der vertering niet kwam, want Gij hebt al mijne zonden achter Uw rug geworpen*. En de tekenen die hij er bij kreeg tot verzekering hiervan, dat hij ten derde dage op gaan zou in het Huis des Heeren en dat de zon tien graden achterwaarts zou gaan, over de gehele aarde zichtbaar en daarmee zo verhoogd, dat ze dier tijd Berodach, Baladan, de zoon Baladans de Koning van Babel, brieven en een geschenk door gezanten kwam te zenden en om te vragen naar dat wonderteken, dat in het land geschied was, dat de Heere hem verliet.

Hierin zien wij het gevaarvolle ervan. Hoe gemakkelijk dat een mens, nadat de Heere zijn zonden achter Zijnen rug geworpen heeft, in een zee van eeuwige vergetelheid, een mensen hart zich makkelijk verheft in de wegen des Heeren. Dat zien wij hier in Hiskia (2 Kon. 32: 23-26), hoe velen geschenken brachten tot de koning en kostelijkheden, zodat hij daarna voor de ogen aller heidenen verheven werd. En dat was nog wel voor zijn zonden vergeven waren en waarom hij krank werd tot stervens toe. En dat was het middel in Gods hand, dat Hiskia zich mocht verootmoedigen om de verheffing zijns harten.

Maar hoe weinig keren is dat het geval. Veelal wordt men de man of vrouw, met het van God geschonkene en keren er mee tot ons zelf in, en niet tot de Heere, en maken de genadelijke bevindingen die God ons schenkt tot schuilplaatsen.

Maar onze tekst spreekt van ***die in de Schuilplaats des Allerhoogsten is gezeten, die zal vernachten in de schaduw des Almachtigen.***

En nu wil ik trachten, met de hulpe Gods, aan te tonen, wat daaronder verstaan moet worden en wat het is en wat het niet is, als het kon en zijn mocht tot nut en zegen. Want beproeft uzelf of gij in het geloof zijt, want het hart verheffen in de wegen des Heeren woont niet alleen in Hiskia, maar in al degenen die in 't Heeren wegen mogen wandelen en als wij in die schuilplaats gebracht worden (en niet, zoals velen er zelf in klimmen), dat is een Eeuwig wonder van genade.

Maar om er in te mogen blijven is nog een groter wonder. Gelijk wij kunnen lezen in Joh. 15: "Ik ben de ware wijnstok, en Mijn Vader is de Landsman. Alle rank, die in Mij geen vrucht draagt, die neemt Hij weg, en al wie vrucht draagt, die reinigt Hij, opdat zij meer vrucht dragen. Gijlieden zij nu rein om het Woord dat Ik tot u gesproken heb. Blijf in Mij, en Ik in u. Gelijkerwijs de rank geen vrucht kan dragen van zichzelf, zo zij niet in den wijnstok blijft, also ook gij niet, zo gij in Mij niet blijft. Ik ben de wijnstok en gij de ranken die in Mij blijft, en Ik in hem, die draagt wel vrucht; want zonder Mij kunt gij niets doen."

Hierin ligt onze bedoeling zeer mooi in verklaard en welk vruchtbaar leven uit het in Hem blijven voortvloeit. Wij mochten hier wel Klaagliederen opheffen vanwege het verlaten van de springader des levendige water en het uithouwen van bakken, gebroken bakken, die geen water houden. Wij gaan proberen verder te gaan, naar de ontsluiting van de tekst en welke zaken er geleerd moeten worden, om de inhoud hiervan te verstaan mogen en waarom er nodig is: Hij moet wassen en wij minder worden, en hoe dat onderscheiden gekend moet worden en geleerd. Want dat wassen en minder worden is niet gescheiden van elkaar, maar wel onderscheiden en het een kan maar zijn vervulling krijgen door het andere. Daarom: *graaf dieper mensenkind, en gij zult nog meer gruwelen vinden.*

Als wij Hanna's lofzang lezen, dan vinden wij daarin, welke diepten Hanna heeft mogen leren om hoog, hoog te spreken, welke zieloefeningen hieraan voorafgegaan zijn, want als Hanna spreekt: "Hij doet ter helle nederdalen", dan heeft zij een hellevaart leren kennen. Denk hieraan. Dit is zo maar geen bloot gezegde of uitspraak, nee, dan zijn dat zaken uit beleving, en daardoor heeft Hanna hoog, hoog spreken geleerd, door kennen en beleven van haar vloek en helle-waardigheid en daaruit leren kennen uit hoe grote nood en dood zij was verlost geworden. En als zij getuigt: "Gij verhoogt en verheft de geringe uit het stof", dan is dat evenmin zo maar beeldspraak, nee, net zo goed beleving, en heeft in het stof moeten bukken, om uit het stof verhoogd te worden en is zij gebracht geworden waarvan wij lezen kunnen in Job 42: 6: "Daarom verfoei ik mij, en ik heb berouw in stof en as."

Een kennis die hij verkregen had, niet toen hij met het gehoor des oors van Hem gehoord had, nee, maar toen hij Hem zag in Zijn vlekkeloze Heiligheid en Rechtvaardigheid en Gerechtigheid. Daar leerde hij zelfverfoeiing, en als Hanna noemt hoe Hij nooddruftigen uit de drek verhoogt, dan was zij daar eerst in verzonken geweest en in die gracht ingedompeld geweest en daardoor geleerd en ondervonden dat haar kleren van haar gruwden, en met Lazarus geleerd: "Hij riekt nu al." De diepte leren kennen van mensen val is nodig om hoog, hoog te spreken.

Het wordt nog wel eens genoemd, dat het een leer is, die de mens op het diepst vernederd en God op het hoogst verhoogd. Maar waar zijn zij die bevindelijk tot deze kennis gebracht worden, want onze tekst spreekt van "Die in de Schuilplaats des Allerhoogsten is gezeten" en om tot die kennis te mogen geraken, moeten wij op het diepst vernederd worden. En dat is een plaats, waar een mens probeert zo ver mogelijk

vandaan te blijven.

Maar wij moeten, gelijk Hanna het geleerd had, tot die kennis gebracht worden van Hij vernederd en ook verhoogd Hij, want het gehele wonder van zalig worden vindt daar zijn oorsprong en ook zijn einde. Want Hij is de Alfa en de Omega, het begin en het einde. Hier wordt het stuk van heiligmaking geleerd en dat is geheel anders dan velen denken en doen.

Want velen stellen het stuk van Heiligmaking voor de rechtvaardigmaking en anderen denken door heiligmaking van hun zelve, de rechtvaardigmaking te verkrijgen. Maar de uitverkoren Kerk die hier gebracht wordt, leert het anders. Die leren dat in de rechtvaardigmaking een mens vrijgemaakt wordt van de schuld der zonde. Maar in de heilig making van de smet der zonde, die ons aanblijft kleven en waar de apostel van zegt in Rom. 7 : 24: "Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods", en in het er op volgende vers zegt: "Ik dank God door Jezus Christus, onze Heere", als Die Fontijn die geopend is, tegen de zonden en tegen de onreinheid, voor den huize Davids en voor de inwoners van Jeruzalem." Want door dat dieper graven en meer gruwelen vinden, wordt en blijft Hij onmisbaar in de gang van een dagelijks leven.

En dat is geheel anders dan met het hedendaagse Christendom, die bekeerd zijn. Maar Gods volk leert dat zij een dagelijkse bekering van node hebben.

Dat is wel anders uitgevallen, dan zij hadden gedacht, want elk denkt een klaar mens te worden en het tegenovergestelde moet hij tot zijn smart ondervinden, want hij krijgt een vermaak in de wet Gods, naar de inwendige mens, maar voelt een andere wet in zijn leden, welke strijd tegen de wet zijns gemoeds en zo wordt hij uit de ene schuilplaats na de andere verdreven.

Hierin zien wij wat een diepe betekenis en bedoeling deze tekst heeft, en wat een zalig voorrecht het is, die het te beurt mag vallen om in die schuilplaats gezeten te mogen zijn en de betekenis te mogen beleven van des Allerhoogsten, en hoe of wij daartoe alleen kunnen geraken, door aan de weet gebracht te worden, hoe arm, ellendig, jammerlijk, blind en naakt wij zijn, om hoog, hoog te leren spreken. Gelijk Hanna, want wij moeten hier dat lied leren van "Gij hebt ons Gode gekocht met Uw dierbaar bloed", en als het Gode behaagt naar Zijn Soeverein vrijmachtig welbehagen, ons dat te komen leren, dan komt Hij ons te Zijner tijd. En nadat wij de rechtvaardigmaking hebben mogen leren kennen, terug te brengen in het Paradijs. (2 Korinthe 12 : 4) Hoe hij in Adam uit de Hand Gods is voortgekomen, versiert met het deugdenbeeld Gods, van ware kennis, gerechtigheid, en heiligheid. En God zag dat het goed was, al het geschapene. Maar hoe wij nu in Adam, door vrije, moedwillige ongehoorzaamheid, van die boom gegeten hebben, waarvan God gezegd had: "Ten dage dat gij daarvan eet, zult gij den dood sterven".

En wij allen in Adam er van gegeten hebbend en ons zelf een drievoudige dood, onderworpen hebbend gemaakt, een geestelijk, tijdelijke en eeuwige dood en alle ontzettende gevolgen van dien, Gods beeld kwijt en verloren leggend, en de tijdelijk en eeuwige straffen ons moedwillig en vrijwillig onderworpen gemaakt.

Hier komen wij in te leven, hoe wij met heel het menselijk geslacht op de vlakte des veld geworpen liggen, vertreden in ons bloed. Maar hoe God nu uit Eeuwige zondaarsliefde, in de tijd der minne (de roeping in de tijd) hem komt op te rapen zoals hij daar ligt, walgelijk vertreden in zijn bloed, en hem toont welke weg de Heere uit vrije ontferming met hem gehouden heeft en die hier alle genoemd zijn geworden, en welke ik nu niet van stuk tot stuk weer noemen zal.

Maar hoe hij in de tijd opgeraapt is geworden en Christus hem nu door Zijn volbrachte

arbeid, als een reine maagd komt voor te stellen aan Zijn Goddelijke Vader en zegt: "Zij waren Uwe, maar Gij hebt ze Mij gegeven", en wij, overgegeven worden aan de Vader. En waar Paulus van zegt dat hij opgetrokken is geweest tot in de derde Hemel en gehoord heeft onuitsprekelijke woorden. *Als wij als kind aangenomen worden, de terugbrenging in het Vaderhart Gods of de Geest der aanneming tot kinderen*. Als God de Vader spreekt: *Mijn zoon, geef Mij uw hart*. Hier ontvangt men die witte keursteen, en op de keursteen een nieuwe naam, welke niemand kent, dan die hem ontvangt. Door welke wij roepen: *Abba, Vader* (Rom. 8: 15).

Allemaal nodig om de inhoud te verstaan en de betekenis van: "die in de Schuilplaats des Allerhoogsten is gezeten", want wat weet en kent een mens die geheel vervreemd is van de Allerhoogsten van Hem, als hij niet vernieuwd wordt van heerlijkheid tot heerlijkheid, als van des Heeren Geest? En daarom hoort en leest men hoe onrechtmatig men de *Geest der aanneming tot kinderen* zich toeëigend.

Maar om nu om de, en door de verdienste van Christus, door God de Vader geëigend te worden en ons de Geest der aannemingen geschonken wordt, geheel onderscheiden van de Geest des Geloofs, die in het harte uitgestort wordt in de nieuwe geboorte, of de levendmaking.

In het burgerlijke moet men het maar eens proberen om een geheel vreemd kind te eigenen. Dan wordt het een, twee, drie aan het ouder gezag ontnomen en het heeft heel wat voeten in de aarde om volgens recht en wet een kind aan te nemen, of wat men noemt te adopteren.

Maar hier in deze veel meer gewichtvolle zaken, is er geen mens die daar wat omgeeft. Ja, wie is er, die het onderscheid, heden ten dagen. Al zeggen zij allen dat zij het wel weten, daar zij onder de waarheid zijn opgevoed, hoewel men daardoor de oude leugen verstaan moet. Maar elk die deze zaken bij bevinding leren mag, om die diepte der wijsheid en der kennis Gods te leren, die leert de bedoeling van Abrahams woorden, wanneer hij zegt: "Ik heb mij onderwonden, om tot den Heere te spreken, hoewel ik stof en as ben", en die looft God met diepst ontzag en zegt: *wie zou die Hoogste Majesteit dan niet met eerbied prijzen*. Waar Zijn Majesteit hare glans verspreid. Heilig toch en t'eren, is de Heere der Heere.

Hier, door zulke wegen leert men den inhoud van deze tekstwoorden kennen. Wat het zeggen wil in die Schuilplaats des Allerhoogsten gezeten te zijn.

En dan verder van de Vader aan de Zoon teruggegeven te worden, als Zijn arbeidsloon, door Hem, Die gezegd heeft: "Ik zal u geven de Heidenen tot uw erfdeel en de einde der aarde tot uw bezitting", hetwelk God de Vader ook komt te verzegelen met den Heilige Geest der belofte, als het Onderpand van onze hemelse erfenis.

Ook alle zaken die niet meer genoemd worden, want zowel de zegelwet in het burgerlijke is afgeschaft geworden, zo ook in het geestelijke. Maar de orde des Heils is niet veranderd, al schaft een nietig mens die af. Maar volgens de door God zelf ingezette wetten, is het nog het zelfde gebleven en is het slot en sluitstuk nodig tot zaligheid gekend te werden.

Want zoals het voorheen in het burgerlijke, elk stuk dat niet gezegeld was, niet rechtsgeldig en strafbaar was, zo is het nog in het geestelijke elk die het in beleving leren mag, zal de verzegeling des Geestes - want het is groot als wij Hem mogen kennen de enige en waarachtige God en Jezus Christus, Die Hij gezonden heeft. Maar de verzegeling des Geestes is even onmisbaar (Efeze 1 : 13-14) - als een onmisbare zaak beleven, want dat is het zegel, dat de zaak als echt bestempeld.

Want voorheen was het zo, dat als iets gekocht en betaald werd, het zegel het

waarteken was van de betaling. Zo ook in deze zaak. Als hij onder de vrijgekochte door Zijn bloed behoren mag, dan is de verzegeling het teken en bewijs daarvan, want op dat zegel stond het Koninklijke wapen.

In die schuilplaats bewijs hebben van recht daartoe. En daardoor een *wettelijk eigendom van Christus* geworden zijn, als een van diegenen die Hem gegeven zijn als loon op Zijn arbeid. En wettelijk onderdaan worden van Christus als Koning.

Wij hebben hier te voren al genoemd dat degene die tot David kwam in de spelonk van Adulam, hij hun tot een overste werd, maar later is hij hun tot koning geworden en toen konden zij weer naar hun vorige bezittingen wederkeren, waaruit zij door benauwdheid, droefheid, van de schuld verdreven waren geworden. Maar toen hun schuld vereffend geworden is door Hem, Die nu Koning over hen was geworden, toen konden zij weer terug. Zo ook hierin. Als wij door Zijn volbrachte arbeid, van lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid, vrijgekocht zijn, dan zullen zij met gejuich tot Sion komen. Eeuwige blijdschap zal op hun hoofd zijn. Vrolijkheid en blijdschap zullen zij verkrijgen, maar droefenis en zuchting zullen wegvlieden (Jes. 35 : 10).

Hier in beginsel en hiernamaals in de volle betekenis er van en zullen het gezegend aardrijk erven. Dit is heel anders, dan over een Koning te praten, die men nog nooit in zijn schoonheid gezien heeft en onze Koning is van Israëls God gegeven, wordt veel gezongen, maar heel weinig beleefd. Maar die Koning te aanschouwen in Zijn Schoonheid, is geen gewoonheid, maar is een zielsbanket, Bruilofts kinderen voorgezet. Het wordt voor een tijd genoten en daarna weer weggesloten. 't Is meest voor de eeuwigheid, voor Gods kinderen weggeleid. Maar voor ons zelf in beleving Hem als Koning te mogen leren kennen, Die van Eeuwigheid daartoe gezalfd is (Spr. 8 : 23) geweest, van de aanvang van de oudheden der aarde aan, en van al degenen waar David koning over geworden was, en over wie Hij regeerde, was maar een klein aantal die Hem dagelijks zagen in zijn Koninklijke hoogheid, grootheid, macht en sterkte. En zo ook in het geestelijke.

Mefiboseth was één van degenen die gedurig aan zijn tafel aten, en zo ook alle tegenbeeldige Mefiboseths, die kreupel aan beide voeten zijn en uit het geslacht van Saul en die al hun leven lieden des doods geweest zijn, voor hun Heere de Koning, maar nu Zijn wettige onderdanen gemaakt zijn geworden en over wie Hij als Koning heerst met een Koninklijke heerschappij en waar Zijn Heiligheid hare glans verspreid. Heilig toch en 't eren, is de Heere der Heere.

Hier is een Koninklijke Autoriteit voor al degenen die in Zijn nabijheid mogen verkeren, en als Hij zich onttrekt, dan doen zij gelijk Mefiboseth, Sauls zoon, waarvan staat in 2 Sam. 19 : 24: "en hij had zijn voeten niet schoongemaakt, noch zijn knevelbaard beschoren, noch zijn klederen gewassen, van die dag af, dat de Koning was weggegaan tot die dag toe, dat hij met vrede wederkwam."

Dat zijn vastendagen, waarvan de Heere in Zijn omwandeling met hen op aarde gesproken had. Wanneer Hij hun kwam te voorzeggen (Matt. 9 : 15): "Kunnen ook de Bruiloftskinderen treuren, zolang de Bruidegom bij hen is? Maar de dagen zullen komen, wanneer de Bruidegom van hen zal weggenomen zijn, en dan zullen zij vasten".

En zo is het ook met de ware Sionieten hier op aarde.

Degenen die deze zaken in hun hoofd hebben en in hun beschouwing en bevassing, die hebben daar geen hinder van, die kunnen overal heen en naar toe. Vandaag naar een bruiloft of verjaardag en morgen naar een, naar hun eigen begeerlijkheden opgezamelde leraar, want die hebben niets en kunnen ook niets verliezen. Dus een

Naam en Praat Christen daar ons land vol van is en die aardige mannen of vrouwen genoemd worden.

Daar het tegenwoordige geslacht deze zegels niet gekend heeft, zal ik er hiernaast een afdrukken, tot verduidelijking hiervan.

(zegelafdruk)

Op dat zegel werd voldaan geschreven en de datum waarop het voldaan werd en de naam van degene die het voldeed. Als men een van de oude geschriften leest, komt men het wel eens tegen, het hier door mij geschrevene. Want alle die verwaardigd worden om in des Allerhoogsten Schuilplaats te zitten, moeten een gezegeld verblijfsrecht kunnen tonen.

Maar dat zijn niet waarvan wij lezen kunnen in Lucas 17 : 22: "En Hij zeide tot de discipelen: Er zullen dagen komen, wanneer gij zult begeren een der dagen van de Zoon des Mensen te zien, en gij zult die niet zien."

En als hetgeen hier voorzeggd werd, beleving wordt, wie weet daar op de dag van heden iets van wat het zeggen wil een levendig Godsgemis? Zoals de Bruid komt zeggen in Hooglied 3 : 3: "Hebt gij Hem gezien, die mijn ziel liefheeft?" Eerst nodig om Hem te kennen en lief te hebben, vooraleer het gemis smarte kan. Maar was is de oorzaak?

Mijn ziel doorzocht de rede, zegt de dichter, en waar zijn dezulken die als zij in verlatenheid komen, onderzoek doen naar de oorzaken hiervan.

Mijn volk heeft Mij vergeten, dagen zonder tal. Hier ligt meestentijds de oorzaak, en wat is dan het gevolg? Er wat anders voor in de plaats stellen, gelijk Israël deed ten tijde dat de zichtbare tegenwoordigheid gemist werd, toen Mozes met Hem op de berg was. Maakt ons Goden die voor ons aangezicht gaan en daaruit worden gouden kalveren gemaakt, die wij dan aanbidden. Mijn volk heeft twee boosheden begaan. Mij, de Springader des Levendige wateren hebben zij verlaten en zichzelf bakken uitgehouwen, gebroken bakken, die geen water houden.

En dit zijn alle schuilplaatsen, maar niet des Allerhoogsten, waartoe soms harde slagen nodig zijn, om van die dwaling zijns weegs bekeerd te worden.

Paulus had een engel des Satans nodig, die hem met vuisten kwam te slaan, om hem voor zelfverheffing te bewaren en op zijn plaats te houden. En hoe groter de klok, des te zwaarder moet het gewicht zijn, wil hij niet stil staan. En zo ook in de wegen des Heeren. Vanwege ons bedorven bestaan hebben wij een tegenwicht nodig. En daar hebben wij geen zin in, en proberen, als God het niet verhoed, onszelf te vrijwaren voor druk en kruis, door een weg waarvan wij in Job 12: 6 lezen, "die God tergen hebben verzekerdheden, om hetgeen God met Zijn hand toebrengt."

Maar Job had geen verzekering zoals het hedendaags Christendom, de goede niet te na gesproken. Want zelfs zijn vrienden "die veelal ook als een verzekering dienst doen", waren tegen hem en zijn beschuldigers geworden, en maakte zijn ellende nog veel zwaarder dan die te verlichten.

Maar God kwam Job een verdere kennis te leren en die diepte des satans moesten een van die dingen zijn, die medewerken ten goede. Degenen die God liefhebben en na Zijn voornemen geroepen zijn. Want Job dacht in zijn nest den geest te geven, maar door deze diepe wegen werd hij uit zijn schuilplaatsen uitgedreven, want al wat hij had, werd hem op een dag ontnomen. En om op de veelheid van zijn bezittingen zijn vertrouwen te stellen in een ogenblik te niet gedaan, en zo heeft de uitverkoren kerk door alle eeuwen heen door druk en kruis moeten leren, wie zij zelf en wie God was en is en zijn zal voor zijn arme volk, die overal uit en af gebracht moeten worden, en tot de keus moeten komen, om God te dienen, daar Hij geen mededingers gedogen

kant. Want gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben. Maar wij moeten een andere verzekering leren nodig krijgen en dat zij er altijd heel weinigen die leren waarvan wij lezen in Rom. 8 : 38-39: "Want ik ben verzekerd, dat noch dood, noch leven, noch Engelen, noch overheden, noch machten, noch tegenwoordige, noch toekomstige dingen, noch hoogte, noch diepte, noch enig ander schepsel, ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onze Heere".

En om die naar waarde te kunnen schatten, moet men eerst ondervinden wat of liefde Gods zeggen wil. Ik herinner mij gelezen te hebben het onderhoud tussen Huntington en Warburton, over die liefde gesproken.

Toen Warburton ging spreken over die liefde, dat Huntington direct de vraag stelde, wat of Warburton daarvan af wist. Toen Warburton rekenschap mocht doen van de Hoop die in hem was, toen biggelden hij Huntington de tranen over zijn wangen en hij bracht vele bewijsredenen bij, uit Gods Woord, dat het daarmee overeenstemde, en op gegrond was, en liefde Gods de Oorprong was, en in het hart uitgestort door de Heilige Geest, en die liefde sterker is dan de dood, harder dan het graf en vele wateren der verdrukking kunnen deze liefde niet uitblussen. Ja, al gaf iemand al het goed van zijn huis voor deze liefde, wij zouden het ten enenmale verachten (Hooglied 8 : 6-7).

Hier van verzekerd te mogen zijn, en waaraan de beloften verbonden zijn voor dit en het toekomstige leven. Daarom zeg ik u: "Zijt niet bezorgd voor uw leven, wat gij eten en wat gij drinken zult, noch voor uw lichaam, waarmee gij u kleden zult: is het leven niet meer dan het voedsel en het lichaam dan de kleding? Aanziet de vogelen des hemels, dat zij niet zaaien, noch maaien, noch verzamelen in de schuren en uw Hemelse Vader voedt nochtans dezelve; gaat gij de zelf niet zeer veel te boven? Wie toch van u kan met bezorgd te zijn, een el tot zijn lengte toedoen? En wat zijt gij bezorgd voor de kleding? Aanmerkt de leliën des velds, hoe zij wassen; zij arbeiden niet en spinnen niet, en Ik zeg u, dat Salomo, in al zijn heerlijkheid, niet bekleed is geweest, gelijk een van deze. Indien nu God het gras des velds, dat heden is, en morgen in de oven geworpen wordt, also bekleedt, zal Hij u niet veel meer kleden, gij kleingelovigen? Daarom, zijt niet bezorgd, zeggende: Wat zullen wij eten of wat zullen wij drinken, of waarmee zullen wij ons kleden? Want al deze dingen zoeken de heidenen; want uw Hemelse Vader weet, dat gij al deze dingen behoeft. Maar zoekt eerst het Koninkrijk Gods en Zijn Gerechtigheid, en al deze dingen zullen u toegeworpen worden. Zijt dan niet bezorgd tegen de morgen, want de morgen zal voor het zijne zorgen, elke dag heeft genoeg aan zijn eigen kwaad" (Matt. 6 : 26-34).

Ik moet dit er bij schrijven, mijn Meester gebiedt mij vanwege de verregaande heidense dingen heden ten dage, door mensen die voorgeven dat zij eertijds heidenen waren. Maar waar blijft nu hun eertijds zou men moeten vragen?

O, ontzettende zaak. Hier alleen zou men wel een boek van schrijven kunnen. Hoe zijn wij nu de aarden flessen gelijk geworden, allemaal verzekerde mensen, maar niet naar Rom. 8: 38-39. Waar vindt men nu die verzekerde mensen? En waar die verzegelden? Waarvan wij in Openbaring 7 : 4-9 kunnen lezen en die de Naam Zijns Vaders hebben geschreven aan hunne voorhoofden (Openbaring 14: 1). Het waren enkel reine dieren die herkauwden en de kloven der klauwen in tweeën klieften, die in de Schuilplaats des Allerhoogsten kwamen, rein door de afwassing van hun zonden door Zijn alleen reinigend bloed, en met hun voorgaand leven hebben moeten breken, hetwelk de apostel noemt "ook wij waren eertijds." Want ook wij waren eertijds onwijs, dwalende, ongehoorzaam, menigerlei begeerlijkheden en wellusten dienende, in boosheid en nijdigheid levende, hatelijk zijnde en elkander hatende (Tit. 3 : 3)

Wat wil nu zeggen bekeerd te zijn, tot de Herder uwer zielen (1 Petr. 2 : 25). Waar zijn en blijven de vruchten nu van een ander leven? Dus, verzegeling naar Efëze 1 : 13-14 en de verzekering naar Jes. 54 : 9-10. Wat al schuilplaatsen zoekt een mens buiten die Schuilplaats des Allerhoogsten. Ontelbare.

Wij gaan verder. Wij lezen van de Koningin van Scheba, toen zij tot de Koning Salomo kwam, en zag, en hoorde, dat in haar geen geest meer was. Zo ook, elke ziel, die het gegeven en geschonken worden mag tot die tegenbeeldige Salomo te komen, en zien en horen mag, er geen geest meer in is in hem of haar. Er zijn er die dat letterlijk ondervonden hebben (gelijk Potappel), die hun bewustzijn verloren voor een tijd en met Paulus niet weten of het in het lichaam of buiten het lichaam geschied is. Woorden zijn daar te kort en te arm voor, lof aanbidding is de inhoud en de enige smart, dat het niet ten volle geuit kan worden: "Verheugd in God naar waarde nooit te danken." De woorden zijn slechts adem, de tong is enkel stof, Uw Goddelijk mededogen, is boven alle lof. Hier leren wij met een Hanna hoog, hoog spreken, als wij eerst laag en diep, ingeleefd hebben leren kennen. Hier is Hij de Allerhoogste voor ons geworden, voor wie Salomo een huis bouwde. Maar de Allerhoogste woont niet in tempelen met handen gemaakt, gelijk de profeet zegt: "De Hemel is Mij een troon, en de aarde een voetbank Mijner voeten; hoedanig huis zult gij Mij bouwen, zegt de Heere, of welke is de plaats Mijner ruste?" (Hand. 7 : 47-50).

Hier is een toevlucht voor de bedrukten Zijns volks en een veilige schuilplaats. Hier beleven, waar wij eertijds van zongen, van 't Allerhoogst en eeuwig goed. Hier wordt de rust geschonken. Hier 't vette van Uw huis gesmaakt, een volle beek van wellust maakt, hier elk in liefde dronken. Voorproefjes en voorsmaken van de eeuwigheid, wanneer er verzadiging van vreugde zijn zal. Liefelijkheden voor Zijn aangezicht, eeuwiglijk en altoos, zonder uren, zonder dagen, zonder naar de tijd te vragen, met een Drie-enig God verenigt.

Een andere zaak dan met de mond te belijden, afzonderlijk leren kennen tot zaligheid. Hier een schuilplaats des Allerhoogste, voor een arme en ellendige, die van alle gehaat en van alle gesmaad wordt, naar Zijns Meesters voorzegging.

Maar hier wordt zijn hoofd verheven boven vijands bende. Hier te proeven en smaken dat de Heere goed is, en dat Zijn goedertierenheid in der eeuwigheid is. De liefde Gods des Vaders, en de liefde Gods des Zoons en de liefde Gods des Heiligen Geestes.

Een voorportaal des Hemels, zodat de ziel die hier gebracht worden mag, om in te mogen gaan door de enge poort, boven het aards gewemel, onbekwaam voor dit beneden rond, bekleed met de klederen des Heils en met de mantel der Gerechtigheid, een voorstede Gods in de Geest gemaakt geworden, alwaar het Gode behaagd een verbond met hem op te richten, gelijk in Gen. 14 : 7-8 te vinden is: "En ik zal Mijn verbond oprichten, tussen Mij en tussen u, en tussen uw zaad na u in hun geslachten, tot een eeuwig verbond, om u te zijn tot een God, en uw zaad na u."

Dit is een geheel andere zaak als waarvan men in sommige geschriften lezen kan van mensen die zelf met God een verbond kwamen op te richten, en hetwelk men goed en eerlijk menen kan, op zo een tijd net zo goed als het Petrus meende, toen hij zei, dat hij bereid was met Hem in de gevangenis te gaan en in de dood (Lucas 22: 33-34). Maar Hij zei: "Ik zeg u, Petrus, de haan zal heden niet kraaien, eer gij drie maal zult verloochend hebben dat gij Mij kent."

Daar liggen diepe, smartvolle lessen te leren. Wat bittere tranen kost, gelijk Petrus,

want naar buiten gaande weende hij bitterlijk, en daarom geloof wordt beproefd goud geheten, komende

62 63

uit het vuur, en daar wordt al wat van ons is, verbrand. En geloof dat niet beproefd wordt, is geen geloof. En de nuttigheid daarvan moest Petrus leren, en wij ook met hem.

Hoor maar dat hij zelf, daarna, er van zegt, in 1 Petrus 1: 7-8: "Opdat de beproeving uws geloofs die veel kostelijker is dan van het goud, hetwelk vergaat, en door het vuur beproefd wordt, bevonden worden te zijn tot lof en eer en heerlijkheid, in de openbaring van Jezus Christus: Dewelke gij niet gezien hebt en nochtans lief hebt, in dewelke gij nu, hoewel Hem niet ziende, maar gelovende, u verheugt met een heerlijke, onuitsprekelijke en heerlijke vreugde."

Hier hebben wij een schriftuurlijk bewijs dat al wat wij zelf beloven, niet van terecht komt. Wij zijn en blijven verbondsbrekers. Dat strekt ons niet tot eer, maar tot onze schande en droefheid, als wij het thuis krijgen. Maar het is een ontzettende les die wij moeten leren: "Zonder Mij kunt gij niets doen."

Maar als God met ons een verbond opricht, dan ligt dat onvoorwaardelijk en onveranderlijk, want Hij is een onveranderlijk God en in zo'n verbond hebben wij niets te zeggen en zijn een lijdelijke partij in dat verbond, dat van geen wankelen weet, en dat geheel en al vrijwillig is, want Hij zegt: "Ik zal hun vrijwilliglijk liefhebben" (Hosea 14: 5).

Dat is enkel maar te bewonderen en dat waarom is onbegrijpelijk en ligt enkel en alleen in Zijn Soevereine Vrijmacht, door de een te verkiezen en de ander te verwerpen, want Hij ontfermt die Hij wil en Hij verhard die Hij wil, en wie heeft Zijn wil weerstaan. Maar als wij verwaardigd mogen worden om in die Schuilplaats des Allerhoogsten te mogen zijn, dan mogen wij als het Gode behaagt, ook leren kennen, de veilige zekerheid hiervan en de fundamenten waarop het alles is gegrond, wat een eeuwige vastheid en zekerheid het in bestaat.

En Psalm 46 : 2-3: "God is een Toevlucht en Sterkte, Hij is krachtelijk bevonden een Hulp in benauwdheden. Daarom zullen wij niet vrezen, al veranderde de aarde haar plaats en al werden de bergen verzet in het hart van de zeeën" wordt dan gekend en ondervonden.

Dat is geheel anders dan te zingen van *het verbond van Abraham Zijn vriend, bevestigd Hij van kind tot kind*. Nee, dit is de beleving hiervan en de bevestiging. Het eerste zijn woorden der Waarheid, maar hier beleefd men de waarheid der woorden, dus dit is een persoonlijk apart verbond dat God Drieëenige met Zijn gunstgenoten opricht.

Als wij in die schuilplaats der Allerhoogsten zijn, de dienstbaarheid leren kennen onder het eerste of oude verbond en toen leren kennen, waarvan de profeet Jeremia spreekt: "Ziet de dagen komen, spreekt de Heere, dat Ik met het huis Israëls en met het huis van Juda een nieuw verbond zal maken: niet naar het verbond, dat Ik met hun vaders gemaakt heb, ten dage als Ik hun hand aangreep om hen uit Egypteland uit te voeren, welk verbond met Mij zij vernietigd hebben, hoewel Ik hen getrouwd had, spreekt de Heere. Maar dit is het verbond, dat Ik na die dagen met het huis Israëls maken zal, spreekt de Heere; Ik zal Mijn wet in hun binnenste geven en zal die in hun hart inschrijven, en Ik zal hun tot Een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn", waarvan het hier vernoemde verbond een verdere bevestiging of vervolmaking van is. Maar dat is door alle tijden heen een steen des aanstoots, en een rots der ergernis geweest, dat dit enkel en alleen maar is voor Zijn gunstgenoten, die Hij Zich ten erve

verkoren heeft, en er maar weinigen zijn die zalig worden.

En nu heeft de duivel, onder de toelating Gods, door alle eeuwen heen geprobeerd om met zijn helse listen en bedrog, de mensen te verleiden door zich te veranderen in een engel des lichts, en heeft vele van zijn dienaren uitgezonden om hem te helpen zijn helse plannen te volvoeren onder de naam van door God geroepen en gezonden zijn. Want zulke apostelen zijn bedrieglijke arbeiders, zich veranderende in apostelen van Christus. En het is geen wonder, want de satan zelf verandert zich in een engel des lichts. Zo is het dan niets groots, indien ook zijn dienaars zich veranderen als waren zij dienaars der Gerechtigheid: van welke het einde zal zijn naar hun werken (2 Korinthe 11: 13-15), en met zulke dienaars is ons land overdekt en er is niemand die er tegen getuigt, en het voor de waarheid opneemt. Ja, wat zeg ik, die er nog iets van durft te noemen, die worden het meest gehaat en gesmaad en vooral als zij zich van hun afscheiden, naar hun Meesters bevel en zich van hun onttrekken, omdat zij er zich niet meer mee verenigen kunnen, hun ogen geopend zijn geworden voor de leer, daar zij dikwijls van jongsaf in opgegroeid en gevoed zijn geworden, en die zij voor waarheid gehouden hebben, en geloofd dat het waren van God ingestelde inzettingen, hetgeen hun ook geleerd was geworden; voor hetwelk zij dikwijls gestreden hebben als van God ingestelde ordinantiën.

Maar nu door Goddelijk licht hun ogen zijn geopend geworden, en zij het zijn gaan toetsen aan de onfeilbare waarheid, hebben zij ervaren dat noch het een, noch het andere op de waarheid is gegrond. Maar dat het is zoals er in 2 Petrus 2 : 1-3 geschreven staat: "En er zijn ook valse profeten geweest, gelijk ook onder u valse leraars zijn zullen, die verderfelijke ketterijen, bedekkelijk invoeren zullen, ook de Heere Die hen gekocht heeft verloochenende en een haastig verderf over zich zelf brengende, en velen zullen hun verderfenissen navolgen, door dewelke de weg der Waarheid zal gelasterd worden, en zij zullen door gierigheid, met gemaakte woorden van u, een koopmanschap maken: over welke het oordeel sedert lang niet ledig is." En in die tijd zijn en leven wij nu al sinds vele jaren. Ja, van de hervorming af is het misgegaan en heeft men door listige omleidingen des duivels, verderfelijke ketterijen, bedekkelijk ingevoerd, en zijn van de wereld een kerk gaan maken, zonder wedergeboorte door Gods Geest. En heeft men door allerlei listen, de mensen gedwongen zich daar bij te voegen en dat is men kerk gaan noemen. En zo heeft men getracht het algemeen te maken door een algemene onschriftuurlijke kinderdoop en een algemene verzoeningsleer, is daar het gevolg van.

En leraars waarvan men geloven mag, dat het door God uitverkoren zijn, en nog enigszins anders preken, doen dezelfde zaken, hoewel er bij zijn waarvan men geloven mag, tegen licht en beter weten in, maar die de moed missen om er mede te breken en het naar, en op Schriftuurlijke gronden voort te zetten, benauwd zijnde niemand over te houden onder hun gehoor.

Meer met de eer en toejuiching van mensen op, dan van God, van dewelke zij nochtans zeggen, dat het hun Zender is. Maar waar blijven zij dan met hun opdracht (Jes. 58 : 1): "Roep uit de keel, houd niet in, verhef uw stem als een bazuin, en verkondig Mijn volk hun overtreding, en het huis van Jakob hun zonden," en enkel maar erg hebben in de wol, die wijn uit schalen drinken en zichzelf zalven met de voortreffelijkste olie. Maar bekommeren zich niet over de verbrekingen Jozefs (Amos 6 : 6).

Over dat koopmanschap van heden ten dagen zou men veel, veel kunnen schrijven, maar dat zou mij te ver van mijn tekst afvoeren.

Maar wat moet ik er van noemen, om enigszins het kostelijke van het snode te

scheiden, om aan te tonen wie in de Schuilplaats des Allerhoogsten is gezeten en wie in de schuilplaats der leugen zit. Want die teksten uit het doopformulier van Genesis 17 : 7: "Ik zal Mijn verbond oprichten tussen Mij en tussen u, en tussen uw zaad na u in hun geslachten, tot een eeuwig verbond, om u te zijn tot een God en uwe zaden na u", heeft men algemeen gesteld en voor een ieder die zijn kinderen laat dopen. Wat een ontzettende verdraaiing van Gods Woord wordt hier begaan, want dat Woord tot Abraham gesproken, was een verbond tussen God en Abraham en voor geen mens anders. Als enkel degene daar God Zelf, gelijk bij Abraham, dat verbond mee komt maken.

Wat een bedrog, wat een bedrog om dat algemeen toe te passen; wat een verregaande blindheid, moedwillig het brood der kinderen de honden voor te werpen, want God komt met geen mens een verbond oprichten, dan met de ware geestelijke kinderen van Abraham en van die kinderen des toorns die wij allen zijn van nature, maakt men leden en daaruit wordt wat men dan noemt een Kerk, samengevoegd.

En zo gaat het kroost, dat in der vaderen woord behagen schept, op het zelfde doolpad voort. Zij groeien op, worden onderwezen in die dwaling, doen belijdenis van een leer die niet op Gods Woord gegrond is, worden als lidmaten aangenomen en in het lidmatenboek geschreven en zijn dan leden van wat men Kerk noemt, maar niet is. Want de kerk hier op aarde is het van God van eeuwigheid uitverkoren volk en al het andere is bedrog en leugen en zijn vergaderingen van mensen, en synagogen des satans, alwaar het Sanhedrin gekweekt wordt. Want Godsdienst zonder God is de olie die de vlammen van vijandschap, die God in het Paradijs gezet heeft tussen het vrouwenzaad en slangenzaad, hoog doet oplaaien.

En dan maakt men deze natuurlijke mens wijs dat God een verbond met hen opricht, ja, niet enkel voor de tijd, nee er staat een eeuwig verbond, en dat wordt nog wel gedaan door mensen die het beter weten en geloven dat dit enkel bedrog is. Is het wonder dat de Heere met Zijn Geest en tegenwoordigheid gemist wordt door het volk zo te bedriegen voor een altijd durende eeuwigheid.

De massa is zo met dat bedrog opgegroeid, dat zij niet beter weten, noch hun zelf gemaakte voorgangers. Maar dit zijn schuilplaatsen der leugens en niet des Allerhoogsten; en in deze schuilplaatsen zitten miljoenen mensen en zijn miljoenen mensen in omgekomen, want de hagel zal de toevlucht der leugen wegvagen en de wateren zullen de schuilplaatsen overlopen en 'Weder verbond met de dood zal te niet worden en uw voorzichtig verdrag met de hel zal niet bestaan.

Dus de mensen wijs gemaakt dat God een verbond met hen opricht en door God de Vader verzegeld dat wij kinderen en erfgenamen zijn en dat Hij ons van alle goed verzorgen wil en alle kwaad van ons weren of ten onze beste keren.

En als wij in de Naam des Zoons gedoopt worden, zo verzegelt ons de Zoon, dat Hij ons wast in Zijn Bloed van al onze zonden, ons in de gemeenschap Zijns doods en Zijns wederopstanding inlijven, also dat wij van al onze zonden bevrijd, en Rechtvaardig voor God gerekend worden.

Desgelijks als wij gedoopt worden in de Naam des Heiligen Geestes, zo verzekert ons de Heilige Geest door dit Heilig Sacrament, dat Hij bij ons wonen, en ons tot lidmaten van Christus Heiligen wil, ons toeëigenende hetgeen wij in Christus hebben, namelijk, de afwassing onzer zonden, en de dagelijkse vernieuwing onzes levens, tot dat wij eindelijk onder de gemeente der uitverkorenen in het eeuwige leven, onbevlekt zullen gesteld worden.

Zie hier de hoofdinhoud van het formulier om de Heilige Doop te bedienen aan de kleine kinderen der gelovigen.

(Een verzekering en verzegeling zonder inhoud en geheel strijdig met Gods Woord. Hoe geheel anders als wij mogen leren de verzegeling des Geestes als een onderpand van onze Hemelse erfenis. O Dierbare God, de Heiligen Geest, o gezegende vertrooster).

Hier heeft men het paard achter de wagen gespannen; van de natuurlijke wereldse mensen zonder wedergeboorte, gelovigen gemaakt en ook zo van hun kleine kinderen. En zo volgt het ene geslacht het andere op in dat zelfde voetspoor van dwaling en deze geraffineerde leugens noemt men gereformeerde waarheid. En in deze schuilplaats schuilt bijna de gehele mensheid, totdat de hagel de toevlucht der leugens wegvaagt en de wateren de schuilplaats overlopen, en dat verbond met de dood teniet wordt gedaan, en het voorzichtig verdrag met de hel niet bestaan zal (Jesaja 28 : 17, 18, 19). Want het deksel zal te smal, en het bed te kort wezen.

Hierin zien wij hoe algemeen men deze gewichtvolle zaken komt te stellen en de verzegeling en verzekering, die enkel voor Zijn gunstgenoten zijn, algemeen iedereen toepast, en hem of haar een leugen in de rechterhand geeft om blindelings op een allesbeslissende eeuwigheid aan te reizen en voor eeuwig mede om te komen.

Dit zijn stukken en zaken waartoe vele van de ware kerk in haar leven niet toe geraken, en voor staan blijven en waar de Godsdienst met een lange polstok van doop en belijdenis overheen springt, maar eeuwig mede ontkomt. Door het noemen van hetgeen degene die in de Schuilplaats des Allerhoogsten gezeten zijn, en wat hun in die schuilplaats geschonken wordt en welke gronden van vastigheid zij geschonken krijgen, was ik enerzijds verplicht ook te noemen hoe bedrieglijk men verbondskinderen maakt, door een onschriftuurlijke, bedrieglijke, gevaarvolle, algemene kinderdoop, tot de wet en tot het getuigenis. Als het niet is na deze woorden, het zal zijn dat zij geen dageraad hebben zullen. En dan maakt men van zulke dode leden, dode diakenen en dode ouderlingen en dode voorgangers. Maar hoe zult gij het ten einde van dien maken, als ge meent in te zullen gaan.

Hierin zien wij, wat een eeuwig wonder het is en zijn zal, als wij verwaardigd worden om te mogen zitten in die Schuilplaats des Allerhoogsten en in dat verbond met God Drieënig betrokken te worden; welke ongekende vastigheid hier in verklaard ligt en op welke Rots het gegrond is.

En om nu te mogen vernachten in de schaduw des Almachtigen.

En nu wordt schaduw door geen mens zo gewaardeerd, dan door een woestijnreiziger, die aan de verzengende stralen van de zon is blootgesteld. Een beeld waar wij ons hier in de lage landen moeilijk een voorstelling van maken kunnen, en ik zal op het zinnebeeld niet verder ingaan, dan hoognodig is om tot de zaak te komen van hetgeen er onder verstaan moet worden. En omdat alle ware Israëlieten als zij uit Egypteland uit het diensthuis uitgeleid worden door Een Hoge Hand en al de wonderen gadeslaan die Hij aan hun heeft gedaan, door een weg te banen waar geen weg was, door een woeste baren en brede stromen en hun vijanden dood aan de oever van de Schelfzee hebben zien drijven; gezongen hebben:

*"Zij gaan van kracht tot kracht steeds voort,
elk hunner zal in 't zaligst lot,
van Sion haast voor God verschijnen";*

de vuur en wolkkolom voor hun aangezicht hebben zien heengaan, en toen, en toen zijn zij in de woestijn gekomen, een brandende zon van boven en gloeiend zand van onderen, om te beproeven al wat in hun hart was, om te leren uit het hart des mensen komen voort (Mark. 7 : 21). Want van binnen uit het hart der mensen komen voort: kwade gedachten, overspelen, hoererijen, doodslagen, dieverijen, gierigheden, boosheden, bedrog, ontuchtigheid, een boos oog. Lastering, hovaardij, onverstand. Al deze boze dingen komen voort van binnen, en verontreinigen de mens. Want daar is wat openbaar gekomen.

Een zinnebeeld van de geestelijke uittocht uit Egypte en de reis door de woestijn van dit leven. Van het Israël Gods naar de Geest.

"En Ik zal hen voeren in de woestijn, en Ik zal naar haar hart spreken, en Ik zal haar geven hare wijngaarden vandaar af. En het dal van Achor tot een deur der hope; en aldaar zal zij zingen als in de dagen van haar jeugd, en als ten dage toen zij optoog uit Egypteland (Hosea 2: 13-14).

En om nu tot en in de schaduw gebracht te worden om daar te mogen vernachten, moet men heel de reis van de kinderen Israëls overbrengen tot onze geestelijke inhoud van die zal vernachten in de schaduw des Almachtigen. Wat ontmoet is op die weg, welke verzoeken en welke beproevingen, angsten en benauwdheden, strijd en aanvechtingen. Want schaduw krijgt alleen waarde voor iemand die de verzengende hitte heeft leren kennen van een brandende zon.

Hoe weldadig doet het aan om dan te rusten en te vernachten in de schaduw; en nu is het natuurlijke beeld niet te vergelijken. Een uitverkorene die door diepe wegen geoefend is geworden, die heeft ervaren wat het in houd, ellende te leren kennen en de naamloze diepte hiervan; maar waarvan hij heeft mogen leren dat zij alle onmisbaar waren en mede hebben moeten werken ten goede.

Om te leren uit hoe grote nood en dood hij is verlost geworden en nu een verdere kennis verkregen hebbende om te mogen geraken in die Schuilplaats des Allerhoogsten, namelijk in Christus, Die de enige Schuilplaats is. "Want Die Man zal zijn ene verbergings tegen de wind en een schuilplaats tegen de vloed als waterbeken in een dorre plaats, als de schaduw van een zware rotssteen in een dorstig land" (Jesaja 32 : 2).

Hier vinden wij Hem zowel als een schuilplaats als een schaduw afgebeeld in dit vers. Maar om Hem alzo te mogen leren kennen, bij bevinding, daar komt het op aan voor een ieder van ons, dat Christus voor ons de Enige Schuilplaats en de Enige Schaduw wordt des Allerhoogsten en des Almachtigen. En zoals bij hitte schaduw begerig wordt, en weldadig aandoet, zo ook als wij mogen komen om onder Zijn Schaduw te vernachten.

Betekent niet zo maar even een kort bezoek van een Hooggewaardeerde, aangename gast, maar Eén Die bij ons overnacht, er mede ter ruste gaat, en met de Bruid mogen zeggen: "Worde ik wakker, zo ben ik nog bij u." Aangename legering om in die schaduw des Almachtigen te mogen vernachten na de doorgemaakte hitte van de dag, van drukkende zorgen, kwellende ellende, moeite en verdriet, strijd en aanvechting, verzoeking en beproeving, het gewicht van een lichaam der zonde en des doods, haat en smaad van degenen die van de wereld zijn.

Onverenigd met man, vrouw, broer, zuster of kinderen, want een mens zijn vijanden zijn zijne huisgenoten. Dan hiermede gekweld te worden en dan daarmede geplaagd; door duizend zorgen en duizend doden gekweld te worden, omringd te worden door een stierenheir, sterk van krachten, door honden omsingeld te zijn, tot een uitvaagsel en afschrapsel gesteld geworden. Listig omgeleid te worden door de duivel, aangepord en gekweld door de verklager der broederen, die degene die ons dierbaar waren

geworden en waarmede wij vriend en metgezel zijn, in een verkeerd daglicht komt te stellen. En het wonder is dat na alle gevallen banden, men zich niet komt te onttrekken van dezulken waarmede men tevoren wenste te leven en te sterven en waarmee men door zoete banden verbonden was. Door een vergadering van boosdoeners omgeven te zijn; droefenis en benauwdheid te vinden, ziekte en pijnen en doodsschaduwen; door gezichten en dromen verschrikt te worden; een der dagen denken om te komen door de hand van Saul, en wat jammer en ellende er al meer kan zijn. Teveel om op te noemen. Maar roepende tot de Heere in de benauwdheid die zij hadden, heeft Hij hen verlost uit al hun angsten en vrezen.

Dikwijls gedacht hoe zal zo iemand als ik ben, en me gevoel, ooit tot die zaken geraken. Hoe word ik ooit tot God bekeerd? En in een verzoende staat gebracht? En kennis van zaligheid gegeven in de vergeving van mijn zonden, als men dan hoorde hetgeen anderen geschonken was geworden.

O, hoe gelek het dan dikwijls onmogelijk, dat niet alleen anderen, maar ook mij vergeving van zonden geschonken zou worden, en dat ik mocht zeggen op goede gronden: "Mijn Liefste is mijn, en ik ben Zijn." Maar nu gebracht geworden tot de wetenschap der Heiligen, die hij tevoren met Agur niet kende en gebracht zijnde nu in Die Enige en ware Schuilplaats des Allerhoogsten, en te mogen vernachten in de Schaduw des Almachtigen en deel gekregen in de erve der Heiligen in het licht, Erfgenamen Gods en mede erfgenamen van Christus, omdat wij also met Hem niet alleen zouden lijden, maar ook verheerlijkt worden.

Die ons nu tot het zelf bereid heeft, is God, Die ons ook het onderpand des Geestes gegeven heeft (2 Corintbe 5).

Aangenaam zitten en vernachten in een veilige schuilplaats. Hoe een veilig gevoel en waarneming is het voor een die de zee bevaart, en door alle doorgestane angsten en gevaren nu in een veilige schuilplaats is aangeland en rustig neerzit in de haven zijner begeerte. Of als een die uit een verzengende hitte nu in de schaduw is en daar uitrust en overnacht van zorgen en smart. Verheven boven 's vijands benden, in een hoog vertrek gesteld geworden, niet te vrezen al veranderde de aarde haar plaats en al werden de bergen verzet in het hart der zee. "Geen kwaad te vrezen, want Gij zijt bij mij, Uw stok en uw staf vertroosten mij. Gij richt de tafel toe voor mijn aangezicht, tegenover mijn vijanden en mijn tegenpartij. Gij maakt mijn hoofd vet met olie, mijn beker is overvloeiende. Immers zullen mij het goede en de weldadigheid volgen al de dagen mijns levens, en ik zal in het Huis des Heren blijven in lengte van dagen" (Psalm 23).

Hier mogen Mefiboseth's gedurig eten aan des Konings tafel, met een bijblijvend gevoel wie of zij zijn, uit de huize Sauls en al de dagen lieden des doods geweest voor hun Heere den Koning. Wat een stof van verwondering en aanbidding nu in Zijn gunst en gemeenschap te mogen delen. Uit Lodebar (Pesthuis) gehaald en gedacht van eeuwig om te komen, vol angst en siddering de reis moeten aanvaarden en niet anders gedacht dan om te komen, en nu: alle angst en verschrikking weg. Vreest niet Mefiboseth, want Ik zal zeker weldadigheid bij u doen, om Jonothans wille en Ik zal u alle akkers wedergeven en gij zult gedurig brood eten aan mijn tafel (2 Sam. 9 : 8). En zo ook voor die geestelijke Mefiboseth's die door de val kreupel geworden zijn, overal kreupel en mank aan gaan en geheel afhankelijk gemaakt zijn, die worden genodigd om gedurig brood te eten aan Zijn tafel.

Ook niet in overeenstemming met het hedendaags Christendom, want die moeten het stellen met hetgeen vroeger gebeurd is en die duisternis tot licht stellen en proberen goed te praten, om zichzelf te handhaven en veroordelen alle Mefiboseth's die gedurig

bij de Koning eten mogen, van dat brood dat uit de Hemel is nedergedaald en die gezegd heeft: "Ik ben het Brood des Levens", en de spijs is die blijft tot in der eeuwigheid. Hiermede dagelijks gevoed te worden, aan de tafel die toegericht is tegen over Zijn wederpartij en hun hoofd vet maakt en hun beker overvloeiende en die zichzelf niet voeden met as, want dat is de spijs der slang en haar zaad en die hebben genoeg aan een naam dat zij leven, daar zij dood zijn; en die genoeg hebben aan een vormgodsdienst zonder wezen.

Nogmaals de uitverkorenen die proberen van elke blijk van Zijn liefdegunst en genade een schuilplaats te maken, want de dwaasheid is in het hart der jongen gebonden en het is de roede der tucht, die ze verre van hem doet.

Die in Mij blijft en Ik in hem, die draagt veel vrucht, want zonder Mij kunt gij niets doen. Dus om een vruchtbaar leven te mogen hebben, moeten wij in die schuilplaats blijven en zo gauw als wij onze schuilplaats weer maken, van onze bevindingen, dan zijn wij al weer uit de schaduw van den Almachtigen. En hier leert men wat het zeggen wil onvruchtbaar te zijn, want Rebekka kwam na haar huwelijk er achter dat zij onvruchtbaar was. En zo ook de uitverkoren Kerk leert het pas met wetenschap dat zij onvruchtbaar zijn en leren:

*Zonder U kan ik niet zuchten,
niet van hier naar Boven vluchten;
zonder U niet zijn verblijd.
Schoon Gij goedertieren zijt.*

En de Godsdienst kan het zelf en alles zich onrechtmatig toeëigenen. Maar alle heilsgoederen zijn enkel voor Zijn Volk en die worden daarmee onderhouden. Zij kunnen nu zichzelf niet toeëigenen en geen ding aannemen, tenzij het hun uit de Hemel gegeven wordt.

Wat al rijkdommen er in Zijn Woord liggen, hoeveel beloften er zijn, die moeten hun geschonken worden door het geloof. Want die belofte in dat doopsformulier uit Handelingen 2: 39: "*want u komt de belofte toe*", wie moet men daar onder verstaan? Is dat algemeen of enkel voor de uitverkoren kerk? Als nu al de beloften vast zijn voor al het zaad, welk zaad wordt daardoor verstaan, 't vrouwenzaad of 't slangenzaad? Waarom dan de mensen zo openlijk te bedriegen voor een altijd durende eeuwigheid en waarom als in de tegenwoordigheid Gods deze zaken niet eerlijk klaar en duidelijk uiteengezet, in plaats om zulke gevaarlijke schuilplaatsen in te richten, voor een van nature blind mens en hun zo in de gracht te doen vallen?

Is dit nu het werk doen van een Evangeliedienaar/

Men kon hun beter de naam van in de gracht-helpers geven. Eénmaal zullen wij allemaal rekenschap moeten afleggen van ons rentmeesterschap en dat zal wat zijn, als men de blinde op de weg heeft doen dolen, want, vervloekt zij, die een blinde op de weg doet dolen. En al het volk zal zeggen Amen (Deut. 27 : 18). En zo worden er miljoenen misleid en op een doolpad geleid, want heel die verkeerd aangehaalde tekst van Petrus uit Handelingen 2 : 39, is enkel voor Gods volk en niet algemeen voor iedereen, net zo min als de sacramenten van Doop en Avondmaal, hetwelk zegelen en waartekenen zijn op het van God geschonken geloof, en niet voor een historiek geloof van een mondbelijder.

Want met de mond belijdt men, maar met het hart gelooft men tot rechtvaardigheid. Waarom zo goddeloos gehandeld en de mensen leugens doen geloven, waar zij eeuwig mede omkomen. Moet dat nu de Kerk van Christus zijn, die zulke blinde

leidslieden der blinden van de mensen maken in hun onwedergeboren staat. Moet men dat nu de Kerk noemen? Komen die nu de beloften toe? Of de vloeken? En uw kinderen volgt er. Maar welke kinderen worden hier bedoeld? Duivels kinderen óf kinderen Gods? En die daar verre zijn, zoveel als de Heere onze God toeroepen zal. Wie worden er nu geroepen? Degenen die Hij te voren verordineerd heeft? Of wordt hier een uitwendige roeping mee bedoeld, waardoor God zich van een elk komt vrij te maken, als Hij komt zeggen (Spr. 1: 24-33): "Dewijl Ik geroepen heb en gijlieden geweigerd hebt, Mijn Hand uitgestrekt heb en er niemand was, die opmerkte, en gij al Mijn raad verworpen en Mijn bestraffing niet gewild hebt, zo zal Ik ook in ulieder verderf lachen, Ik zal spotten wanneer uw vrees komt. Wanneer uw vrees komt, gelijk een verwoesting, en uw verderf als een wervelwind, wanneer u benauwdheid en angst overkomt", enz.

O, ontzettende zaken, om het volk zo te verleiden, om ze zonder wedergeboorte Kerk te maken en als zodanig te beschouwen en hun zo te noemen, en slangen en adderengebroedsel als kinderen Gods aan te spreken en hun met een leugen in hun rechterhand blindelings naar een bodemloze put laat gaan, geblinddoekt met de leugens van leugenaars. Is dat nu over van de Hervorming? Zo'n misvormde verschrikkelijke toestand? Waar zijn nu Sions Wachters? Zijn er nog, die de Heere op de muren gesteld heeft? Die al den dag niet zullen zwijgen en die tot de Allerhoogste moeten kermen en zeggen: "hoe zou ik aan zien de ondergang van Mijn volk en het verderf van Mijn geslacht." In de hand gegeven van de satan en zijn dienaars, in een kracht der dwaling, dat zij de leugen geloven. En er is niemand die hier tegen getuigt. De besten, waarvan men geloven mag dat het mensen zijn die het anders geleerd hebben, die gaan broederlijk met leugenaars en bedriegers om, omdat zij vijanden zijn van het kruis van Christus, en er openlijk niet tegen durven getuigen. En om het kostelijke van het snode te scheiden, daar zij zich Evangeliedienaars noemen, en dat mensen zijn die bij een dorsende os vergeleken worden, waarmee verstaan en bedoeld wordt, om kaf van koren te scheiden. Maar de beste leraars van nu durven dat niet te doen, bang dat zij klanten kwijt raken. En zo wordt met alle listen en lagen geprobeerd de banken gevuld te houden. Dat heeft meer waarde dan het zieleheil van de mensen; dat is maar een zaak van geen belang. Hoofdzaak is, volle banken en een talrijk gehoor.

Wee de Herder die zichzelf weiden; zullen niet de herders de kudde weiden? En om hun toehoorders in schuilplaatsen der leugens te voeren, die eenmaal de hagel wegvagen zal. En dat verbond dat zulke leraars de mensen hebben wijs gemaakt, zal te niet gedaan worden. Abraham, de vader der gelovigen, was negen en negentig jaar oud, van God uitverkoren en geroepen, toen de Heere Zich aan hem openbaarde als de Almachtige. En Zijn verbond met Abraham en zijn zaad na hem kwam op te richten. En nu heeft men dat zo algemeen gemaakt, dat, als men zich maar bij een vergadering van mensen aansluit, wat zij dan Kerk noemen, en als dan hun pasgeboren kinderen, die alle een gevallen beeld omdragen, maar gedoopt zijn, dan zijn zij in het verbond opgenomen.

Maar de Heere zegt in Psalm 50 : 16: "Maar tot de goddelozen zegt God: Wat hebt gij Mijne inzettingen te vertellen, en neemt Mijn Verbond in uwe mond." En zo worden kinderen voor al eer zij deze dingen begrijpen, al in een schuilplaats der leugens gebracht en met het verder opgroeien, krijgen zij een vaste plaats in die schuilplaats door belijdenis dat die leugens de waarheid zijn. En als er geen wonder gebeurt, dan blijven zij daar in en komen eeuwig om door in de gracht-helpers, die er duizenden zijn.

En zo worden miljoenen mensen door de duivel en zijn helpers op een zogenaamde

godsdienstige manier in de hel gebracht en geholpen. Christus is Die Enige Schuilplaats des Allerhoogsten en Die ware schaduw des Almachtigen; en dit is ten Eeuwige Leven, dat zij U kennen, de Enige Waarachtige God en Jezus Christus, Die Gij gezonden hebt. En dat is anders dan met de mond belijden. En nu komt het voor een elk er maar op aan wat kent men hier van. Zelfkennis en Godskennis.

Niet hoeveel kennissen wij hebben en mee omgaan en bij wie wij schuiling zoeken en vinden. Ook niet hoeveel boeken wij lezen. Al zijn zij nog zo zuiver en op Gods Woord gegrond en al kunnen zij tot nut en stichting zijn en al zijn het geschriften van Godzalige voorvaders, die met hun geschriften nog spreken nadat zij gestorven zijn en waar wij schuilplaats in zoeken kunnen Maar wij moeten bevinden dat ook in deze het bed tekort en het dek te smal is, en wij met deze allen niet mede voor God bestaan kunnen.

Want al belijden wij: "Ik geloof in God, den Vader, den Almachtige", wat hebben wij hiervan bij beleving leren kennen al belijd men dat God een Enig God is. Gij doet wel, zegt de Schrift, de duivelen geloven het ook, en zij sidderen. En al heeft men door Zijn Soevereine Vrijmacht en door eeuwige verkiezing, het mogen leren kennen een ander leven deelachtig te zijn en de Geest der Genade en der Gebeden over ons uitgestort is en alle stukken nodig tot zaligheid gekend te worden, bij ondervinding deelachtig geworden, als wij er een schuilplaats van maken, dan zijn wij uit de Schuilplaats des Allerhoogsten en uit de schaduw des Almachtigen, en daar liggen wij allen voor bloot om dat te doen. Zelfs van de uitnemendheid der openbaringen kunnen wij een schuilplaats maken. Dat zien wij in Paulus. Een engel des satans was er toe nodig om hem met vuisten te slaan, om daar niet in te schuilen en zich op te verheffen.

Maar hij moest leren, en wij met hem, om overal afgebracht te worden en te leren sterven aan al wat geen God in Christus is, en te zeggen: "Christus is het alleen waar mijn hart heen gaat, naar Die Levensvorst mijn ziel gedurig dorst".

Dorsten naar die Levende Fontein der wateren, met al het ondervondene, het niet kunnende stellen, maar verwachtende stad, die fundamenteen heeft, welker Kunstenaar en Bouwmeester God is.

Om met David in Psalm 4 te zeggen: "Welgelukzalig zijn zij, die in Uw Huis wonen; zij prijzen U gestadiglijk, om dan gedurig bij Hem te zijn, want daar zal verzadiging van vreugde zijn, liefelijkheden aan Gods rechterhand." Eeuwig ondervinding dat, die meent iets te weten, die heeft nog niets gekend van hetgeen behoort gekend te worden. En met de Apostel in Fil. 3 : 12 te zeggen: "Niet dat ik het alrede verkregen heb, of alrede volmaakt ben, maar ik jaag er naar, of ik het ook grijpen mocht, waartoe ik van Christus Jezus ook gegrepen ben".

Waarnemende dat het hier allemaal maar ten dele is, al hetgeen wij er van mogen kennen. Maar wij zullen vervolgen van de Heere te kennen en geleerd dat een ziel zonder wetenschap niet goed is, en daarom is er een opwassing nodig in de genade en in de kennis van onze God en Zaligmaker, Jezus Christus, en in de kennis van ons zelf: "want Hij moet wassen en wij minder worden", om de inhoud te leren van hetgeen de Heere zegt in Zefanja 3 : 12: "Maar Ik zal in hei midden van u doen overblijven een ellendig en arm volk, die zullen op de Naam des Heeren betrouwen."

Die waarachtige armoede des Geestes wens ik allen toe, om dagelijks in te leven, het armste en behoeftigste schepsel te zijn van heel de wereld, om uit die volheid te ontvangen genade voor genade, te leren ondervinden, dat armen met goederen vervuld worden en rijke ledig weggezonden worden. En dat moeten wij gemaakt worden, en gehouden worden. Arm makende genade bij aan- en bij voortgang.

Ik wil hier nog eens herhalen uit de praktijk en ondervinding van mijzelf, dat het u

gegeven worden mag om dag en nacht aan te houden. Laat er geen stilzwijgen bij u gevonden worden, want het Koninkrijk der Hemelen wordt geweld aangedaan, en de geweldhebbers nemen hetzelfde met geweld. Dat ge dan onder een van die geweldhebbers behoren moogt om het Koninkrijk Gods en Zijn Gerechtigheid te vinden. Want hoeveel zitten er niet in een of andere schuilplaats, maar niet des Allerhoogsten en vernachten daarin, maar niet in de schaduw des Almachtigen. Velen zitten in een schuilplaats van zatheid van brood, en stille gerustheid. Het leven hunner hand gevonden hebbende en kan den Hemel niet verkwikken en de hel niet verschrikken.

Dat het Gode dan behage moge het geschrevene tot nut en zegen te doen zijn voor velen, om uit hun doodslaap te doen ontwaken, eer dat Hij het duister komt te maken en uw voeten zich stoten aan de schemerende bergen. Om nog te zoeken en te vinden die Schuilplaats des Allerhoogsten en die schaduw des Almachtigen, want anders zult ge eenmaal roepen tot de bergen *valt op ons, en tot de heuvelen bedekt ons, want de grote dag Zijns toorns is gekomen, en wie zal bestaan.*

Maar als wij, zoals ik noemde, "en uit de praktijk aantonen zou, waarlijk arm zijn gemaakt en behoeftig, als dan de Heere spreekt: Vreest niet, gij wormke Jakobs, gij volkske Israëls, Ik help u en ondersteun u, met de Rechterhand Mijner Gerechtigheid". Denk er om, ik spreek tot degenen die het mogen verstaan, dat een woord uit verre lande is als koud water op een vermoeide ziel en als een goede tijding uit een ver land. Ja, als gouden appels in zilver gebeelde schalen, want als wij een woord krijgen, is er plaats voor gemaakt en is onze waarneming in overeenstemming met hetgeen de Heere ons toedient.

Dus als de Heere spreekt "Vreest niet, gij wormke Jakobs", dan voelen wij ons als een wormke, vol vrezen en een goed woord verblijdt het hart. En zo moeten wij leren bij bevinding, dat waarlijk arm gemaakt en arm gehouden de grootste rijkdommen aan verbonden zijn. Een wormpje Jakobs, een volkje Israëls (Jes. 41: 14) te zijn gemaakt en zich te gevoelen na Psalm 22: 7-8: een worm en geen man, een smaad van mensen en veracht van het volk. Allen die mij zien, bespotten mij, zij steken de lip uit. Zij schudden het hoofd. *Een dienstknecht is niet meer dan zijn Heer. Indien zij Mij vervolgd hebben; zij zullen ook u vervolgen* (Joh. 15 : 20). En daarom is het zo gelukkig dat Hij Zelf Zijn volk tot schuilplaats is, zodat zij bij tijdens mogen zingen uit beleving:

*"Gij zijt mij Heere een Schuilplaats in gevaren.
Gij zult mij voor benauwdheid trouw bewaren.
G' omringt me, daar Gij mij in ruimte stelt.
Met blij gezang, dat mijn verlossing meldt.
Mijn leer zal u, o mens naar 't recht doen handlen,
en wijzen u de weg, die gij zult wand'len.
Ik zal u trouw verzellen met Mijn raad,
terwijl Mijn oog op u gevestigd staat".*

Heerlijke Schuilplaats voor de vermoeiden van kracht. Veilig in Zijn armen te schuilen en te rusten. Want er blijft dan een raste over voor het volk van God. Hier bij tijden en ogenblikken, totdat zij in mogen gaan in de eeuwige rust, waar zij hier beneden in dit tranendal bij ogenblikken verlangend uit zien en hun ziel als bezwijkt van sterk verlangen en zij verlangend uitzien naar het Vaderland der ruste. En als de zee dan effen is en kalm, dan zouden zij de oversteek durven wagen. *Verlangende met*

onze woonstede, die uit de Hemel is, overkleed te worden, want ook wij, die in deze tabernakel zijn, zuchten (2 Cor. 5 : 2-4).

Geleerd en onderwezen in het dwaze van ons zoeken en gaan in verkeerde schuilplaatsen en elke keer daar weer uitgedreven, zo ook als wij het zochten bij degenen van wie wij dachten dat het vrienden waren. O, wat bitterlijke teleurstellingen en droeve ervaringen daarin opgedaan, en wat stormen zijn er nodig geweest, om ons uit die schuilplaatsen uit te drijven, gelijk David in Psalm 55 beschrijft: "Want het is geen vijand, die mij hoont, anders zou ik het hebben gedragen. Het is mijn hater niet, die zich tegen mij groot maakt, anders zou ik mij voor hem verborgen hebben. Maar gij zijt het, o mens! Als van mijn waardigheid: mijn Leidsman en mijn bekende: Wij, die te samen in zoetigheid heimelijk raadplegen. Wij wandelen in gezelschap ten huize Gods; dat hen de dood als een schuldeiser overvalle; dat zij levend ter helle neder dalen. Want boosheid zijn in hun woning, in het binnenste van hen. Mijn aangaande. Ik zal tot God roepen, en de Heere zal mij verlossen".

En dat gebeurde ook, want God hoorde en verhoorde zijn roepen en deed Achitofel levend ter hel neder dalen. Hierin zien wij welk een sterk wapen het is, al wij Hem mogen aanroepen, want Hij is nabij, allen die Hem aanroepen, allen die Hem aanroepen in waarheid. Wat een geweldige storm was er nodig om David uit die schuilplaats uit te drijven, waar van hij zulke hoge gedachten gehad had en gans Israël met hem. En in die dagen was Achitofels raad, die hij raadde, alsof men naar Gods Woord gevraagd had. Alzo was alle raad van Achitofel, zowel bij David als bij Absalom (2 Sam. 16 : 23). En zo mogen ook wij wel dag en nacht tot God roepen om van zulke Achitofels bevrijd te mogen worden en om met de bruid in Hooglied 2: 15 te vragen: "Vangt gijlieden ons de vossen, de kleine vossen, die de wijngaarden verderven; want onze wijngaarden hebben jonge druifjes. Door het knagen aan de basten krijgen zij geen levenssappen meer en verdorren." En zo ook met die tegenbeeldige vossen en kleine vossen, die aldoor bezig zijn, om met allerlei listen en lagen en laster en leugen, te verhinderen dat die wijngaard levenssappen krijgt. En zo mogen wij tot besluit hiervan zeggen hoe noodzakelijk het is om zulk een Schuilplaats des Allerhoogsten te mogen vinden, want daar heeft Hij zelf van gezegd: "Die Mij vindt, vindt het Leven, en trekt een welgevallen van de Heere (Spreuken 8 : 35).

En wat is nu voornamer dan het Leven? En wat is er bij te vergelijken? Is het niet het dierbaarste wat een mens kan vinden. Hoeveel voortreffelijke zinnebeelden vindt men hiervan in de Schrift vermeldt. En hoe vele liefelijke nodigingen en roepstemmen "Neigt uw oor en komt tot Mij en uwe ziel zal Leven" (Jes. 55 : 3). Het Leven te vinden en een welgevallen te trekken. En Zijn welgevallen is als een wolk des spaden regens (Spreuken 16: 15).

En om onder Zijn Schaduw te leven (Klaagliederen 4 : 20) in de roeping levendgemaakt zijnde door Zijn Geest. Nu Hem te vinden als de Oorsprong van alle leven, in Hem te schuilen en in Zijn Schaduw te vernachten.

Te mogen rusten in het nachtelijk donker, waar bijna alles in legt verzonken, heden ten dage, want hoe is het goud zo verdonkerd, het goede fijne goud zo veranderd. Staat hier eens bij stil, wat het zeggen wil, om in die Schuilplaats des Allerhoogsten te mogen zijn gezeten, en in die schaduw des Almachtigen te vernachten.

O, dat ik alle tot jaloersheid mocht verwekken, om te leren zoeken, en te vinden, want anders zal het wat zijn, te vallen in de Handen van een Levendig God, Die buiten Christus is, een verterend vuur en een eeuwige gloed, bij Wie niemand wonen kan. En hoeveel zijn uit Sodom uitgeleid? Dewelke daar hun schuilplaats hadden gezocht en door een Hoge Hand uitgeleid geworden en die nooit gelijk Lot, in Zoar zijn ingeleid

geworden. Uitgeleid, en niet ingeleid. En die, gelijk de vrouw van Lot, achterom gezien hebben en zijn een zoutpilaar geworden en komen nooit meer van hun plaats (Gen. 19 : 26).

En Jezus zeide tot hem: "Niemand, die zijn hand aan de ploeg slaat en ziet naar hetgeen achter hem is, is bekwaam tot het Koninkrijk Gods." En zulke Lots vrouwen zijn er velen. Mochten allen, eer het te laat is, ter harte nemen wat er in Lukas 17 : 32 staat. Want dat zal wat zijn: uitgeleid en niet ingeleid; omgezien naar hetgeen zij van uitgeleid waren geworden en waar hun zin en begeerten en verlangens nog naar uitgingen en waarmede zij nooit hebben kunnen breken. En tot een ware keus met Ruth en Mozes hebben kunnen komen, om liever met het volk van God kwalijk gehandeld wensden te worden; en de versmaadheid Christus groter rijkdom achten dan de toelachingen der wereld en de schatten van Egypte; en die een blok aan het been zijn van elk uitverkoren vat; en die wel voor een tijd, gelijk Abjathar, het met het volk houden, maar als het er op aan komt, toch de kant van Absalom kiezen, en de dood van David proberen te bewerkstelligen.

O, ontzettende toestanden, zulke Lots vrouwen te zijn. Dat ge nog mocht bedenken wat tot uw vrede is dienende, terwijl gij nog zijt in het heden, nog in de welvaangenamen tijd, nog in de dag der zaligheid moogt verkeren.

Dan, hoe velen zijn er, die nog van de ware kerk mogen zijn, en uitverkorene zijn. Die in plaats van de Schuilplaats des Allerhoogsten te mogen zoeken, zichzelf zoeken en elkaar, en van het volk hun schuilplaats maken en het schepsel eren boven de Schepper, Die alleen te eren is, en die daardoor niet zitten in die Schuilplaats des Allerhoogsten, noch in de schaduw des Almachtigen. Die van de een of andere, van het uitverkoren volk, hun God maken en aanbidden en daardoor overtreders zijn van het gebod: Gij zult geen andere Goden voor Mijn aangezicht hebben (Exodus 20 : 3).

Dan is er weer een grote massa, die zijn zoals men in Jesaja 4: 1 lezen kunt. "En te dien dage zullen zeven vrouwen een man aangrijpen, zeggende: Ons brood zullen wij eten en met onze klederen zullen wij bekleed zijn: Laat ons alleenlijk naar uw naam genoemd worden, neem onze schandheid weg." Die eten het brood dat zij zelf door arbeid verkregen hebben, in een weg van dienstbaarheid onder de wet van doen en laten, die het niet te doen is om het brood dat uit de hemel neder is gedaald, en Die Zelf gezegd heeft: "Ik ben het Brood des Levens, die tot Mij komt zal geenszins hongeren, en die in Mij gelooft, zal nimmermeer dorsten" (Joh. 6 : 35).

Nee het is hun enkel en alleen om een naam te doen, en dat brood van hun zelf dat zij eten en waarmede zij zich voeden, is hun doen en laten van Godsdienst verrichtingen. Zij zijn een getrouw lid van hetgeen zij kerk noemen en hun plaats daar wordt nooit ledig gevonden. Zij luisteren met aandacht en zijn somwijlen tot tranen bewogen en kunnen na afloop van de preek beter praten dan luisteren, gaan dikwijls in stemmig zwart of donker, hebben een verlicht oordeel en beschouwen de kennis en kunnen roerend praten en liegen, tot tranen toe bewogen.

En al deze dingen doen zij om van de mensen gezien te worden. Hebben de kunst om anderen een rad voor de ogen te draaien met hun doen en laten en doen enkel hun aalmoezen, om van de mensen gezien te worden. Hebben dromen en gezichten en openbaringen en vertellen die aan een ieder waarvan zij denken dat zij geloofd worden. En met die door hun zelf gemaakte klederen van vijgenbladeren, kleden zij zich en met hun praten voeden zij zichzelf. En hoe meer zij kunnen praten, hoe aangenamer zij hier of daar geweest zijn. En offeren zo aan hun garen en roken aan hun net. En die man die ze aangrijpen is een die een naam heeft van te leven, en dikwijls niet meer, want was het anders, dan zou hij zulke naam en praat christenen

van zich afschudden. Maar dikwijls zijn zij zo sluw, dat zij, indien het mogelijk ware, ook de uitverkorenen verleiden zouden.

Maar bedriegen doen zij ze wel, want er is Licht van Boven nodig om geesten te onderscheiden of zij uit God zijn. En daarom worden zulke huichelaars veeltijds voor ware gelovigen aangezien en gehouden en geëerd, en waarvan de wijze Koning zegt, dat Hij knechten te paard gezien had en vorsten, gaande als knechten over de aarde.

En dezulken hebben de schijn, een naam en schuilplaats gemaakt, maar niet des Allerhoogsten, maar een schuilplaats der leugens. En geheel anders als waar wij van kunnen lezen in Zacharias 8 : 23 over het herstel van de uitverkorenen kerk, hoe of tien mannen uit allerlei tongen der heidenen, grijpen zullen, ja de slip grijpen zullen van een joodse man, zeggende: Wij zullen met u gaan, want wij hebben gehoord, dat God met ulieden is.

Laten wij het eens eerlijk onderzoeken als voor Gods Aangezicht, wie of wij aangegrepen hebben. Behoren wij tot een van die zeven vrouwen?, die het enkel te doen is om een naam dat wij leven, en die zich voeden met het brood van zelfverdienste, en die zich kleden met door hun zelf gemaakte klederen van plichtsbetrachtingen, en om maar enkel genoemd te worden naar degene die wij aangegrepen hebben.

Of behoren wij tot een van die tien mannen?, die de slip aangegrepen hebben van een Joodse man, waarop een duidelijk herinneringsteken gemaakt was van een Heilige wandel en Godzaligheid (Num. 15 : 38-41). En zijt gij een vriend en metgezel van allen, die Zijn Naam ootmoedig vrezen en hebt voor uzelf de keuze mogen doen.

Of zijt gij een nachtdiscipel, gelijk Nicodémus in den beginne? Om de vreze der joden, en hinkt gij nog op twee gedachten, wie of gij dienen wilt. Denk dan aan 's Heren waarschuwing en vermaning in deze opzichte in Lukas 15 : 13 en Mattheus 6 : 24. *Niemand kan twee heren dienen, want of hij zal de ene haten en de ander liefhebben, of hij zal de ene aanhangen en de ander verachten. Gij kunt niet God dienen en de Mammon.* En dat doen miljoenen, waarvan Hij zegt, niemand kan.

Dat dan dit geschrevene nog mocht dienstbaar gemaakt moge worden en gebruikt als slijk aan Zijn Goddelijke vingers, tot nut en zegen voor Zijn uitverkoren volk en om blinde ogen te openen, is mijn mens en bede, en dat het strekken mag tot Eer Zijns Naams

En hoe vele Demassen zijn er niet, die de besmettingen der wereld ontvloten waren en in dezelve wederom ingewikkeld worden, en niet volharden tot het einde. Wat een zuigkracht heeft de wereld, en hoe vele worden weggevoerd door zijn aanlokselen. Daar is zo veel te zien en te koop, dat als God de Almachtige het niet verhoed, een mens zijn kostelijke genadetijd tot niets anders gebruikt, dan om wat nieuws te zien en te horen, gelijk die van Athene, en gaan op in geld en goed en offeren het leven van hun ziel er aan op. Waar moet het heen? Want het is als in de dagen van Noach, etende en drinkende en worden vet gemest voor de dag der slachting. En hoe zullen wij ontvlieden, indien wij op zo'n grote zaligheid geen acht nemen, terwijl de wereld voorbij gaat, en al wat daarop is. Maar die de wil van God doet, blijft in der eeuwigheid!

Gedenkt aan de vrouw van Lot, staat in Lucas 17: 32, tot onze waarschuwing. Kiest dan heden wie of gij dienen zult, eer het te laat is, en de deur op het nachtslot gedaan wordt. Dat het dan nog eens voor velen, die nog in hun natuurstaat zijn een levensvraag mag worden: "Wat moeten wij doen om zalig te worden", en dat dit geschrevene nog tot nut mag zijn, tot uitbreiding van Zijn Koninkrijk en tot afbreuk van het rijk des duivels.

Dat geve God Almachtig, om Christus' wil, door Zijn Heilige Geest. Want wij leven in een ontzettende tijd, op alle gebied. En daar de Goddeloosheid vermeerderd zal worden, zo zal de liefde van velen verkouden (Matth. 24: 12) en dat zien we voltrekken, zowel het ene als het andere. Alle banden zijn verbroken en alle remmen er af en een uitleven van de mens der zonde, harteloos en bandeloos. Er gaat in vervulling wat in 2 Timotheüs 3 er van beschreven staat. En wat zal het einde zijn? Niets dan verderf en ondergang, want het ene wee zal het andere volgen.

Maar wie volharden zal tot het einde, die zal zalig worden. En nu zien wij wel van vele de liefde verkouden, maar van degenen die volharden heel weinig, of niets liever gezegd. Bijna alles zit in het duister en in het donker en er is niemand die het ter harte neemt en voor de Waarheid strijd. Een Laodische lauwheid allerwege. Waar is de liefde onderling? Men heeft er nog geen vijf minuten gaan voor over, ondanks de banden die er in de tijd gelegd zijn. Men gaat enkel op in het zien en zinlijke en alles is met een diepe slaap bevangen, gelijk Jona in het achterschip. Ondanks alle gevaar.

En zo ook nu. Alles ligt op een bed van zorgeloosheid en heeft geen erg in het snel naderende gevaar. Mocht die Opper Schipper nog eens afdalen en in dalen met de stem van: *Wat is u, gij hardslapende? Sta op, roept tot uw God; misschien zal die God aan ons gedenken;* dat wij niet vergaan, en een schuilplaats ons doen zoeken en vinden, want hoe zullen wij ontvliden, als wij op zo'n grote zaligheid geen acht geven. Ja, men is er om geraakt als er op gewezen en op aangedrongen wordt. Men moet vooral nergens iets van zeggen of noemen, hoe droefvol het ook is. En daardoor leert men de noodzaak om bij geen mens schuiling te zoeken, want de beste is als een doom, de oprechtste is scherper dan een doorneg (Micha 7 : 45-5).

Geloof een vriend niet, vertrouwt niet op een voornaamste vriend; bewaart de deuren uws monds voor haar, die in uw schoot ligt. O, hoeveel pijn en ellende veroorzaken zulke schuilplaatsen, waar wij in gezeten zijn, en uitgedreven moeten worden. Hoe smartelijk en moedbenemend zijn zulke uitdrijvingen uit zulke schuilplaatsen van vrienden niet alleen, maar van voornaamste vrienden, alwaar men met ziele banden aan verbonden is. Slapeloze nachten kunnen dat ten gevolge hebben en tranen om gelaten worden. Hoe een voornamste vriend was Jonathan voor David, een zoon des Konings, letterlijk en figuurlijk, en hoe nauw met zielsbanden en verbonden verenigd, tot spijt van die helse Saul, die alles geprobeerd heeft, om dat ongedaan te maken, met listen en lagen. Hoe smartelijk zulke vrienden te moeten missen, door Sauls toedoen, wiens liefde wonderlijker is dan de liefde der vrouwen en welke listige omleidingen worden er niet gebruikt, om dat te bewerkstelligen, en hetwelk nog dikwijls gelukt, vanwege het niet aandoen van de gehele wapenrusting Gods (Eféze 6).

En dan, bewaart de deuren uws monds voor haar, die in uw schoot ligt, waarvan de Heere gezegd heeft (Gen. 2: 18): "Het is niet goed, dat de mens alleen zij. Ik zal hem een hulpe maken, die als tegen hem over zij." En moeten wij nu de deuren van onze mond bewaren voor degenen die Hij als een hulp gegeven heeft? Hoe is dat nu te rijmen en in overeenstemming te brengen? Het een met het ander?

Lees Genesis 3 en hier staat het antwoord beschreven. De zondeval en haar ontzettend verstrekkende gevolgen hiervan, en de vijandschap tussen het slangen- en het vrouwenzaad. Van nu aan zullen er vijf in één huis zijn verdeeld, drie tegen twee, en twee tegen drie (Lucas 12 : 52). En zo gauw als dat gebeuren mag, van nu aan, dan moeten wij uit die schuilplaatsen uitgedreven worden, want wie niet verlaat, alles wat hij heeft, die kan Mijn discipel niet zijn (Luc. 14 : 33); en goed erg hebben wat wij zeggen en om het heilige niet de honden te geven, noch paarden te werpen voor de zwijnen, want zij zich omkerende, u verscheuren.

Hierin ligt verklaart om de deuren onzes monds te bewaren voor haar, die in uw schoot ligt.

En dat allemaal dikwijls door eigen schuld, zoals van het begin af gebeurd is, zoals wij lezen in Genesis 6: 1-3: "En het geschiedde, als de mensen op de aardbodem begonnen te vermenigvuldigen en hun dochters geboren werden, dat Gods zonen de dochters der mensen aanzagen, dat zij schoon waren, en zij namen zich vrouwen uit allen, die zij verkozen hadden. Toen zeide de Heere: Mijn Geest zal niet in eeuwigheid twisten met de mens, dewijl hij ook vlees is; doch zijn dagen zullen zijn honderd en twintig jaar".

Hieruit is dat kwaad tot op heden verder gegaan en hebben tot heden ten dagen Gods zonen, dochteren der mensen genomen en daaruit vandaan is het nodig om de deuren onzes monds te bewaren voor haar die in uw schoot ligt en hetgeen Gods zonen hiermede begonnen zijn is een ontzettend veelomvattend kwaad geworden, waar Gods zonen een schuilplaats gezocht hebben, tegen het uitdrukkelijk bevel en waarschuwingen in. Want Israël naar het vlees was een type en een zinnebeeld van het Israël naar de Geest. En hoe is daar voor gewaarschuwd om geen dochter eens vreemden Gods te trouwen vanwege het gevaar daaraan verbonden. Lees maar hoe Israël zich op Biléams raad, aan Baäl Peor koppelde. Hoe duivels slim Biléam was om die raad te geven, precies wetende de zwakke plekken waar hij het meeste kans van slagen had om Israël achter vreemde goden te krijgen.

En zo ook als Gods zonen tegen alle waarschuwingen in een juk aantrekken met een ongelovige, hoe godsdienstig hij of zij ook wezen mag. De vrouwen neigden Salomo's hart achter andere goden, met alle ontzettende gevolgen van dien. Wat een jammer en ellende heeft dat veroorzaakt.

Lees de geschiedenis van *Klein Geloof*, van Huntington hierover maar eens na.

Velen hebben daar een schuilplaats gezocht en zijn daardoor uit de Schuilplaats des Allerhoogsten geraakt. En hieruit zien wij, hoe of een mens geneigd is om zichzelf schuilplaatsen te maken en te zoeken, maar niet des Allerhoogsten, en hoe weinigen er zijn die zulk een schuilplaats vinden, en tot in lengte van dagen daar in mogen blijven, en die zeggen: "Het is mij goed nabij God te zijn", en die hun betrouwen mogen zetten op de Heere der Heere, om al Zijn werken te vertellen.

Weer vele anderen hebben zich een schuilplaats gemaakt van mensenvrees en zijn daar in gekropen en hebben hun lamp onder een korenmaat gezet, en niet op een kandelaar, en komen daar niet uit of het moet donker of niemand op de weg zijn en durven hun licht niet te laten schijnen voor de mensen en worden vergeleken met een rokende vlaswiek, die meer stank dan licht verspreid, en blijven veelal heel hun leven onzichtbaar verscholen in hun schuilplaatsen van mensen vrees.

Weer anderen hebben hun schuilplaats gezocht in de studie en zijn in een bolwerk er van terecht gekomen, zitten gevangen in een web van dode kerkvormen en inzettingen der mensen en hebben noch moed, noch kracht om er mee te breken. Al zijn zij overtuigd geworden van het zielverderfelijke ervan, gelijk Philpot en anderen eertijds en bezwaren dag aan dag hun consciëntie met een leer die niet op Gods Woord gegrond is.

Maar hoe ellendig ook om in zo'n schuilplaats te zitten. Missen zij de moed om te breken en om liever met het volk van God, kwalijk gehandeld te worden en in die Schuilplaats des Allerhoogsten te mogen ingaan en zitten, waarvan Lodesteijn in zijn leven dikwijls voor waarschuwde. Lees bijvoorbeeld die prediking over Col. 3 : 4 op bladzijde 415, waar hij zegt: "Hoe zal dat huis ten laatste kunnen staande blijven. Ik

vrees dat die Gereformeerde kerk, die wij beleven, erger zal worden als het Pausdom, want de vromen gaan vast weg, of de Heere haalt hun door de dood thuis, of zij scheiden zich af, en gaan heen. En zo zal het ten laatste worden een lantaarn zonder licht, of een tempel zonder God."

Het staat in het boekje van Lodesteijn, getiteld: *Het vervallen Christendom, uit haren zorgeloze doodslaap opgewekt en aangespoord tot een Heilige wandel*. En nu kunnen er best nog zijn die deze zaken ook alzo zien liggen, maar die in zulke verkeerde schuilplaatsen blijven zitten, de moed missend om er radicaal mee te breken en die op twee gedachten blijven hinken en nooit kreupel worden aan beide voeten, gelijk Mefiboseth, en daarom ook nooit tot het voorrecht komen om gedurig brood te eten aan des Konings tafel. Want kreupel te worden gemaakt aan beide voeten, dat wil zeggen: De val in te leven en daardoor kreupel aan erf- en dadelijke zonden.

En zolang wij niet, gelijk David in Psalm 51: 3:

"'t Is niet alleen dit kwaad, dat roept om straf;

Neen, 'k ben in ongerechtigheid geboren",

dan kunnen wij, als wij het een, een weinig kennen, en het ander niet, blijven hinken en nog van onze plaats komen. Maar als wij kreupel worden aan beide voeten, dan kunnen wij niet van onze plek komen, en geleerd: "Zonder Mij kunt gij niets doen."

O, dat het nog eens gegeven werd de vervulling van Jesaja 31 : 8-9: "Ziet, Ik zal hen aanbrengen uit het land van het noorden en zal hen vergaderen van de zijde der aarde; onder hen zullen zijn blinden en lammen, zwangeren en barendes tesamen; met een grote gemeente zullen zij herwaarts komen. Zij zullen komen met geweën, en met smekingen zal Ik hen voeren; Ik zal hun leiden aan de waterbeken, in een rechte weg, waarin zij zich niet zullen stoten." Zodat Jes. 11 : 9 zijn vervulling kreeg, "want de aarde zal vol van kennis des Heeren zijn, gelijk de wateren de bodem der zee bedekken".

Hier vinden wij beschreven wie zij zijn die vergadert zullen worden en aangebracht zullen worden.

Staat hier eens bij stil. Staat uw naam hier bij vermeld? Zijt gij een van die kreupelen, óf een blinde, lamme of zwangere of barendes. Zijt ge dat gemaakt geworden, en aan de weet gebracht door de bearbeiding des Geestes, die gekomen is om de wereld te overtuigen van zonde, gerechtigheid en oordeel. Want de mens gaat naar zijn eeuwig huis. Hebt ge de balans al opgemaakt? Of ge met al hetgeen u ervan ondervonden moogt hebben, er mee voor God bestaan kan? Is dat deel der Hand wel eens op de wand verschenen en zijn betekenis uitgelegd (Dan. 5 : 27): "Gij zijt in weegschalen gewogen en gij zijt te licht gevonden."

O, wat zullen er dat een grote massa zijn, die te licht bevonden zullen worden, die allemaal schuilplaatsen gemaakt en gezocht hebben, maar niet des Allerhoogsten. En als Hij het gericht zal stellen naar het richtsnoer en de gerechtigheid naar het paslood, en de hagel de toevlucht der leugens wegvagen zal en de wateren de schuilplaats overlopen zal, dat ge er dan een van wezen moogt, die aangebracht zullen of zijn geworden en vergaderd. Niet die vergaderingen der boosdoeners, die samen vergaderen om listige aanslagen te bedenken tegen de rechtvaardigen.

Neen, maar die gevoerd worden met smekingen en geweën, want in die woorden van Jer. 31: 8-9 ligt duidelijk in verklaard, wie zij zijn die aangebracht en vergaderd zullen worden, en ook hoe of zij zullen komen, namelijk met smekingen en geweën, als een zuiver merkteken van een nieuwe hemelse geboorte, tranen van berouw en leedwezen, want zowel in het natuurlijke, als in het geestelijke, zijn tranen het eerste levensteken.

Huichelaars worden pratende geboren en kunnen er tranen bij doen, om geloofd te worden, maar de eerste alleen worden in Zijn flessen vergaard, alhoewel elk in en op zijn tijd, er een verkeerd gebruik van maakt, en een schuilplaats maakt van gevoel en tranen, waaruit hij verdreven worden moet en waartoe het Gode behaagd de tranen te doen opdrogen en het gevoel veranderd en hun in plaats van weekheid des harten er hardheid voor in de plaats geeft.

En in plaats van hemels gezindheid, er aardse gezindheid voor in de plaats krijgt, zodat hun ziel aan het stof kleeft, totdat zij in het stof moeten bukken en Hij Zelf door Geestes bearbeiding, de verzuchting in hen werkt: "Maak mij levend, naar Uw Woord", te worden *gemaakt gans ontbloot en aan uzelfen dood*.

En dat Hij u geve, naar de rijkdom Zijner Heerlijkheid, met kracht verstrekt te worden door Zijn Geest, in de inwendige mens, opdat Christus door het geloof in uw harte wonen en gij in de liefde geworteld en gegrond zijt: Opdat gij ten volle kunt begrijpen met al de Heiligen, welke de breedte en lengte en diepte en hoogte zij, en bekennen de liefde van Christus, die de kennis te boven gaat, opdat gij vervuld wordt tot alle volheid Gods.

Hem nu, Die machtig is meer dan overvloedig te doen boven al wat wij bidden of denken, naar de kracht, die in ons werk, Hem, zeg ik, zij Heerlijkheid in de gemeente, door Christus Jezus, in alle geslachten, tot alle eeuwigheid. Amen (Eféze 3 : 16-21).